

NEDERLANDSCHE GEDACHTEN.

N E D E R L A N D S C H E

G E D A C H T E N .

EERSTE DEEL.

**TE 'S GRAVENHAGE, BIJ
G. VERVLOET.**

1830.

Gelijk vroeger aangekondigd werd, geven wij *het Eerste Deel der Nederlandsche Gedachten* in het licht. De aard van dit geschrift, hetwelk de gebeurtenissen in verband tot het Nederlandsche Staatsregt beschouwt, regtvaardigt, naar ons inzien, wat in zoodanige uitgave ongewoon wezen mogt. In een werk, grootendeels met gedwongene overhaasting zamengesteld, zullen verscheidene niet genoeg doordachte uitdrukkingen ingeslopen zijn; doch de lezing van het geheel zou, vleijen wij ons, doen zien dat zucht voor Christendom, wet-
tig gezag, vrijheid en Vaderland ons altijd heeft be-
zield; en dat wij, naar ons vermogen, de factie heb-
ben aangewezen en tegengewerkt, die; vooral ook
omdat haar eigenlijke aard en haar krachten werden
miskend; het Rijk in onafzienbare jammeren heeft
gestort. Weinig hebben de pogingen van welmeen-
den gebaat; de toekomst is in zeer donkere nevelen
gehuld. Landgenooten! rust en licht zal er desniette-
min voor u zijn, indien gij, zoo als uwe vaderen heb-
ben gedaan, het beginsel van wijsheid, van gezag en
van vrijheid hooger dan in verleidelijke droombeelden
of menschelijke willekeur zoekt!

Dit Eerste Deel bevat een tijdperk van zes maanden, van den 2 Oc-
tober 1829 tot den 29 Maart 1830; waarin eerst opgemerkt wordt de
welberaamde poging om het Gouvernement door weigering van geld
onder de overmagt van muitzieke onderdanen te brengen; vervolgens
de standvastigheid des Konings, door welke de aanslag afgeweerd
werd; eindelijk sluwheid aan den eenen en goed vertrouwen aan den
anderen kant, waardoor de kwaadwilligheid tot ongestoorde voortzet-
ting van haar misdadige woelingen in de mogelijkheid werd gesteld.

I N H O U D.

Nº. 1. 2 Oct. 1829. Voorberigt. — Ongenoegzaamheid der wetgeving op de drukpers, Art. 1. 2. 10 Oct. De Staatsvorm is <i>eene getemperde Monarchie</i>. — Noodzakelijkheid van het behoud der Nederlandsche beginsels ten aanzien van het onderwijs. 3. 12 Oct. Het zoogenaamde regeren met de meerderheid. 4. 15 Oct. Wat de Noord-Nederlanders behooren te doen in het belang van den ganschen Staat. 5. 17 Oct. Over de zoogenaamde <i>concessiën</i>. — Aard en omvang der <i>Franschgezindheid</i> in dit Rijk. 6. 19 Oct. Verwachtingen bij het openen der Staten-Generaal. 7. 23 Oct. Over de Troonrede. — Benoembaarheid van den Heer <i>Brugmans</i>. 8. 26 Oct. Nadeelen der losbandigheid van de drukpers. 9. 30 Oct. Ongenoegzaamheid der wetgeving op de drukpers: Art. 2. — Geschriften over het onderwijs. 10. 31 Oct. Benoembaarheid van den Heer <i>Brugmans</i>. — Over de verantwoordelijkheid der Ministers in verband met de onschendbaarheid van den Monarch, Art. 1. 11. 7 Nov. De Heer <i>van Maanen</i>. — Beoordeeling van eene brochure over het onderwijs en den toestand des lands, Art. 1. 12. 11 Nov. Over het Adres van antwoord. 13. 19 Nov. Beoordeeling der brochure bij n°. 11 vermeld, Art. 2. — Zaak van <i>Fontan</i>. 14. 24 Nov. Over de verantwoordelijkheid der Ministers, Art. 2. — Opwekking aan de welgezinden tot mededeeling hunner gedachten. 15. 28 Nov. Dat er noch toegeeflijkheid, noch <i>coup d'état</i> wordt vereischt. — Over de verantwoordelijkheid der Ministers, Art. 3.	Nº. 16. 2 Dec. Dat er overeenkomstig den waren geest der Constitutie moet worden <i>geregeerd</i>. — Over de verkiezingen voor de Staten-Generaal. 17. 4 Dec. Ongenoegzaamheid der wetgeving op de drukpers, Art. 3. — Zaak van <i>Fontan</i>. 18. 7 Dec. Zoo het Rijk uit één valt, moet Hollands onafhankelijkheid worden geëerbiedigd. — Benoembaarheid van den Heer <i>Brugmans</i>. 19. 9 Dec. Noodzakelijkheid eener krachtige houding van het Gouvernement. — Zaak van <i>Fontan</i>. — Petitie-regt. 20. 13 Dec. Boodschap van den 11 December. — Geene <i>transitoire</i> wet. — Over de Begrooting, Art. 1. 21. 16 Dec. Over de Begrooting, Art. 2. 22. 19 Dec. Heilzame invloed der Boodschap van 11 Dec. — Over de Begrooting, Art. 3. 23. 23 Dec. Verwerping van het 10jarige Budget der ontvangsten. — Betrekking tusschen Holland, Christendom en Oranje. — Aanmerkingen over de wenschelijkheid van het behoud der Grondwet. 24. 29 Dec. Discussie der 10jarige Begrooting, Art. 1. zijnde een overzicht van de jongste geschiedenis van het Rijk. 25. 31. Dec. Verwerping der ontvangsten. — Onraadzaamheid eener vernietiging van Hoogescholen. — Wat nu, na de aaneming der Begrooting, moet worden gedaan. 26. 4 Jan. 1830. Discussie der 10jarige Begrooting, Art. 2. 27. 9 Jan. Idem, Art. 3. 28. 11 Jan. Zijn de <i>Nederlandsche Gedachten</i> Ministerieel en Monarchaal? — Verbindende kracht der Boodschap van 11 Dec. 29. 15 Jan. Discussie der 10jarige Begrooting, Art. 4. 30. 18 Jan. Idem, Art. 5.

Nº. 31. 25 Jan. Noodzakelijkheid eener nieuwe wet op de drukpers. — Petitie-regt. 32. 4 Febr. Ontslagverleening aan eenige leden der Staten-Generaal. — Voorstel van den Baron <i>de Secus</i>. 33. 6 Febr. Over de handelingen en uitzigten van de factie. 34. 10 Febr. Handhaving van Godsdienstvrijheid, Monarchie en Nederlandschen aard. — Betrekkingen tusschen de Ministers en de Staten-Generaal. — Ontwerp van <i>de Potter</i>. 35. 23. Febr. Heilzame invloed der Boodschap van 11 Dec. — Noodzakelijkheid van voorzieningen omtrent de <i>drukpers</i>, het <i>onderwijs</i>, de <i>petitiën</i> en de <i>associatiën</i>. — Evenredigheid der Ambtenaren in Noorden en Zuiden.	Nº. 36. 27 Febr. De toestand van Frankrijk aan dien der Nederlanden niet ongelijk. — Destitutien. — Mag de Regering <i>inschikkelijk</i> zijn voor de Staten-Generaal? 37. 6 Maart. Noodzakelijkheid eener wet op de <i>dagbladen</i>. — Verklaring van den Graaf <i>de Robiano</i> en Mandament van den Bisschop van Luik. 38. 11 Maart. Troonrede in Frankrijk. — Petitie-regt. — Conceptwet op het onderwijs. 39. 20 Maart. Discussie over de verzoekschriften. 40. 29 Maart. Wetboek van lijfstraffelijke regtspleging. — Discussie over de verzoekschriften.
-

NEDERLANDSCHE GEDACHTEN.

De uitgave geschiedt bij G. VERVLOET, te 's Gravenhage, en bij de voornaamste boekhandelaren en alle postkantoren des Rijks :
vooreerst à 12½ cents het nummer, *franco* per post.

Vrijdag den 2^{den} October.

Een nieuw Nederlandsch blad kan op dit oogenblik geene bevreemding verwekken. Sedert eenigen tijd wordt het Zuiden des Rijks bijna geheel door eene faktie; zachter woord mogen wij niet gebruiken; door eene gevaarlijke faktie overheerscht. Ook daar vertoont zich die Republikeinsche stemming, welke iedere Constitutionele Monarchie als een' overgang beschouwt tot een Gemeenebest, onder een' schijnbaar monarchalen vorm. In andere landen staat zoodanige Democratische aanhang op zich zelve; daar wordt de Troon door Adel en Geestelijkheid verdedigd, en de buitenlandsche invloed wordt niet regtstreeks door inwendige woelingen versterkt. Geheel anders is het gelegen in dit Rijk. Het Liberalismus is het algemeene vereenigingspunt geworden: allen, schoon strevende naar een zeer verschillend doel, meenen zich van hetzelfde middel te moeten bedienen. Het Volk zij eerst vrij van het Gouvernement, om door de vijanden van het Gouvernement overheerscht te kunnen worden. Des Konings gezag moet worden te niet gedaan of verzwakt: dan zal Republiek, Leenroerigheid of Hierarchie, wederom ingevoerd, en; want ook dit wordt door velen bedoeld; de Nederlandsche natie naar het model der Fransche natie verwrongen kunnen worden. Dus worden te gelijk de Constitutionele Troon, het Protestantismus en de Nederlandsche eigenaardigheid bedreigd; en door omstandigheden van verschillenden aard, hebben de aanvallers binnen weinige maanden zooveel kracht en stoutmoedigheid verkregen, dat het gevaar voor vrijheid en orde, voor Christelijke verdraagzaamheid en voor onafhankelijk Volksbestaan zeer wezenlijk is geworden.

Welk middel is tot afwending van dit gevaar krachtig genoeg? De opwekking van den echt Nederlandschen geest. Deze verzet zich tegen losbandigheid, even zeer als hij van slaafsche afhankelijkheid gruwet. Door het zuiver Christendom gevormd, is hij tegen ongeloof en onverschilligheid gewapend, maar ook tegen bijgeloof

en dweeperij. In vele opzigten gehecht aan hetgeen oud en voorvaderlijk is, heeft hij scherp geteekende, eerbiedwaardige en met den Franschen aard niet verwisselbare trekken. Alleen in het opwekken en levendig houden van dien Vaderlandschen geest, ligt voor Regering en Volk het genoegzame middel om de vijanden van orde, van ware Godsdienstigheid en van Nederlandschen zin te bestrijden.

Met deze denkbeelden doordrongen, hebben eenige Nederlanders zich vereenigd tot het mededeelen van *Nederlandsche Gedachten*. Voorwaar, het zou geen teekenen van doorzicht en vaderlandsliefde zijn, zoo men ook nu nog stilzwijgen en inschikkelijkheid als raadzaam beschouwde.

De strijd bestaat en is niet door Nederlanders begonnen. Het is niet om aanval, het is om zelfsverdediging te doen. Zal men zich, na telkens onbeduidenden tegenweer geboden te hebben, gedurig verder laten verdringen, of wel, de krachten eenmaal ernstig hebbende zamengeraapt, die onbesuisde aanvallers stuiten? Tweedragt van allerhanden aard, inzonderheid scheuring tusschen het Noorden en Zuiden des Rijks, is een doel, waarna de faktie rusteloos streeft. De wensch van echte Nederlanders moet zijn, door het behoud der Constitutionele Monarchie, toenadering van uiteenlopende meeningen te bewerken; en, wel verre dat de gedachte in ons opkomen zou, om zuidelijke landgenooten met afgunst, minachting en wantrouwen te bejegenen, zijn wij integendeel overtuigd, dat de groote massa van Belgen en Roomsche Katholijken, ten gevolge der schandelijke uitlatingen van hunne ongeroepene, onbevoegde en ongetrouwe tolken, door Noord-Nederlanders en Protestanten menigmaal op eene betreurenswaardige wijze wordt miskend. Vrede en vriendschap met de welwillenden en misleiden; even daarom vijandschap tegen hen, die zich beijveren tot aanblazing van den binnenlandschen twist, dien zij aangestoken

hebben. Het is tijd dat met nadruk ook door Nederlanders worde gesproken, ten einde door de vereeniging der goeden de kwaadwilligen bedachtzamer te maken, den welgezinden ook in Belgie gerustheid omtrent Hollanders en Protestanten te geven, en den bijna verscheurden band tusschen de onderscheidene deelen des Rijks te herstellen.

Dan alleen kan toegevendheid prijzenswaardig worden genoemd, als men anderen tot rust en tevredenheid brengen kan. Wanneer zullen de voorstanders van overdrevene Volksvrijheid tevreden zijn gesteld? Als de Vorst de dienaar des Volks en de Staat eene Republikeinsche Monarchie, de vruchtbare wortel van oneenigheden en omwentelingen, zal zijn. Wanneer de verdedigers van een alles overheerschend geestelijk gezag? Als hun Godsdienst, in Belgie althans, tot Godsdienst van Staat zal worden erkend. Wanneer de tegenstrevers van hetgeen Nederlandsch is? Als Rijk en Natie, zoo niet aan Frankrijk, aan Franschen invloed onderworpen zullen zijn. Niet als of elk die door den stroom medegesleept wordt, die misdadige bedoelingen koesteren zou; maar de hevigsten hebben dit in het oog: deze is de strekking der reeds openlijk gepredikt wordende beginsels; Volkssouvereiniteit, onbeperkte vrijheid van een' uit haren aard de vrijheid van anderen niet eerbiedigende leer, miskennen van het Nederlandsche beginsel als grondslag van den Nederlandschen Staat. Nooit heeft eene faktie vrijwillig gerust eer zij ten volle gezegevierd had; en, geeft men aan hare grondstellingen voet, men wordt tegen wil en dank tot aan de uiterste gevolgtrekkingen gesleept. Toegeeflijkheid is de voorbode en de waarborg der onderwerping. Omdat een Vorst uit de dynastie van Oranje-Nassau zich niet tot slaaf eener opgeruide menigte verlaagt; omdat de Protestant de onderdrukking van Godsdienstvrijheid niet gedooft; omdat Nederland geen sateliet van Frankrijks aanbeden gesternte behoort te worden: daarom is het tijd te spreken en wederstand te bieden. Eenmaal moet die wederstand worden geboden. Beter is het niet te wachten tot dat geweld het eenige middel en welligt een bedriegelijk plegtanker zou zijn.

In de Nederlandsche Gedachten zal het voornaamste 't geen tot den Nederlandschen Staat en in het bijzonder tot het Nederlandsche Staatsregt betrekkelijk is, ter toetse worden gebragt aan die beginsels, welke ons voorkomen de noodzakelijke grondslagen van Staats-

gebouw en Volksbestaan te zijn. Het mededeelen van nieuwstijdingen is dus geheel buiten gesloten, zoo ook de opgave van bijzonderheden welke niet regstreeks in verband tot de binnenlandsche Staatskunde zijn geplaatst; insgelijks de voordragt van algemeene beschouwingen, voor zoo ver zij niet door de omstandigheden eene meer bijzondere toepasselijkheid op den toestand van het Vaderland verkrijgen. Het was dus volstrekt onnoodig ons aan eenige bepaling, ten aanzien van den tijd der uitgave, te binden; en in verscheidene opzichten hebben wij het verkieslijk geacht geheel naar de omstandigheden te werk te kunnen gaan.

Dat de onvolledigheid der Wetgeving op de Drukpers den inhoud uitmaakt van ons eerste artikel, strekke tot bewijs van het gewigt dat wij aan dit onderwerp hechten. Een van beide: of het Vaderland gaat een onafzienbaar tijdperk van onrust en de Staat deszelfs onvermijdelijken ondergang te gemoet, of de Wet van 16 Mei 1829 moet door eene wet worden vervangen, die aan de bepalingen der Grondwet en aan de eischen der Maatschappij voldoe. Met de tegenwoordige verordeningen kan, bij de ontwikkeling, die inzonderheid de periodieke drukpers heeft verkregen, geen Rijk op den duur blijven bestaan, en bij de stemming die in Nederland meer en meer heerschende wordt, is er geen twijfel aan of, zonder spoedige voorziening, zullen de, wij zeggen niet nadeelige, maar, in den letterlijken zin des woords, voor den Staat verderfelijke gevolgen dezer noodlottige Wet zich met verbazende snelheid openbaren.

ONGENOEGZAAMHEID ONZER WETGEVING OMTRENT DE MISDRIJVEN DOOR DE DRUKPERS BEGAAN.

Het is gemakkelijk te voorzien, dat, bij het lezen van dit opschrift, velen het gelaat zullen fronsen; terwijl anderen, minder ter goeder trouw, de alarmklok zullen luiden, en ons beschuldigen van het heiligste met eene schennende hand te willen aanranden.

Zoo veel eerbied wij koesteren voor eene schroomvalligheid, die uit eene zuivere bron voortspruit, zoo diep verachten wij het ijdel geblaas van hen, die inderdaad van het heiligste gebruik maken, om hunne heillooze oogmerken te bereiken.

Aan de eersten zijn wij reeds voorloopig eenig opheldering schuldig over onze denkwijze: wij zouden meenen ons zelve te vernederen, wanneer wij ons voor de laatste verantwoordden.

Wij stellen de redelijke vrijheid der drukpers op hoogen prijs: wij houden haar voor eene der uitstekendste voorregten, die aan beschaafde en vrije Staten kunnen te beurt vallen; niet dan noode zien wij die vrijheid soms in andere landen besnoeijen, en zijn er wars van, om ter zake van enkele misbruiken het gebruik zelve te doemen. Maar wanneer het misbruik meer nadeelen te weeg brengt, dan het gebruik voordeelen oplevert; wanneer het middel ter verspreiding van beschaving, licht en kennis, ter handhaving der nationaliteit en der maatschappelijke instellingen, wordt hersmeed tot een wapen van den faktie-geest, welke niets te heilig acht, en welke den Staat zoekt om te keeren, omdat hij alleen in die omkeering de bevrediging vindt van zijne oogmerken; wanneer in stede van waarheid, logen; en in plaats van vaderlandsliefde en eensgezindheid, de bitterste wrok en het burgerlijk twistvuur aanhoudend worden verspreid en levendig gehouden, dan meenen wij dat het tijd, dat het pligt is, om voor het behoud der ware vrijheid met verdubbelde angstvalligheid te zorgen. Dan toch wordt de vrijheid door losbandigheid vervangen, en vindt in de losbandigheid haar graf. Te vergeefs roept men dan den regel in: dat het misbruik het gebruik niet wegneemt; immers die regel kan onmogelijk zóó onvoorwaardelijk worden opgevat, dat hij, in dit geval, het gebruik zelve zoude verstooren. Door de losbandigheid toch moet de Staat te gronde gaan; maar de Staat is de eerste voorwaarde der vrijheid, ook der vrijheid van de drukpers.

Van deze beschouwing uitgaande, meenden wij, dat het een ernstig onderzoek waardig is, of onze tegenwoordige wetgeving, op de misdrijven door de drukpers gepleegd, genoegzaam zij. Het opschrift van dit artikel toont reeds de slotsom van ons onderzoek aan. De lezer beoordeele uit het volgende, of wij regt hebben de voorgestelde vraag ontkennend te beantwoorden.

Wij laten voor een oogenblik in het midden, wat er thans in ons vaderland omgaat: de daden spreken hier welligt sterker dan alle redenering, en wij zouden mogelijk kunnen volstaan met te verwijzen naar de menigte van wezenlijk oproerige geschriften, welke dag aan dag hun vergif door alle rangen en standen der maatschappij verspreiden.

Dit echter is niet genoeg. — Wij leven onder eene Grondwet, waarin onze maatschappelijke regten en pligten zijn beschreven: zij moet ook hier in de eerste plaats onze leidsvrouw zijn; en wanneer wij spreken

over het al of niet genoegzame onzer wetgeving, gevoelen wij de noodzakelijkheid, om boven alles het oog op onze Grondwet te rigten en aan haar voornamelijk die wetgeving te toetsen.

De Grondwet kent aan elk het regt toe, om *gedachten en gevoelens door de drukpers te openbaren, zonder eenig voorafgaand verlof daartoe noodig te hebben*. Elk is echter tevens *verantwoordelijk voor hetgeen hij schrijft, drukt, uitgeeft of verspreidt*. Hij is er voor verantwoordelijk *aan de maatschappij of bijzondere personen, voor zoo verre dezer regten mogten zijn beleedigd*. (Art. 227.)

Wij weten, dat op enkele bijzonderheden dezer bepaling aanmerkingen kunnen worden gemaakt: doch hoe het daarmede ook gelegen zij, het is buiten allen twijfel, dat die bepaling even zeer het beginsel der *verantwoordelijkheid* vaststelt, als zij het beginsel van *vrijheid der drukpers* heiligt. Is de *vrijheid* van de drukpers alzo *grondwettig*, even zeer is zulks de *verantwoordelijkheid* dergenen, die, door middel van de drukpers, de regten der maatschappij of der bijzondere personen beleedigen. Wij kunnen, wij mogen het een zonder het andere niet zannemen; hij, die zich op de vrijheid der drukpers beroept, krachtens de Grondwet, moet op grond van hetzelfde gezag toestaan, dat de misdrijven, welke, naar aanleiding van die vrijheid worden gepleegd, aan verantwoordelijkheid, dat is, aan bestraffing en aan de verplichting ter vergoeding van schade, onderworpen zijn. Die deze *verantwoordelijkheid* van de *vrijheid* wilde afscheiden, ware niet in zijn regt: hij zoude de willekeur inroepen, of, wat hetzelfde zegt, het onregt.

Het is ons oogmerk niet de deugdelijkheid van dit beginsel aan te wijzen; zij valt van zelve in het oog. Het ware toch den grondslag van alle maatschappelijke vereeniging loogchenen, wanneer men een regt wilde erkennen, om andere regten te krenken en geheel om verre te werpen. Genoeg is het, het bestaan van het beginsel volgens onze Grondwet, te hebben aangetoond: daaruit vloeijen belangrijke gevolgen voort, gelijk wij zoo straks zien zullen.

De Grondwet geeft meerendeels slechts beginselen aan de hand: de gevolgtrekkingen en bijzonderheden worden grootendeels aan afzonderlijke wetsbepalingen overgelaten. Zoo ook ten aanzien der vrijheid van de drukpers. Die vrijheid behoeft niet door eene nadere wet te worden uitgesproken; maar zij moet er door omschreven, dat is, de verantwoordelijkheid desgenen,

die door de drukpers zijne gevoelens en gedachten mededeelt, geregeld en afgebakend worden. Zoodanige wet is noodzakelijk, zij vloeit uit de Grondwet voort, en zonder haar is het beginsel der Grondwet, om zoo te spreken, alleen in het regt, niet in de daad aanwezig.

Maar vordert de Grondwet, dat die verantwoordelijkheid wordt geregeld, zij eischt tevens uit den aard der zake, dat zulks volledig geschiede, dat is, dat elke inbreuk op de regten der maatschappij of der bijzondere personen, door middel van de drukpers gepleegd, zoo veel mogelijk door de wet worde tegengegaan. Geschiedt zulks niet, dan is zoodanige wet niet slechts onvolledig, maar zij is ook tevens ongrondwettig; niet in den vorm, maar in den inhoud. Wij weten, dat deze eisch van volledigheid groot is, en dat het ten uiterste bezwaarlijk valt, de grenzen tusschen de vrijheid en de verantwoordelijkheid, waarvan hier de rede is, juist te bepalen; maar dit bewijst niets tegen de verplichting van den wetgever, om deze onvolledigheid zoo veel mogelijk voor te komen; om te zorgen, dat geen regt, noch van de maatschappij, noch van particulieren, door de drukpers worde geschonden.

Onze Grondwet bevat tevens eene merkwaardige aanwijzing, welke wij niet mogen over het hoofd zien: zij gaat in hare bepaling uit van de beschouwing, dat de drukpers *een doelmatig middel is tot uitbreiding van kennis en voortgang van verlichting*. Wij trekken daaruit, wel is waar, geenszins het gevolg, dat al wat niet tot uitbreiding van kennis en voortgang van verlichting zou kunnen strekken, buiten de vrijheid zoude zijn geplaatst; maar wij gelooven evenmin, dat die woorden als overtoollig zijn aan te merken. Zij leveren, onzes inziens, het gezigtspunt op, waarvan de wetgever in de beschouwing en omschrijving der vrijheid van de drukpers voornamelijk behoort uit te gaan. Alle openbaarmaking, die wezenlijk kennis en verlichting kan bevorderen, behoort bijzonder door de wet beschermd te worden; daarentegen moet zij van den anderen kant meer bijzonder waken voor de regten der maatschappij en der particulieren, wanneer het geschriften geldt, die, uit hunnen aard, de aangewezen weldadige gevolgen in mindere mate kunnen voortbrengen. In het eerste geval is de vrijheid der drukpers de hoofdzaak; in het andere zijn het de regten der maatschappij en der bijzondere personen. De toepassing der aanwijzing, wij erkennen het, is aan moeije-

lijkheden onderhevig; maar die moeilijkheden verdwijnen grootendeels, wanneer men onbevooroordeeld en zonder spitsvindigheden te werk gaat.

Het gezegde bijtrentekkende, geraken wij tot deze slotsom: de vrijheid der drukpers is grondwettig, maar even zeer de verantwoordelijkheid: de wet, die dezelve regelt, moet zoo veel mogelijk volledig zijn, dat is, de krenking der regten van de maatschappij of der particulieren voorkomen; doet zij dit niet, dan is zij, wat den inhoud betreft, ongrondwettig; tevens moet die wet bijzondere bescherming verleenen aan die geschriften, welke kennis en verlichting kunnen bevorderen, daarentegen boven al waken ten aanzien van de zoodanigen, door welke de regten der maatschappij en der particulieren in het bijzonder kunnen worden gekrenkt.

(Het vervolg hierna.)

Menigmaal zullen wij in de verplichting zijn, de met het Nederlandsche Staatsregt onvereinigbare stellingen te wederleggen, of althans kenbaar te maken, welke door de dagbladen, die de tolken der heerschende faktie zijn, dagelijks met ongehoorde onbeschaamdheid gepredikt en niet zelden als onbetwistbare waarheden op den voorgrond worden gezet. Evenwel is het ons oogmerk niet, bij de onvermijdelijke onaangenaamheden, verbonden aan de redactie van een blad, hetwelk opgericht is om, zonder het Gouvernement te vleien, mede te werken om aan het Gouvernement regt te doen wedervaren, nog die groote onaangenaamheid te voegen, dat wij ons met die Journalen in een' pennestrijd zouden begeven. Hier is geen uitzicht van wederzijdsche toenadering of overtuiging. Hoe zouden wij in vergelijk treden met hen, die beweren dat het volk behoort te eischen om gehoorzaamd te worden, of, die Protestanten en Hollanders in het hatelijkste en verachtelijkste daglicht trachten te plaatsen, of, die miskennen en bespotten al wat tot het Nederlandsche volkswezen behoort. Niet tot hen, waartoe zou dit dienen? over hen willen wij tot welgezinde landgenooten spreken.

Het komt met de strekking van dit Blad overeen, nu en dan ook beoordeelingen en uittreksels te plaatsen van zoodanige werken, die, in verband staande met de hoofdonderwerpen die wij ons voorgesteld hebben, het zij in Nederland, het zij elders, in het licht zullen komen. De noodzakelijkheid hiervan zal te duidelijker zijn, naar mate het waarschijnlijker is dat de Letteren weldra meer dan te voren en welligt al te zeer bij uitsluiting in dienst der Staatskunde zullen treden.

Natuurlijk zou het min gepast en ook strijdig met onze oogmerken wezen, datgene op ons te nemen wat aan Literarische Tijdschriften behoort overgelaten te worden. De keus der geschriften en de wijs waarop ze beoordeeld zullen worden, zal geheel aan het voornamelijk doel ondergeschikt moeten blijven: alleen op die wijs kan de vereischte eenheid in ons werk worden bewaard.

NEDERLANDSCHE GEDACHTEN.

De uitgave geschiedt bij G. VERVLOET, te 's Gravenhage, bij de voornaamste boekhandelaren en op alle postkantoren des Rijks.
Men abonneert zich voor 20 nummers te gelijk, tegen f 2. 50 *franco* per post.

Zaterdag den 10^{den} October.

Hoedanig is de Staatsvorm van dit Rijk? Welligt luidt deze vraag eenigzins vreemd en schijnt overtollig in een Land, hetwelk overeenkomstig eene Grondwet wordt bestuurd: doch zij, die meer in het wezen der zaak doorgedrongen zijn, en opgemerkt hebben wat er in Nederland sedert eenigen tijd gebeurt, zullen met ons overtuigd zijn van het gewigt en de noodzakelijkheid dezer beschouwing. Eene Grondwet, hoe voortreffelijk ook, is niets meer dan een vorm; en een vorm kan door den geest, die zich daarvan meester maakt, niet slechts ontwikkeld, maar ook, even als het meest kneedbare wasch, gebogen en verbogen worden. Algemeenheid en onbestemdheid zijn het doorgaande kenmerk van zoodanige Fundamentele verordeningen; van dáár, dat de uitdrukkingen, in dezelve gebezigd, vatbaar zijn, om op allerhande, soms volstrekt tegenstrijdige wijzen, uitgelegd en toegepast te worden. Voorstanders van het Despotismus zouden ongetwijfeld hunne stellingen zeer wel met de Grondwet overeen kunnen brengen; en het behoeft evenmin verwondering te verwekken, dat, schoon iedereen zich op die Grondwet beroept, velen desniettemin de Staten-Generaal, als Vertegenwoordigers van het Volk, in zoo verre boven den Monarch verheven beschouwen, dat, wanneer de meerderheid derzelve zich met het door den Vorst aangenomene stelsel niet vereenigen kan, het raadzaam en pligtmatig wordt, den Koning door alle wettelijke middelen tot toegeeflijkheid te dwingen: dat anderen zich ook aan den wil der Nationale vertegenwoordiging geenszins verkiezen te onderwerpen, dan voor zoo ver zij met de openbare meening, met die der meerderheid van de Natie, overeenkomstig is: dat eindelijk sommigen de vrijheid met losbandigheid verwarren, en midden in den Staat de uitoefening eischen der onbeperkte regten van de Natuur, gelijk zij die noemen, door wier beperking alleen de Staat deszelfs aanwezen ver-

krijgt. Wie aan alle deze meeningen beurtelings eenige waarde wilde hechten, zou weldra in twijfel moeten trekken, of de Nederlandsche Staatsvorm eene getemperde Republiek is met eenen naam-Koning aan het hoofd; eene Democratie, waarin het Souvereine Volk door deszelfs Vertegenwoordigers of, zoo deze aan hunnen pligt niet schijnen te voldoen, zelf zijnen wil aan den hoogsten Ambtenaar openbaart; of wel eene toenadering tot dien toestand der Natuur, welken het duizelend brein van vermeende wijsgeeren uitgevonden heeft, en in welken de regten van den Staat, die de grondslag van alle gezellige en maatschappelijke samenleving zijn, aan de veronderstelde regten van den in het wilde levenden mensch wederom ten offer zouden moeten worden gebragt.

Om van dezen doolhof eene uitkomst te vinden, om een einde te maken aan eene verwarring die uit revolutionaire begrippen, uit gebrek aan wezenlijke kennis en uit het medespreken zelfs van den onbevoegdsten ontstaat, is er geen ander middel dan tot de eenvoudige beginsels weder te keeren, waarop de Grondwet, blijkens de geschiedenis van hare samenstelling, is gebouwd; en als dan, daarop steunende, te zeggen: de Nederlandsche Staat is eene Monarchie, waarin de uitoefening van het hoogste gezag, met goedvinden en op voorstel van den Souverein, in sommige opzichten is beperkt en zelfs, wat de Wetgeving betreft, aan afgevaardigden uit het Volk is medege-deeld.

Nederland is onderworpen aan het éénhoofdig gezag. Het tijdstip waarop dat regtmatig gezag daargesteld is, was dat van de triumpf des Monarchalen beginsels over de Democratie en het daarmee in verband staande militair Despotismus. Het was geen Troon in naam; geen Constitutionele troon volgens Frankrijks Constitutie van 1791, die toen opgericht werd; men wenschte dergelij-

ke schijn-Monarchien, onuitputtelijke bron van onvermijdelijke rampen, door het echt Koninklijk gezag onmogelijk te maken. Dit was niet enkel overleg van de Vorsten en Diplomaten; het was behoefte des tijds, het was ook; niettegenstaande ongelijksoortige wenschen van te leur gestelde eerezucht of onverbeterlijke voorin genomenheid met valsche beginsels; het was ook het verlangen der vermoeide en afgefolterde Volken. In de Noordelijke Gewesten, wier Grondwet naderhand met geringe wijzigingen op de Zuidelijke is toegepast, herinnerde men zich bovendien de onophoudelijke oneenigheden en hooglopende twisten, grootendeels ontsproten uit de, of niet, of verkeerdelijk geregelde verdeling van het gezag en uit het gebrek aan genoegzame magt bij hen die men meestentijds als Opperhoofden van den Staat erkende. De met geestdrift te rug verlangde afstammeling uit het voorwaar Nederlandsche Stamhuis van Oranje werd ontvangen en uitgeroepen als Souverein Vorst, en het was op deszelfs uitdrukkelijken wil dat het hem opgedragen onbeperkte gezag door vaste bepalingen werd omschreven. Maar hij, en met hem allen, voor wie eene treurige onderzinking niet geheel nutteloos was geweest; dat is teentertijd bijna alle Noord- en Zuid-Nederlanders; wilden ook eene ware Monarchie: namelijk een' Staatsvorm waarin, even gelijk het Volk in eene Democratie, of eenig uit de voornaamsten zamengesteld ligchaam in eene Aristocratie, de Monarch eenheid en samenhang en vastheid aan het geheel geven zou; waarin de Troon het middenpunt zou wezen; waarin het hoogste gezag, zonder daarvan aan de onderdanen rekenschap schuldig te zijn, door den Vorst uitgeoefend zou worden, en de invloed dien men aan Aristocratische of Democratische bestanddeelen wilde verleenen, altijd aan den hooger en alles regelenden invloed der Koninklijke magt ondergeschikt zou moeten blijven.

Het Rijk der Nederlanden is dus inderdaad eene Monarchie; doch tevens is aan het Volk een niet geringe invloed op de Staatsaangelegenheden verleend. Ook dit was het natuurlijke gevolg van den toestand van Nederland en van Europa. De vreesselijke omwentelingen, door welke zoo vele Monarchien waren omvergeworpen of geteisterd, werden, althans gedeeltelijk, te regt of te onregt, daar aan toegeschreven, dat de openbare meening, dat de wenschen en klagten van het Algemeen te voren geene voldoende middelen bezaten om zich te doen kennen, om bewilling of te gemoet-

koming te erlangen. Te versch was Napoleons dwingelandij in het geheugen, dan dat men niet naar behoudmiddelen tegen het misbruik der Opperheerschappij omgezien zou hebben. In alle de toenmaals ontworpen Constitutien straalt de bedoeling door, om den Monarch door den raad en de medewerking der verstandigste en welmeenendste ingezetenen te omringen en te versterken: om daardoor een' waarborg tegen mogelijke willekeur te verkrijgen, zonder evenwel den Vorst in de vrije uitoefening van het Koninklijke, dat is, van het hoogste gezag hinderlijk te zijn, veel minder nog hem aan de willekeur der Natie of van hare afgevaardigden te onderwerpen.

Zoodanig is de geest der Nederlandsche Constitutionele Monarchie. De Koning is boven allen, onschendbaar, aan geene verantwoordelijkheid gebonden; maar voor sommige handelingen heeft hij de toestemming noodig der afgevaardigden uit het Volk. In het algemeen van eene Constitutionele Monarchie te gewagen beteekent eigenlijk niets, of liever beteekent juist zoo veel als iedere partij begeert. Constitutien toch kunnen, met behoud van den Monarch, zoodanig verschillen, dat onder deze benaming zoo wel het meest ongebondene Despotismus, als de meest teugellooze Volksdwingelandij, gerangschikt zou kunnen worden. Frankrijk was eene Constitutionele Monarchie, toen Lodewijk XVI den Vorstelijken diadeem verruilde voor de muts van den Jacobijn; en in datzelfde land was ook eenhoofdige gezag en Constitutie, toen het Wetgevend Ligchaam zweeg en de verachtelijke Senaat kroop voor den Keizerlijken scepter.

Nederlanders, aan de Nederlandsche Grondwet onderworpen, behooren te waken voor de regten van den Troon en de vrijheden van het Volk. Thans zijn buiten twijfel de eerste in gevaar. De factie die overal onrust en wanorde zaait, wil eene geheel andere Monarchie dan onze Grondwet verlangt. Men verzette zich tegen die misdadige poging. Zucht naar orde is onafscheidelijk van zucht naar wezenlijke vrijheid. Het zal een nieuwe waarborg zijn dat ook het Absolutismus in den Nederlandschen Staat geene wortelen kan schieten, wanneer thans, nu men ons tot regeringloosheid zou willen brengen, de geheiligde regten van den Monarch, zonder wier instandhouding Nederland een nieuw tijdperk van rampen te gemoet streven zou, door de energie der welgezinden tegen de zamenspanning der kwaadwilligen worden beschermd.

Dagelijks treft men in de Bladen der factie redeneringen en stellingen aan, welke met de Nederlandsche Staatsregeling en niet zelden met alle denkbeelden van een wel geregeld Gouvernement onvereinigbaar zijn. Evenwel werden vroeger de meest overdrevene gezegden, vooral wanneer zij op den toestand van dit Rijk toegepast werden, met eenige behoedzaamheid bijgebracht en in artikels van meer algemeenen aard als 't ware eenigermate verborgen. Thans nu men het oproer, mits niet regtstreeks, openlijk prediken en aanmoedigen mag, komt men zonder achterhoudendheid voor gevoelens en bedoelingen uit. — In de *Courier de la Meuse*, van 16 en 17 September, staan twee Artikelen de *notre Gouvernement*, waarin men onder andere leest:

» Notre Gouvernement ne comprend pas notre Loi fondamentale. Il s' imagine pouvoir gouverner MONARCHIQUEMENT avec un système d' administration qui est démocratique au fond. Il se l' imagine, d' abord parce que le nom de la Souveraineté est ce qu' il était dans les anciennes Monarchies, et ensuite parcequ' il l' a essayé avec plus ou moins de succès. »

Dus zijn in onze Constitutionele Monarchien de Democratische bestanddeelen niet meer aan het Monarchaal beginsel ondergeschikt, maar wat er Monarchaal wezen mogt, behoort met de heerschappij van het Democratisch beginsel in overeenstemming te worden gebracht. Dit is de afkondiging der Constitutionele Republiek; en zoo de Grondwet in een' Democratischen zin uitgelegd behoort te worden, en de Souvereiniteit niets anders is dan een ijdele en te onregt uit oude Monarchien overgenomen naam, dan voorzeker heeft de Nederlandsche Republiek, heeft *la Démocratie Royale* hare behoorlijke ontwikkeling nog niet gekregen.

Het dagblad, waaruit wij deze woorden, die niets minder dan eene geheele omkeering van den Staat bevatten, hebben ontleend, is de erkende tolk van een' aanhang, wiens middelen om zijne meeningen te doen gelden niet verachtelijk zijn. Het blijve mogelijk in eene Monarchie straffeloos en zonder tegenspraak te herhalen dat zij eene Democratie is, en men kan er zeker van zijn, dat de Monarchie eenmaal, en spoediger welligt dan menig een vreest of hoopt, door eene Democratie zal worden vervangen.

Voorzeker niet verwondering slechts, ook moedeloosheid bijna moet den Nederlander bevangen, wanneer

hij de onverschilligheid en zorgeloosheid aanschouwt, waarmede over het algemeen in de Noordelijke Gewesten dergelijke artikels, wanneer men ze één enkele maal opneemt, worden behandeld. — Iemand, wij zeggen niet die Vaderland en Koning bemint, maar die nog eenigen prijs op maatschappelijke orde stelt, kan niet zonder verontwaardiging het artikel in het *Journal de Louvain* hebben gelezen, waarin de Koning persoonlijk aangerand is. Nu bewijst dit artikel ongetwijfeld dat de schrijvers beter zouden doen zich met studien, dan met Staatsaangelegenheden, waarvan zij geen begrip hebben, bezig te houden. Maar is dit de eenige, is dit de voorname opmerking, die bij de lezing voor den geest behoort te komen? Is het door verstandige en bekwame lieden die een helder begrip van Staatskunde bezitten, is het door de zoodanigen alleen dat de Staat in omwentelingen wordt gestort? Dat Journaal staat niet op zich zelf; het is in de voorhoede geplaatst; en men houde wel in het oog dat het slechts een weinig verder is gekomen, dan de menigte die het op de voeten volgt. Zoo als nu openlijk, eveneens is de Monarch reeds lang in andere dagbladen door gedurige toespelingen op hetzelfde woord meer zijdelings, doch even duidelijk en welligt door die inkleeding zelve nog vinniger gehoord. In de theorie wordt de onschendbaarheid van den Monarch nog voorwaardelijk erkend; en in de praktijk toont men reeds, welk een' waarborg het geschreeuw tegen de Ministers opleveren zou voor de heiligheid van den Monarch.

In de *Belge* van 24 September leest men een artikel, waarin onder anderen de volgende uitdrukkingen voorkomen: *» Peut-être un horrible attentat a été consommé Mais quand donc un Député courageux se lèvera-t-il pour terrasser par une proposition d' accusation ce Ministre ? »*

De aanleiding tot dit artikel is de volgende geweest. Een Franschman vlucht naar Belgie, in zijn Vaderland veroordeeld wegens het, openlijk in een Nieuwsblad, vergelijken van zijn' wettigen Vorst met een door razernij aangetast beest. De Minister van Justitie, gezien een Kabinetsbrief, verleent hem, bij uitzondering der bepalingen omtrent personen, die van geen paspoort zijn voorzien, de vrijheid om in dit Rijk, mits in de Noordelijke Gewesten, te blijven, en de vreemdeling beantwoordt deze gunst door aan de redactie van den *Cou-*

rier des Pays-Bas een' brief te doen geworden, bij welken hij, onder de meest hoonende uitdrukkingen voor onze Regering, verklaart Brussel niet te willen en niet dan door geweld te zullen verlaten.

Onder de menigvuldige bedenkingen, die daaromtrent zouden kunnen worden gemaakt, zullen wij ons tot de volgende bepalen:

De handhaving der voorwaardelijke vergunning is geen *horrible attentat*, maar de betamelijke uitvoering van de bestaande verordeningen en, na het door den bedoelden persoon gehouden gedrag, met de waardigheid der Regering overeenkomstig.

Art. 4 van de Grondwet kan nooit op zoodanige wijs uitgelegd worden dat het Gouvernement verplicht zou wezen alle vreemdelingen, en vreemdelingen van den gevaarlijksten aard, waaronder wij de opstellers van soorgelijke vergelijkingen tellen, zonder eenige maatregelen van voorzorg op te nemen en overal waar zij zich zouden willen nederzetten, te dulden.

Al ware de Ministeriele verantwoordelijkheid in de Grondwet erkend en door eene wet geregeld, de Minister van Justitie zou de aanklagt wegens deze zaak met onbezorgdheid te gemoet kunnen zien.

Het inbrengen eener beschuldiging tegen eenen Minister vereischt geenerlei moed, wanneer het eene welverdiende beschuldiging is en men inderdaad gelooft dat onze Staatsregeling de verantwoordelijkheid der Ministers opgenomen heeft; in het tegenovergestelde geval wordt alleen die moed gevorderd, welke tot het verdraaijen van de Grondwet en het schaamteloos toegeven aan eigene driften of aan de zoogenaamde publieke opinie noodzakelijk is.

De uitroep van den *Belge* zou gereedelijk door de volgende uitboezeming kunnen worden vervangen: wanneer zal de moedige Afgevaardigde opstaan, die door een waarlijk Constitutioneel Ontwerp van Wet paal en perk stellen zal aan het rustverstorende geschreeuw van ongebondene Journalisten?

Het Onderwijs is een onderwerp, welks beoordeeling in de volgende Zitting der Staten-Generaal zeer grooten

invloed op het geluk of ongeluk der Nederlandsche Natie kan hebben. Derhalve is het ongetwijfeld van belang de algemeene aandacht te vestigen op de menigvuldige geschriften, welke daaromtrent, gedurende de laatste jaren in de Noordelijke Provinciën zijn in het licht gekomen. De Noord-Nederlanders worden van loomheid en onverschilligheid beschuldigd; en in sommige opzigten misschien te regt; doch de algemeene meening omtrent dit gewigtig punt toont, dat die onverschilligheid niet zoo ver gaat als men somtijds veronderstelt; en de toon van bescheidenheid die gewoonlijk in die opstellen heerscht, is des te prijzenswaardiger, naarmate zij een sterker afkeuring van de maatregelen van het Gouvernement bevatten. Die afkeuring is in Noord-Nederland zeer algemeen, voor zoo ver men in die maatregelen eene strekking naar groote veranderingen bespeurt, in plaats van het voortbouwen op stevige en welgelegde fundamenten. Men gelooft dat de weifeling, die ook omtrent beproefde beginsels schijnt te bestaan, gedeeltelijk voortgesproten is uit ingenomenheid met Theorien, die naar plotselinge herschepping, in plaats van naar langzame verbetering leiden, en gedeeltelijk ook uit eene noodlottige toegeeflijkheid aan onbehoorlijke eischen. Daaruit leidt men af, dat de Nederlanders zich meer dan ooit beijveren moeten om de Nederlandsche grondslagen van het onderwijs te behouden; overtuigd dat die beginsels in den aard van 's menschen aanleg en van het Nederlandsche karakter zijn gelegen, dat onze Vaders hun' voorrang in de wetenschappen gedeeltelijk aan dezelve te danken hebben gehad, en dat, schoon zij welligt in sommige opzigten beter toegepast en naar de behoefte der tijden gewijzigd kunnen worden, eene afwijking van dezelve het teeken en begin van onvermijdelijken teruggang zou zijn.

NEDERLANDSCHE GEDACHTEN.

De uitgave geschiedt bij G. VERVLOET, te 's Gravenhage, bij de voornaamste boekhandelaren en op alle postkantoren des Rijks.
Men abonneert zich voor 20 nummers te gelijk, tegen f 2. 50 franco per post.

Maandag den 12^{den} October.

REGEREN MET DE MEERDERHEID.

Eene der geliefkoosde stellingen van den dag, en op welke dagbladschrijvers en anderen bij voorkeur terugkomen, is deze: dat men met de meerderheid regeren moet; dat is, dat de daden en maatregelen van het openbaar gezag moeten ingerigt zijn naar de meening en verkiezing van de meerderheid des Volks.

Men beweert dat de Natie regt heeft hare stem te doen gelden; dat het dienvolgende ook de pligt is van een' Souverein, vooral in eene Grondwettige Monarchie, om die stem op te volgen, en dat de Natie geene wetten en waarom ook niet uiterste middelen moet onbeproefd laten, om haren wil te doen opvolgen. Het is met deze stelling als met zoo vele anderen, welke de speelpop van partijen geworden zijn: eene waarheid ligt daarin opgesloten; doch zoo overdreven en met zoo vele onwaarheden vermengd, dat de stelling zelve, wel verre van de eenvoudige ontwikkeling dier waarheid te zijn, valsch en verderfelijk is geworden.

Het is zoo, eene Regering behoort acht te geven op de zedelijke wenschen en het billijk verlangen des Volks, en hare daden en bestuur daarna zoo veel mogelijk trachten in te rigten. Zij moet regeren, voorzeker niet overeenkomstig eene openbare meening, waarvan zij veeleer de leidsvrouw behoort te zijn, maar volgens het eigenaardig karakter en even daardoor in den waren geest van het Volk. Alsdan zal zij zooveel gemakkelijker het Staatsdoel bereiken, hetwelk de grondslag van alle regering uitmaakt; en tevens zullen die botsingen en schokken voorgekomen worden, welke door misverstand tusschen de Regering en het Volk ontstaan en den ondergang van geheele Rijken kunnen veroorzaken.

Maar tusschen deze pligt, welke de regeringskunst voorschrijft, en het regeren met de meerderheid, gelijk

het thans wordt opgevat, is een groot onderscheid. De eerste laat aan den Souverein de noodige ruimte, om tusschen zijn geweten en het begeeren der meerderheid te kiezen; terwijl het laatste hem den stelligen pligt oplegt, om dien wil te volgen. Onder het gebied der eerste blijft de Souverein een vrij werkend wezen, hetwelk naar de inspraak van zijn hart, naar het voorschrift van zijn verstand en naar den inhoud der Staatsregeling, welke hij bezworen heeft, handelen kan: de laatste stelling daarentegen maakt van hem een werktuig, alleen bestemd om den Souvereinen wil des Volks uit te voeren; eenen lasthebber, die geene andere keuze heeft, dan den wil zijner lastgevers op te volgen of van zijne betrekking afstand te doen.

Het zoude kunnen schijnen dat wij hierbij overdrijven, maar wij doen zulks geenszins. Hij, die de dagbladen en andere zoogenaamde organen der publieke opinie raadpleegt, zal moeten toestemmen dat zij het regeren met de meerderheid aldus verstaan, en alzoo van onzen Staat, niet eene gematigde of beperkte Monarchie, maar eene Republiek, met behoud van een Monarchaal uitwendige, willen maken. Sommigen komen vrij openlijk voor de zaak uit; terwijl anderen — en waren het slechts alleen de dagbladen! — meer bedektelijk door hunne redeneringen tot dezelfde uitkomsten trachten te geraken. Zij bepalen zich niet slechts, om de Vertegenwoordiging des Volks daartoe aan de Regering als eene veilige gids aan te wijzen; maar wijzen haar op het Volk zelf, en willen haar deszelfs veelal twijfelachtige meening, als den besten, als den noodzakelijksten regel van gedrag voorschrijven, welke zij niet kan voorbij zien, zonder zich zelve, zonder het geluk der Natie in de waagschaal te stellen.

Het valt ligt de bron te herkennen, waaruit deze leer voortvloeit. De leer van de Volks-sovereiniteit, welke de leer der Regten van den Mensch tot moeder

had, is voor velen nog een aangenaam droombeeld; nog is de verwezenlijking daarvan het toppunt hunner wenschen. Men zoude geloofd hebben dat wij eindelijk, na zoo vele geduchte lessen, wijzer en beter en althans wars zouden geworden zijn van bespiegelingen, die in hare noodzakelijke gevolgen dood en verderf over Europa hebben uitgestort; maar neen, de meest geduchte omwentelingen, welke de bladen der geschiedenis van de nieuwere tijden vullen, hebben niet mogen baten; al het zoeken naar den besten regeringsvorm, heeft dezen steen der wijzen niet voortgebragt; op het oogenblik dat men waande de meest volkomene en naar onze behoefte berekende Staats-inrigting, door een kunstig evenwigt van Staats-magten, te hebben gevonden, wordt het vraagstuk op nieuw op het tapijt gebragt. Naauwelijks aan de Regeringloosheid van het Volksbestuur ontruikt, en ons gelukkig gevoelende onder den invloed eener gematigde Monarchie, tracht men de Volks-souvereiniteit bij herhaling op den voorgrond te plaatsen en ons te rug te doen keeren tot het punt, waarvan wij zijn uitgegaan.

Het is de pligt van allen, die het met hun Vaderland wel meenen, zich daartegen ten sterksten te verzetten: te handhaven hetgeen bestaat; onze Grondwettige instellingen te beschermen tegen elken aanval, hij kome uit het Volk of van boven af; ziedaar de roeping van elk waar Nederlander.

Die Grondwet intusschen is er verre af van het regeren met de meerderheid, als een regt des Volks of als een pligt van den Souverein te hebben aangewezen. Zoo zij in den Koning het Opperste gezag heeft erkend, het was niet om hem tot het blinde werktuig van het Volk of van deszelfs Vertegenwoordigers te maken. Zoo zij aan het Volk invloed op de Wetgeving heeft verleend, het was niet opdat het Volk geheel, opdat het alleen zoude regeren. Zij heeft geene volstrekte Alleenheersching gevestigd; maar evenmin eene Republiek onder eenen Monarchalen vorm.

Wij zullen meermalen de gelegenheid hebben op deze beginselen te rug te komen, en wij nemen ons voor om ze nader opzettelijk te ontwikkelen. De zaak vordert onze geheele aandacht; een getrouw en naauwkeurig onderzoek. Zij staat met het regt verstand onzer Grondwet in het naauwste verband; en het is duidelijk dat van de wijze, waarop het vraagstuk, hetwelk zij bevat, opgelost wordt, het toekomstig lot van Nederland grootendeels afhangt.

Staan wij nog een oogenblik stil bij het denkbeeld van te regeren door de meerderheid, gelijk dit thans wordt verstaan, en afgezien van onze Grondwettige instellingen.

Men moet bekennen dat het een grootsch en daardoor aanlokkelijk denkbeeld is, zich eene Natie voor te stellen, welke wijsheid, beradenheid en genoegzamen zin voor het algemeene best bezit, om zelve de middelen te kunnen aanwijzen en verordenen, waardoor het doel van den Staat, welken zij vormt, kan bereikt worden. Het woord *wet* erlangt dan te regt de schoone beteekenis, welke er thans niet dan oneigenlijk aan kan gegeven worden; namelijk dat zij de uitdrukking is van den algemeenen wil. Bezieet men intusschen de werkelijkheid van nabij, dan ontwaart men spoedig dat dit alles niets dan eene begoocheling, dan eene *fictie* is, welke vernuftig en zinrijk mag genoemd worden, maar van de waarheid zeer ver is verwijderd. Tot zoodanigen algemeenen wil, wordt in de eerste plaats kennis vereischt; men kan niet willen, zonder te weten. Wie ziet intusschen niet, dat de groote meerderheid des Volks in elken nieuweren Staat, ook die tot de hoogste beschaving is genaderd, geene genoegzame kennis bezit om zich eene meening te vormen over de aangelegenheden der maatschappij; en dat, zoo die meerderheid ook tot het willen wordt gebragt, die wel op eenen zeer broozen grond steunt en weinig innerlijke waarde bezit. Tot de algemeenheid van den wil, zou tevens eenparigheid worden vereischt; — dan ook hier ontmoet men eenen nieuwen hinderpaal. Duizende bijzondere belangen kruissen zich onderling; en het ligt zeker niet in den geest onzer nieuwere maatschappijen, dat derzelver leden eerst aan het algemeene heil en daarna aan hunne bijzondere belangen denken. Wij ontkennen daarmede niet dat er langzamerhand eene vrij eenparige denkwijze over sommige onderwerpen, eene soort van Volks-geloof kan ontstaan; maar het getal van die onderwerpen is uiterst gering, en de vorming van die denkwijze gaat zoo langzaam voort, dat men hare wording onmogelijk zoude kunnen afwachten om volgens hare uitspraak te regeren.

Wanneer men verder spreekt van met de meerderheid des Volks te regeren, dan mag men vragen: hoe men den wil dezer meerderheid zou leeren kennen, wanneer men geene Volksvergaderingen wil instellen en onze Constitutioneele Monarchien in eene Republiek herscheppen? Men zal ons op Volksvertegenwoordigers wijzen:

daarover straks nader; hier nog een woord over een ander middel, hetwelk in onze dagen vrij algemeen, als de proefsteen der Volksmeening, wordt beschouwd: wij bedoelen de dagbladen. Deze, zegt men, zijn de organen der publieke opinie: wanneer zij niet werkelijk in den smaak van het algemeen zijn geschreven, vinden zij geene lezers. Vinden zij daarentegen bijval, dan mag men het daarvoor houden dat zij inderdaad als de tolken hunner lezers aangemerkt kunnen worden. Men gaat dan berekenen het aantal van derzelver geabonneerden en lezers; men vergelijkt het verschil in dit opzigt tusschen de onderscheidene dagbladen, en men houdt het daarvoor dat het dagblad, hetwelk de meeste geabonneerden en lezers heeft, ook het best de publieke meening doet kennen.

Deze stelling heeft veel waars; maar zij is, gelijk de hoofdstelling, waarover wij handelen, door overdrevenheid en bijvoeging van onwaarheden valsch. Het is niet slechts de inhoud, de strekking en geest van een dagblad alleen, welke hetzelfde gezocht maakt; maar ook bijzonder het talent, waarmede het geschreven wordt, de sierlijkheid en kracht van stijl, welke men er in opmerkt, dikwijls, in onze dagen zeer dikwijls, de hevigheid der uitdrukkingen, de stertheid waarmede men over alles zijne meening verklaart en het openbaar gezag aanvalt; men meent, in 't geen nu vleijerij en lafhartigheid is geworden, nog dien moed te herkennen, die bij geheel andere omstandigheden daartoe werd vereischt: het streelt de eigenliefde, het streelt de afgunst en een' geheimen nijd, hen, welke met eenige magt en aanzien zijn bekleed, voor den regterstoel der algemeene opinie gedagvaard te zien, hen uit de hoogte te hooren veroordeelen en hen, te midden van hunne grootheid, al het nederdrukkende te doen gevoelen van den smaad en de minachting, waarmede het zoo gemakkelijk valt hen te verguizen.

Maar daaruit kan nog niet worden afgeleid dat alle die lezers, de meening, welke in zulk een dagblad wordt ontwikkeld, bijstemmen. Velen — en hun getal is niet gering, maar wierd het, kon het zijn, steeds groo-ter! — velen lezen dagbladen, in welke verschillende gevoelens worden verdedigd. Zij houden zich aan geene kleur; en op die wijze kan het eene dagblad zich niet beroemen, dezelfde lezers op het andere vooruit te hebben.

Doch laat ons eens voor een oogenblik de stelling in hare geheele kracht aannemen; en dan vragen wij nog, of het op deze wijze is dat wij de meening der Natie kunnen leeren kennen? Hoe gering is het getal der

lezers, in vergelijking van het geheel der bevolking! en onder deze lezers, hoe velen, aan welker meening, individueel beschouwd, wij geen de minste waarde kunnen hechten. En dan spreken wij nog niet eens van de bijzondere wijze van zien van de schrijvers van zoodanige geschriften, die toch veelal boven moet drijven, en welker overeenkomst in de bijzondere gevallen met de openbare meening uiterst bezwaarlijk, of liever nimmer kan worden bewezen. Waarlijk, die hier de beginselen van regering zoude willen zoeken; die in de dagbladen de stemmen der meerderheid van de Natie zou willen opnemen, zoude op zijn minst een verregaande kortzigtigheid verraden.

Men verwijst ons naar een ander middel om de meerderheid der Natie te leeren kennen, tot de Vergadering der Afgevaardigden uit het Volk. Eene eerste Kamer wordt door de nieuwmodische Theoristen als lijdelijk, volgzzaam en nietsbeteekenend aanhangsel der tweede beschouwd; of wel, zoo zij eenigen wederstand biedt, als verachtelijke steun van den Troon bijna ter zijde geschoven. Maar de Vergadering der Afgevaardigden uit het Volk, deze bevat de meest natuurlijke, de grondwettige tolken der openbare meening; derzelver meerderheid is gemakkelijk te onderscheiden; alle de bezwaren om de meening des volks te verstaan, vallen hier weg; deze meerderheid alzoo kan en moet de Regering in het bestuur des Lands lijdzaam volgen.

Wanneer wij ook op de waarheid van deze stelling bedenking hebben, houde men wel in het oog dat wij daarmede volstrekt niet de instelling zelve, van vergaderingen van zoodanigen aard, eenigermate misprijzen. Dit is onze bedoeling geenszins. Maar wij behandelen hier alleen het punt, of de meerderheid derzelve wezenlijk kan gehouden worden de meerderheid der Natie te vertegenwoordigen? en hierop, beweren wij, kan niet algemeen toestemmend geantwoord worden.

Men behoeft niet veel kennis te hebben van de geschiedenis dezer vergaderingen, en van de wijze waarop zij meestal worden zamengesteld, om zich hiervan te overtuigen. Aan hoe veel toevalligheden; aan hoe veel invloed van verschillenden aard, is de keuze der Afgevaardigden niet onderworpen? Hoe gemakkelijk kan de partijgeest, de standsaanmatiging, enz. zich daarvan meester maken? Hoe lang duurt het dikwijls, eer de Vergadering zich vernieuwt, terwijl geheel andere denkbeelden inmiddels onder de menigte worden verspreid en bijval vinden? En bewijst niet de geschiedenis, hoe menigwerf de meerderheid van de Kamers juist het

tegendeel voorstond, van hetgeen men beschreef als den wensch en de begeerte des Volks? Zou men, om van andere voorbeelden niet te spreken, de Kamer der Fransche Afgevaardigden, welker meerderheid het Ministerie *Villèle* ondersteunde, voor de ware vertegenwoordiging van de meerderheid der Fransche Natie willen doen doorgaan? Neen voorzeker. En echter zou men de stelling willen aannemen, dat de Regering steeds de leiding der Volks-Afgevaardigden behoore te volgen! Laat ons opregt zijn; laat ons erkennen dat de stelling, van welke hier de reden is, tot die algemeene gezegden behoort, welke men aanneemt en laat varen, al naarmate de omstandigheden van het oogenblik en de belangen der partij, welke men is toegedaan, zulks vorderen. Daaruit alleen kan men verklaren, hoe de zoogenaamde vertegenwoordiging der Natie, door hen die zich als de tolken der Natie beschouwen, beurtelings met lof overladen en aan berisping wordt prijs gegeven; hoe men, het beginsel waarop die vertegenwoordiging rust geheel verzakende, zich elk oogenblik vermeet de wet voor te schrijven aan hen, wier roeping het is mede te werken om aan ons wetten te geven.

Wij zouden aan de aangevoerde bedenkingen nog meenige anderen kunnen toevoegen, ten bewijze van het onbepaalde, het ondoelmatige en zelfs het gevaarlijke der stelling, dat men met de meerderheid regeren moet: wij zouden kunnen spreken van de mogelijkheid, dat de meerderheid door den stroom van verkeerde beginsels wordt medegesleept; dat de meerderheid, bewust van de fysieke kracht, welke zij in zich vereenigt, gemakkelijk tot het misbruiken derzelve wordt overgehaald en rede en regt met voeten treedt; bovenal zouden wij kunnen aandringen op het bedenkelijke, om in eenen Staat als de onze, waarin de belangen der onderscheidene deelen nog geenszins zijn in één gevloeid, aan het hoog gezag, 't welk den evenaar moet voeren, deszelfs krachten en weldadigen invloed te ontnemen en het prijs te geven aan den invloed der partijzucht; maar wij achten, voor het oogenblik, genoeg te hebben gezegd.

Zij, die het met het Vaderland wel meenen, zullen onze bedoeling doorgronden; zij zullen met ons inzien dat het eene dwaasheid is, het Grondwettig gezag van het Staats-opperhoofd aan eene veelal denkbeeldige meerderheid, waar men die ook zoude willen zoeken, te onderwerpen. Maar stellen wij ons gerust: de wijsheid en standvastigheid des Konings; het gezond verstand en de bezadigheid der Natie zelve, zullen ons

voor dergelijke noodlottigheid behoeden. Beide zullen inzien, dat de Staatshulk zou te gronde gaan, wanneer alleen de wil der schepelingen moest beslissen langs welke koers men het veiligst de haven kan bereiken.

Onder de geschriften, die in de laatste jaren in de Noordelijke Gewesten over het onderwijs in het licht zijn gekomen, verdient de *Gekortwiekte Faam* te worden genoemd. Dit is een Utrechts Academieblad, opgesteld, zoo men meent, door Studenten. Door velen is dit, om de meer dan jeugdige bezadigheid die er in doorstraalt, in twijfel getrokken; en het zou bijgebracht kunnen worden als een treffend bewijs, dat de kweekelingen van waarlijk Nederlandsche Hoogescholen, iets beters weten zamen te stellen dan on gepaste verzoekschriften of een miltzuchtig Journaal. Voornamelijk hebben wij op het oog de artikels, in welke het Reglement op het Hooger Onderwijs aan eene doorgaande beoordeeling is onderworpen, en verscheidene bij eene herziening zeer aanmerkenwaardige wenken worden gegeven. Met nadruk hebben de schrijvers zich verklaard tegen de veldwinnende dwaling, die schoolsche verordeningen met Academie-wetten verwart. Bij de beoordeeling van zekere Statuten voor de Academie van *Luik*, die hun toescheen eene rampzalige miskenning te verraden van hetgeen tot de vrije geestontwikkeling eener Academische jongelingschap wordt vereischt; bij de beoordeeling van deze, door de Regering bekrachtigde Statuten, betuigen zij, dat dit bekrachtigen van hooger hand hen vooral daarom zoo heeft gegriefd, daar het, zeggen zij, ons bevreesd maakt dat het Gouvernement de milde beginselen, die het zoo lang bij het bestuur van het Onderwijs gevolgd heeft, zal laten varen; en men datgene in het algemeen reglement, wat tegen deszelfs duizend en één gebreken ruimschoots opwegen kan, opofferen zal. Zeer juist gezien! Liever houde men alle de gebreken in stand, dan dat men afwijken zou van de beginsels. » Wij hebben, » dus gaan zij voort, » het Gouvernement lief, omdat het, meer dan eenig ander op het vaste land, algemeene verlichting bevorderen wil: maar daarom bedroeft het ons, als wij bij hetzelfde eene strekking ontwaren, strijdig met gezonde begrippen van vrije geestontwikkeling en met de oude zeden des Lands. » En op eene andere plaats. » Indien tegen ontstane misbruiken, de middelen der wet en de zedelijke kracht der Hoogleraren niet toereikende worden bevonden, dat men dan ten minste de uitvloeisels van Duitschen geest ter zijde late. Wij achten inderdaad niets meer geschikt, om den geest der Nederlandsche jongelingschap te verwilderen, en tevens de grondigheid en gematigdheid in de studien, welke onze geleerden steeds eenen vasten en zekeren tred heeft doen gaan, te vernietigen. »

Inderdaad het is jammer, dat de uitgave van dit Blad geen verderen voortgang schijnt te hebben: eene krachtige stem te meer, zou zich tegen den dreigenden buitenlandschen invloed hebben verzet. Met den Duitschen geest is de Nederlandsche ten minste verwant: op den Franschen geest heeft onze Nationale zin eene gansch andere betrekking.

NEDERLANDSCHE GEDACHTEN.

De uitgave geschiedt bij G. VERVLOET, te 's Gravenhage, bij de voornaamste boekhandelaren en op alle postkantoren des Rijks.
Men abonneert zich voor 20 nummers te gelijk, tegen f 2. 50 franco per post.

Donderdag den 15^{den} October.

In den *Catholique* van den 10 October komt deze opmerkelijke zinsnede voor:

On saura bientôt à quoi s'en tenir, et si les ministres dictent encore au Roi un langage insultant pour le peuple alors la Nation saura s'élever à toute la hauteur des circonstances.

Tot regt verstand van dezen volzin houde men in het oog, dat de Journalist door *les ministres* den Koning bedoelt: het is aan de redactie van den *Catholique* zeer wel bekend, dat in Nederland tot dus verre de Koning evenmin de dienaar is zijner Ministers als deze de dienaars zijn van het Volk. Door *le peuple*, eene factie die, daar zij zich den naam aanmatigt van het Volk, de Natie op de grievendste wijze hoont en, zooveel in haar is, onteert. Door *un langage insultant*, eene taal die aan deze factie aanstootelijk zou zijn; dat is eene taal, zoo als Nederland die verwacht; eene rondborstige en den Monarch waardige verklaring, dat hij op de medewerking zijner onderdanen tot beteugeling eener toenemende wederspanning vertrouwt. Door *une Nation qui saura s'élever à toute la hauteur des circonstances*, couranten-getier, dreigende verzoekschriften, invloed der Geestelijkheid, wier hulp mede in het bedoelde artikel ingeroepen wordt, en voorts alles wat met die uitdrukkingen kan worden gemeend in een Blad, waarin, met betrekking tot den tegenwoordigen toestand van ons Land, onlangs niet zonder oogmerk werd gezegd: » *Opprimer un peuple et barmer en même temps me parait furieusement sot.* »

De zinsnede beteekent eenvoudig dit: Zoo de Koning zich verstout, om van niet genoegzame verantwoordelijkheid der drukpers, van aanmatiging der Provinciale Staten, van nadeelen eener vrijheid van onderwijs zonder waarborg voor de maatschappij, van het onverant-

woordelijke eener blijkbaar oproerige stemming te gewagen, dan zal eene verbitterde oppositie niets meer ontzien, of, om de veelbeteekenende woorden van den *Catholique* te gebruiken: » *ils braveront tous les périls pour la cause sainte de leurs autels et de leurs foyers.* »

Vleit men zich inderdaad, door zoodanige bedreiging den Koning te zullen verschrikken? De inhoud der Aanspraak moge onbekend zijn; of de geest derzelve overeenkomen zal met het karakter van een' Nederlandschen Vorst, kan en mag niet worden betwijfeld. Van den Nederlandschen Troon; op een' tijd dat on dankbare miltzucht zich op vele plaatsen verheft; in de hooge Staatsvergadering, die zoo veel goed, maar ook zoo veel kwaad te weeg zal kunnen brengen, worden geene uitdrukkingen gehoord die van vreesachtigheid getuigenis dragen. De Prinsen van Oranje deinzen niet te rug voor oproerige bedreiging; evenmin zijn de Nederlanders gewoon, hun de medewerking van de Nationale *énergie* te onzeggen. Ook thans zal onze geëerbiedigde Monarch datgene doen, wat de inspraak van een Koninklijk gemoed, de eer van zijn Huis, de luister van zijn naam, het voorbeeld van groote voorvaderen, bovenal, wat de welvaart van Nederland vereischt: zijne stem, als eene rustverstorende aanhang onbeschroomd aangetast wordt, zal een weérklank vinden in ieder Nederlandsch hart; de majesteit van het Koninklijk gezag zal door geene verbloeming van den waren toestand van het Rijk, vooral door geene opoffering van onvervreembare regten, worden verduisterd; en geenerlei geweld zal beletten, noch dat door een Willem van Oranje de Koninklijke schepter met eer worde gevoerd, noch dat, welk ook het gevolg zijner Vorstelijke pligbetrachting moge zijn, Nederlandsche trouw, hartigheid en volharding hem in alle omstandigheden worden betoond.

Te midden der woelingen, waardoor men het *Zuidelijk* deel des Rijks gedurende meer dan een jaar tracht in wanorde te brengen, is het *Noorden* rustig gebleven. Hier hebben de pogingen eener heillooze factie de banden van wederkeerig vertrouwen tusschen Vorst en Volk niet kunnen verbreken, en de twiststokers geene andere voldoening geoogst, dan de misleiding van eenige onkundige lieden. Natuurlijk dat dit hunne verbolgenheid opgewekt heeft en dat wij door hen met schimp- en smaadereden zijn overladen; want zoo uitnemend verstaat die kern van weldenkende *Vaderlanders* de ware beteekenis van het woord *vrijheid*, dat zij allen, die zich niet *naar hunnen wil* voegen, als onverlicht, als minder met *Vaderlandsliefde* beziel, als koude en onverschillige wezens beschouwen. Het bespottelijke van zulke uitlatingen valt terstond in het oog. Dezelve deeren ons niet; terwijl, in allen geval, menschen, die zich onvatbaar betoonen voor bedaarde redenering, die, met ter zijde stelling van alle goede trouw, den leugen als bondgenoot gebruiken, niet bevoegd zijn om hunne medeburgers tot verantwoording van gevoelens en daden opteroepen. Maar, hoezeer wij hen verachten, wij behooren echter tegen hen onze maatregelen te nemen. Het lijdt geen twijfel, dat zij in het Zuiden eenen toestand, als 't ware van crisis, daargesteld hebben. De massa des Volks, wel is waar, deelt aldaar nog geenszins in de buitensporige gevoelens der Volksdrijvers: bij den toenemenden bloei van het fabriekwezen, bij de afwezigheid van wezenlijke rampen en bij rust en kalmte onder eene voorzeker niet tijrannieke regering, is de menigte over het algemeen gelukkig en vergenoegd; doch hare meening, die ongetwijfeld langzamerhand door verkeerde inblazingen eene gansch andere rigting zou verkrijgen, wordt nu reeds onderdrukt. De factie heerscht in wezenlijkheid; en toegeeflijkheid van onze zijde zou, evenmin als van die der Hooge Regering, een middel zijn om haar tot wederzijdsche inschikkelijkheid te bewegen. De Noord-Nederlanders mogen bij dit alles niet onverschillig blijven. Hunne regten, hunne belangen zijn mede op het spel. Zij mogen zich niet langer aan de onbezorgde rust overgeven, welke de vrucht was van den herstelden vrede, van een onbepaald vertrouwen in eene geliefde Regering, en van de, helaas! ongegronde veronderstelling, dat zoo vele jaren van burgertwist, regeringloosheid en schepterdwang, allen factiegeest uitgedoofd en aller wenschen zich op één punt, het gemeenschappelijk heil des *Nederlandschen Vaderlands*, zouden hebben vereenigd.

Wat behooren wij, Noord-Nederlanders, in deze oogenblikken dan te doen; niet alleen in het belang van ons zelve, maar in dat van den geheelen Staat?

Het is duidelijk, dat de vereenigde partijen in het Zuiden een gedeelte van de bevolking der Noordelijke Gewesten, namelijk de Roomsche-Catholijken, in hare inzichten wenschen mede te slepen. Onze eerste zorg behoort derhalve te zijn, zoodanige scheuring te verhoeden. Eensgezindheid behoort daartoe aangeweekt te worden. Er moge schijnbaar voor de Roomschegezinden van het Noorden, eenige gelijkheid van belangen met hunne Zuidelijke geloofsgenooten bestaan; de eersten echter zullen, in den strijd der meeningen van den dag, gewis inzien, dat zij desniettemin Noord-Nederlanders zijn en blijven, en door de openlijke of geheime raadgevingen der factie te volgen, zich tot een' staat van afscheiding omtrent hunne medeburgers zouden brengen, die, wat er ook omtrent België plaats hebben mogt, hun duurzaam geluk niet ligt bevorderen zou. Daarenboven, hoe vele redenen bestaan er niet, om de eendragt tusschen de Noord-Nederlanders, van welke gezindheden ook, te bewaren! Wij zijn niet slechts burgers van denzelfden Staat; wij zijn ook, 't geen niet alle onze Zuidelijke medeburgers zijn, leden van hetzelfde Volk, afstammelingen van denzelfden *Nederlandschen* stam, deelgenooten van dezelfde *Nederlandsche* Nationaliteit, gelijk zij zich in de overal geëerbiedigde en tot bij de verste nakomelingen eerbiedwaardige Republiek der Vereenigde Nederlanden luisterrijk heeft ontwikkeld!

Wij hebben eenerlei taal, eenerlei zeden en gebruiken; wederkeerig gaven wij elkanderen steeds blijken van belangstelling en vertrouwen. De liefdadigheid, een der schoonste sieraden van het *Nederlandsche* karakter, beoefenden wij, in gelukkige eendragt, tot dus verre te zamen. Te zamen verduurden wij de onderdrukking eener vreemde overheersching; maar ook te zamen hadden wij goed en bloed voor de herstelling van ons Volksbestaan over. Wij gelooven ons gerustelijk op het getuigenis der Noord-Nederlandsche Roomsche-Catholijken zelve te mogen beroepen, dat zij in dit Land, 't geen steeds bij uitnemendheid de zetel eener betamelijke Godsdienstvrijheid is geweest, ook sedert hunne gelijkstelling met de vroeger bevoorregte Protestanten, op geene hatelijke of partijdige wijs zijn behandeld. En welke verontschuldiging eener blijkbare ondankbaarheid, zouden de Catholijke Noord-Nederlanders jegens eenen Koning hebben, die hunne Eeredienst op alle wij-

zen heeft begunstigd? Zouden dan de opschriften van zoo vele nieuw gebouwde kerken, welke zijnen lof verkondigen, slechts uitwendig iets getuigen 't geen niet inwendig was gemeend? Neen! zoo laag is der Nederlanders aard niet gezonken, dat men zulk eene dubbelzinnigheid zou durven onderstellen! Zou dit het loon zijn voor den Vorst, die door het sluiten van een Concordaat met den Pauselijken Stoel, het eerst den staat der Catholijke Kerk in Nederland heeft gevestigd; de zending van Holland heeft doen ophouden; Bisschoppelijke zetels heeft gesticht; de gewetensvrijheid van zijne onderdanen eerbiedigt, en, ofschoon niet in een' zin strijdig met het gezond verstand, gelijke bescherming aan alle Godsdiensten verleent? Waarlijk, wij deden te kort aan de Vaderlandsliefde onzer Catholijke medeburgers, zoo wij één oogeblik konden gelooven, dat drogredenen hen weg zouden slepen om alle die weldaden over het hoofd te zien. Op hunne medewerking tot het handhaven van eendragt en eensgezindheid rekenen wij ten volle; daar zij nimmer zullen, nimmer kunnen vergeten, dat zij, hoezeer in geloof van hunne Protestantische medeburgers en mede-Christenen onderscheiden, één Volk met hen uitmaken, één Vaderland met hen moeten beminnen!

Van eenen anderen kant schroomen wij niet, onze Protestantische geloofsgenooten opmerkzaam te maken op de pligten, welke zij in deze oogenblikken meer bijzonder te vervullen hebben. Verdraagzaamheid blijve hunne leus; maar tevens behooren zij den band vaster toe te halen, die hen onderling vereenigt. Daardoor alleen kunnen zij slagen in de handhaving van het evenwigt, hetwelk men elders poogt te verbreken, en dat hen welligt tegen onderdrukking en althans tegen merkelijke benadeeling beveiligen moet. Met de opregtste welgezindheid omtrent andersdenkende medebroeders, gaat belangstelling in eigen Kerkleer zeer wel gepaard. Die belangstelling eischt, dat wij rond voor onze zaak uitkomen. Opregtheid en rondheid bevestigen de eendragt; mits die openhartige belijdenis van ons Protestantisch Geloof niet worde afgescheiden van het opvolgen der voorschriften van de Christelijke liefde. Laauwheid en onverschilligheid, schadelijk reeds op zich zelve, verachtelijk zelfs wanneer zij datgene betreffen hetwelk den anders zoo nietigen mensch met eene hoogere wereld verbindt, kunnen ook in andere opzichten voor de zaak van het Protestantismus geenszins bevorderlijk zijn. Het ligt in deszelfs geest, vrijmoedig voor de waarheid uit te komen en dezelve met hartelijkheid en levendigheid te beminnen. En hoe: zou men niet eene Leer liefhebben, die het Goddelijk Woord als eenige onbedriegelijke leidstar eerbiedigt, aan welke het menschedom een groot deel van zijne tegenwoordige kennis en verlichting verschuldigd is, en om welke vrij te kunnen beleiden onze voorouders den tachtigjarigen kamp hebben gestreden! Met Christelijke verdraagzaamheid, aldus Godsdienstigheid en levende belangstelling in hun eigene Kerkleer te paren; vrijmoedig en waakzaam te zijn, ziedaar wat Nederlandsche Protestanten in deze oogenblikken voegt.

Een der hechtste banden tot het bewaren van eensgezindheid, behooren ook alle Noord-Nederlanders altijd in de Grondwet te vinden.

Weinig evenwel zou het baten, veel van de Grondwet te spreken en zich telkens op haar te beroepen, indien de uitlegging derzelve, in plaats van met doorzigt en opregtheid te geschieden, aan partijzucht en vooringenomenheid wierd overgelaten. Dagelijks zien wij, dat de tegenstrijdigste gevoelens met de Grondwet in schijnbare overeenstemming worden gebragt, en dat onbepaalde of welligt onnaauwkeurige uitdrukkingen worden misbruikt, om de leerstellingen, die volstrekt onvereinigbaar zijn met haar doel en met haren geest, als boven alle tegenspraak verheven te betoogen. Doch als wy van de Grondwet gewagen, verstaan wij daardoor de Grondwet, uitgelegd volgens die beginsels, waarmede het bekend is en uit de geschiedenis van Nederlands herstel bewezen kan worden dat zij werd zamengesteld. Eerst dan zal de strijd tusschen vijandige begrippen niet langer aan beide zijden door den naam der Grondwet worden gewettigd. Het is niet moeilijk die ware beginsels, wanneer men ze met onbevangenheid zoekt, spoedig te vinden. Niet zonder oogmerk is de Grondwet op de theorie van het oude Nederlandsche Staatsregt, zoowel als op het karakter van het Nederlandsche Volk gegrond. Zij is, in vele opzichten, eene voortzetting van ons vroeger Volksbestaan, gezuiverd van die oneffenheden, welke voorheen meermalen tot tweespalt, eindelijk tot verzwakking van het Staatsligchaam aanleiding gaven. Haar grondslag is het éénhoofdig gezag. De invloed van het Volk op de Wetgeving, is verzekerd door het gemeenschappelijk overleg zijner Afgevaardigden met den Koning. Voor de Provinciale en Plaatselijke Besturen is, ter bevordering van Gewestelijke en Gemeentelijke belangen, eene ruime werkkring geopend; en tevens zijn de grenzen hunner bemoeienissen omschreven, door den aard van hunne betrekking. Ongehinderde uitoefening der Eerediensten; vrije mededeeling der gedachten, en menige waarborg van maatschappelijk geluk, van betamelijke vrijheid en van ware Volksontwikkeling, is in die mate en op die wijze verleend, dat zij de meestmogelijke nuttigheid hebben zonder nadeelig of zelfs gevaarlijk te worden.

Die Grondwet; en niet hetgeen men daar voor onder denzelfden naam in de plaats zou willen stellen; die Grondwet moet verdedigd worden, niet slechts door alle middelen die de aard eener Monarchie gedooft tegen aanmatigheden der Regering, maar evenzeer tegen aanmatigheden van het Democratisch beginsel. De laatsten zijn niet minder onregtmatig, niet minder schadelijk dan de eersten. Waar dit beginsel de overhand verkrijgt, moet de Grondwettige Staat der Nederlanden te gronde gaan. De handhaving der Grondwet is de hoeksteen van de eendragt, welke de eerste voorwaarde is; van den vrede en van den voorspoed des Lands. Door de eendragt van het voorgeslacht, werd eenmaal de kleine Staat der Vereenigde Nederlanden magtig en groot. Ook in latere tijden betoonden wij ons dit voorbeeld niet onwaardig. Eenmaal door partijschappen verdeeld; misleidt door hetzelfde vrijheidsgeschreeuw dat thans wederom wordt aangeheven, zouden wij onze zelfstandigheid als Volk langzamerhand hebben kunnen verliezen, indien niet eigen veerkracht, ondersteund door de verlorene Natien van Europa, ons aan ons vorig Volksbestaan had te rug gegeven. De tweedragt waagde het niet ons op nieuw te bestoken. De vereeniging van alle partijen, door onzen Koning met woord en daad bezegeld, heelde de

wonden des Lands! De voor zijn volk rusteloos werkzame Vorst, bedoelde en bedoelt nog ons wezenlijk belang. Het loon van zijnen onvermoeiden arbeid, van zijne gedurige pogingen om aan het welzijn zijner onderdanen bevorderlijk te wezen, moet geene miskennis en tegenwerking zijn. Hij heeft aanspraak op den bijstand en de hulp eener getrouwe en erkentelijke bevolking. Die worde verleend door eensgezindheid, door dezelfde gematigheid, welke onze handelingen tot dus verre heeft gekenschetst, en waardoor de wenschen door ons, ten nutte des Lands, in onderscheiden opzichten te kennen gegeven, hunne waarde en kracht beter zullen behouden, dan door eenen ongepasten, dreigenden en oproerigen toon. De Regering heeft aan die hulp van welgezinde onderdanen behoefte. Zij bevindt zich in omstandigheden, die bedenkelijk zijn; doch geruggesteund door de eendrachtige wil van het Noorden, om geene heiligschennende hand aan de Grondwet te zien slaan, kan zij met gerustheid het hoofd bieden aan de woelingen der factie; terwijl wij de hoop mogen koesteren, dat de welgezinde burgers, ook in de Zuidelijke Gewesten, in hunne genegenheid voor den Koning zullen worden versterkt, en tevens bemoedigd om hunne meening met vrijmoedigheid te openbaren.

Onderscheidene middelen kunnen daartoe dienen. Wij ontveinzen niet, dat wij, ook nu nog, niettegenstaande onze teleurstelling in de vorige zitting, onze hoop inzonderheid op de leden der Staten-Generaal hebben gevestigd. Het is te verwachten, dat de Noord-Nederlandsche Afgevaardigden eindelijk zullen zien, dat het tijd is om met vrijmoedigheid en nadruk te spreken, en vooral ook met aflegging van alle kleingeestige vrees voor onverdiende verguizing. Doch wij zouden onze wenschen zoo gaarne nog verder willen uitstrekken. In oogenblikken van spanning, zoo als de tegenwoordige, moeten alle bijzondere inzichten en vooral de ingevingen van plaatselijke opinie, zwijgen voor de stem van Vaderlandsliefde en pligt. Het is om ons gemeenschappelijk behoud te doen; en wij mogen ons vleijen, dat de Afgevaardigden, ook uit de Zuidelijke Gewesten, het ware heil des Vaderlands zullen inzien en bedoelen. Verre van ons het denkbeeld, om van de Staten-Generaal blinde werktuigen van de Regering te willen maken; maar persoonlijk belang aan hooger belang ten offer te brengen, en geene bijzondere gevoelens door te drijven ten koste van het heil en zelfs van de voortdurende der geheele maatschappij, dit is pligt; dit is voor elk weldenkende behoefte; vooral nu, daar men de Regering gaarne in moeilijkheden bragt, om haar tot eenig bedenkelijk uiterste te drijven. Zijn er bezwaren, dat men ze rondborstig uiteen de middelen tot wegruiming openbare: doch de hand niet reike aan hen, die de medewerking der Wetgeving, bij de Grondwet voorgeschreven, zouden weigeren, ten einde baatzuchtige bedoelingen te bereiken. Onvoorzigtig stellen zij de rust, den vrede van het Rijk in de waagschaal! Wat zou hunne magtelooze hand tot redding vermogen, indien het gebouw van ons Volksgeluk daardoor aan het wankelen sloeg!

Bij de overdrevenheid van veler zucht om te hernieuwen, moeten wij meer dan ooit bedacht zijn om tegen onbesuisde aanvallen, al wat in den Lande goed en

nuttig is, te beschermen. Daaronder staan de instellingen van onderwijs, welke zich in onze Noordelijke Gewesten zoo schoon ontwikkeld hebben, met alle regt boven aan. Begeert men elders daaromtrent eene volstreckte vrijheid; wij beseffen dat dezelve zeer ligt op volstreckte slavernij van den menschelijken geest uitloopen zou, en door velen welligt alleen met dat oogmerk ingeroepen wordt. Door de rede en de ondervinding van de voortreffelijkheid hunner instellingen overtuigd, kan het den Noord-Nederlanders niet onverschillig zijn *te behouden hetgeen zij bezitten*. Zij miskennen de waarde van verbeteringen niet; maar zij vreezen dat het geene verbeteringen zijn, die uit afgetrokken bespiegelingen of zelfs uit verwarring van denkbeelden en beginselen afgeleid worden. De heilrijke vruchten van het onderwijs, gelijk het in deze Gewesten op echte kennis en verlichting doelt, zijn openbaar. Ware dat zelfde onderwijs reeds in het Zuiden zoo diep geworteld als in het Noorden, de voorstanders eener vrijheid zonder eenige beperking zouden met hunne hersenschimmige stellingen weinig opgang hebben gemaakt. Wat ons betreft, wij begeeren te dezen aanzien geene verandering. Onze overtuiging moet daaromtrent, is het nood, luide spreken; onze wil, gevoegd bij den wil van een Nederlandsch Gouvernement, zich tegen ondragelijke aanmatigheden verzetten. Het is niet alleen ons regt, maar ook onze pligt, ons de zegeningen van het verbeterd onderwijs niet te laten ontrukken; niet te gedogen, dat vreemde invloed zijne verdervende hand uitstrekke over onze scholen, die de bewondering van den wijsgeerigen vreemdeling zijn. Neen! hier zullen, daarvan houden wij ons verzekerd, de belangen van alle gezindheden dezelfde zijn; en de zegepraal der ware, der Godsdienstige verlichting, boven dwaasheid en bijgeloof, zal eene volkomene zegepraal zijn!

Inzonderheid ook behooren wij, Noord-Nederlanders, in ons gedrag omtrent onze Zuidelijke Landgenooten, niet op te houden blijken te geven van den goeden dunk, die, omtrent de goede gezindheid van het meendeel der bevolking, alsnog door ons wordt gekoesterd; en van onze zucht, om met die bevolking verder in maatschappelijke eendragt te leven. Hoe langer en opregter wij hun de broederhand blijven bieden, des te meer hoop mogen wij voeden dat er een tijdstip komen zal, geschikt om tot die eensgezindheid te geraken, welke tot het aanzien en de welvaart der Rijken noodzakelijk is. Bovenal moeten wij, door verstandige waardeering van eigene taal, geschiedenis en zeden, voor het behoud der Nederlandsche eigenaardigheid zorgen. Zonder Volksgeest, gaan Volksgrootheid en Volksgeluk te niet; met ware Nationaliteit zouden beide, al waren zij bijna verloren, herwonnen kunnen worden.

Insgelijks moet zich, ook in het waar belang van het Zuiden, de Burgerzin meer en meer bij ons verheffen. Liefde voor den Koning; gehechtheid aan de Grondwet; Christelijke Verdraagzaamheid; Godsdienstige deugd; onveranderlijke gehechtheid aan al wat tot het Nederlandsche Volkswezen behoort: ziedaar de wapenen, waarmede *wij*, in het vertrouwen op den Allerhoogsten, den factiegeest in ons Rijk moeten bestrijden!

NEDERLANDSCHE GEDACHTEN.

De uitgave geschiedt bij G. VERVLOET, te 's Gravenhage, bij de voornaamste boekhandelaren en op alle postkantoren des Rijks.
Men abonneert zich voor 20 nummers te gelijk, tegen f 2. 50 *franco* per post.

Zaterdag den 17^{den} October.

De Regering heeft in het laatste jaar onderscheidene zeer belangrijke maatregelen genomen, waarbij terug gekomen is op verordeningen, die in sommige deelen des Rijks ongenoegen hadden verwekt. Die maatregelen worden als *concessien* ten gunste der in het Zuiden heerschende faktie beschouwd. Is deze beschouwing juist, dan zijn in de krachtige Nederlandsche taal geene uitdrukkingen voor onze droefheid en bekommernis krachtig genoeg; dan zijn die maatregelen eene belooning der miltzucht geweest, aan welke, kan ze niet worden gestraft, het Bestuur geene aanmoediging behoorde te geven; dan zijn zij de vrucht geweest eener onverklaarbare zwakheid, eener betreurenswaardige miskenning van de gevoelens en van de kracht der Nederlandsche bevolking; dan kondigen zij telkens meerdere toegeefelijkheid aan en zijn het begin eener onvermijdelijke omkeering van den Staat. Maar daar is nog, dank zij der Voorzienigheid die over ons waakt, daar is nog een ander oogpunt waar uit die maatregelen, voor zoo ver daarbij van geene grondbeginselen afgeweken is, beoordeeld kunnen worden. Indien de Regering alleen heeft bedoeld; aan de *welgezinde* Liberalen en Roomsche-Catholijken alle reden tot mistrouwen in Staat en Godsdienst te ontnemen, en zich aldus op een' meer vasten bodem, ter bestrijding van een' vijandigen aanhang, en vooral ter bestrijding van valsche beginsels, te plaatsen; indien het van nu af aan blijkt;

en dit wordt tot het wezen eener Regering vereischt; indien het overal in blijkt, dat de Regering, zoo ver hare Constitutionele kracht reikt, geenerlei maatregelen of beginselen wil die tot vernietiging der Staatsregeling kunnen strekken, en dat zij bereid is om dien onwankelbaren wil, op hare regten en pligten gegrond, te handhaven met alle die magt over wier gebruik zij aan de Voorzienigheid verantwoordelijk is, dan juichen wij die zoogenaamde *concessien* hartelijk toe; dan zouden zij de gewenschte voorbereiding zijn voor den strijd, die de Regering met de faktie verplicht is te voeren: een' strijd op leven en dood: want, en mogt dit voor iets meer dan voor een overdreven gezegde aangemerkt worden, eene Nederlandsche Regering bezwijkt zoo eene anti-Nederlandsche faktie niet valt!

Velen van degenen, die dit Rijk thans in onrust brengen, verdienen den naam van *Franschgezinden*; dat is: om er de zachtstmogelijke uitlegging aan te geven, van voorstanders van *Fransche* beschaving, *Fransche* zeden, *Fransche* begrippen en gevoelens. Zij werken gestadig en zonder eenigen zweem van terughouding, tot vestiging en uitbreiding van den invloed van het *Fransche*. In aanzienlijke Staatsvergaderingen hebben zij begunstigers, welligt zelfs leidlieden gevonden, en, wat voor de toekomst het meeste bezorgd-

heid geeft, onder die zelfde jeugd, die sedert ons hernieuwd Volksbestaan opgeleid en tot mannelijken leeftijd gekomen is; onder de jeugd van sommige hoogeschole vooraf; heeft zich de *Fransche* geest vertoond, en vertoond met ophef en zelfstandigheid. Ja, wie bij het lezen den meeste Zuidelijke bladen dien indruk niet bijna dagelijks gevoelt, die herleze de zonderlinge, onbeschaamde, men zou bijna zeggen uitzinnige aanvallen onlangs tegen de Regering daarin geplaatst, omdat het Bestuur, te gemoetkomende ook aan hunne bezwaren, niet met voorbijzage van andere vreemde, hier te lande, bijv. in het Groot-Hertogdom Luxemburg, gebruikelijke talen of dialecten, voor de Fransche taal *alleen*, met onderdanigen eerbied, het openlijk gebruik heeft gewettigd! En geen wonder. De personen, die wij bedoelen, zweven onophoudelijk in een' kring van *Fransche* denkbeelden om. *Fransche* letterkunde was sedert lang de bron hunner kennis, en wat zij van vreemde landen weten, wordt daaruit grootendeels ontleend; de *Fransche* openbare meeningen zijn de hunne, en *Frankrijks* toestand hun vaste maatstaf om de waarde van *onze* Regering te bepalen. De *Fransche* bladen voorzien hen van woorden en zinsneden, waarvan iedere nieuwste en blinkendste het gretigste wordt overgenomen en in omloop gebracht. De *Franschen* regelen veelal hunne spraak, hunne manieren, hun geheele zijn; voeren heerschappij over hun oordeel; boeien hunne verbeelding, en slepen hen menigmaal in het gebied der dwalingen rond. Blindelings te volgen, is de geschiedenis van alle vooringenomenheid geweest.

Welligt is deze Franschgezindheid voor een groot gedeelte toe te schrijven aan uitsluitende bekendheid met het Fransche, aan onbekendheid met de eigenaardige voortreffelijkheid van den Staat tot welken men behoort. Maar, hetzij onkunde; hetzij men dat vreemde, als zoodanig, beminne; welk eene ramp! en hoe weinig strookt deze denk- en handelwijze met de eerste pligten der

burgers! Wanneer niet reeds de natuurlijke betrekking, die tusschen elk mensch en zijn Vaderland bestaat, genoegzaam ware, om ons terug te houden van aan het vreemde boven het eigene de voorkeur te geven, de meer veredelde betrekking van burger ten minsten moest er ons weêrzin tegen inboezemen. Dat woord sluit den geheelen kring der verplichtingen in zich, welke wij jegens de maatschappij, waarvan wij leden zijn, te vervullen hebben; en deze vordert in de eerste plaats, dat wij ons aan haar met hart en ziel gehecht gevoelen. Zonder deze gehechtheid, kunnen wij nimmer goede burgers zijn: met gehechtheid aan het vreemde, loopen wij zelfs gevaar aan het Vaderland tot verraders te worden. Maar, hoe zonderling bovendien! Van de Regering verlangen wij, en met reden, dat zij onder hare hoogste pligten rekene de handhaving van ons Volksbestaan en van onze eer als Natie; en elk heeft haar toegejuicht, toen zij die, tegen eene Nota van Oostenrijk, met waardigheid heeft verdedigd. Wanneer het Bestuur hier, zonder noodzaak, vreemden plooi of vreemde vormen aanneemt, dan zullen Nederlanders te regt berispen en klagen. En zouden wij het dan kunnen verschoonen, dat zij, wier dagelijkse leer is dat elk Nederlander belangstelling moet toonen in de aangelegenheden des Lands, zelve voet geven aan gehoorzaamheid jegens den vreemdeling, aan eene ware slavernij des verstands! Zij vergeten dat de onafhankelijkheid, het wezen, het gansche bestaan van een Rijk, op zelfstandigheid en Vaderlandsliefde rust; zij vergeten dat zij, door aankweeking van den Volksgeest, de pogingen hunner Regering moeten ondersteunen en bezielen; en dat de zekerheid van een' genoegzamen waarborg van de vrijheid en onafhankelijkheid van den Staat, in velerlei opzigten, uit den aard der zaak meer afhankelijk is van de goede gezindheid der burgers, dan van de welmeenendste pogingen van het Bestuur. Nog naauwelijks is het vierde gedeelte van eene Eeuw verstreken, sedert Franschgezindheid in deze

Landen de rust verbannen, het Volksbestaan ondermijnd, den weg aan vreemde overheersching en eindelijke dwingelandij niet slechts aangewezen, maar gebaad en geopend heeft. Velen geheugt het: hunne ondervinding lichte allen voor!

Wij handelen van de Franschgezindheid op haar zelve: maar zouden zij, die haar voeden, geene aanleiding geven om geheime oogmerken te veronderstellen, en zou het hun mogelijk zijn aan die neiging toe te geven, zonder eene inniger verbinding met Frankrijk te wenschen? Het is met de natuur van den mensch overeenkomstig, zijne geliefkoosde denkbeelden in de wezenlijkheid over te willen brengen; vooral wanneer, gelijk nu de Staatsregeling en de geest des tijds, den weg naar groote veranderingen gemakkelijker maakt. Intusschen, wanneer die denkbeelden de grondslagen aantasten van den Staat en toenemenden invloed verkrijgen, dan is er gevaar; 't geen gedurig dreigender wordt, naarmate zij, die dus gezind zijn, zich door getal en overmagt de middelen verschaffen om, bij gunstige gelegenheid, het wettig Bestuur voor zich te doen bukken. Zou de vrees voor dergelijk gevaar niet in Nederland nog natuurlijker zijn dan elders? Bij de algemeenheid van *Fransche* taal en zeden; bij de overdrevene genegenheid van de hooge standen voor die hooggeroemde *Fransche* beschaving: eene genegenheid, welke zelfs in het Noorden des Rijks bijna altijd aan Staatslieden, Zedenmeesters, Historieschrijvers en Heekeldichters stof tot vermaning, bespottingen en bittere klagten heeft opgeleverd: bij dit alles, voegt zich ook nog, en hoe belangrijk is dit niet, de natuurlijke ligging van ons land. In sommige gedeelten lang onderworpen aan Frankrijks heerschappij, is de toegang tot de groote Natie geheel open; onbelemmerd is de mededeeling der wederzijdsche berigten; gemakkelijk de verwisseling der bewoners. Voeg hierbij den invloed van eenige herinneringen van welvaren en dien van een aanzienlijk getal Franschen, die hier, met andere

vreemdelingen, welligt al te gastvrij zijn toegelaten; en zouden wij het dan zoo geheel durven ontkennen, dat er, zelfs in eenen nog sterkeren zin dan waarmede wij deze redenering aangevangen hebben, eene FRANSCHGEZINDE partij hier te Lande bestaat, die met grond op hulp en bijstand vertrouwt, en die ook, naar de redelijkste gronden van waarschijnlijkheid, met *Franschen* op *Fransch* grondgebied, voortdurende verstandhouding heeft? Zooveel is ten minste zeker, dat wie misdadige en strafbare betrekkingen, tusschen bewoners van het Rijk der Nederlanden en Frankrijk, zou willen vormen, hier te Lande werktuigen genoeg vinden zou; des te bruikbaar, naar mate zij blind zijn voor hetgeen men met hen bedoelt. Elk die op den duur met eenige aandacht de dagbladen leest, brengt zich te binnen, hoe eenige Fransche bladen, korten tijd vóór den val van het Ministerie *Villèle*, begonnen met aan onze Regering de Staatskunde toe te schrijven, van, tot meer innige vereeniging der onderscheidene Gewesten en ten einde alzoo Belgie aan Franschen invloed te onttrekken, in den geest der liberalen en in tegenstelling van het bewind in Frankrijk te regeren; en hoe het belang van Belgie's bezit voor Frankrijk, wederom meermalen aangedrongen werd. Onze onlusten vingen aan kort na den val van dat Ministerie, en de dagbladen van Frankrijk, vooral van Parijs en eenige Noordelijke Departementen, werden toen beurtelings de bron en weérklank onzer Zuidelijke oppositie-papieren. Door één' geest bezield is het soms nog, als wierden zij door dezelfde hand geschreven. Belgie wordt er vaak geheel afgescheiden van Noord-Nederland gedacht; en nu en dan is het, als waren de grenzen van beide Rijken reeds weggenomen. Wonder wel strookt dit alles, met de onlangs bekend gewordene plannen van den Generaal *de Richemont* en met de dreigende gezegden van eenige onzer bladen.

Wie ziet dus niet in en bedroeft zich niet dat het hier reeds geldt, niet eene op zich zelve staande binnen-

landsche partij, maar inderdaad de woelingen van eene vreemde Natie, gevestigd in een magtig Rijk, hetwelk altijd een begeerig oog naar onze Zuidelijke gewesten heeft geslagen; en in hetwelk slechts een zoogenaamd liberaal Ministerie de oude begeerte aldus opgewekt, de eerezucht aldus voorgekomen, en België met Franschgezindheid als 't ware doortrokken behoeft te vinden, om eerlang Nederland in ellende te storten en om diezelfde Gewesten, waar zoogenaamde vrienden van het Volk de vreedzame ingezetenen bij rust en welvaart tot ondankbare ontevredenheid trachten te verleiden, inderdaad ongelukkig te doen worden; om ze tot het tooneel van een burgerkrijg, en wellicht van een' algemeenen oorlog te maken.

De hemel keere, met de overige donkere wolken, die zich, na korte jaren van helderheid en vrede, aan onzen gezigteinder, ja, in dreigende nabijheid vertoonen, ook deze oorzaak van onspoed genadig van ons af! Het is pligt en behoefte, zich te verklaren tegen een streven, hetwelk men te vaak voorbijziet en minacht. Dit behoort zoo niet meer. Wij bidden onze welgezinde Lezers, zich te wapenen tegen den geheimen invloed van het kwaad; elk in zijnen kring, de gelegenheid om het tegen te gaan nooit te verzuimen, en daaraan althans nu geen voet meer te geven door eene inschikkelijkheid, die even misdadig als gevaarlijk zou kunnen worden! Men is hierin somwijlen te ver gegaan: wat eerst met broederlijke heuschheid werd ingewilligd; wij hebben het in de Vergaderingen der Tweede Kamer gezien; wat men wel had willen doen ten aanzien eener taal die de onze niet is, werd later als een regt verwacht en nagenoeg gevorderd. Aan Nederlandsche goedheid; aan opregte zucht om toenadering te bewerken, werd beantwoord op eene regt *Fransche* manier: alleen, dat ook wederom in dit geval, de Fransche geestigheid en welvoegelijkheid ontbrak. De tijden van lijdzaamheid zijn nu voorbij; tegen zoodanige zwakheid, dwaasheid of eerezucht heeft zich meermaalen eene echt Nederlandsche stem doen hooren, tot waarschuwing van elk, die de goedkeuring van het onbevange en welgezinde deel der Natie wegdragen en met hetzelfde de Regering ondersteunen wil, in het ontwikkelen van zelfstandigheid en van eene faktieverpletterende kracht.

Niemand evenwel verachte het Fransche, omdat het *Fransch* is. Deze denkwijis zou slechts die van drift en lage weerwraak zijn; het groote voorbeeld onwaardig onzer onsterfelijke voorouders, en weinig overeenkomstig met hetgene hen betaamt, die wat goed en edel is gaarne overal willen erkennen. Men begrijpe ook in zijne veroordeeling diegenen niet, bij wie de gehechtheid aan het Fransch het noodzakelijke gevolg hunner omstandigheden en betrekkingen is. Zonder te spreken van die drie Gewesten, welke eenigermate als Fransch kunnen worden beschouwd; ook in andere Zuidelijke Provinciën zijn velen geboren en opgevoed onder eene twintigjarige beheersching van Frankrijk. Voor hen is de Fransche taal, de moedertaal geweest; een Fransch bestuur en Fransche inrigtingen, hebben hen met een' Franschen geest als van zelve bezielde; voor velen onder hen werd Parijs de leer- en oefenschool van denkbeelden en manieren en van den wapenroem van Frankrijks dapperen kaatste op allen, als derzelver landgenooten, een deel des luisters terug.

Is het wonder, zoo de Fransche geest op de zóódanigen tot heden zijnen invloed heeft behouden? Zou billijkheid vergunnen, dat wij hunne neigingen niet verschoonden; dat wij hun gedrag schandvlekten, als strijdig met de pligten des burgers? Voorzeker niet. Maar het is er verre af, dat wij daarom den *Franschen* geest in Nederlandsche Gewesten ontzien, geëerbiedigd of met onverschilligheid toegelaten wenschen te vinden.

Thans nog strekt hij zich in eenige dier Provinciën uit over de beschaafdere klassen; op zeer weinige uitzonderingen na, is hij vreemd aan die lagere en middelbare standen, welke overal de steunsels van den Volksgeest zijn. Waar het Fransche inderdaad *Nationaal* kan worden beschouwd, daar wachte men zich van eenigen, bovendien nutteloozen en zelfs nadeeligen dwang te gebruiken. De beperking der grenzen van dien Franschen bodem, midden in den Nederlandschen Staat, behoort grootendeels aan de toekomst te worden overgelaten, en moet uit den aard der zaak in sommige opzichten het voorwerp, meer van onze wenschen, dan van onze pogingen zijn; doch, wat nu reeds buiten die grenzen ligt, worde reeds nu gehandhaafd *als het echt Nederlandsch gebied!*

NEDERLANDSCHE GEDACHTEN.

De uitgave geschiedt bij G. VERVLOET, te 's Gravenhage, bij de voornaamste boekhandelaren en op alle postkantoren des Rijks.
Men abonneert zich voor 20 nummers te gelijk, tegen f 2. 50 franco per post.

Maandag den 19^{den} October.

De gewigtige dag der opening van de Staten-Generaal is daar! De strijd tusschen het Gouvernement en een' aanhang, die geene verbetering maar omkeering, geene vrijheid maar eigene heerschappij verlangt, zal wederom op het tooneel der Hooge Staatsvergadering worden gevoerd.

Sedert de sluiting der vorige zitting, door de verkiezingen, door de ontkieming van het ruimschoots uitgestrooide zaad en door den loop der omstandigheden in en buiten Nederland, aanmerkelijk versterkt, zal die aanhang, gedurig stouter geworden, den strijd tegen al wat ons als vredelievende burgers, als liefderijke Christenen en als opregte vaderlanders dierbaar behoort te zijn, met verdubbelde hevigheid hervatten. Het is niet moeilijk na te gaan, wat die faktie zal trachten te verkrijgen. Vrijheid van onderwijs zonder waarborg voor het Gouvernement; vrijheid van drukpers zonder eenige verantwoordelijkheid, zonder eenige eerbiediging der regten van bijzondere personen en van de maatschappij; vrijheid van Godsdienst die, wel verre van zich, bij gelijke bescherming der gezindheden te bepalen, eene ondernemende geestelijkheid in de gelegenheid stellen zou, om zich, zoodra en waarin zij verkoos, boven het Gouvernement te verheffen; een regt van petitie dat in regt van vordering en van dwang herschappen zou worden; een regt van associatie waardoor, onder den naam van constitutioneel, het zamenzweren tegen de bestaande orde van zaken zou worden gewettigd; de instelling der Jurij, schoon nog onlangs reeds in de Tweede Kamer verworpen, en die voor iedere misdaad uit partijzucht ontsproten, een waarborg van straffeloosheid zou zijn; de toekenning aan de Provinciale Staten van eene magt, die hen buiten den eigenaardigen kring hunner werkzaamheden zou plaatsen, en onbeschrijflijke onrust en wanorde veroorzaken zou; eene uitbreiding van het gebruik der Fransche taal in openbare stukken, ook in die Gewesten, waar zoodanige vergunning spoedig de uitsluiting der

Nederlandsche moederspraak zou zijn; eene verdeeling ook van die ambten waartoe de meeste kennis en bekwaamheid wordt vereischt, naar den maatstaf van uitgestrektheid en bevolking; eene inbreuk op het regt van gratie; eene openlijke miskenning van het regt van gewijsde, verandering der belastingen ten nadeele van het noordelijk gedeelte des Rijks, bezuinigingen die met de regtmatige aanspraak van bij het Vaderland verdienstelijke personen, met de zekerheid van den Staat, met den bloei der wetenschappen en kunsten, en met de nationale eer niet overeen zouden kunnen worden gebragt, en om uit vele andere punten; want voor die gewaande verbeteraars schijnt niets onaangeroerd te moeten blijven; om uit een aantal andere eischen nog van één hoogstbelangrijk punt te gewagen, eene verantwoordelijkheid der ministers, niet gelijk aan die welke in Engeland en op Englands voorbeeld in Frankrijk aangenomen is, maar eene verantwoordelijkheid, die in onophoudelijk aflegging van rekenschap, ook van de geringste maatregelen, zou ont-aarden en, terwijl alle werking van het Bestuur daardoor belemmerd werd, de Staten-Generaal, in plaats van tot medewetgevers, tot mederegenten zou maken. Bij alle deze vorderingen meent men of geeft men voor, zich op de Nederlandsche Grondwet te kunnen beroepen; omdat men, na overeenkomstig eigene inzichten of bedriegelijke stelsels, een algemeen Constitutioneel Staatsregt zamen-gesteld te hebben, de Nederlandsche Grondwet door allerlei op valsche veronderstellingen gebouwde redenering, in dien eigendunkelijken vorm heeft trachten te dwingen. Overal komt het heillooze dwaalbegrip eener algemeene, hetzij altijd vrije, hetzij voor een' tijd aan kunstige banden gelegde Volks-souvereiniteit wederom op. Sommigen willen de verwezenlijking hunner ter goeder trouw aangenomene begrippen, hunner ultra-liberale droomerijen; anderen, en deze zijn de talrijkste, de magtigste, de bekwaamste; hebben zich achter eene libe-

rale voorhoede geplaatst en in een liberaal omkleedsel gehuld; hun doel is uitsluitende heerschappij over het gemoed en, wanneer zij dit bereiken, is het hun onverschillig of die heerschappij op de overmagt van aan hen onderworpenen alleenheerschers, of op de overmagt eener aan hen onderworpenen faktie is gevestigd. Deze tegenstanders niet van enkele of van vele maatregelen van het Gouvernement, maar van het Gouvernement zelve, zijn in de zuidelijke Gewesten bijna meester van de leden der Staten-Generaal, van de Provinciale Staten, van den adel, natuurlijkerwijze van het meerendeel der geestelijkheid, van de regtbanken, van de krijgslieden, van de schutterijen, ook van het krachtigste wapen onzer dagen, van de drukpers en door dit alles zamengenomen van het Volk, aan hetwelk men zoo gemakkelijk iedere meening opdringt, die men verlangt. Niet evenwel als of allen deelgenooten waren derzelfde gevoelens: bij velen, bij zeer velen blijft nog eene geheel andere denkwijze bestaan; maar de faktie heeft niet slechts de driften gaande gemaakt, zij heeft langzamerhand ook de belangen om zich vereenigd; zij is ook op baatzucht en op vreesachtigheid gegrond. Zij is een wezenlijk Despotismus geworden. Alles dient haar, of zwijgt. Zij tracht verbindtenissen aan te knopen, ook in de noordelijke Gewesten; aan de Roomsche-Catholijken, hunne betrekking op het *Nederlandsche* vaderland en op verdraagzame Protestantsche medeburgers te doen vergeten; aan hen, die om sommige maatregelen van het Bestuur reden tot onvergenoegdheid meenen te hebben, de overtuiging te geven dat zij niets meer dan de uitvoering van de Grondwet in den echt Nederlandschen zin bedoelt. Zij heeft reeds getoond, wat zij tegen de Regering en tegen Nederland vermag; en, terwijl in de Vergadering der Staten-Generaal de echt Nederlandsche afgevaardigden altijd door haar op den achtergrond geplaatst en somtijds overstemd zijn geworden, heeft zij het Bestuur in verscheidene opzigten tot eene toegevendheid gedwongen, die alleen op die wijze, gelijk wij onlangs veronderstelden, in de gevolgen nuttig zal kunnen wezen, maar die haar in allen gevalle wederom nieuwe kracht heeft gegeven om nieuwe toegevendheid te eischen. Thans kondigt zij het voornemen aan, tot weigering ook van de voor het behoud van den Staat onmisbare gelden: eene daad, die de vernietiging van de Grondwet en, laat ook nu de waarheid ronduit ter waarschuwing zijn gezegd, die de aanvang zou zijn van een' burgerkrijg; eene daad van oproer en geweld die

zoo wel den Koning als iederen braven Nederlander verplichten zou onverwijld tot buitengewone maatregelen de toevlugt te nemen, ten einde de omkeering der maatschappij te verhoeden.

Met de beginsels welke thans gepredikt en voorop worden gezet; met die soort van vrijheid, welke geene betamelijke perken erkent, kan op den duur geenerlei Gouvernement; noch Koninkrijk, noch Republiek; in rust en in stand worden bewaard. Daarom kan tusschen de Regering en een' aanhang, die naar het in werking brengen van dergelijke beginselen streeft, geenerlei verdrag, geenerlei toenadering zijn. De Regering houde zich overtuigd dat zij den altijd onvermijdelijken, beslissenden kamp niet meer zal kunnen ontwijken zonder telkens iets prijs te geven van hetgeen zij tot eigene verdediging behoeft, en dat door langer uitstel de overwinning onmogelijk zou worden. Het is meer dan tijd, kloeken wederstand te bieden. Daar zijn braven in den Lande genoeg, bereid om een over 't algemeen welwillend en weldadig Bestuur, om een' Vorst, die, waarin hij ook moge hebben gedwaald, zich meer dan eenig ander Monarch rustellozen arbeid voor het belang zijner onderdanen getroost, met zelfsoffering en geestdrift te ondersteunen: maar zullen de pogingen van bijzondere personen niet nutteloos zijn; zal daaraan tiendubbele kracht worden verleend, zal de Staat daardoor gered kunnen worden, dan is het volstrekt noodig dat de Regering zich aan het hoofd van den wederstand stelle; dat zij voorbeeld en aanmoediging geve en, gelijk zij het middenpunt is van den Staat, zoo ook het middenpunt en de kern van deszelfs verdediging zij. Doch, daar het beginselen geldt, die niet met het zwaard, maar met woord en pen en door de handhaving van wetten en verordeningen moeten worden verdedigd, zoo behoort er, om dit met vrucht te kunnen doen, in alle gedragingen van het Bestuur eenheid van plan en vastheid van grondbeginselen te zijn. Zoo die zamenstemming en onwankelbaarheid bij ons Gouvernement bestaat, zij het evenwel geoorloofd met bescheidenheid te zeggen, dat zij tot nu toe te weinig zichtbaar is geweest. Niet dat het wenschelijk zij denkbeelden met welke het Bestuur ingenomen is, met onverzettelijkheid gehandhaafd en eigendunkelijk ingevoerd te zien; tusschen denkbeelden en beginsels is een oneindig verschil en ook, helaas! in onze tijden althans, eene beklagenswaardige verwarring. Met een Gouvernement zonder onwankelbare beginsels; met een Gouvernement hetgeen zelf de grondslagen der Staatsregeling niet

kent, is de Staat aan een schip met gebroken roer gelijk, door de stormen geslingerd tot het verbrijzeld wordt tegen de klippen.

Niet zonder bekommernis zien wij de houding te ontmoet, welke door de Staten-Generaal, inzonderheid door de meer en meer overwigt verkrijgende Tweede Kamer, zal worden genomen. Onze hoop, die nu en dan voor een angstig gevoel wijken moet, rust nog op de veronderstelling, dat nu eindelijk door de afgevaardigden uit het noorden diezelfde veërkracht en ijver ten goede aan den dag zullen gelegd worden, welke door anderen op eene tegenovergestelde wijs is besteld. Het is zoo, dat er cervolle uitzonderingen bestaan; maar wat zou reeds nu van den Nederlandschen Staat zijn geworden, zoo de overgrootste meerderheid der zuidelijke afgevaardigden in de gewigtigste oogenblikken der vorige zitting meestal gezegevierd had? De noordelijke leden hebben over 't algemeen en bijna eenstemmig gehandeld, in een' echt Nederlandschen zin; daarom hebben zij aanspraak op het vertrouwen, niet van de noord-Nederlanders alleen, maar van elken bewoner des Rijks, die de voortdurend van eigene rust en welvaart boven de bereiking van baatzuchtige bedoelingen stelt. Men ontveinze evenwel niet, dat er oneindig meer van hen wordt gevorderd dan zij tot nu toe gedaan hebben. Hunne tegenwoordigheid is wel het allereerste vereischte; en het is niet onbekend, dat verscheidene onder hen meermalen zonder genoegzame reden op oogenblikken afwezig zijn gebleven, in welke van ééne enkele stem onberekenbaar veel voor de belangen van het vaderland afhangen kon. Doch dit is het niet alleen hetwelk, schoon met weêrzin gezegd, niet langer verzwegen behoort te worden. Het ontbrak hun; en zoo dit twijfelachtig was, de ontwikkeling en bevestiging daarvan zou niet moeilijk zijn; het ontbrak hun tot nu toe aan éénheid, aan beginsels, aan *energie*. Ieder stond gewoonlijk op zich zelve: zóó niet verijdt men de taktiek van een vijandelijk leger; zóó niet kan een' gecombineerden aanval afgeslagen worden! Meermalen werden zij, in plaats van onveranderlijke grondstellingen tot steunpunt te hebben, door een' noodlottige indruk medegesleept. Dikwijls waar men valsche beginsels met kracht tegen had moeten spreken, werd een onverantwoordelijk stilzwijgen bewaard; en, wanneer zij door het luid gerucht hunner ambtgenooten wakker werden gemaakt, dan spraken zij doorgaands op zoo flauwen, matten, bijna zou men zeggen, slaperigen toon; dan was hunne rede, uitge-

zonderd enkele verbitterende uitvallen eener kwalijk bestuurde drift, met zoo veel terughouding gesteld, met zoo vele *menagementen* doormengd, dat de stoutmoedigheid hunner tegenstrevers even daardoor vermeerderen moest. Spoedig, indien de wenschen en verwachtingen van vele Nederlanders worden vervuld, spoedig zal ten opzichte van dit alles eene aanmerkelijke verandering worden bespeurd; van nu af aan zullen de afgevaardigden uit het noorden, aan de gevolgen hunner vroegere handelwijze gedachtig, door gemeenschappelijk overleg, door vasthouding aan beginsels, die niet uit theorien eener oppervlakkige lichtzinnigheid zijn ontleend, vooral ook door eene ronde, nadrukkelijke, in woorden en in geest *Nederlandsche* taal, den dank der Natie en de goedkeuring van hun geweten verdienen.

Doch ook de Nederlandsche Natie zelve mag zich bij de behandeling der Staats-aangelegenheden niet zorgeloos en bijna onverschillig betoonen. Het is waar, Staatsregelingen behooren den vreedzamen burger in de gelegenheid te stellen, om de vruchten zijner werkzaamheid onbekommerd te genieten; maar als de Staatsregeling zelve aangevallen wordt, dan heeft de Regering aan de uitdrukking van den Volksgeest behoefte. De klagten welke zonder onbillijkheid tegen ons Gouvernement ingebracht kunnen worden, zijn niet van dien aard, dat zij in oogenblikken als de tegenwoordige zijn niet op den achtergrond zouden kunnen worden geplaatst. Zoo men misbruik of gebruik van de verlegenheid van het Gouvernement wilde maken, deerlijk zou men zich zelve bedriegen en met eene zware verantwoordelijkheid zou men zich belasten. De Regering, op zelfsbewustheid sterk, toone vertrouwen op het Volk: de Natie, al ware het slechts uit eigenbelang, beantwoorde aan dat vertrouwen. Als wij van de Natie spreken, bedoelen wij niet de massa der bevolking; deze wordt slechts door oproerpredikers in beweging geroepen: wij bedoelen het verstandig publiek; wij bedoelen hen vooral die, in of buiten ambtsbetrekkingen geplaatst, door meerdere kennis hunne medeburgers voor kunnen lichten. Men heeft wel eens van tegenverzoekschriften en tegen-associaties, als noodzakelijk of raadzaam, melding gemaakt. Er kunnen omstandigheden zijn, waarin zij ongemeene nuttigheid zouden hebben. Over het algemeen evenwel is het wellicht beter dat wij Nederlanders blijven, zoowel in onze daden als in de wijze waarop wij die bedrijven, zoowel in den geest die ons bezielt als in de vormen

in welke hij zich openbaart. Men beijvere zich tot behoud van de verdraagzaamheid uit liefde, dien eenigen duurzamen grondslag waarop echte Godsdienstvrijheid rust; van ware geleerdheid, die aan de verwar- ring in Staats- en Volkerenregt alleen een einde kan maken; van die deugden vooral, welke steeds de ken- merken onzer Natie zijn geweest; en dan handele overeenkomstig de inspraak van Godsdienst en van Nederlandsch karakter elk in zijnen kring met dien ijver welke Christenen, burgers eener Constitutionele Monarchie en Nederlanderen voegt.

Indien er aldus, althans in het noorden, samenwer- king tusschen de Regering, de Staten-Generaal en de Natie bestaat, indien ten minste in die Gewesten, waar het Nederlandsche Volk zich weleer op eene verwon- deringswaardige wijs heeft ontwikkeld, *Christendom*, *Nederland en Oranje* de leus blijft eener eendragtige bevolking, dan mogen wij ook nu, hoe duister de toekomst zij, ons met de zegepraal der goede zaak vleijen. Onberekenbare kracht is het eigendom eener zelfstandige en deugdzame Natie, die hare belangen kent en behartigt, en zoo men veronderstellen kon dat de Nederlandsche Natie desniettemin zou bezwijken, eervol zou haar ondergang zijn, grootscher en luisterrij- ker nog dan haar voormalige bloei.

Ook dit Blad zal met vrijmoedigheid de gevoelens der redactie openbaren, omtrent hetgeen in de Verga- dering der Staten-Generaal gebeurt. Het is overbodig thans te onderzoeken of het nuttig is dat Journalisten zich in een zeker opzigt, boven al wat in den Staat eerbiedwaardig is, eigendunkelijk verheffen; dat dit dagelijks ten kwade geschiedt, is voor eene poging ten goede regtvaardiging genoeg. De benoeming van den Voorzitter der Tweede Kamer, is vooral in de tegen- woordige omstandigheden zeer gewigtig. Beleid, stand- vastigheid, achting en vertrouwen bij de Vergadering en bij het Gouvernement, dezen worden vereischt voor eene betrekking, waarin men in eene hooge mate zelfstandig- heid moet bezitten; waarin men, zoo veel de pligten van burger en onderdaan en het gemeen overleg met den Vorst dit gedoogen, onafhankelijk moet zijn van de Regering; waarin men vooral meer gewigt aan de

goedkeuring of verwijtingen van het geweten behoort te hechten, dan aan het gevele of de hatelijkheden eener onstuimige partij. In sommige dagbladen zijn de hee- ren *Beeluerts van Blokland* en *Corver Hooft* als aanstaande kandidaten genoemd. Zonder hunne bekwaam- heden in twijfel te trekken of een blaam op hnn ka- rakter of inzigten te werpen, moeten wij bekennen dat geen van die beiden naar ons inzien in aanmerking zou komen. De overtuiging des eenen, is doorgaands zoo geheel overeenkomstig geweest met de voorstellen van het Bestuur dat menig een, niet persoonlijk met hem bekend, zulks aan niet genoegzame onbevangenheid van oordeel zou kunnen wijten. De Heer *Corver Hooft* is, schijnbaar althans, in een tegenovergesteld uiterste vervallen. Hij heeft; wij willen ons bij twee belang- rijke discussien bepalen; tegen de eenjarige begrooting gestemd, toen er nog meer behoefte aan ondersteuning van het Gouvernement dan aan bezuiniging was; en zooveel hem mogelijk was, heeft hij medegewerkt tot een adres hetwelk, en door velen in Belgie, en, op weinige uitzonderingen na, door iedereen in de noord- delijke Provinciën met verontwaardiging afgekeurd is. Hij heeft zich van de noord-Nederlanders gescheiden en steeds naar de Franschgezinde partij overgehield, die wij in ons vorig nummer hebben beschreven. Waarom zou men niet veronderstellen, dat hij daarin ter goeder trouw en gemoedelijk te werk is gegaan? Maar de *Nederlandsche Natie* zou desniettemin ongaarne de keuze van iemand zien, die voorzeker niet in den *Neder- landschen geest* heeft gehandeld; de Heer *Corver Hooft* zelf kan het plaatsen van zijnen naam op de lijst der kandidaten naauwelijks wenschelijk achten. Menig een zou de verdenking, die reeds vroeger bij somnigen ontstond, niet van zich kunnen weeren, als had hij zich door gediensstige plooiing van betere begrippen bij zuidelijke ambtgenooten aanbeveling tot het voorzit- terschap willen verschaffen. Ook zou er, in stede van triomf teleurstelling kunnen zijn. Drie personen staan op de lijst. Het is van belang in een leerzaam voorbeeld te doen zien, dat verregaande inschikkelijk- heid ten opzichte der vijanden van het Gouvernement, geen middel is om den Koning tot het verleenen van onverdiende gunstbewijzen te dwingen.

NEDERLANDSCHE GEDACHTEN.

De uitgave geschiedt bij G. VERVLOET, te 's Gravenhage, bij de voornaamste boekhandelaren en op alle postkantoren des Rijks.

Men abonneert zich voor 20 nummers te gelijk, tegen f 2. 50 *franco* per post.

Vrijdag den 23sten October.

Algemeen is het in dit Rijk aangenomen, dat de aanspraak van den Koning ter opening van de Staten-Generaal een onderwerp van openbare beoordeeling is; dat men daaromtrent niet slechts straffeloos: want welke handelingen van dien aard worden, althans tegenwoordig, gestraft? maar ook zonder eenige kwetsing der betamelijkheid zijne meening aan het Publiek mededeelen kan. In Engeland en Frankrijk steunt die bevoegdheid mede op de verantwoordelijkheid der Ministers; hier daarentegen alleen op de vrijheid van ieder een, om de woorden en daden ook van den Vorst ter toetse te brengen: eene vrijheid waarvan weldenkenden zich met te meer omzigtigheid moeten bedienen, naarmate door eene edelmoedigheid, die den aard eener Maatschappij te weinig in het oog heeft gehouden, zelfs de beleedigingen tegen den Monarch door de straffende hand der regtvaardigheid niet meer achterhaald kunnen worden.

Het is met diepen eerbied dat wij het werk herlezen van onzen Koning, van onzen eerbiedwaardigen Koning; en wij verklaren terstond voor elk die het in twijfel mogt hebben getrokken, dat hetgeen wij, indachtig aan des Vorsten hoedanigheden en aan die van zijn geslacht, met overtuiging aangekondigd hebben, inderdaad is gebeurd; dat, naar onze nederige meening, alles wat in de Troonrede aangetroffen wordt, overeenkomt met de waardigheid en met de regten van de Kroon en met hetgeen door een' verdienstelijken Monarch, bij tegenkanting en miskenning, aan de Vertegenwoordigers eener in vele opzichten bevoorregte en gezegende Natie behoorde te worden gezegd.

Het is zoo, de Troonrede is welligt merkwaardiger nog door hetgeen weggelaten, dan door hetgeen daarin is geplaatst. Velen hadden zich geveleid dat bij de zoo gewigtige verandering in den toestand der Roomsche-Catholijke Kerk, dezelfde geruststelling ten aanzien van eenen al te zeer vermeerderenden invloed zou worden gegeven, welke niet ont-

houden werd toen het vooruitzicht veel minder beangstigend was. Velen hadden eene onduidelzinnige, eene krachtige veroordeeling verwacht van het gedrag der Provinciale Staten in sommige Gewesten. In het vorige jaar, dus redeneerden zij, heeft de Koning derzelver handelingen als inbreuk op de regten der Wetgevende magt, als afwijking van de Grondwet met nadruk beschreven, en als 't ware eene aanklagt daartegen in de Vergadering der Staten-Generaal gebragt: nu zijn die zelfde handelingen in meer Gewesten, ten aanzien van meer onderwerpen en op eene meer opzienbarende wijs wederom bedreven: die uitbreiding van magt is blijkbaar tegen de Nederlandsche Staatsregeling, die hun geenerlei deelgenootschap aan het Algemeen Bestuur heeft overgelaten: hoe zou dan, nu de Koning als 't ware uitgetart is, om zich over dat voorbijzien van Constitutionele perken te verklaren, het stilzwijgen kunnen worden bewaard? Velen ook hadden gemeend dat de Koning zich openlijk zou hebben verklaard omtrent de buitensporigheid der periodieke drukpers; de miskenning der beginsels waaruit het Nederlandsche Staatsrecht is ontleend; de misvorming van de Grondwet, die veel meer nog dan bij den aanvang der vorige Zitting aan de aanvallen der onkunde en der overdrevenheid blootgesteld is; de noodzakelijkheid vooral om door krachtiger wetten de losgelatene driften wederom aan banden te leggen, en tot terugvoering der verdrevene rust en orde door gemeen overleg zamen te werken. Velen eindelijk hadden zich bij de waarschijnlijkheid verheugd, dat de vele maatregelen tot wegneming van billijke klagten en zelfs van ongegrond wantrouwen en onbillijk gemor, met regtmatigen ophef zouden worden vermeld, en dat de Vorst, sterk door de overtuiging van, ten gevalle der welgezinden, alles wat in deze oogenblikken mogelijk was, te hebben gedaan, daaruit aanleiding zou genomen hebben om op rondborstigen toon over de beteugelingen eener toenemende kwaadwil-

ligheid te spreken. Zoo; dus laten sommigen zich uit; zoo, en op geen andere wijs zou de Vorst zich daar waar het hem voegt, hebben geplaatst; de Troon zou het vereenigingspunt der braven zijn geworden, en de verdediging onzer dierbaarste belangen zou onmisbare kracht en eenheid hebben verkregen. Wat kan daarentegen vooruitgezien worden, nu men te gelijk standvastigheid belooft en schroomvalligheid verraad? Dat de faktie verbitterd en te gelijk, indien zij nog eenige vrees behouden mogt hebben, volkomen gerust gesteld zal worden. Een halve maatregel dus; eene vereeniging van zwakheid en kracht; een flauw en middelmatig geheel; een mengsel van ongelijksoortige deelen, weinig geschikt om de aanvankelijke uitvoering van dat regeringstelsel te zijn, hetwelk ons alleen in de tegenwoordige omstandigheden misschien zou kunnen redden.

Aldus wordt uit de hoogte over de Troonrede vonnis geveld; en veel, hoe sterk ook gekleurd, schijnt om de prijzenswaardige gezindheid die in deze bedenkingen heerscht, verontschuldigd te kunnen worden. Bij die veroordeeling echter heeft men te weinig gelet op de noodzakelijkheid om alle aanleiding tot verkeerde opvattingen te vermijden, om alle voorwendsels tot onbescheidene beantwoording te benemen en om die verhevene kalnte der echte wijsheid te behouden, welke afwacht in plaats van vooruit te loopen en door bedaarde houding, zoo niet vrees, ten minste achting ook bij de onstuimigsten verwekt. Bovendien schijnt men op sommige veelbeteekenende uitdrukkingen te weinig acht gegeven te hebben. De verknochtheid der bevolking, in de Gewesten welke de Koning onlangs heeft bezocht, zou niet op den duur, niet lang, tegen de onophoudelijke inblazingen eener overheerschende partij bestand kunnen zijn; maar zou het niet, inzonderheid voor de zuid-Nederlanders aangenaam zijn te vernemen, dat de Vorst de eigenlijke vijanden der wettige orde geenszins met de massa der ingezetenen verwart. Welvaart, uitbreiding van nijverheid en handel zijn blijken, maar waarborgen van Volksgeluk zijn ze niet: ook in 1780 heeft Nederland gebloeid: goed is het echter dat de ondankbaarheid, die geene weldaden erkent; de dwaasheid, die hetgeen zij bezit zou laten varen voor hetgeen zij, en welligt vruchteloos, verlangt, bij eene gelegenheid als deze ten toon worde gesteld. De deugden ook van den voortreffelijksten Vorst, kunnen niet meer als genoegzaam behoedmiddel worden beschouwd tegen het venijn der liberale beginsels; het verkwi

evenwel, wanneer een miskend Monarch zich met edele zelfsbewustheid het getuigenis geeft dat ieder Nederlandsch hart zoo gaarne bevestigt: » mijne aanhoudende zorgen voor het geluk der Nederlandsche Natie » hebben mij op hare liefde en vertrouwen aanspraak » gegeven.” Van geene Wetten tot bedwang eener oproerige stemming wordt eenige bijzondere melding gemaakt; doch uitdrukkelijk wordt de mogelijkheid te kennen gegeven eener aanbieding van Wetten, die tot verzekering van de welvaart en de vrijheden der ingezetenen, dat is in de allereerste plaats tot herstel van rust en van de eerbiediging der wettige Overheid zouden kunnen strekken. Eindelijk de laatste zinsnede behoort tot die algemeene gezegden, vatbaar om in ruimen en ook in bekrompen zin uitgelegd te worden; doch reeds heerlijk is het voor het Nederlandsche gevoel, dat de Koning van herinnering en trouw aan de zinspreuk zijner Vaderen, van handhaving en bevestiging der Maatschappelijke orde gewaagt; en wat de geruststellende verzekering betreft, dat Hij daartoe steeds alle middelen aanwenden zal die de Goddelijke Voorzienigheid hem in handen heeft gegeven, het onbestemde dezer uitdrukking wordt door het karakter weggenomen van den genen die ze gebruikt; en zij bevatten het onveranderlijk besluit om, overeenkomstig eene dure verplichting, geenerlei gevolgen, geenerlei gevaren te ontzien, zoodra het de grondzuilen van het Staatsgebouw geldt.

Het ligt in den aard van den partijgeest, te veroordeelen zonder gehoord te hebben; het regt aan de begeerlijkheid ten offer te brengen of tot dekmantel te misbruiken, waar achter men eigenbelang en onbehoorlijke inzichten verbergt.

Nederland behoort, helaas! niet meer onder die gelukkige Staten, welke zich mogten beroemen, sedert de herstelling der wettige Dijnastien, van dit verderf der Maatschappelijke samenleving bevrijd gebleven te zijn. Het weleer kleine getal kwaadwilligen en onvergenoegden, verbloemen wij dit niet, is thans een aanmerkelijk, zeer aanmerkelijk getal; het aanwezen van den Staat is op het spel; de Regering welke er het middenpunt van uitmaakt, wordt regtstreeks door allerlei soort van middelen bestookt; en om haar weldra van alle verdedigers, zoo het mogelijk was, te berooven wordt elk, die zich tegen de faktie verzet, prijs gegeven aan smaad, hoon en verguizing, en de ban-

vloek van hetgeen men de Natie noemt, wordt tegen hen ingeroepen.

Zigtbaar was dit ook bij de laatste verkiezingen voor de Staten-Generaal. Beurtelings hoorde men een' juich- of een' klaagtoon aanheffen, naarmate de belangen der faktie door deze of gene keuze bevorderd of benadeeld werden geacht. In dit laatste geval werden zooveel doenlijk, kiezers en gekozenen ten toon gesteld en met de ongenade der menigte bedreigd. Of zoo men de kans schoon zag, verhief men stoutmoedig de stem om de keuze, naar aanleiding van dezen of genen soms nietsbeteekenenden grond, als nietig te doen beschouwen.

Van het oogenblik af dat de keuze van den Hr. *Brugmans* bekend werd, is ook haar de ongenade der faktie ten deel gevallen. Het was genoeg dat men dien Heer kende als den vriend van den Minister van Justitie, om alle middelen in het werk te stellen ten einde hem uit de Vergadering te weeren. Een vertrouwd vriend van een' Staatsdienaar, tegen wien de faktie, omdat hij haar met kracht beteugelen wil, onophoudelijke aanvallen rigt, kon onmogelijk een goed Vertegenwoordiger in haren zin zijn. Of hij een braaf burger, een kundig regtsgeleerde ware, dit kon in geene aanmerking komen: de Hr. *Brugmans* was veroordeeld, hij was de vriend van den Hr. *van Maanen*!

De bedenking, ontleend uit de betrekking welke de Heer *Brugmans* bij het Amortisatie-Sijndicaat vervult, is dan ook gretig te baat genomen. Men heeft zich gehaast dezelve te verspreiden, en alles uitgeput om haar kracht en waarschijnlijkheid bij te zetten. Men is hierin, gelijk reeds elders te regt werd aangemerkt, door de eerezucht van sommigen wonderbaarlijk geholpen. Hoe het zij, dit punt staat door de Vergadering der Staten-Generaal zelve beslist te worden. Mogt het met ernst, maar ook met onpartijdigheid worden onderzocht. Mogt elk lid der Tweede Kamer in dubbele mate op zijne hoede tegen valsche redeneringen zijn. Mogt door iedereen in het oog worden gehouden, dat het hier om het regt verstand der Grondwet te doen is, en niet om den persoon van den Heer *Brugmans*, noch om de beginselen van den Heer *van Maanen*. Ongelukkig die dit uit het oog verloor; dubbel ongelukkig het Volk, waarvan de afgevaardigden zich aan de dienst van den partijgeest overgegeven hebben.

Art. 92; want reeds voorloopig meenen wij eenige bedenkingen in het midden te moeten brengen; Art. 92

van de Grondwet bepaalt: » dat de Leden der Staten-Generaal niet kunnen zijn, Leden van de Rekenkamer, *nochte eenigen aan den Lande comptabelen post bekleeden.* »

De Heer *Brugmans* is Lid der Permanente Commissie uit het Amortisatie-Sijndicaat; hij bekleedt, zegt men, een comptabelen post. Intusschen spreekt het van zelve, dat hij eerst en bovenal Lid van de geheele instelling is, Lid van het Amortisatie-Sijndicaat, zoo als dit de Heeren *Bijleveld*, *Cuijpers*, *Jarges*, *van Crombrugghe*, *de Snellinck*, *van Suchtelen*, *Surlet de Chokier*, *Fallon*, *G. Clifford*, *Huijttens Kerremans*, *le Hon* en *de Moor* ook zijn, en kan de Heer *Brugmans* geen Lid van de Staten-Generaal worden, omdat hij Lid is van het Amortisatie-Sijndicaat, dan kunnen de opgenoemde Heeren, die ook Leden van de Tweede Kamer zijn, dit insgelijks ook niet *blijven*. Maar de Heer *Brugmans* is Lid van de *Permanente Commissie* en *comptabel* in die betrekking. Hoe dan! De *Permanente Commissie* is voor het dagelijksch beheer der zaken, en de voorbereiding voor al het geen door de geheele Vergadering van het Amortisatie-Sijndicaat, ter voldoening aan deszelfs instelling, moet worden gedaan. De *Permanente Commissie* is dus een ligchaam, in zekeren zin aan dat der Gedeputeerde Staten gelijk, die niet werkzaam zijn op eigen gezag, maar als leden van Provinciale Staten, terwijl hunne ambtgenooten afwezig zijn, over het dagelijksche beheer zijn gesteld. Nog dezer dagen is de Rekening door alle de leden der instelling opgenomen en voorloopig gesloten; van dat oogenblik wordt zij de Rekening van het geheele Amortisatie-Sijndicaat, welke daarna, nogmaals, ingevolge art. 48 der wet van 27 December 1822 wordt opgenomen door de eventuele Voorzitters van de Staten-Generaal, twee Leden van den Raad van State, en drie van de Algemeene Rekenkamer; terwijl eindelijk de sluiting *finaal* plaats heeft door de drie Leden van de Algemeene Rekenkamer, die tot de definitive opneming hebben medegewerkt.

De Heer *van Hogendorp* heeft de zaak niet anders opgevat, daar hij in het VII deel zijner Bijdragen mede zegt: *het schijnt de meening te zijn, indien wij dezelve wel begrijpen, dat de Algemeene Vergadering van de vijftig de Rekening moet goedkeuren en dus verantwoordelijk voor dezelve zijn.* Dit gevoelen wordt versterkt door de Wet van den 21 Junij 1820, omtrent de werkzaamheden der Algemeene Rekenkamer.

Bij art. 19 toch wordt almede gewag gemaakt van de bovenvermelde Commissie uit de Rekenkamer, belast met het opnemen en sluiten der Rekening van het Amortisatie-Sijndicaat: waarbij gezegd wordt: *bij het opnemen der gezegde verantwoording zullen de bestaande wettelijke voorschriften, mitsgaders de regelen eener strikte comptabiliteit en eene behoorlijke geheimhouding in het oog worden gehouden.* Het is hieruit dus blijkbaar dat de Rekening welke wordt opgenomen eene *verantwoording* is, niet meer van de Permanente Commissie maar van het geheele Amortisatie-Sijndicaat. Volgens art. 23 der Wet, zullen de gewone en buitengewone Lands-comptabelen door afzonderlijke besluiten des Konings worden aangewezen. Heeft dit nu omtrent de Permanente Commissie plaats gehad? Wij gelooven, neen! *Comptabelen* zijn, volgens dat artikel, *in allen geval diegenen, aan wie uit 's lands-penningen eenige gelden ter goede rekening worden verstrekt.* Is dit met de Leden der Permanente Commissie het geval? Neen! Zij hebben zelfs geene maniance van penningen; daarvoor is bij het Amortisatie-Sijndicaat een *Thesaurier* die, zoo wij wel onderrigt zijn, ook borg stelt. Volgens art. 32 der meergenoemde Wet, is hij die borg stelt een *Lands comptabel*. Doet dit nu de Heer *Brugmans*? Neen! Wat is dan de Heer *Brugmans*? Een Administrateur. Wat de *Permanente Commissie*? Eene Administratie. Wat het geheele Amortisatie-Sijndicaat? Eene instelling van toezigt op het beheer van dat gedeelte van 's Lands comptabiliteit, hetwelk in verband staat met al hetgeen de Staatsschuld betreft: eene instelling van *crediet*, om ons zoo eens uit te drukken, bij eene Wet gevestigd, en waarvan de Leden door den Koning bij voorkeur uit de Staten-Generaal zijn gekozen, om des te meerdere gerustheid, des te meerdere zekerheid omtrent de handelingen van dat Ligchaam te geven. De benoeming van den

Heer *Brugmans*, die een Lid der *Permanente Commissie* in de Tweede Kamer plaatst, is dus ook uit dit oogpunt eer nuttig dan nadeelig aan de belangen des Lands, en zoo hij als comptabel Ambtenaar wordt geweerd, geldt dezelfde redenering omtrent alle de Leden van het Amortisatie-Sijndicaat.

De Heer *Corver Hooft* is, met 43 stemmen tegen 42, tot eersten Candidaat voor het Voorzitterschap der Tweede Kamer verkozen. Hieruit blijkt, dat de noordelijke Leden waarschijnlijk allen tegen hem zijn geweest; niet velen toch der zuidelijke Leden zullen hunne stem aan den Candidaat der zuidelijke Journalisten hebben geweigerd. Het verschil tusschen Noorden en Zuiden heeft zich ook hier weder geopenbaard; opmerkelijk is het, dat er eene volstrekte meerderheid van slechts *éene* stem is geweest: treurig dat gebrek aan afspraak bij de noordelijke Leden, wier stemmen over onderscheidene personen waren verdeeld, de overwinning in allen geval onmogelijk had gemaakt.

De Heer *Luzac* heeft, bij de stemming van een' derden Candidaat, waartoe gewoonlijk de laatste Voorzitter met eenstemmigheid wordt gekozen, zeventien stemmen bekomen. Het zou welligt niet zeer moeilijk zijn, met eenigen grond van zekerheid te gissen, aan welk gedeelte der Vergadering hij daarvoor zijne erkentelijkheid moet betuigen. Het lokaas moge verleidelijk zijn; de Heer *Luzac* niet vrijgesproken kunnen worden van ultra-liberale beginsels; hij is Nederlander in den edelen zin van het woord. Die Nederlander is verlangd de eerbetooning niet, als zij door pligtverzaking moet worden gekocht.

NEDERLANDSCHE GEDACHTEN.

De uitgave geschiedt bij G. VERVLOET, te 's Gravenhage, bij de voornaamste boekhandelaren en op alle postkantoren des Rijks.
Men abonneert zich voor 20 nummers te gelijk, tegen f 2. 50 *franco* per post.

Maandag den 26sten October.

De Heer *Corver Hooft*, Voorzitter der Tweede Kamer geworden, heeft in de zitting van den 22sten, volgens gewoonte, eene aanspraak gedaan; waarin hij de geringheid zijner krachten erkent, doch tevens van de aanmoediging heeft gesproken, die hij door de hem alom geblekene welwillendheid ontvangt. Het een zoo wel als het ander schijnt louter pligtpleging te zijn. Men mag veronderstellen dat hij, aan wien deze benoeming noch onverwacht, noch opgedrongen is geweest, zich zelven meer dan eens ten opzichte zijner bevoegdheid voor eene, inzonderheid dit jaar, zoo moeilijke betrekking zal hebben onderzocht; en wat de algemeene welwillendheid betreft, het is eenigermate zonderling daarvan te gewagen als men met *éene* stem de meerderheid heeft verkregen en de zekerheid hebben kan van door bijna alle die leden, bij wie men uit vorige tijden en betrekkingen het meeste bekend is, tegengewerkt te zijn. Ook kan de Heer *Corver Hooft* niet onkundig wezen dat de keuze der Staten-Generaal bij een zeer groot gedeelte van het Nederlandsche Publiek, 't geen van oordeel was dat dezelve aan den Koning niet welgevallig en voor het Vaderland niet nuttig kon zijn, een' hoogst onaangename indruk heeft verwekt en dat menigeen zelfs had gewenscht dat dezelve door den Koning niet mogt worden bekrachtigd, maar dat door de benoeming van den Heer *Reijphins* Zijne Majesteit een maatregel mogt nemen die, ja, op zich zelf nuttelooze verbittering veroorzaakt zou hebben, maar, in verband met een krachtiger stelsel van Bestuur, een zeer goeden indruk scheen te kunnen maken. Thans blijft slechts overig te wenschen dat de nieuwe President door gemakkelijkheid van uitdrukking en juistheid van oordeel, door schranderheid in het regelen eener anders zoo ligt verwarde discussie, door eene onpartijdigheid die, ten aanzien van personen onbepikt, zich niet uitstrekken mag tot beginsels, in één woord, door bekwaamheden en karakter iedereen noodzake het ge-

tuigenis te geven dat de keus op den meest geschikten en meest waardigen persoon is gevallen.

De meerderheid der Commissie *ad hoc* heeft op dezelfde gronden die in ons vorig nummer bijgebragt zijn, geene zwarigheid in het toelaten van den Heer *Brugmans* kunnen zien: te minder, daar de President der Permanente Commissie sedert lang in de Eerste Kamer zitting heeft zonder dat zulks, hoewel men naar overredingen der Grondwet met zoo veel gretigheid zoekt, ooit als inconstitutioneel is beschouwd. Is de zaak twijfelachtig? Is zij van dien aard dat zij naar de Sectien verzonden moest worden? Men late het vraagstuk gelijk het is; men verandere den naam van *Brugmans* in dien van *de Secus* of *de Stassart*, en wij houden ons overtuigd dat de zaak onmiddellijk zou zijn beslist. Moeijelijk is het, de oorzaak van dit onderscheid te bepalen. Het kan toch niet worden verondersteld dat de noord-Nederlandsche leden, op eenige des te eervoller uitzonderingen na, bestemd zouden zijn om altijd en in alles door hunne ambtgenooten om den tuin te worden geleid.

In de Commissie voor het Adres van antwoord, zijn door den Heer *Corver Hooft* drie zuidelijke en twee noordelijke leden benoemd. De Heer *Reijphins*, gewezen President, een man van gematigde liberale beginsels; de Heer *G. G. Clifford*, tweede Candidaat voor het Voorzitterschap, die bij gelegenheid der beradslagingen over de verzoekschriften eene onmiddellijke mededeeling aan den Koning, zonder overleg met de

eerste Kamer, voorgeslagen heeft; de Heer *le Hon*, bekend door zijne bekwaamheid even zeer als door zijne ultra-liberale gevoelens; de Heer *Surmont de Volsberghe* die zich, zoo het schijnt, zeer ter goeder trouw, maar met hevigheid verzet tegen alles wat aan de Roomsch-Catholijke Geestelijkheid mishaagt; eindelijk de Heer *van Toulon*, die, gelooven wij, meer dan de overigen gevoelt dat het Monarchaal gezag verdediging behoeft.

Verscheidene Leden uit de Noordelijke Gewesten zijn nog afwezig. Ernstige en *voorbijgaande* ongesteldheid schijnt alleen genoegzame verontschuldiging te zijn. Indien bij voorbeeld de Graaf *van Heijden* en de Heer *Fontein Verschuur* bijna zeker kunnen zijn, dat zij meermalen verhinderd zullen worden om in de Vergadering, ten minste bij de stemming, tegenwoordig te wezen, dan mogen zij ernstig toezien wat in zoo veel beslissende oogenblikken het Vaderland van hun belangeloozen ijver verlangt. Ongaarne zal men van hunne bekwaamheden worden beroofd; doch naarmate de partijgeest toegenomen is, wordt het aantal leden nog meer dan het aantal redevoeringen van belang.

Wenschelijk is het vooral thans dat tusschen de meeste dagbladen in het noorden, zoo veel mogelijk, dezelfde eensgezindheid ten goede zij, die in de meeste zuidelijke journalen ter bevordering en verspreiding van verderfelijke maatregelen en beginselen heerscht. Met des te meer leedwezen hebben wij uit de lezing der *Noordstar*, wier bedoeling door ons toegejuicht wordt, ten minste uit sommige artikels, gemeend te bemerken dat de redactie tot nu toe geen regt denkbeeld heeft verkregen van den eigenlijken, hoogst gevaarlijken toestand van het Rijk; dat zij in hetgeen in België gebeurt, weinig meer ziet dan het geschreeuw van

journalisten, zonder veelbeteekenenden steun in de hogere klassen, zonder merkbaren invloed op de bevolking; dat zij niet slechts de vreesselijke kracht eener zamenspanning van dagbladen miskent, maar ook de allereerste beginsels voorbij schijnt te zien waarop alle wetgeving omtrent de drukpers, bepaaldelijk ook volgens de Nederlandsche Grondwet, behoort gevestigd te zijn.

In het zevende nummer wordt de veroordeeling aangetroffen zoo wel onzer grondstellingen omtrent het hoogste gezag, als onzer meening over de onvolledigheid der wetgeving op de drukpers. Wij treden thans in geene nadere verklaring ten aanzien van het eerste. Een verschil van dien aard kan niet in één of in weinige artikels van een journaal bijgelegd worden; de doorgaande ontwikkeling onzer gevoelens, zal wellicht in het vervolg aan de redactie van de *Noordstar* gunstiger denkbeeld geven omtrent de thans door haar tegengesproken beginsels; en reeds nu zal zij, vleijen wij ons, gevoelen dat het twisten over onderwerpen van dien aard, welkom zou wezen bij hen die wij, met hulp ook van de *Noordstar*, zouden wenschen te bestrijden, en dat zoodanig geschil ook uit een ander oogpunt weinig nuttigheid zou hebben. De vrees, hoe billijk zij moge zijn, voor te groot gezag van den wettigen Monarch, legt men met veiligheid af zoo lang men op den rand staat der Anarchie.

Geheel anders is het met de vraag omtrent de drukpers gelegen. Van belang is het de wederlegging eener meening te beproeven die, zoo zij ook in het Noorden de overhand verkreeg of behield, thans meer dan ooit groot nadeel zou kunnen stichten. Laat ons dan met onpartijdigheid de gronden beschouwen waarmede de *Noordstar* getracht heeft te bewijzen, dat men de oproer-predikende schrijvers het beste straffen kan door niets tegen hen te doen.

Vooreerst wordt dat geschrijf hoe langer hoe lammer. Ons is dit nog niet toegeschenen. De onbetamelijk-

heid neemt toe, de bekwaamheid vermindert niet. De toon is dreigender geworden; maar de valsche beginsels zijn niet minder kunstig omkleed, noch voorgedragen in een onbehagelijker stijl. Inderdaad wenschelijk zou het zijn, dat het evenzeer ontbrak aan talent als aan goede trouw. Dit is het geval geenszins. Lam, gelijk de *Noordstar* zich uitdrukt; weinig beteekenend, krachteloos, flauw en laf is het geschrift niet dat bijv. in den *Catholique* en den *Courier de la Meuse* aangetroffen wordt: het is gedurig toegenomen in geslepenheid, in sierlijkheid en in kracht. Trouwens dit volgt ook uit den aard van de zaak. Naarmate die dagbladen invloed verkrijgen — en zou hun invloed op Volk en Gouvernement thans nog geloofend kunnen worden? — zullen eigenbelang en eerezucht des te meer aanmoediging hebben om ook uitstekende en zeldzame talenten aan de samenstelling van oppositie-journalen te besteden.

De nieuwhed van al dat schelden en tieren gaat er af, en — het wordt niet meer gelezen. Ook in de Landen die op de voortreffelijkste wijze worden bestuurd, heeft berisping, overdrijving, hoon, laster en oproer-geschreeuw overvloedige stof. De inhoud is dagelijks nieuw, en wat de hartstogten betreft deze verouderen niet. Geloofst men inderdaad dat de straks genoemde Bladen en bijv. de *Courier des Pays-Bas*, minder dan voorheen gelezen worden in de zuidelijke Gewesten? Dat dit plaats heeft *bij ons*, vermeerdert nog het gevaar. Eerst werden zij, gelijk men het noemt, uit aardigheid en om de grooten der aarde eens regt ten toon gesteld te zien, met zeker genoegen doorlopen; thans legt men ze uit verveling ter zijde. Zou het niet raadzaam zijn ze wederom op te nemen, en met den meesten ernst van naderbij te beschouwen, om zich aldus met de gesteldheid, de taktiek en de bedoelingen der partijen bekend te kunnen maken?

Dat leugen en luster schrijven doet wel eens meer goed dan kwaad: getuige de Minister van Justitie,

die nu belangstelling verwekt. De juistheid van deze redenering hebben wij niet gevat. Indien, gelijk de meening der *Noordstar* schijnt te zijn, de Heer van *Maanen* een niet goede Minister moet worden genoemd, dan is die belangstelling, daar zij deszelfs verwijdering onwaarschijnlijker maakt, nadeelig voor het Rijk. In der daad, zonder ons nu verder uit te laten over dien met buitensporige woede en niet met de beste bedoeling verguisden Minister, het getier der oppositie doet aan het Land ook daardoor een nadeel dat onberekenbaar is, dat het Gouvernement in de onmogelijkheid wordt gebragt om zich ook met wenschelijke veranderingen bezig te houden. Veel, dat op zich zelf verbetering schijnt, zou op dit oogenblik een nieuw middel wezen tot omkeering van den Staat.

Men predikt openlijk oproer, maar het oproer komt nog niet: en dit levert het bewijs op van den rustigen aard onzer ingezetenen. Waar is het, zoo men doelt op de meeste noordelijke Gewesten; doch men vestige ook op de meeste zuidelijke Provinciën het oog. Naar onze meening bestaat het oproer reeds, omdat men, uitgaande van oproerige beginsels, al is het op eene wettelijke wijs, volgens *l'ordre légal*, naar de omkeering streeft niet slechts van de Staatsregeling die wij thans bezitten, maar van alle orde in de Maatschappij. Doch ook het oproer dat de *Noordstar* bedoelt, de geweldadige miskenning van het wettig gezag, schijnt in vollen aantogt te zijn; het is er nog niet, dat het *niet komt* is eene, gelooven wij, zeer ongegronde veronderstelling.

Door de verachtelijke Journalisten wordt kennelijk voor de dooven gepredikt. Zijn de Provinciale Staten, zijn de Staten-Generaal, is het Gouvernement doof voor hunne prediking geweest? Of, zoo de *Noordstar* van de menigte spreekt, kan het Gouvernement even zeer als voor een jaar, ten opzichte van hetgeen regt en billijk is, op de gansche bevolking der Nederlanden vertrouwen?

De Regering in plaats van, gelijk de *Noordstar* wil, *elk zijn gang te laten gaan*, zorg, zoo veel van haar afhankelijk is, dat de Maatschappelijke orde niet verder worde gestoord. De ijver van welgezinde dagbladen, waartoe de *Noordstar* opwekt en dien zij zelve betoont, is zeer prijzenswaardig; doch wachten wij ons voor een overdreven vertrouwen op hetgeen onze pogingen te weeg zouden kunnen brengen. Welgezinde dagbladen worden weinig gelezen door kwaadwillige personen, en nog minder door eene misleide bevolking. Van den strijd tusschen de journalen laat zich, bij onzijdigheid der Regering, wier eerste pligt het evenwel is regt en waarheid te beschermen, evenmin gunstige uitkomst verwachten als van den strijd tusschen goed en kwaad in het algemeen. Omdat het goede op zich zelf niet bestand is tegen het kwaad, ook daarom heeft de mensch aan wetten en aan Maatschappelijke vereeniging behoefte.

Al waren de omstandigheden geheel verschillend van hetgeen ze nu zijn, er zou ten opzichte althans der periodieke drukpers eene, men zegge niet meer gestreng, maar tegen de regtsbeginsels minder strijdige wet worden vereischt. Zoolang het geoorloofd is de ingezetenen tot oproer, mits op eene niet al te onhandige wijs, te verleiden; de ambtenaren van hoogen en lageren rang, zonder dat de Staat zich daardoor beleedigd beschouwt, door hoon en laster te ontmoedigen en van zedelijken invloed te berooven; door beleediging van den Vorst, hem den eerbied en de liefde zijner onderdanen te ontnemen en de reeds geringe kracht van het Monarchaal gezag ook daardoor nog te verzwakken; zoolang de overgeblevene straffen zoo weinig beteekenend zijn, dat het denkbeeld van verantwoordelijkheid inderdaad vervalt: evenlang ook zal die wetgeving overeenkomstig zijn noch met onze Constitutie, noch met die beginsels zonder wier inachtneming gee-

nerlei Constitutie aan het Volksgeluk bevorderlijk is.

Eene zeer verkeerde gevolgtrekking zou het zijn hieruit te besluiten dat wij bepalingen verlangen die, schoon zij met de Grondwet overeen zonden kunnen worden gebragt, voor den voortgang van wetenschap en kennis, voor de uitbreiding van ware verlichting of voor de betamelijke beoordeeling der daden van het Bestuur eenig nadeel te weeg zouden brengen. Noch in dit, noch in eenig ander punt, zouden wij de Nederlandsche Regering, die voor zoodanige raadgevingen niet genaakbaar zou zijn, aanmoediging tot Despotismus en willekeur wenschen te geven. Onze bedoeling is welgezinde Landgenooten in de noordelijke en, zoo onze stem er zich een weg banen kon, ook in de zuidelijke Gewesten op te wekken om de Regering, tot haar en tot ons eigen behoud, door de openbaar geworden meening der bedaarde en verstandige bevolking te ondersteunen in het aanwenden van die kracht, welke door het Gouvernement, naar ons inzien, ten spoedigste in het werk moet worden gesteld. Halve maatregelen toch stuwden ons voort naar eenen reeds gapenden afgrond, met snelheid, met onweêrstaanbare kracht. *Na de tienjarige begrooting* dus het voornemen geopenbaard? O, neen! Nu terstond. Dat uitstel zou den schijn van onedelmoedigheid hebben; ook zal het lot van Nederland waarschijnlijk spoediger worden beslist. Thans, thans is het oogenblik nog daar, om zich aan de slavernij van den faktiegeest welligt te ontwringen. Eene Regering benadeelt zich nooit, door op te treden als handhaafster van het regt. Elke poging van dien aard vermeedert hare kracht, omdat zij telkens eerbiedwaardiger wordt. Waar het onveranderlijke en miskende beginselen geldt, zal zelfs de nederlaag niet vruchteloos zijn, en de openlijke verdediging meer nuttigheid hebben dan het ontwijken van den pligtmatischen strijd.

NEDERLANDSCHE GEDACHTEN.

De uitgave geschiedt bij G. VERVLOET, te 's Gravenhage; bij de voornaamste boekhandelaren en op alle postkantoren des Rijks.
Men abonneert zich voor 20 nummers te gelijk, tegen f 2. 50 *franco* per post.

Vrijdag den 30sten October.

Het schijnt dat, bij gelegenheid der naderende verjaring van de Kerkhervorming, vele Leeraars zich voorbereid hebben om te onderzoeken, wat Protestanten behooren te doen, bij de hedendaagsche woelingen, gelijk zij in eene dezer dagen in het licht gegevene Leerrede worden genoemd, van de R. C. Kerk. Wij juichen die welgemeende pogingen hartelijk toe en meenen dat zoodanig onderzoek in de tegenwoordige omstandigheden, niet alleen geoorloofd en gepast, maar pligtmatic en noodzakelijk is. Doch, bij de behandeling eens onderwerps van zoo teederen aard, zij men indachtig dat vrijmoedigheid en ernst, maar ook — zal het kwaad niet verergeren, in plaats van tegengegaan te worden — in de ruimste mate bedachtzaamheid, koelbloedige beschouwing, omzigtigheid en Christelijke liefde worden vereischt. Naar ons inzien behooren wij Protestanten, nu meer dan ooit, in ons zelve en in anderen ware Godsdienstigheid te versterken, met verfoeiing van alles wat de strekking hebben kan om ongelooft te stichten of te verbreiden; het Christendom, als de alleen zaligmakende leer, openlijk te belijden; het wezen van het Protestantismus niet enkel of bovenal in de verwerping van het R. C. geloof, maar in de eenvoudige Bijbelleer, vervat in onze Kerk-formulieren, te stellen: de Verzoening door JEZUS CHRISTUS op den voorgrond te plaatsen en het geloof en de liefde als de bron te beschouwen, waaruit de echte beoefening van de heerlijke zedelee der Openbaring behoort te vloeijen; eindelijk bij de gehechtheid aan dat Christelijke geloof, voor hetwelk onze vaders geen brandstapel hebben geschroomd, die verdraagzaamheid jegens andersdenkenden te voegen, welke, gepaard met geestdrift voor eigene leer, ons de hoogachting ook van onze welgezinde Catholijke medeburgers en Christelijke medebroeders verzekeren moet.

ONGENOEGZAAMHEID ONZER WETGEVING OMTRENT DE
MISDRIJVEN DOOR DE DRUKPERS BEGAAN.

(*Vervolg.*)

De vrijheid der drukpers, zeiden wij in ons eerste nummer, is alleen in vereeniging met de verantwoordelijkheid grondwettig, en wanneer de regten der bijzondere personen en der Maatschappij ten dien aanzien geen genoegzamen waarborg hebben verkregen, is de Wetgeving op dat stuk, wat den inhoud betreft, onconstitutioneel. Voorts daar de drukpers volgens onze Constitutie als doelmatig middel tot uitbreiding van kennis en voortgang van verlichting vrijgesteld is, zoo komt het met den geest der Grondwet geheel overeen, bijzondere bescherming te verleenen aan die soort van geschriften, welke dat edele doel het meeste bevordert, en daarentegen bovenal te waken ten aanzien van de zoodanigen, die door belediging van Godsdienst, goede zeden, orde en regt, aan de wezenlijke verlichting evenzeer als aan den ganschen Staat verderfelijk zijn. Ziedaar Art. 227 der Grondwet op eene ongezochte wijze omschreven.

Eenvoudig en waar, nemen deze beginsels aan de vrijheid niets van haar grondgebied af; veeleer wordt zij door duidelijke afbakening, door bevestiging van hetgeen de grensscheiding behoort te zijn, tegen vijandelijken aanval in veiligheid gesteld, en tevens in de onmogelijkheid gebragt om veroveringen te maken, die steeds het begin zijn van haar eigen verderf. Zij zijn voorts niet nieuw, noch van heden of gisteren, maar door den aard der zaak als 't ware van zelve voortgebragt, en in iederen welgeordenden Staat en in het vrije Nederland altijd geeerbiedigd.

In de tegenwoordige Wetgeving evenwel verliest men die beginsels ten eenemalen uit het oog. Het is waar dat zij eene voorloopige wetgeving is: doch, indien zij tegen de Grondwet, tegen de eeuwige onveranderlijke regtsbeginselen strijdt, kan het noch voor de partij die

haar, gelijk zij het noemt, afgedwongen, noch voorde 84 Leden der Tweede Kamer die haar goedgekeurd hebben, tot eenige de minste verontschuldiging strekken.

Weinige regten der Maatschappij behooren heiliger te zijn dan de onschendbaarheid van die magt, welke het hoofd en middenpunt is van den Staat: waar deze wordt aangerand, loopt het geheele Staats-ligchaam gevaar.

De leer der onschendbaarheid van den Monarch wordt wel is waar niet uitdrukkelijk in de Grondwet vermeld; zij behoefde dit niet, omdat zij eene van die waarheden is, welke door geene Staatswet ingevoerd of opgeheven kunnen worden. Waren de Nederlanders even als de Fransen, door de opvoeding der revolutie gewend om ook de onmiskenaarste regten en de meest heilige gevoelens, als of zij menschelijke sanctie behoefden, onder het gebied der wetgeving te brengen, de onschendbaarheid van den Koning zou welligt, gelijk in het Fransche Charter, even zoo in onze Grondwet opgenomen zijn. De Heer van *Alphen* heeft, bij de beraadslaging over de verzoekschriften, het verlangen geuit dat de onschendbaarheid van den Koning spoedig en openlijk mogt worden erkend. Zoo men daaronder eene soort van uitdrukkelijke en wettelijke afkondiging verstaat, hopen wij dat er tot verwezenlijking van dien wensch nimmer in Nederland noodzakelijkheid zij. Eene overtuiging die in het hart en in het Volksgeloof behoort gezeteld te zijn, kan, eenmaal daaruit verbannen, door geene wet terug worden gevoerd. Alle niet regtstreeks naar regeringloosheid voortstrevende schrijvers; diegenen zelfs welke overhellen tot Democratische beginsels, hebben in een Constitutionelen Koning, ook wanneer hij tot den rang van President eener Republiek afgedaald is, de onschendbaarheid erkend; en zoo de uitzinnigheid van den faktie-geest ook laatstelijk zoo ver is gegaan van dezelve in theorie in twijfel te trekken en met de daad te ontkennen, verstandigen hebben, verheugd dat ten minste het masker der boosheid afgeligt was, eene reden te meer daarin gevonden om zich tegen zoo verderfelijke grondstellingen te verzetten.

Onze, gelijk men het noemt, liberale Wetgeving, waardoor, zegt men, wij aan Europa een voorbeeld gegeven hebben, heeft aan de onschendbaarheid van den Monarch tegen de uitspattingen der drukpers, voor zoo veel hoon en laster betreft, geenerlei waarborg verleend.

Het strafwetboek, ontworpen tijdens het Keizerlijk

bewind, straft alleen hen die door gedrukte schriften onmiddellijk tot een aanslag op het leven of den persoon van het Staats-opperhoofd hebben aangezet. Waaron Napoleon desniettemin geene beleediging in openbare geschriften behoefde te vreezen, zou de Tweede Kamer kunnen vernemen van de Heeren *de Celles* en *de Stassart*, door voormalige betrekking en invloed op censuur, hooge politie, enz. tot het geven van volledige inlichtingen in staat.

De Wet van 16 Mei II., ofschoon, blijkens de consideranten, eene aanvullingswet zijnde, spreekt van die verdere feitelijkheden even min. Niet dat men aan dit belangrijk punt niet heeft gedacht: want in het eerste ontwerp, in December 1828 aan de Tweede Kamer aangeboden, was er uitdrukkelijk melding van gemaakt: maar uit het later ontwerp werd het weggelaten, waarschijnlijk op twee gronden, waarvan de een, onzes inziens, een drogreden bevat, en de ander, door eene ondervinding van slechts weinige maanden, helaas! volkomen gelogenstraft is.

De eerste grond, welke wij bedoelen, is deze: de Koning is zoo hoog geplaatst, dat zijn persoon of waardigheid nooit door eenig schrijver kunnen beleedigd worden. Wij noemden dit eene drogreden, en wij gelooven niet te veel gezegd te hebben. De Koning kan, ja! in zijnen persoon of in zijne waardigheid door geen ellendeling, die zich vermeten mogt hem aantasten, gekrenkt worden; hij gevoelt zich, hij moet zich in zeker opzigt daarboven verheven gevoelen; maar de Koning behoort ook aan de Maatschappij, aan den Staat van welken hij het hoofd is. Die den Koning beleedigt, beleedigt de geheele Maatschappij; en ook op dezen grond steunt iedere wet, die de schennis der Koninklijke Majesteit straft. Dat de Koning zoo hoog is geplaatst is, in den hier bedoelden zin, eene magtspreuk; eene miskenning van het beginsel, waarop het Koninklijke gezag rust; eene uitvinding welligt van hen die om hetzelfde met vrucht aan te vallen, het als te heilig om verdedigd te worden beschouwen.

Het kost ons moeite, den tweeden grond aan te roeren; maar de waarheid gebiedt ons te spreken. Men heeft het doen voorkomen als of geen Nederlander in staat zoude zijn, de drukpers te misbruiken om het Opperhoofd van den Staat eene beleediging aan te doen. Hooren wij wat de Heer *Le Hon* deswege, in de Zitting van den 25 April, heeft gezegd: » *L'orateur* (volgens den *Courier des Pays-Bas*), *fait ressortir avec chaleur cette pensée consolante pour la nation et pour*

» ses représentans, qu'au moins on ne voit dans la loi » proposée, quelqu'en soit le sort, aucun chapitre, » aucune mention d'offense envers le chef de l'état ni » son auguste famille; qu'ainsi elle autorise les autres » peuples à rester convaincus, que les Belges n'ont » pas besoin du frein de lois pénales provisoires pour » porter dans leurs écrits tout le respect dû à leurs » princes. Si la loi," dit-il, » est empreinte de la » défiance la plus soupçonneuse de la part des agens du » pouvoir, on y sent au moins respirer la confiance la » plus honorable du monarque pour le caractère de » son peuple."

Ja, de Koning heeft dit vertrouwen in zijn volk gesteld; maar wien is het onbekend, hoe daaraan is beantwoord geworden! Toomelooze leiders van de faktie, niemand sparende in hunne woede, hebben hun vergif uitgespuwd ook op hem, welken zij, indien zij deszelfs persoon niet konden liefhebben, evenwel als het Opperhoofd van den Staat, onder wiens bescherming zij hun gruweltaal slaken, behoorden te ontzien. Zij die zich de moeite en het verdriet getroosten, om in de bladen der faktie derzelver voortgang en onbegrijpelijke stoutheid te volgen, zij weten, hetgeen in deze Gewesten anders over het algemeen nog lang niet genoeg bekend is geworden, hoe de perscon des Konings en de Koninklijke waardigheid, niet eens maar onderscheidene malen, niet zijdelings en verholen maar regtstreeks en zonder bloozen, zijn gehoond, bespot, gelasterd en verguisd; en zoo Europa, (hetgeen de Hemel, om ons voor schande te bewaren, verhoede!) de bladen leest, welke zich aan deze Majesteit-schennis hebben schuldig gemaakt, zoo zal het zich kunnen overtuigen met hoeveel regt de Heer *Le Hon* heeft kunnen zeggen, dat de Belgen geene voorloopige strafwetten behoeven om steeds den aan hunne Vorsten verschuldigten eerbied in hunne geschriften aan den dag te leggen. Men zal ons antwoorden, dat deze stemmen geen weérklank bij de Natie hebben gevonden; maar wij vragen op onze beurt wat wij dan van het leerstuk moeten denken, hetgeen ons de dagbladen als de tolken der openbare meening wil doen erkennen? verder, hoe het komt, dat men dezelfde schandtaal van tijd tot tijd vernieuwt? dat men behagen schept in eene leuze, welke kennelijk geene andere hedoeling heeft dan hem, die de woorden waarop deze leuze zinspeelt onder de toejuiching van echte Nederlanders uitgesproken heeft, bespottelijk, verachtelijk, en, hetgeen bovenal noodig is, gehaat bij eene misleide bevolking te maken. Zoo wij bij hetgeen dagelijks gebeurt, nog

konden veronderstellen dat tot nu toe weinigen in die verwenschte handelwijzen behagen hebben kunnen scheppen, zeker is het, dat er Nederlanders gevonden worden, welke, dien naam onwaardig, hunne pen misbruiken om den Koning, en in hem het geheele Staatsligchaam, grovelijk te beledigen; zeker, dat daardoor langzamerhand de zedelijke kracht wordt gesloopt welke der Koninklijke waardigheid moet inwoonen, zal zij datgene blijven wat zij, krachtens de Grondwet, is en voortdurend wezen moet; zeker dat onze Wetgeving op de misdrijven door de drukpers gepleegd ongenoegzaam is, dewijl zij geene magt verleent om het kwaad, hetwelk wij hebben aangewezen, tegen te gaan.

(*Het vervolg hierna.*)

Na in ons derde nummer met *de gekortwiekte Faam* de rei geopend te hebben van de merkwaardige Geschriften, die in de laatste jaren in het Noorden van ons Rijk in het licht zijn verschenen, verlangden wij reeds voort te kunnen gaan met eene in de tegenwoordige omstandigheden waarlijk opbeurende en nog eenigermate hoopgevende vermelding. Onder die Geschriften moeten verscheidene kleinere stukken worden gesteld, waarin men de voortreffelijkheid van het Lager Onderwijs heeft betoogd: een arbeid die overbodig behoorde te zijn: immers, moet men de deugdzaamheid bewijzen van het uitgestrooide zaad, bij het aanschouwen van den heerlijk vruchtdragenden akker? Daartoe behoort, wat het Hooger Onderwijs betreft, het *zest*al te Leijden uitgekomen *Brieven*, die menigvuldige blijken van ongemeene kennis en van echte geestdrift bevatten, en waarvan sommigen althans met hetgeen ook weldra in onbruik zal zijn geraakt, met Attisch zout en echte urbaniteit, zijn bedeed. Jammer welligt dat de toon menigmaal niet die van den menschlievenden geneesheer, is die zich over de uitzinnigheid van den ijelhoofdigen kranken ontfermt, maar die van den Wijsgeer welke, na het zijne gedaan en alle hoop van verbetering opgegeven te hebben, nu ten minste over de dwaasheden schertsen wil die hij niet vermag tegen te gaan. Wij althans hebben met genoegzaam bemerkte dat in den *zesden* brief gelijksoortige ironie, wel is waar door den gloed van verontwaardiging nog gescherpt, maar tevens door hoogen ernst meer geschikt is geworden om ingang te vinden en wezenlijk nut te bewerken. Daartoe behoort verder eene te Zutphen uitgekomen, maar, zijn wij wel onderrigt, niet te

Zutphen opgestelde *Brochure*, welke het Bestuur van het Onderwijs in verband met eene aanstaande Wetgeving beschouwt, en waarin op eene wijs die van buitengewone helderheid van oordeel getuigt bepalingen voorgedragen zijn, waarbij de regten van ieder mensch, de regten van den Staat en de onbelemmerde geestontwikkeling van het gansche Volk, in eene zeer eenvoudige en schoone vereeniging zijn geplaatst. Daartoe behoort inzonderheid ook de *in het Latijn*; — lezen dit de grondleggers der nieuwerwetsche geleerdheid? — de in het Latijn geschrevene Redevoering van den Hoogleraar *Eake*, waarin hij de bekrompene beschouwing van het Onderwijs zoo verachtelijk heeft gemaakt, en de ziel, nedergedrukt door de baatzuchtige berekening aan hoe weinig men genoeg hebben zou om eenigermate bruikbaar te zijn en fortuin te kunnen maken, de veerkrachtige en reiner dampkring verlangende ziel tot al wat goed en groot en waarlijk menschveredelend is, wederom verheft.

Reeds doorbladerden wij de nooit genoeg herlezene Schriften van Nederlands grooten *van der Palm* om uit zijn onovertrefbaren *Salomo*, uit zijne Redevoeringen, vooral ook uit de feestvierende Herinnering aan den Academischen leeftijd door iedereen — en ook de Koning was daar! — met opgetogenheid gehoord, belangrijke lessen en te weinig opgemerkte wenken bijeen te kunnen brengen: met ongeduld zagen wij reeds naar de gelegenheid uit om, van de door *van Heusde* uitgegevene *Brieven*, met eenige uitvoerigheid te spreken; om ook onze nederige hulde te brengen aan een werk hetwelk de meest edele wijsbegeerte der Grieken op het gebied der Nederlandsche Letterkunde overgebracht en in het Nederlandsche Onderwijs de beginsels aangetoond heeft die overeenkomen met het gezond verstand, die de proef der ondervinding doorstaan hebben en die, omdat zij door 'smenschen natuur aan de hand gegeven zijn, evenmin als die natuur zelve, veranderd kunnen worden en eerst dan geene toepassing meer vinden moeten, wanneer men de onderdrukking van genie, smaak en gevoel bevorderen wil. Gerukt uit dien echt Nederlandschen kring, hebben wij tegen over ons de Heeren *de Brouckere* en *Bosch*: verwisseling van gezelschap die wij, het zij met beleefdheid gezegd, niet hadden gewenscht. Doch het is van belang, het is tijd aan Nederland te doen zien, wat door de ultra-liberalen, wat door hen die hun gevoel en nog meer overdrijven, door de ultra-Catholijken, wordt

verlangd; welke zegeningen de verwezenlijking van dat verlangen over ons brengen zou; en in de allereerste plaats welke diepzinnige en in alle opzichten bevoegde beoordeelaars diegenen zijn, door wie de ondervinding, de wijsheid der vaderen en de schranderheid van tijden landgenooten als niets beteekend en hunner oplettendheid onwaardig ter zijde geschoven wordt.

Du droit et du devoir des Gouvernemens concernant l'éducation et l'instruction. Bruxelles chez Brest van Kempen, 1829.

Het oogmerk van dit met veel vlijt zamengestelde werkje is, om door merkwaardige plaatsen uit de Schriften der beroemdste mannen van oude en nieuwe tijden, de stelling aannemelijk te maken: *Que les Gouvernemens peuvent et doivent, aussi en ce qui concerne l'éducation et l'instruction, limiter la puissance paternelle.* Deze wijze van betoog, schoon weinig invloed hebbende bij hen die slechts hunne eigene meening eerbiedwaardig achten, zal op de overtuiging van velen eene heilzame werking kunnen hebben. Het zij ons echter vergund, den Schrijver in bedenking te geven of niet bovengemelde stelling, in verband met de eerste aanhaling uit *Fénélon: Les enfans appartiennent moins à leurs parens qu'à la république*, hem door sommigen zou kunnen doen verdenken van zodanige verkorting der regten van den vader te prijzen, welke door den Heer *Sasse van IJsselt*, in zijne Redevoering van den 25 Februarij, *un exécration despotisme* wordt genoemd. Tot nu toe is niemand, behalve evengenoemde Heer en die hem in overdrijving evenaren, op het denkbeeld geraakt, om deswege eene beschuldiging in te brengen tegen het Nederlandsche Gouvernement. Het vaderlijk gezag is door onzen Koning steeds geëerbiedigd, en wat men ook denke van de Besluiten van 1825, wier onbepaalde verdediging wij althans nimmer op ons zullen nemen, dit ten minste behoorde, zoo men ter goeder trouw redeneerde, uitgemaakt te zijn, dat bepalingen, ten gevolge waarvan het kind, behoudens gunstige uitzondering, van openbare ambten wordt buiten gesloten — hoe hard, hoe onbillijk dit door sommigen, waaronder wij niet behooren, moge worden beschouwd — geen inbreuk op de regten van den vader hebben gemaakt.

NEDERLANDSCHE GEDACHTEN.

De uitgave geschiedt bij G. VERVLOET, te 'sGravenhage; bij de voornaamste boekhandelaren en op alle postkantoren des Rijks.

Men abonneert zich voor 20 nummers te gelijk, tegen f 2. 50 franco per post.

Zaterdag den 31sten October.

Het komt noch met de bedoeling, noch met de wijze der uitgave van dit Blad overeen telkens en onmiddellijk een naauwkeurig verslag te geven der beraadslagingen in de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Liever dan in nuttelooze herhaling te vallen van de opgave die in de Dagbladen daaromtrent aangetroffen wordt, bepalen wij ons bij de poging om over sommige onderwerpen van groot belang onze meening, vóór dat zij behandeld worden, mede te deelen en om voorts na de beslissing eenige der meest gewichtige gronden, die voor en tegen bijgebracht zijn, met bescheidene schroomvalligheid ter toetse te brengen. Uit dit oogpunt beschouwe men de volgende aanmerkingen over de Zitting van den 27 October, waarin met 47 tegen 40 stemmen besloten is dat er omtrent de admisie van den Heer *Brugmans* een nader onderzoek plaats hebben zal.

De beraadslagingen hebben ons versterkt in het gevoelen dat een lid der Permanente Commissie van het Amortisatie-Sijndicaat geen *aan den lande comptabelen post* bekleedt. Onder de aangevoerde gronden zijn ons vooral opmerkenswaardig voorgekomen dat het Amortisatie-Sijndicaat een *administratief* ligchaam is; dat de leden der Permanente Commissie geenerlei maniance van penningen hebben, noch borgtogt stellen, noch bij de Algemeene Rekenkamer als rekenpligtigen bekend zijn. Dat het geheel iets anders is *comptabel* te zijn, hetgeen bijv. een ontvanger is, of, zonder gelden in handen te hebben, *rekening te doen* van een geldelijk beheer. Dat, al kon de Permanente Commissie als een *comptabel* Collegie worden beschouwd, hier geenszins die *personele* en *onmiddellijke* comptabiliteit aan den Lande bestaat, welke de Grondwet bedoelt. Aan het geheele ligchaam van het Amortisatie-Sijndicaat wordt door de Permanente Commissie rekening gedaan: en, al had deze gelden ter hare beschikking, dan nog zou een lid derzelve met evenveel regt in de Tweede Kamer

toegelaten worden als in vorige jaren een Agent van 's Rijks Kassier.

Hieruit volgt dat, indien er kwestie was van eigenlijke comptabiliteit, de leden der Permanente Commissie niet als zoodanig, maar als leden der geheele instelling, die onmiddellijk aan den Lande rekening doet, inadmissibel zouden zijn. Dat alle de leden van het Amortisatie-Sijndicaat die in de Tweede Kamer zitting hebben, in hetzelfde geval zijn als de Heer *Brugmans*, is eene aanmerking waarvan sommige Sprekers de kracht niet schijnen gevat te hebben. De eerste dwaling regtvaardigt eene tweede niet: maar wanneer men nog onderzoekt of inderdaad eene dwaling plaats heeft gehad, dan is het van belang te bemerken dat hetzelfde of een gelijksoortig iets sedert verscheidene jaren gebeurt, zonder dat de wettigheid daarvan in twijfel is getrokken. Het is ook geene bedreiging; bekend is het dat den post van lid van het Amortisatie-Sijndicaat neder te leggen geene groote opoffering zou zijn: maar al waren alle de leden daartoe bereid, dit neemt de kracht niet weg eener, uit hetgeen zij vroeger gedaan hebben, ontleende redenering. Die redenering is door den Heer *Le Hon*, schoon hij zulks waarschijnlijk niet heeft bedoeld, inderdaad versterkt: want is het bijna ongerijmd de leden van het Amortisatie-Sijndicaat als comptabel te beschouwen, dan is zulks of, om bovengemeld vereischte eener *onmiddellijke* comptabiliteit, nog ongerijmd, of althans even ongerijmd omtrent de leden der Permanente Commissie. Zoo er te veel duisterheid heerscht in de handelingen van het Amortisatie-Sijndicaat; zoo men vermoedt dat de leden der Permanente Commissie alles en de gewone leden niets weten; dit kan *facto* zoo zijn, maar *jure* is de Permanente Commissie enkel en alleen een Collegie, hetwelk de zaken waarneemt gedurende de afwezigheid der overige leden, en welks verantwoordelijkheid door het geheele ligchaam telken jare overgenomen wordt.

Al hetgeen van wederzijde gezegd is omtrent het ongeoorloofde eener beperking of uitbreiding der beteekenis van *comptabel*, is eene *petitio principii*, eene veronderstelling van hetgeen nog bewezen behoorde te worden. Iedereen toch houdt vol dat hij het woord niet in te ruimen of te engen zin, maar juist op die wijs welke de Grondwet vordert, uitgelegd heeft.

Scherp was wederom de afscheiding tusschen Noordelijke en Zuidelijke leden. Aangenaam ware het ons geweest, met de redenen bekend te mogen worden die de Heeren van *Randwijk* en van *Dam van IJsselt* hebben bewogen om zich tegen de toelating te verklaren. Over het algemeen is er geenszins aan meerdere of langere redevoeringen behoefte: maar wanneer de wijs waarop men stemt, eenige bevreemding moet verwekken, kan het welligt als niet onbetamelijk worden beschouwd de gronden van zijn gevoelen ten minste in korte woorden open te leggen. Overigens hebben wij hooge achting voor zelfstandigheid van oordeel, en het gedrag van den Heer *Fokkema*, die, wij zijn er overtuigd van, hartelijk zou hebben gewenscht voor de toelating te kunnen stemmen, vermeerderd nog onzen eerbied voor een lid die, naar ons inzien, trouw en onafhankelijkheid vereenigt. Het gebruik der Fransche taal door den Heer *Donker Curtius* komt ons voor niet volstrekt noodzakelijk en zelfs niet bijzonder nuttig te zijn geweest; de bijgevoegde verontschuldiging doet ons hopen dat Zijn Ed. zich minder dan het vorige jaar van eene — de waarheid, die gedurig tegengesproken wordt, moet gedurig worden herhaald — aan de Nederlandsche Staatsvergadering vreemde taal zal bedienen. Wenschelijk ware het geweest dat de Kamer terstond over de admissie had gestemd: zich niet genoegzaam ingelicht te verklaren was het middel om het voltallig zijn der vertegenwoordiging van de Provincie Holland voor als nog te verschuiven: de Vergadering mist op dit oogenblik, door het overlijden van den Heer van der *Spiegel* en de ongesteldheid der Heeren *Fontein Verschuier* en van *Hees*, vier leden alleen van dat gewest.

Doch, behalve het geschil omtrent het woord *comptabel*, doen zich hier onderscheidene, waaronder hoogst-belangrijke vragen op.

Is het inderdaad te verwachten dat uit de reglementen van de Permanente Commissie eenige meerdere inlichting zal kunnen ontstaan; of wel zijn de van wederzijde bijgebrachte gronden van dien aard, dat zij eenvoudig door de regelen der uitlegkunde en de kennis van onze Staatsregeling beoordeeld kunnen worden?

Is het de pligt van den Heer *Brugmans* te bewijzen, dat hij *niet comptabel* is; of wel moeten zij die de uitdrukkelijke verklaring der Staten van Holland, dat de benoemde geen aan den Lande comptabel ambtenaar is, in twijfel hebben getrokken, de onwaarheid van die verklaring bewijzen?

Komt het aan de Staten-Generaal toe bij het onderzoek der geloofsbrieven iets anders na te gaan dan of de *Constitutionele vormen* der verkiezing in acht zijn genomen en, wanneer de geloofsbrief stellig vermeldt dat de verkozen persoon geen aan den Lande comptabelen post bekleedt, valt het dan in de attributen der Tweede Kamer het oordeel der Provinciale Staten aan eene herziening te onderwerpen en door weigering der admissie te verklaren, dat zij die het regt van verkiezing hebben, in de uitlegging der Grondwet hebben gedwaald? Is, wanneer die geloofsbrief getuigt dat alle de vereischten niet slechts van verkiesbaarheid, maar ook voor admissie, in den Heer *Brugmans* vereenigd zijn, die toelating afhankelijk van het oordeel der Staten-Generaal? Zou niet de Heer *Brugmans* in allen gevallen behooren toegelaten te worden: terwijl ieder lid van de Tweede Kamer die Art. 92 verkeerdelijk uitgelegd acht, eene propositie van Wet zou kunnen doen, welke, door de drie deelen der Wetgevende Magt goedgekeurd zijnde, den Heer *Brugmans* en ieder die in het zelfde geval is, noodzaken zou om van het oogenblik der afkondiging aan niet langer in beide betrekkingen te blijven?

Indien men het woord *comptabel* uitstrekt ook tot hen die geene maniance van penningen hebben en niet onmiddellijk aan den Lande verantwoordelijk zijn, hoe kunnen dan Hoofd-Officieren, zoo als de Heeren *du Bousies* en *du Roisin*, wier positie veel minder gunstig zou zijn, in de Tweede Kamer zitting behouden; en, zoo dit, als men van evengemeld beginsel uitgaat, onmogelijk is, hoe brengt men die onmogelijkheid met Art. 81 der Grondwet overeen?

Kan de Heer *Brugmans*, zoodra hij afstand doet van zijne betrekking als lid der Permanente Commissie onmiddellijk toelating verlangen? — Hieromtrent schijnt geen redelijke twijfeling te kunnen bestaan. Het onderscheid door den Heer *Beelaerts van Blokland* tusschen *verkiesbaarheid* en *admissibiliteit* gemaakt valt terstond in het oog. De Provinciale Staten hebben volkomen regt om zelfs een lid van de Algemeene Rekenkamer en ieder ander comptabel ambtenaar te verkiezen; maar deze, om gebruik van de verkiezing te kunnen

maken, moet afstand doen van die betrekking. De Heer *Le Hon* zelfs heeft te kennen gegeven dat, wierden de leden van het Amortisatie-Syndicaat als comptabele Ambtenaren beschouwd, zij voorzeker allen voor dien post zouden bedanken; maar noch hij, noch iemand, behalve sommige Journalisten, heeft er aan gedacht dat er eene nieuwe verkiezing tot lid der Tweede Kamer noodig zou zijn. Zoo Art. 92 tot de verkiesbaarheid betrekking had, dan zou, uit hoofde van Art. 90, » *Niemand kan te gelijk lid der beide Kamers zijn*, » een lid der Tweede Kamer nooit tot lid der Eerste Kamer kunnen worden benoemd.

OVER DE VERANTWOORDELIJKHEID DER MINISTERS IN
VERBAND MET DE ONSCHENDBAARHEID VAN DEN
MONARCH.

I.^e Artikel.

Zoo de Ministers niet verantwoordelijk zijn, is het met de onschendbaarheid des Konings gedaan. Dit is eene stelling die door de faktie voorgedragen wordt als aan geenerlei bedenking onderhevig. Door de Dagblad-schrijvers is zij onophoudelijk herhaald. Om een voorbeeld uit velen te kiezen, men leest in den *Courier des Pays-Bas* van 9 December 1828:

» *Oui, il faut de deux choses l'une ou que le monarque soit responsable et les ministres inviolables, ce qui serait destructif de toute monarchie; ou que le prince soit inviolable et les ministres responsables.* »

Menigmaal heeft *le Belge de Gazette des Pays-Bas* op triumferenden toon uitgetart om dit onafscheidelijk verband te ontkennen; men heeft geen antwoord bekomen: trouwens dit stilzwijgen kon van zoodanige Gouvernements-Courant worden verwacht. Onder de voorwaarden die de Heer *de Potter* verlangt eer hij vermeent zijne pen gerust neder te kunnen leggen, schrijft hij uitdrukkelijk voor:

» *La responsabilité ministérielle parceque, sans elle, l'inviolabilité royale est un mot vide de sens.* »

(*Courier des Pays-Bas*, 22 Dec. 1828.)

De voornaamste leden der Tweede Kamer uit het Zuiden hebben zich daaromtrent in de sterkste bewoordingen verklaard. Het zou gemakkelijk vallen uit de

redevoeeringen van de Heeren *de Meulenaere*, *de Stassart*, *Goelens*, *Fallon* en anderen, menigvuldige aanhalingen te doen; de Heer *van den Hove* noemt de Ministeriele verantwoordelijkheid: » *la sauvegarde de la personne royale.* » De Heer *le Hon* zegt dat zij is:

» *La condition nécessaire de l'inviolabilité royale. . . . La dènier . . . c'est suspendre le trône sur un abîme pour placer le ministère sur un lit de repos.* »

(*Courier des Pays-Bas* 7 Maart 1829.

De Heer *de Secus* beweert dat:

» *Toutes les insinuations par lesquelles les ministres voudraient secouer la responsabilité que l'art. 177 fait peser sur eux, tendent à la rejeter sur le Roi. Cette doctrine serait monstrueuse et effrayante. Je ne la combattrai pas. Un exemple terrible que nous avons vu de nos jours, est plus éloquent que tous les argumens.* »

(*Courier des Pays-Bas*, 1 Maart 1829.

Inzonderheid heeft de Heer *de Gerlache* zich steeds een ijverig verdediger betoond van deze leer.

» *J'avoue franchement,* » dus drukt hij zich uit, » *qu'il m'est impossible de concevoir un Roi inviolable sans un ministre responsable.* »

(*Courier des Pays-Bas*, 1 Dec. 1828.

De onlusten in de Republieken der oudheid, bijv. te Rome, zijn, volgens hem, ontstaan omdat er geen *pouvoir responsable* was. » *Quand le peuple était mécontent de ses chefs, il s'insurgeait.* » Bij eene andere gelegenheid:

» *La non-responsabilité du ministre entraîne nécessairement cette effrayante conséquence que le Roi n'est pas inviolable.* »

Alwaar hij zich beroept op de woorden van *Benjamin Constant*:

» *Il arrive que lorsque les ministres ne sont responsables que vis-à-vis du Roi, le Roi devient responsable vis-à-vis de la Nation: ce qui est un grand mal . . .* »

A Constantinople le peuple souffre long-temps, souffre beaucoup. Un jour, il s'assemble, se révolte, met le feu au sérail et menace la vie

de son maitre; c'est la loi de responsabilité exercée tumultueusement."

Eindelijk is hij zoo ver gegaan van in de Tweede Kamer als 't ware eene uitdaging te doen:

» *Personne n'ose plus nier aujourd'hui que la non-responsabilité des ministres ne suppose la non-inviolabilité du monarque, doctrine monstrueuse."*

(*Courier des Pays-Bas*, 1 Maart 1829.)

Wie zou niet hebben verwacht dat van alle die leden, welke menigmaal stellig hebben verklaard in de Nederlandsche Grondwet geene Ministeriele verantwoordelijkheid te erkennen; niet één zou hebben gezwezen; maar neen! niet één heeft zich verzet tegen eene leer die in zijn oog heiligschennis moest zijn. De beschuldiging van den Heer *de Gerlache* was regtstreeks en onbewimpeld: » Mijne ambtgenooten, *Sandberg*, die » de orde van den dag ten opzichte der verzoekschriften » omtrent de Ministeriele verantwoordelijkheid voorge- » stelt hebt; *Fockema*, *Bijleveld*, van *Sijtzama*, *Bod- » daert* en zoo vele anderen, die en nu en vroeger de » Ministeriele verantwoordelijkheid volgens het Neder- » landsche Staatsregt hebt tegengesproken, gij ontkent » de verantwoordelijkheid der Ministers, gij erkent dus » de verantwoordelijkheid, het niet onschendbaar zijn » van den Monarch." En niet één heeft zich van dien blaam gezuiverd, niet één heeft tegengesproken dat, volgens zijn gevoelen, de Koning in den eigenlijken zin voor de regtbank der onderdanen kan worden gesleept!

Stellingen van zoodanigen aard kunnen in Nederland, al zwijgen ook zij, voor wie het een dure plicht was geweest openlijk te spreken, niet zonder beantwoording worden gelaten. Onaangeroerd blijve thans de vraag, of Ministeriele verantwoordelijkheid nuttig is; of zij in de Nederlandsche Grondwet aangetroffen wordt; of zij daarin zou mogen worden verondersteld. Ook wachten wij ons van bij allen die de bijgebrachte stelling hebben verdedigd, strafbare inzigten te zoeken. Integendeel

menigeen is ook ten dezen opzichte door ingenomenheid met algemeene Theorien of met eene verkeerde toepassing van Englands Constitutie medegesleept geworden; waarvan wij geen meer afdoend bewijs kunnen bijbrengen dan dat zelfs de Heer van *Alphen*, dien wij hoogschatten als vriend van vrijheid en van orde, heeft gezegd: » *la responsabilité des ministres est la condition indispensable de l'inviolabilité du monarque."* Maar wij bestrijden, zonder ons nu met de personen bezig te houden, de vermeende verantwoordelijkheid van den Monarch, als noodzakelijk gevolg der niet verantwoordelijkheid van de Ministers; wij bestrijden eene leer welke uit de hartader van het revolutionair stelsel, uit de Volks-Souvereiniteit voortgevloeid is; welke Ministeriele Verantwoordelijkheid in alle Monarchien noodzakelijk acht, omdat in iedere Staatsvorm, hoe ook genaamd, alle gezag, 't geen het Volksgezag niet boven zich erkent, als dwingelandij behoort te worden beschouwd; die, zoo in Nederland de Ministeriele Verantwoordelijkheid niet aangenomen is, een volks-opstand bij ontevredenheid der Natie als regtmatig en als *le plus saint des devoirs* aanmerkt en ook uit den aard der zaak aanmerken moet; die onder de Verantwoordelijkheid van den Monarch, welke men in dat geval als onbetwistbaar op den voorgrond heeft gezet, geene vrijmoedige beoordeeling zijner daden verstaat, maar veroordeeling, afzetting en hetgeen de Heer *de Secus* met » *un exemple terrible que nous avons vu de nos jours"* aangeduid heeft, begrepen wil hebben, en zulks met de volgende hoogdravende woorden beschrijft: » *c'est la loi de responsabilité exercée tumultueusement."* De wederlegging dezer monsterachtige leer: want zoo meenen wij wederkeerig de stelling van den Heer *de Gerlache* te mogen noemen; vereischt *Nederlandsche*, dat is, nadrukkelijke en rondborstige taal; hare verwezenlijking te beletten, zou den laatsten druppel van echt Nederlandsch bloed vereischen.

NEDERLANDSCHE GEDACHTEN.

De uitgave geschiedt bij G. VERVLOET, te 'sGravenhage; bij de voornaamste boekhandelaars en op alle postkantoren des Rjks.
Men abonneert zich voor 20 nummers te gelijk, tegen f 2. 50 *franco* per post.

Zaterdag den 7^{den} November.

Het schijnt dat menigeen *de Nederlandsche Gedachten* in naauwe betrekking plaatst tot den Minister van Justitie: gaarne doen wij daaromtrent eene rondborstige verklaring aan welmeenende lezers. Wij zijn bij den Heer van Maanen evenmin bekend als bij het Publiek, en hebben de eer niet in eenigerlei betrekking tot hem te staan. Onze beginsels verdedigen wij zonder te vragen wie ze begunstigt, wie ze bestrijdt. Zoo de Minister of deszelfs bijzondere vrienden een Blad tot zijne verdediging hadden opgericht, wij gelooven dat zij behendig genoeg zouden zijn geweest om zich van de verdediging van eenig door hem met nadruk gepredikt gevoelen, althans in het eerst, zorgvuldig te onthouden. Zoodanige taktiek zou ook voor ons niet moeilijk zijn geweest, indien wij geoordeeld hadden die noodig te hebben. Wij hebben, geplaatst op een ander terrein, geene behoefte aan dergelijk overleg. Handhaving der Constitutionele Monarchie, der Nederlandsche nationaliteit, der verdraagzaamheid uit Godsdienstigheid en liefde gesproken, dat is het heerlijke doel voor hetwelk wij de pen opgevat hebben. Voor den welmeenenden is het thans om geen gunst van Vorst of Volk of Minister; om de redding van Nederland is het te doen. Van onbescheidenheid en bedilzucht afkeerig schroomen wij niet vrij uit onze meening open te leggen, al komt ze niet overeen met de handelwijze van het Gouvernement: wij schroomen het evenmin wanneer zij bij de openbare meening tegenstand vindt. Dit is de weg niet om spoedig eene soort van populariteit te verkrijgen. Die populariteit beoogen wij niet. De beginsels van wier noodzakelijkheid wij doordrongen zijn, moeten in verscheidene opzigten onvereenigbaar zijn met heerschende en geliefkoosde begrippen. Dit wisten wij, en omdat wij het wisten, hebben wij de uitgave van dit Blad ondernomen: of soms ook onze poging iets toebrengen mogt

om de dwalingen te verdrijven, die het gebied der staatkunde bijna geheel ingenomen hebben.

Indien onze gevoelens door den Heer van Maanen goed mogten worden gekeurd, wij zouden gaarne onze overtuiging bevestigd zien door het oordeel van dien kundigen en schranderen man. Onder zijne handelingen als Minister zijn er die wij gelooven niet prijzenswaardig te zijn: daartoe zouden kunnen worden gebracht de wijs waarop de Wetboeken zamengesteld zijn, de begeving van regterlijke posten dikwerf aan ongeschikte personen, en ook misschien die eenigermate al te Ministeriele houding die, vergissen wij ons niet, hem meer dan al het overige nadeel heeft gedaan. Doch redenen van verschillenden aard nopen ons om dit een en ander op den achtergrond te plaatsen. Ook wij zouden eenige steenen op hem kunnen werpen, maar onedelmoedig zouden wij het achten bij de smaadheden, waarmede hij sedert een jaar overloden wordt, ook onze smaadvolle bejegening te voegen. Lasterlijke aantijgingen is hij niet ontgaan. Veel waarvan hij niet alleen oorzaak is, wordt hem alleen te laste gelegd: of zouden er geene aanmerkingen kunnen worden gemaakt omtrent de behandeling der Wetboeken bij de Commissie van redactie en bij de Vergadering der Staten-Generaal? Zou dringende aanbeveling bij onnaauwkeurige berichten gevoegd ook niet menigwerf hebben medegewerkt om in regtbank en naderhand in Geregts-hof menschen te plaatsen, vreemdelingen in de eerste beginselen van het regt? Ook haalt men het voorledene ten zijnen opzichte met buitengemeene bitterheid op. Hij is weleer patriot, naderhand Napoleons getrouwe dienaar geweest. Welnu! wil men de jaarboeken der laatste halve Eeuw onderzoeken, wij zullen, onder zijne hevigste berispen zelfs, menigen deelgenoot zijner veranderlijkheid wijzen. De algemeenheid der dwaling en de verplichting om het Vader-

land, in welke handen ook gevallen, naar vermogen te dienen, deze is de verontschuldiging welke, wat daarvan ook de wezenlijke waarde moge zijn, daaromtrent gangbaar is geworden. Zoo velen zijn er die zoodanige verontschuldiging voor zich of voor hunne naaste betrekkingen behoeven, dat het veiliger is haar deugdelijkheid niet in twijfel te trekken. En wie zijn het menigmaal die hem het voorstaan der losbandigheid en het kruipen voor de Alleenheerschings verwijten? Slaven onder een Despoot, oproerlingen onder een wetigen Monarch. Ook wordt de Heer van Maanen, wat er in hem te misprijzen moge zijn, in zijne waarde en verdienstelijkheid miskend. Zonder buitengemeene talenten houdt men zich niet, meer dan twintig jaren, staande in eene zoo gewigtige betrekking; en gediens-tige plooiing van begrippen om de gunst des Konings te behouden, gelooven wij niet dat in hem aangewezen zal kunnen worden, wiens karakter zich veeleer gekenmerkt heeft door onverzettelijkheid. Hij is de voorstander geweest der handhaving en uitbreiding van de nationale taal; hij heeft lang den vermeerderenden invloed der geestelijkheid tegengewerkt; hij heeft, toen de muiltucht nog gemakkelijk te beteugelen was, zich tegen de zachtheid die hij gevaarlijk rekende verzet; waar anderen op eene onwaardige wijs hebben gesidderd, heeft hij de factie onverschrokken onder de oogen gezien; bij iederen eisch die of onbehoorlijk was of voorgedragen werd op eene onbehoorlijke wijs, is hij de bestrijder van alle toegeeflijkheid geweest, en naar de algemeene geruchten, door de waarschijnlijkheid bevestigd, tracht hij ook nu aan dat krachtige stelsel van regering ingang te verschaffen hetwelk, zonder eenigzins van de Grondwet te wijken, Nederland op dit oogenblik nog zou behoeden voor de overmagt van een' opstand die zich in Constitutionele vormen heeft gehuld. In het steeds volhouden van die poging is voor menig een zijn grootste misdaad gelegen; doch moest dit bij echte Nederlanders hem niet ten opzichte van menige dwaling of zelfs berispelijke daad tot genoegzame verontschuldiging strekken; in zoo ver althans dat men, in plaats van hem te ontmoedigen en het leven meer en meer bitter te maken, zich vereenigde om hem op dit oogenblik staande te houden en te helpen tot bereiking van een voor ons aller welvaart zoo belangrijk doel? Men valt den Heer van Maanen niet aan, maar den verdediger der maatschappelijke orde, den voorstander der Nederlandsche nationaliteit, den trouwen dienaar van zijnen Vorst, den staatsman die de ware

belangen van het Vaderland doorziet, den doodvijand van de factie, den onvervaardigen Minister die Nederland ontwringen wil aan haar vermeerderend geweld. Dit wenschten wij meer algemeen begrepen te zien in de Noordelijke Gewesten; maar wij vreezen dat ook hier het algemeen belang door bijzondere wrok, te leestelling, mislukte sollicitatie en beleedigde eigenliefde tegengewerkt wordt. Ook is aanval tegen den Minister, gelijk menigmaal gebeurt, onmiddellijk gerigt tegen den Vorst. Uit eigene beweging toch handelt onze Monarch, als hij aan de factie wederstand biedt, in Nederland het Nederlandsche eerbiedigt en de Kroon, 14 jaren met eere gedragen, niet aan de voeten van geestelijkheid of muitelingen legt.

Het *Adres* van antwoord der Staten-Generaal, hetgeen in de Fransche taal reeds spoedig bekend is gemaakt, zal ons waarschijnlijk tot eenige bescheidene opmerkingen en bedenkingen aanleiding geven. De zeer late openbaarmaking van hetzelfde in de Nederlandsche taal, heeft ons daartoe voor als nog in de onmogelijkheid gesteld.

Essai sur la liberté de l'enseignement, précédé d'un coup-d'oeil sur la situation actuelle du Royaume des Pays-Bas; par A. BOSCH.

In den *Vriend des Vaderlands*, een Tijdschrift hetgeen voorzeker onder de beste Nederlandsche Maandwerken moet worden geteld, vinden wij eene beoordeeling van dit geschrift, waarin de eigenliefde van den Heer Bosch gespaard, ja zelfs eenigermate wordt gestreeld. Dat voorbeeld zal door ons niet worden gevolgd. Aan bescheidene verdiensten brengen wij eerbiedige hulde: even daarom is voor onkundige waanwijsheid, ten minste in zoodanige mate als die hier aangetroffen wordt, stilzwijgend medelijden en verachting geenszins genoeg; er kan veel nuttigheid zijn in de opmerking van het contrast. In andere omstandigheden evenwel zouden wij deze brochure misschien ter zijde hebben gelegd; maar nu wij gevaar loopen niet slechts aan de verraderlijke bedoeling van geslepen vijanden der verlichting, maar ook aan de dwaze grilligheden van hen die liever nog eens ter school moesten gaan,

onze dierbaarste belangen opgecofferd te zien; nu op geblazene betweters, wier nietsbeduidendheid voor eenigzins bevoegde regters op iedere bladzijde en bijna in elken volzin uitgedrukt staat, zich als herscheppers opdringen van hetgeen de wijsheid onzer vaders en op hun voorbeeld de loffelijke ijver van het tegenwoordig geslacht met moeite en zorg daargesteld hebben: nu is het gepast, pligtmag, noodzakelijk en dringend geworden de soms al te beleefde Nederlandsche goed aardigheid nu en dan van ons af te zetten en dat verwaande geslacht, hetwelk ons ontrukken zou wat wij als Natie meest voortreffelijk bezitten, in het belang der goede zaak prijs te geven aan eene bespotting die het driedubbel heeft verdiend.

Trouwens dit is zeer gemakkelijk in het onderhavige geval. Niets anders wordt daartoe vereischt dan het boekje met onpartijdigheid te doorloopen en daaruit het een en ander over te nemen. Daar de Heer Bosch het dienstig heeft geacht ook een overzicht van den toestand van het Rijk of, om juist te vertalen, een opslag van het oog over denzelfden te geven, zullen wij hem thans als *staatkundigen*, naderhand als *hervormer der bestaande Wetgeving op het Onderwijs*, beschouwen.

Het eerste hoofdstuk van het *coup-d'oeil* is aan de vereeniging der Catholijken en Liberalen gewijd. Al spoedig treft men de volgende opmerking aan, welke een denkbeeld geven kan van de scherpzinnigheid van den schrijver en van de gerustheid waarmede het Bestuur de raadgevingen van den ver uitzienden man op zou kunnen volgen: » *Qu'on tremble d'une peur panique à la seule idée des entreprises possibles des ultramontains et même des jésuites, c'est ridicule... Tout change, hommes et choses, tout se modifie dans le monde: pourquoi voulez vous que les catholiques seuls restent invariables?* Omdat de orde der Jesuiten, oorspronkelijk tegen het Protestantismus gerigt, dezelfde bestemming, zoo ver men weet, heeft behouden; omdat de aard van het ultramontanisme gelegen is in de strekking om de wereldlijke magt te beheerschen; omdat die zelfde leer, waar ze geen masker behoeft, ook nu in geschriften en handelingen openlijk ten toon wordt gespreid; omdat onverdraagzaamheid en proselijtenmakerij onafscheidelijk zijn van de Roomsche-Catholijke Kerk; omdat er geene verandering kan worden gedacht in beginsels wier wezen onveranderlijkheid is. Deze bedenkingen echter schijnen bij den Heer Bosch niet opgekomen te zijn. » *Nécessité fuit loi*," dus gaat hij voort: » *ils ont enfin compris qu'en*

continuant de prêcher des principes intolérans, ils nuisaient à leur propre cause. Vous en appelez à l'histoire, toujours l'histoire; mais le passé peut être démenti par le présent. Beginsels van verdraagzaamheid worden door de ultra-Catholijken met opmerkenwaardige geestdrift gepredikt; maar zijn die beginsels doel voor hen of middel? Wat de Historie betreft, ook wij gelooven nog dat zij altijd en wel bijzonder ten opzichte der Ultramontaansche vorderingen geraadpleegd behoort te worden.

De Heer Bosch hecht bijzondere waarde aan de merkwaardige gesprekken die hij zegt met den Koning gehouden te hebben. Mede-redacteur geworden van *le Belge*, een Blad hetgeen, behalve in bekwaamheid der redactie, gelijken tred met de overige oppositie-Journalen houdt, is hij, niet gelijk men zeer ten onregte meent, op een bescheiden en gematigde wijs, maar op flauwen en krachteloozen toon, aan alle de buitensporigheden der factie in ruime mate deelgenoot geweest. Evenwel heeft hij gemeend vooraf aan Zijne Majesteit te moeten berigten, vooreerst het gewigtige nieuws: *que je prendrai part à la rédaction*, en bovendien: *que je n'écrirais jamais que ce que je croirais la vérité et en tâchant de respecter, autant que possible, les convenances.* Het is vreemd op die plegtige wijs te betuigen dat men niet opzettelijk onwaarheden schrijven zal; en de betamelijkheid uit het oog te verliezen, nimmer kan dat noodzakelijk zijn.

Il est et restera certain que, tout calcul fait, la presse a produit et continuera de produire beaucoup plus de bien que de mal. Men geve aan die stellige verzekering onbepaald geloof en een der moeilijkste vraagstukken is voor altijd beslist. Het tegenovergestelde zou even goed verdedigd kunnen worden. De gelegenheid zal in 't vervolg niet ontbreken om deze en dergelijke stoute beslissingen van geschillen die aan de orde van den dag zijn, te wederleggen; zoo men ten minste kan wederleggen 't geen zonder poging zelfs van bewijs daarheen wordt geworpen.

De bekende tot gevangenisstraf veroordeelde schrijvers noemt de Heer Bosch, *victimes d'une application erronée et injuste des lois pénales*. Regters van dwaling en onregt niet te verdenken, maar regtstreeks te beschuldigen; de deugdelijkheid der gewijsden in twijfel te trekken; de regterlijke magt van haar aanzien in de maatschappij te berooven; daarin schijnt de Heer Bosch geene zwaarigheid te vinden. En wat brengt hij tot staving eener zoo hatelijke beschuldiging bij? Niets.

Men verwondere zich hierover niet te zeer: in de Vergadering der Tweede Kamer was het voorbeeld reeds gegeven van zoodanig ergerlijk gedrag.

Met de meerderheid regeren is geheel overeenkomstig het gevoelen van den Heer Bosch. *Sans l'assentiment de la majorite de la representation nationale plus de lois, plus d'impôts, plus d'état.* Een oogenblik later erkent hij dat die meerderheid der vertegenwoordiging ongelijk hebben kan; in dat geval *l'opinion*, die namelijk nooit in dwalingen vervalt, *parvient à renverser la majorité établie.* Maar hoe, wanneer de Vergadering intusschen het Vaderland in het verderf heeft gestort; hoe vooral in dit Rijk waar het Bewind geen toevlugt kan nemen tot die onfeilbare meening van het Volk? Het gezag der meerderheid is het natuurlijk gevolg van de Volks-souvereiniteit, waarvan de schrijver een warm verdediger is: wat ons betreft, wij hebben tot heden toe dien veel duizendhoofdigen Souverein niet erkend.

Het tweede Hoofdstuk draagt een treurig en veelbelovend opschrift: *Véritable plaie du Gouvernement.* Welke is die wezenlijke wond? *La volonté d'un seul a remplacé la volonté générale... tout a été concentré dans le pouvoir royal par suite d'une fausse interprétation de la loi fondamentale.* Want: *le but du gouvernement représentatif est de substituer la volonté de tous à la volonté d'un seul.* Ware dit zoo, dan was het oogmerk geweest de Monarchie door de Republiek te doen vervangen. Iemand zal over Staatsregt en Staatskunde schrijven, en weet nog niet dat ook in eene Constitutionele Monarchie ten opzichte van een aantal belangrijke punten de wil van allen voor den wil van éenen moet onder doen. Onder anderen ook, omdat de Monarch op een standpunt is geplaatst, van waar hij beter dan die allen met kalme en onpartijdigheid het geheel kan overzien.

Maîtres du budget, zegt hij tot de vertegenwoordigers der Natie, *vous êtes tout puissants.* Niet de magt alleen komt in aanmerking, ook het regt. Zij hebben de bevoegdheid een budget 't geen hun niet goed voorkomt te verwerpen; zij hebben het regt niet om door weigering van geld den Koning tot zoogenaamde concessien te dwingen. Zoo immer door onverklaarbare zwakheid dat regt aan de Staten-Generaal kon worden toegekend, dan zou men weldra met de woorden van den Heer Bosch moeten zeggen: *» tout a été concentré dans le pouvoir de la seconde chambre par suite d'une fausse interprétation de la loi fondamentale.*» Dan zou de Tweede Kamer de opperheerschappij bezitten; zij zou den Koning tot eersten onderdaan hebben.

In hoe ver de Heer Bosch verdient dat jegens hem eenig *menagement* worde gebruikt, kan ook uit de volgende zinsnede blijken: *» depuis l'érection du royaume la conscience tremblante des juges végète dans un état provisoire.* Vereerend getuigenis het geen hij aan zijne landgenooten geeft. Wij zouden ons wachten iemand zonder eenig bewijs in het openbaar baatzuchtige pligtverwaarloozing te verwijten, en nog veel meer om die in het algemeen aan de regters

van een geheel Rijk ten laste te leggen. Zonder vleijerij, dank zij de Nederlandsche braafheid, mogen wij zeggen dat de verwachting der regterlijke organisatie, in de Noordelijke Gewesten althans, geen onrust in het geweten der regters te weeg gebragt heeft.

Wat het derde Hoofdstuk, over de *Ministeriele verantwoordelijkheid*, betreft, waarin het duizendmaal herhaalde nog eenmaal wordt gezegd, merken wij alleen op, ten aanzien van het gezegde: *le Roi cédera à la volonté nationale, quand il sera convaincu de la réalité de son existence*, dat de Koning om gehoor daaraan te geven niet slechts van het bestaan, maar ook van de deugdelijkheid der nationale wil zal behooren te worden overtuigd. — In het vierde Hoofdstuk geeft de Heer Bosch, *de hulpmiddelen op der Regering indien dezelve regt wil doen wedervaren aan de publieke meening.* Ook daarin komt niets bijna voor, waartegen niet menigvuldige aanmerkingen zouden behooren te worden gemaakt. *Des concessions nécessaires ont eu lieu; d'autres doivent les suivre.* Veel zou over het al of niet noodzakelijke dier concessien kunnen bijgebragt worden. Doch wat daarvan ook zij, nu geene toegeeflijkheid meer; geen verdere concessie; geen nieuw wapen in de hand eener factie, die ons reeds met ongeluk en schande bedreigt.

Twee aanmerkingen tot besluit. De Heer Bosch gebruikt een korten afgebroken, *sententieux*, het geen men vooral niet met *zinrijk* verwarren moet, en meesterachtigen toon: *» Mon but est surtout d'être clair. Je crois mes raisonnemens bons, sinon je ne les communique pas point au public. La critique est là pour les disséquer, je m'y soumetts. Si elle attaque ma personne ou mes intentions, je la brave. Les qualifications de révolutionnaire ou de ministériel ne m'effrayent point. Je sais ce que je veux, je sais ce que je suis.* Dit is de stijl van vele Fransche schrijvers van den derden, vierden of minderen rang, blijkbare navolging van *Montesquieu* en *Rousseau*, die niets dan het belangrijke der denkbeelden en het welgekozene der uitdrukkingen mist.

De andere aanmerking is van meer algemeen belang. De Heer Bosch verdedigt zijne gevoelens, die niets anders zijn dan eene zuiver revolutionaire leer, ter goeder trouw en met volle overtuiging. Dui-zenden zijn in hetzelfde geval en die overtuiging zou tot eene geestdrift kunnen klimmen, die opoffering, gevaar en dood zou verachten. Zoodanig is het gevolg van het veld winnen der valsche beginsels. Daarom is het zoo noodlottig voor den Staat, als de grondwaarheden van het Staatsregt niet steeds op den voorgrond worden gesteld en de verderfelijke dwalingen zelfs daar zonder tegenspraak voorgedragen worden, waar de werking van die begrippen eene onweerstaanbare kracht uitoefenen kan. Daarom is het als de oppervlakkigheid heerscht, van zoo veel belang dat voor de handhaving en prediking van betere gevoelens ook van Staatswege meer dan ooit worde gezorgd.

NEDERLANDSCHE GEDACHTEN.

De uitgave geschiedt bij G. VERVLOET, te 's Gravenhage; bij de voornaamste boekhandelaren en op alle postkantoren des Rijks.
Men abonneert zich voor 20 nummers te gelijk, tegen f 2. 50 franco per post.

Woensdag den 11^{den} November.

Men zegt; — in onze tijden alleen zou men aan gezegden van dien aard een oogenblik geloof kunnen hechten; — menigeen, van den toestand der zaken gewoonlijk wel onderrigt, zegt dat sommige leden der Staten-Generaal tot zulk een uiterste van buitensporigheid zijn gekomen dat zij, vóór de herstelling van hetgeen zij de grieven der Natie verkiezen te noemen, aan geene beraadslaging over de begrooting deel willen nemen. Voor de eer der nationale Vertegenwoordiging hopen wij nog dat de laster dit uitgestrooid heeft. In allen gevalle moeten de welgezinden vertrouwen dat, zoo immer iets dergelijks plaats hebben mogt, de Regering zich herinneren zal, dat bij het Nederlandsche Volk bedaardheid is, maar ook energie; kalmte, maar ook onverzettelijkheid; gehoorzaamheid aan de Grondwet, maar ook aan de beginsels tot welker bevestiging de Grondwet daargesteld is; trouw aan het geliefde Huis zijner Vorsten, maar trouw ook aan de verplichting om het vaderlijk erfgoed van Godsdienst en wezenlijke vrijheid aan de nakomelingschap over te dragen. Het toegeven aan eischen van bovengemelden aard zou geene capitulatie meer, het zou voor nu en voor het vervolg eene overgave op genade en ongenade zijn. Geloof men inderdaad dat door eene Nederlandsche Regering, door onzen eerbiedwaardigen Nederlandschen Koning, die nog onlangs plegtig aan zijne onderdanen de verzekering heeft gegeven de maatschappelijke orde, naar zijn vermogen, staande te zullen houden, zoodanige overgave onderschreven, dat zij door het Nederlandsche Volk lijdelijk nagekomen zou worden?

Het *Adres* van antwoord der Staten-Generaal schijnt, bij de eerste oppervlakkige lezing, vrij onbeduidend en de eenvoudige weerklink van de Aanspraak des Konings te zijn. Doch een opstel, hetgeen met de meeste zorg is ontworpen; dat in het kort de gevoelens der Verga-

dering omtrent de meest gewichtige Staats-aangelegenheden bevat; waarin iedere partij zich beijvert haar denkwijze meer bijzonder uit te doen komen; waarvan elke volzin en ieder woord aan eene angstvallige toetsing wordt onderworpen; zoodanig stuk, als 't ware vredesverklaring of oorlogsmanifest, verdient eene aandachtige beschouwing. Daardoor zal iets anders dan een wederklank opgemerkt worden.

Reeds in de eerste periode is een aanmerkelijk verschil. De Koning spreekt van de verknochtheid, de liefde en het vertrouwen der Natie: de Staten-Generaal spreken van verknochtheid, liefde en *trouw*; niet van *vertrouwen*. Trouw te bewijzen is eene pligt, die uit de betrekking der onderdanen ontstaat: vertrouwen te stellen is een onwillekeurig gevoel, 't geen de waardeering van persoonlijke hoedanigheden bewijst. Doch het antwoord bevat nog meer: het maakt ook van de *hoop* melding welke de Natie stelt in haren Vorst. Die bijvoeging is, volgens sommige Dagbladen, op aandrang van den Heer *de Brouckère* geschied. Zuchtende onder het ondragelijke juk van hatelijke Ministers, heft het deerniswaardige Volk het oog tot zijnen Koning op, als tot den eenigsten bij wien nog uitkomst in dezen ellendigen toestand kan worden gezocht. — Hetgeen intusschen in deze zinsnede de meeste opmerking verdient, is dat er niet in aangetroffen wordt hetgeen, zoo men den Koning niet opzettelijk had willen grieven, daarin had behooren te staan. De Koning had gezegd, dat zijne aanhoudende zorgen voor het geluk der Natie hem aanspraak gaven op haar liefde en vertrouwen; en dit getuigenis van een gerust geweten, deze uitboezeming van een billijk gevoel van eigen waarde hetgeen zich tegen schandelijke miskenning verheft, is volstrekt onbeantwoord gebleven. Vertegenwoordigers der Natie! Is uwe taal de uitdrukking der gevoelens van het Nederlandsche Volk, dan is het rijp voor de overheersching; het is gereed om in dit weleer vrije Land de

banden van den geest met stomme lijdzaamheid te dragen, om zonder wederstand te knielen voor eene onzalige priester-heerschappij; het heeft geen gevoel van erkentelijkheid meer: wien dat ontbreekt, niets verwachtte men van hem dat groot, dat edelmoedig kan worden genoemd. Neen, Vertegenwoordigers der Natie! Wie een Nederlandsch hart bezit, schaamt zich over elke zijdelingsche verguizing van eenen verdienstelijken Monarch, en, wat hij ook anders mogt wenschen, en waar hij ook dwalingen en misgrepen meent te ontdekken; als hij de moeitevolle tijdbesteding en de belangelooze opofferingen van den rusteloos zwoegenden Koning overdenkt, dan stemt zijn getuigenis met de uitstorting van 's Vorsten beleedigd gevoel overeen: » gij hebt de liefde Uwer onderdanen verdiend."

Het vervolg is, gelijk men het verwachten kon na zoodanig begin. De Koning had de toenemende welvaart van het meer dan ooit bloeiende België vermeld, welke hem de zekerheid geeft dat de genomene maatregelen tot het doen vloeijen van alle bronnen van volksbestaan goede vruchten dragen: » wij stellen de » aanmoediging op prijs," is het antwoord, » welke die » maatregelen aan de meeste takken van volks-vlijt hebben gegeven." In het fransch staat *nous apprécions*, hetgeen eigenlijk zegt, wij stellen dat op den *wesenslyken* prijs; en dat de opmerking hiervan geene woordenvitterij is, dat men zich niet zonder oogmerk juist van dit woord heeft bediend, kan ook uit de volgende uitlating van den *Courier des Pays-Bas* van den 4den dezer blijken: *La chambre apprécie ce bien-être et elle l'apprécie d'autant mieux qu'elle en attribue une grande partie aux institutions vivifiantes, — te zacht door heilzaam overgebracht — dont nous jouissons et non aux hommes - d'état qui nous désolent. Cette satire indirecte du million de l'industrie n'en restera sans doute pas là.* Ook de scherpte dezer uitdrukking daargelaten, zoo straalt in alles wat tot de welvaart des Rijks betrekkelijk is, de strekking door om bijna niets daarvan dank te wijten aan het Bestuur en bijna alles aan de ligging des Lands en aan de gesteldheid van den grond.

Over de voorgenomene echtverbindtenis der Prinses wordt niets dan het volstrekt noodzakelijke gezegd. Welligt had daarbij kunnen worden gevoegd de opmerking voorkomende in de daartoe betrekkelijke Wet, dat dit huwelijk bevorderlijk zal zijn aan de belangen der Natie; aangezien hetzelfde de banden der familie- en vriendnabuurlijke betrekkingen met het Hof van Pruisen al meer en meer zal bevestigen.

Ten aanzien der Oost-Indische bezittingen heeft de Koning verklaard dat *er gegronde hoop is* dat de maatregelen van het Bestuur de aldaar bestaande onlusten tot een gelukkig einde zullen brengen. De Staten-Generaal antwoorden, gelijk de *Courier des Pays-Bas* te regt aanmerkt, *avec le ton d'une prudente défiance*, » gaarne houden wij ons overtuigd dat aan de onlusten een gewenscht einde zal worden gemaakt." In het fransch staat *nous aimons à nous persuader*. Waarschijnlijk is het Adres oorspronkelijk in die taal zamengesteld; van daar dat verscheidene veelbetekenende uitdrukkingen in het Nederlandsch een aanmerkelijk deel hunner eigenlijke kracht hebben verloren. Zoo is het ook hier. Onze taal is minder geschikt om op een beleefde, schijnbaar betamelijke manier eene grove beleediging toe te voegen. Eigenlijk had er vertaald moeten worden: » wij zullen het maar aannemen; ja, » het zal wel zoo zijn; wij zullen maar gelooven en » vertrouwen dat, enz." » Het Moederland heeft," dus gaat men voort, » tot bereiking van dit doel groote en edelmoedige opofferingen gedaan. Wij uiten den wensch om die niet verder uit te breiden, en gevoelen de behoefte om er de vruchten van te plukken." De woorden *courageux* en *généreux* worden sedert eenigen tijd toegepast op eene waarlijk zonderlinge wijs. Hier noemt men *edelmoedig* eene opoffering, waarvan men met ongeduld de vruchten verlangt; ook schijnt men uit het oog verloren te hebben dat het Moederland, inzonderheid de zuidelijke Gewesten reeds zeer vele vruchten van die opofferingen hebben geplukt, en dat de instandhouding van onze magt in het Oosten zeer aanmerkelijke voordeelen heeft toegebracht aan de Belgische fabrieken.

De Staten-Generaal vleijen zich door eene Wet op het Openbaar Onderwijs de mildheid van beginsels te zien vastgesteld welke de Grondwet waarborgt. Zoo men onder die *milde beginsels* volkomene vrijheid van onderwijs wil verstaan, is het er zoo ver van af dat deze door de Grondwet gewaarborgd zou worden, dat zij integendeel door den Koning, aan wien de aanhoudende zorg voor het onderwijs opgelegd is, zoo lang de Grondwet onveranderd blijft, niet kan worden verleend. De Koning, die voor een jaar ten aanhoore der gansche Natie heeft verklaard, dat hij de zorg voor het onderwijs beschouwt als een zijner gewigtigste pligten en dierbaarste regten, zal zich niet in de onmogelijkheid stellen om die verplichting ten aanzien van geheel het openbaar onderwijs te vervullen en dat regt ongeschonden aan zijn opvolger, in het belang der Natie, over te dragen.

De Staten-Generaal zijn van gevoelen, dat het in den aard onzer Regering is liggende om, zooveel mogelijk, onder *het schild der wetten* te stellen, al wat strekt om het welzijn en de vrijheden onzer landgenooten te bevestigen. Voorzeker; indien de uitzonderingen, welke door de Grondwet voorgeschreven zijn, in het oog worden gehouden. Nooit had men eenig Besluit moeten nemen, hetwelk op het gebied der Wetgeving trad; maar evenmin mag hetgeen, tot behoud eener welingerigte Staatsregeling, uitsluitend aan den Koning opgedragen is, mede aan de Staten-Generaal worden toevertrouwd. Zulks is ongeoorloofd, en zou te gevaarlijker zijn omdat onze Constitutie reeds een veel te wijde deur aan het Democratisch beginsel schijnt geopend te hebben.

De Koning heeft aan zijne onderdanen verzekerd en velen hadden aan die verzekering bij de toemende stoutmoedigheid zijner vijanden behoefte dat hij steeds al de middelen tot handhaving en bevestiging der maatschappelijke orde aanwenden zal, welke de Goddelijke Voorzienigheid hem in handen gegeven heeft. Volgens het antwoord, » heeft de Voorzienigheid voor den Koning de roemvolle roeping bewaard, om aan het hoofd te staan der vereeniging, of liever om voor te zitten aan de vereeniging, *présider à la réunion*, van de Provinciën der Nederlanden... om de nieuwe maatschappelijke orde in die Provinciën op de algemeene vrijheid te stichten en dezelve ten eeuwige dage te bevestigen door even zachte als zekere middelen: de volkomene inrigting en handhaving der grondwettelijke waarborgen.» Bij het lezen dezer woorden komen verscheidene gewichtige bedenkingen voor den geest. Het woord *présider* is niet gelukkig gekozen. Het kan, daar het in de tegenwoordige omstandigheden en in een stak als het onderhavige wordt gebruikt, ruime stof tot nadenken geven. De Koning, die de Kroon der Nederlanden bezit; de Natie die een Koning en niet een eersten burger van eene Constitutionele Republiek verlangt, zou niet te vreden zijn met zoodanig Voorzitterschap. Ongetwijfeld moet de nieuwe orde van zaken door den Koning worden gehandhaafd, maar bovenal moet de maatschappelijke orde in het algemeen door den Koning staande worden gehouden; en die orde bestaat niet meer, waar onbeperkte vrijheid bestaat. Onder *l'organisation complète des garanties constitutionnelles*, wordt in de Oppositie-bladen doorgaans begrepen de afkondiging van het regt om door verzoekschriften te dwingen, door associatiën zamen te zweren tegen het Bestuur, door een nieuw soort van verantwoordelijkheid der Ministers den Koning in de voorgedijnschap der Staten-Generaal te plaatsen, en door drukpers, onderwijs en priesterlist, Nederland voor altijd onder den invloed van Rome's Kerkvoogd en geestelijkheid te brengen. Indien de Koning aan die vermeende roeping gehoor geven kon, zou de algemeene vrijheid niet ten eeuwigen dage bevestigd, maar voor zeer weinige dagen en als voorbereiding eener algemeene slavernij daargesteld worden. Zachte, ten minste vreedzame middelen, *moyens paisibles*, zijn wellicht op dit oogenblik nog genoegzaam om de maatschappelijke orde, die reeds voor verregaande verwarring plaats gemaakt heeft, te herstellen; maar nog andere middelen heeft de Voorzienigheid aan den Koning verleend om die, waar de nood het vorderen mogt, overeenkomstig geweten en pligt, te gebruiken. God behoeft Nederland voor de noodzakelijkheid van dat gebruik: spoedig zou het pligtmatig kunnen wezen; doch beter is het voorwaar, zoo dit uiterste thans nog door eene waardige en standvastige houding voorgekomen wordt. De Regering neme, met ernst en kracht, de middelen der Grondwet tot bestrijding der factie te baat. Indien door zachtheid, besluiteloosheid en vrees, de onheilen, die nu nog afgewend kunnen worden, onvermijdelijk wierden gemaakt, diep zou het naberoew, zwaar de verantwoordelijkheid zijn.

Zoowel in de Eerste als in de Tweede Kamer, hebben vele leden zich met kracht tegen het Adres van antwoord verzet. Ook in 1828 is in de Tweede Kamer eene

juist even groote minderheid, namelijk van 22 stemmen, geweest. Deze omstandigheid levert wederom een blijk op, zoo het aan blijken of bewijzen ontbreken mogt, welke vorderingen sedert dien tijd een telkens magtiger aanhang heeft gemaakt. Toen werd een Adres aangenomen hetgeen, althans wat de meeste punten betrof, in eerbiedige en betamelijke bewoordingen was gesteld, en aan het hoofd der opposanten waren de Heeren de Sécus, de Stassart, Surllet de Choquier, de Brouckère, de Gerlache en Susse van Ysselst. Thans is een Adres aangenomen, ontworpen in een geheel anderen toon; en de tegenstand komt enkel en alleen van leden uit de noordelijke Gewesten. Reeds bij die vroegere gelegenheid meende de *Courier des Pays-Bas* op den 1 November te kunnen zeggen: *Tout présage que la chambre ne s'arrêtera pas là; et que la session qui s'ouvre sera signalée par de nobles efforts qui sont déjà de grands bienfaits.*

De beweegredenen der leden uit de zuidelijke Gewesten zijn toen ter tijd in de Dagbladen nagenoeg woordelijk opgenomen; onder anderen werd de redevoering van den Heer Le Hon, na de uitnoodiging van den *Courier des Pays-Bas*, aan deszelfs redactie ter openbaarmaking medegedeeld. De noordelijke leden zijn nu waarschijnlijk van oordeel geweest dat dergelijke openbaring niet overeenkomt met den aard van een Comité-Generaal. Ook de Belgische bladen hebben geen breedvoerig verslag van de discussiën in hetzelfde gegeven; een stilzwijgen dat veelbetekend is; veel doet het van de kracht der redeneringen tegen het Adres, weinig van de waarde der wederlegging vermoeden. Aan bescheidenheid is het althans niet te wijten, daar de namen der 22 leden bekend zijn gemaakt, en onder andere de *Catholique* hen op deze wijze beschrijft: *Les opposans appartiennent à la catégorie des calvinistes furibonds, mais indépendans, ou à la séquelle dévouée aux intérêts du haut justicier.* Onder die razende Calvinisten moeten waarschijnlijk ook worden geteld, de Heeren Luzac, Warin, van Alphen, de Jonge en Fockema. De uitdrukking beteekent daar hetgeen wij zouden noemen, bedaarde en eenigzins vooruitziende tegenstrevers der uitsluitende heerschappij van de Roomsche-Catholieke Kerk; even gelijk onder hen, die zich aan de belangen van den Heer van Maanen toegewijd hebben, diegene behooren te worden verstaan, welke de terugkeering van regtsbeginsels in de Wetgeving verlangen.

Schoon het wellicht nuttig en noodzakelijk geacht zou kunnen worden, dezelfde wapenen waarmee men aangevallen wordt, ook ter zelfsverdediging te gebruiken, volgt echter daaruit geenszins dat het gebruik dezer wapenen in 't algemeen raadzaam of wenschelijk is. Veeleer zou het wenschelijk zijn, dat ook in ons Land overgenomen kon worden het 7de artikel der Fransche Wet van 9 Junij 1819: *Les éditeurs de tout Journal ou écrit périodique ne pourront rendre compte des séances secrètes des chambres ou de l'une d'elles sans leur autorisation.* Bij de samenstelling van nieuwe wetsbepalingen ten aanzien van periodieke geschriften zou, althans grootendeels, hetzelfde doel door een repressiven maatregel kunnen worden bereikt. Verregaande onbescheidenheid, welke geen pligt tot geheimhouding eerbiedigt en nauwelijks die nog erkent, heeft zoodanigen maatregel noodzakelijk gemaakt.

Sommige Dagbladen hebben bij vergissing gemeld dat de Koning, na de voorlezing van het Adres, gezegd had zich te verheugen dat de gevoelens der Staten-Generaal overeenkomen met de zijne. Zoodanig kon het antwoord van zoodanigen Vorst niet zijn op zoodanig Adres. De Koning heeft gezegd: »met genoegen te zien dat die overeenstemming in vele of in verscheidene opzichten bestaat;» en even daardoor, zoo duidelijk als dit in eene beleefde en plegtige beantwoording geschieden kon, voor de gansche Natie verklaard, dat hij aan deszelfs meer dan zonderlingen inhoud het zegel der Vorstelijke goedkeuring niet hecht.

Zij die zich op de keuze van Volksvertegenwoordigers eenen beslissenden invloed willen aanmatigen, tasten met de daad het beginsel aan waarop het stelsel van vertegenwoordiging rust, en vernietigen de vrijheid, welke van elke keuze de hoofdvoorwaarde uitmaakt.

Van zulk een standpunt uitgaande, valt het onmogelijk zich te vereenigen met vele middelen, die in onderscheidene landen en vooral sedert eenigen tijd in een gedeelte van ons Vaderland aangewend worden, om de verkiezingen in de onderscheidene trappen, zoo als die door onze Staatsregeling zijn gevestigd, in het belang van deze of gene denkwijze te doen uitvallen. Wij bedoelen hierbij niet slechts bedekte kuiperijen, maar vooral de openlijke uitvallen der dagbladen, die den kiezers de wet willen voorschrijven, hunne keuze onbeschaamd opdringen, daartoe smaden, dreigen, niet vreezen zelfs den laster te gebruiken. Zulke middelen moeten door alle weldenkenden worden veracht; door allen, die in het heil des Vaderlands enig belang stellen, met kracht worden tegengewerkt. Maar daarentegen is het geoorloofd en menigmaal nuttig en gepast, zijne meening omtrent eene aanstaande keuze open te leggen, aan te wijzen dien men geschikt acht voor eene gewichtige betrekking en de vooroordeelen die zich tegen hem mogten opgedaan hebben, te verdrijven.

De vertegenwoordiging der Provincie Holland bij de Staten-Generaal, is op dit oogenblik niet volledig. De dood van den Heer *van der Spiegel* heeft eene plaats doen openvallen, welke het van het hoogste belang is zoo spoedig mogelijk te vervullen. Zal men het ons ten kwade duiden, wanneer wij den wensch uitdrukken dat de Heer *Schooneveld* daarbij weder in aanmerking moge komen? Niets verbindt ons aan de belangen van dien Heer; onze denkwijze verschilt in verscheidene opzichten van de zijne; wij gelooven ook niet dat bij voorkeur advocaten en bij uitsluiting welbespraakte personen in de Tweede Kamer moeten worden gebracht: maar wij zijn overtuigd dat de Heer *Schooneveld* billijke aanspraak heeft om te worden herkozen; dat die herkiezing voordeelig zou zijn voor de Provincie en voor Nederland in het algemeen, en aan zeer velen, ook in dit Gewest, wezenlijk genoegen zou doen, welke zijne verwijdering uit de Staten-Generaal niet zonder leedwezen hebben vernomen.

In de korte doch eervolle loopbaan welke de Heer *Schooneveld* als lid der Staten-Generaal heeft afgelegd, zijn door hem bewijzen gegeven dat hij zoo wel tot de bedaalde en welgezinde, als tot de bekwaamste leden der Staten-Generaal behoort. Velen mogen met hem verschillen omtrent de pligten der minderheid eener vergadering, en zich niet kunnen overtuigen dat de eenmaal aangenomene beginselen telkens en kort op elkander op nieuw ter sprake moeten worden gebracht en daardoor op altijd losse schroeven gesteld; anderen mogen met leede oogen hebben gezien, dat de Heer *Schooneveld* zich mede heeft geplaatst in eene vereeniging van leden, welke de wet der regterlijke organisatie aan een nieuw onderzoek onderwierp: zij zullen zich daarbij nogtans herinneren, dat die wet door de kundigste leden is afgekeurd; dat zij over het algemeen, zelfs bij de ondersteuning welke zij in plaatselijke belangen vond, weinig bijval heeft mogen verwerven, en dat de Heer *Schooneveld*, die in 1827 in eene zeer welgeschrevene brochure hare aanneming op het nadrukkelijkst ontraden heeft, daardoor meer dan anderen eenig regt of zelfs, in zijn sijstema, de verpligting had om die wet ook nu wederom te bestrijden. Aan niemand, die den Heer *Schooneveld* als lid der Staten-Generaal heeft gadeslagen, zal het ontgaan zijn, hoe hij aan het voorstel van den Heer *de Brouckère* wederstand geboden; het onraadzame der Jurij, althans voor ons Rijk, in eene belangrijke redevoering getoond; op eene allezins krachtige en oordeelkundige wijze de zaak der petitien uiteengezet, en het te veel of te weinig van een Adres in een helder daglicht heeft geplaatst. Hun, die de zaken eenigzins van nabij kennen, is het bewust, dat de redeneringen door den Heer *Schooneveld*, bij deze en bij andere gelegenheden in het midden gebracht, een diepen indruk hebben gemaakt en bij de hoofden der factie eene niet geringe verlegenheid hebben veroorzaakt. Zonder het Gouvernement te vleijen, stond hij voor de zaak van Koning en Vaderland bij alle gelegenheden in de bres. Als hij spreekt, is het geen vruchteloos spreken. Vaardig en sierlijk drukt hij zich in beide talen, ook onvoorbereid, uit; en, zelfs waar zich gebrek aan grondige kennis verraadt, ontbreekt het niet aan geest en vernuft. Men luistert ten minste naar 't geen hij zegt: dit valt niet aan alle, vooral niet, helaas! aan alle noord-Nederlandsche sprekers te beurt!

Op bl. 134 en volg. van eene brochure, getiteld: *Essai sur le monopole de l'enseignement aux Pays-Bas*, onlangs te Antwerpen uitgegeven, beweert men, dat de Jesuiten aanspraak hebben op de bescherming der Grondwet. Kan men zich inderdaad op de bepaling, welke aan alle Godsdienstige gezindheden, in het Koninkrijk bestaande, gelijke bescherming verleent, ten opzichte van een genootschap beroepen, welks hoofdoogmerk is de vernietiging der Hervorming en welks toelating, om thans niet eens van Art. 196 der Grondwet te spreken, de blijkbare overtreding zou zijn van diezelfde bepaling?

NEDERLANDSCHE GEDACHTEN.

De uitgave geschiedt bij G. VERVLOET, te 'sGravenhage; bij de voornaamste boekhandelaars en op alle postkantoren des Rijks.
Men abonneert zich voor 20 nummers te gelijk, tegen f 2. 50 franco per post.

Donderdag den 19^{den} November.

Met 45 tegen 41 stemmen heeft de 2de kamer zich tegen de toelating van den Heer *Brugmans* verklaard. Alle de Noordelijke leden, behalve de Heeren *van Dam van IJsselt* en *Weerts*, zijn voor de toelating, alle de Zuidelijken, behalve de Heeren *de Borchgrave*, *de Moor* en *Geelhand de la Faille*, tegen dezelve geweest. Niettegenstaande het on vervuld blijven der plaatsen van de Heeren *van der Spiegel* en *van Hees*, zou de zaak, indien de Heeren *Fontein Verschuier*, *van Heyden*, *van Suchtelen tot de Haere*, *IJssel de Schepker*, *Lemker* en *Lijcklama à Nijeholt* tegenwoordig geweest waren, eene geheel andere uitkomst gehad hebben. De redenen die den Heer *Fockema* bewogen hebben om geen deel aan de beraadslagingen te nemen, gelooven wij te kennen, en ze worden door ons gegerbiedigd. Voor den Heer *van Lijnden* kan de keus tusschen twee beraadslagingen moeilijk zijn geweest. Maar wat de overige leden betreft, hun afzijn, ronduit worde het gezegd, moet, zoolang zij het tegendeel niet hebben getoond, als onverantwoordelijk worden beschouwd. Deze discussie was, en op zich zelve, en vooral in de tegenwoordige oogenblikken, en in 't bijzonder om haar verband tot verscheidene groote aangelegenheden van den Staat, zeer gewichtig; en het was te voorzien dat ook nu wederom de beslissing met eene zeer geringe meerderheid zou worden genomen. Binnen weinige dagen zal het behoud van orde en rust, van onze Staatsregeling, van de welvaart der Natie, door een gelijk verzuim in de waagschaal kunnen worden gesteld. In het belang van het Vaderland smeeken wij die leden, dat zij getrouw mogen zijn in de waarneming hunner betrekking; wij smeeken elk en een ieder die eenigen invloed op die leden uitoefenen kan, hun toch onder het oog te willen houden, dat geene bijzondere zaken, geene werkzaamheden aan andere posten verbonden, tot genoeg-

zame verontschuldiging voor de verwaarloozing van 's Rijks teederste belangen strekken, en dat, zoo laauwheid en onverschilligheid de eenige oorzaak van hun achterblijven was, hun naam op eene niet eervolle wijs onvergetelijk zou worden. Overigens hebben wij reeds in een onzer eerste nummers gemeend, hoe ongaarne ook, verplicht te zijn in het belang des Vaderlands te bemerken, dat, zoo eene langdurige en slepende ongesteldheid, al is het slechts in de eerstvolgende weken, de overkomst belet, een onmiddelijk verzoek om ontslag eene pligt is waaraan men zich geen oogenblik langer moet onttrekken. Die bemerking geldt thans met dubbele kracht. Het doet ons leed aldus te moeten spreken. Doch reeds lang genoeg is dat onbehoorlijk achterblijven onzer Vertegenwoordigers onopgemerkt gebleven. Reeds dikwijls genoeg kwamen daardoor alleen maatregelen tot stand, wier gevolgen verderfelijk zijn geweest. Nooit — zoo het ontkend wordt wij zullen het duidelijk maken — nooit zou de Wet op de drukpers aangenomen zijn, indien verscheidene Noordelijke leden, om de aangenamenheden van een reisje naar *Holland* te verlengen, den dag eener discussie van onberekenbaar belang niet voorbij hadden laten gaan. Bij herinneringen van dien aard, als dezelfde handelwijs in een beslissend tijdsgewricht wordt vernieuwd, zou het ook voor ons onverantwoordelijk zijn langer omtrent eene voor Nederland verderfelijke onverschilligheid en meer dan onverschilligheid te zwijgen.

De zitting van den 12den November is uit verscheidene oogpunten zeer merkwaardig geweest. Waarschijnlijk zullen wij nog eenige opmerkingen daaromtrent aan beter oordeel onderwerpen. Vooraf echter wenschen wij de gehoudene redevoeringen met eenige

aandacht te kunnen lezen. Al geloofden wij omtrent de zaak van den Heer *Brugmans* eene volstrekt onwrikbare meening te hebben, de eerbied dien wij verschuldigd zijn aan de talenten van onderscheidene der sprekers zou ons aansporen en welligt eenigermate verplichten onze opinie met onvooringenomenheid nog eenmaal ter toetse te brengen.

*Essai sur la liberté de l'enseignement, précédé
d'un coup-d'oeil sur la situation actuelle du
Royaume des Pays-Bas; par A. BOSCH.*

In een vorig Nummer is het gebleken, hoedanigen staatsman het Rijk in den Heer *Bosch* bezit. Als hervormer der Wetgeving op het Onderwijs is hij, wat kunde en schranderheid betreft, even groot. Zijne hoofdstelling komt vrij wel met het gevoelen der meeste ultra-liberalen overeen. Vrijheid van onderwijs moet er zijn, slechts met ééne beperking. Getuigschriften van bekwaamheid zullen worden vereischt, af te geven door Jurijs, die onafhankelijk zijn van het Gouvernement. Die beperking zal slechts voor weinige jaren daargesteld worden. *Les masses ne sont pas encore assez éclairées pour discerner le charlatanisme de la science.* Dagelijks gevoelen wij de waarheid dezer stelling, en dat zij ook niet enkel op den grooten hoop toepasselijk is komt ons zeer duidelijk voor bij de lezing van boekjes, die nooit ander licht dan dat der kamer waar ze geschreven, of hoogstens van den boekwinkel waar ze uitgevent worden, hadden behooren te zien. Niet lang evenwel zal de Natie nog eenige voorzorg behoeven; de bevolking legt thans, in België vooral, reuzenschreden af op de baan van kennis en verlichting. Men kan op goede gronden verwachten dat in de zuidelijke Gewesten, de massa in de steden en op het platte land spoedig in staat zullen zijn wezenlijke kennis van kwakzalverij te onderscheiden. Althans de Heer *Bosch* zegt in goeden ernst: *Selon nous, cette époque arrive à grands pas.*

Getuigschriften van zedelijkheid zijn, zegt de Heer *Bosch*, noodeloos en gevaarlijk. Het is tegenwoordig de gewoonte, alle maatregelen van *voorzorg* te laten varen en vervolgens de *straff* enzoo weinig beduidend te maken, dat ze bijna gelijk zijn aan straffeloosheid. Dit is in het oog gehouden bij de wet van 16 Mei 11., en daarom mogen wij ons beroemen dat Nederland de meest liberale wet op de drukpers bezit. Van den Heer *Bosch* hadden

wij evenwel verwacht dat hij, om zich niet regstreeks tegen te spreken, minder stellig een *preventiven* maatregel zou afgekeurd hebben. Nu verligt hij ons een lastigen arbeid door zich zelven te wederleggen. Sprekende over de noodzakelijkheid der getuigschriften van bekwaamheid, zegt hij tegen hen die zich op de genoegzaamheid der straffen verlaten: *mais en attendant, le mal est fait et difficile à réparer. Les premières impressions que reçoivent les enfans, influent parfois sur leur vie entière. Le maître manie à son gré leur molle intelligence; et s'il est lui même un être ignare.... si l'on n'exigeait aucune preuve de capacité.... il est à supposer que ses élèves en pâtiront.* Deze en dergelijke aanmerkingen op bladz. 65 zijn zeer juist. Maar zijn zij alleen op de kundigheden en de leerwijs en niet op de goede zeden en het karakter toepasselijk? Of is de invloed van den onderwijzer hierop geringer, of kunnen de indrukken der zedeloosheid gemakkelijk uitgewischt worden, of is kennis het voornaamste en moet deugd als eene bijzaak worden beschouwd en is het dan geheel onverschillig of er op de scholen goede menschen worden gevormd? In Nederland is voorheen de Christelijke Godsdienst de grondslag en het leven van alle onderwijzing geweest; en zoo men, welligt al te zeer bekoord door eene verdraagzaamheid die ons nu wrange vruchten belooft, zich in de school bij eene Godsdienstige zedeleer heeft bepaald, nooit heeft men gemeend de vorming der jeugd aan onderwijzers, van wier zedelijkheid men geenerlei waarborgen had, te mogen vertrouwen. Zij die op en om den troon waken voor de ware belangen van het Nederlandsche Volk, mogen toezien wat er te denken zij van de raadgevingen dergenen die of niet begrijpen dat onderwijs en opvoeding onafscheidelijk zijn, of geenerlei waarde meer in de braafheid van het nageslacht stellen. — De denkbelden van den onderwijzer over de Godsdienst zijn geheel onverschillig: *Chacun*, zegt de Heer *Bosch*, *catholique, protestant, philosophe, etc. doit être mis sur la même ligne, pourvu qu'il fasse preuve de capacité.* Onder dat, *etc.* kan alleen *déiste*, zoo dit niet reeds door *philosophie* aangeduid wordt, en *athée* worden verstaan. Dit is met het gansche sijstema ook volkomen overeenkomstig.

Personne ne contestera au gouvernement le droit de concurrence. Op dit oogenblik, gelooven wij ook, heeft het Gouvernement ten dien aanzien geene tegenspraak te duchten. Het verlate zich evenwel daarop niet. De revolutionaire beginsels, zoodra zij geen tegenstand

ontmoeten, werken met verbazende snelheid: en weldra zal men door weigering van de fondsen, die voor de instellingen van openbaar gezag noodzakelijk zijn, een gereed middel weten te vinden om de concurrentie met het Gouvernement door het monopolie der bijzondere scholen te vervangen. De zucht om het Gouvernement in alles bij eene *mededinging* te bepalen, verdient opgemerkt te worden. Waar slechts concurrentie is van het Gouvernement, daar is, juist uit dien hoofde, anarchie. Men schijnt geheel vergeten te zijn wat tot het wezen van elke Regering behoort. Het is, gelijk de *Moniteur* van 18 October het zeer wel uitgedrukt heeft: *On s'élève aujourd'hui contre la centralisation. . . . parcequ'on demande que le Gouvernement soit livré tout entier au caprice des individus. On ne veut plus de Gouvernement.* Dit is geene aanprijzing der angstvallige bemoeienissen van het Centraal Bestuur. *On demande une haute surveillance de la part de l'Etat sur l'ensemble de l'instruction publique. . . . Il faut entendre cela dans le sens de la plus grande latitude et non dans celui d'une surveillance mesquine.*

De Regering zal geene geringe geldmiddelen behoeven om deszelfs instellingen op te rigten en te onderhouden op den voet dien de Heer Bosch voorgeschreven heeft. *Que le gouvernement alimente l'éducation, en créant des collèges, des athenées ou des gymnases modèles*, pag. 120. Wat zal worden geleerd? *Langues française, hollandaise, allemande, anglaise, grecque et latine, etc.; arithmétique, géométrie, algèbre, trigonométrie, mécanique industrielle, etc.; littérature, philosophie, loi fondamentale, économie politique, statistique, etc.*, waarbij pag. 132 de zoölogie nog gevoegd wordt. Men lette, behalve op de vrij zonderlinge rangschikking, ook op het nergens vergetene etc. Al die onderwerpen *feraient partie des matières à enseigner dans ces vastes établissemens. Le dessin, la peinture, la sculpture pourraient y être accessoirement cultivés. Les exercices gymnastiques devraient y être joints.* Het is welligt niet geheel nutteloos deze opeenstapeling, die alleen tot het Middelbaar Onderwijs betrekkelijk is, afgeschreven te hebben. Kortere had de Heer Bosch kunnen zeggen: in alle Wetenschappen zal op de beste wijs onderwijs worden gegeven. Het zou ook hiermede gaan, gelijk het met de verwezenlijking van alle revolutionaire denkbeelden gaat; het goede breekt men af; het volmaakte zal worden gesticht; en als de dwaas zich gekwetent heeft van de voor hem berekende taak, blijft hij in

zijn gansche nietigheid en onvermogen op de puinhopen staan.

Six universités pour notre petit royaume! Het kan zijn dat België voor als nog aan minder dan drie Academien meer dan genoeg zou hebben gehad; het is daarmede anders gelegen in de noordelijke Gewesten. De beroemde *van Swinden*, waarschijnlijk bij den Heer Bosch niet bekend, gewaagde in eene hem waardige Memorie, die in den Letterbode van den 13 dezer opgenomen is, van » de zoowel voor de Gewesten daarin bijzonder geconcerneerd, als voor de » wetenschappen zelve zoo ongelukkige en beklagenswaardige suppressie der Universiteiten van *Frane-ker* en *Harderwijk*." De reden van dit verschil is dezelfde waarom *Rusland*, naar evenredigheid van het terrein, minder Academien dan de *Nederlanden* behoeft, en men in het uitgestrekte *Siberie* of *Groenland* waarschijnlijk nog langen tijd eene Hoogeschool zal kunnen missen. Maar niet alleen zijn er Academien te veel; ze zijn *les unes plus défectueuses que les autres! L'état paye cher et il est mal servi.* Spoediger is dit omtrent allen gezegd, dan het omtrent allen wederlegd zou kunnen worden. Jongelingen, die in de laatste jaren op de noord-Nederlandsche Academien hebt gestudeerd, of die er u thans aan de wetenschappen wijdt; Nederlanders in 't algemeen, die niet geheel onbekend zijt met den toestand van uw eigen Land, zoudt gij dit oordeel onderschrijven, en wat vindt gij dat het in dezen regter kennis van zaken, of waarlijk onverklaarbare onkunde en vermetelheid bewijst?

Zoo er te veel Academien zijn, de Heer Bosch tast dit kwaad met krachtige geneesmiddelen aan. Niet eene, niet twee moeten er afgeschapt of tot Provinciale of Stedelijke inrigtingen terug gebragt worden; » *En tout et pour tout deux universités, l'une » dans le nord, l'autre dans le midi.*" Bedenkingen daartegen bestaan er niet, dan alleen het ongenoegen van vele ingezetenen, over de wegneming van eenigermate verkregene regten; doch ook hiervoor is het middel bij de hand: *ne serait-il pas possible et même facile de disperser les différentes facultés dans les six villes actuellement en possession de nos universités?* Om dergelijke veranderingen tot stand te brengen wordt enkel vereischt de Regering over te halen tot maatregelen van dien aard; maar zich te zuiveren van den blaam eener voor Vaderland en wetenschappen noodlottige onbedachtzaamheid, en de schade

die eene roekeloze hand veroorzaakt zou hebben wederom te herstellen, daartoe zou noch de Heer Bosch noch de Regering in de mogelijkheid zijn.

Eene menigte stellingen treft men in deze brochure aan, welke, daar zij slechts zonder nader betoog opgegeven worden, alleen op het gezag des Schrijvers geloof moeten vinden. Iedereen zij ten opzichte zijner studien geheel vrij; het Latijn behoort door de moedertaal, heizij Hollandsch of Fransch, te worden vervangen; naauwkeurige kennis van het Romeinsche regt is onnoodig voor hen, die zich aan behandeling der Staatsaangelegenheden wenschen te wijden; geene dissertaties meer, behalve voor aanstaande Professoren; Staats Commissien tot het afnemen der examens enz. enz. Het zij genoeg dezen rijkdom van inhoud aangeduid te hebben; ons oogmerk kan niet zijn eene recensie van het boekje te geven: op sommige dezer punten zal, bij de beschouwing van *le travail important*, gelijk het reeds lang vóór de uitgave in de Dagbladen aangekondigd werd, van den Heer de Brouckère terug gekomen worden; en wij vereenigen ons gaarne met het gezegde van den Heer Bosch: » *Je pourrais développer toutes ces questions en entier dans d'amples détails; mais les motifs des changemens proposés sautent aux yeux: le tems presse; je dois terminer.* »

Billijk is het evenwel vooraf dit nog te bemerken, dat de Heer Bosch dezelfde kennis van Staatskunde en Staatsregt ook hier ten toon heeft gespreid, welke hij in het eerste deel van zijn geschrift meer opzettelijk had geopenbaard. Onder anderen verklaart hij nu stellig en wij achten ons verplicht, ter geruststelling van velen, tot bekendmaking dezer uitspraak mede te werken — dat de vrees voor een gevaarlijken invloed der ultra-Catholijken al zeer weinig gegrond is. Eene treffelijke raad is er bijgevoegd: » indien gij hen tot bedaren wilt brengen, bedien U van de wapenen der overreding. » Zonderling steekt hierbij af, hetgeen hij op pag. 139 aan *M. M. les administrateurs et éternels faiseurs* meent te moeten zeggen: » *Vous ne voulez pas précipiter les choses; vous avez raison; Joseph II, en voulant brusquer les changemens, fit beaucoup de mal. Mais depuis lors nous avons fait du chemin.* » Zoo zou dan die waarlijk deerniswaardige Keizer, welke de leerstellingen der nieuwe Fransche wijsbegeerte op *Oostenrijkschen* en *Belgischen* bodem vruchteloos getracht heeft over te planten, alleen door overhaasting in het gebruik der middelen hebben gedwaald. Gaarne betuigen wij met den Heer de Gerlache: *Joseph II ne sera jamais mon héros.* » Behoede ons de Voorzienigheid, voegde Zijn Ed. er bij, voor een' Vorst, die in zijn Rijk den godgeleerden zou willen spelen. » Behoede ons de Voorzienigheid, zeggen wij, voor een' Vorst die, in plaats van wederstand te bieden aan eene verderfelijke leer, zelf uit zou gaan van revolutionaire beginsels. Een wettig Monarch, zoo ver afgedwaald van zijne bestemming, heeft geen verdere keus; hij moet slaaf of dwin-

geland zijn; administreren onder den invloed van de zich beurtelings verdringende partijen, of regeren met censuur en bajonnetten.

Nog één punt nemen wij op, omdat eene bedenking daaromtrent welligt op dit oogenblik nuttig kan zijn. De Heer Bosch, gelijk vele ultra-liberalen in tegenoverstelling der ultra-Catholijken, willen thans geene volkomene, maar eene *bijna* volkomene vrijstelling van het Onderwijs hebben. In hun sijstema is dit wel gezien; omdat de aanstaande Wetgeving, volgens hen, de voorbereiding moet wezen eener volslagene anarchie. Doch de Regering zou zich schroomelijk bedriegen, indien zij meende nu zonder gevaar bijna alles uit hare hand te kunnen geven, in de hoop van na vijf of tien jaren, bij rustiger tijd, het verlorene te herwinnen. Die rustige tijd komt niet voor een Bestuur, 't geen de beginselen miskent, die ware steunselen zijner magt. Ook de toekomst moet worden omvat, om hetgeen daarin opgesloten is aan geen toevallige rigting over te laten. Die de omstandigheden lijdelijk afwacht, dien slepen de omstandigheden mee.

Zeer te regt heeft de Heer van Reenen beweerd dat het verzoek van den vreemdeling *Fontan* geenszins aan de Commissie voor de verzoekschriften behoorde verzonden te worden, ieder *ingezet*, naar huld van Art. 161 der Grondwet, heeft het regt om verzoeken in te dienen; en het woord *ingezet*, zoo dit twijfelachtig mogt zijn, wordt, blijkens Art. 4, in tegenoverstelling van *vreemdeling* gebruikt.

Leed heeft het ons gedaan dat deze juiste opmerking door niemand is ondersteund, en niet weinig heeft het ons bevreemd dat, na een' toch waarlijk niet veel beduidenden uitval van de Heeren de Brouckère en Le Hon, de Heer van Reenen zelf heeft gemeend terstond te moeten zwijgen. » Verzoekschriften, ingezonden van buiten 's lands, ook wel ongeteekend, » zijn vroeger in handen van de Commissie gesteld. » Deze tegenwerping was gemakkelijk te voorzien. Zoo de Heer van Reenen die onwederlegbaar achtte, hij had zijne aanmerking terug moeten houden. Maar de wederlegging ware niet moeilijk geweest; en eenmaal zijne meening hebbende geopenbaard, was hij welligt aan zich zelve en aan de goede zaak eenigermate verplicht te doen zien dat, indien al hetzelfde geval omtrent een' *vreemdeling* reeds plaats mogt hebben gehad, de Kamer nooit op grond eener vroegere overtreding gehouden kon zijn de grenzen van hare bevoegdheid ook nu wederom te buiten te gaan. Alsdan had de zaak in omvraag moeten worden gebragt; en eene welgemeende poging zou ten minste eenig ander gevolg gehad hebben dan aan twee leden, met eene ruime mate van stoutmoedigheid in het spreken begaafd, een' zoo gemakkelijken en zoo weinig verdienenden triomf te verschaffen.

NEDERLANDSCHE GEDACHTEN.

De uitgave geschiedt bij G. VERVLOET, te 's Gravenhage; bij de voornaamste boekhandelaren en op alle postkantoren des Rijks.
Men abonneert zich voor 20 nummers te gelijk, tegen f 2. 50 *franco* per post.

Dingsdag den 24sten November.

OVER DE VERANTWOORDELIJKHEID DER MINISTERS IN
VERBAND MET DE ONSCHENDBAARHEID VAN DEN
MONARCH.

IIe Artikel.

Het is, gelijk reeds in het eerste Artikel werd gezegd, het oogmerk geenszins van het tegenwoordig betoog om de nutteloosheid of het schadelijke der Ministeriele verantwoordelijkheid te bewijzen. Aan deze instelling worden door hare lofredenaars gewoonlijk verscheidene gevolgen toegeschreven, wier voordeelen niet in twijfel kunnen worden getrokken. Dan, zegt men, is er eenheid in het Ministerie; dan heeft de Regering onwankelbare beginsels; dan werkt zij naar een vast plan, hetwelk in alle deelen van het Staatsbestuur door alle Ambtenaren nagekomen wordt en waardoor alles zamenhang en rigting verkrijgt; dan kunnen alleen bekwame mannen, mannen van buitengemeen talent, zich staande houden in eene hooge betrekking; dan kan de Vorst, wetende dat zijne Ministers niet slechts door hem, maar ook als het ware door de geheele Natie worden bewaakt, een groot gedeelte ook der belangrijkste werkzaamheden aan hunne behandeling vertrouwen, om zich meer uitsluitend aan de regeling en het overzigt der groote Staats-aangelegenheden te wijden. Wie zal ontkennen dat dit wenschelijk zij? Misschien zou men nog verder kunnen gaan en beweeren dat het behoort tot het wezen van elke ware Monarchie. Doch waarschijnlijk zou het niet zoo ligt vol te houden zijn dat, waar Ministeriele verantwoordelijkheid bestaat, dit alles nevens haar aangetroffen wordt, en daarentegen zou, niet zonder veel schijn van waarheid, aangemerkt kunnen worden dat ook zonder Ministeriele verantwoordelijkheid meermalen datgene plaats gehad heeft, hetwelk men van haar alléén meent afkomstig te zijn.

Verdere redenering hierover valt niet in ons beek. Evenmin onderzoeken wij nu of zij bepaaldelijk in de Nederlandsche Grondwet, hetzij uitdrukkelijk aangetroffen wordt, hetzij, als een kiem die ontwikkeling behoeft, opgesloten ligt. De Heer *Barthelemy* heeft dezer dagen, waarschijnlijk om in oogenblikken zoo geschikt voor beraadslagingen van dien aard, voor de ware belangen des Lands werkzaam te wezen, een voorstel daaromtrent aan de Tweede Kamer gedaan; en wel een voorstel van zoodanigen aard, dat wij reeds verlangen de zijn 's mans heldere begrippen omtrent regtsgeleerdheid en Staatsregeling daaruit, zoo veel van ons afhankelijk is, meer algemeen te doen kennen.

Wij verzetten ons nu tegen eene *revolutionaire* stelling; tegen de leer welke de Ministeriele verantwoordelijkheid niet slechts wenschelijk acht, maar als onafscheidelijk van alle wettige Regering beschouwt, en wier voornamste grond hierin bestaat, dat alle wettige Regering ontleend is uit het Volksgezag en, middelijk of onmiddelijk, verantwoordelijk blijft aan het Volk. Volgens die leer is ook bij ons de Natie de eenige ware Souverein; de Staten-Generaal vertegenwoordigen haar; de uitvoering van haar veronderstelden wil is opgedragen aan den Vorst. Zoodanige lasthebber is uit den aard van de zaak verantwoording aan zijne lastgeversen schuldig. Immers, ware hij zulks niet, hij zou ligt misbruik maken van het toevertrouwde gezag: de oppermagt van het Volk zou worden miskend, de invloed van het Volk zou worden vernietigd. Doch hier doen zich gewigtige zvarigheden op: het verdenken, de beschuldiging, de veroordeeling, het ter dood brengen van den verantwoordelijken Koning zou oorzaak van gestadige onrust, woeling, factiezucht en burgeroorlogen worden. Der halve, de vastheid van den Troon moet met de instandhouding van het Volksgezag in overeenstemming worden gebragt. De Koning, hoewel hij eigenlijk

noch onverantwoordelijk noch onschendbaar is, zal, namelijk bij eene *fictie*, als zoodanig aangemerkt worden; openlijk als zoodanig worden erkend; verheven boven alle beschuldiging wezen, en de wraak van het beleedigde Volk zal in het bloed der verantwoordelijke Ministers worden gekoeld.

Het is wederom onze bedoeling niet in het algemeen te ontkennen, dat Staatsregelingen op dergelijke grondslagen gebouwd, kunnen en mogen ingevoerd worden. Zelfs verlangen wij niet thans in nadere ontwikkeling te treden om de hooge nuttigheid eener zoodanige Staatsregeling te betwisten. Maar wij zouden wenschen met eenige duidelijkheid aan welmeenende Landgenooten te doen zien, wat er van diegenen kan worden verwacht welke in Nederland zich niet ontzien, zelfs in de hoogste Staatsvergadering, met steeds vermeederende stoutheid te beweerden, dat *alleen deze leer* met de waarheid overeenkomstig is en dat dezelve *overal* behoort toegepast te worden; dat die leer tot een zoogenaamd Algemeen Staatsregt behoort en dat dus elke vorm van regering, in welke geene Ministeriele verantwoordelijkheid is en de Monarch desniettemin op onschendbaarheid aanspraak zou willen maken, eene voor den vrijen mensch ondragelijke miskenning is van de onvervreembare regten van het Volk: zoodat, waar geene Ministeriele verantwoordelijkheid is erkend, dezelve, gelijk nu bij ons, moet worden, niet verzocht, maar gevorderd; waar ze niet toegestaan wordt, de Vorst overeenkomstig wettelijke vormen kan worden gevonnisd en gestraft; en waar dit met inachtneming van die vormen niet mogelijk is, zamenzweering, opstand en moord niet geoorloofd, maar pligtmatig; niet pligtmatig slechts, maar *le plus saint des devoirs*, de heiligste van alle verplichtingen wordt. De petitie bij ons; de dood van Lodewijk XVI, ten minste voor zoo veel den vorm der regtspleging betreft; het in brand steken van het Serail, het is alles uitoefening van hetzelfde regt: het is altijd *la loi de responsabilité*; hier en te Parijs volgens *l'ordre légal*; te Konstantinopel, om met Benjamin-Constant en den Heer de Gerlache te spreken, *exercée tumultueusement*.

Het zou daarom wenschelijk zijn dat velen, die in ons Rijk met de beste bedoelingen de nuttigheid der Ministeriele verantwoordelijkheid beweren, met zorgvuldigheid onderzochten zoowel wat zij zelf eigenlijk daaronder verstaan, als voornamelijk welke daaromtrent de denkwijze van ver het grootste gedeelte hunner

medestanderen is; *hoedanige* verantwoordelijkheid deze, op welken grond en met welke oogmerken zij die verlangen.

Den grondslag van dien wensch, of liever van dien eisch, hebben wij gezien; het is de Volks-Souvereiniteit. Het zal niet moeilijk zijn te toonen hoedanig, zoodra men uitgaat van dat beginsel, de Ministeriele verantwoordelijkheid behoort te zijn. Eene Wet waarbij ze tot de zeer enkele en zeer moeilijk bewijsbare gevallen van hoogverraad en misbruik van 's lands penningen werd bepaald, zou schijnbaar eenige voldoening voor het oogenblik kunnen geven; doch alleen als eerste stap naar het goede, als *un acheminement vers le bien*. Het is niet genoeg dat de hoogste Staatsdienaar ter zake van overtreding der Grondwet of om andere misdrijven in regten kan worden vervolgd, de Ministers moeten zich in den eigenlijken zin *verantwoorden* voor het Volk; zij moeten aan de vertegenwoordiging der Natie *rekenschap* geven van al hetgeen zij hebben verrigt, en zoo nadert men langzamerhand tot die hooggeprezene verantwoordelijkheid der Ministers, welke de bewegingen van het Bestuur in alles belemmert; de handelingen van het Gouvernement aan het onophoudelijke toezigt ook der minst bevoegde beoordeelaren onderwerpt; de Ministers maakt dienaars van het Volk, dat is, zoo dergelijke orde van zaken eenige bestendigheid verkrijgt, hoofden eener Oligarchie; of in onrustiger tijden gunstelingen van de Fortuin, door wier rondsnoerend wiel zij straks in den afgrond worden geslingerd. Dat is die zóó geroemde verantwoordelijkheid der Ministers, welke door hen die ze van de onschendbaarheid van den Monarch onafscheidelijk achten, *alleen* kan worden bedoeld; die den Koning als 't ware zou plaatsen buiten den Staat; die, om de geestige en tevens zeer juiste uitdrukking van Mme de Stael te gebruiken, *une république plus un Roi* daarstellen zou; maar die volkomen overeenkomstig is met het op den voorgrond gestelde beginsel der Volks-Souvereiniteit.

Het is ook duidelijk welke de *oogmerken* zijn, tot bereiking waarvan de verwezenlijking van dit verlangen een middel te meer opleveren moet. Het Rijk der Nederlanden is eene Constitutionele en Representatieve Monarchie: dat is, zegt men, geenszins een Staat waar de Souvereiniteit, schoon door eene Grondwet in de uitoefening getemperd en aan het gemeen overleg der vertegenwoordigers van de Natie in sommige opzigten verbonden, evenwel onverdeeld bij den Koning berust; maar een uitvloeisel van het nieuwe

Staatsregt van de Franschen, hetgeen eerst *Montesquieu* en *Rousseau* met wegslepemde redenering en betooverenden stijl, naderhand de Jacobijnen met een ander soort van wapens hebben gepredikt: eene nog zeer onvolkomene copie van het voor alle deelen der wereld algemeene model, naar hetwelk sedert 1789 alle revolutionaire Constitutien ontworpen en, zoo het schijnt, alle vroegere en latere Monarchale Staatsregelingen door revolutionairen uitgelegd worden. De Souverein is altijd en overal het Volk; die Souverein heeft *vertegenwoordigers* welke de tolken zijn van deszelfs wil, en *lasthebbers* aan welke de uitvoering van dien wil opgedragen is. Die vertegenwoordigers zijn *l'Assemblée Constituante*, de Nationale Conventie, het Parlement en de Staten-Generaal: de lasthebbers zijn de Koning bij ons, de President in Noord-Amerika, in Frankrijk te voren het Uitvoerend Bewind. De zich zelve altijd gelijkblijvende strekking is door hen die de Staats-aangelegenheden besturen, het goedvinden der meerderheid ten uitvoer te doen leggen. Dat goedvinden nu wordt door drukpers en tribune, naderhand, als deze middelen worden geacht op zich zelve geene genoegzame kracht te bezitten, door verzoekschriften en eindelijk, des noods, met geweld geopenbaard. De Nederlandsche Staatsregeling kan en mag niet anders worden verstaan. Eene andere uitlegging zou de noodzakelijkheid der vernietiging van die Grondwet bewijzen; want er is geene praescriptie tegen de regten van den mensch, waarvan dit Staatsregt slechts de eenvoudige en altijd eenvormige toepassing is.

Die leer is in de laatste jaren miskend; maar thans komt men op nieuw onbewimpeld voor dezelve uit. De petitie in de *Belge* heeft het uitdrukkelijk geopenbaard, dat men zeer ten onregte den Staatsvorm in welchen wij leven beschouwt als eene gematigde Monarchie. Dezelfde Heer *Bosch*, aan wiens verdiensten wij reeds hulde hebben gedaan, heeft eene ter goeder trouw gemeente, doch voor zijne medestanders op dit oogenblik welligt al te naïve verklaring in het licht gegeven door, zonder eenige uitzondering of beperking, te beweerden dat de wil van het zoogenaamde Hoofd van den Staat voor den wil zijner zoogenaamde onderdanen behoort te wijken. Het ware misschien voorzigtiger geweest, zich voor als nog met uitdrukkingen van algemeenen aard, met onbepaalde en als het ware *elastieke* uitdrukkingen te vergenoegen. *L'organisation complète des garanties constitutionnelles* bevat alles en bevat niets; bevat even zoo veel als de omstandigheden zullen vereischen.

Het is aan de Redactie der *Nederlandsche Gedachten* bijzonder aangenaam geweest, in de toezending van zeer belangrijke stukken een blijk der deelneming van kundige landgenooten te ontvangen. Evenwel daar zij eenheid van beginsels, van meeningen, van plan en zelfs eenigermate van stijl tracht te bereiken, zou het haar moeilijk wezen zoodanig gebruik van die mededeelingen te maken, als zij om het gewigt van den inhoud wenschelijk rekenen zou. Liever doe men haar schetsen geworden, ook uitgewerkte en *gedetailleerde* schetsen; of wel over belangrijke punten enkele opmerkingen slechts, wenken, aanhalingen van merkwaardige plaatsen uit Dagbladen en vooral ook uit andere geschriften. Alsdan zou zij zich daarvan, overeenkomstig eigene beginsels en op eigen toon kunnen bedienen: de denkbeelden met welke zij zich vereenigen kon, zou zij brengen in den haar eigenen vorm. Vooral is de Redactie dankbaar voor de bescheidene teregtwijzingen die in het openbaar, en meer nog voor die welke haar op eene nog vriendschappelijker wijs te beurt zijn gevallen. Met ernst, met wantrouwen op zich zelf, zal zij bedenkingen en tegenwerpingen overwegen; en zij vleit zich door deze openlijke verklaring op de hulp van bekwame en welgezinde Nederlanders, ten dien opzichte althans, eenige aanspraak te hebben.

Merkwaardig is aan de Redactie voorgekomen een opstel, waarin over de verwerping van het Budget wordt gehandeld. Het toont door eene zeer eenvoudige redenering, hetgeen trouwens op velerlei wijs duidelijk kan worden gemaakt, dat de weigering ook van die Fondsen, welke als 't ware tot het leven van den Staat worden vereischt, de vernietiging der Constitutie en de daarstelling eener volstrekte Alleenheersching is. Eenig gewag te maken van het plegtanker hetwelk de geëerde inzender uitwerpen wil, hoe men overigens ook zou mogen denken over dat middel, schijnt ondienstig in een tijd waarin Nederland vooral *niet wanhopen* moet aan de energie van het Gouvernement. Overigens gelooven wij dat slechts in één geval de Factie eene poging zou beproeven, die haar zelve tot een spoedig verderf zou kunnen brengen. Het gevaar zou ontstaan alleen uit de vrees voor het gevaar. Zoo die doordrijvende partij slechts de overtuiging verkreeg, dat er standvastigheid bij de Regering en — ook dit vergete men niet — opgewektheid bij de Natie bestaat, zij is niet sterk en niet onverstandig genoeg om hetgeen zij reeds verworven heeft,

door rackeloosheid wederom in de waagschaal te stellen. Al worden Frankrijks Couranten en redevoeringen door vreemdelingen of door verfranschte Courantiers en sprekers of schreeuwers geplunderd en nagebaauwd, de toestand der Nederlanden is daarom niet aan Frankrijks toestand gelijk. In dien hoofdzetel eener omwenteling die nog niet uitgedoofd is, zou men welligt op nieuw anarchie kunnen zien, op nieuw door de dwingelandij van een schitterend zwaard, op nieuw door veroveringszucht achtervolgd. Hier is de Natie voor een groot gedeelte erkentelijk en bedaard; hier is algemeene liefde voor de Dijnastie: en zoo er al door misdadige aanblazing op enkele plaatsen onlusten mogten ontstaan; bij de trouw van het meereendeel der bevolking, bij het verband tusschen de rust van Europa en de innerlijke kracht van dit Rijk, zou de uitkomst niet lang twijfelachtig zijn.

Het is desniettemin van het uiterste belang, bij tijds gebeurtenissen te verhoeden welke, inzonderheid voor een gedeelte van het Rijk, noodlottige gevolgen zouden hebben. Uit dien hoofde is het inderdaad te betreuren dat in oogenblikken, zóó beslissende als de tegenwoordige zijn, Nederlanders, in wie eene zeldzame vereeniging van scherpzinnigheid, wegslependen stijl en welverdienden roem wordt geëerbiedigd, en die zoo veel invloed op de openbare meening kunnen hebben, zich onttrekken aan de vervulling van een' pligt die, hoe onaangenaam ook, door de vaderlandsliefde voorgeschreven wordt en op hen voornamelijk rust. Mogten zij, mogten ook die genen welke ons met de mededeeling hunner opstellen hebben vereerd, zich van de noodzakelijkheid overtuigen om nog meer, vooral ook nog meer periodieke geschriften zamen te stellen: geschriften, waarin de inderdaad Monarchale, de Godsdienstige en in één woord de Nederlandsche beginsels, schoon op verschillenden toon, in denzelfden geest en met dezelfde oogmerken moeten worden geleerd. Zelfs onervarenheid en jeugd zijn niet altijd verontschuldiging genoeg. Die eene vroegtijdige opleiding genoot in wetenschappen, waaraan men thans gedurende herinnering behoeft, mag zich van eene vroegtijdige, mits omzigtige en bescheidene, openbaarmaking zijner gevoelens, door geene overdrevene angstvalligheid te rug laten houden. Rijk zijn de Noordelijke Gewesten, rijk is inzonderheid deze stad aan jongelingen die overvloedige tijd en gelegenheid hebben om door

toepassing van hetgeen zij op eene Vaderlandsche Hoogeschool met Vaderlandschen ijver en Vaderlandsche naauwkeurigheid hebben onderzocht, zoo zij het verlangen, zich een naam en, wat meer zegt, de bewustheid eener tijdbesteding te verschaffen die voor het Vaderland nuttig zou zijn. Niet tot hen is deze toespraak gerigt, bij wie vadsigheid en laauwheid het waardige gebruik van den gelukkigsten aanleg belet; zij betreft hen, wier nederige schroomvalligheid pligtverzakende eigenliefde wordt.

In de Vergadering van den 20 November, waarin onderscheidene gedeeltelijk vrij zonderlinge verzoekschriften zijn behandeld, heeft de Heer *de Brouckère* eene, het is waar gansch niet onaardige, redevoering over het menschonteerende van stokslagen gehouden. *Waarom* echter hij die redevoering heeft gehouden, is ons tot nu toe eenigermate raadselachtig geweest. Niemand toch trad als lofredenaar of pleitbezorger van de stokslagen op; de Commissie van petitien had de wenschelijkheid der afschaffing in haar rapport uitdrukkelijk vermeld; men verzette zich niet tegen het voorstel om het stuk, waarin die afschaffing werd gevraagd, neder te liggen ter Griffie: niemand zou eenige bedenking tegen het drukken van het rapport hebben gehad, en in allen gevalle had die bedenking afgewacht kunnen worden. Zoodat inderdaad naauwelijks eene andere reden voor die uitbazuining van philanthropie kan worden bedacht, dan dat de Heer *de Brouckère*, in de hoop dat er tegenspraak mogt ontstaan, eenige welklinkende periodes bij zich gestoken of van buiten had geleerd, en dat hij, gelijk het meermalen is gegaan, het genoegen van den redenaar boven het genoegen der Vergadering heeft gesteld. De *tirade* had op dat oogenblik geen bepaald doel; en de nuttige strekking zou dus dezelfde zijn geweest, indien het opstel in den *Courier des Pays-Bas* geplaatst en door de onderteekening *un député* of liever nog *un jurisconsulte* aan de algemeene aandacht was aanbevolen geworden.

De Heer *de Brouckère* als hij wederom, wanneer het spreken geenerlei doel hebben kan, een naauwelijks wederstaanbare lust gevoelt om te spreken, vrage zich af, eer het door anderen worde gevraagd, of het houden eener dergelijke ontijdige oratie met de orde en de betamelijkheid strijdt. Ook vergete hij niet, dat *overtuigen* van *overschreeuwen* verschilt. — Overigens gelooven wij met hem, dat de tegenwoordigheid der Ministers in de Vergadering zeer wenschelijk is, niet zoo zeer om op elke onbescheiden vraag of geregtelijke ondervraging, *interpellation*, een antwoord te geven, maar om, bij oplossing, inlichting en wederlegging, tevens iedereen voor wien het nuttig wezen mogt, te herinneren aan dien eerbied voor het wettig gezag, betamelijk inzonderheid voor den Vertegenwoordiger van een Volk, hetwelk eerezuchtige verguizing van het Gouvernement niet met ware vaderlandsliefde verwacht.

NEDERLANDSCHE GEDACHTEN.

De uitgave geschiedt bij G. VERVLOET, te 'sGravenhage; bij de voornaamste boekhandelaren en op alle postkantoren des Rijks.
Men abonneert zich voor 20 nummers te gelijk, tegen f 2. 50 franco per post.

Zaterdag den 28sten November.

De Regering heeft thans, zoo men aan eene Franschgezinde en revolutionaire Factie geloof hechten moet, geene keus dan zich in haar armen te werpen of middelen van geweld te gebruiken. Het eerste ware noodlottig. Speelbal en werktuig geworden eener partij, die zich de Natie noemt en de ware publieke meening overschreeuwt, zou het Gouvernement deszelfs achtbaarheid en zedelijke kracht bij de wezenlijke Natie, waarschijnlijk voor altijd, verliezen en het Nederlandsche Volk, in plaats van zich aan te sluiten om den Troon, zou onderzoeken welke behoudmiddelen het tegen onruststokerij, onverdraagzaamheid en buitenlandschen invloed in zich zelf en in het behoud zijner eigenaardigheid bezit. Moeten dan, overeenkomstig het gevoelen van de Factie zelve, maatregelen buiten de Grondwet genomen worden: de Staat, gelijk men het noemt, door een *coup d'état* worden gered? Het is waar dat de misdadige aanhang, welke in sommige Gewesten de kwaadwilligen vereenigt, de wankelmoedigen drijft en de welgezinden tot stilzwijgen brengt, inderdaad door haar gedrag, door menigvuldige overtredingen van de Wetten van het Rijk en inzonderheid ook door het dreigen met eene de Constitutie eigenlijk vernietigende poging, regt en kracht aan de Regering heeft gegeven om, gelijk de toch wel vrijgezinde *Montesquieu* het uitgedrukt heeft, een sluijer over het standbeeld der Vrijheid te werpen. Wenschelijk is zulks evenwel niet. De Factie, *si le Gouvernement ne tombe pas à ses genoux*, verlangt het Gouvernement tot zoodanig uiterste te brengen, omdat zij zich vleit eenen des noods gewapenden opstand te kunnen bewerken, welke althans voor België ten gevolge zou moeten hebben, de verkrijging zoowel van hetgeen de ultra-Catholyken in 1815 aan de Verbondene Mogendheden, als ook grootendeels van hetgeen de ultra-Liberalen altijd, slechts met eene korte tusschenpozing na 1825, hebben gevraagd. Die bereke-

ning is slechts in één geval juist: wanneer men zeker is van de zwakheid der Regering en van de lijdelijkheid der welgezinde bevolking. De zoogenaamde *concessies* hebben ten dien aanzien bij velen wellicht eenige hoop doen ontstaan; maar eer op die hoop voortgebouwd worde, overlegge men of die concessies buiten eenige bedenking van zóódanigen aard zijn geweest dat men daaruit tot onstandvastigheid, vreesachtigheid en voortdurende toegeeflijkheid, ook waar deze blijkbaar tegen de belangen van het Vaderland strijdt, zou mogen besluiten. Men overlegge dit wel; want de Factie is niet sterk genoeg om zich, tegen een Gouvernement dat niet verkiest te worden geregeerd, staande te houden. Zij heeft daartoe niet genoegzaam vaste wortelen geschoten bij eene grootendeels erkentelijke en over het algemeen, althans in vergelijking met vroegere tijden, zeer welvarende bevolking. Om de tooneelen van Ierland te hernieuwen zou, behalve dat er nog meer zou moeten gebeuren, ook de voorspoed die in België heerscht, door de ellende der Iersche Catholijken moeten worden vervangen. Indien de Regering, na eene zeldzame bereidvaardigheid tot bevrediging van alle regtmatige wenschen te hebben getoond, eindelijk in de noodzakelijkheid mogt worden gebragt om, tot handhaving van de Grondwet en derzelver beginsels, ook buiten de Grondwet middelen te zoeken; dan zouden, wanneer het gelukken mogt hier of daar misleide ingezetenen in het harnas te jagen, die onlusten spoedig worden gedempt. Het ligt thans buiten ons bestek in de aanwijzing der veelvuldige middelen te treden, welke daartoe zouden kunnen aangewend worden. Maar — de Factie houde dit wel in het oog — die onlusten, een Vorst uit het Stamhuis van Oranje-Nassau heeft het op den Nederlandschen Troon aan zijne onderdanen verklaard, zouden worden bedwongen door *alle die middelen welke de Goddelijke Voorzienigheid hem in handen gegeven*

heeft, en waarschijnlijk noodlottiger zijn voor de Gewesten in welke men zich daaraan schuldig had gemaakt dan voor het Vaderland in het algemeen.

Naar onze meening is het in deze oogenblikken tijd, noch voor toegeeflijkheid, noch voor eenig zoogenaamd *coup-d'état*, Er is nog een derde weg, die ook door het Gouvernement zou kunnen worden gevolgd; of liever, om ronduit onze gedachte te zeggen, die eenig en alleen door het Gouvernement behoort ingeslagen te worden. Wij zullen trachten in een volgend Nummer onze denkbeelden hieromtrent nader open te leggen.

OVER DE VERANTWOORDELIJKHEID DER MINISTERS IN
VERBAND MET DE ONSCHENDBAARHEID VAN DEN
MONARCH.

IIIe en laatste Artikel.

In het 2^e Artikel hebben wij getoond hoedanige Ministeriele verantwoordelijkheid, op welke gronden en met welke bedoelingen, op dit oogenblik door hen, voor wie de Regering zich wachten moet, wordt verlangd. De *Belge* heeft, in zijn Nummer van den 23de dezer, die leer op nieuw in de volgende regels samengetrokken: *Les gouvernans, quelque rang qu'ils occupent, doivent compte au peuple dont ils gerent les affaires, dont ils administrent les intérêts: voilà la loi fondamentale éternelle où la responsabilité de tous les agens de l'autorité publique est arrêtée en toutes lettres. Les institutions positives qui en émanent, peuvent et doivent organiser cette responsabilité, qui existe toujours de droit, et qui tend constamment à exister de fait: quand la loi ne lui en offre pas le moyen, elle s'organise elle même..... en révolution!*

Nog ééne opmerking is er die wellicht het meest de aandacht van weldenkenden verdient. Die leer, welke als eenige behoederesse van den Troon voorgesteld wordt, vernietigt hetgeen ze verdedigen zou: haar verwezenlijking wordt de onmisbare voorwaarde van de onschendbaarheid des Konings genoemd, doch inderdaad kan zij daarmede in geene overeenstemming worden gebracht. Het is wel noodeloos te betoogen dat, wanneer de driften der menigte gaande zijn gemaakt, wanneer het Souvereine Volk offers zoekt voor de beleedigde Majesteit van de Natie, het onderscheid tusschen de verantwoordelijke Mi-

nisters en den onschendbaren Monarch moeilijk in het oog wordt gehouden. Doch de onschendbaarheid gaat niet bij de uitkomst en *met de daad* alleen, zij gaat ook *regtens* te niet. Wat de handelingen der hooge Staatsdienaren betreft, kan de Vorst, omdat hij ten dien aanzien eenigermate lijdelijk wordt geacht, eene verontschuldiging bezitten. Die verontschuldiging bezit hij niet ten opzichte van een aantal zaken die hij uit eigene beweging verrigt. Immers veel, al was het bij voorbeeld slechts de keus der Ministers, blijft aan het goedvinden en de willekeur des Konings overgelaten: veel, hetgeen op het geluk der bevolking een' beslissenden invloed hebben kan: en zoo de Natie daardoor in het ongeluk wordt gestort, moet, krachtens dezelfde redenering op welke de algemeenheid der Ministeriele verantwoordelijkheid rust, hij en hij alleen daarvoor aansprakelijk zijn. Nooit toch kan, hetgeen tot verkrijging van zoodanige voorwaardelijke onschendbaarheid noodzakelijk zou zijn, de Koning zoo geheel van alle werkzaamheden worden buitengesloten, dat, als 't ware het Koningschap een post slechts van vertooning, van representatie zou wezen, die bij maatregel van bezuiniging afgeschaft zou kunnen worden. Daarenboven indien eens de Koning in zaken, waaromtrent de Minister geraadpleegd behoorde te worden, zonder iemands voorkennis of raadgeving te werk was gegaan? Indien hij buiten de perken der Grondwet was getreden of, hetgeen in de gevolgen hetzelfde zou zijn, geacht werd die overschreden te hebben? Wat zal er plaats hebben in ons Rijk? De Ministeriele verantwoordelijkheid is nooit van Staatswege erkend: zoo dezelve al eens plotseling ingevoerd werd, hoe zou het zijn met de zestien vroegere jaren? De Wet, die de Minister aansprakelijk stellen zou, kan geene te rug werkende kracht hebben. Zal dan de Souvereine Natie geregtigd zijn om den Vorst.....? Dit zijn vragen, zegt men, van al te moeilijken en teederen aard! Hoe, zou men, dat wij dit voorbeeld gebruiken, den mantel van den verrader niet los mogen scheuren, om het moordtuig, hetgeen daarin verborgen is, ter aarde te doen vallen! Hoe, wij zouden de valsche beginsels niet tot in den laatsten schuilhoek vervolgen, niet tot in de uiterste gevolgtrekking mogen bestrijden, omdat eerst dan zou worden gezien hetgeen er de gansche afschuwelijkheid van bewijst; omdat daar aan het einde zou staan *l'exemple terrible*, waarvan de Heer *de Secus* in de 2^e Kamer gewag heeft gemaakt! Hoe, wij zouden niet

aan het licht mogen brengen dat *die* verantwoordelijkheid der Ministers, waarop tegenwoordig door menig een aangedrongen wordt, uit hetzelfde beginsel voortgevloeid is hetwelk in Frankrijk het gereede voorwendsel opgeleverd heeft om het hoofd van den wettigen Monarch, die niet meer verantwoordelijk was dan de Koning der Nederlanden het zou zijn, het hoofd van een braven en volklievenden Monarch, door de bloedmuts tot een offerhande geheiligd, door de straffende bijl des Souvereinen Volks te doen vallen.

Ongelukkig het Land waar onderwerpen van dergelijken aard telkens en met zeker welgevallen op den voorgrond worden geplaatst; waar de partijzucht onophoudelijk delft in de grondslagen van Staatsregeling en Maatschappij; waar het onderzoek in ondermijning ontwaardt of wel tot voorbedachtelijke ondermijning aangewend wordt. Maar ongelukkiger nog en nader bij het verderf dat Land, waar, als zoodanige vraagstukken eenmaal te berde gebracht zijn, de Regering en de welgezinden zich aan de openlijke wederlegging van verderfelijke dwaalbegrippen onttrekken. Nooit zou het met den betreurenswaardigen invloed der valsche Theorien in dit Rijk zoo ver zijn gekomen, indien zij steeds met nadruk vooral dáár waren tegengesproken, alwaar het stilzwijgen van het Gouvernement, naar de meening van velen, voor toestemming geldt. Ook in de Noordelijke Gewesten hebben verscheidene stellingen uit deze Theorien ontleend en die, door verzachtenden toon en schitterenden stijl, eene bevalige houding kunnen verkrijgen, eene zekere mate van *populariteit*. Hoe zou dit ook anders kunnen zijn? Door Dagbladen-lectuur of lectuur die daarmede gelijksoortig kan worden geacht, hebben oppervlakkigheid en zelfsvertrouwen zich ook hier van het grootste gedeelte des lezenden Publieks meester gemaakt; en zij die aangaande het Staatsregt iets meer wenschen te weten gaan zelden buiten den kring der laatste halve Eeuw, wier karakter steeds revolutionair is geweest. Voor het welzijn van het Vaderland, hoe moeilijk het moge zijn, is het noodig dat aan die vooringenomenheid, of liever aan die uitsluitende bekendheid met denkbeelden die reeds zoo veel ellende hebben gesticht, een einde worde gemaakt, en dat de aandacht wederom op die eenvoudige waarheden worde gevestigd, welke de vroegere geslachten tot ons hebben overgebracht en waarop de ondervinding van alle tijden het merk van innerlijke waarde heeft gedrukt. Veel is er dat opmerking verdient in hetgeen de Heer de

Gerluche op den 2ⁿ Maart II. heeft gezegd, omtrent de voordeelen die hij als noodzakelijke gevolgen der Ministeriele verantwoordelijkheid beschouwt: » *Alors il y aurait unité dans la marche du gouvernement; alors les ministres seraient d'accord entr'eux et avec eux-mêmes; alors vous ne verriez plus un ministre nier ici sa responsabilité, tandis qu'un autre dirait qu'il veut bien s'y soumettre pour les actes qui le concernent personnellement. Vous ne verriez pas un ministre conseiller au roi dans un rapport public de ne pas proposer de lois sur l'instruction et un mois après une commission nommée pour préparer les matériaux de la loi refusée.* » Doch wanneer dezelfde redenaar betoogt dat die verantwoordelijkheid tot het wezen van iederen Constitutionelen Staat behoort, op gronden welke met een' Monarchalen regeringsvorm niet vereenigbaar zijn, dan vragen wij: kan en mag, al zouden die voordeelen op geenerlei andere wijs worden bereikt, de gansche Staatsregeling daaraan opgeofferd worden? Nederland is geen Gemeenebest. In het Rijk der Nederlanden is, evenmin als te voren in de Republiek, eene Souvereine Natie bekend; maar wel een Souvereine Vorst, een Koning bij wien het hoogste gezag berust, en die eene Grondwet tot rigtsnoer aangenomen heeft. In iederen Staat is een hoogste gezag, 't welk aan God alleen verantwoordelijk is: met de verantwoordelijkheid aan menschelijk gezag gaat het denkbeeld van hoogste gezag te niet, of liever het gaat over op hen aan wie de verantwoordiging afgelegd wordt. Dat gezag kan op onderscheidene wijs uitgeoefend, op onderscheidene wijs en in verschillende mate getemperd worden: het is en blijft in de Monarchie bij den Koning, in de Aristocratie bij de Aanzienlijken, in de Democratie bij het Volk. Naar een ander kenmerk, zoolang men niet met benamingen speelt, zal vruchteloos worden gezocht. In dat hoogste gezag, in die zelfstandigheid en onafhankelijkheid is de grondslag der onverantwoordelijkheid en onschendbaarheid gelegen. Ziedaar den oorsprong van het regt: de waarborgen bestaan in de magt die men bezit en in het pligtgevoel hetgeen de onderdanen behoort te bezielen. In eene Republiek, hoedanigen naam zij ook drage, kan de voornaamste lasthebber van het Volk, de eerste Ambtenaar, de Voorzitter van het Uitvoerend Bewind, bij overeenkomst en *factie*, eene soort van onschendbaarheid bezitten: dezelve kan dagelijks door een Decreet der Souvereine Natie, of van die zich in haar plaats heeft

gesteld, somtijds met volkomen regt, opgeheven worden. Daarentegen, de onschendbaarheid van den Souvereinen Monarch kan niet zonder Majesteit-schennis de minste aanranding ondergaan, omdat zij steunt op deszelfs onverantwoordelijke betrekking als Opperhoofd van den Staat, die aan geen aardschen meester of lastgever is onderworpen. Maar wat nu, zoo die onschendbare en onverantwoordelijke Monarch buiten de perken treedt zijner bevoegdheid; misbruik maakt van zijn gezag; niemands regten eerbiedigt; de onderdanen verdrukt en vertrapt? Wij antwoorden dat zelfs in eene volstreckte Alleenheerschings de Godsdienst, de zeden, de gewoonten en herkomsten van het Volk een dikwerf onwederstaanbaren invloed oefenen op den Vorst; dat ook voor het eigenbelang de liefde der onderdanen wenschelijk is; dat, ten zij men een Aziatisch Despotismus bedoele, zeer vele zaken geheel onafhankelijk zijn van 's Vorsten willekeurige beschikking, en dat er altijd velerlei middelen overig zijn om, ook zonder wederkeeringe schennis van de regten van den Monarch, aan verregaande dwingelandij regtmatigen tegenstand te bieden. Doch waartoe, als er van eene behoorlijk ingerigte Monarchie wordt gesproken, dien Staatsvorm steeds met eene volstreckte Alleenheerschings verward? Immers kan, ook waar slechts één de Souvereiniteit voor zich en zijne Nazaten bezit, dat gezag door den wettelijken invloed der onderscheidene Standen, door Staatsinstellingen van verschillenden aard, door deelgenootschap van het Volk aan de Wetgeving, op eene voor den onderdaan volkomen geruststellende, ja zelfs voor de vastheid der Monarchie bedenkelijke wijs worden omschreven en ook in zeer enge grenzen beperkt. Daarenboven zoodanig is de stemming der tegenwoordige tijden dat wel een Despoot, ten gevolge eener omwenteling die rust en orde, tot welken prijs ook, wenschelijk heeft gemaakt, den lediggeworden Zetel met verbazende gemakkelijheid beklimt, maar dat geen wettige Monarch zich licht tot Dwingeland op zou kunnen werpen. Maar indien evenwel Dan zou de overheersching niet door, maar niettegenstaande de Staatsregeling gelukken. Trouwens dat zijn de kunstgrepen onzer scherpzinnige Theoristen. Als men hunne buitensporigheden wederlegt, is het als of een tegenoversteld *uiterste* aangeprezen wordt; en wanneer dat middel faalt, dan werpen zij *uitzonderingen*, hoogstzeldzame en in den tegenwoordigen stand van zaken naauwelijks denkbare uitzonderingen voor, terwijl men over het vaststellen van regels en het erkennen van beginselen spreekt. Wat; zoo behoorde hun geantwoord te worden; wat, indien in eene Republiek het Souvereine Volk een onafzienbare reeks der afgrijsselijkste gruwelen begaat: wat vooral in eene Monarchie, wanneer eigenbelang, overdrijving, eerzucht en dweeperij zich van opgeruide Volksdriften bedienen, om den waren geest der Staatsregeling te verbannen; om den Monarch van allen kracht en invloed te berooven; om hem de liefde der ingezetenen, ook wanneer hij die verdiend en verworven heeft, door schandelijke kunstenaarijen wederom te ontrukken; om het Vaderland in jammeren te storten,

waarop zij de misdadige berekeningen hunner gloriëdorst en baatzucht hebben gevestigd. Als het eenmaal zoo ver is gekomen, baat geene Wet, geene Staatsregeling meer; de waarborgen van welvaart en rust zijn dan alleen gelegen in de welberadene en onwrikbare standvastigheid van het Gouvernement en in de gehoorzaamheid en trouw der bevolking. De aan-nadering of te rug keer van uitersten van dien aard kan, wanneer de geest der tijden en de omstandigheden daaraan bevorderlijk zijn, door geene ~~ver~~ordeningen of instellingen op den duur worden tegengegaan. Andere middelen worden vereischt. Men beijvere zich Godsdienstigheid en Vaderlandsliefde te kweeken; Volksdeugden, en daaronder de tot nu toe Nederlandsche Volksdeugden van bedachtzaamheid, goede trouw, erkentelijkheid en gehechtheid aan het Stadhuis van eerbiedwaardige Vorsten, te bewaren en te versterken. Men beijvere zich eene leer, die het Staatsgebouw ten val brengen zou, tegen te gaan en de prediking derzelve worde, volgens betere wetten, door regtvaardige gestrengheid, welke ten dien aanzien tot de allereerste en voornaamste pligten eener Regering behoort, zonder eenige bedenking achtervolgd. Men beijvere zich vooral — en moge deze belangrijke taak door Nederlandsche Staatslieden nimmer wederom veronachtzaamd, nimmer met flauwheid of ten halve waargenomen worden — nooit in de Vergadering der Staten-Generaal verderfelijke leerstellingen zonder wederlegging of antwoord te laten: ook die hoogstgevaarlijke stelling niet, welke zoo menigmaal in de 2e Kamer is vermeld: die wij thans opzettelijk hebben bestreden en voorbedachtelijk, in den eigenlijken zin des woords, *revolutionair* hebben genoemd, dewijl zij strekt om het Souverein gezag in Nederland te verplaatsen.

De Heer van der Spiegel is overleden; de Heer Brugmans door een, naar onze overtuiging, zeer inconstitueel Besluit der 2de Kamer van het gevolg eener wettig op hem uitgebragte keuze, tot nadeel van het Vaderland, verstoken; de Heer *Kontin-Verschuier* is, zoo het schijnt, buiten staat om in de eerstvolgende zóo belangrijke weken deel aan de beraadslagingen te nemen: zoodat waarschijnlijk drie, en indien er voor den Heer van Hees kan worden bedankt, wellicht vier plaatsen door de Provinciale Staten van Holland zullen worden vervuld. Het ontbreekt ons aan plaats en gelegenheid om thans in nadere ontwikkeling te treden; maar wij gelooven aan de goede zaak geen ondiens te doen door, behalve den Heer *Schooneveld*, twee mannen die niet solliciteren, te noemen: Mr. van Assen, Hoogleeraar te Leiden en Mr. *Junius van Hemert*, Advocaat-Generaal bij het Hoog-Geregtshof te 's Gravenhage.

NEDERLANDSCHE GEDACHTEN.

De uitgave geschiedt bij G. VERVLOET, te 's Gravenhage; bij de voornaamste boekhandelaren en op alle postkantoren des Rijks.
Men abonneert zich voor 20 nummers te gelijk, tegen f 2. 50 franco per post.

Woensdag den 2^{den} December.

De Regering, zeiden wij in het vorige Nummer, moet nooit buigen voor eene partij; en zij bevindt zich ook nu nog niet in omstandigheden van zoodanigen aard dat zij, om de Grondwet te beschermen, zich boven de Grondwet zou behoeven te verheffen.

Het is niet te ontkennen dat de toestand van het Gouvernement moeilijk is; doch er is een middel om die moeilijkheden te overwinnen. Geenerlei besluite-loosheid of uitstel komt daaromtrent te pas; want met gegronde verwachting van eenig goed gevolg kan geen middel buiten dat aangewend worden. Dit eenige middel is pligtmatig en eenvoudig; het is: *regeren overeenkomstig den waren geest der Constitutie*. Wel is waar de uitdrukkingen der Grondwet laten aan iedere uitlegging overvloedige ruimte, en hare meeste bepalingen zouden, in het afgetrokkene beschouwd, gemakkelijk een geheel anderen zin kunnen bekomen dan dien waarin zij ontworpen zijn geworden: maar het oogmerk der samenstelling ligt niet in het duister; en, wanneer men die wet ten grondslage legt eener zuivere Democratie, dan is het ter wederlegging genoeg op de welbekende Geschiedenis onzer eigene tijden te verwijzen.

Nederlands Constitutie is Monarchaal. Zij is mede eene poging geweest tot vereeniging van den voormaligen stand van zaken met de denkbeelden welke in de laatste tijden grooten opgang hadden gemaakt: deze denkbeelden, bedwongen door de kracht van het eenhoofdige gezag, zouden eene strekking naar verbetering, in plaats van naar omkeering, verkrijgen. Wat is er gebeurd? de Volkeren waren voor deze proefneming niet rijp; de zuurdeesem der Fransche wijsbegeerte werkte nog voort. Overal waar de Vorsten, meer ingenomen met de Theorie dan gedachtig aan de tijdsomstandigheden, door de indrukken van het oogenblik bedweld en op de voortdoring derzelve gerust, te plotseling en te veel invloed aan het Volk, te weinig kracht aan den Troon hadden gegeven, daar

moesten de *revolutionaire* beginsels, die men zeer ten onregte met *republikeinsche* beginsels verward, spoedig op nieuw de overhand hebben. Door de vreesselijke herinneringen aan de onderscheidene soorten van dwingelandij, die zich opgevolgd hadden van het begin der omwenteling af, werden gevaarlijke leerstellingen voor een' korten tijd onderdrukt: doch het gelukte weldra, wat geleidelijke ontwikkeling dier leerstellingen was, als toevallig misbruik te doen beschouwen; de naderende Anarchie verschool zich wederom achter de beeldtenissen van vrijheid en regt. In plaats dat de Monarchie zich van de revolutie zou hebben meester gemaakt, maakt de revolutie zich wederom meester van de Monarchie.

Thans onderzoeken wij niet, in hoe verre ook onze Regering veel behouden of langzamerhand weder overgenomen heeft, dat eigenlijk voor altijd buiten eene wettige Monarchie had moeten worden verbannen; en hoe zij tevens, hetgeen met de eerste dwaling in naauwer verband staat dan men gewoonlijk veronderstelt, ingenomen met vrijgezinde of Liberale beginsels, haar eigen natuur en wezen te dikwerf heeft tegen-gewerkt. Zij onderzoeken dit zelf; en, indien zij in der daad van de hoofddenkbeelden, naar welke het Nederlandsche Staatsgebouw opgetrokken werd, in sommige opzigten afgeweken is, dan is het nu, daar de ondervinding het gevaarlijke van die afwijking leert, pligt en voorzeker ook tijd, *op dit oogenblik* nog tijd, tot die hoofddenkbeelden weder te keeren en dezelve als onbedriegelijken leiddraad te kiezen.

De uitkomst van dit onderzoek is voor ons tegenwoordig doel vrij onverschillig. Immers gesteld dat de Regering steeds in het oog heeft gehouden, dat in elke Monarchie het eenhoofdige gezag altijd het hoogste gezag blijft; en dat, noch om aan gevreesde Volksmenners te behagen, noch ook om aan de Administratie meerdere kracht te verleen, revolutio-

naire beginsels of revolutionaire vormen toegelaten mogen worden, ook dan heeft zij dit veel te weinig aan den dag gelegd: ook dan heeft zij nog iets anders te verrigten, dan eenvoudig het ingeslagen spoor te vervolgen.

Zij moet REGEREN overeenkomstig de Constitutie. Naar onze meening heeft zij tot nu toe veel te uitsluitend *geadministreerd*; en zij is, terwijl zij geen gebruik maakte van hare wezenlijke regten, in het *administreren* misschien verder gegaan dan met regt of belang van het Monarchaal gezag overeen zou kunnen worden gebracht. Het is de bestemming niet van eenig Gouvernement, hetwelk geen uitvloeisel der Volks-Souvereiniteit is, enkel te administreren en zich tot eene bloot Uitvoerende Magt, hoe krachtig die ook in haar werkkring moge zijn, te verlagen. Hooger is deszelfs plaats en meer edel is zijne roeping. Het moet staan aan het hoofd van eene zich zelve ontwikkelende Natie; de openbare meening niet volgen, maar haar onderzoeken, voorgaan, besturen, des noods tegenwerken en bedwingen. Het moet zich, daar het overeenkomstig, niet met het voorbijgaande Volksgevoelen, maar met den blijvenden Volksgeest regeert, een' duurzamen en heilrijken invloed op dien Volksgeest verschaffen. Het schroomt niet aan den Burgerzin levendigheid bij te zetten, omdat het die, waar zij in uitgelatenheid ontaardt, door zedelijke kracht gemakkelijk beteugelen kan. Tot bereiking van dat heerlijke doel moet niet de Monarch zelf en alléén de algemeene bestuurder zijn van het Rijk, hij moet het hoofd wezen van een Monarchaal Gouvernement. Hij moet zich met schrandere, kundige, vooral ook Godsdienstige en brave menschen omringen. Hij moet zelfwerkende Ambtenaren hebben. Dan eerst kan ten aanzien der gansche Regering hoogachting en vertrouwen ontstaan: zoo lang die gevoelens zich bepalen bij den Vorst, wiens werkzaamheid altijd door de zeer enge grenzen der menschelijkheid is beperkt, zal de wezenlijke kracht der Regering, wanneer haar ontwikkeling het meest wordt vereischt, zeer weinig beteekende zijn. Eerst wanneer in hooge en lagere kringen de behandeling van ieder vak zoo veel mogelijk geheel aan dengenen wordt overgelaten, welke door het oordeel van hen, die zelve daarin uitnemende kundigheden bezitten, als de kundigste aangemerkt wordt; eerst wanneer ieder voorname Staats-Ambtenaar zelf de zaken, die hij het beste verstaat, gelijk hem het beste voorkomt, bepalen en regelen kan, en op zijne

beurt die personen onder zich gebruikt welke hij als de meest geschikten beschouwt: eerst dan smelt als het ware het ligchaam der Ambtenaren met de Natie in een; eerst dan heeft de Regering niet slechts het regt en de bestemming, maar ook de middelen om de waardige leidsvrouw te zijn van het gansche Volk en hetzelfde met vasten tred op het pad van welvaart en roem te doen gaan. Tot nu toe heeft men van den Staat te veel een kunstig weefsel gemaakt, welks uiterste draden in de handen van den Monarch worden gelegd. Men heeft te veel de Regering als bestierdesse der groote Staats-machine, als het hoofd der administratie doen werken; met voorbijzage der gewichtigste en edelste bestemming van ieder Gouvernement; die in het toezigt op de ontwikkeling en het gebruik der Nationale krachten, in het *regeren* bestaat.

Elke *Regering* behoort beginsels te hebben, die te openbaren en in alles op den voorgrond te zetten; een plan daarop te bouwen en hetzelfde met eenheid en nadruk ten uitvoer te leggen. Die beginsels moeten uit den aard van het Gouvernement zijn ontleend. Eene Regering wier beginselen strijden tegen haar eigene natuur, bevordert haar eigen verderf. Eene Regering die geene beginselen heeft, is blootgesteld om zelve door den overweldigenden invloed eener plotseling oprijzende partij medegesleept te worden. Eene Regering die beginselen heeft, maar de energie niet bezit om ze behoorlijk te doen gelden, kan geenszins het standpunt bereiken waarop zij zich, door innerlijke waarde alleen, een blijvend overwigt in de Nationale Vertegenwoordiging en in de Natie zelve verschaft.

Daarom is er in dit Constitutionele Koningrijk slechts één middel, om aan die bestemming met waardigheid te voldoen: regeren overeenkomstig Monarchale beginsels; gedachtig, dat zij door eene Constitutie een bepaalde rigting en een beperkten werkkring hebben verkregen; vooral ook gedachtig, dat hetgeen Monarchaal is, de grondslag en de levensader is van dezen Staat. Laten er Aristocratische en Democratische instellingen in opgenomen worden: het geheel moet desniettemin de kenmerken der Monarchie behouden. Wat Monarchaal is, geve aan het geheel eenheid en toon; zoo het onderdrukt en overweldigd wordt, geraakt men ongemerkt in een anderen Staat: het onderscheid zal spoedig, welligt te laat, en op eene duidelijke wijs worden gevoeld. Het gezag van den Vorst blijve beperkt, maar geenerlei gezag worde

hoven het zijne geplaatst. Nooit kan eene Monarchale Regering deze waarheden miskennen, zonder zich ongeluk en ondergang voor te bereiden.

Doch zijn de omstandigheden thans niet buitengewoon; en zou het uit dien hoofde niet dienstig wezen, reeds nu zich van dat meer krachtige middel, hetwelk de Factie zelve aangeraden heeft, te bedienen? Maatregelen van dien aard achten wij niet raadzaam, zoo lang er geene volstrekte noodzakelijkheid bestaat: dat deze reeds aanwezig is, daarvan zijn wij in geen deele overtuigd. Niet als of er geene dan gewone middelen moesten aangewend worden: maar, als de Regering onze Staatsregeling verdedigt, gelijk ze in 1815 overeenkomstig den geest des tijds is ontworpen; als een *Monarchaal*, eensgezind en krachtvol Ministerie die Monarchale beginsels — aan Democratische bestanddeelen der Constitutie wordt tegenwoordig, ook zonder herinnering, overvloedig gedacht — die miskende monarchale beginsels, volgens een wel overlegd plan en ondersteund door den onverzettelijken wil van een' verlichten Monarch, eindelijk als den grondslag van alle de handelingen van het Gouvernement openbaart; als de Regering, nu de 2^e Kamer zich meer en meer boven den Koning schijnt te verheffen, het voornemen om niet langer eene zoo verregaande afwijking van de Grondwet te gedogen, niet slechts bezit, maar ook openbaart; regstreeks en nadrukkelijk, inzonderheid aan die 2^e Kamer, hetzij door vaderlandlievende, onvertsaagde en uitdrukkelijk daartoe gemagtigde Ministers, hetzij op eene andere wijs openbaart; als dus de Nederlandsche regering in dit beslissende oogenblik de waardige houding verkrijgt, welke alleen redding zonder binnenlandsche onlusten aanbrengen kan, en alleen voor het roemrijke Huis van Oranje en voor het Hoofd des edelaardigen Nederlandschen volks betamelijk is: dan durven wij voorspellen dat zelfs nu, schoon deze middelen veel vroeger en altijd in het werk hadden moeten worden gesteld, de meerderheid der 2e Kamer het Gouvernement zal ondersteunen. Niet weinige Zuid-Nederlandsche leden, die thans ééne lijn trekken met de tegenpartij, zouden zich zoo gaarne aan die onteerende en inzonderheid voor hunne Gewesten onheilspellende vereeniging onttrekken; doch, al is het dat zij meerdere zelfstandigheid en kracht aan den dag behoorden te leggen, het Gouvernement althans kan hun die wankelmoedigheid niet verwijten, zoolang het geenerlei pogingen doet om zich zelf en den waggelenden Staat

te beschermen. Men geve hun, men geve den welgezinden in de Zuidelijke Gewesten een ander uitzigt, dan om als nuttelooze offers hunner trouw aan den werkzamen haat van een' magtigen aanhang overgeleverd te worden.

Hetgeen wij door *regeren* uitgedrukt hebben, is vooral thans noodzakelijk. Werkeloos te zijn, is het zekere middel om magteloos te worden. Even afkeerig van eenige strekking naar een niet bereikbaar Despotismus, als van alle verdere toenadering tot de Anarchie, welke ten aanzien der drukpers reeds in de Wetgeving doorgedrongen is, toone men te weten wat het ook overeenkomstig de Nederlandsche Grondwet is *Regering* te zijn. Doch zou men omtrent die meerderheid genoegzame zekerheid hebben? Volkomen zeker kan men daarvan niet zijn; maar wel, dat, zoo het Gouvernement geenerlei krachtontwikkeling beproeft, de begroting zal worden verworpen; de transitoire Wet, of de gewijzigde begroting zal worden verworpen; de belasting na 1829, in een groot deel des Rijks niet, ook niet op bevel van regtbank of administrative magt, zal worden betaald; dat men zich alsdan vruchteloos wenden zal tot het welgezinde deel der bevolking, hetwelk niet in staat is om in de valschelijk voorgestelde en nooit behoorlijk verdedigde beginsels, waartoe dan eindelijk de toevlugt zal worden genomen, eensklaps waarheid en regt te erkennen; en dat men zich met bitter zelfsverwijt zal beklagen, de gelegenheid, om zoo vele weldenkenden als kern der gansche bevolking te scharen om den Nederlandschen Troon, op eene onverklaarbare wijs te hebben verzuimd. Vreemde Mogendheden hebben belang bij onze rust; wij weten het, maar wij weten tevens dat gewapende tusschenkomst een noodzakelijk, doch een zeer groot onheil zou zijn, welks voor het Vaderland nadeelige gevolgen, al behoeft men geenerlei bekommernis omtrent de uitkomst te voeden, onberekenbaar zouden zijn. De Regering steune op eigene kracht. Help u! God en onder Gods zegen, ook de Natie zal u helpen. De Edel-Mogende Heeren zullen gedachtig zijn dat er tusschen *Nobles* en *Puissans* een voegwoordje staat: dat, zoo de Grondwet door het gedrag der Tweede Kamer niet geschonden wierd, maar vernietigd, het Nederlandsche Volk, — niet het hier en daar opgeruide gepeupel — het Nederlandsche Volk tusschen den Koning en de Factie uitspraak zou doen; en dat de Vorst door hun eigen gedrag op het regte standpunt zou worden geplaatst, om met zijne Bondgenooten ernstig te onderzoeken van *hoedanige* Constitutie het Tractaat van Londen aan de Nederlanden ten waarborg verstrekt.

De Provinciale Staten van Holland zijn bijeen geroepen tegen den 4 December. Welligt vier plaatsen, zeiden wij, moeten worden vervuld; nog meenen wij ons te mogen vleijen dat de Heer *Fontein-Verschuir*, voor wien het volstrekt onmogelijk schijnt aan de op handen zijnde gewichtige beraadslagingen deel te nemen, zich de pligtmatische opoffering getroosten zal eener betrekking, waarin hij thans niet alleen geenerlei nut, maar ten gevolge zijner gedwongene afwezigheid zeer veel nadeel zou doen.

De gevoelens omtrent de verkiezingen verschillen, naarmate van het oogpunt waaruit men de Tweede Kamer beschouwt. Geen wonder dus zoo men niet zelden beweert, of uitsluiting van elk die eenigerlei betrekking heeft tot het Gouvernement, of dat er meer kooplieden en groote fabrikanten zitting moeten hebben; of dat voorstanders van onderscheidene gevoelens aanwezig behooren te zijn, opdat de waarheid door tegenspraak in het licht worde gesteld. Men merke evenwel op, dat de verwijdering van allen die meer dan gewone gehechtheid betoonen aan het wettige gezag, samenhangt met het stelsel om afscheiding en botsing, in plaats van vereeniging, tusschen de onderscheidene deelen van den Staat te bewerken; dat ook Godsdienst en Wetenschappen, maar niet volstrekt door Godsdienst-leeraars en geleerden, verdedigd moeten worden; en dat verschil van meeningen hoogstnoodlottig is ten aanzien van zaken, waaromtrent Staatsregeling of menschelijk gevoel geene betwijfeling gedooft.

Naarmate onze Grondwet minder dan andere Constitutien waarborgen tegen eene min goede keuze bezit, behooren de Kiezers met ernstiger angstvalligheid te zorgen, dat de Vertegenwoordigers der Natie brave en Godsdienstige menschen zijn: want braafheid en Godsdienstigheid zijn de grondslagen van Nationaal geluk: dat zij eene meer dan gewone mate van gezond verstand, kennis van Wetgeving en Staatshuishoudkunde en vooral vaste beginsels omtrent het *Nederlandsche Staats-regt* bezitten. Als toevoegsel bij dit alles, is ook wel-sprekendheid eene onwaardeerbare gave; gelijk het anders meestal eene leniging is van het kwaad, als het nieuwe lid de geschiktheid tot aanbeveling van zijn gevoelens mist.

Doch welke zijn de beginsels die men in ieder lid der Hooge Staats-Vergadering vorderen moet? die, welke de grondslagen der Staatsregeling zijn. En indien nu

eene Monarchale Constitutie de in dit Rijk vastgestelde en ook door de Provinciale Staten bezworene Staatsregeling is, dan zijn het Monarchale beginsels waarvan evenzeer die kiest als die wordt gekozen, doordrongen behoort te zijn. Monarchale beginsels! Naauwelijks bezigt men dit woord, of menigeen ziet Alleenheerschings in het verschiet en een slaaf, huurling en baatzuchtigen huichelaar in dengenen die het gebruikt. Monarchale beginsels! Zij alléén handhaven de vrijheid nog tegen de ultra-Liberale leer: niet gelijk ze naar willekeur en Despotismus den toegang gemakkelijk maken; maar gelijk zij in den geest onzer welbegrepene Grondwet opgesloten, het vereenigingspunt van Republikeinen en Koningsgezinden zijn; gelijk zij vroeger in ons Gemeenebest, zonder de ontwikkeling der Natie te belletten, haar tegen partijzucht behoed zouden hebben; gelijk zij in 1813 en 1815 aangenomen zijn. Zij gebiedten de opoffering niet van persoonlijk gevoelen aan het persoonlijke en veranderde gevoelen van den Vorst: zoodat men binnen twee dagen zich vereenigt met twee geheel strijdige wetten; — zij sluiten de Oppositie evenmin uit, en laten het Volk niet over aan eijendunkelijke beschikking. De verdediger der Monarchie wil eenheid en onafhankelijkheid in den Staat, omdat verdeeling en onafhankelijkheid tweedragt en strijd veroorzaken moet; doch die Monarchie acht hij de beste, waarin, zonder miskennis van het eenhoofdige gezag, de mogelijkheid van onderdrukking zooveel doenlijk weggenomen is. Bij den eerbied die een onderdaan betaamt, voegt hij die vrijmoedigheid en zelfstandigheid, welke ook waar het aan den Vorst ongevallig mogt zijn, voor de regten en belangen der Kroon naar eigen overtuiging zorgt. Hij bestrijdt iederen maatregel dien beklagenswaardige wankelmoedigheid aangeraden heeft, en onder alle de aanvallen tegen den Troon is er geene die hij gevaarlijker acht, dan wanneer een valsch Liberalismus de levensbron zelve der Monarchie vergiftigen wil.

Waar toe in deze oogenblikken over den zin van sommige uitdrukkingen der Grondwet getwist? Iedereen ziet, dat het om geen betamelijken waarborg tegen de willekeur van den Vorst, om geen herstel van regtmatische grieven is te doen; maar om bedoelingen te bereiken, onvereinigbaar met onze Staatsregeling, met Maatschappelijke orde, met de vrijheid van de Protestantsche gevoelens, met de eigenaardigheid van het Nederlandsche Volk. Is het dan voor weldenkenden tijd om te twisten, over het mindere of meerdere van een wettig en noodzakelijk gezag, welks vernietiging wordt bedoeld, en hetgeen naauwelijks sterk genoeg schijnt om den aanval te wederstaan? Zou men zich niet liever aan één moeten sluiten, om met vereenigde kracht dat gedeelte der Constitutie *thans* te beschermen, hetwelk *thans* het meest verdediging behoeft?

NEDERLANDSCHE GEDACHTEN.

De uitgave geschiedt bij G. VERVLOET, te 'sGravenhage; bij de voornaamste boekhandelaars en op alle postkantoren des Rijks.
Men abonneert zich voor 20 nummers te gelijk, tegen f 2. 50 franco per post.

Vrijdag den 4^{den} December.

ONGENOEGZAAMHEID ONZER WETGEVING OMTRENT DE
MISDRIJVEN DOOR DE DRUKPERS BEGAAN.

Derde en laatste Artikel.

De Heer de Gerlache dacht zeker de hoogste lofspraak aan de Wet van 16 Mei ll. toe te voegen, toen hij bij de beraadslaging over dezelve heeft gezegd: *Quelle que soit la susceptibilité de certains fonctionnaires de l'ordre judiciaire ou administratif, elle ne trouvera pas plus de garantie dans la loi que Dieu, le roi et les états-généraux.* Wij voor ons vinden in die bewoordingen juist uitgedrukt hetgeen wij beweerden: dat de thans bestaande wetgeving ten dien opzichte ongenoegzaam is en ongrondwettig. Hetgeen de reden, de orde der maatschappij; hetgeen de Grondwet van het Rijk beveelt tegen schennis te behoeden, dat alles is, volgens het getuigenis van dien Vertegenwoordiger zelve, zonder waarborg, buiten de wet geplaatst, overgelaten aan schendigen moedwil. Deze regtelooze toestand, wat is zij anders dan losbandigheid; en deszelfs erkenning, wat anders dan de huldiging der regeringloosheid?

Wij hebben reeds vroeger getoond, dat het Opperhoofd van den Staat geenszins gewaarborgd is tegen de krenking van deszelfs onschendbaarheid; wij zullen, hierin de aanwijzing van den Heer de Gerlache veilig kunnende volgen, bevinden dat de bestaande wetgeving nog andere regten der maatschappij buiten de bescherming laat, die zij, vooral tegen het misbruik der drukpers, zoo zeer behoeven.

Wij laten de uitdrukking: *que Dieu ne trouve pas de garantie dans la loi*, voor rekening van dien Heer; maar wij vragen of er iets heiliger, iets eerbiedwaardiger wordt gevonden dan de Godsdienst? En of zij die den grondslag, die den band uitmaakt van alle Maatschappijen; die in Nederland bovenal steeds

is geëerbiedigd, en door onze voorvaders als 't ware met de vrijheid werd vereenzelvigd, aan al de buitensporige aanvallen van ongeloof en spotzucht behoorde bloot gegeven te zijn? De Grondwet bevat een afzonderlijk hoofdstuk over de Godsdienst: een genoegzaam bewijs van de waarde welke zij aan dezen grondzuil van den Staat hecht: zij belooft daarin bescherming aan elke Godsdienstige gezindheid; en echter, wanneer wij de wetsbepalingen naslaan waarin het gebruik van het voor de Godsdienst zoo gevaarlijke wapen aan regtmatige beperkingen moest zijn onderworpen, dan zoeken wij te vergeefs naar eene bepaling welke de Godsdienst tegen beschimping en verguizing beveiligd.

Wij willen het onderzoek over onderwerpen die tot de Godsdienst betrekking hebben geenszins heperken; veel minder nog de beslissing van den regter inroepen over geschillen, welke alleen in de Kerk of in de scholen der Godgeleerdheid kunnen worden uitgemaakt. Wij wenschen niet door strafwetten iemand te weerhouden van het aankleven van eigene begrippen over de heiligste aangelegenheden: de Hemel verhoede dat dit in de gedachte moge komen, hetzij aan ons, hetzij aan den thans vrijgezinden Heer de Gerlache! Maar het is geheel iets anders, de aanranding te bestraffen van hetgeen tot nog toe in elke beschaafde en Christelijke maatschappij als heiligdom, als eenige steun, als bron van wezenlijke beschaving aangemerkt is. Na overweging van alle de redenen, waarmede men tracht te bewijzen dat de vrijheid van Godsdienstige begrippen daardoor zou worden beperkt, kunnen wij ons moeilijk overtuigen dat zij die dus spreken het ernstig meenen. Zoo lang er onderscheid is tusschen niets te gelooven en echt godsdienstigen zin; zoo lang niet bewezen is dat zelfs de vrijheid tot het eerste niet noodzakelijk behoefte gepaard te gaan met bespotting van het heiligste en hoogste Wezen en van de wijze, waarop Het door de onderscheidene gezindheden wordt vereerd: zoo lang meenen wij vrijheid te hebben alle die redenen als drogredenen te

beschouwen; zoo lang zullen wij het daarvoor houden dat het regt der maatschappij wordt gekrenkt, wanneer de drukpers zich niet ontziet de verhevenste waarheden van de Godsdienst met bitteren spot te vervolgen en, gelijk ook in het Rijk der Nederlanden te veel is geschied, de vergiftigde en verpestende zaden van ongeloof en zedeloosheid te verspreiden.

La susceptibilité de certains fonctionnaires de l'ordre judiciaire ou administratif ne trouvera pas de garantie dans la loi. Wie zou voor eene kwalijk geplaatste gevoeligheid der ambtenaren den waarborg der straffende gerechtigheid in willen roepen? Wij althans begeeren dit geenszins: wij verlangen veeleer dat de handelingen der openbare magten aan de beoordeeling van het algemeen niet worden onttrokken, en wij ontveinzen niet dat het hier eenigzins moeilijk is de grenslijn tusschen schuld en onschuld te trekken. Maar het kan de bedoeling der Grondwet niet zijn dat deze beoordeeling in een werktuig worde herschapen om alle gezag in de maatschappij om ver te werpen. Dan is het niet meer de gevoeligheid van eenig ambtenaar, die achter de bescherming der wet zoude kunnen schuilen; maar de rust en zekerheid van den Staat, welke, zonder die bescherming, niet meer kan gehandhaafd worden.

Van al de revolutionaire denkbeelden die de factie langs alle wegen heeft verspreid, zijn er weinigen aan welker algemeenmaking zij zich meer heeft laten gelegen liggen dan aan dit: dat het Volk en de Regering twee geheel onderscheidene en van elkander afgezonderde magten zijn; dat elke Regering, als buiten het Volk geplaatst, er steeds op uit is om het Volk te verdrukken, deszelfs middelen uit te putten en het te misleiden; dat dus het Volk steeds wantrouwende jegens het Bestuur wezen moet; in één woord, dat eene soort van gestadige vijandschap alleen in staat is om het noodzakelijk evenwigt tusschen de aanmattingen der Regering en de regten en vrijheden des Volks te bewaren. Het is ongelooflijk, hoe vele heillooze gevolgen uit dit ééne dwaalbegrip reeds zijn voortgesproten en nog dagelijks rijpen. Voorzeker niet het geringste is dit, dat men den oorsprong van alle ambtelijke betrekkingen, vooral van diegenen welke tot het Algemeen Bestuur in aanraking stonden, heeft miskend en veracht. Van daar, niet eene ernstige doch gematigde beoordeeling der handelingen van het openbaar gezag, niet eene bescheidene aanwijzing van deszelfs dwalingen; maar de toon van beschimping, van

kwaadaardige bespotting, welken men in alle geschriften en redeneringen der factie ziet heerschen: van daar dat los rukken van alle banden die de maatschappij en hare dienaren aan een hechten, en die niet kunnen worden verbroken zonder alle denkbeeld van den Staat te vernietigen.

De invloed dezer verderfelijke stellingen is zelfs tot in de wetgeving doorgedrongen. Onder den schijn van te beletten dat eene kwalijk geplaatste gevoeligheid van zekere ambtenaren de bescherming der wetten zoude kunnen inroepen, en het regt van openbare beoordeeling van derzelver handelingen verijdelen, heeft men hen overgegeven aan de moedwillige verguizing en belediging, voor welke de drukpers een zoo gereed middel aan de hand biedt; men heeft hun tegen de pijlen van den laster geen ander wapen verleend, dan hetgeen aan elk particulier bij de strafwet is toegedeeld.

Het is bekend, hoe bij de discussien over de Wet van 16 Mei 11. onderscheidene redenaars dit kwaad als met den vinger hebben aangewezen. De Heer *Geelhand Dellafaille*, in de avondzitting van den 25 April, met scherpe trekken den heilloozen nasleep van de losbandigheid en het misbruik der drukpers afschetsende, riep te regt ten opzigte der ambtenaren uit: „Waar is de man die zijne waardigheid gevoelt, welke „zich aan zulk een staat van slavernij zoude willen „onderwerpen!” Niet minder krachtig hebben zich toen de Heeren *Fockema, Sijpkens* en anderen over de zaak uitgelaten; en wij mogen onze lezers naar hunne redevoeringen verwijzen, welke door de Staats-Courant zijn medegedeeld.

Doch wat stelt men nu tegen deze redeneringen over? Hoor den Heer *de Stassart*: er is geene reden om aan eenen ambtenaar een privilegie te geven; *l'on ne voit aucun motif de privilège en sa faveur: la vie de l'homme public, plus connue que celle de l'homme privé, lui fournit des antécédens pour confondre la calomnie, et le place, sous ce rapport, dans une position plus satisfaisante.* Nog eens: het geldt hier geen privilegie van eenig ambtenaar; het is het regt der maatschappij hetwelk bescherming eischt. Doch de geheele redenering draagt de gewone blijken van oppervlakkigheid, welke dezen redenaar eigen schijnt: het zijn fraaie gezegden, die op de tribune, in eene fabel, of ook wel, in een omgekeerden zin, in eene aanspraak aan Napoleon goed mogen klinken, maar weinig licht bijzetten aan het punt in geschil.

Kan men wel iets beters zeggen van hetgeen de Heer *Le Hon*, in nog meer blinkenden stijl, in de zitting van den 27 April in het midden bragt? *Si la vie privée des citoyens est un asile inviolable, la vie publique des magistrats, les actes, les relations, les résultats et l'influence dont elle se compose, appartiennent aux investigations et à la censure de tous. C'est là une vérité, qui, arrivée jusqu'à nos esprits, a besoin de pénétrer dans nos mœurs. Ses inconvénients pratiques pour les amourpropres diminueront à mesure que s'affirmera et surtout que s'exercera la liberté de la presse.* Zoo het bijzonder leven der burgers eene onschendbare vrijplaats moet wezen, de eer van den magistraat behoeft en behoort niet aan gestadige aanvallen bloot te staan. Onderzoek en censureer de handelingen van denzelfden zoo veel gij wilt, wanneer gij u daartoe geroepen voelt; maar eerbiedig zijn eer zoo veel als die van elk anderen burger, ja meer nog indien het mogelijk was, omdat de maatschappij hem met gezag heeft bekleed, en dit gezag voornamelijk steunen moet op eene openbare achting, die ook door onverdiende verguizing kan worden verzwakt en vernietigd. De wensch van den Heer *Le Hon* is vervuld. De openbare schrijvers hebben gretig de zeden aangenomen, welke deze spreker gaarne algemeen doorgedrongen zag. Men heeft den geessel der censuur niet gespaard; en wij zijn reeds zoo ver in onze constitutionele beschaving gevorderd dat, ambtenaar te heeten en aan de openbare minachting te worden prijs gegeven, bijna, althans in een gedeelte van Nederland, gelijkkluidend is.

De Heer *van Crombrughe* heeft, langs eenen anderen weg, de zaak een schijn trachten te geven. Volgens den *Courier des Pays-Bas*, zou dit lid der Staten-Generaal, in de Vergadering van den 25 April, onder anderen gezegd hebben: *La censure des actes de l'autorité sera souvent acerbe, véhémente, injuste; mais le mal trouvera son remède à la source même qui le produit.* Wij hebben, dunkt ons, de gelegenheid gehad om de ondervinding te raadplegen; doch zijn daardoor niet gerust gesteld omtrent de waarheid van deze en soortgelijke algemeene gezegden. Met vertrouwen vragen wij aan elk onberoordeerd lezer, of het niet eene wezenlijke drogreden is te beweren, dat het kwaad, hetwelk door de drukpers wordt gesticht, in de drukpers zelve het tegengif vindt? Dan behoorden de dagbladen welke de beschuldiging plaatsen, tevens de verdediging op te nemen; dan behoorde de billijkheid zoo algemeen te zijn, dat de bladen waarin het gedrag der Regering wordt geregtvaardigd, even zeer als die welke haar aanvallen, werden geraadpleegd; dan behoorden er geene voorbeelden te bestaan dat men nieuwspapieren op openlijke plaatsen heeft verbrand of op andere wijzen nog dagelijks vernietigt, alleen omdat zij andere beginsels verkondigen dan men gaarne algemeen zag verspreid; dan behoorden gediensstige geestelijken zich te onthouden om den *Vaderlander*, den *Standaard van Vlaanderen*, den *Catholique*, enz. alleen ter lezing aan hunne geloovige kudde aan te prijzen, en daarentegen het doordringen van anderen door hun vermogenden invloed met alle magt te beletten. Zou overigens gemelde spreker het nog durven verantwoorden, hetgeen hij op het boven aangehaalde liet volgen: *les excès de la liberté de la presse ne peuvent jamais donner lieu à des désordres.* Zou hij nog op dit oogenblik

zeggen: *loin de croire la presse périodique aussi dangereuse, que quelques membres ont paru le supposer!* Zou hij nog willen verdedigen de stelling: *Les journaux n'ont d'influence que quand ils disent ce que tout le monde pense. Quand ils professent des opinions exagérées ou fausses, ils sont désavoués?*

Hoe veel ware hier bij te voegen, indien men volledig wilde aantoonen dat de tegenwoordige wetgeving, welke de misbruiken der drukpers behoorde te beteugelen, verre is van aan dat oogmerk te voldoen; verre dus ook van die verantwoordelijkheid te handhaven, die de Grondwet des Rijks zoo naauw met de vrijheid der drukpers heeft vereenigd. Het openlijk, mits niet *registreeks*, prediken van oproer is daarbij, door de niet toevallige, maar wel overdachte opneming van het woord *directement* gewettigd: de straffen zijn te gering om eenigen invloed te hebben of, als eenigzins evenredig met het misdrijf, te worden beschouwd. Die Wet werd bij de dagelijks toenemende stoutmoedigheid der factie, ook omtrent de in onze tijden naauwelijks wederstaanbare periodieke drukpers, gemaakt; als of in de Nederlandsche Wetgeving, noch op de rechtsbeginsels, noch op de omstandigheden, noch op den geest onzer Eeuw moest worden gelet. Van die verordeningen heeft in de Tweede Kamer een Minister des Konings gezegd: *« On réclamait la liberté de la presse; vous venez de faire une loi dont les sages dispositions seront enviées par les autres peuples.* Wij merken ze als eene proefneming aan, door den Koning op den beklagenswaardigen aandrang der Tweede Kamer vergund, en die reeds veel te lang voortgeduurd heeft. Sedert wij ons eerste artikel over dit onderwerp mededeelden, heeft de ondervinding, helaas! het hare bijgedragen om onze aanmerkingen te versterken. De stroom is meer dan ooit aan het woeden: het misdrijf holt straffeloos voort. Men heeft gevraagd of wij dezen stroom door correctionele vonnissen dachten te kunnen stuiten? Men had ons even goed, wanneer het Land vol dieven en moordenaren was, kunnen vragen of strafwetten genoegzame kracht zouden bezitten. Wij durven niet zeggen dat, na de wetteloosheid waarin wij eenige maanden hebben verkeerd, wetten alléén de rust des Vaderlands zullen herstellen; maar overal waar eene wetgeving bestaat, moeten de beginselen van het regt en de grondslagen der maatschappij worden geëerbiedigd. In de Vergadering van den 25 April, over de vrijheid der drukpers sprekende, zeide de Heer *Fabri Longré*: *Si on en abuse il sera toujours facile d'obtenir sans retard le concours de vos NN. PP.* — wij gelooven dat de Staten-Generaal wel zouden doen, de uitnoodiging daartoe van Regeringswege niet af te wachten.

2 December.

De Tweede Kamer heeft voor de wezenlijke belangen des Vaderlands in deze oogenblikken geen tijd. Het is heden de vierde dag dat zij beraadslagen zal over het verzoekschrift van den vreemdeling *Fontan*. De Heer *de Celles* merkte daaromtrent gisteren op, dat ook de kleinste zaak, zoodra zij samenhangt met eenig algemeen beginsel, eene ge-

wigtige zaak wordt; dat zij als het ware verdwijnt om plaats te maken voor het beginsel, en de Vergadering zich bevindt in dezelfde verplichting als de regter die, ook wanneer het de geringste aangelegenheid geldt, met de meeste nauwkeurigheid de regtsbeginsels onderzoekt. Deze redenering is valsch. De vraag is niet of de Vergadering eene geringe zaak met overhaasting behandelen mag; of zij de belangen van onbekende en zelfs verachtelijke personen, *wanneer die belangen aan haar toevertrouwd zijn*, niet met gelijke omzigtigheid als de onderwerpen van het grootste gewigt en met al die tijdbesteding welke tot volledige toelichting noodzakelijk is, behandelen moet. De vraag is ook niet of, wanneer bij de behandeling eener op zich zelve zeer onbeduidende zaak, de aandacht op voorname punten onzer Staatsregeling wordt gevestigd, deze punten dien ten gevolge tot voorwerp van bedaard en ernstig onderzoek kunnen worden gemaakt. Het kwam hier alleen aan op de vraag of een *vreemdeling* regt heeft om, volgens Art. 161, een verzoek in te dienen bij de Staten-Generaal. *Het onwettige van petitiën aan de Staten-Generaal* in 't algemeen is, op eene uitmuntende wijze, betoogd in eene dezer dagen te Leijden daaromtrent uitgekomene brochure; waaruit blijkt dat de Kamers geenszins, in den zin van dat Artikel, als eene *bevoegde magt* kunnen aangemerkt worden, en dat de inzending van verzoeken aan dezelve een misbruik is dat ten eenemale tegen den aard der zaak en de bedoelingen der Grondwet strijdt. Na dat deze waarheid gedurende zoo vele jaren is miskend, kan zij door velen worden betwijfeld; maar als de Grondwet het regt van petitie, zelfs aan de *bevoegde magt*, tot *ingezetenen* beperkt, dan is de Tweede Kamer ten aanzien van *vreemdelingen* in allen gevalle incompetent, en de Heer de Celles gelieve indachtig te zijn dat de regter zich van de behandeling ook der gewigtigste zaken onthoudt, wanneer ze zijn buiten deszelfs competentie. Laat het waar wezen dat de petitie van *Fontan* met belangrijke punten van ons Staatsregt in aanraking is; *de orde van den dag* was hier eenig en alleen Constitutioneel en buiten dat zou zij, uit aanmerking van het gedrag zoowel van den verzoeker zelven, als van een ten zijnen opzichte te beleefd en te zachtzinnig Gouvernement, alleen betamelijk zijn geweest. En zoo het *nederleggen ter griffie* reeds ten sterkste behoort afgekeurd te wor-

den, wat zullen wij zeggen van de poging om die belangrijke punten niet slechts incidenteel tot een onderwerp van geheel ontijdige redeneringen te maken, maar incidenteel daaromtrent in de grootste verwarring tot een besluit over te gaan. Indien het daarstellen van betrekkingen tusschen de Tweede Kamer en de Ministers, niettegenstaande een Koninklijk Besluit, incidenteel mag geschieden, dan kan alles voortaan *incidenteel* doorgedreven worden; dan behoeft dezelfde meerderheid slechts voor de inzending van zoodanige petitie, als zij voor haar oogmerk noodig heeft, te zorgen. Waartoe dat miskennen van Art. 107 der Grondwet; waartoe die vrees voor eene meer kalmer overweging; waartoe dat ontwijken eener behandeling in de Secties! Wil men niet slechts de magt, maar ook de woeste drift eener revolutionaire Conventie? Geen *Lodewijk XVI* zit op den Troon, en wij raden niemand aan de rol te spelen van *Mirabeau*.

Spotternij ten aanzien van het ongeluk is over 't algemeen, volgens de krachtige uitdrukking van den Heer *Le Hon*, *sans bienséance et sans honneur*. Wij voegen er bij, dat al wat zweemt naar hetgeen de Fransen noemen *le genre bouffon*, uit eene Staatsvergadering behoorde te worden geweerd: bij het versje van den Heer *Lijcklama à Nijeholt*, hebben wij ten minste ons voor onze landgenooten geschaamd. Maar het verband waarin de redenaar die uitdrukkingen, lang vóór dat de Heer *Lijcklama* gesproken had, heeft gebruikt, bragt ook ons terstond in den waan, dat hij eene zeer verkeerde toepassing derzelve op de redevoering van den Heer *van Alphen* bedoelde. Ja zelfs, toen hij zich in eene inderdaad zeer welsprekende improvisatie deswege heeft verontschuldigd, meenden wij nog de schandelijke handelwijs te ontdekken van iemand die na blijkbaar een bijzonder persoon in het oog te hebben gehad, zich, nadat de pijl heeft getroffen, lafhartig en met een kwaadaardigen lach achter de algemeenheid der uitdrukkingen verschuilt. Alleen toen de Heer *Le Hon* bij eede heeft verklaard, aan de redevoering van den Heer *van Alphen* niet te hebben gedacht, alleen toen zijn wij terug gekomen van ons gevoelen. Immers *la chaleur de l'improvisation* is niet van zóó gevaarlijken aard, dat men daardoor onwillig een valschen eed zou kunnen doen.

In de Nederlandsche Staats-Courant van 26 November wordt het als een *vreemd beginsel* beschouwd, wanneer men beweert dat *Constitutionele Monarchien Koningsgezinde Ministers moeten hebben*. Wij voor ons zijn van gevoelen dat, zonder een Monarchaal Ministerie, handelende naar Monarchale beginsels, de vreedzame redding van den Nederlandschen Staat niet meer mogelijk is.

NEDERLANDSCHE GEDACHTEN.

De uitgave geschiedt bij G. VERVLOET, te 'sGravenhage; bij de voornaamste boekhandelaren en op alle postkantoren des Rijks.

Men abonneert zich voor 20 nummers te gelijk, tegen f 2. 50 *franco* per post.

Maandag den 7^{den} December.

De aanval tegen het wettig gezag is zoo zeer het werk van onbillijkheid en overdrijving dat dezelve, zoo het Gouvernement standvastigheid betoont, hoe bedenkelijk de omstandigheden mogten zijn, zal worden gekeerd. Intusschen daar in de Dagbladen en ook in de tweede Kamer met zoo veel ophef van *den wil* der Belgen gewag wordt gemaakt, zal de volgende opmerking ten aanzien van onze Noord-Nederlanders welligt eenige nuttigheid hebben.

Wij leefden rustig en vreedzaam, het betere verlangende, maar dat goede niet miskennende hetwelk wij in eene ruïne mate genoten. Geenszins blind voor de gebreken die in het bestuur van 's Lands zaken van tijd tot tijd aan het licht kwamen, waren wij overtuigd dat de Regering het welzijn der onderdanen verlangde: bovendien waren wij aan revolutiegeweld en keizerlijk bewind nog gedachtig. Wars van alle partijzucht, waarvan de ondervinding ons het heillooze had geleerd, waren wij ter goeder trouw gehecht aan de Grondwet, oorspronkelijk op *onzen* bodem gerijpt, overeenkomende met 's Lands gebruiken en zeden, bevestigd door eene Dijnastie, welke evenzeer in den roem als in de ellende van het Vaderland rijkelijk heeft gedeeld. Wij gevoelden ons een vrij Volk, bestemd om eervol in de rei der Natien te bloeijen. Wij leefden in het genot van hetgeen een spaarzaam voorgelacht bij een had vergaderd: voorzeker omdat het veronderstelde dat ook wij zouden volharden in die echt Nederlandsche burgerdeugden, waarvan onze vaders zulk een schitterend voorbeeld hebben achtergelaten. Thans is het soms als wierden wij naar eene omwenteling gevoerd, die niemand onzer begeert; wat zeggen wij, van welke ieder waar Nederlander een afgrijzen heeft!

Zeggen wij met vrijmoedigheid, terwijl het nog tijd is, dat men een Volk, hetwelk zijne waarde gevoelt, geene instellingen vreemd aan deszelfs zeden, vreemd aan de daaruit ontleende Grondwet, opdringen kan; en dat het zich niet lijdelijk instellingen laat ontrooven, welke in het nationaal bestaan ingeweven zijn; die het van

zijne voorzaten ontving en aan zijne kinderen hoopt over te brengen, als een erfdeel van echt maatschappelijk geluk.

Het is meer dan ooit het oogenblik dat de Noord-Nederlanders, zonder zich op eenigerlei wijs aan de opregte vereeniging met welgezinde Belgen te onttrekken, de handen in één moeten slaan. Van onze innige vereeniging hangt, naast God, ons behoud af. Men kan het tegenwoordige rijk der Nederlanden doen uit een vallen; maar men kan niet van een scheuren hetgeen door de liefde voor hetzelfde Vaderland, door de trouw aan dezelfde verhevene Godsdienst, door de dankbare vereering van een waarlijk groot voorgelacht, door eenerlei taal en eenerlei zeden, door ééne geschiedenis, met onverbrekelijker banden dan kunstig uitgedachte Staatsvormen, aan een is gehecht.

Indien anderen begeeren hunne ware vrijheid aan den verouderden waan van ingebeelde Volks regten op te offeren, en te vernietigen hetgeen zij zich zelve niet hebben geschonken: WIJ BEGEEREN HET NIET; wij zullen handhaven, hetgeen de vrucht is geweest eener voortlevende en in 1813 aan den dag gelegde Nationaliteit; de vrucht van onze eigene keus en van die edele trouwhartigheid, welke Nederland en het geliefde Vorstelijk Stamhuis naauwer dan ooit verbindt.

Spreeken wij ronde taal. Noord-Nederland of, om de uitdrukking van het Tractaat van Parijs te gebruiken, HOLLAND bestond als onafhankelijke Staat, vóór het door *Belgie* vergrooting van grondgebied bekwam. HOLLAND moet als onafhankelijke Staat worden geëerbiedigd, wat ook het lot van *Belgie* moge zijn. Nimmer zal HOLLAND gedoogen dat *zijn* lot in de waagschaal gesteld, of *zijne* bestemming aan de uitspraak van vreemde scheidslieden worde onderworpen. Wij hebben herinneringen, die wij niet kunnen loogchen zonder ons te verlagen: wij zullen het tegenwoordige weten te verdedigen, omdat wij het als het *onze* beschouwen.

Nog eens: sluiten wij de handen in één. Scharen

wij ons om den Vorst, die de Nederlandsche Kroon met eere gedragen heeft en ook dezer dagen *aanvankelijk* heeft getoond, dat hij voornemens is eene factie, die zijn ongeluk en het ongeluk zijner onderdanen bedoelt, te bestrijden. Laten wij gematigd blijven, zonder zwak; moedig, zonder vermetel te zijn. Vertrouwen wij op den God onzer vaders, die Nederland uit menig onheil heeft gered; en de hoop zal niet worden te leu gesteld welke wij thans nog voeden, dat de duisternis, die ons omringt en die welligt nog toenemen moet, plaats maken zal voor een heerlijken dag!

De beraadslagingen der tweede Kamer omtrent de toelating van den Heer *Brugmans* zijn sedert lang verdrongen door andere onderwerpen van dagelijksch gesprek. Intusschen is ook de drift ten opzichte van dat punt eenigermate bekoeld; en welligt is het uit dien hoofde juist nu de tijd, nog eenige aanmerkingen daaromtrent in het midden te brengen.

De redevoeringen hebben zich bijna uitsluitend tot het punt der *comptabiliteit* bepaald: en wij gelooven niet dat, behalve de Heer *de Jonge*, iemand dat punt in het hart aangegrepen heeft. Hij alleen heeft, met afsnijding van overtollige quaesties en met wederlegging van alle specieuse en ook sophistische bedenking en onderscheiding, het geschil tot deszelfs ware eenvoudigheid wedergebragt en, op dat standpunt gekomen, krachtig en kort; want in die uitvoerige rede was niets te veel; zijn gevoelen gestaafd. Wierd dit voorbeeld gevolgd, het zou het eenige middel zijn om aan de beraadslagingen, die anders gedurig meer uitgerekt en verward zullen wezen, eene waardige en doeltreffende houding te geven. Dan zou het ook moeilijker zijn om, doordrivende op een argument, waarvan de valsheid, zoodra de zaak in haar geheel wordt beschouwd, duidelijk blijkt, zich den schijn te geven als of men iets van groot belang en een onwederspreekbaar bewijs van gemoeidelijke overtuiging voorgedragen had. — De Heer *Luyben* heeft herhaald, hetgeen de Heer *van Dam van Isselt*, de Heer *Weerts*, hetgeen beiden reeds tegen de toelating hadden gezegd. Men doe aan ieders openhartigheid en onafhankelijkheid regt; doch ook van de zucht om zich te onderscheiden moet iedereen onafhankelijk zijn, en bij onderwerpen van bijzonder gewigt, vooral wanneer men van vele kundige en brave ambtgenooten verschilt, niet slechts te werk gaan naar overtuiging, maar ook vooraf zijn gevoelen aan

naauwkeurige toetsing onderwerpen. Grievend is het zelfverwijt van den regter die, omdat hij geene genoegzame kennis van de wetten of van het pleitgeding had, tot de veroordeeling eens onschuldigen heeft medegewerkt. Grievend zal ook het naberoew dergenen zijn die, door gemis der kundigheden welke men in hen had verondersteld en door gebrek aan voldoende bestudering der voorgelegde zaken, het Vaderland in ellende hebben gestort. Ach! dat sommige welgezinde sprekers zich later op de lijst ingeschreven hadden. » De » redenaars » dus lezen wij in de in ons vorige Nummer reeds aangehaalde uitlegging van Art. 161, » hebben, zonder dwaze eigenliefde te bezitten, toch » te veel ontzag voor zich zelve om den schijn te geven van zich eenigzins door de betere redenen van » anderen te laten overreden, en al waren zij ook overtuigd geworden, zouden zij toch voor de eere van » hun opstel geen ja kunnen zeggen, als zij vooraf in » lange redenen de noodzakelijkheid betoogd hadden » van neen te moeten zeggen. »

Vreemd was de vraag van den Heer *Angillis*, welk bijzonder belang de Zuidelijke leden zouden hebben om tegen hunne overtuiging den Heer *Brugmans* buiten de Vergadering te sluiten? Daarop had een kind hem ten antwoord kunnen geven: om geen vriend van den Heer *van Maanen* en geen verdediger van het Monarchaal gezag in de Kamer te laten brengen: zoodat, in verband met deze soort van spotternij, de daarop volgende vermelding van den overvloed van uitstekende mannen in de Provincie Holland de gedaante verkreeg eener weinig betamende *ironie*, waarvan de in den letterlijken zin van het woord uitmuntende rede van den Heer *de Jonge* de krachtigste terugkaatsing is geweest. De *Gazette des Pays-Bas* heeft de redevoering van den Heer *Angillis* in haar geheel, en uit die van den Heer *de Jonge* bijna niets overgenomen; waaruit men misschien zou kunnen afleiden, dat de snelschrijver van dit Gouvernements-blad de Nederlandsche taal niet verstaat. Onder alle de Noordelijke leden heeft alleen de Heer *Donker Curtius* zich geenszins van zijne moederspraak bediend.

Opmerkelijk is het dat, terwijl nagenoeg alle Noord-Nederlandsche leden voor de toelating zijn geweest, de drie Noord-Nederlandsche Bladen, in welke redeneringen omtrent Staatsaangelegenheden opgenomen worden, zich allen ten sterkste daartegen hebben verklaard: een bewijs dat de Afgevaardigden uit het Noorden, bij deze gelegenheid althans, niet onder den invloed van het Journalismus

hebben gestaan. De aanmerkingen in de *Noordstar*, n°. 10, zijn dezelfde die de Heer de Jonge en andere sprekers hebben wederlegd; doch tegen alle erkensten van dwaling had dit Blad zich behoed door, reeds vóór den aanvang der discussie, als 't ware eene gelofte van volkomen stilzwijgen te doen. De *Arnhemse Courant* van 10 November, schijnt in het geheel niet op de hoogte van het onderwerp te zijn geweest; wij lezen aldaar: *het kan immers niet worden ontkend, dat de Permanente Commissie van het Syndicaat comptabel is aan den lande*; en dit is juist door vele leden, aan wie men noch scherpzinnigheid noch kunde betwisten zal, op het nadrukkelijkste ontkend. De gronden, bijgebragt in het *Advertentie-Blad* van den 11 November, hebben althans geene meerdere waarde; en het is inderdaad te bejammeren dat men daarbij de bescheidenheid, de kieschheid, de welvoegelijkheid zelfs niet in acht heeft genomen; dat men aangevangen heeft: *de ontgroenpartij van vader Brugmans heeft wederom geen voortgang kunnen hebben*; vervolgens *verstek heeft verleend tegen het gezond verstand in deze malle historie*, en zich niet ontzien aan het slot den Heer Brugmans onder anderen toe te duwen: *Adieu; ga naar uw werk te Amsterdam.... laat het Vaderland loopen, het kan uwe diensten missen*. Het zal niet noodig zijn, de onbetamelijke dezer uitdrukkingen te bewijzen: die toon voegt niet, wanneer men over belangrijke onderwerpen spreekt tot een beschaafd Publiek; en wij achten het des te meer noodig dit met eenigen ernst aan den Schrijver van die regels te doen bemerken, omdat de invloed van dat Blad, dien wij vertrouwen dat het in deze oogenblikken ten dienste van Nederland zal besteden, door het vermijden van dergelijke aanstootelijke gezegden nog zeer vermeerderen zou. Bovendien zij het ons vergund de algemeene aanmerking te maken, dat Nederlanders, bij onderwerpen vatbaar voor verschillende beschouwing, in de tegenwoordige omstandigheden welligt niet gehouden zijn, de factie door de kracht hunner redenering te ondersteunen. Veel goeds kon door de bestrijding der admissibiliteit nimmer worden bewerkt, en ons zou het althans moeite doen iets toegebragt te hebben tot een besluit, hetwelk voor het Vaderland nadeelige gevolgen moest hebben, en van welks onregtvaardigheid en ongepastheid eene nadere beschouwing de schrijvers zelve van bovengemelde Artikels waarschijnlijk reeds zal hebben overtuigd.

Overbodig zou de ontwikkeling zijn der menigvuldige gronden, waardoor ook wij in ons gevoelen omtrent de niet comptabiliteit zijn versterkt; als, bij voorbeeld, dat een lid der Permanente Commissie als zoodanig in geenerlei betrekking staat tot het Land, daar ook de rekening enkel aan het Amortisatie-Syndicaat wordt gedaan; dat hij geene maniance van penningen heeft en tot geenerlei borgstelling is verplicht; dat hij bij de Rekenkamer, die van alle bijzondere Lands comptabelen en anderen, volgens Art. 202 van de Grondwet, rekening en verantwoording vordert, volgens haar ten overvloede afgelegde verklaring, geenszins als comptabel bekend is: een getuigenis, hetwelk de schrandere *Trenteseaux* en de zijnen als nietsbeduidend ter zijde hebben gelegd; maar dat evenwel afgegeven is door een Staatsligchaam omtrent eene zaak, die aan hetzelfde bekend en binnen den kring van des

zelfs bemoeijenissen ligt. Niettegenstaande dit alles heeft de meerderheid, voornamelijk op grond dat de Heer Brugmans comptabel behoorde te zijn, zich niet kunnen overtuigen dat hij inderdaad niet comptabel is. Zeer voorzigtig heeft men gehandeld, door geenerlei consideranten voor zoodanige decisie te plaatsen.

Doch wat er ook van die zoo betwiste comptabiliteit zij; de tweede Kamer heeft in allen gevalle den wettig benoemden op eene manier behandeld, die tegen alle denkbelden van regt strijdt. Zij heeft hem het bewijs opgelegd eener zaak die, althans na de gedane keuze, als waar moest aangemerkt worden tot dat het tegendeel werd getoond. Zij heeft hem buitengesloten, omdat zij niet geheel zeker was van zijne admissibiliteit; terwijl na de gedane keus zij van het tegendeel behoorde zeker te zijn om hem buiten te kunnen sluiten. Nooit had — aangenomen de bevoegdheid van de Kamer — de vraag anders moeten worden gesteld dan eenvoudig: *is de Heer Brugmans comptabel*? Doch eigenlijk had, na de inzage der geloofsbrieven in welke uitdrukkelijk staat dat de Heer Brugmans geen aan den Lande comptabelen post bekleedt, deze ommiddellijk binnen gelaten moeten worden. Ieder lid zou vrijheid hebben gehad om, zoo hij Art. 92 verkeerdelijk toegepast achtte, een voorstel te doen tot weering van dit misbruik in het vervolg: thans heeft de tweede Kamer op de regten, en van de Staten van Holland en van den Koning, inbreuk gemaakt.

De Staten van Holland doen de keuze. Zij behooren zeker te zijn dat de benoemde de vereischten der Grondwet bezit. Hun oordeel deswege is ten overvloede uitgedrukt in de Credentialen: en zoodra deze in behoorlijke orde zijn bevonden, dat is, zoodra dat oordeel er in aangetroffen wordt, mag de toegang aan den benoemde niet worden geweigerd. De Kamer heeft de bevoegdheid om het bestaan, niet om de regelmatigheid van dat oordeel te onderzoeken. Zoo de tweede Kamer den Heer Brugmans als comptabel beschouwt en de Provinciale Vergadering hem als niet comptabel aangemerkt heeft, dan moet het gevoelen der Provinciale Staten worden gevolgd; omdat zij het regt der keuze hebben en dus hunne verklaring, hunne beslissing moet worden geëerbiedigd. Het is zoo dat er praecedenten bij de Kamer bestaan; maar, volgens den aard onzer Staatsregeling, moet op eene dwaling van de Nationale Vertegenwoordiging niet voortgebouwd worden, en het komt er dus enkel op aan of, hoewel het regt van benoeming geheel en zonder eenig hooger beroep aan de Provinciale Staten is overgelaten, de geschillen, in Art. 94 der Grondwet bedoelt, in plaats van uitsluitend tot de *inachtneming der vormen* betrekkelijk te zijn, zich insgelijks uitstreken tot de toepassing welke de Kiezers gemeend hebben van de bepalingen der Grondwet te moeten maken.

Doch zoo de Provinciale Staten door eene verkeerde opvatting blijkbaar de Grondwet hebben overtreden? Dáár gelaten dat de keuze zelve bewijst dat die overtreding niet voor iedereen duidelijk is, zou in dergelijk geval alleen de Koning, hetzij uit eigene beweging, hetzij door de Staten-Generaal bij een voorstel van Wet opmerkzaam gemaakt, deswege eene voorziening kunnen nemen. De handhaving der Grondwet, door vernietiging der keuze eener uitsluitend be-

voegde magt, kan uit den aard der zaak alleen vrij staan aan den Souverein, omdat de Souverein alleen boven alle de magten van den Staat is geplaatst en alleen, wanneer de beteekenis der Grondwet twijfelachtig is, de Constitutie uitleggen mag.

Al was de tweede Kamer gerechtigd om te onderzoeken of de toepassing van Art. 92 door de Provinciale Staten de juiste toepassing was, zoo bleef zij bij dat onderzoek aan de Grondwet en dus ook aan de *authentieke interpretatie* der Grondwet gebonden. Zoo de Staten-Generaal in hun kring bewaarders der Constitutie behooren te zijn, moeten zij de regten van de Kroon niet miskennen. Daaronder behoort de uitlegging der wetten, ook de uitlegging der Constitutie: anders zouden de Staten-Generaal de Souvereiniteit en het hoogste gezag bezitten; zij zouden dat alvermogen verkrijgen, hetwelk de factie bedoelt en uitsluitend aan de tweede Kamer verzekeren wil. Nu heeft de tweede Kamer niet slechts, zonder bevoegdheid, de keuze krachteloos gemaakt; maar zij heeft dit gedaan op grond eener uitlegging van Art. 92, strijdig tegen die welke de Koning, zoowel vroeger als ook door de beëdiging van den benoemden thans, er aan had gegeven.

Het is misschien in de tegenwoordige omstandigheden gelukkig dat door het ontslag van den Heer *Brugmans* aan de zaak, althans voor dit oogenblik, een einde is gemaakt; en het komt ons voor dat die Heer de benoeming tot Staatsraad in buitengewone dienst, als vergoeding der onaangename behandeling die hem is wedervaren en ook als blijk van 's Konings erkentelijkheid voor zijne belangelooze Vaderlandsliefde, allezins heeft verdiend. Inderdaad, zoo de Heer *Brugmans*, overtuigd van de wettigheid en deugdelijkheid der verkiezing, geen ontslag had gevraagd, wat zou het gevolg zijn geweest? De Staten van Holland zouden geenszins onverschillig en lijdelijk de krenking van hun kiesrecht hebben kunnen zien, en, gelijk men mag veronderstellen, zich tot den Koning, met verzoek om handhaving in hunne Constitutionele bevoegdheid, hebben gewend. Alsdan of liever uit eigene beweging zou de Koning waarschijnlijk tusschen beiden zijn getreden. Aan den eenen kant het gevoelen van den Koning, van de eerste Kamer en van de Staten van Holland; daartegen dat der tweede Kamer, verklaard door 45 tegen 41 stemmen en strijdig met de handelwijs dier Kamer zoowel vroeger als ook nu. En de Koning zou lijdelijk toezien dat, ten gevolge van de uitspraak eener geringe en partijdige meerderheid, eene wettige beschikking der bevoegde magt, door den Souverein uitdrukkelijk bekrachtigd, eigendunkelijk van alle door de Constitutie daaraan toegekende werking zou worden beroofd! Onder welk Bestuur zouden wij dan zijn geplaatst? Indien twee strijdige uitleggingen der Grondwet tevens worden geëerbiedigd, dan is het beter zonder Grondwet te zijn; en zoo de *interpretatio authentica* bij de meerderheid der tweede Kamer behoort, dan zou men onzen Staat spoedig in eene — wij achten deze uitdrukking niet onjuist — *revolutionaire Republiek* kunnen herscheppen, en de benoeming van den Heer *Le Hon* of den Heer *de Celles* tot Minister van Binnenlandsche Zaken — ongegronde en ongerijmde

geruchten, waarvan het eerste met schrik, het laatste met schrik en schaamte door iederen Nederlander die er geloof aan hechten kon, aangehoord werd — zou het waardige begin van dergelijke omwenteling zijn.

De *Noordstar* van 4 December wenscht behandeling van het Budget bij Hoofdstukken; waarborgen aan de Nationale Vertegenwoordiging wegens uitgaven van het Sijndicaat; aanneming van het *contreseing* der Ministers, en een Besluit omtrent de conflicten. Welligt is van deze vier punten alleen dat omtrent het Sijndicaat niet onderhevig aan vele en gewichtige bedenkingen; aan bedenkingen, die uit den inhoud en uit de beginsels der Nederlandsche Constitutie zijn ontleend. Meent de redactie, dat de Regering wel zou doen van zich eensklaps te verbinden tot hetgeen aan velen hoogstbedenklijk en zeer ongrondwettig schijnt, en bovendien ernstig en nauwkeurig onderzoek niet slechts bij den Koning, maar ook, volgens den aard onzer Staatsregeling, bij den Raad van Ministers en den Raad van State zou vereischen?

Met de uiterste bevreemding hebben wij gezien dat de *Noordstar* dit niet slechts wenscht, maar verklaart dat de Regering moet toonen ook van hare zijde *iets* te willen toegeven, niet om de petitiën, maar omdat zulks noodig is ter verkrijging van het gemeen overleg der Staten-Generaal. Dus concessien: niet omdat de zoogenaamde Natie in het Zuiden, maar, ronduit gezegd, omdat het Publiek hetgeen de redactie der *Noordstar* omringt, ze verlangt; niet omdat zij in het oog der Regering billijk en wenschelijk zijn, maar omdat anders het Budget niet aangenomen zal worden.

Voorzeker moet de Regering geen misbruik maken van het bestaan eener factie, tot het opdringen eener in elk ander geval niet aannemelijke begrooting; doch evenmin mag een weldenkend lid der Staten-Generaal misbruik maken van de verlegenheid der Regering, om met verwerping te dreigen eener begrooting die in elk ander geval aangenomen zou worden. Zoo dit ook omtrent financiële bedenkingen geldt, die tot de begrooting zelve betrekkelijk zijn; omtrent de voorwaarden die de *Noordstar* opgegeven heeft, behoort nog meer opgemerkt te worden. Zij betreffen onderwerpen, waaromtrent een lid der Staten-Generaal een voorstel van Wet inbrengen mag; doch daarbij bepaalt zich ten dien opzichte zijne Constitutionele bevoegdheid. Tot nu toe hebben wij gemeend dat het onnoodig was voor Nederlanders te betoogen, dat de weigering van fondsen, ten einde herstel van grieven te verkrijgen, niet slechts eene inbreuk op de Constitutie, maar de vernietiging onzer Staatsregeling zou wezen. Waarschijnlijk zullen wij nu daarop nader terug moeten komen; en nemen inmiddels uit de Staats-Courant van Berlijn de volgende uitdrukking over ook van onze gevoelens: *Par le rejet absolu du budget, les chambres non seulement franchiraient les limites de leurs attributions, mais enfreindraient encore leur devoir, et déclareraient la guerre au gouvernement.*

NEDERLANDSCHE GEDACHTEN.

De uitgave geschiedt bij G. VERVLOET, te 's Gravenhage; bij de voornaamste boekhandelaren en op alle postkantoren des Rijks.

Men abonneert zich voor 20 nummers te gelijk, tegen f 2. 50 franco per post.

Woensdag den 9^{den} December.

Aan de eene zijde de voorgedragene Wet op het Onderwijs, het Besluit waarbij aan den Heer *Brugmans* ontslag is verleend en de stellige openbaring dat er ten aanzien der tienjarige Begrooting aan geene transitoire Wet wordt gedacht; aan den anderen kant de benoeming van een Directeur-Generaal voor de Zaken der R. C. Eeredienst en de toezegging van waarborgen omtrent de handelingen van het Amortisatie-Sijndicaat doen, gelooven wij, duidelijk zien dat de Nederlandsche Regering voornemens is, zonder omzien, den weg van plicht en eer te vervolgen; dat de zoogenaamde *concessien* alleen betrekking hebben tot hetgeen, zonder voorbijzage der beginsels, ter voldoening aan de betamelijke wenschen van *welgezinden* kan worden gedaan; en dat zij dus, gelijk wij in ons vijfde Nummer hebben gewenscht en verondersteld, slechts de voorbereiding zijn tot den onvermijdelijken strijd welke, met de wapenen der Constitutie en den bijstand van de weldenkende bevolking, tegen eene magtige en muitzuchtige factie door de Regering zal worden gevoerd. Die maatregelen hebben reeds vruchten gedragen. Zij hebben waar het noodig was, erkentelijkheid, vertrouwen, ook wel vrees en nadenken verwekt. De aanneming van het Budget, welks verwerping weinige dagen geleden bijna zeker werd geacht, schijnt thans naauwelijks twijfelachtig te wezen.

Eene ronde en nadrukkelijke verklaring aan de Staten-Generaal zou evenwel niet overbodig zijn geweest. De geest onzer Staatsregeling is, ook ten gevolge der schijnbare onverschilligheid van de Regering omtrent de veldwinnende beginsels, ten eenemale miskend. Het is hier niet enkel om de redding uit de verlegenheid van het oogenblik te doen. Het kwaad is diep geworteld. Zoo het niet door de bedaarde en krachtige toepassing van een waarlijk Monarchaal en waarlijk Constitutioneel systeem bedwongen en uitgeroeid wordt, ontwijkt de Regering thans

een gevaar hetwelk zij straks in eene andere gedaante zal ontmoeten. Waarom niet reeds nu zich op de hoogte geplaatst waarop men, overeenkomstig de Constitutie, behoort te staan? Waarom niet reeds nu, *voor de beraadslaging over de Begrooting*, die beginsels onzer Staatsregeling, van welke blijkbaar afgeweken is, aan de Staten-Generaal als rigtsnoer voor hen zoowel als voor het Gouvernement, met waardigheid geopenbaard? Die handelwijze past aan de Regering, gelooven wij, meer dan wanneer zij eerst na de aanneming der Begrooting zich bereid tot datgene verklaart, wat, behoudens de welvaart van het Rijk, geen langer uitstel gedooft. Wel verre dat die edele houding haar thans nadeelig zou kunnen zijn, zou ook ten aanzien der discussie over het Budget de zedelijke kracht van het Gouvernement daardoor aanmerkelijk worden versterkt.

Eindelijk is op den 2^{en} December omtrent het verzoek van den Heer *Fontan* door de tweede Kamer beslist. Vier dagen heeft zij beraadslaagd over iets, hetgeen volgens de Grondwet buiten den kring van hare beraadslagingen ligt. Het regt van petitie aan de Staten-Generaal, indien het in de Nederlandsche Constitutie bestaat, kan althans, door Art. 161 tot *ingezetenen* beperkt, geenszins eigendunkelijk door de tweede Kamer tot *vreemdelingen* uitgestrekt worden. Dit evenwel heeft de tweede Kamer gedaan; niet door het aannemen van het verzoek, maar door eenig gevolg aan hetzelfde te geven: door het nederleggen ter Griffie, en reeds door de discussie zelve over het al dan niet overgaan tot de orde van den dag. *Praecedenten* zijn daaromtrent onverschillig. Englands Constitutie is langzamerhand en geheel door *praecedenten* gevormd; en wordt op dezelfde manier voor de nakomelingschap gewijzigd. Dit is het geval niet met eene geschrevene en zonder opzettelijke herziening niet veranderbare Constitutie. Geenerlei praecedent heeft tegen hare bepaling de minste kracht.

Niet slechts de inconstitutionaleiteit der discussie en de verregaande onbillijkheid en onbetamelijkheid der beschuldigingen tegen het Gouvernement, ook de houding en het gedrag van de Kamer hebben op sommige

rens iets hoegenaamd te beslissen, het advijs harer commissie, als naar gewoonte niet zou kunnen innemen?

Op dezelfde wijs kan iemand zeggen: men heeft het regt alleen tot schriftelijke indiening van een verzoek. Zouden daarom onze Staten-Generaal de mondelinge voordragt niet kunnen toelaten? Noch het een, noch het ander kunnen zij doen; omdat ook door hen de Grondwet moet worden geëerbiedigd. De inzending van het request kon niet worden belet; maar hetgeen als de petitionaris de Vergaderzaal binnen wilde dringen, door den bode of schildwacht plaats hebben zou, dat had ten aanzien van het verzoek eens vreemdelings door het onmiddellijk overgaan tot de orde van den dag moeten geschieden, even gelijk de Heer van Maanen, die ook de verzending aan den Minister van Justitie niet verhinderen kon, door eenvoudige ter zijdelegging van het libel voldaan zou hebben aan zijne verplichting. Was het menschkundig, den schijn aan te nemen als of men een onderzoek wilde afsnijden? Maar snijdt men dan het onderzoek af, omdat men beweert dat het niet bij de tweede Kamer behoort? Zoo men de mishandelingen bedoelt die Fontan zou hebben ondergaan; de tweede Kamer kon daaromtrent geene voorziening nemen; zoo men den zin van Art. 4 bedoelt, ieder Lid der Kamer kan een voorstel van Wet in de Vergadering brengen. De edelaardige en meer in het groot ziende Kemper, heeft eenmaal geheel anders gehandeld. Wij noodigen de Redactie uit om te herlezen hetgeen bij de beraadslaging omtrent de verzoeken van Guijet en Cauchois-Lemaire plaats heeft gehad. Zij zal daaruit kunnen zien dat die personen reeds vele maanden te Brussel waren gevestigd geweest en de hoedanigheid van ingezetenen hun niet werd betwist; zoodat door het aannemen van het voorstel van den Heer Kemper men wel eenige gebreken in den vorm, die de Centrale Sectie aangewezen had, voorbij gezien, maar geenerlei overtreding der Grondwet zou hebben begaan. De Heer van Reenen veronderstelde, even als wij, dat Artikel 161 het regt van petitie tot ingezetenen beperkt; in die veronderstelling was het verzenden naar de Commissie even ongepast, als het ongepast wezen zou haar prae-advijs in te winnen omtrent het mondeling inbrengen eener petitie; en Kemper zou in die zelfde veronderstelling, al had hij met de Noordstar tusschen de orde van den dag en het nederleggen ter Griffie weinig onderscheid gezien, desniettemin, omdat hij verder dan het tegenwoordig oogenblik zag, den Heer van Reenen, gelooven wij, hebben ondersteund. Kemper wist dat aan de beginsels wederstand moet worden geboden; en dat zoodra men afwijkt van hetgeen men verplicht was te volgen, die afwijking zelf, al mogt de zaak ten opzichte waarvan zij geschiedt, gering en onverschillig zijn, even gevaarlijk als strijdig met onze verplichtingen is. Doch de Noordstar zou niet slechts de discussie toegestaan hebben; ook na de discussie zou zij voor het nederleggen ter Griffie hebben gestemd: zij vindt hevigheid, overhaasting, kleingeestigheid in de orde van den dag. Het is zoo; haar gedrag zou aangenaam zijn geweest aan sommige zuidelijke leden en aan Fontan; vergeet zij het Gouvernement? Gansch anders heeft eenmaal Kemper gehandeld. »Het wordt noodig», zeide

hij, »dat dit onderwerp eenmaal worde afgedaan, ten einde of de geschonden regten, zoo het noodig is, te handhaven, of, zoo het blijken mogt dat hier niets strijdigs met de Grondwet heeft plaats gehad, ook het Gouvernement in eene ronde en duidelijke verklaring van de Kamer dien steun vinde, welke het regt heeft daarvan te vorderen.

Met genoegen hebben wij bij deze gelegenheid eene onlangs alhier uitgekomene brochure overgelezen: Een woord tot allen die het wel meenen; over Art. 161 der Grondwet. Dit werkje, ongetwijfeld door eenen welkenkenden Nederlander gesteld, bevat verscheidene opmerkingen die vooral in de tegenwoordige omstandigheden te regt worden herinnerd: als bijv. dat dit Artikel het voorwendsel van vele ongrondwettige handelingen is geworden; dat men zich bij het petitioneren over Staatsaangelegenheden niet op Engelslands Constitutie mag beroepen; dat ook onze Grondwet slechts beginselen bevat, die nadere toepassing vereischen; dat de Staat, al is de Monarchie gewijzigd, eene Monarchie blijft. De Schrijver, wiens opstel van juiste inzichten en warme Vaderlandsliefde getuigenis draagt, veroorloofte ons eene bedenking op hetgeen hij bl. 36 heeft gezegd: „Nog ééne ernstige en bepaalde delib. beratie in de hooge Vergadering onzer Staten over „den inhoud van dergelijke ongrondwettige petitien en „zij bekomen door eene stilzwijgende en schijnbare „erkenning, ook bij ons als Volksregt wettigheid.” Liever zouden wij meenen dat, wanneer de beraadslagingen der tweede Kamer of zelfs van de Staten-Generaal tot ongrondwettige uitkomsten hebben geleid, ook daarop toepasselijk is hetgeen in het te Leijden over Art. 161 uitgegevene betoog wordt gezegd: „Al „wordt de achtbare Kamer als bestormd door petitien, „indien het petitie-regt aan de Kamer niet bij de Wet „is gewaarborgd, beteekent de onwettige daad niets. „Zij is in zich zelve nietig en van geene waarde; „en het misverstand eener Wet, hoe oud het ook „zij, kan nooit eenig regt te weeg brengen. Zoo „spoedig de dwaling wordt aangewezen, moet ook „het kwaad hersteld worden. Verjaring geldt hier „niet, even zoo min als zij in misdaden behoorde te „gelden.”

Art. 161 behoort tot die algemeene uitdrukkingen der Constitutie, van welke zich de partijzucht, omdat ze door geene Wet verklaard en toegepast zijn, zeer gemakkelijk meester heeft gemaakt. Het is wenschelijk dat het Gouvernement nu reeds het stellige voornemen openbare om, voor zoo veel van de Regering afhankelijk is, een einde aan bestaande ergerlijke misbruiken te maken. De meeste omzigtigheid zal bij de uitvoering noodzakelijk zijn. Na de herhaalde lezing van het betoog waaruit de zoo even aangehaalde regels zijn ontleend, houden wij ons bijna geheel overtuigd, dat Art. 161 niet op de Staten-Generaal toepasselijk is. Dit punt verdient ten minste wel met ernst door de Regering overwogen te worden. Immers zou men het zeer moeten betreuren indien zij bij de regeling van een onderwerp, waaromtrent voorziening noodzakelijk is geworden, van een noodlottig misverstand, al was het ook in mindere mate, deelgenoot werd.

NEDERLANDSCHE GEDACHTEN.

De uitgave geschiedt bij G. VERVLOET, te 'sGravenhage; bij de voornaamste boekhandelaren en op alle postkantoren des Rijk.

Men abonneert zich voor 20 nummers te gelijk, tegen f 2. 50 franco per post.

Zondag den 13^{den} December.

ORANJES STAM ZAL HEEL DE WERELD LEEREN,
WAT HOUDING THANS AAN 'SWERELDS VORSTEN PAST.

Met deze woorden van een verdienstelijken dichter zij ootmoedige hulde gebragt aan den Vorst, die eene zijner voorvaderen waardige verklaring afgelegd heeft. De 11 December zal gedenkwaardig zijn in Nederlands Historie. Over den inhoud hetzij der Wet, hetzij van des Konings missive kan, wat de bijzonderheden betreft, op verschillende wijzen worden gedacht: maar dat de Koning zijne gevoelens en bedoelingen heeft kenbaar gemaakt; dat hij, door zulks vóór de beraadslaging over de tienjarige Begrooting te doen, heeft getoond niet sluiksgewijze, maar openlijk en zoo als het een Souverein betaamt, voor de regten der Kroon en voor de vrijheden des Volks, zooveel van hem afhankelijk is, te waken; dat hij vastelijk heeft besloten zich overeenkomstig de Constitutie te handhaven, als Hoofd van een Monarchalen en Nederlandschen Staat, waarin het wereldlijk gezag door geenerlei geestelijken invloed behoort overmeesterd te worden; dat hij evenzeer toegeeflijkheid betoont aan billijke wenschen, als onverzettelijkheid ten aanzien van ieder onbetamelijken eisch; dat hij de Wet van 16 Mei vernietigen wil, die reeds veel te lang tot oneer der Nederlandsche Staatskunde en regtsgeleerdheid heeft gestrekt; dat in dit voornemen — tot onderzoek der nieuwe voordragt zijn wij nog niet in de gelegenheid geweest — dat in dit voornemen en in de voorgedragene Wet op het Onderwijs de kenteekenen zijn van dat stelsel van regering, waardoor alleen het Vaderland nog kan worden gered: dit voorzeker is voor de Nederlandsche Natie reden genoeg om met blijdschap, eerbied en dankbaarheid mede te werken tot bereiking van het grootsche doel: vestiging van orde en regt op de miskende grondslagen der Nederlandsche Constitutie. De toekomst moge zorgelijk zijn. Laat ons op onze vaders zien: even als

zij bidden en werken; even als zij liefde en trouw bewijzen aan de Nederlandsche Dijnastie; even als zij de ware vrijheid erkennen, genieten en tegen elken aanval, van hoedanigen aard ook, behoeden. Wat ook het gevolg van misdadige opruijing moge zijn, de verklaring des Konings, op dit oogenblik gedaan, is genoeg om hem den eerbied van den weldenkenden tijdgenoot en van de onpartijdige nakomelingschap te verwerven; op dit oogenblik gedaan, is zij het bewijs dat het Huis van Oranje de groothartigheid zijner voorzaten heeft overgeerfd; op dit oogenblik gedaan, draagt zij het merk eener inderdaad Vorstelijke ziel.

Het schijnt dat één noord-Nederlandsch lid der tweede Kamer, omdat hij overtuigd is van de grondwettigheid eener *transitoire* Wet, zich bevoegd en verplicht acht om, zelfs in de tegenwoordige omstandigheden, tegen de Begrooting te stemmen.

Naar ons inzien kan geen *transitoire* Wet voorgesteld worden.

1.º De Koning heeft stellig verklaard, dat hij zoodanige Wet, ten opzichte van het 10 jarig Budget, als inconstitutioneel beschouwt. Indien hij deze overtuiging niet zeer spoedig verliest: en wie zou, wat ook over de zaak zelve zijn persoonlijk gevoelen moge zijn, in het welbegrepen belang van den Staat dergelijke veranderlijkheid kunnen wenschen? dan mag hij als Souverein, zelfs op het verlangen der Staten-Generaal, geene, zijns erachtens, verkeerde uitlegging geven aan de Constitutie.

2.º De begrooting kan niet onbepaaldelijk door den Koning, op aandrang der tweede Kamer, worden gewijzigd; anders zou de willekeur van de Kamer in de plaats van het gemeen overleg worden gesteld.

Het schijnt dat de Koning reeds alles gedaan heeft wat hij meent te kunnen doen; hij mag geene Begrooting aan de Kamer onderwerpen, van welker ongenoegzaamheid hij te voren overtuigd is.

3.º Het Budjet wordt om de grieven verworpen: op zich zelf zou het door eene waarschijnlijk aanzienlijke meerderheid aangenomen worden. Waartoe dus eene *transitoire* Wet? Om voldoening te geven ten opzichte van die grieven? Daartoe mag de Koning zich niet laten dwingen. Tot wijziging der Begrooting? Die zou tegen het gevoelen niet slechts van den Koning, maar ook van de meerderheid der tweede Kamer worden gewijzigd.

Dus geene *transitoire* Wet. En wat nu? In eene regtbank gezeten als uwe ambtgenooten veroordeelen, zonder op schuld of onschuld te willen letten, zult gij het doodvonnis bekrachtigen door uwe beslissende stem? Zult gij niets der aan u toevertrouwde lading over boord laten werpen, ook niet om het reeds zinkende vaartuig te behouden? Zult gij, Vertegenwoordiger van het Nederlandsche Volk, uwe financiële bezwaren niet ten offer willen brengen? Ook niet, nu het gedrag uwer ambtgenooten u *regt* daartoe geeft? Ook niet, nu de omstandigheden het als *pligt* van u eischen? Ook niet, om den Vorst en het Vaderland tegen onheilen te behoeden, waarvan noch aard, noch duur, noch uitgestrektheid berekenbaar is?

Het verwerpen der Begrooting om grieven die daartoe niet betrekkelijk zijn, is een daad die de eerste Kamer als 't ware wegneemt uit de Constitutie; den Koning eensklaps berooft van alle magt; het gezag uitsluitend en onverdeeld in den boezem eener afdeling der Staten-Generaal vereenigt, en het lot der Nederlanden; zoo de Koning, ondersteund door het Volk, zich niet handhaaft als Constitutionele Souverein; aan de hartstogtelijkheid der factie en aan de verder ontwikkelende der revolutionaire beginsels geheel onderwerpt. Die daad kan niet anders dan als de vernietiging der Staatsregeling *in massa* worden beschouwd.

Men wil dat vele zuidelijke leden voornemens zijn, zonder nadere openlegging hunner gevoelens, tegen het Budjet te stemmen. Regt zoo! Het is te doen noch om de Begrooting, noch om overtuiging, noch om gemeen overleg. Thans moet de keus worden gedaan tusschen het behoud van het Vaderland met Oranje,

en de onbelemmerde inhaling van gewetensdwang, burger-oorlog en anarchie. Zouden ook de noord-Nederlandsche leden, zoo het bedoelde gerucht waarheid is, niet wel doen met te zwijgen, zoodra één hunner het gevoelen van allen zal hebben opengelegd? Niemand althans vernedere zich door het betoog van de ongerijmdheid dier zoogenaamde grieven: het revolutionaire beginsel zelf, van *uit dien hoofde* te verwerpen, zou aangetast moeten worden: elke andere verdediging achten wij onvereinigbaar met een regt begrip van den aard der Constitutie en van de waardigheid van het Gouvernement.

OVER DE BEGROOTING.

10 December.

Bij de kunstmatige spanning, welke de woelingen der factie binnen weinige maanden te weeg gebragt hebben, is de uitkomst der beraadslagingen over de Begrooting voor de rust van het Vaderland en wellicht voor die van Europa van onberekenbaar belang. Bij die beraadslagingen zal, zoo het schijnt, geheel afgeweken worden van hetgeen zij eigenlijk behoorden te zijn. De innerlijke waarde der voorgedragene Wetten wordt meer en meer als bijzaak beschouwd. Sommige, vele leden der tweede Kamer willen aan het Gouvernement, tot dat de Koning hunne voorschriften zal opgevolgd hebben, de toestemming ten aanzien van geene Begrooting, hoe ook ingerigt, geven; zij willen ook die fondsen aan de Regering onthouden, zonder welke de voortdoring van den Staat onmogelijk is. Zij gebruiken hun stemregt geenszins tot dat einde waartoe de Grondwet het verleent: om namelijk de aanneming van een goed Budjet of de verwerping eener slechte Begrooting te bewerken. Zij misbruiken dat regt om zich daarvan, als van het krachtigste wapen in den aanval tegen het wettig gezag, te bedienen. En wat moet het gevolg zijn van dit gedrag, hetwelk naar het oordeel van menigen onpartijdigen beschouwer met geen zachteren titel dan dien van misdaad en miltzucht kan worden bestempeld? Dat de beraadslaging van natuur verandert; dat het onderzoek der groote financiële aangelegenheden van het Rijk, waarmede men zich uitsluitend behoorde bezig te houden, uit het oog verloren of op den achtergrond wordt gesteld; dat, in plaats van bedaarde overweging der voorgelegde ontwerpen, een hevige strijd tusschen opgewondene partijen ontstaat; dat het om aanranding of verdediging van de Regering, om vernietiging of behoud der Staatsregeling te doen is; dat bij gevolg geoorloofd en pligtmatig wordt, hetgeen anders ongeoorloofd zou zijn; dat de vaderlandlievende vertegenwoordiger der Natie genoodzaakt is tusschen twee zaken die hij verderfelijkt acht, de minstverderfelijke te kiezen en dus, gelijk de tegenpartij ieder Budjet verwerpt, ieder Budjet,

ook waarin hij hoogstgewigtige feilen ontdekt, ter handhaving van de maatschappelijke orde zich te laten gevallen.

In dezen stand van zaken blijft het desniettemin van belang, de onderhavige Begrooting ook uit een financieel oogpunt te onderzoeken. Sommigen die zich niet openlijk als tegenstrevers der Regering willen verklaren, of die het ongerijmde en oproerige eener stelselmatige weigering van fondsen wenschen te ontwijken, zullen zich op de gebreken van het voorgedragene ontwerp, heizij die bij hen reden of voorwendsel zijn, beroepen. Anderen zullen in de, naar ons inzien zeer ongegronde verwachting, dat er misschien nog wel eene *transitoire* Wet voorgedragen zal worden, hunne bedenkingen geenszins aan den drang der omstandigheden ten offer willen brengen; en onder hen die voornemens zijn het Gouvernement door eene goedkeurende stem te ondersteunen is er menigeen, die genoegzame aanmerkingen heeft om niet zonder eenigen weêrzin tot de aanneming te besluiten.

De regtvaardiging van het Budjet laten wij aan meer bevoegde regters geheel over. Ook ontkennen wij niet dat het mogelijk, welligt ook raadzaam zou zijn, meer eenvoudigheid en minder geheimhouding in het bestuur der geldmiddelen te brengen. De maatregelen omtrent 's Lands financien leveren misschien overvloedige stof tot gegronde berisping. De toestand der Nederlanden schijnt ten aanzien der Nationale Schuld althans niet gunstiger dan die van verscheidene andere Rijken; en schoon er in vele klagten, bijv. over de bovenmatige hoogte der belastingen, zeer veel overdrijving en onnaauwkeurigheid is, verdedigen wij thans noch het bedrag der uitgaven, noch den aard der middelen waar door ze worden bestreden, noch de wijze der heffing, noch eenig ander gedeelte van het financieel beheer. Eene algemeene aanmerking is, gelooven wij, op dit oogenblik van grooter gewigt. Zij betreft de houding welke de tweede Kamer, ook bij de beoordeeling van het Budjet *op zich zelf*, ten aanzien der Regering aangenomen heeft: eene houding die even strijdig tegen de Nederlandsche Constitutie als voor de ware belangen van het Vaderland schadelijk is: wij bedoelen de gewoonte, om het raadzame en gepaste van alle de uitgaven tot in de kleinste bijzonderheden te onderzoeken.

Het raadzame en gepaste: want dit onderzoek strekt niet om zich te overtuigen van de noodzakelijkheid der gevraagde fondsen ter bereiking van de oogmerken van het Gouvernement; maar wel, om die ontwerpen zelve ter toetse te brengen en, ingeval van afkeuring, door weigering van geld de uitvoering onmogelijk te maken. *Van alle uitgaven*: ook van die welke tot onderwerpen betrekkelijk zijn, meer bijzonder en uitsluitend aan den Koning overgelaten. *Tot in de kleinste bijzonderheden*: men tracht aan het Bestuur de minst mogelijke ruimte te geven om over de verleende sommen naar gelang van deszelfs inzichten en van de omstandigheden te beschikken.

Deze handelwijze achten wij onvereinigbaar met de Constitutie. Volgens Artikel 61 heeft de Koning het opperbestuur van de algemeene geldmiddelen, en volgens Artikel 121 wordt de inwilliging der Staten-Generaal vereischt op de begrooting van de uitgaven van het Rijk: doch deze bepaling wordt door de

houding der tweede Kamer met de daad uitgelegd in een zin, waardoor de kracht van 's Konings opperbestuur weldra ten eenemale zou worden vernietigd. De goedkeuring der Nationale Vertegenwoordiging, op eene onbekrompene wijs en zonder zich in alle de bijzondere deelen van het dagelijksch bestuur te mengen; *het uitvoerig verslag van het gebruik der geldmiddelen*, hetgeen de Koning jaarlijks aan de Vergadering doet geven, Artikel 128; de instelling der Algemeene Rekenkamer, Artikel 202; schenen, toen de Grondwet werd gemaakt, genoegzame waarborgen tegen willekeur en geldverspilling te zijn. Men veronderstelde dat, behoudens die voorzieningen, de Staten-Generaal altijd en in allen gevalle met genoegzame gerustheid eene ruine som aan den Koning zouden kunnen verleen om daarmede de Staatsbehoeften, overeenkomstig zijne eigene inzichten, te bestrijden. Niemand dacht er aan dat de Koning, ook om de geringste som te verkrijgen, eerst genoodzaakt zou kunnen zijn aan de Staten-Generaal uitlegging en opening zijner oogmerken te geven, en hen vooraf van de nuttigheid dier oogmerken te overtuigen.

Artikel 127 neemt reeds alle twijfeling weg: *De uitgaven voor ieder Departement van algemeen bestuur maken een afzonderlijk hoofddeel der algemeene begrooting uit. De penningen voor een Departement toegestaan, kunnen alleenlijk en bij uitsluiting worden gebruikt voor de uitgaven tot dat Departement behoorende.* Het is dus niet genoeg dat de Koning de inwilliging vragt eener bepaalde som: die som moet in zoo vele Hoofdstukken worden verdeeld, als er Departementen van Algemeen Bestuur zijn: zoo veel voor Binnenlandsche zaken, zoo veel voor Oorlog, Financien, Justitie, enz. Die bepaling schijnt niet wijze voorzorg gemaakt; niet slechts wordt het daardoor mogelijk na te gaan, of soms eene met de Staatsbehoeften volstrekt onevenredige som wordt gevraagd; men is tevens ontslagen van de vrees dat de Regering, bij voorbeeld, om zonder bijstand van de Natie groote ondernemingen tot stand te brengen of een oorlog vol te kunnen houden, gewigtige deelen van het Staatsbeheer verwaarloozen zou. Doch de Grondwet is ook niet verder gegaan. Zij legt aan de Regering de verplichting niet op, om aan de Staten-Generaal vooraf te doen kennen hoeveel zij, bij voorbeeld op het Hoofdstuk der Binnenlandsche Zaken, voor Kunsten en Wetenschappen of voor Schutterijen, of voor Binnenlandsch Bestuur voornemens is te besteden: en wanneer de Regering niet alleen dit openbaart, maar ook, om de kunsten en wetenschappen ten voorbeeld te nemen, wat zij voor Academien en wat voor lager Onderwijs behoeft, wat zij aan Gent en wat aan Groningen te koste zal leggen; of zij het traktament van een ondertuinier of van een *boutefeu* vermeederen wil: dan daalt zij geheel af van de hoogte waarop zij door de Constitutie is geplaatst; dan verliest zij hare regten en pligten, haar natuur en wezen geheel uit het oog.

Doch, voert welligt een lid der tweede Kamer ons te gemoet: „ik dien van de noodzakelijkheid ook der kleinste uitgaven de overtuiging te verkrijgen, om mijne toestemming met gerustheid aan het geheel te kunnen geven.” Deze redenering ware juist, indien de Koning geenerlei uitgaven mogt doen dan welke

de meerderheid der Staten-Generaal noodig en nuttig acht. De Vertegenwoordigers der Natie moeten den Koning niet aanmerken als hun' algemeenen opzichter en betaalmeester-generaal: zij behooren hem, overeenkomstig de Grondwet, als hun Vorst en als den Operbestuurder van het Rijk te beschouwen; zij moeten hem de beschikking laten over eene som, *ruim* berekend naar de bekende behoeften van den Staat en van ieder Departement, naar de omstandigheden des tijds en naar de *algemeene* inlichtingen die de Regering hun geeft; de inwilliging behoort niet te worden voorafgegaan door een onderzoek van zoodanigen aard, dat het Opperbestuur daardoor aan den Koning ontruikt en bij de tweede Kamer overgeplaatst wordt.

De Koning kan jaarlijks over een millioen voor onvoorziene uitgaven beschikken; en wij ontkennen niet dat daardoor, en ten gevolge der nog vrijgeblevene af- en overschrijving tusschen de onderdeelen der verschillende Departementen, en door nog andere hulpmiddelen welligt, de Regering voldoende ruimte en speling bezit om zich in kleinigheden de wet niet voor te laten schrijven. Dit is zoo: aldus wordt het doel, waartoe de Regering regstreeks moest geraken, even goed door een omweg bereikt; men verzet zich niet tegen het beginsel 't welk de tweede Kamer langzamerhand op den voorgrond heeft gezet, maar men ontduikt de gevolgen. Bedriegelijke gerustheid! Zoodra men de stelling niet wederstaat dat de Staten-Generaal, in plaats van eene algemeene overzage der Staatsbehoeften te verkrijgen, over het al dan niet verrigten der afzonderlijke uitgaven kunnen beslissen, dan zal langzamerhand de stelling in volle kracht toegepast worden. Met angstvalligheid zal het gebruik van bovengemeld millioen worden onderzocht: Art. 127 zal, even als Art. 161 en zoo vele anderen, door gedrongene en valsche uitlegging als *une pierre d'attente* voorgedragen worden. De Grondwet heeft aan *ingezetenen* het regt van petitie verleend: zij heeft het aan *vreemdelingen* niet ontzegd; integendeel, zij heeft het beginsel erkend dat op allen behoort toegepast te worden. Even zoo hier. De Grondwet heeft bepaald dat de uitgaven voor ieder Departement een afzonderlijk Hoofdstuk zouden uitmaken: zij heeft daardoor niet belet dat elke uitgave afzonderlijk op de Begrooting gebragt, afzonderlijk overwogen, afzonderlijk al dan niet aangenomen kan worden. Integendeel: die *specialiteit* ligt juist in haren geest en is slechts de meer uitgebreide toepassing van het daargestelde beginsel. Zoodra de Kamer het regt heeft om, wel verre van in het algemeen bezuiniging en vereenvoudiging te verlangen, met den Koning over de kleinste uitgave te twisten; als zij aanmerkingen maakt op het overdadig gebruik van vuur en licht, op het aanstellen van een bediende, op den aankoop van een klokkenspel in een Academiegebouw; en wanneer dien ten gevolge de gevraagde fondsen van de Begrooting afgetrokken worden, dan is het billijk dat diezelfde uitgaven niet met andere fondsen worden verrigt. Immers dan zouden de Staten-Generaal, gelijk men het noemt, om den tuin worden geleid. Neen! zoo men voor zijne regten niet

zorgt, men zal de vernederende gevolgen dier zorgeloosheid niet ontgaan; en de Koning der Nederlanden zal over geen cent, zonder voorafgaande toestemming en opvolgende verantwoording, kunnen beschikken.

Hoe weinig men bij het ontwerpen der Constitutie zoodanig iets heeft bedoeld, wordt met waardigheid uitgedrukt in de Aanspraak waarbij, op last van den Souvereinen Vorst, de grondbeginselen der Grondwet van 1814, waaruit de onderhavige bepalingen zijn ontleend, aan de Notabelen worden medegedeeld: „De „geldmiddelen door de Algemeene Staten toegestaan „en ter beschikking van den Vorst gesteld, mogen „wel slechts alleen gebruikt worden tot de vastge- „stelde posten waartoe zij zijn ingewilligd, maar „de bijzondere wijziging van dat gebruik zal door „geene vooroordeelen, onedele driften, kleingeestigheid of zucht tot tegenspraak kunnen worden be- „paald of bemoeijelikt, en de algemeene zaak, de „rigtige en spoedige uitvoering van alles, wat tot behoud „daarvan dienen moet, is aan den Vorst verbleven.” En in welk een ruimen zin dit behoort opgevat te worden, blijkt onder anderen uit de daarmede in verband staande periode: „Dat vrij en onbelemmerd „bestuur over de geldmiddelen zal ons ten waar- „borg verstreken dat, wanneer het er op aan mogt „komen... de wapens op te vatten, het leger en „de vloot met spoed en kracht op de been en in „werking zullen kunnen worden gebragt.”

Men mag zich des te meer verwonderen dat onder de tegenwoordige Grondwet een zoo verregaand misbruik ingeslopen is, omdat de minder juiste of althans tot verkeerde opvatting aanleiding gevende bepaling der Constitutie, waartoe de aangehaalde woorden betrekkelijk zijn: „Alle de ingewilligde pen- „ningen worden gebruikt tot de *vastgestelde posten* „en geene anderen;” in meergemeld Artikel 127 door de duidelijke bewoordingen: *Departementen van algemeen Bestuur*, zijn vervangen.

Doch waartoe zouden wij ons op eenige afzonderlijke bepaling der Constitutie, op de analogie en den geest onzer Staatsregeling beroepen? Zoo het bestaande misbruik in deszelfs voortgaande ontwikkeling wordt geduld, gaat de gansche Staatsregeling te niet; en voorloopig kan bijna de geheele Afdeeling *van de magt des Konings* uitgewischt worden. Dan ontnemt men aan den Koning zelfs de uitvoerende Mogt: hij behoudt die althans in geen anderen zin dan waarin zij door alle ambtenaren, ministers, burgemeesters en veldwachters, uitgeoefend wordt. Dan gaat zelfs het stelsel te niet, waarmede de revolutionaire Theoristen zich menigmaal, althans aanvankelijk, vergenoegen; het stelsel van geheel onafhankelijke Magten, waarin het wettig gezag zich verdeelt. De Nationale Vertegenwoordiging oefent ook de uitvoerende Magt bij voortdurende uit; die magt kan alleen in zoo verre worden gezegd, nog bij den Koning te behooren als hij de *uitvoerder* is der bevelen die de tweede Kamer hem geeft. De Staten-Generaal zijn niet slechts van mede-wetgevers, mederegenten geworden: de tweede kamer regeert alleen, door den Vorst en in zijne plaats.

NEDERLANDSCHE GEDACHTEN.

De uitgave geschiedt bij G. VERVLOET, te 's Gravenhage; bij de voornaamste boekhandelaren en op alle postkantoren des Rijks.
Men abonneert zich voor 20 nummers te gelijk, tegen f 2. 50 *franco* per post.

Woensdag den 16^{den} December.

De verklaring des Konings is de nadrukkelijkste wederlegging van al hetgeen sedert eenigen tijd omtrent de waarschijnlijkheid van een maatregel buiten de Constitutie bijgebracht wordt. Eerbiediging der Grondwet: ziedaar wat de Koning verlangt; ziedaar waartoe hij de medewerking ook van de tweede Kamer ingeroepen heeft. Het is niet de Grondwet, gelijk ze nu, door verkeerde uitlegging verwrongen en misvormd, een wapen van heerschzucht en dweeperij zou kunnen worden: het is de Grondwet, gelijk zij het natuurlijk gevolg der omstandigheden is geweest; gelijk zij in 1815 ontworpen, aangenomen en in den beginne door vijand en vriend begrepen is geworden. De Koning wil, evenzeer als bij de aanvaarding der Souvereiniteit, regeren overeenkomstig eene Grondwet *die de burgerlijke regten, welke een inderdaad vrij volk kenschetsen, genoegzaam verzekere*; doch hij is, ook om dit bij voortduring te kunnen doen, aan het Nederlandsche Volk verplicht en door de Grondwet gehouden, de grondslagen van het Staatsgebouw, dat zijn, het Monarchaal gezag, de Godsdienstvrijheid en de zelfstandigheid van het Rijk, tegen oproerig vrijheidsgeschreeuw, heerschzucht, dweeperij en buitenlandschen invloed te beschermen.

De vijanden van den Koning hadden wel gewenscht dat hij, in plaats van met de Grondwet in de hand hen tegen te gaan, zich van een zoogenaamd *coup d'état* had bediend. De predikers van een *pacte bilatéral* en een *contrat synallagmatique* zouden zich dat ten nutte hebben gemaakt. Het Gouvernement heeft

thans noodig niet slechts kracht, moed en standvastigheid, maar ook wijsheid en beleid. Sommigen, zelfs in de noordelijke Gewesten, zijn even bekommerd dat de Koning zijn gezag, zoo het wederom naar behooren wierd geëerbiedigd, zou kunnen misbruiken, als zij tot nu toe omtrent alle de buitensporigheden der factie zorgeloos zijn geweest. Laten die ver vooruitziende lieden bij hunne angstvolle berekening ook dit niet vergeten, dat in de Constitutionele Monarchien, waar men eensklaps eene Nationale vertegenwoordiging ingevoerd heeft, des Konings gezag niet krachtig genoeg is om zich, zonder de liefde en trouw der onderdanen, op den duur door eigene middelen staande te houden. De overweging hiervan moge aan alle Nederlanders tot opwekking en tevens aan hen, die ter goeder trouw nog beducht zijn voor onwederstaanbare overmagt van het Monarchale gezag, tot geruststelling en waarborg verstrekken.

Het is eene treurige waarheid, dat *de pligtbetrachting in openbare betrekkingen is ondermijnd*. Door vele personen, wier bekende gevoelens onverenigbaar met de handhaving der Nederlandsche Staatsregeling zijn, worden gewigtige bedieningen bekleed; en ook hieraan is het grootendeels te wijten dat in sommige Gewesten, ten aanzien van het doen eerbiedigen der bestaande verordeningen en wetten, eene verregaande en voor de openbare rust en orde verderfelijke ooglui-

king en pligtverwaarloozing plaats heeft gehad. Ambtenaren, die zich vijandig betoonen tegen het Gouvernement, kunnen zich niet beklagen zoo de Koning hun zijn vertrouwen onttrekt: de Koning is het, die zich te regt over het misbruiken van zijn vertrouwen beklaagt. Het is daarom te hopen dat er spoedig moge worden voorzien in een kwaad, dat de gansche kracht van de Regering verlamt; en tevens zouden wij het wenschelijk achten dat, indien men tot het afzenden van waarschuwendende circulaires mogt besluiten, dezelve onmiddellijk in de Staats-Courant wierden geplaatst; niet slechts omdat zoodanige afzending toch spoedig ruchtbaar zou worden, maar ook omdat het met de waardigheid van het Gouvernement overeenstemt, openlijk uit te komen voor die regeling van het bestuur, welke in iederen welingerigten Staat volstrekt noodzakelijk is.

OVER DE BEGROOTING.

2^e. Artikel.

Het is, zeiden wij, eene tegen de Nederlandsche Constitutie en de ware belangen van het Vaderland strijdige gewoonte, die bij de tweede Kamer zich langzamerhand heeft gevestigd, om zelfs de kleinste bijzonderheden der Begrooting ter toetse te brengen.

Is iemand met den aard en de uitgestrektheid van dit ingeslovene misbruik niet genoegzaam bekend, hij doorbladere slechts de processen-verbaal der Afdeelingen en, waarom moet er dit bijgevoegd worden? ook de antwoorden van het Gouvernement. Geene uitgave zoo gering, zoo nuttig of zoo geheel door de Grondwet aan 's Konings goedvinden overgelaten, waartegen niet bedenkingen in het midden worden gebragt; en de handelwijs van het Ministerie dienaangaande heeft tot nu toe velen versterkt in het verkeerde be-

grip, dat er niet slechts aan de Staten-Generaal een uitvoerig verslag, maar, gelijk inderdaad gebeurt, aan de tweede Kamer rekenschap en voorafgaande opening van het gebruik der geldmiddelen moet worden gedaan.

Het spreekt van zelf dat door de leden eener Vergadering, welke uit den aard derzake vele schrandere en kundige personen bevat, zeer belangrijke aanmerkingen omtrent alle deelen van het beheer kunnen worden gemaakt. Alles met beleefdheid te ontvangen, het merkwaardige met zorg te onderzoeken en het goede met erkentelijkheid te gebruiken, behoort tot de pligten die elke verlichte Regering met genoeg vervult. Ieder lid van de tweede Kamer kan, individueel, even als elk ander persoon, zijne aanmerkingen over ieder punt van bestuur en regering ter kennisse brengen van het Gouvernement; iedere Afdeeling, ook wel de meerderheid of minderheid der tweede Kamer, kan dit altijd en bij elke gelegenheid doen. Maar: en dit is het wat veel te weinig in het oog wordt gehouden: hetgeen *inlichting* en *raadgeving* is, moet niet de gedaante van *vordering* en *voorschrift* verkrijgen. De tweede Kamer brengt hare zwaarigheden tegen de uitgaven die 's Rijks administratie vereischt, met de aanneming der Begrooting in verband; even als ware de Koning verplicht, of die zwaarigheden op te lossen tot volkomen genoeg en overtuiging van de meerderheid van de Kamer, of wel, gelukt hem dit niet, zich, ook tegen eigen gevoelen aan, naar de inzigten van die meerderheid te schikken.

„Doch mijne inwilliging wordt op de Begrooting vereischt. Ik kan dus het Budget, ook omdat „sommige uitgaven mij of onnoodig voorkomen, „of onvereenigbaar met eene goede inrigting van „het bestuur, zelfs zonder rekenschap mijner be- „weeggronden af te leggen, eenvoudig verwerpen.” Dit *kunt* gij, maar dit *moogt* ge niet doen. De Koning *kan*, daar hij het opperbestuur der geldmiddelen heeft, dat bestuur opzettelijk inrigten op eene voor het Land verderfelijke wijs; maar dit *mag* hij

niet doen. De tweede Kamer kan, door weigering van de noodige gelden, indringen in het Staatsbeheer; maar dit mag zij niet doen: omdat daardoor 's Konings opperbestuur, tegen den aard onzer Staatsregeling, te gronde zou gaan. De Grondwet moet ter goedertrouw en overeenkomstig haar geest opgevolgd worden. Zoo dra men zijne Constitutionele krachten misbruikt om eene ongrondwettige overmagt te verkrijgen, is de Grondwet niets dan een twistappel meer, tot dat het regt van den sterksten zich boven de regten van allen verheft.

Onvereenigbaar met onze Staatsregeling is het gedrag der tweede Kamer: de uitvoerende magt wordt, gelijk wij in ons vorig Nummer aangemerkt hebben, ontnomen aan de Kroon en in den boezem eener afdeeling van de Nationale vertegenwoordiging overgebracht. Is het noodig, dit in de bijzonderheden duidelijk te maken? *De Koning heeft het bestuur der buitenlandsche betrekkingen*: Art. 56. Met reden: hij is Souverein, en bovendien; hij alleen kan beoordeelen wat de bevestiging en uitbreiding derzelve vereischt. Nu leze men, bijvoorbeeld, de redevoering van den Minister van Buitenlandsche Zaken, van den 14 Mei 1829: *Les traitemens de quelques agens diplomatiques, a-t-on-dit, paraissent trop élevés. Cependant le gouvernement les a calculés sur les besoins indispensables des missions. Une modique addition au strict nécessaire qu'elles reçoivent, eut probablement porté des fruits salutaires, en leur procurant les moyens d'étendre leurs liaisons sociales, premier élément des succès diplomatiques. Mais des résultats ainsi obtenus eussent difficilement été susceptibles d'une évaluation en chiffres*; en de wenschelijke verhooging is achter gebleven, omdat de tweede Kamer niet van hare nuttigheid zou hebben kunnen worden overtuigd. Wat baat nu het toegekende bestuur, zoo de Koning ook daarvoor geenerlei uitgave kan doen, zonder uitdrukkelijk door de tweede Kamer als 't ware te zijn geautoriseerd? *De Koning heeft bij uitsluiting het opperbestuur over de volkplantingen en bezittingen*

van het Rijk in andere werelddeelen: Art. 60. Waar blijft dat gedeelte van 's Konings *praerogative*, indien hij, wanneer de Kamer niet overtuigd is omtrent het raadzame van het behoud, bij voorbeeld, der kust van Guinea en van het etablissement te Sierra-Leone, genoodzaakt zou kunnen worden om, niet wijzigingen te maken in het bestuur, maar om die bezittingen te verlaten. *De Koning regelt de bezoldiging van alle kollegien en ambtenaren die uit 's Lands kas betaald worden, en brengt dezelve op de Begrooting der Staatsbehoeften. De bezoldiging der ambtenaren van de regterlijke magt wordt door de wet geregeld*: Art. 61. De tegenstelling is niet dubbelzinnig: tot het laatste wordt het gemeen overleg der Staten-Generaal, tot het eerste niets dan de wil des Konings vereischt. Wat beteekent dit verschil, zoo de Koning tot vermindering van alle traktementen, van hoedanigen aard ook, kan worden gedwongen; zoo hij van elke traktementsverhooging, van elke nieuwe aanstelling reenschap geven moet? De een vindt dat de Staatsraden, een ander dat de Secretarissen-Generaal te ruim worden bezoldigd; een derde wil niet langer Administrateurs; een vierde geene Commissarissen van District, geen Jagt-Departement, minder leden in de Rekenkamer, afschaffing van alle Policie-ambtenaren en geene Staats-Secretarie; en niemand van die allen begrijpt dat, door de wijs waarop die aanmerkingen worden gemaakt, zij eene wezenlijke inbreuk op 's Konings Constitutioneel gezag zijn geworden! De Koning verheft in den Adelstand, en door hem worden Ridders benoemd: Artikel 63 en 64. Maar hoe, zoo de tweede Kamer, ook daarvoor niets bekostigen wilde of, gelijk men, waarschijnlijk bij vergissing, verhaalt dat reeds nu aan een lid ontvallen zou zijn, verklaart iedere Begrooting te verwerpen, waarop een penning voor de Orde van den Nederlandschen Leeuw aangetroffen wordt? *De Koning stelt Ministeriele Departementen in, benoemt derzelver hoofden en ontslaat die naar welgevallen*: Art. 75. Waar blijft de vrije beschikking die de Grondwet hieromtrent, ook in andere artikels, aan den Koning heeft toegekend, zoo de tweede Kamer hem met de daad voorschrijven kan, het vereenigen, of splitsen, of afschaffen van Departementen; ja zelfs — dit is alreeds, nu laatstelijk, in eene der Secties gebeurd — aan den Koning te kennen geeft dat zij niet verkiest, dat deszelfs Minis-

ter van Marine, gedurende 's Konings verblijf te Brussel, in 's Gravenhage resideert.

Welligt voert men ons te gemoet dat onder het bijgebragte sommige zeer juiste aanmerkingen zijn, of die althans vatbaar zijn voor onderscheidene beschouwing. Dit betwisten wij niet; maar, gelijk wij reeds zeiden, wat als inlichting, of wensch, of raad allezins goedkeuring verdient wordt ongeoorloofd, zoodra men, in den waan dat zaken van administratie of regering ter beslissing van de tweede Kamer moeten staan, de goed- of afkeuring der gansche Begrooting eenigermate van het opvolgen en onmiddellijk opvolgen dier raadgeving afhankelijk maakt.

Nog eene andere tegenbedenking zou misschien geopperd kunnen worden, namelijk: dat, schoon de Koning aan menigvuldige aanmerkingen geenerlei gehoor gaf, de meerderheid van de Kamer, al keurde zij die aanmerkingen goed, evenwel niet zoo strengelijk gebruik zou maken van haar regt dat zij, om eenige bezwaren van ondergeschikt belang, de gansche Begrooting zou verwerpen! Deze redenering is uit tweederlei oogpunt niet juist. Vooreerst heeft de Kamer, volgens de Grondwet, het regt niet dat men hier bedoelt, en kan het door geenerlei ongrondwettige aanmatiging hebben verkregen. Ten anderen, indien zij waarlijk dat regt bezat, zou zij geenszins naar willekeur daarvan al dan niet gebruik kunnen maken; het zou haar niet zonder oogmerk zijn verleend, en zij zou verplicht zijn zich daarvan te bedienen. De zaak zou eene geheel andere en omgekeerde houding verkrijgen. De Begrooting zou niet meer door den Koning worden gemaakt; maar, naar aanleiding van 's Konings voorstel, door de tweede Kamer. De Koning zou, tot haar gerief, eene schets aan de Vergadering inleveren om door haar naar welgevallen veranderd en omgewerkt te worden. Zij zou gehouden zijn ook naar de kleinste uitgaven onderzoek te doen, uit te wisschen al wat haar niet geviel, en zich niet te vereenigen met de Begrooting, eer dat alle haar inzichten omtrent het bestuur, ook tegen 's Konings gevoelens aan, volkomen hadden getriumfeerd.

De Begrooting wordt aangenomen of verworpen *in haar geheel*. Dus is men ten laatste wel verplicht zich te vragen, of het kwaad dan wel het goede daarin de overhand heeft. Door aan enkele bijzonderheden te blijven hangen, zou het onmogelijk zijn tot eene uit-

komst te geraken. De stellige eischen zouden zoo menigvuldig, zoo verschillend en, hetgeen alles afdoet, zoo *tegen elkander strijdig* kunnen zijn dat de Koning geenerlei Begrooting zou kunnen voordragen, waaromtrent men niet vooraf in cijfers stellig berekenen kon dat ze niet aangenomen zou worden. Men verbeelde zich niet dat deze zwaarigheid, door het afzonderlijk stemmen over elk Hoofdstuk, indien dit met onze Grondwet overeen kon worden gebragt, weggenomen zou worden. Dezelfde zwaarigheid zou bestaan omtrent ieder Departement. Bij voorbeeld, ten aanzien van het Ministerie van Binnenlandsche Zaken stelden men de helft der leden voor een Administrateur der Nijverheid, de helft tegen het behoud van die betrekking; de helft voor, de helft tegen het verleen van gelden voor het lager Onderwijs; hetzelfde verschil omtrent andere punten; voorts dat niet telkens dezelfde leden zich bestrijden, maar dat de gevoelens zich op menigerlei wijze doorkruisen; terwijl ieder, op elk punt dat hem eenmaal wenschelijk voorkwam, onverzettelijk is. Dan zijn er slechts twee middelen om uit dien doolhof zich te redden: of, hetgeen zeker ligt buiten de Constitutie, de leden, even als de Jurij in Engeland, zoo lang in de vergaderzaal opgesloten te houden, tot dat er meerderheid of liever nog eenparigheid zij; of wel — en dit is niets anders dan de ontwikkeling van het constitutionele beginsel tegen hetwelk wij ons verzetten — over elke uitgave, waaromtrent eenig verschil tusschen de leden mogt zijn, afzonderlijk te stemmen.

Hiertoe zou men eindelijk, dus voortgaande, moeten besluiten. In hoe verre zoodanige administratie door de tweede Kamer wenschelijk zou zijn, stellen wij ons voor nader te onderzoeken. Thans zij het genoeg de ongrondwettigheid te hebben betoogd. De Koning zou geen Souverein, geen Hoofd eener Constitutionele Monarchie meer genoemd mogen worden; van alle vrije beschikking beroofd, zou hij naauwelijks de Administrateur des Souvereinen Volks kunnen heeten. Hij zou tot in de kleinste aangelegenheden aan den leiband zijner onderdanen moeten gaan. Niet om zóódanigen Vorst te verkrijgen, heeft Nederland zich in 1813 geschaard rondom het Huis van Oranje: niet om zóódanige Monarchien te scheppen, heeft Europa zich aan de ketenen der Jacobijnsche omwenteling ontrukkt.

NEDERLANDSCHE GEDACHTEN.

De uitgave geschiedt bij G. VERVLOET, te 's Gravenhage; bij de voornaamste boekhandelaren en op alle postkantoren des Rijks.
Men abonneert zich voor 20 nummers te gelijk, tegen f 2. 50 franco per post.

Zaterdag den 19^{den} December.

Zoodra de eerbiedwaardige Koning der Nederlanden eene houding aangenomen had, die bij brave ingezetenen erkentelijkheid en gerustheid, bij onruststokers of geveinsde bedaardheid, of de onzinnige woede eener misdadige en teleurgestelde hoop te weeg gebragt heeft, is de inwilliging der Begrooting waarschijnlijk geworden. De Koninklijke Missive van 11 December is slechts de voortzetting van het stelsel, hetwelk reeds in de voordragt der Wet op het Onderwijs opgesloten lag. Zij bevredigt een aantal betamelijke wenschen; ontnemt, daar zij als 't ware de herhaling is van den eed op de Constitutie, alle welgemeende bezorgdheid; legt aan de kwaadwilligen een gedwongen stilzwijgen op, of noodzaakt hen zich tot openbare vijanden te verklaren; toont hun niet een vreesachtig Gouvernement, maar eene standvastige en moedige Dijnastie, omringd door eene getrouwe bevolking, en gereed om zoowel Belgie van de overheersching eener te langen tijd ongestraft geblevene factie te bevrijden, als de noordelijke Gewesten tegen het voortdringen derzelve te beschermen. Na deze waarlijk Vorstelijke boodschap, kon de aanneming der Begrooting naauwelijks meer twijfelachtig zijn, en, als deze regels in het licht verscheenen, zal de uitkomst reeds beantwoord hebben aan onze verwachting.

Immers deze Verklaring van den Vorst heeft grooten invloed moeten hebben op die Afgevaardigden uit het noorden, welke door finantiele bezwaren nog teruggehouden werden. Hoe verdwijnt elke bedenking van dien aard, zoodra zij met de tegenwoordige omstandigheden in verband wordt gehragt! De haghelijke toestand van het Rijk, zoo iemand die betwijfelen kon, is nu van den Troon geopenbaard. De Koning en het Vaderland moeten door de trouwe hulp van echte Nederlanders worden gered: dit is geene overdrijving; geene opzettelijke vergrooting van het gevaar, om door schrik eene onverdiende toestemming te verwerven.

Onzeker nog is het of, nadat in Belgie ook de lagere klassen zoo lang opgeruid zijn geworden, zelfs de aanneming van het Budget voldoende zal zijn, om overal, zonder strengheid te gebruiken, de orde en rust te behouden of te herstellen; doch de verwerping zou, niettegenstaande eene wijze gematigdheid van onzen Koning, het begin van onheilen kunnen zijn, wier einde niet ware te voorzien. Daarenboven, zoo het Rijk in verwarring geraakt, zullen ook die finantiele bezwaren niet zoo spoedig uit den weg worden geruimd; veeleer zou weldra de bevolking, door waarlijk ondragelijke lasten, uitgeput worden; dierbaarder bezitting dan geld of goed, zou in gevaar worden gebragt. Laat men toch, bij de erkenenis dat het Gouvernement reeds zeer aanmerkelijke verminderingen op het Budget toegestaan heeft, allen verderen aandrang, gelijk door de Heeren *Donker Curtius* en *van Sijtzama* met zoo veel ernst en nadruk bij de tegenwoordige beraadslaging aangeraden is, uitstellen tot meer kalmen en geschikten tijd. Of behoort men misbruik te maken van de moeilijkheden, in welke het Gouvernement zich bevindt: gedachtig dat eene zoo gunstige gelegenheid welligt niet andermaal aangeboden zal worden? Dit zou, naar ons inzien, eene zeer verkeerde berekening zijn. Ook wij zijn van oordeel dat de Regering, niettegenstaande hare prijszenswaardige bedoelingen, en wat de finantien betreft, en in menigvuldige andere opzigten, zeer veel of gedaan, of nagelaten heeft dat alsnog buiten werking gesteld of uitgevoerd behoort te worden. Doch vooreerst achten wij het dwaas, thans aan te dringen op hetgeen wij in dit oogenblik niet zouden verkrijgen, zonder ons misschien met de Regering en het gansche Land in een gemeenschappelijk verderf te storten. Ten anderen gelooven wij niet dat de Regering de onedelmoedigheid hebben zou, om na de uitredding niet meer aan de betoonde hulp en de daarop gegronde verwachting, indien overigens daaraan kon worden voldaan, te gedenken; noch ook dat zij de nood-

zakelijkheid niet zou beseffen om, ten einde tegen soortgelijke gevaren in het vervolg veilig te zijn, aan zeer vele gedeelten onzer Staatsregeling wijziging, ontwikkeling en meerdere vastheid te geven. Eindelijk zij zal niet ligt, ook wanneer zij er toe genegen mogt zijn, in de mogelijkheid wezen, zich van het gehoor geven aan billijke en algemeene wenschen te ontslaan. De vroegere discussie over dit tienjarig Budjet heeft getoond dat, zoodra de omstandigheden niet geheel buitengewoon zijn, men de aanneming eener middelmatige Begrooting niet behoeft te duchten: en bovendien Europa, vooral het Constitutionele Europa, wordt met gebeurtenissen bedreigd, waarbij, om tegen revolutionaire anarchie en militair despotismus te worden beschermd, het wettig gezag door de Volken, de betamelijke vrijheid door de Vorsten moet worden geëerbiedigd.

Des Konings Missive moet zeer welkom zijn geweest aan de zuidelijke leden die, schoon zij met tegenzin de aanmatigheden van dweepzucht en losbandigheid zagen, tot nu toe haar knellenden band niet durfden verbreken. Moeijelijk, zeer moeilijik is hun toestand geweest. De miltzucht, die zich van dagbladen, biechtstoel, naamlooze brieven en zelfs van huiselijke betrekkingen bedient, dreigde met allerhande onaangenaamheid en leed. Daartegen stond hun eed, het welbegrepen belang van den Staat en de wensch van vreedzame burgers. Weinige weken geleden en menigeeen was nog in den waan dat de Koning zelf de Constitutie als grondslag eener representatieve Republiek en de meerderheid der tweede Kamer als onbedriegelijken tolk der Souvereine Natie, zou erkennen. In het noorden scheen men onverschillig en de grootheid van het gevaar naauwelijks te vermoeden. De Koning zag met voorbeeldeloos geduld de pogingen der veldwinnende factie: Nederland sliep. De gematigden in het zuiden hadden dus noch aanmoediging, noch steun; en konden ook, eenigermate als troost en vergoeding bij de akelige verwarring in den Staat, dit ten minste verwachten, dat Belgie en het Catholicismus zich boven Holland en de Hervorming zouden verheffen. Thans is het blad gekeerd en een einde, zoo het schijnt, aan hunne weifeling gemaakt. De Koning roept het Nederlandsche Volk tot handhaving der vrijheden, die het van den Koning ontving. Nederland en Oranje gescheiden, zijn meermalen rampzalig geweest: vereenigd hebben zij, waar het vrijheid, Godsdienst en onafhankelijkheid gold, over Spanje, over Frankrijk, over het verbondene

Europa getriumfeerd. Vereenigd hebben zij steeds een bolwerk voor ware burgerlijke, Godsdienstige en Staatskundige vrijheid gevormd; vereenigd vormen zij het ook nu; vereenigd reiken zij aan alle waarlijk Godsdienstige en vrijgezinde ingezetenen van Belgie de vredelievende hand. Met de gevreesde overheersching is het hier althans gedaan. Hier zal de Troon worden geschraagd door een Volk, hetgeen vrijheid, ook onder een eenhoofdig gezag, weet te behouden en te genieten; hier zal het beginsel van verdraagzaamheid, zoo lang mogelijk, toegepast worden: verdraagzaamheid, gelijk de Hervorming ze met ijverige verdediging van eigene Godsdienst verbindt; hier zullen wij, zonder taal en zeden aan anderen op te willen dringen, ons voor vreemde taal en vreemde karaktertrekken wachten. Wij wenschen vrede, eendragt, vrijheid voor allen: daarom zullen wij ons tegen losbandigheid, Priesterdwang en buitenlandschen invloed verzetten. Op die voorwaarden alleen, kunnen wij voortdurende vereeniging met Belgie verlangen. Behagen die voorwaarden niet, dan moge Belgie toezien en scheiden haar zaak van die van noord-Nederland af. Noch de waardigheid van het Huis van Oranje, noch de Hervorming, die in zoo vele opzichten ingeweven is met ons Nationaal bestaan, noch de eigenaardigheid van het Nederlandsche karakter, door Godsdienstigheid en vrijheidsliefde gevormd, zal door Holland in de waagschaal worden gezet. Dit houde men in het oog: eer zou de Nederlandsche bodem weder tachtig jaar met het bloed van vriend en vijand worden gedrenkt.

Nog kan misschien, met behulp der welgezinde burgerij, de aanhang die in Belgie zoo diepe wortelen schijnt geschoten te hebben, ook daar zonder noodlottige burgertwisten worden bedwongen. Wij hopen dat de gematigde Vertegenwoordigers van het zuiden en bij het uitbrengen hunner stem over de Begrooting, en in het vervolg, zich voor een oogenblik ontrukken aan de vrees voor Dagbladen en Priestergezag, den toestand der zaken wel zullen overwegen; wel bedenken vooral dat, zoo burgerkrijg en buitenlandsche oorlog ontstond, de zuidelijke Gewesten meer dan de noordelijken zouden worden geteisterd, en dat het bovendien, zelfs voor de magt van Romes Kerkvoogd, gevaarlijk zou kunnen zijn, den sluimerenden geest van de Hervorming al te zeer verlevendigd te hebben.

OVER DE BEGROOTING.

3^e. Artikel.

In de vorige Artikelen is betoogd, dat de wijs waar-

op de tweede Kamer zich bij gelegenheid der Begrooting meer en meer invloed op het bestuur aangematigd heeft, niet overeen kan worden gebragt met de Nederlandsche Constitutie. Doch is dit wellicht te betreuren, en zou het inderdaad wenschelijk zijn dat wij door eene Vergadering van 110 leden wierden geadministreerd!

Het gezond verstand en, daar zoodanige administratie werkelijk plaats heeft gehad, ook de ondervinding geeft het antwoord op deze vraag. Kunde en opvolging van algemeene regels zijn, voor het inwendig beheer van den Staat, onmisbare vereischten. Men zie in hoe ver ze in 't algemeen bij eene talrijke Vergadering verondersteld mogen worden, en in 't bijzonder door de handelingen van de tweede Kamer aan den dag zijn gelegd.

Niet ligt zal iemand ontkennen dat zich in elke Nationale Vertegenwoordiging, zoo lang ten minste het Volk eenigen prijs op het behoud zijner voorregten stelt, nit den aard der zaak een aantal kundige leden bevindt. Doch vooreerst kan men zeer wel algemeene begrippen van Staathuishoudkunde bezitten, en echter ten eenemale verstoken zijn van die practikale bekendheid met de deelen en onderdeelen van het beheer, welke men alleen door langdurige en uitsluitende, of althans opzettelijke behandeling verkrijgt. Daarenboven, al kon het voor ontwijfelbaar aangenomen worden, dat ieder vak in de Kamer ten minste éénverdediger, en als 't ware zijn Vertegenwoordiger zal hebben, het is de meerderheid die beslist. Het kan zonder onbescheidenheid als zeker worden gesteld dat de meerderheid wanneer het datgene geldt waartoe *speciale* kundigheden worden vereischt, daarover niet met genoegzame kennis van zaken oordeelen kan. Dit nu zou aan de goede uitkomst niet hinderlijk zijn, indien het gevoelen der kundigsten steeds opgevolgd wierd, en het mistrouwen op zich zelf meer algemeen dan de eigenwaan kon worden geacht. Thans is het tegendeel waar. Men begrijpt niet dat aan hen, die meerdere kennis bezitten, eenig geloof en vertrouwen behoort geschonken te worden: men rekent zich altijd kundig genoeg om, na eene oppervlakkige beschouwing, zich te regelen naar eigene begrippen: eene ongegronde bedenking, eene valsche redenering, door glansrijke welsprekendheid ondersteund, brengt menigmaal de achtbare vergadering tot een besluit, hetgeen de onmiskenbare blijken eener betreurenswaardige onwetendheid draagt.

Dit is het geval in elke Vergadering in welke men over onderwerpen beraadslagen wil, welke uitsluitend aan het oordeel en de beslissing van weinige zaakkundigen behooren overgelaten te worden. De tweede Kamer heeft geene uitzondering op den algemeenen regel gemaakt. De processen-verbaal der Afdelingen en ook vele redevoeringen bevatten op iedere bladzijde en menigmaal in elke periode het bewijs, dat de meeste leden niet op die hoogte van wetenschap en ondervinding en inzage in het Staatsbeheer zijn geplaatst, van waar men alleen met juistheid beoordeelen kan. In de onlangs ingeleverde aanmerkingen; om uit vele voorbeelden een niet onbelangrijk voorbeeld te kiezen; wordt gevraagd, welke toch de nuttigheid is onzer établissements op de kust van Guinea? Men schijnt dus niet te weten, hetgeen niet door een Minister behoefde te worden geleerd, dat, ook na de af-

schaffing van den slavenhandel, het van belang is, of spoedig zou kunnen worden, aldaar bevestigde punten te bezitten: als markt voor de fabrieken; in het bijzonder, gelijk de Heer van Hogendorp in zijne Bijdragen zegt, voor de Vlaamsche linnens; als middel om betrekkingen in de binnenlanden te vormen en om, overeenkomstig het stelsel hetgeen in de Vereenigde Nederlanden altijd is gevolgd, zooveel mogelijk overal in de nabijheid te zijn, waar nieuwe uitwegen voor den handel door gewijzigde omstandigheden geopend kunnen worden. Zoo de bloei der fabrieken in Belgie niet een duidelijk blijk van de nuttigheid van Java was, had men wellicht ook gevraagd waarom wij Oost-Indische Bezittingen hebben? De Gezanten van den Koning moesten, naar evenredigheid van de geringe uitgestrektheid des Rijks, worden betaald: weinige maanden geleden is ook deze bedenking gemaakt: waarop de Minister van Buitenlandsche Zaken niet ten onregte op ironieken toon heeft gezegd: *il est à regretter que les besoins individuels des diplomates trahissent tous les efforts pour appliquer à ce budget le système de Procruste, en l'étendant et en le retrécissant d'après la dimension des états, semblables sous ce rapport à ceux des militaires et des marins, dont l'entretien demeure à-peu-près le même, quelle que soit la contrée qu'ils sont appelés à défendre.* Hoe menigmaal zijn niet opgaven, tabellen en staten gevraagd, waarvan het vorderen reeds op zich zelf volslagen onbekendheid met den aard en den omvang der zaken waartoe zij betrekkelijk zijn zouden, bewees! Hoe menigmaal is het bij de lezing der antwoorden van het Gouvernement, als of door den Minister — indien wij ons van deze vergelijking mogen bedienen — collegie voor de Staten-Generaal wierd gehouden! Overbodig is het hieromtrent in nadere bijzonderheden te treden; doch duidelijk is het voor elk, die eenigermate den loop der beraadslagingen heeft gevolgd, dat, ook bij de meeste bereidvaardigheid der Regering, het menigwerf onmogelijk is aan de meerderheid van de tweede Kamer, omtrent de noodzakelijkheid van uitgaven die zonder wezenlijk nadeel niet achter kunnen blijven, die vastheid van overtuiging te geven, welke niet meer door de wisselvalligheden der discussie heen en weder wordt geslingerd.

Daarenboven, ook wanneer elk lid eene zeer grootte mate van kennis ook der specialiteit bezat, zou desniettemin, naar gelang der uiteenlopende inzichten, oogmerken en belangen, de grootst mogelijke onbestendigheid en veranderlijkheid in de maatregelen van zoodanige besturende Vergadering onvermijdelijk zijn. Dit zou overal worden gevoeld: meer bijzonder in dit Rijk, ten gevolge van de tegenstrijdigheid der oogpunten, waaruit in Holland en in Belgie dezelfde zaken worden beschouwd. Nu eens zou de Landmagt voorgetrokken worden, dan weder de Marine; nu eens de Roomsche-Catholijke, dan weder de Hervormde Godsdienst; nu eens de handel ten koste der nijverheid, dan weder de nijverheid ten koste van den handel: alles, naar mate eene geringe meerderheid zich heden voor het eene verklaarde en morgen het tegenovergestelde besliste. Aan enig stelsel van administratie kan dan niet langer worden gedacht. En nog zou die veranderlijkheid wenschelijk zijn, wanneer men haar in vergelijking brengt met hetgeen ook

plaats zou kunnen hebben; namelijk dat eene factie de overhand in de Kamer verkreeg, en van dat oogenblik af uitsluitend kon beschikken over de geldmiddelen van het Rijk. Zoodra eene talrijke Vergadering administreert, is even daardoor eenheid, zamenhang en onpartijdige zorg uit de administratie verbannen.

Een hoofdbeginsel echter zou den boventoon in alles behouden: dat van bezuiniging. Loffelijk, waar het tegen nuttelooze en overdrevene uitgaven behoedt: integendeel te misprijzen, zoodra besparing het voornamelijk doel is, aan hetwelk alle andere, alle edele grootsche bedoelingen ondergeschikt of zelfs geheel ten offer worden gebracht. Het behoort tot de niet vereerende, maar vrij algemeene trekken van onzen tijd, het geluk uitsluitend in eigenbelang en het eigenbelang voornamelijk in rijkdom te stellen. De Staatskunde is, ook waar zij te voren ruimer en edeler inzichten had, overmeesterd door dienzelfden baatzuchtigen en bekrompenen geest. De regeringen, en vooral de Vertegenwoordigers van het Volk, hebben meer en meer het geluk der Natie in de verrijking der ingezetenen en bijgevolg, schoon welligt door eene onjuiste gevolgtrekking, in de geringheid der belastingen gezocht. Ook de tweede Kamer — deze algemeene strekking kan niet worden miskend — heeft zich telkens gevraagd niet op welke wijs het wezenlijk geluk des Nederlandschen Volks kon worden bevorderd: want alle middelen daartoe schenen in het tooverwoord *bezuiniging* opgesloten te zijn: maar hoe de Staatsmachine, gelijk men ze noemde, met de minste kosten aan den gang kon worden gehouden. Van daar dat de Regering, die aan de overdrevene zucht naar bezuiniging niet kon voldoen, als een ontrouwe, onbedrevene, overdadige rentmeester werd beschouwd; dat weldra ook de gansche Regering de gedaante van een lastpost verkreeg, waarvan men zich niet kan of mag ontslaan, maar waarvoor men ten minste niet meer dan volstrekt noodzakelijk is, behoort te besteden. Geene inderdaad verhevene gezigtspunten; geene, eene edelaardige Natie waardige denkbeelden meer! Niet langer heeft men onderzocht, wat bevorderlijk was voor de Godsdienstige en zedelijke opvoeding van het Volk; de instandhouding der Staatsregeling, overeenkomstig haar geest; de waardigheid der Kroon; de aanmoediging van Kunsten en Wetenschappen; de eer van het Rijk; de ontwikkeling en verlevendiging van zoo vele krachten, die elke, die in 't bijzonder de Nederlandsche Natie bevat, maar die door nadrukkelijke opwekking en ondersteuning in beweging moeten worden gebracht. In plaats van aan het Gouvernement, wanneer het te dien opzichte heilzame oogmerken had, behulpzaam en erkentelijk te zijn, heeft men hetzelve al te zeer tegen gewerkt; heeft men berekend, met hoe weinig een Volk kan worden geregeerd: niet in den waren en grootschen zin van dat woord; maar met hoe weinig de zaken afgedaan, en de groote raderen van het Bestuur voor noodlottigen stilstand behoed kunnen worden. In dat onderzoek heeft men eene bekrompenheid en kleingeestigheid getoond, die de verbazing der verontwaardigde nakomelingschap zal verwekken.

Alles wat den glans van den Troon door uiterlijke

pracht zou kunnen verhoogen, wordt op rekening van belagchelijke Vorstenhoogmoed gesteld: door een edelendkend Koning versmaad, en door de schrandere spaarzaamheid der Nationale Vertegenwoordiging ontzegd; men schijnt niet te willen opmerken dat dit uitwendige, wat men ook van het genoegzame der liefde en erkentelijkheid moge zeggen, eene zeer nuttige strekking heeft tot instandhouding van eerbied en ontzag. De tractementen der ambtenaren, van die altijd-slaafachtige *agens du pouvoir*, kunnen niet te veel worden besnoeid: zoo veel arbeid, zoo veel loon; zonder te bedenken dat er arbeid is die niet kan worden betaald, maar moet worden vereerd: weshalve te dien opzichte de uitdrukking *honorarium*, eerbewijs, te regt voorheen werd gebezigd; dat langdurige voorbereiding en moeitevolle studie óók aanspraak heeft op eenige vergoeding; dat de ambtenaren, in hoogere kringen, overeenkomstig hun stand in de maatschappij moeten leven; dat de kracht der Regering aanmerkelijk wordt verzwakt, wanneer men bijna in elke klasse glansrijker uitzigten dan in die der ambtenaren heeft, en dat voortreffelijke Staatslieden dienaars, maar ook sieraden, weldoeners, zuilen zijn van den Staat. In plaats van voor de eer en de waardigheid der Natie zich opofferingen te getroosten, zuinigt men ook ten aanzien van buitenlandsche betrekkingen, met geringe geldelijke winst en aanmerkelijk verlies van invloed en achting. Schoone kunsten en echte geleerdheid, welke alleen tegen barbaarsheid, die zich ook in beschaafde vormen omhult, ten behoedmiddel kunnen strekken, zijn voorwerpen, zoo het heet, van kostbare nieuwsgierigheid en nuttelooze weelde. Ziet weder de nu onlangs overgelegde processen-verbaal: bepaalt u bij hetgeen omtrent de wetenschappen aangemerkt is. De Academien moeten gedeeltelijk worden vernietigd; niets moet aan het Athenaeum te Franeker van Rijkswege worden besteed; voor de Historie der Nederlanden, wier ontwakende studie een onberekenbaren invloed op den Volksgeschiedenis zou kunnen hebben, vraagt de Regering eene weinig beduidende som, en men wil dat deze nog vermindering onderga. In een woord, niet het geld tot goede en voordeelige oogmerken te gebruiken, geld te beparen is de hoofdregel, het eenige grondbeginsel van die baatzuchtige Staatskunde geworden.

Het Keizerschap werd te Rome aan den meestbiedenden verkocht. Weldra zou men, overal waar de omwentelings-theorie de zege behaalt, een soortgelijk schouwspel kunnen zien. Immers, wanneer het Volk of de Volksvertegenwoordiging regeert; wanneer men eene herssenschemmige volkomenheid van alles-louterende Staatsvormen beoogt, en even daarom noch aan persoonlijke hoedanigheden, noch aan de instandhouding van het Nationaal karakter bijzondere waarde meent te moeten hechten; wanneer alzoo de banden tusschen de Volken en de Nationale Dijnastien worden geslaakt, en wanneer bij dit alles karige uitzuiniging de veiligste weg schijnt tot waar en bestendig geluk: dan zou de eer en last der administratie — verder zou de magt der Koningen niet gaan — zeer wel aan den minstinschrijvenden aanbesteed kunnen worden.

NEDERLANDSCHE GEDACHTEN.

De uitgave geschiedt bij G. VERVLOET, te 's Gravenhage; bij de voornaamste boekhandelaren en op alle postkantoren des Rijk.
Men abonneert zich voor 20 nummers te gelijk, tegen f 2. 50 franco per post.

Woensdag den 23sten December.

Zondag 20 December.

Nee! de uitkomst heeft niet beantwoord aan onze billijke verwachting. Met 55 tegen 52 stemmen is het tienjarige Budjet der ontvangsten verworpen. Nee! niet alle welmeenende leden uit het noorden hebben doorzien, hoe nietsbetekenende, om geen ander woord te gebruiken, hunne finantiele bezwaren op dit oogenblik zijn. En evenwel verheugen wij ons, vooraf onze hoop, onze vaste hoop aangekondigd te hebben: want het was eene Nederlandsche gedachte, toen wij die Afgevaardigden beoordeelden naar ons eigen, naar ons verontwaardigde en Vaderlandlievende gevoel; toen wij in hen veronderstelden eenig mistrouwen op zich zelf, eenig vertrouwen op de Regering en, in het belang der Natie, eenige opoffering van eigene begrippen, daár, waar het de onderschraging betrof van een in sommige streken reeds bijna krachteloos Gouvernement, de rust van den Staat en de uitdooving eener misschien voor geheel Europa heillooze vlam.

Het is mogelijk, en het is althans onze hartelijke wensch, dat alles wat de Begrooting betreft, ook nu nog, zonder aanmerkelijke botsing, tot stand worde gebracht; dat de Koning, minder berekenende wat misschien zijn regt dan wat in deze oogenblikken raadzaam zou zijn, ten spoedigste een gewijzigd ontwerp voordrage, hetwelk nog vóór 1 Januarij door de beide Kamers moet worden onderzocht en goedgekeurd. Het is mogelijk dat aldus, ook zonder oogenblikkelijke verwarring, eene of andere belasting overeenkomstig den wensch van enkele leden gewijzigd, en het grootsche doel hetgeen zij zich in deze belangrijke dagen voorgesteld hebben worde bereikt. Maar al mogt een gewapende opstand in de zuidelijke Gewesten: want wij zullen niet langer datgene verbergen, waardoor het Rijk wordt bedreigd en de ongewapende opstand bestaat reeds in volle kracht: al mogt de rebellie door de wijsheid van onzen Vorst,

door de houding van het waarlijk Nederlandsche Volk, door de trouw en opoffering van welgezinde Belgen worden voorgekomen en gestuit; het zou voor de algemeene belangen van het Rijk, en op dit oogenblik en voor 't vervolg, veel voordeeliger zijn geweest, indien, nadat de Koning zijne onderdanen als 't ware tot verdediging van wettig gezag, Godsdienstvrijheid en Nationale onafhankelijkheid opgeroepen heeft, de gave aanneming eener Begrooting, waarbij de Vorst reeds zoo veel aan de wenschen der tweede Kamer toegegeven heeft, een doorslaand blijk opgeleverd had, en van vertrouwen op het Gouvernement en van de overtuiging, dat buitengewone krachtontwikkeling tot spoedig herstel der maatschappelijke orde wordt vereischt.

Het is waar, de Kamer heeft zich met éene aanzienlijke meerderheid voor de tienjarige uitgaven verklaard; het is waar, verscheidene leden uit het zuiden, van wie men vroeger nauwelijks eenigerlei toestemming te gemoet had gezien, hebben de Regering ten dien opzichte ondersteund; het is waar, daarin, zoowel als in de geheele houding der oppositie, zijn de uitwerkselen duidelijk geweest van de meerdere energie van het Gouvernement: zonder die energie, zou het Gouvernement waarscijnlijk reeds nu geenerlei keus hebben gehad, dan tusschen de aanwending, op grond van het verbreken der Grondwet door de tweede Kamer, van middelen buiten de Constitutie, waarvan de uitkomst, misschien zelfs in het noorden, twijfelachtig zou zijn geweest, en de voordragt eener *transitoire* wet, die de Koning als ongrondwettig beschouwt, die, na al het gebeurde, de volkomene miskenning zijn zou van den aard van het gemeen overleg, en aan de factie gelegenheid geven zou, niet alleen om de Regering in een toestand van voortdurende afhankelijkheid te houden, maar om na eenigen tijd den tegenwoordigen kamp met voordeeliger kansen te vernieuwen. Het is dus niet te ontkennen dat de aanneming der wet op de uitgaven

ven, bij alle de zorgen die tegenwoordig op het Vaderland drukken, eene gelukkige gebeurtenis mag worden genoemd; doch het blijft evenzeer waar, dat het denkbeeld om de eene wet aan te nemen en de andere te verwerpen, een zeer ongelukkig denkbeeld is geweest; en dat het geëerde lid, aan wien wij, schoon het ons onmogelijk is ons over te plaatsen in zijne wijze van beschouwing, zelfs nu eene in zoo vele opzigten welverdiende achting niet ontzeggen, veel minder na-deel zou hebben gedaan, indien hij zich tegen beide wetten had verklaard, dan nu hij een middenweg, het pad der weifelenden en zwakken, aangewezen heeft. Meer dan een lid uit het zuiden, die zich eer aan het Gouvernement dan aan de factie aangesloten zou hebben, meende nu een uitmuntend middel gevonden te hebben om beider misnoegen te ontgaan. — Bovendien vergete men niet dat de geheele taktiek der tegenpartij, en de toepassing der bekende oproerige stelling in de verwerping der *ontvangsten* opgesloten ligt, en dat eene *transitoire* wet op de *ontvangsten*, niet minder dan eene transitoire wet op de gansche Begroo-ting, aan de geheime oogmerken beantwoorden zou. Waren de uitgaven verworpen, de Koning zou tot de voornaamste, krachtens de uitdrukkelijke voorschriften der Grondwet zelve, gerechtigd en gehouden zijn: doch geene belasting kan worden geheven, dan uit kracht van eene wet. Ook is de regeling der uitgaven eene zaak tusschen de Regering en de Staten-Generaal: door het heffen der niet geautoriseerde belasting, zou de Regering in onmiddellijke aanraking zijn met eene op vele plaatsen opgeruide bevolking; waarbij nog komt dat, ingeval eener *transitoire* wet op de ontvangsten, de bij de lagere klassen van verscheidene Gewesten in den haat gebrachte belasting op het *Gemaal*, voortduren en een gewenscht middel opleveren zou, om ook diegenen in beweging te brengen welke min vatbaar zijn voor andere beweegredenen.

Zoo is dan, noord-Nederlanders, en, zoo onze stem ook tot sommigen uwer nog doordringen kan, echte Nederlandsche bewoners der zuidelijke Gewesten! de verwerping der wet op de tienjarige ontvangsten voor het Vaderland in menigvuldige opzigten noodlottig. Velen uwer, van het middenpunt der gebeurtenissen verwijderd of ten gevolge hunner bezigheden en betrekkingen minder met den waren toedragt der zaken bekend, zullen misschien, zoo de

stremming in het Staatsbeheer op de eene of andere wijs voorgekomen wordt, niet veel anders in het gebeurde ontwaren dan eene finantiele discussie, waarover gij u wellicht weinig hebt te bekommeren en die althans spoedig vergeten zal zijn. Ontwaakt, bidden wij u, ontwaakt uit die gevaarlijke, uit die verderfelijke gerustheid. De verwerping van het Budget is slechts één der vormen, onder welke het nakende onheil zich vertoont. Dat onheil is het aanwezen eener factie, die ten oogmerk heeft ons, wij zeggen: niet aan België of Frankrijk; want dit zou dragelijk zijn en de hoop op herstel niet benemen: maar aan den Franschen geest, waardoor wij het overblijfsel van oud-vaderlandsche braafheid zouden verliezen; aan de heerschappij der geestelijkheid, die ook ten koste van eendragt en rust, naar de vernietiging streeft der Protestantsche Kerk, te onderwerpen. En het ontbreekt de factie aan de middelen niet om, zoo de tegenstand aan den aanval onevenredig is, zich van de vormen der Constitutie, tot tegenwerking van de Constitutionele beginsels, meester te maken: eenige stemmen meer, eenige zwakheid bij het Gouvernement, en het is genoeg om den Staat ter beschikking te stellen van die revolutionaire, onverdraagzame en, zoo niet Frankrijksgezinde, in den eigenlijken zin van het woord Fransche partij.

Wanhoopt evenwel niet! Het wisselvallige lot ook van de belangrijkste discussie beslist niet over het lot van waarlijk vrijgezinde Volken. De Nederlandsche Staat kan worden vernietigd; wat nood, zoo het Nederlandsche Volk zich boven de puinhoopen verheft? Nederlanders! weet gij niet meer waarom het geteisterde Holland in 1813 uit de stormen der omwenteling met jeugdige krachten herrees? Het was, omdat uw eigenaardig karakter door geen overheersching of geweld uitgewischt had kunnen worden. Bewaart, veredelt ook nu dien Vaderland-schen geest; hij, hij alleen, zal u in alle omstandigheden tot veiligen gids kunnen strekken. Als gij over vrijheid en verdraagzaamheid hoort twisten; als gij de Grondwet van beide zijden hoort inroepen; dan heeft gij u in geene bespiegelingen en redeneringen te verdiepen: vraagt slechts wat uwe Vaders gewild, wat zij u aanbevolen hebben; wat gij bij de verdrijving van den dwingeland hebt bedoeld. Vraagt slechts Nederlanders! aan uw gezond verstand, bovenal aan uw Vaderlandlievend hart: moet de Hervormde Kerk, door uwe voorouderen op bloedigen bodem gevestigd, in

naam der verdraagzaamheid, aan de vereenigde aanval-
len van dweepzucht, bijgeloof en ongeloof worden over-
geleverd? moet de Koning, in wien gij den Stadhouder eer-
biedigt gelijk uwe vaderen hem zouden hebben gewenscht,
in naam der vrijheid, tot ambtenaar en slaaf eener Verga-
dering worden gemaakt, die hem en ons naar de harts-
togten en belangen eener afwisselende meerderheid zou
beheerschen? moet de Hollandsche Natie, na het Fran-
sche juk doorgeworsteld te hebben, in naam onzer
vereening met de zuidelijke Gewesten, met onver-
schilligheid aanschouwen dat haar eigenaardigheid, als
grondslag van het Rijk der Nederlanden, wordt miskend?

Gij vooral, noord-Nederlanders en Protestanten! Sluit
u aan een. Laat Godsdienst, eerbied voor het wettig
gezag, vrijheidsliefde, verdraagzaamheid en gevoel van
uwe eigenwaarde als Volk en als Christen-gezindheid
levendig bij u blijven. Die vereening sluit het ver-
langen niet uit, om met Catholijken en Belgen in goe-
de verstandhouding te verkeerren: doch gij moet in dit
belangrijk tijdstip de kern en het middenpunt zijn van
de gansche welgezinde bevolking. Wij willen niemand
verontrusten; maar niet zoo ver moet onze goedaardig-
heid gaan, dat wij ons het dierbaarste en heiligste met
verachtelijke ongevoeligheid zouden laten ontrukken.
Billijkheid moet ons bezielen jegens de zuidelijke Ge-
westen; billijkheid jegens de Franschsprekende be-
woners, wanneer zij, zonder benadeeling der groote be-
langenen van het Nederlandsche Rijk, het vrij gebruik
en de eerbiediging hunner moederspraak verlangen.
Christelijke broederliefde, ook ten aanzien van iede-
ren verlichten Catholijk, die de uitbreiding zijner
Kerk alleen door gepaste overreding tracht te bewerken.
Zucht tot eensgezindheid, zelfs met hen die de grond-
slagen onzer Staatsregeling berispen; mits zij niet
trachten de theorie die hun gevalt, in ons Staatsge-
bouw over te brengen.

Tusschen Holland, de Hervorming en het huis van
Oranje bestaat een onverbreekelijke band. Men misdui-
de deze herinnering niet; zij kan in deze oogenblikken
groote nuttigheid hebben; zij moet ten waarborge aan
de welgezinden, en aan de factie ter waarschuwing
verstrekken. Dat drievoudig verbond tegen onverdraag-
zaamheid en willekeur, werd reeds door Vader WILLEM
gesloten: het is bij Hollands verlossing vernieuwd; en
nooit zou het Rijk der Nederlanden opgericht zijn, in-
dien deze band daardoor had verbroken moeten worden.
Holland schroomde niet met Catholijken en Walen on-
der één Bestuur te worden gebragt; omdat Oranje op

den Troon was geplaatst; omdat het Monarchaal gezag
genoegzame kracht scheen te zullen hebben om de woe-
lingen van strijdige bestanddeelen te bedwingen; om-
dat de beginsels van vrijheid en verdraagzaamheid, ge-
lijk die steeds de zuilen van Hollands grootheid waren
geweest, in de Grondwet opgenomen werden; omdat
men vertrouwde dat eene Regering, in den echt Neder-
landschen en Nassauschen geest, alle hinderpalen zou
overwinnen. Zoo de uitkomst de verwachting bedriegt:
verloren zijn wij niet, indien beiden, Holland en het
huis van Oranje, gedachtig zijn aan de aloude en on-
veranderde betrekking. Niet te vergeefs doet de Ge-
schiedenis het gedrag van den onvergelykelijken Sticht-
ter onzer onafhankelijkheid kennen. Ook hij heeft
geene moeite en zorgen gespaard om alle de Nederlan-
den vereenigd te houden; maar, toen bijgeloof, adel-
trots en eigenbelang de bereiking van dit doel welligt
onmogelijk scheen te maken, toen werd de Pacificatie
van Gent wel is waar geenzins vernietigd, maar de
Unie van Utrecht werd gevormd. Noord-Nederlanders!
of, om uw wereldberoemden naam te gebruiken, Hollan-
ders! versmaadt uwe welgezinde medeburgeren niet; tracht
de eendragt met hen te behouden; neemt de wederzijdsche
vooroordeelen, zooveel mogelijk, uit den weg. Maar
Hollanders! sluit u om het huis van Oranje. De
Voorzienigheid schijnt Hollands luister aan den luister
eener Nationale Dijnastie, en het welvaren van beiden
aan Godsdienstigheid en Godsdienst-vrijheid verbonden
te hebben. De Vorsten uit deze Dijnastie, getuige
's Konings krachtige Verklaring, zullen bij de onpartij-
dige zorg die hen voor alle hunne onderdanen bezielt,
niet vergeten dat de Godsdienst hun rigtsnoer en steun,
de handhaving der vrijheid hun roem, de Nederland-
sche geest de rijkste bron is hunner zedelijke kracht.
*Zoo, ja zoo alleen, zullen ongeschonden voor vol-
gende geslachten en voor dat Huis, de leerzame voor-
beelden der Voorvaderen worden overgebragt.*

Men heeft dezer dagen veel gesproken van de mo-
gelijkheid van 'een *coup d'état*, in geval de Begrootings-
wetten wierden verworpen. Sommige zuidelijke bladen,
waarschijnlijk om aan miltzuchtigen tegenstand een
schijn van regtmatigheid te kunnen geven, duiden
door deze uitdrukking iederen eenigzins nadrukkelijken
maatregel aan, die tot tegenwerking hunner misdadige
bedoelingen strekt. Doch, aan het revolutionaire

woordenboek niet gehouden, bedoelen wij daarmede hetgeen er gewoonlijk door wordt verstaan; datgene, waarop in de Nationale Vertegenwoordiging is gewezen, toen men van dictatoraal gezag en gedeeltelijk verlies der Constitutionele vrijheid gewag heeft gemaakt: een maatregel buiten de Constitutie.

Het is inderdaad ongerijmd te beweerden dat zoodanige maatregel aan den Koning, in geenerlei omstandigheden, geoorloofd zou kunnen zijn. Dergelijke maatregelen zijn niet alleen geoorloofd maar pligtmatig, zoodra de maatschappelijke orde en het wettig gezag op geene andere wijs gehandhaafd kunnen worden; zoodra zij noodzakelijk zijn. Het al dan niet bestaan dier noodzakelijkheid wordt door het verstand, vooral ook door het geweten van den Souverein beslist.

Zoo de tweede Kamer, gehoor gevende aan de inblazingen eener in dezelve reeds zoo magtige factie, zich immer zoo ver kon vergeten om, door weigering van geld, een Vorst buiten de mogelijkheid te stellen om het bestuur gaande te houden, dan zou het verbreken der Constitutie niet meer aan de keuze des Konings zijn overgelaten: de Constitutie zou verbroken zijn door de tweede Kamer; en de Koning zou, of haar medepligtige worden door het Koninklijk gezag aan de dwingelandij eener afdeeling van de Wetgevende magt prijs te geven, of wel, door vernietiging of wijziging van den vorm, het wezen der zaak aan verderfelijke pogingen trachten te ontrukken. De tweede Kamer zou dan een *coup d'état* hebben gedaan, en de Koning zou de gevolgen van die daad hebben gekeerd.

In moeilijker toestand zou de Koning zich bevinden, zoo de tweede Kamer, verwerpende om zoogenaamde grieven, die weigering vereenigde met het aanbod eener transitoire Wet. Nog bedenkelijker zou het wezen, indien men den aard en de strekking van de verwerping in den doorzigtigen sluijer van weinig beteekenende finantieele aanmerkingen wist te verbergen. Het regt van den Koning echter zou, ook niettegenstaande verraderlijke aanbieding en valsche voorgevens, hetzelfde zijn als in het eerste geval; doch het zou die duidelijkheid missen welke, wanneer de Koning zich, ter bestrijding van zijne vijanden, in de armen der getrouwe onderdanen werpt, voor de waarschijnlijkheid eener goede uitkomst schijnt gevorderd te worden. Hieruit volgt de verplichting voor den Vorst om, ook bij de volkomene overtuiging aangaande zijn regt en

bevoegdheid, evenwel, zoo lang hij niet zeker is van de stemming van het Algemeen, alle die midelen van vergelijk, waardoor de stoutmoedigheid der muitelingen niet aangemoedigd en vooral geen beginsel aangetast wordt, te beproeven. Hieruit volgt thans insgelijks voor alle brave Nederlanders de verplichting, op den gang der gebeurtenissen meer dan gewoonlijk te letten; ten einde, als de Koning gedwongen werd zich te wenden tot het Nederlandsche Volk, niet medegesleept of tegengehouden te worden door hen, die zich de verdedigers zouden noemen eener Constitutie die zij zelven zouden hebben vernietigd.

Wij hopen nog, dat de Grondwet in het gansche Rijk behouden zal kunnen worden; niet, omdat wij onvoorwaardelijke bewonderaars van dezelve zijn; niet, omdat wij, na veertienjarige ondervinding, het twijfelachtig beschouwen dat zij zeer aanmerkelijke gebreken bevat; maar omdat men geen Staatsvorm veranderen kan, zonder zich, vooral in een toestand gelijk die waarin het Rijk der Nederlanden thans verkeert, aan de grootste onheilen bloot te geven; en omdat, welke wijzigingen ook wenschelijk mogten zijn, de Nederlandsche Grondwet de toepassing van beginselen is, waaraan wij — en dit moge tot wederlegging van vijandigen laster en tot geruststelling van te zeer wantrouwende welgezinden verstrekken — onvoorwaardelijk toegedaan zijn: beginsels, die wij in de volgende woorden kunnen zamenvatten: eerbied voor Godsdienst, orde, vrijheid en nationaliteit. Liever dus de Grondwet gehandhaafd, gelijk zij bestaat. Doch wordt dit door de onwederstaanbare kracht van noodlottige omstandigheden onmogelijk gemaakt, dan hopen wij in het belang, en van de Natie en van het huis van Oranje, dat de waarde der beginselen van de Grondwet niet zal worden miskend: verdraagzaamheid, maar zóó, dat Christendom en Hervormde Kerk gewaarborgd zijn tegen ongeloof en dwepen: Koninklijk gezag, even als nu, door deelgenootschap van het Volk aan de Wetgeving, op eene, noch voor den Vorst verontwaardigende, noch voor de Natie weinig beteekenende wijze getemperd: handhaving van hetgeen Nationaal is, zonder eenige onbillijkheid of dwang. In één woord: eenhoofdige gezag, met behoud en bevestiging van al die vrijheden en regten, niet waarmede een onzalige omwentelingsgeest de hersenen bedwelmt en de harten bederft, maar gelijk zij in de Vereenigde Nederlanden, voornamelijk door den invloed der Prinsen van Oranje, altijd erkend en, op zeer zeldzame uitzonderingen na, altijd zijn geëerbiedigd. Daarenboven: zoo de Constitutie opgeheven moest worden, zou er misschien geen reden bestaan om een maatregel van dien aard uit te strekken tot dat gedeelte van het Rijk, hetwelk meer dan twee honderd jaren een magtigen Staat op zich zelve uitgemaakt heeft, en waarin de bevolking steeds heeft geroond dat zij even min vrijheid zonder orde als orde zonder vrijheid begeert.

NEDERLANDSCHE GEDACHTEN.

De uitgave geschiedt bij G. VERVLOET, te 'sGravenhage; bij de voornaamste boekhandelaren en op alle postkantoren des Rijk.

Men abonneert zich voor 20 nummers 'e gelijk, tegen f 2. 50 franco per post.

Dingsdag den 29sten December.

DISCUSSIE DER TIENJARIGE BEGROOTING.

1^e. Artikel.

Dit Blad, gelijk wij reeds vroeger aangemerkt hebben, is geenszins noch aan de opgave, noch aan de beoordeeling der gebeurtenissen voornamelijk *van den dag* toegewijd: het heeft zich voorgesteld de verdediging van waarheid en regt, in verband met de groote aangelegenheden van het Nederlandsche Volk; en daar het dien ten gevolge eene geheel andere *orde van den dag* dan die der Dag- en Weekbladen volgt, meenen wij, al is de zaak der Begrooting ten einde gebracht, deze belangrijke discussie, en nu en waarschijnlijk ook nog later, als onderwerp eener aandachtige beschouwing te moeten kiezen. Men heeft tot nu toe te weinig op de beraadslagingen der tweede Kamer gelet; en het zal niet overbodig zijn, door eenige aanmerkingen over hetgeen bij deze gelegenheid plaats heeft gehad, te doen zien van welken aard de tegenwoordige oppositie is, hoe zij de Regering behandelt en wat van hare dreigende heerschappij kan worden verwacht.

Daar de tienjarige Begrooting reeds lang met de pogingen der onruststokers zeer naauw is vereenigd geweest, zal het — ook om deze discussie uit het regte standpunt te beschouwen — noodzakelijk wezen, een vlugtigen blik te werpen over de jongste geschiedenis van den Nederlandschen Staat. Daartoe is dit geheele Nummer bestemd.

Het is bekend dat sedert de oprigting van het Rijk der Nederlanden, de Koning, hetgeen trouwens niet anders wezen kon, in Belgie met twee partijen, namelijk der ultra-Catholijken en der ultra-Liberalen, te worstelen had. De eerste scheen, blijkens de vrij algemeene rust gedurende verscheidene jaren, vooral door billijkheid jegens de Catholijken en door vermijding van overeenkomsten met het Hof van Rome bedwongen te kunnen worden. De partij der ultra-Liberalen, die men

zeer verkeerdelijk met vrijmoedige bestrijders der handelingen van de Regering en zelfs van den Koning verwart: eene partij tusschen welke en het wettig gezag geene toenadering zonder gevaar voor den Troon mogelijk is: was in de zuidelijke Gewesten minder te duchten door haar getal, dan wel door haar beginsels. Zij vormde wel is waar ook in de Staten-Generaal eene oppositie, doch die alleen dan eenigen invloed had, wanneer zij, door ware en openhartige vrienden van het Gouvernement ook uit het Noorden ondersteund, wezenlijke dwalingen en feilen bestreed.

Verre van ons het voorbeeld dergenen te volgen die, zonder de buitengewone en velerlei moeilijkheden te kennen of in het oog te houden, welke uit de zamenstelling zelve van het Rijk en uit de bedenkelijke stemming der tegenwoordige tijden voortgevloeid zijn, hetzij ter kwader trouw, hetzij met de gestrengheid die van waanwijze onwetendheid onafscheidelijk is, niets goedkeuren, alles berispen en geenerlei verontschuldiging erkennen. Maar evenmin schroomen wij ronduit te verklaren dat, overeenkomstig onze meening, het Gouvernement op eene noodlottige wijs heeft gedwaald door het sluiten van een Concordaat; door te gelijk, schoon waarschijnlijk tegen deszelfs eigen bedoeling, brave en gemoedelijke Roomschen met onbillijke Besluiten te kwetsen en door dit laatste te doen, zoo het scheen, ten gevalle der ultra-Liberale oppositie, wier hoofden in voordeelige en eervolle ambtsbetrekkingen werden geplaatst en aan wier beginsels men dus eenigermate hulde bewees. De Roomsche Catholijke kerk werd bijna te gelijk magtig gemaakt en beleedigd; en daarbij gaf de Regering zelve, door onvoorzigtige aanmoediging en schijnbare aanneming der ultra-Liberale leer, aan de ultra-Catholijken het middel aan de hand om zich, als waren zij inderdaad slechts de belangeloze en opregte verdedigers eener liberale Constitutie, tegen de Regering te verzetten.

Derhalve, de aard der zaken bragt de Unie tot stand die zich, in de laatste maanden van 1828, bij gelegenheid der aannadering van de tienjarige Begrooting, heeft geopenbaard. Van toen af was de tegenstand niet meer individueel; het waren geene miltzuchtige, factieuze gevoelens van bijzondere personen: van toen af bestond er eene *factie*; eene vereeniging die, op grond van inconstitutionele beginsels, een met de Staatsregeling onverenigbaar doel trachtte te bereiken. Het beginsel was, Volks-souvereiniteit; het doel, onderwerping van den Troon aan het Volk: daarbij, wat de ultra-Catholijken betreft, van het Volk aan de Roomsche geestelijkheid.

Die vereeniging begreep dat het tijdstip der tienjarige Begrooting het regte oogenblik was om, op eene schijnbaar Constitutionele wijs, het Gouvernement aan hare voeten te leggen. Inderdaad, zoodra de inwilliging der Begrooting de goedkeuring van het bestaande regeringstelsel veronderstelt, wordt de gehoorzaamheid des Konings aan de Nationale Vertegenwoordiging pligt; en, zoodra het gelukte ingang aan dit gevoel te verschaffen, was de berekening in allen gevalle juist. Ook hier heeft men zich de dwalingen van het Gouvernement, deszelfs daden en verzuim, op eene uitmuntende wijs ten nutte gemaakt. De Regering heeft met haar vijanden medegewerkt, onder anderen door de, zoo 't schijnt, geheel ongrondwettige miskenning van den oorspronkelijken aard der tienjarige Begrooting. Bovenal is haar langdurig stilzwijgen noodlottig geweest. In plaats van de ware beginsels en de ware uitlegging onzer Constitutie overal in handelingen en woorden staande te houden en, door den invloed dien elk verlicht Gouvernement op den Volksgeest uitoefenen kan, te bevestigen en te verbreiden, gaf men zich over aan den bedriegelijken waan dat, zelfs waar aangevallen werd, geenerlei verdediging noodzakelijk was; dat de waarheid zich zelve verdedigen zou, en dat regeringloosheid ten dien opzigte op den duur met wettig gezag en maatschappelijke orde verenigbaar is. Dit begrip moest welkom zijn aan de factie; het werd de grondslag van haar heerschappij.

Zij ging alzoo, met gerustheid en zonder gestoord te worden, voort met de toepassing en de ontwikkeling van haar stelsel. Dagelijks vermeederde hare kracht door de onophoudelijke voortwerking die in de natuur van alle factien ligt; voorts, door de inschikkelijkheid van het Gouvernement en — dit behooren sommige thans

zeer ijverende berispers van de Regering niet uit het oog te verliezen — van bijna alle de noordelijke leden der Staten-Generaal. Zoodra het Gouvernement te kampen heeft met eene factie, is werkeloosheid noodlottig; meer nog de energie, die de energie der factie zelve niet overtreft; allermeeest de toegeeflijkheid, die voor haar buigt. Het eerste is, zich overgeven zonder strijd; het tweede, den vijand verbitteren en versterken; het laatste ruimt voor hem de hinderpalen uit den weg.

Meer en meer magtig en in Belgie, zoo men Belgie op zich zelve beschouwt, bijna onwederstaanbaar en alleenheerschende geworden, heeft de factie steeds de verwerping van het Budget als het zeer eenvoudige middel beschouwd, om de Regering eensklaps tot de inwilliging van al hare wenschen te dwingen. Zij scheen bijna zeker van de meerderheid der Kamer. Vele welgezinden zagen ook in dit opzigt de toekomst met bezorgdheid en angst te gemoet; omdat zij meenden dat het Gouvernement, hetzij vóór de discussie hetzij na de verwerping, als 't ware overeenkomsten zou treffen omtrent de dierbaarste belangen van den Staat, waardoor alsdan deze gevaarlijke en krachtvolle aanhang zich weldra over het gansche Rijk een verderfelijken invloed zou verschaffen.

De zitting van 1829 begon. De aanspraak van den Koning scheen velen zwak, dubbelzinnig en niet vrij van besluiteloosheid te zijn. Algemeene deelneming werd in het Noorden niet bespeurd. De eerste handelingen der tweede Kamer vielen uit ten voordeele der oppositie. Veel werd er gemompeld omtrent eene voordragt van wet, waarbij het onderwijs geheel vrij zou worden gesteld. De uitzigten waren voor de rustverstorende partij schooner dan ooit. Men kwam er openlijk voor uit: geenerlei fondsen zouden aan het Gouvernement worden verleend, dan op voorwaarde van volledige bevrediging van de factie: eene bevrediging, welke door volledig herstel van *de nationale grieven* aangeduid werd. Vrees bij de Regering; onverschilligheid bij het zelfstandige deel van het Nederlandsche Volk; voorts stoutmoedigheid en geschreeuw: ziedaar, meende men, genoeg om binnen weinige weken te heerschen over een vernederd Gouvernement en eene misleide bevolking.

Doch, waar men onverschilligheid had verwacht, ontstond verontwaardiging en angst: dat soort van angst, hetwelk de oorzaak is van de edelste gevoelens. Het gerucht dat het Gouvernement geenerlei toezigt, geenerlei waarborg ten aanzien van het on-

derwijs zou behouden, had eene werking, wier uitgestrektheid, snelheid en kracht de factie, omdat zij de Nederlandsche Natie niet kent, daarvan geenszins te gemoet had gezien. Hoe! dus riep de een den anderen toe: het lager onderwijs, de schepping, het eigendom, het pronkjuweel van de Natie; het hooger onderwijs, welks behoud in onafscheidelijk verband staat, niet alleen met onzen wetenschappelijken roem, maar ook, hetgeen zoo veel meer zegt, met ons Nationaal karakter; het Nederlandsche onderwijs zal door een Nederlandsch Gouvernement, aan de overheersching eener factie die, niettegenstaande haar masker, de doodvijandin van vrijheid, verlichting en verdraagzaamheid is, in België overgegeven, in de noordelijke Gewesten, met verwaarloozing der in de Grondwet opgelegde zorg, bloot gesteld worden! Het gerucht moge waar of ongegrond zijn geweest, het heeft eene zeer gunstige werking gehad. Het was de alarmkreet voor de Nederlandsche Natie; het was het pijnlijke middel, door hetwelk de Nederlandsche geest is ontwaakt. Tusschen noord-Nederland en de factie is de strijd van dat oogenblik af begonnen.

Ook zij zelve bemerkte dit ras, en begreep dat het geweld eenigermate getemperd behoorde te worden. Zij zag spoedig in, dat het Gouvernement in Holland een onwaardeerbaren steun tegen haar had verkregen, en daarbij, zoo het zich al, om welke redenen ook, aan hare zijde begaf, in Holland een tegenstand, waarvan de gevolgen nooit te berekenen zijn, een waarlijk Nationalen tegenstand zou ontmoeten. Men vergat daarbij niet dat de Koning zich in 's Gravenhage bevond, waar de bevolking niet zoo ligt, noch tegen den Minister van Justitie, noch tot eenigerlei oproerige beweging opgezet zou kunnen worden; bovendien dat de tweede Kamer nog verscheidene gematigde en onvervaarde leden uit het Zuiden bezat, die zich, zoo men al te ver en te spoedig wilde gaan, misschien door geenerlei bedreiging zouden laten weerhouden om tot handhaving der maatschappelijke orde mede te werken. Men werd meer en meer overtuigd dat het Gouvernement, behoudens tevredenheid en rust in de noordelijke Gewesten, de buitensporige eischen niet inwilligen kon, en dat de Koning, zoo hem door de meerderheid der tweede Kamer alle fondsen, op grond zijner standvastige weigering, te onvoorzigtig wierden onthouden, genoodzaakt zou zijn de Constitutie als verbroken te be-

schouwen; en bijna verzekerd wezen van eene gunstige uitkomst bij maatregelen van zeer nadrukkelijken aard.

Toen eerst kwam men te voorschijn met het denkbeeld eener *transitoire* Wet. Het is opmerkelijk dat in den beginne slechts zeer enkelen daarvan gewag hebben gemaakt. De meesten bespeurden niet zoo spoedig de groote verandering, welke in deze Gewesten ten opzichte van de stemming der gemoederen voorgevallen was. Over 't algemeen bleef de toon der oppositie nog even heftig. Sommigen, die de overmagt reeds in handen waanden te hebben, lieten ter naauwernood zich bewegen om aan het voorloopige onderzoek der Begrootings-wetten eenig deel te nemen. Een aantal notas werden in de Afdeelingen overgelegd, in welke men stellig verklaarde geenerlei tienjarig Budget dan op voorwaarde, onder anderen van volkomene vrijheid van onderwijs, gelijkstelling der talen, verantwoordelijkheid der Ministers, enz. te zullen verleenen. Allereerst liet de *Courier de la Meuse*, wiens uitdrukkingen meermalen de oorzaak en somtijds ook wel het gevolg zijn eener verandering van taktiek, de waarschijnlijkheid zien dat, na de verwerping van het Budget, eene *transitoire* Wet aangenomen zou worden.

In een uit dien hoofde zeer merkwaardig artikel, van den 22sten November, wordt gezegd: *La chambre ferait elle bien de refuser son assentiment à une loi transitoire? ... Il est évident que le moyen serait extrême ... On peut croire d'ailleurs qu'il ne deviendra pas nécessaire ... Soyons sûrs que, si on ne nous rend pas justice en 1829, nous obtiendrons davantage en 1830. Et c'est pour cette raison même, que l'opposition n'est pas intéressée à ce que la seconde chambre rejette une loi transitoire.* Onder alle de boven gemelde notas, werd alleen in die van den Heer van den Hove eenige melding van zoodanige Wet gemaakt: *si le tems nous gagnait, avant la fin de l'année une loi transitoire assurerait le service du trésor.* Iets hetgeen te opmerkelijker is, indien waarlijk deze Nota, gelijk ons van goederhand is verzekerd geworden, de laatste van allen ingeleverd werd.

Daar sedert dien tijd alle de pogingen der oppositie blijkbaar op het verkrijgen eener *transitoire* Wet, althans ten aanzien der *ontvangsten*, hebben gedoeld, zoo is het van belang terstond te bemerken dat, zoo hier geen adder schuilde in het gras, men in volkomene tegenspraak met zich zelve zou zijn. Immers, indien de Natie werkelijk zucht onder het ondragelijke juk van onbekwame en baatzuchtige Ministers; indien de Ko-

ning, zonder eenige benadeeling van het wettig gezag, door de eenvoudige toepassing van een Constitutioneel middel, tot wegzending van dezelve en tot aanneming van geheel andere beginsels kan worden gedwongen; indien de wil van den Vorst voor de wil der meerderheid van de tweede Kamer onder moet doen: waarom dan niet terstond op eene doeltreffende wijze gebruik gemaakt van dat voortreffelijke middel? waarom, door het openen van een uitweg aan de Regering, de gansche kracht van hetzelfde verlamd? waarom niet aangedrongen, zoo niet op herstel indien dit misschien door den reeds bijna verlopen tijd niet meer mogelijk was, dan ten minste op stellige belofte van herstel? Niet moeilijk is de oplossing van het raadsel. Men berekende dat het Gouvernement al te zeer in verlegenheid gebragt en door de noord-Nederlanders bemoeidigd, wel eens aan alle toegeeflijkheid een einde zou kunnen maken; de vrijheid van onderwijs, gewenschte oorzaak misschien eener langdurige verwijdering tusschen de Hollanders en het huis van Oranje, zou niet voorgedragen worden. Noch de veronderstelde wankelmoeidigheid van het Gouvernement, noch deszelfs verblijf in het Noorden, noch de weifeling van sommige leden uit het Zuiden, kon het verklaren van openbare vijandschap raadzaam doen achten. Het gedrag der oppositie was aan dat van eenen schranderen veldheer gelijk, die een wapenstilstand treft om naderhand met aanzienlijker magt en op meer gunstigen bodem, den vijand tot een beslissenden kamp te kunnen dwingen.

Deerlijk had men zich misrekend, ten aanzien der bedoelingen van het Gouvernement. Deerlijk misrekend elk en een ieder, die zich een oogenblik had kunnen vleijen dat dezelfde Vorst, die in 1813 aan de noord-Nederlanders had gezegd: »bij Uwe liefde bezweer ik »U, bedrogen zult gij U niet vinden,» dat een Koning uit dat Huis, welks leden de miltzucht steeds onder de oogen hebben gezien, door het buigen voor eene factie, Belgie en Holland ongelukkig maken en den luister van zijn alouden en roemrijken Stam bezoedelen zou. De voordragt der aanhangige Wet op het onderwijs, op een oogenblik dat de factie dagelijks met onstuimigheid, in redevoeringen en dagbladen, verklaarde ook niet den geringsten maatregel van voorzorg te zullen dulden, die voordragt zal reeds op zich zelf een blijvend gedenkteeken van kalme onverzettelijkheid zijn.

Thans was het voor niemand twijfelachtig meer dat de Koning stond op zijne plaats, tegen over de factie, aan het hoofd van het Nederlandsche Volk. Hier bleef het niet bij. Eene zeer geringe meerderheid der tweede

Kamer, had een wettig verkozen en door den Koning beëdigd lid der Provincie Holland geweerd: de Koning ontsloeg hem van zijn eed bij een Besluit, waartegen zeer vele ongegronde en misschien ook sommige gegronde aanmerkingen zijn gemaakt; doch hetgeen in allen gevalle een nieuw en zeer gewichtig bezwaar moest zijn bij de tegenstanders van het Gouvernement. Wat was de uitwerking hiervan op de oppositie? Het vreesselijkste getier van kwaadaardige woede in de dagbladen, waarin, althans in sommigen, wanneer het de oogenblikkelijke beoordeeling eener belangrijke gebeurtenis geldt, de ware en soms regt openhartige uitdrukking der gevoelens van hun aanhang aangetroffen wordt. In de tweede Kamer werd de toon eenigzins lager gestemd. Nu ten minste; gelijk het door de dagbladen in hun stelsel zeer te regt opgemerkt werd; nu ten minste moest geen penning aan het Gouvernement worden verleend. De voorzigtige Afgevaardigden begrepen het anders. Wel verre van zich over het Budget zelf niet uit te willen laten, werden al meer en meer finantieele zwaarigheden te berde gebragt; ook had men het oogmerk niet den gang der Staatsmachine te stremmen: de Regering kon volkomen verzekerd zijn, men begeerde niets liever dan zich te vereenigen met een' transitoire Wet. Bleef men dus zich zelve gelijk? en zoo niet, wat was de oorzaak van die inconsequentie? was het goedardigheid, was het vrees?

Ook deze berekening miste. De Minister van Financien geeft in de antwoorden aan de Afdeelingen te kennen, dat dit denkbeeld geheel ongrondwettig, ondoelmatig en even daardoor voor den Koning niet verantwoordelijk is. Hoe nu! het Gouvernement stapelt grieven op een, en het versmaadt de als 't ware aangebodene, opgedrongene transitoire Wet. Thans moet dat roekelooze Ministerie, 't geen met de vrijheden der Natie speelt, door weigering van fondsen tot reden worden gebragt. Dit is de taal der Journalen, ten minste van die welke in geene onmiddellijke betrekking staan tot het Hoofdbestuur der oppositie: de taal der Gedeputeerden is het niet. De grieven, naarmate zij vermeerderen, wijken te rug; de finantieele bezwaren komen al meer en meer voor den dag.

De Koninklijke Boodschap en het Ontwerp van Wet van den 11 December, wordt aan de verbaasde Vergadering overgelegd. De dagbladschrijvers zoeken naar uitdrukkingen sterk genoeg om den hoogsten trap van verontwaardiging te doen kennen. Wat zal de oppositie doen in de Kamer? Zal zij, nu de vrije drukpers, naar haar inzien, aangerand, het bestaan van bijna alle grieven geloochend, het gedrag van hetgeen men het Ministerie noemde geregtvaardigd, de verlangde Ministeriele verantwoordelijkheid geweigerd, de handelwijze der Provinciale Staten in de zuidelijke Gewesten gelaakt wordt: zal zij nu, na eene zoo onverwachte verzwaring van hetgeen zij reeds lang als ondragelijke grieven aangemerkt heeft, allen onderstand ontzeggen aan zoodanig Gouvernement? Zoo zou menig een hebben gedacht. Maar in den oorlog wordt niet altijd geweld, menigmaal worden ook list en gebruik. De houding der oppositie was niet meer dubbelzinnig, toen men vernam welk voorstel de Heer *Le Hon* in het Comité-Generaal van den 14 December vruchteloos aangeprezen had.

NEDERLANDSCHE GEDACHTEN.

De uitgave geschiedt bij G. VERVLOET, te 's Gravenhage; bij de voornaamste boekhandelaren en op alle postkantoren des Rijks.
Men abonneert zich voor 20 nummers te gelijk, tegen f 2. 50 franco per post.

Donderdag den 31sten December.

In ons 23^e Nummer werd gezegd: »men vergete niet, dat de geheele taktiek der tegenpartij en de toepassing der bekende oproerige stelling in de verwerping der *ontvangsten* opgesloten ligt; en dat eene *transitoire* Wet op de *ontvangsten*, niet minder dan eene *transitoire* Wet op de gansche Begrooting, aan de geheime oogmerken beantwoorden zou." De *Noordstar* van den 29sten December merkt hiertegen op: »De Begrooting der uitgaven werd met eene aanzienlijke meerderheid aangenomen, en hiermede was inderdaad het groote geschilpunt beslist. Dat de dagbladen, welke de overwinning met weersin aanschouwden, dit een oogenblik trachten te verbloemen, begrijpen wij: maar hoe andere bladen ook daarin gestemd hebben; hoe zij hebben kunnen meenen dat de geheele taktiek der tegenpartij in de verwerping der ontvangsten, ook na de aanneming van de uitgaven gelegen was, is ons een raadsel." Er is geen reden, waarom wij de oplossing van dit raadsel niet zouden geven. Wij hebben de overwinning met blijdschap aanschouwd, schoon wij haar, om meer dan ééne reden, vollediger hadden gewenscht. Wij hebben niet gevreesd, dat op *dit oogenblik* de ontvangsten verworpen zouden worden: ten dien opzichte waren wij gerust; niet, omdat de uitgaven goedgekeurd waren; dit zou, in andere omstandigheden, zeer weinig hebben gebaat; maar dewijl die verwerping zeer weinig met de houding der oppositie, gedurende de gansche beraadslaging, zou overeen hebben gestemd. Doch sommigen schenen, na den 19^{den} December, eene *transitoire* Wet alsnog mogelijk en zelfs raadzaam te achten; dat is eene Wet, volgens welke de bestaande belastingen gedurende eenige maanden zouden voortgeduurd hebben. Alsdan ware de gedeeltelijke overwinning nietsbeteekenende en zelfs verderfelijk geweest. Alsdan zou het Gemaal niet afgeschaft zijn, waaromtrent de Heer *Piscatore*

heeft gezegd: *la malveillance n'a que trop exploité, au profit de ses vues secrètes, les plaintes que cet impôt a fait naître; il faut lui enlever le plus-tôt possible ce point d'appui pour remuer les masses.* Alsdan zou men telkens, na drie of zes maanden, de ontvangsten, onder voorwendsel van bezwaren tegen de voorgestelde belastingen, afgekeurd hebben; telkens het Gouvernement in de noodzakelijkheid hebben gebracht om den termijn te verlengen, totdat men, waarschijnlijk reeds in het volgende jaar te *Brussel*, het masker afgeligt en ook elke *transitoire* Wet, in één woord alle fondsen, op grond van het *point de redressement de griefs, point de subsides*, geweigerd zou hebben. Vruchteloos zou de Regering zich op de goedkeuring der uitgaven hebben beroepen: het zijn, zou de oppositie hebben gezegd, uitgaven van den Staat, maar die, zoolang onze bezwaren niet uit den weg zijn geruimd, geenszins zullen worden gedaan door *dit* Gouvernement. Het ongerief der fabrikksteiden, door het ophouden der belastingwetten, zou niet zonder voorziening zijn gebleven. Men zou, om ons van de uitdrukkingen eener onlangs in het licht gekomene brochure te bedienen, hebben gezegd: *dès ce jour, nous reprenons notre indépendance que nous n'avons point eu l'intention de vous aliéner gratuitement. Faites des lois. nous en ferons. Volez des impôts exorbitans. nous jugerons que le trésor est toujours assez riche, quand le peuple ne manque de rien. Retournez dans vos foyers; nous trouverons parmi nous des citoyens zélés qui serviront la patrie.* Het is zoo; die taal kan altijd worden gevoerd, en zal ook, zoodra de gelegenheid gunstig is, worden gezegd; doch nu ten minste kan men zich niet meer, wat de heffing der belastingen betreft, verschuilen achter *l'ordre légal*.

De eenparigheid der aanneming van de nieuwe Begrooting bewijst niet, gelijk de *Noordstar* meent, dat

de partij zich eerst, na en door de aanneming der uitgaven, als geslagen heeft beschouwd. Uit ons overzigt der discussie zal, hopen wij, blijken dat zij reeds vroeger den terugtogt aangenomen had. Het bewijst alleen dat, nu de transitoire Wet niet te verkrijgen en openbare tegenstand voor alsnog onmogelijk was, men zich niet noodeloos van de kans wilde berooven om, gelijk de *Noordstar* het uitdrukt, *door pluimstrijkerij te verkrijgen, wat aan het onverstandig geweld was geweigerd*. Ook heeft de *Noordstar* zich niet weinig vergist, wanneer zij meent dat, zelfs in het stelsel der tegenpartij, de goedkeuring der uitgaven de goedkeuring der ontvangsten ten gevolge moet hebben. Indien zulks met de bedoelingen overeengekomen was, zouden de opposanten eenvoudig hebben beweerd dat zij de noodzakelijkheid der uitgaven in 't algemeen hadden erkend, maar dat door de weigering der middelen, aan het tegenwoordig Ministerie, aan de tegenwoordige Regering, de magt en de bevoegdheid wordt ontzegd om, vóór het herstel van de grieven, die uitgaven te doen. Zoo men hieraan twijfelen mogt, leze men ten overvloede hetgeen de leeraars van het Liberalismus bij deze gelegenheid te *Parijs* opgemerkt hebben. De *Constitutionnel*: *Il est vrai que les États-Généraux ont adopté le Budget des dépenses; mais qu'est ce qu'une dépense votée, sans allocation des fonds pour y pourvoir? La loi de finances des Pays-Bas est réellement, absolument rejetée.* Het *Journal de Commerce*: *La chambre a mis en pratique la vieille maxime, traitée de séditieuse par le parti Ministeriel. . . . L'espèce d'inconséquence qui semble résulter des deux votes n'est qu'apparente; la chambre en consentant à la nature de dépenses fixée dans le Budget décennal, n'a pas voulu continuer pendant dix années les abus sur lesquels le ministère fonde la perpétuité de son pouvoir. De Courier Français: Il s'agissait de montrer qu'on n'en voulait point aux services, mais aux membres du cabinet.* Het laatste Blad zegt in het stelsel der Liberalen te regt: *le Budget des voies et moyens constitue l'impôt. Le vote de l'impôt est tout de confiance: il se lie au ministère.* Zoo het Gouvernement, deelende in de gerustheid der *Noordstar*, zich, na de goedkeuring der uitgaven, met eene *transitoire* Wet op de ontvangsten had vergenoegd, deszelfs toestand zou over een jaar dezelfde, of liever, ten gevolge der vermeerderde krachten van de factie, veel bedenkelijker zijn geweest. Men zou alsdan de waarheid ondervonden hebben der waarschuwing van den Heer de Jonge: » Niemand onzer late zich door eene kunstige wending in slaap wiegen. . . . Dezelfde strijd zal . . . daarna . . . wellicht op voordeeler plaats voor den aanval, worden hervat en het doel bereikt. . . . om de Koninklijke magt onder een dwang te brengen en te houden, waarvoor God het Vaderland beware. »

Sommige Dagbladen hebben dezer dagen melding gemaakt, van de aanstaande vernietiging der Academie van *Utrecht*. Dit gerucht is, hopen wij, ongegrond. Eene oude, roemrijke, bloeiende Hoogeschool kan door één pennestreek worden vernietigd; veel dat te voeren op zich zelf stond en eigene onkrenkbare regten bezat, is thans aan de willekeur van het Centraal Bestuur onderworpen. Maar dit althans is niet Monarchaal; en het is tot instandhouding der Monarchien van het uiterste belang, zich zorgvuldig te onthouden van de toepassing dier beginsels welke, ontsproten uit omwentelings-theorien, zeer ten onrechte ook in Monarchale regeringsvormen binnengeslopen zijn. Zoo weinig eerbied voor het verledene te hebben; zoo veel van hetgeen men zelf daarstellen zal, te verwachten; zoo geringe zwaarigheid aan het denkbeeld van veranderen en vernietigen te hechten: dit alles behoort tot de heerschende gebreken van onzen tijd, waarvoor inzonderheid de Gouvernemen ten zich moeten wachten. Gelukkig heeft de voorgedragene Wet op het Onderwijs den Koning in de gelegenheid gesteld, om de beslissing omtrent het getal Hoogescholen tot meer geschikten tijd te verschuiven. Het is te meer wenschelijk dat eene vermindering, al mogt men daartoe overhellen, in nadere overweging worde genomen, omdat zij waarschijnlijk groot ongenoegen te weeg zou brengen in de Noordelijke Gewesten. De goede gezindheid der gansche bevolking kan aldaar niet te veel worden aangekweekt en versterkt. Die gezindheid is meermalen, en ook nu, de steun van het Vaderland, van het Huis van Oranje geweest; waarschijnlijk zijn de dagen niet ver af dat zij het op nieuw zal moeten zijn.

» Zonder aanmerkelijke botsing is de gansche zaak der Begrooting ten einde gebracht. Ook de Wet der ontvangsten, wel verre van bedenkelijken tegenstand te ontmoeten, is aangenomen met honderd stemmen tegen die van den Heer de *Stassart*. De Wet is geenszins *transitoir*. De vrees van geenerlei belastingen te kunnen heffen is voor het geheele tienjarige tijdvak vervallen. Zoo verdwijnt het gevaar, waarvan men met zoo veel ophef weinige dagen geleden sprak. Zoo kan men nu duidelijk zien, hoe overdrijving en vasthouding aan eenmaal opgevatte vermoedens, hoe vooral ook partijdigheid en angst de gemoederen met ijdele schrikbeelden vervult. Die zoogenaamde factie, welke afgeschilderd werd als gereed tot omkeering van den Staat; die, zeide men, haar wettigen Vorst door weigering van fondsen tot inwilliging van buitensporige eischen zou dwingen; die factie of, gelijk men ze liever had moeten noemen, die Constitutionele oppositie maakt naauwelijks meer gewag van haar grieven; brengt voornamelijk finantiele bezwaren in het midden; is bereidvaardig tot goedkeuring eener *transitoire* Wet, en, vermits het Gouvernement in zoodanige Wet zwaarigheden vindt, neemt zij liever ook het gewijzigde Budget bijna met eenstemmigheid aan, dan dat de loop der zaken één oogenblik zou worden gestremd. Zal nu het dagbladen-geschreeuw, het opeenstapelen van verzoekschriften van allerhanden aard, zóo gevaarlijk kunnen zijn? De veronderstelde kracht van dit alles is weg; da

hefboom waarmede zoo veel in beweging zou worden gebragt, is gebroken. De Regering is voor tien jaren meester van het geld."

Of die wijs hoort men inderdaad menigee spreken en, zoo dergelijke meening ingang vinden kon bij hen die invloed hebben op de groote aangelegenheden van den Staat, dan zou het twijfelachtig zijn of niet de verwerping van alle Begrootingswetten, niet-tegenstaande de zeer bedenkelijke gevolgen, verkieslijk zou geweest zijn boven eene sluimering die bijna onvermijdelijk in een doodslaap veranderen zou. Het is ontegenzeggelijk dat het Gouvernement ten aanzien der tienjarige Begrooting eene beslissende zege heeft behaald, en daarvoor de dankbare hulde der weldenkende onderdanen verdient. Niet aan toevalligheden, niet aan kleingeestige kuiperijen heeft men dien triumpf te danken gehad. De onverzettelijkheid van den Koning ten opzichte van beproefde beginsels, en de nagenoeg eenstemmige medewerking der Afgevaardigden uit het noorden, hebben ons tegen reeds zeer nabij zijnde onheilen beschermd. De crisis van het oogenblik is voorbij. Doch, omdat men eenig voordeel op een magtigen vijand heeft behaald, moet men niet gerust en zorgeloos zijn, veel min zich verbeelden dat er geen vijand bestaat, of dat hij onze vriend is geworden, aan wien wij zelfs, in onze vreugd over die gelukkige redding, eenige erkentelijkheid moeten bewijzen.

De factie heeft het Gouvernement aangetast volgens eene zeer wel beraamde taktiek; doch die berekend was op voortdurende toegeeflijkheid. Zoodra deze verviel, was zij tot den terugtogt gedwongen. Desniettemin houdt zij altijd het zelfde doel in het oog. Zij zal iedere gelegenheid waarnemen om het te bereiken; en daartoe heeft geenszins de voordragt eener tienjarige Begrooting afgewacht te worden.

Een meesterlijken terugtogt heeft zij gemaakt. Dit zal, bij onze aanmerkingen over de discussie van het Budget, meer in bijzonderheden blijken. Thans zij het genoeg voorloopig te bemerken dat zij, schoon zelve in de uiterste verlegenheid gebragt, eene voor het Zuiden veel voordeeligere Begrooting der ontvangsten heeft weten te verkrijgen, en dat zij zich daarbij den schijn heeft gegeven van gematigdheid, van behartiging der algemeene belangen, van schroomvallige zorg om alle stremming en botsing te vermijden. Geveinsdheid en list zijn weder aan de orde van den dag, tot dat de kans beter sta om zich van openbaar geweld te bedienen.

Het Gouvernement heeft nu eenige verademing: het is verloren, zoo het daarin een voortteeken, den aanvang, of misschien wel een waarborg ziet van voortdurende rust. Men bedenke waar men heeft gestaan, hoe men is gered en wat er te doen is om niet wederom spoedig in denzelfden, of liever in veel ergeren toestand te vervallen.

Van concessie tot concessie is men zoo ver gebragt dat, indien men nog één stap verder ware gegaan, men den Nederlandschen geest opgewekt, ja, maar tegen de Regering opgewekt zou hebben. Men zou het Noorden afkeerig van zich hebben gemaakt, zonder de factie te winnen: deze kan alleen door volkomene onderwerping worden gewonnen. Na lang geduld, heeft men getoond tegenstand te zullen bieden; en de ge-

volgen der verandering in houding en toon, hebben de verwachting overtroffen. Weinig evenwel heeft er aan ontbroken om den Koning in de noodzakelijkheid te brengen van buiten de Constitutie treden: iets, hetgeen altijd, in verscheidene opzichten, een Nationaal onheil zou geweest zijn en de oorzaak van onafzienbare rampen had kunnen worden.

De Staat is door de trouw en pligtbetrachting van het Noorden gered. Dat Noorden heeft daarbij niet gehandeld uit eigenbelang; ten minste niet uit dat eigenbelang hetwelk aan hetzelve te laste gelegd en, omdat valsche berekeningen en redeneringen niet genoeg worden tegengesproken, door velen ook ter goeder trouw toegeschreven wordt. De Begrooting, en gelijk zij verworpen, en vooral gelijk zij nu aangenomen is, bevoordeelt aanmerkelijk de zuidelijke Gewesten. Het Noorden heeft het Gouvernement ondersteund, omdat het rust en vrede wil; behoud der wettige Dijnastie; eerbiediging der beginsels van ware Godsdienstigheid, vrijheid en verlichting: en, daar dit de wensch van alle gematigden is, hebben verscheidene leden uit het Zuiden zich bij hetzelve gevoegd. Aldus is de uitredding het loon geweest, niet van eenige partijdigheid voor het Noorden: dit heeft integendeel ook nu aanmerkelijke opofferingen gedaan: maar het loon van eene standvastige en met den Nederlandschen geest overeenkomende houding. Zoo het Gouvernement datgene, wat in dit Rijk Nationaal is, had miskend, het zou nergens wezenlijken steun, welligt overal tegenwerking aangetroffen hebben. De toekomst zou voor Nederland duister zijn geweest; zóó duister niet als voor het Gouvernement.

De Regering heeft; dit wordt te veel uit het oog verloren; van den beginne af in zeer moeilijke omstandigheden, en waarvan de moeilijkheid uit den aard der zaak gedurig vermeerderen moest, verkeerd. Doch zij heeft ook, en dit verliest men insgelijks niet zelden uit het oog, wel iets aan zich zelve te wijten. Eene Regering die hare bestemming begreep en daaraan ten volle beantwoord heeft, wordt niet, na langdurige rust, binnen weinige maanden, zonder buitengewone gebeurtenissen, zonder oorlogen of algemeene rampen, in zoodanigen toestand gebragt, als waarin onze Regering zich vóór weinige weken bevond. Waaruit kan de plotselinge ommekeer van zaken in dit Rijk worden verklaard? Het volgende kan welligt tot gedeeltelijke oplossing strekken. Na veertien jaren, ligt de Grondwet zonder behoorlijke, bijna zonder eenige ontwikkeling daar; of, om de geheele waarheid, die trouwens niet langer verborgen kan blijven, te zeggen: de Regering, met de beste bedoelingen zorgvuldig ten aanzien van het dagelijksche beheer, heeft die Grondwet aan eene geheel verkeerde ontwikkeling overgelaten, heeft door eigene dwaalbegrippen niet weinig daartoe medegewerkt. Zij verblijde zich over de uitkomst die haar nu te beurt is gevallen; zij verblijde zich die, gedeeltelijk althans, aan haar waardige houding dank te kunnen weten; maar tevens bedenke zij dat in het gebeurde reden genoeg is om ernstig te onderzoeken, wat er is verzuimd en wat er thans moet worden gedaan. Dit is, wij gevoelen het, eene zeer moeilijke, zeer onbepaalde, zeer teedere vraag, waaromtrent wij ons zorgvuldig willen onthouden van het middel, door

hetwelk velen tegenwoordig indruk wenschen te maken; namelijk, van eene stoute en meesterachtige beslissing. Wij schroomen evenwel niet het een en ander in bedenking te geven, waaromtrent wij, wat ons zelve betreft, gekomen zijn tot een besluit, naar ons inzien, gegrond op beginsels welke onafscheidelijk, hetzij van elke Regering, hetzij in 't bijzonder van onze Staatsregeling zijn; op beginsels die alleen in deze tijden van algemeene kennis en algemeene onzekerheid in twijfel kunnen worden getrokken. Kon de Regering zich niet, en in haar eigen belang, en in dat van het Volk, van zeer vele werkzaamheden onthouden die, in plaats van aan handel, nijverheid of wetenschappen bevordelijk te zijn, inderdaad de Nationale ontwikkeling stremmen? Is de zucht om alles te regelen en te besturen, niet een overblijfsel van Napoleonische, of liever van revolutionaire vormen, waarbij de eenheid, die nuttig en noodzakelijk is, met eene rampzalige eenvormigheid wordt verward? Kan in een Ministerie, ook omtrent grondstellingen wier aanwezig in de Constitutie de Koning heeft erkend, tweestrijd worden geduld? Is dit geen wezenlijk kwaad; dragelijk alleen, wanneer de Ministers niets dan werktuigen zijn van den Vorst en alle hunne eenigzins belangrijke handelingen aan de herziening van den Koning zijn onderworpen, in wiens persoonlijken wil alsdan de eenige waarborg van eenheid en vastheid berust? Zou het niet wenschelijk zijn dat, in hooge en lage bedieningen, de zoodanigen aangesteld wierden, aan wie de geheele afdoening van vele zaken kon worden vertrouwd? Moesten vooral hooge Ambtenaren niet veel meer dan tegenwoordig, in de gelegenheid worden gesteld, om meer nog dan bestuurders, om Staatslieden te zijn en te blijven? En is het daarom niet zeer te betreuren dat zij, door menigte van zaken die of weinig beteekenende zijn of veel beter door hunne onderhoorigen zouden worden verricht, den tijd ingenomen zien welken zij, niet slechts voor gewigtiger aangelegenheden van hun Departement, maar voorzeker ook voor de beoefening van Staatsregt en Staatskunde, in een Constitutionelen Staat en in de tegenwoordige tijden, zouden behoeven? Hebben de maatregelen en meer nog de beginsels van het Gouvernement niet gestadige openlegging en verdediging, zoowel in de Nationale Vertegenwoordiging, als in de dagbladen, noodig; en is het gebrek daaraan niet geschikt om twee magten boven den Koning te verheffen, die van de Tribune en die van het Journalismus; in plaats van, gelijk bij de goede bedoelingen van onze Regering zeer mogelijk was, beide door zedelijke kracht aan den invloed en aan de betamelijke overmagt van het wettig gezag onderworpen te houden? Behoorde het niet eene der eerste zorgen te zijn, elken ambtenaar te verwijderen die het Gouvernement verraadt; die stellingen verdedigt en verspreidt welke, bij gevolgtrekking uit de ondubbelzinnige verklaringen van het Gouvernement, door hetzelfde niet anders dan als oproerig kunnen worden beschouwd? Zou die maatregel, al zou dit aanmerkelijke opofferingen vereischen, niet te regt toegepast worden op iedereen, die noodlottige weifeling, zwakheid of flauwhartigheid toont? Moet men niet omzigtiger zijn in de keuzen, vooral ten aanzien van betrekkingen, waar de minste ontrouw de nadeeligste gevolgen kan hebben?

Zou men van de middelen tot aanmoediging en onderscheiding niet veel meer partij kunnen trekken door ze, zoo veel mogelijk, noch aan hen die ze verdiend hebben te onthouden, noch vooral aan hen die ze niet hebben verdiend te verleenen? Moet niet van nu af aan, de Verklaring des Konings de grondslag zijn der handelingen van de Regering? Moeten niet de beginsels der Grondwet, gelijk zij daar in een Monarchalen en Constitutionelen zin worden geopenbaard, veel meer dan tot nu toe is gebeurd, in werking worden gebragt? En zal anders die Verklaring niet hetzelfde lot ondergaan, hetwelk tot nu toe de Constitutie heeft gehad: dat iedereen haar uitlegt en verwringt naar zijne eigene begrippen, en zij aldus nutteloos en nietsbeteekenende wordt?

Dergelijke vragen met ernst en bescheidenheid te doen, kan niet ongeoorloofd worden geacht; en, wanneer men zich met onderwerpen van dien aard opzettelijk heeft bezig gehouden en door de mededeeling eenig nut hoopt te bewerken, schijnt het eenigzins pligtmatig te wezen. Zijn de denkbeelden ongegrond, zij zullen, voorgedragen op een gematigden en eerbiedigen toon, welke met ware vrijmoedigheid zeer wel vereenigbaar is, geen nadeel kunnen stichten; indien zij daarentegen eenige opmerking verdienen, dan zal welligt dezelfde overtuiging die den Schrijver bezielt, overgaan tot diegenen, welke door woord of pen, of maatschappelijke betrekking, middellijk of regtstreeks, invloed op de regeling der Staatsaangelegenheden hebben. Nadenken over deze en vele andere punten is nuttig. Zoo veel schijnt zeker, dat thans minder dan ooit behoort stilgezeten te worden en dat de hoofddenkbeelden, naar welke de Constitutie is ontworpen, in de Wetgeving, vooral ook in den geest en de zeden van het Volk, waar ze reeds zijn, zorgvuldig behouden; waar zij nog ontbreken, voortgeplant en aangekweekt behooren te worden.

Zal de rust en de welvaart van het Vaderland aldus tegen verdere schokken in veiligheid worden gesteld? Dit kan worden betwijfeld. Wij beleven ook nu onheilspellende dagen. Vruchteloos blusschen vrede-lievende Vorsten iedere vonk van oneenigheid tusschen Europa's Mogendheden uit; de gevaren zijn meer in binnenlandsche woelingen gelegen, dan in buitenland-schen krijg. De partijzucht, die in Frankrijk steeds voortgewoed heeft, schijnt op het punt aldaar nieuwe uitbarstingen te bewerken. Het is te vreezen dat naburige Staten, vooral waar de Fransche en ultra-Liberale geest aanmerkelijke vorderingen heeft gemaakt, den invloed van zoodanige gebeurtenissen niet zullen ontgaan. Het Rijk der Nederlanden bevat bovendien menigvuldige zaden van tweedragt en onrust, die eigen aan hetzelfde zijn. Doch de grootheid van het gevaar is geen reden om werkeloos, de onzekerheid der uitkomst om moedeloos te wezen. Slechts één weg is er, langs welken wij gered kunnen worden: het is die welke tot bevestiging van onze Staatsregeling leidt, gelijk wij haar als waarborg hebben ontvangen tegen alle soorten van onderdrukking. Men kieze dien weg; men volge dien, zonder achteruitzien of terugtred; de uitkomst zij aan den God van Nederland overgelaten.

NEDERLANDSCHE GEDACHTEN.

De uitgave geschiedt bij G. VERVLOET, te 's Gravenhage; bij de voornaamste boekhandelaren en op alle postkantoren des Rijk.

Men abonneert zich voor 20 nummers te gelijk, tegen f 2. 50 franco per post.

Maandag den 4^{den} January.

DISCUSSIE DER TIENJARIGE BEGROOTING.

2e. Artikel.

Hoe meer men de bedoelingen en handelingen der factie overdenkt, hoe meer men de overtuiging verkrijgt dat alleen de nadrukkelijke houding van het Gouvernement de verwerping der Begrooting voorgekomen heeft. Zoo lang er toegevendheid plaats had of te gemoet werd gezien, verloor de Regering den steun ook van die leden, op welke men nog bij den aanvang van deze zitting rekening, had gemaakt. Zoodra de Koning getoond had vriend en vijand te onderscheiden, bleven ook diegenen aan de zijde van het Gouvernement, welke de factie onderstelde, zoo niet als medegenooten, ten minste als gediensstige volgelingen te hebben gewonnen.

De Heer *Pescatore*, die meestentijds tot de oppositie behoorde, heeft met rondborstigheid de reden zijner veranderde handelwijze verklaard: *Après avoir eu confiance dans le Gouvernement et dans les progrès qu'il a réellement fait depuis quelque temps, d'après ma manière de voir et de juger les choses, je lui ai donné aujourd'hui une marque éclatante de confiance en me séparant de l'opposition.* Men mag ook ten aanzien van andere leden uit het Zuiden veronderstellen, dat het herboren vertrouwen op den vasten gang van het Bestuur de voorname oorzaak hunner goedkeurende stem is geweest. Het schijnt mede niet twijfelachtig dat de krachtige taal des Konings sommige Afgevaardigden uit het Noorden, die nog veel aan zwarigheden tegen het Budget zelf zouden hebben gehecht, van het belang hunner toestemming voor de rust van het Vaderland heeft overtuigd.

Merkwaardig en gewigtig was de werking van 's Konings Missive op de factie zelve. Wij zagen dat, naarmate de toegeeflijkheid van het Gouvernement in twijfel

werd getrokken, het denkbeeld eener transitoire Wet door haar in het midden gebragt en aangedrongen werd; en het schijnt zeker dat; zoodra men vernam dat geene transitoire Wet zou voorgesteld worden, maar de geheele verwerping der Begrooting wel eens zeer ernstige maatregelen ten gevolge kon hebben; de factie die verwerping geenszins heeft gewenscht: dat, zoo de stemming met geslotene briefjes of op eene andere wijs in het geheim had kunnen geschieden, de Wetten met eene welligt aanmerkelijke meerderheid zouden aangenomen zijn; dat men alle pogingen in het werk heeft gesteld om den indruk, die eene onvoorwaardelijke verwerping op de Regering zou hebben, te verzachten; en dat, zoo onverhoopt het gansche Budget verworpen was, van de zijde der oppositie zelve eenig voorstel tot bemiddeling, eenige conciliatoire maatregel bijgebragt, zou zijn. Geweld zou, begreep men, gevaarlijk wezen: schijnbare gematigdheid was veilig en zou misschien voordeelig kunnen worden. Het is niet onbelangrijk de ergernis en verbazing der dagbladen te bemerken over den bedaarden gang der discussie. Waren zij met de beweegredenen bekend geweest, zij hadden zich menigen uitval tegen de laauwheid der Gedeputeerden bespaard; en sommige leden, die voor het Gouvernement wilden stemmen, zouden niet met de verscheuring, ook der teederste familie-banden, bedreigd zijn geworden.

Stellig had men aangekondigd dat, uit hoofde der Nationale grieven, elke Begrooting zou worden verworpen. Zeventien leden hadden in de processen-verbaal declaratoiren geplaatst, waarbij voorloopig eenige punten als voorwaarde eener gunstige stem werden gevorderd. *Zulk een gedrag is, gelijk de Heer de Jonge zeer te regt opgemerkt heeft, inconstitutioneel; zulk eene poging is onbetamelijk en van veruitziende gevolgen... Even daardoor stelt men zich buiten de Grondwet en dus in strijd met eed en verpligting.... stel-*

lingen en aanmatigingen als deze, leiden eindelijk tot omwentelingen. Het schijnt dat de redenaar deze stelling in de levendigheid der improvisatie oproerig had genoemd; doch wij vinden dit woord in het gedrukte opstel niet terug. Gaarne eerbiedigen wij het regt om, in eene voor de vuist uitgesprokene rede, bij de uitgave eenige verandering te maken; maar hier schijnt de uitdrukking zonder noodzaak verzacht. Niet allen welke met oproerige stellingen ingenomen zijn, kunnen oproerlingen worden genoemd: het is voorzigtig en wijs zich, zooveel doenlijk, van beleedigende bewoordingen te onthouden; doch het is tijd dat de leerstellingen zelve met den waren, algemeen begrijpelijken en afschrikverwekkenden titel worden bestempeld. De toepassing van het gezegde: *geene vrijheden, geene toekenning van beden*, zou in onzen Staat inderdaad oproer zijn; dit heeft de Heer de Jonge op eene uitmuntende wijs betoogd.

De factie gevoelde dit zelf; zij gevoelde bij de meerdere krachtontwikkeling van het Gouvernement, op een geheel valsch terrein te zijn geplaatst. De eerste poging om dit te verhelpen was het voorstel van den Heer Le Hon, ondersteund door de Heer en de Brouckere en de Celles, om de grieven af te scheiden van de finantieele quaestie en te behandelen in een Comité-Generaal. *Le sentiment de notre dignité*, zeide de voorsteller, *le respect dû à une personne auguste, les considérations d'ordre et de tranquillité ne concourent-ils pas à réclamer pour cette partie délicate de la discussion, dans les circonstances présentes, la précaution sage autorisée par notre règlement?* Het is niet duidelijk dat, zoo de Kamer zich zelve door haar gedrag vernederd of den aan den Vorst verschuldigten eerbied uit het oog verloren had, haar waardigheid of die van den Koning minder nadeel geleden zouden hebben omdat dit *met geslotene deuren* was geschied. Van waar ook juist bij dit driemanschap, van waar, nadat de Koning reeds zoo lang zonder terughouding was gehoord, die teederhartige zorg? Wat de derde reden betreft — *dans l'état d'agitation des esprits au dehors, n'est-il pas de la sagesse de l'assemblée de s'occuper des griefs à huis clos?* —: het hooren van uitvallen tegen het Gouvernement, zou hier op de Tribunes niets dan verontwaardiging tegen de sprekers te weeg hebben gebracht; en ten aanzien van het algemeen is de uitwerking van een Comité-Generaal dezelfde, als die eener openbare zitting. Naar waarheid toch deed de

Heer Boddaert, bemerken dat alle dagbladen terstond herhalen wat er is gezegd; en hij had ten voorbeeld kunnen bijbrengen dat de redevoering door den Heer Le Hon, uitgesproken in het Comité-Generaal over het Adres van antwoord in 1828, aan den *Courier des Pays-Bas* werd medegedeeld. Het is waar de Heer de Celles heeft daartegen aangevoerd dat, krachtens Artikel 12 van het reglement, *volstrekke geheimhouding* zou kunnen opgelegd worden; maar in hoe ver kan op die geheimhouding staat worden gemaakt en, zoo die inderdaad wierd bedoeld, waarom is deze bepaling niet terstond bij het voorstel gevoegd? — De welsprekendheid van den Heer Le Hon was niet in staat om de ware beweegreden te verbloemen. Men zegt, dat vooral de Heeren Donker Curtius en de Jonge het voorstel met warmte hebben bestreden; aanmerkende, dat van de openlegging der grieven niets voor de waardigheid van het Gouvernement behoefde te worden gevreesd en dat, nu reeds zoo lang in het openbaar aangevallen was, de verdediging ook eenmaal in het openbaar behoorde te geschieden. Het *Journal de la Belgique* schrijft: *la proposition appuyée par la presque totalité du midi, est repoussée avec une espèce de FUREUR par les députés du Nord. M. M. Donker Curtius, etc. demandent à GRANDS CRIS que la séance redevienne publique.* Er is te meer reden om geen onvoorwaardelijk geloof aan deze dramatieke beschrijving te hechten, dewijl hetzelfde Blad heeft verhaald dat, bij de lezing van 's Koning Missive, de verontwaardiging op het gelaat, zelfs van vele noordelijke leden duidelijk was. Zijn onze berigten over den 11 December juist, dan is vreugde de hoofdingdruk geweest; verbazing en ontsteltenis was op sommiger aangezicht niet te miskennen; en onder anderen de Heer de Stassart bleef met schijnbare onverschilligheid zitten, als of hij niet reeds bij de Hollandsche lezing de woorden *dweepzucht* en *kwaadwilligheid* verstond.

Het afzonderlijk behandelen van de, gelijk de Heer Le Hon ze thans noemde, *questions administratives* werd dus geweigerd. De factie had zich geveleid, ten gevolge van zoodanige behandeling, de uitkomst met volkomene gerustheid af te kunnen wachten; omdat zij daardoor alle beschuldiging, schoon niet alle vermoeden, eener oproerige verwerping ontdeek. Nu moest hierin door andere kunstgrepen worden voorzien. Door hen vooral, die de buitensporigste notas ingeleverd hadden, moest thans het gezegde, zoo veel mogelijk, te rug wor-

den genomen. De volgorde der sprekers verdient hier opmerking. Nadat de Heer Sandelin, de eerste het woord voerende, op eene zeer gemoedelijke wijs het verwerpen om grieven afgeraden had, kwamen vier der nota-inleveraars op en, nadat deze aan hunne uitdrukkingen eene met de omstandigheden overeenkomende wending hadden gegeven, scheen de oppositie te willen toezien en overleggen. Onder de overtien volgende redenaars was slechts één zuid-Nederlander; de meest geduchte sprekers werden voor het einde der discussie bewaard. De Journalen, met het fijne der manoeuvre nog niet bekend, wisten niet hoe deze houding te verklaren. *Si c'est une tactique*, zeide de *Courier des Pays-Bas*, *nous n'en comprenons point le but... De même que la proposition du Comité-Général faite au commencement de la discussion du Budget nous avait semblé étrange, de même le silence de nos députés nous semblerait très difficile à justifier pour bien du monde.*

Het is niet onaardig te zien, hoe de vier zoo even bedoelde sprekers zich in allerhande bogten hebben gewrongen om aan die ongelukkige notas eene redelijke uitlegging te geven. Het was nu, als of niemand ooit het Gouvernement in verlegenheid had willen brengen. De Heer D'Omalus Thierry, uit Luik, zeer wel bekend door zijne vroegere houding omtrent het Gouvernement, bragt het volgende ter verontschuldiging bij: *Mon expression a pu faire aller au delà de ma pensée. Je n'ai voulu annoncer que l'intention où j'étais de voter contre le budget et pas du tout celle de refuser tout subside.* De Baron van Terbecque, nieuw verkoren lid uit Oost-Vlaanderen, en die, zoo 't schijnt, tot nu toe alle vermoeden vna Ministerialismus door de vinnigheid zijner oppositie uit heeft willen wisschen, drukt zich ten minste even zwak uit: *Ma note, Messieurs; ne contient ni menace ni refus; loin de moi une pareille idée, elle ne contient qu'un vœu.* De vlugtige pen van den Baron de Stassart had terstond eene menigte kleine aanmerkingen over *la partie matérielle des Budgets* gereed. Met den Heer Fabri-Longrée was het anders gelegen; deze had, na de verandering van het plan, nog geen tijd gehad om tegen het Budget zelf zwaarigheden te zoeken. Althans, na korte aanmerkingen, *pour justifier sa note*, was het: *j'arrive aux chiffres du budget. Je demanderai la parole dans un autre moment.*

In bijna alle de redevoeringen der oppositie werden drie zaken herhaald: vasthouding aan de *regelmaticheid*

eener verwerping om grieven; aanbod eener *transitoire* Wet; bijbrenging van eenige aanmerkingen tegen de Begrooting zelve.

» Het Budget wordt verworpen, omdat het niet goed » is; dus heeft het Gouvernement geen regt, om over te » gaan tot eenigen maatregel buiten de Constitutie: » maar, al ware het volmaakt, het zou ook om grieven » mogen worden geweigerd en hiertoe ware thans » *overvloedige stof*." Dus, het beginsel werd gepredikt en staande gehouden, schoon men begreep zich aan de regtstreeksche toepassing niet te moeten wagen. De grieven werden gedurig vermeld en, naar mate men te rug kwam van de eerste verbazing, op telkens stoutmoediger toon. *Rien*, zeide onder anderen de Heer de Brouckere, *n'est étranger au budget, parceque les considérations de chiffres dépendent de la confiance qu'inspire le Gouvernement, du bonheur dont jouit la nation. Le budget devient une affaire politique.* De Heeren de Langhe en Sasse van Yssel gingen nog verder. De eerste kon niet besluiten de grieven op den achtergrond te plaatsen. *Vous voyez que je n'aurai pas de peine à puiser dans les budgets eux-mêmes les motifs de mon vote; mais je les trouve aussi en dehors.* De laatste zeide ronduit: *je prendrai les raisons déterminantes de mon vote, non dans les chiffres du budget, mais en dehors, c'est-à-dire dans les griefs de la nation;* er bijvoegende, waarschijnlijk om zich te ontschuldigen over zijne wederspanningheid aan de raadgevingen van de hoofden der oppositie, van het Comité directeur — *sans en rendre compte à qui que ce soit qu'à Dieu et à ma conscience.* Het is ten onregte dat de Noordstar van 29 December gelooft dat de oppositie haar grondwettig stelsel niet volgehouden heeft. Die over Staats-aangelegenheden schrijft, behoort zich vooral voor dwalingen te wachten, waardoor ligt ook anderen tot zorgeloosheid zouden vervallen. De factie zag niet af van het revolutionaire beginsel. Zelfs hebben de Noord-Nederlandsche leden, op uitzondering na van den Heer de Jonge, de grondwettigheid daarvan nagenoeg erkend. Zij hebben; hetgeen inderdaad te betreuren is bij een punt, van hetwelk het aanwezen van den Staat afhankelijk kan zijn; alleen de billijkheid der toepassing betwist.

Geen redenaar der oppositie, die niet eene *transitoire* Wet als het ware heeft aangeboden. Het blijkt dat dit ongerijmd was bij hen die verklaarden, al ware het Budget goed, uit hoofde van het nog niet hersteld zijn van de grieven reden genoeg tot verwerping te hebben;

voorts dat dit aanbod eene zeer bedenkelijke strekking had, eene zeer gevaarlijke bedoeling verborg; zoodat het onbegrijpelijk is dat de Heeren *Clifford* en vooral *Warin* om finantie bezwaren, de Regering en het Vaderland aan de schroomelijke gevolgen van zoodanige Wet bloot hebben gesteld. Ook hier verblijden wij ons overeen te stemmen met den Heer *de Jonge*: *Ik deel niet in het gevoel dat bij de verwerping eener tienjarige Begrooting, op gronden uit haar zelve ontleend, zulk eene bepaling met de Grondwet strijden zou; ... maar ik kan niet met nadruk genoeg zeggen, hoe nadeelig ik zulk eenen maatregel, in de tegenwoordige omstandigheden en met het onmiskenbaar doel dat het aanbod vergezelt, keuren zou.* Wat de ongehoudendheid des Konings betreft tot het voorstellen van eene *transitoire* verordening, deze is door den Minister van Finantien, naar ons inzien, eerst in het regte licht gesteld toen hij zich op den aard van het gemeen overleg heeft beroepen. Eenmaal moet er een einde aan s Konings inschikkelijkheid zijn: anders zou de Begrooting door de tweede Kamer worden gemaakt.

Ieder opposant rekende zich, volgens de afspraak, verplicht om ook over *les chiffres* en *la partie matérielle* iets te zeggen. Onder de menigvuldige aanmerkingen zijn er voorzeker geweest die de behartiging van het Gouvernement wel verdienen; hoe zou dit anders kunnen zijn, wanneer de Vergadering met arendsoogen een werk beziet, hetgeen alle gedeelten van het Staatsbeheer omvat! Over 't algemeen echter waren de bedenkingen zóó weinig beduidend, dikwijls zóó kleingeestig en ellendig, zóó gezocht en met moeite gezocht, dat de Minister zich hierop te regt, als op een onwedersprekelijk blijk van het onvermogen zijner berispsers, heeft kunnen beroepen. Bovendien hadden die aanmerkingen bijna allen zoo zeer op bijzonderheden en kleinigheden betrekking, dat men of erkennen moet dat zij nooit genoegzamen grond konden geven om eene tienjarige Begrooting te verwerpen, of wel beweerden dat het bestuur van den Staat aan de Tweede Kamer moet worden opgedragen: iets hetgeen niet slechts de invoering van eenig stelsel, hetzij van regering en administratie, hetzij van belastingen, onmogelijk zou maken, maar ook ten eenemale en met onze Staatsregeling, en met het denkbeeld van een welingerigten regeringsvorm strijdt. De Heer

de Brouckere heeft wederom bij deze gelegenheid getracht zich te onderscheiden. Onder de voorbeelden zijner zorgvuldige oplettendheid voor de ware belangen van het Rijk, zij het volgende geteld. *Parmi les objets dont on remplit les maisons de détention déjà suffisamment pourvues... les couvertures de laine tiennent le premier rang. La faute est faite on peut la réparer partiellement en faisant vendre publiquement le superflu.* Is het niet een blijk van de deugdelijkheid eener tienjarige begrooting, of ten minste van de onbevoegdheid van haar berispsers, wanneer men de toevlugt tot dergelijke aanmerkingen neemt; aanmerkingen, volgehouden op hoogen toon, omdat men vertrouwt dat zij door niemand terstond kunnen worden wederlegd of zelfs tegengesproken. Hier evenwel bedroog zich de spreker. Den volgenden dag gaf de Minister van Finantien, die onmiddellijk den Administrateur der Gevangenissen op dit stuk had gehoord, te kennen, dat vele gevangenen, onder het vorig stelsel der gevangenissen, in het eerst, omdat zij niet zoo spoedig tot anderen arbeid konden worden gebruikt, met wollenweven waren bezig geweest; dat dien ten gevolge ook te *Maastricht*, waar het achtbare lid woonachtig is en, zoo 't schijnt, naar bezwaren rondgezocht had, eene eenigzins grootere hoeveelheid dekens berustte dan voor de bevolking der gevangenis noodzakelijk was; dat zij dáár niet, gelijk het achtbare lid had gezegd, door de mot verduurteerd, doch, naar gelang der behoefte, ook naar andere plaatsen verzonden werden; dat hij het achtbare lid bedankte voor zijne naauwkeurige beschouwing, schoon het edelmoediger ware geweest eenige ophelderingen te vragen, vóór dat men dit en dergelijke bezwaren in het openbaar aan het Gouvernement verweet. En de Heer *de Brouckere*, die niet zwijgt wanneer hij iets zeggen kan, zweeg! En deze voor hem niet vereerende bijzonderheid, werd op volgende wijs in den *Courier des Pays-Bas* van 22 December verbloemd: *Si à Maastricht pour 125 prisonniers, il n'y a que 124 couvertures, c'est trop peu, mais faut-il tant se récrier pour cela. Du reste le Ministre remercie l'orateur qui est entré dans de si minutieux détails.* De opteckening dezer anders onbeduidende zaak hebben wij niet ondienstig geacht, omdat zij zelfs in de Gouvernements-bladen niet behoorlijk in het licht is gesteld en evenwel zeer geschikt is om te doen zien, hoe menigeen de daden der Regering, bij gelegenheid eener Begrooting bestrijdt. Nadat men maanden lang naar gebreken in de Administratie met gretigheid gezocht en allerhande klagten uitgelokt heeft, wordt er een lange lijst van gemaakt. Die leest men luidkeels achter elkander, dikwerf zonder eenigen zamenhang, af. Dan verbeeldt men zich Staatsman te zijn, en ziet op de Ministers en op den Vorst met zelfsvertrouwen en laatdunkendheid neêr. Dit is dan de kennis, de moed, de Vaderlandsliefde van den tegenwoordigen tijd!

NEDERLANDSCHE GEDACHTEN.

De uitgave geschiedt bij G. VERVLOET, te 's Gravenhage; bij de voornaamste boekhandelaren en op alle postkantoren des Rijks.
Men abonneert zich voor 20 nummers te gelijk, tegen f 2. 50 franco per post.

Zaterdag den 9^{den} January.

DISCUSSIE DER TIENJARIGE BEGROOTING.

3e. Artikel.

Bij de beschouwing der Geschiedenis, ook der Geschiedenis van onze dagen, geeft men te veel op personen en gebeurtenissen acht, in plaats van bovenal op de heerschende meeningen te letten. De personen verdwijnen; de meeningen blijven en breiden zich uit: de gebeurtenissen kunnen, naar gelang van plaatsen en omstandigheden, verschillen; de hoofdstrekking is, waar dezelfde denkbeelden invloed gekregen hebben, eenerelei: de ontwikkeling van dezelfde kiem zou niet ongelijksoortig kunnen zijn. Het komt er ook thans in ons Vaderland niet voornamelijk op aan of deze of die het Gouvernement verdedigt, of verradt, of bestrijdt; niet of de oppositie bij de eene of andere gelegenheid afgeslagen wordt; ook niet, hoe gewigtig het zij, of een tienjarig Budget aangenomen is: — de Regering, van de deugdelijkheid van haar eigen rigtsnoer overtuigd, onderzoekt vooral of grondstellingen algemeenen bijval hebben gevonden, wier toepassing voor het Vaderland verderfelijk zou wezen.

Treurig, maar leerzaam waren ook uit dat oogpunt de beraadslagingen over de Begrooting. Onder anderen heeft men ook nu wederom beweerd dat onze Grondwet een gewoon maatschappelijk verdrag is, onderworpen aan de regelen van het burgerlijk regt; en hetwelk dus, zoodra het door de eene contracterende partij is verbroken, alle verbindende kracht verliest. Van daar de gedurig gebezigde uitdrukkingen: *pacte fondamental*, *pacte constitutif* en; om nog duidelijker te doen zien dat zelfs bij de minste overtreding de gansche overeenkomst als vervallen aangemerkt wordt; *contrat synallagmatique*, *pacte social bilatéral*. Om dit vol te houden, ontziet men zich niet de Historie, zelfs van onze eigene dagen, te vervalschen. Niet de Koning is met zijne Bondgenooten overeengekomen, dat het Ko-

ningrijk opgerigt zou worden: hij bezat geenerlei Souvereiniteit; hij was niets, zoo lang er geene Grondwet bestond. Het Volk heeft goedgevonden zich met hem te verstaan omtrent het gemeenschappelijk daarstellen van eene Constitutie. Deze Constitutie heeft als 't ware den Koning en den ganschen Staat gemaakt. Buiten haar bestaat tusschen den Vorst en de onderdanen geenerlei betrekking. Zij bevat de voorwaarden, op welke de Koning regeert. Zoodra hij aan dezelve niet meer voldoet, is de Staat eigenlijk te niet. *Nous avons*, zegt de Heer Sasse van Ysselt, *une loi fondamentale solidement établie, un véritable contrat synallagmatique entre la maison régnante et le peuple.... Un véritable pacte social dont la moindre infraction compromettrait la hiérarchie politique*. Het is vreemd dat dit dwaalbegrip, de hersenschimmige en zoo dikwerf wederlegde leer van den oppervlakkigen Rousseau, eene leer die aan elken Staat alle duurzaamheid ontnemt en, wel verre van iets voortreffelijks te stichten, een beginsel van oplossing is; het is vreemd hoe dusdanige leer, reeds op zich zelve genoegzaam om onvermijdelijke omwentelingen voor te bereiden, zoo veel ingang ook nu nog bij bedaarden en weldenkenden vindt. Het gevolg kan niet anders dan onophoudelijke oneenigheid zijn. Daar is uw *contrat synallagmatique*: kunstigen met de meestmogelijke scherpzinnigheid gemaakt. Zeer wel, zoo lang volkomen goede trouw en eensgezindheid op aarde zal wonen. Maar nu ontstaat over de uitvoering verschil. Niets ontbreekt, dan de regtbank om uitspraak te doen. Wie zal beslissen? De partijen zelve? Dit is de zoogenaamde toestand der natuur: in welke oorlog of vrede plaats hebben kan; het regt van den sterkeren geldt; doch waardoor het denkbeeld van Staat uitgesloten wordt. De Verbondene Mogendheden, die het Tractaat van Londen hebben geteekend? waar blijft dan de onafhankelijkheid van den Staat?

Een ander denkbeeld dat door velen te onbedachtelijk aangenomen wordt, en hetgeen evenzeer regstreeks leidt tot omverwerping der gansche Staatsregeling, is de onderstelling van een zeker alvermogen bij de tweede Kamer. Openhartig en naif is, hetgeen ten dien opzichte de Heer de Langhe, *citoyen*, gelijk hij zich noemt, *ami de la patrie*, et qui doit éviter tout ce qui peut troubler son repos, bij deze gelegenheid aangemerkt heeft: *Quels moyens n'avons nous pas tentés pour parvenir au redressement des griefs? Si nous faisons des observations en section, on n'y répond pas, ou on y répond d'une manière évasive, quelquefois inconvenante. Si nous en faisons la matière d'un discours en séance publique, on n'y a aucun égard. Si nous faisons une adresse respectueuse au roi ou un projet de loi, la première chambre peut interposer son veto. Si nous proposons des renvois aux ministres, l'esprit de convenance vient nous arrêter. En vérité, je ne vois plus d'autre moyen à notre disposition que le refus des subsides.* Derhalve: dit is de grondslag der redenering: de wil der tweede Kamer moet *altijd* opgevolgd worden. Het afkeurend oordeel van de eerste Kamer, de weigering van den Koning, zijn geene waarborgen die de Constitutie daargesteld heeft en welke ook door de tweede Kamer behooren geëerbiedigd te worden; het zijn hinderpalen, die men op de eene of andere wijs moet overwinnen. Wat meer is: de Heer de Langhe — gelijk de zinspeling op de mislukte poging ten opzichte van het request van Fontan duidelijk toont — heeft ook voor de meerderheid der tweede Kamer geen ontzag; en, zolang niet zijn eigen meening en wil den zege behaalt, acht hij ieder middel, ook hetgeen alle magten aan de dwingelandij der tweede Kamer onderwerpt, tot bereiking zijner oogmerken gepast.

Het is niet moeilijk, bij de doorlezing der redevoeringen van de voornaamste sprekers der oppositie, een aantal stellingen bijeen te brengen, onafscheidelijk verbonden aan de stelsels van het hevigste ultra-Liberalismus; en waarvan niet ééne aangenomen kan worden, zonder den weg voor gevolgtrekkingen te banen die de gansche maatschappelijke orde verwoesten. Daaronder telle men de onophoudelijke verwar- ring tusschen vrijheid en wetteloosheid; het oogpunt, waaruit men de petitien beschouwt; het brengen eener onvoorwaardelijke hulde aan de openbare meening; het verantwoordelijk stellen van alle wettig gezag aan het oppergezag van het Volk; de aanprijzing van onophoudelijk mistrouwen, als ziel van een Constitutio-

neel Gouvernement. Daaronder telle men de geheele wijs waarop de Begrooting, als ware de Koning rekenplichtig ambtenaar, is behandeld. Daaronder telle men vooral die verwerping om grieven, welke, door de meerderheid bekrachtigd, de opheffing der Constitutie zou zijn.

Herhalingen zijn, bij de gebruikelijke wijs van be- raadslagingen, niet vreemd; ook thans zijn eenige voor- name aanmerkingen door bijna niemand onaangeroerd gelaten. De aard en toon der antwoorden van het Gouvernement, op de bedenkingen der afdeelingen, hebben veel aanstoot geleden. Zij waren te kort, te vlugtig, te zeer uit de hoogte; veel was daarin met stilzwijgen voorbijgegaan; de Kamer was niet met ge- noegzamen eerbied behandeld, en dergelijke meer. In- zonderheid heeft de Heer de Celles zich hierover be- klaagd; of liever zijdelings er op gedoeld, om des te scherper te kunnen treffen. *La mauvaise humeur de l'écrivain prouverait qu'il a désespéré de sa cause. On peut repousser des allégations sans morgue et sans colère. Il faut voir la chose en ce qu'elle est. Le laconisme d'une réponse n'est agréable qu'en se rendant à la demande, et le refus, dépourvu des raisons qui en adoucissent l'amertume, est moins fort en lui-même et bien moins dans les convenances.* De laconieke antwoorden van den Graaf de Celles zijn nog te zeer in Nederland bekend, dan dat men niet zou gevoelen hoe wel deze opmerking hem voegt. Wat de zaak zelve betreft: niemand, die de laatste ant- woorden van het Ministerie in verband beschouwt met de honderde bladzijden die gedurende meer dan een jaar over en weder vol waren geschreven, met de kortheid des tijds en met de onbeduidend- heid van vele der aanmerkingen, zal beweerden dat het Gouvernement zich aan eene behoorlijke beantwoording heeft onttrokken. Integendeel, zoo de beoordeeling der Begrooting in de kleinste bij- zonderheden niet behoort tot de regten en plig- ten der Staten-Generaal, dan is welligt de Regering, ook nu, te breedvoerig en openhartig geweest.

Verscheidene leden hebben hun ongenoegen te ken- nen gegeven over de afwezigheid der Ministers. Het moest bevreemding verwekken dat juist, nadat de Koning zelf had verklaard: *de behoefte te gevoelen om, door eene vermeerdering der betrekkingen van de hoof- den der Ministeriele departementen met de beide Ka- mers der Staten-Generaal, het gemeen overleg te be- vorderen*, zelfs die Ministers, welke gewoonlijk het

woord over de Begrooting hebben gevoerd, thans de Vergadering niet bijgewoond hebben. De Heer de Celles heeft zich ook hier weder bij de oppositie verdienstelijk gemaakt: *Si nous étions*, zeide hij, *dans cette chambre plus souvent en contact avec le ministère, si nous pouvions causer des affaires politiques avec les chefs des départemens ministériels, nos intentions — de bedoelingen van den Heer de Celles! — seraient mieux appréciées. Pouvons nous voir sans regret ces moyens diminués à chaque occasion: n'avons nous pas une nouvelle preuve que la discussion du budget semble étrangère à l'administration générale?* Liefst zouden wij deze opmerkenswaardige bijzonderheid verklaren uit de onderstelling, dat de Regering begint te gevoelen dat zij te kort doet aan hare waardigheid en aan haar regten, wanneer zij, bij gelegenheid der Begrooting, als 't ware rekenschap van alle hare handelingen geeft. De tegenwoordigheid van kundige, welsprekende en niet schroomvallige Ministers, schijnt buiten tegenspraak zeer wenschelijk. Wenschelijk, tot handhaving van ware beginsels, tot verdediging der waardigheid van het Gouvernement en ook om over vele bijzonderheden inlichting te geven. Het zijn die inlichtingen over welker gemis de oppositie zich beklagt, wanneer zij onder hare grieven telt *l'obstacle mis aux libres communications des chambres avec les ministres*; namelijk, 's Konings Besluit van 1820, waarbij de Hoofden der Departementen aangevaard zijn om zich van ongrondwettige mededeelingen te onthouden. Dit Besluit heeft, naar men beweert, het gemeen overleg al te zeer belemmerd. Het is hier de plaats niet te onderzoeken, in hoe ver de opheffing van dit Besluit raadzaam zou wezen, en met welke oogmerken ook van dit bezwaar zoo breed opgegeven is. Uit de redevoering van den Minister zou men kunnen vermoeden, dat het meer te doen is om het klagen over de zaak dan om hare nuttigheid of gebruik. » De toegang tot het Gouvernement, » zegt men, » wordt ons benomen; wij schermen in het blinde; de Ministers schijnen ons van alles onkundig te willen laten. » De Heer van Tets brengt hiertegen in: » toen ik Minister werd, heb ik uitdrukkelijk verklaard, in huis en aan mijn bureau op alle uren van den dag gereed te zullen wezen om aan ieder lid de inlichtingen, die hij verlangen mogt, te verschaffen. Telkens heb ik verzekerd en getoond, dat mij zulks aangenaam zou zijn; ik heb aangeboden zelf in de afdeelingen te komen, om aldus de beraadsla-

gingen te bekorten; en desniettemin, schoon ik overigens met vele bezoeken der leden vereerd ben, heeft tot op heden niemand over ééne enkele zaak de allerminste inlichting gevraagd. » Deze schijnbare tegenstrijdigheid, wordt door sommigen op deze wijs verklaard: de oppositie wenscht herstel van de betrekkingen met de Ministers, om haar ongrondwettigen invloed op den gang der administratie te versterken. Ingelicht te worden vóór de openbare discussie verlangt ze niet: hij doet haar een ondienst, die de stof tot hevige redevoeringen beneemt.

Het beraadslagen *bij hoofdstukken* is ook nu weder door velen aangedrongen. Naar ons inzien, is zulks inconstitutioneel; en, schoon niet uitdrukkelijk verboden, strijdt het met den geest der Constitutie, vermits de tweede Kamer niet van het gansche Staatsbeheer behoort meester te worden. Zoodra echter dit beheer aan de Kamer toegekend wordt, is het natuurlijk dat men, gelijk de Heer Luzac: *niet kan begrijpen waarom deze wijs van handelen niet ingevoerd wordt, en den wensch daartoe voortbrengt uit de volheid van zijn gemoed.* In dat geval, maar ook alleen in dat geval, zou het raadzaam zijn een voorstel deswege aan de Regering te doen. Men zou dan ook nog verder moeten gaan. De Heer Angillis heeft niet ten onrechte gezegd: *ce mode tend à introduire les amendemens*: niet over ieder Hoofdstuk der Begrooting; over elke uitgave, over elk middel, zou afzonderlijk gestemd moeten worden. De Heer de Jonge kan niet deelen in het denkbeeld van den Heer Luzac. Hij wil *op het ongeradene daarvan in deze oogenblikken niet aandringen; maar hetgeen hem altijd, ten minste aangaande de middelen, daarvan terug zou houden, is dat men dikwijls een stelsel zou zien splitsen en verbreken, dat geheel en vereenigd slechts met vrucht kon aangenomen worden.* Inderdaad, geene Vergadering, althans niet zamengesteld gelijk de tweede Kamer, houdt eenig stelsel van belasting of administratie, veel minder nog van regering of wetgeving, vol.

Het wezenlijke der grieven; het ongenoegzame der bezuinigingen; het drukkende en ongepaste der voornaamste belastingen; het geheimzinnige van het Amortisatie-Sijndicaat: dit waren de hoofdpunten van het *thema*, waarvan de redevoeringen tegen de Begrooting de min of meer gelukkig uitgevoerde *variatiën* zijn geweest. Voorts werd er het een en ander bijgevoegd, omtrent de goede gezindheid der

bevolking in België; de ongegrondheid der vrees voor Priesterdwang of opstand; de voortreffelijke bedoelingen der oppositie, en de gehechtheid en trouw van alle ingezetenen aan hun eerbiedwaardigen Vorst.

De bewijzen voor die zeer geruststellende verzekeringen zijn niet zeer afdoende geweest. Men heeft zich inzonderheid beroepen op de blijken van eerbied en liefde, die de Koning ontvangen heeft op zijne reis in de zuidelijke Gewesten: *Le voyage du roi*, volgens den Heer Angillis, *n'a été qu'une tournée triomphale; la population toute entière s'est portée sur le passage de S. M. Cette démonstration justifie complètement le peuple Belge. — Qu'y a-t-il de changé*, riep de Heer de Gerlache uit, *depuis que le monarque parcourait le midi de son royaume comme en triomphe, recevant partout les témoignages de respect et d'amour les moins équivoques?* Liever onderzoeken wij thans niet, in hoe ver die blijken overal ondubbelzinnig zijn geweest; ook niet, in hoe verre soms dezelfde personen, die nu deze Volksvreugde tot verbloeming van den waren toestand der zaken misbruiken, zich meestal vruchteloze moeite gaven om door de menigte een norsch stilzwijgen te doen in acht nemen. Het gejuich eener dankbare bevolking is, zoo het schijnt, op vele plaatsen de krachtigste wederlegging geweest van hetgeen de factie omtrent algemeene ontevredenheid had verspreid. Doch ongelukkig hij, die op de gezindheid der menigte vertrouwt: *Les masses réclament aujourd'hui.... mais* — deze gulle beklenten van den Heer de Stassart dient opgemerkt te worden — *les premières classes de la société donnent partout l'exemple*. De algemeene erkentelijkheid werd door dat voorbeeld tot nu toe niet geheel onderdrukt; maar als eene factie over zoo vele en zoo krachtige middelen beschikt, als de tegenwoordige oppositie; wanneer zij met weinig nadruk wordt tegengegaan; dan zal zij spoedig den boventoon geven. Dus vraag men, wat hare bedoelingen zijn; niet welke de denkwijzen van het meerendeel eener argeloze bevolking is geweest.

Gelijk de reis van den Koning bijgebracht wordt, zoodra men eenige vrees ten opzichte der stemming van de ingezetenen openbaart, zoo strekt de slag van Waterloo tot wederlegging van het gevoelen, dat de uitbreiding van de Fransche taal zeer bedenkelijk wezen zou voor de zelfstandigheid van het Rijk. De gebeurtenissen van 1815 doen zien dat het krijgsvolk den eed van getrouwheid niet verbrak, en dat men ook in België vrijheid en welvaart boven ellende en slavenjuk verkoos. Desniettemin zijn wij het volkomen eens met den Heer van de Kastele: *de handhaving der Nederlandsche taal moge een grief zijn voor de voorstanders van vreemden invloed, voor lieden die de Fransche overheersching terug wenschen; maar een grief*

der natie is het niet. Indien deze woorden, gelijk men bij eene geschreevene rede vertrouwen mag, aldus uitgesproken zijn, dan is het zonder grond dat men den redenaar verweten heeft, elk die *vrij gebruik der Fransche taal* verlangt, voor een voorstander van Fransche overheersching uitgemaakt te hebben. Aan den Heer du Roisin, die er opzettelijk tegen is te velde getrokken, zijn wellicht de uitdrukkingen met onjuistheid overgezet; doch onder anderen de Heer de Brouckere had niet moeten zeggen: *On a prétendu dans le cours de cette discussion qu'il n'y avait que ceux qui désiraient la réunion de la Belgique à la France qui pourraient réclamer le libre usage de la langue française; je mets de côté tout l'odieux de paroles qui ne peuvent me blesser*. Hatelijk is het iemand aan te dichten wat hem nooit in de gedachten kwam. Zoo wordt tegenwoordig overal verspreid, dat de Heer Donker Curtius ten opzichte van Fontan zou hebben gezegd: *ce n'est qu'un Français*. De schaamteloosheid gaat ver, wanneer men zich niet ontziet, zelfs ten opzichte van hetgeen in het openbaar is geschied, allerhande onwaarheden te verbreiden.

De gerustheid die velen ten aanzien van den toestand des Rijks scheen te bezielen, bewijst weinig of voor hun doorzicht, of voor hunne goede trouw. De Heer de Stassart beweert: *la révolte ne se montre nulle part, je ne vois qu'une opposition constitutionnelle. Qu'on me montre une faction*, sprak de Heer Le Hon, *je m'engage à la combattre*. — *Plusieurs orateurs*, dus eindigt de Heer Angillis, *ont terminé leurs discours en déclarant qu'il étaient résolus à défendre le trône jusqu'à la dernière goutte de leur sang. Mais l'occasion manquera pour développer un si beau dévouement, car le trône n'est pas attaqué, personne n'a intention de le faire*. Het onderscheid tusschen factie en oppositie schijnt niet aan alle onze Vertegenwoordigers duidelijk te wezen: de ondermijning der zedelijke grondslagen van den Troon zou de welgezinden spoeliger dan menigeen veronderstelt, tot bewijzen hunner trouw in de gelegenheid kunnen stellen.

Veel heeft men over de voorregten van het Noorden geklaagd. Het is te bejammeren dat de onbillijkheid dier klagen, die reeds zoo lang en luidkeels aangeheven zijn, niet meer opzettelijk in het licht is gesteld. Holland heeft reden voorwaar zich over de gevolgen der vereeniging met België te verheugen! De handel bijna vernietigd; de zeemagt verloren; de fabrieksteden vervallen; de voortreffelijkste inrigtingen bedreigd; de Godsdienstvrijheid in gevaar; de toegang voor vreemden invloed en omwentelingsvuur wijd open gesteld; tweedragt en onrust overal gezaaid: deze zijn voor ons de wrange vruchten der zamenvoeging geweest. Nog zijn wij gered zelfs groote opofferingen te doen: de aanneming van het gewijzigde Budget heeft het weder getoond; maar Godsdienst, eer en de geheele Volkswelvaart, mogen niet ten offer worden gebracht. Het blijve onze leus, toegevend jegens welmeenenden te zijn en tevens weerstand te bieden aan hen, welke zoo gaarne in de tienjarige Begrooting het middel hadden gezien om de Alleenheersching over het Rijk der Nederlanden te verkrijgen.

NEDERLANDSCHE GEDACHTEN.

De uitgave geschiedt bij G. VERVLOET, te 's Gravenhage; bij de voornaamste boekhandelaars en op alle postkantoren des Rijk.
Men abonneert zich voor 20 nummers 'e gelijk, tegen f 2. 50 franco per post.

Maandag den 11^{den} Januarij.

Velen noemen dit blad *ministerieel*. Gehechtheid aan het *Ministerie* zal ons niet wel toegeschreven worden; daar in dit Rijk het Ministerie geen zelfstandig geheel vormt of eigene beginselen volgt. Wellicht verdedigen wij de *Ministers*? Dit zou onmogelijk zijn, daar niet altijd en in alles eensgezindheid onder hen heerscht: wij waren dan meermalen in tegenspraak met ons zelve; en dit is ons niet te laste gelegd. Misschien hebben wij *één* Minister tot leidsman en beschermer? Den Heer van Gobbelschroy niet: lofredenaar der Wet, waardoor de losbandigheid, die te lang straffeloos was geweest, de vrijspraak van den Wetgever ontving. Den Heer van Maaen? Wij hebben ons vroeger opzettelijk daaromtrent verklaard. Schoon wij gaarne hulde brengen aan uitstekende verdiensten, aan een vast en mannelijk karakter, zal het aan sommige lezers niet zijn ontgaan dat er nog onderscheid tusschen zijne en onze denkbeelden is.

Anderen noemen dit Blad *monarchaal*. Welke beteekenis hecht men aan dit woord? Zoo het goedkeuring aanduidt van alles wat de Koning doet, dan heeft men zich ten onzen opzichte bedrogen. Wij hebben den Koning, als lid van het Huis van Oranje en om verscheidene zijner eigene hoedanigheden, zeer lief. Wij hebben diepen eerbied voor hem, als voor onzen Vorst; bovendien ook diepen eerbied voor zijn persoon. Niet ligt keuren wij zijne maatregelen af; omdat wij ons ongaarne, vooral tegenover onzen Koning, op een ons weinig voegenden regterstoel willen plaatsen; dagelijks gevoelende, hoe moeilijk het is over handelingen, waarvan men de beweegredenen slechts gedeeltelijk kent, regtvaardige uitspraak te doen. Hier vooral is het onbetamelijk, onvoorzigtig, menigwerf onverantwoordelijk en misdadig, hetgeen men gelooft terstond te openbaren. Men kan op die wijs naar den roem van wijsheid en scherpzinnig-

hied dingen: aldus verkregen roem begeert de Vaderlandsliefde niet. De handelingen ook des Konings ter toetse te mogen brengen beschouwen wij als een voorregt, waarvan met de uiterste omzigtigheid gebruik moet worden gemaakt, en welks misbruik door gestrengte straf behoort tegengegaan te worden; als een uitstekend voorregt evenwel, waarvan ook wij ons, gelijk dankbare onderdanen voegt, zullen bedienen en welks handhaving den Koning tot eer en den Staat tot nut zal verstrekken.

Monarchaal zijn wij dus niet, indien men daardoor onvoorwaardelijke goedkeuring en gestadige aanprijzing van des Konings handelingen verstaat. Daarentegen zijn wij tevreden met dezen titel, wanneer hij beteekent dat wij het Monarchaal beginsel als grondslag der Nederlandsche Staatsregeling beschouwen. Maar wat is dit nu wederom, zal iemand zeggen: *het Monarchaal beginsel*: dat is onbepaald; vreemde dingen schuilen daar achter. Het is Uw beginsel niet, voorstander eener onbepaalde Monarchie, die onze teederste belangen aan de willekeur van een Alleenheerscher zoude onderwerpen. Uw beginsel niet, ultra-Catholiek, of hoe men U ook anders zou mogen noemen, die alle soorten van wereldlijk gezag onder oppertoezicht der Geestelijkheid brengt. Uw beginsel niet, ultra-Liberaal, die onder alle Staatsvormen Uwe schijnbaar Republikeinsche denkbeelden verwezenlijken wilt; wiens Republiek onvermijdelijk uitloopt op Anarchie; wiens Souvereine Volk onvermijdelijk onder het juk eerst van Staatsvergaderingen, naderhand van dwingelanden, vervalt! Wat is dan het Monarchaal beginsel? Indien iemand in Nederland dit niet weet en echter over Staatsregt spreekt en schrijft, is het tijd dat hij het leere: verlangt hij misschien dat er in ons Rijk geregeerd worde in een niet Monarchalen zin? Het Monarchaal beginsel — wij zullen gelegenheid hebben om, hetgeen wij reeds meermalen hebben

gedaan, in nadere ontwikkeling hierover te treden — het Monarchaal beginsel is overal aanwezig, waar des Konings gezag het hoogste gezag is. Dit gezag kan onbeperkt zijn; het kan ook, gelijk in dit Land, worden getemperd. Wij verlangen die tempering te behouden, en gelooven ons evenzeer *Constitutioneel* als Monarchaal te kunnen noemen. Liefst geve men ons den naam dien wij zelve aangenomen hebben: Godsdienst, Koning en Vrijheid zijn daarin bij elkander geplaatst.

Veel is over den aard, de strekking en de verbindende kracht der Koninklijke Boodschap in het midden gebracht. Zonder reeds nu de opzettelijke behandeling van dit gewigtige onderwerp te beproeven, zij het ons vergund gissingen en gevolgtrekkingen tegen te spreken, die ons met 's Konings verheven bedoeling weinig overeenkomstig voorgekomen zijn.

Sommigen vermoeden dat de naleving der in de Koninklijke Boodschap ontwikkelde beginsels niet stiptelijk zal worden gevorderd; daar zelfs de Heer van *Gobbelschroij*, wiens menigmaal geopenbaarde denkwijze daarmede niet in overeenstemming schijnt, aan het hoofd van een nieuw Departement is geplaatst. Wij verdedigen dezen maatregel niet. Bedenklijk ware het zich van personen te bedienen, welker beginsels niet zouden strooken met die, wier dagelijksche toepassing hun opgelegd is. Doch, welke ook des Ministers vroegere denkwijze was, van zijn kant, niet van des Konings zijde, zal inschikkelijkheid worden vereischt. De Boodschap is het afdoende bewijs, dat de Koning wil gediend worden in dien geest en overeenkomstig die beginsels; en dat Zijne Majesteit zeer wel heeft gevoeld, dat zonder volstreekte gehoorzaamheid der ambtenaren in hetgeen ambtsverrigtingen betreft, de Regering, als 't ware, te gelijk bij niemand en bij allen zou berusten, en slapheid ten dien opzichte geene andere vrijheid dan willekeur der ambtenaren te weeg brengen zou. Het mag van den Koning worden verwacht, dat hij zorg dragen zal voor het eerbiedigen van zijnen bekend gemaakten wil. Of de Heer *Gobbelschroij* is veranderd van gevoelens, of hij is bereid zijne overtuiging te doen wijken voor de pligten van zijne betrekking.

De gevolgtrekking uit de benoeming van den Heer *de la Coste* is even ongerijmd. Deze, zegt men, deelt in de gevoelens die zijn voorganger belijdt; hij zal zich dus evenzeer, of liever met meer nadruk en

volharding, tegen het stelsel van den Heer van *Maaenen* verzetten. Verkeerde berekening. Al was de nieuwe Minister voorstander van eene te liberale leer: het geldt hier niet de beginsels van eenig onderdaan hoe verheven door bekwaamheden en rang; het geldt de beginsels van den Koning, geopenbaard ten aanhoore van de tweede Kamer, van het Nederlandsche Volk, van Europa, van de nakomelingschap. Vleije zich wie durft, dat de Koning die beginsels zal herroepen; zoolang dit niet is geschied, is het niet tegen zijn ambtgenoot, maar tegen zijnen Vorst dat de Heer *de la Coste* zich zou verzetten.

Dit zij tevens genoeg ter wederlegging van het gerucht, als of de Heer van *Crombrughe* Gouverneur van Antwerpen was geworden onder beding van aan de Boodschap niet gehouden te zijn. Gelooft men inderdaad dat de Koning, te gelijk het onmisbare van ondergeschiktheid levendig gevoelt, en in de hoogste waardigheden vrijstelling van dezelve verleent?

Ten aanzien van den Heer *Sandberg*, Gouverneur der belangrijke Provincie *Luik*, hebben de Zuidelijke bladen vreemde geruchten verspreid. Eerst was het, hij zou zijne toetreding ontzeggen: dit zou, voor wie dien Gouverneur heeft gadegeslagen, niet zóó verwonderlijk zijn geweest. Vreemder zou zijn, hetgeen de *Courier de la Meuse* uit des Gouverneurs circulaire schijnt te vermoeden. Na de gewone aanbeveling der Boodschap, volgt in het bedoelde stuk: *Telles sont les instructions que je m'empresse de vous donner d'après l'intention manifestée par le Ministre de l'intérieur, conformément aux ordres qu'il a reçus de S. M.* Nu merkt deze ultra-Catholijke, dikwijls van het fijne der zaak wel onderderrigte Courant, die over het algemeen niet ontevreden is met den Gouverneur, hierop aan: *En déclarant qu'il agit d'après l'intention, enz. M. Sandberg semblerait faire entendre qu'il ne prend pas sur lui la responsabilité de certains principes émis dans le message.* Deze gevolgtrekking schijnt evenwel ver gezocht. In allen gevalle: zoo de Heer *Sandberg* gaarne eene betrekking behoudt, waarin de minste flauwhartigheid spoedig een anderen naam zou verdienen, passe hij inzonderheid ook op zich zelve zijne eigene uitdrukkingen toe: *Vous trouverez dans le message royal, pour vous même la ligne tracée d'après laquelle vous aurez à vous diriger relativement à plusieurs questions d'ordre constitutionnel.*

Op vreemde wijs is over des Konings Missive gesproken, somtijds ook door hen die den maatregel toe-

gejuicht hebben. Eene Courant die eene nuttige strekking en ook omtrent ons Staatsregt goeden wil heeft, noemt het gebeurde *irregulier*. Het was ongewoon: *irregulier* was het niet. Zij heeft er bijgevoegd: *de Belgen kunnen zeker zijn, dat de Hollanders nimmer op den duur zullen dulden dat de Koning zijn persoonlijk gevoelen oprigte als een beeld, waarvoor elk Nederlander de knie zou moeten buigen, op verlies van lijf, goed en eer*. Dat men zich toch van onbedachte uitdrukkingen onthield, beleedigend evenzeer voor den Vorst en voor het Volk. Als of de Koning ooit iets dergelijks had gewild: als of de Hollanders ooit iets dergelijks hadden geduld!

Wat de ambtenaren betreft zij iedere uitvlugt buitengesloten. Deze moeten den aangewezen weg volgen met gehoorzaamheid en ijver. Geene beperking, wijziging of verzachting kan hier worden geduld; geene der menigvuldige vormen, waarin zich eene *mentale reservatie* verbergt. Het is niet genoeg in het algemeen onderhouding der Grondwet te beloven. Wat beteekent het bezweren eener Constitutie, welke op tegenstrijdige wijs uitgelegd wordt en betoogmiddelen aan alle partijen verschaft? De Koning heeft nu den oorspronkelijken, eenvoudigen, historischen zin niet vastgesteld, maar herinnerd. De Koning zal, dit vertrouwen men, dien zin levendig houden en bevestigen, voor zoo veel van hem afhankelijk is, in wetgeving en bestuur; op die wijs zou de Constitutie, hetzij onveranderd, hetzij gewijzigd, welligt een duurzame grondslag van eendragt en Volksgeluk zijn.

Misschien zal het hen, die zoowel de *Noordstar* als de *Nederlandsche Gedachten* lezen, hebben bevreemd dat wij op de aanmerkingen der *Noordstar* zelden antwoord hebben gegeven. Langer stilzwijgen zou den schijn van laatschuldigheid of ontduiking van eene leerzame twistrede kunnen hebben; dus nemen wij den toegeworpen handschoen eindelijk eens op.

De *Noordstar* heeft de *Nederlandsche Gedachten* van den beginne af met wantrouwen behandeld. Zij vreesde dat wij, uit overdrevene bezorgdheid voor eene ligt overwinbare factie, begeerig waren naar eene absolute Monarchie. Zij bragt dit, zoodra ons tweede Nummer uitgekomen was, aan *den pas geboren broeder* — zij was toen reeds zeven weken oud — onder het oog; zinspeelde op onzen titel; sprak van onze, zoo wij het noemden, *Nederlandsche Gedachten*: de

gedachten van eenen Nederlander; van *onhandige verdediging*; beweerde dat hetgeen wij hadden gezegd, *in ernst bijna niet zóó kon gemeend zijn*. Dit betrof vooral onze stelling, dat in elke Monarchie het hoogste gezag, hoe ook getemperd, bij den Koning berust. Wij rekenden het best hierop te zwijgen. Die met zijne eigene denkwijze zóó ingenomen is dat hij zich niet verbeelden kan hoe een ander in ernst een tegenovergesteld gevoelen aankleven zou, is nog niet toegankelijk voor overreding: hij behoort met voorzigtigheid tegengesproken te worden; want de veronderstelling, dat hetgeen met onze gevoelens strijdt, door geen verstandig mensch ter goeder trouw kan worden verdedigd, is oorzaak in de geletterde wereld van veel nutteloos geschrijf en te laat betreunde verbittering geweest.

De *Noordstar* volgde ons als 't ware van stap tot stap, en gaf menigvuldige bewijzen van onvermoeide waakzaamheid op ons gedrag. Soms beurde zij ons door hare goedkeuring wederom op. Altijd evenwel werd die vreugde getemperd; altijd gaf de eene of andere onbestemde uitdrukking voedsel aan de eenmaal opgevatte verdenking. De Redactie was eenigzins te voorbarig; zij hechtte aan sommige bewoordingen en stellingen die haar bedenkelijk voorkwamen, te veel gewigt. Zij nam te weinig in aanmerking de doorgaande strekking van onze Gedachten: opwekking van den Nederlandschen geest. Die dit verlangt is geen voorstander van het absolutismus; of hij is een dwaas, vernietigt zijn eigen werk en behoeft geene wederlegging.

Drongen wij aan op de beteugeling eener losbandige drukpers; de *Noordstar* beweerde dat daar geene reden voor was. Keurden wij eene benoeming af; de *Noordstar* verhief haar gepastheid. Misbillijkten wij het gedrag van sommige Volksvertegenwoordigers; de *Noordstar* vond zulks *onbescheiden, onvoegzaam, hoogstnadeelig*. Verklaarden wij ons tegen de Ministeriele verantwoordelijkheid, zóó als zij door de meeste van haar voorstanders wordt bedoeld; de *Noordstar* weidde breedvoerig over haar noodzakelijkheid uit. Zoo werden wij onophoudelijk tegengewerkt, waar wij ondersteuning hadden verwacht. Dit was eene teleurstelling; wij verdroegen haar geduldig: huiverig onze gedachten in alles naar de *Noordstar* te rigten; ongenegen het oog uitsluitend op haar gevestigd te houden; bereid en begeerig om gebruik te maken van haar licht.

In de laatste weken hadden wij eene bijzondere reden ons van den aangeboden pennestrijd te onthouden. Met blijdschap hadden wij eene groote verandering in de *Noordstar* gezien. Zij spreekt thans met meer nadruk van de factie; zij maakt met meer vrijmoedigheid haar gevoelens, ook omtrent de Volksvertegenwoordiging, bekend; zij houdt zich minder op met nuttelooze klagten; zij hecht zich meer uitsluitend dan te voren aan de groote belangen van het Rijk. Na zich tegen de beteugeling der drukpers en voor de Ministeriele verantwoordelijkheid te hebben verklaard; na de verwijdering van sommige Ministers — en wien de *Noordstar* voornamelijk bedoelde, kon niet twijfelachtig zijn — raadzaam te hebben gekeurd: heeft zij *onvoorwaardelijke goedkeuring geschonken aan de beginselen en beloften der Koninklijke Boodschap van den 11 December.*

Onze blijdschap over die toetreding is evenwel in groote ongerustheid verkeerd, sedert wij met verbazing in het 20^e Nummer hebben gelezen: *die toejuiching was gegrond op de overtuiging, dat daarbij de beginselen waren aangenomen, welke wij bij de oprigting van ons Blad wenschten te bevorderen.* Is de geestdrift der *Noordstar* zoo hoog gespannen, dat zij zich nauwelijks verbeelden kan andere beginsels aangekleefd te hebben, heilzaam is het geneesmiddel geweest; maar, ziet zij in de Boodschap haar Ministeriele verantwoordelijkheid, haar onbepaalde vrijheid van drukpers, in het kort de vervulling van al hetgeen zij heeft gewenscht, dan zou op die wijs de Verklaring van den Koning van alle werking worden beroofd. Wij van wie de *Noordstar* in zoo vele opzichten verschilt, meenden ons op die Verklaring tot staving ook van vroegere Gedachten te mogen beroepen. Bedriegelijke waan! Inbeelding onzer eigenlievende waanwijsheid! Ook de *Noordstar* vindt hare beginsels in de Missive van den — gelijk zij het welligt meer musicaal dan voegzaam uitgedrukt heeft — *hoogen Orchestmeester* terug. De *Noordstar* blaast als 't ware triumf; het is, in Nummer 19 en 20, als wilde zij ons, overwonnelingen, afmaken door steek op steek. — Welligt komen wij op sommige gezegden van die Nummers wel eens weder terug; vrij onverschillig ten aanzien van ons zelve, nemen wij gaarne de verdediging van uitstekende verdiensten tegen ongepaste aanmerkingen op.

Na de zegekrete die onze oudere broeder aangeheven

heeft, hebben wij thans geen genoegzamen grond om te weigeren ons gevoelen nu en dan ook tegen hem met bescheidene vrijmoedigheid staande te houden; en daar de *Noordstar* zoo onophoudelijk tegen ons voor de Wet van 16 Mei ll. heeft geijverd, zou het onbeleefd kunnen zijn over die artikels niets te zeggen, in welke zij de noodzakelijkheid eener nieuwe Wet op de drukpers ook nu wederom betwist. Dit onderwerp behoort ook tot haar *orde van den dag*. Wij zullen trachten haar te wederleggen; doch verwachten ook een antwoord, ongelijksoortig aan hetgeen zij ons gaf, toen wij opgemerkt hadden dat zij de verwerping van het Budjet om de grieven als geoorloofd scheen te beschouwen. De Redactie — dus schreef de *Noordstar* ons te rug — *gelieve de verandering in de Wet op het Sijndicaat, ons eerste artikel van het vorige nummer en hetgeen wij in dit nummer zeggen, te herlezen. Zij gelieve daarbij nog eens in te zien, hetgeen haar in ons nummer van den 4^{en} bevreemd heeft en zij zal, hierover op eene echt Nederlandsche wijs, zonder vooringenomenheid, nadenkende, gevoelen dat haar redeneringen geen verder antwoord behoeven.* Wij herlezen, wij zagen nog eens in, wij dachten zonder vooringenomenheid na, en wij ontdekten, een weinig beschaamd, dat de Redactie zich ten onzen koste had vermaakt: in dat alles ontdekten wij niets dat op de quaestie toepasselijk was.

P. S. In de *Noordstar* van den 8^{en} Januarij leest men: *»wie over Staatsaangelegenheden schrijft behoort zich vooral voor dwaalingen te wachten», zegt men in het 26^e nummer der Nederlandsche Gedachten.*

Op de bedoelde plaats staat: *behoort zich vooral voor dwaalingen te wachten, waardoor ligt ook anderen tot zorgeloosheid zouden vervallen.*

Dergelijke ongeoorloofde verminking, die ons den schijn geeft als schreven wij ons zelve eene soort van onfeilbaarheid toe, komt weinig met die waarheidsliefde overeen, welke inzonderheid dengenen voegt die in het openbaar anderen bestrijdt. *Wie de afkeuring van weldenkenden ontziet, behoort zich vooral voor uitdrukkingen te wachten waardoor aan de waarheid te kort wordt gedaan.* Dit is een raad om zich niet van uitdrukkingen, maar van zoodanige uitdrukkingen te onthouden als die wij nu in de *Noordstar* opgemerkt hebben.

NEDERLANDSCHE GEDACHTEN.

De uitgave geschiedt bij G. VERVLOET, te 's Gravenhage; bij de voornaamste boekhandelaars en op alle postkantoren des Rijks.
Men abonneert zich voor 20 nummers te gelijk, tegen f 2. 50 franco per post.

Vrijdag den 15^{den} January.

DISCUSSIE DER TIENJARIGE BEGROOTING

4e. Artikel.

Zes dagen heeft de beraadslaging geduurd; meer dan veertig leden hebben gesproken. Niet om elkan- der te overtuigen: omtrent de voornaamste punten was ieders meening onherroepelijk gevestigd. Om reden van goed- of afkeuring te geven? Misschien, wanneer men, gelijk de Heer *Warin*, zich door zijn gevoelen onderscheidt. Die redevoeringen zouden in weinige bladzijden kunnen samengetrokken worden. Hetgeen reeds is gezegd behoeft de spreker, die moeite aan zijn opstel heeft besteed, niet te verzwijgen: hij moet evenwel ten aanzien zijner toehoorders niet geheel meedogenloos zijn. De tegenwoordigheid van des Konings Minister legt geen stilzwijgen op aan de voorstanders van het ontwerp, doch onthefte hen van de verplichting om in alle bijzonderheden te treden. De Heer *Beelaerts* vreest dat, zoo men de verdediging geheel aan den Minister overliet, de beraadslaging ontaarden zou in eene pleit-rede-wisseling tusschen den advocaat der Regering en eenige advocaten eener tegenpartij. Deze vergelijking is niet juist en zou tot zeer verkeerde gevolgtrekkingen aanleiding kunnen geven. De Minister is de advocaat van het Gouvernement: een lid spreekt niet als pleitbezorger, die alles of verdedigen of aanranden moet. Evenwel is er met advocaten één punt van vergelijking: de laatste termijn wordt niet met dezelfde uitvoerigheid als de eerste bepleit; en als veelligt de twintigste termijn door een lid der tweede Kamer voorgedragen wordt, kan hij, wanneer alles wederom van den beginne af opgehaald wordt, invloed van zijne rede, aandacht van zijne toehoorders verwachten? Niemand, gelooven wij, verlangt dat alles aan den Minister overgelaten worde; maar wel dat niet ieder lid meene redenaar, ieder redenaar als 't ware Minister te moeten zijn.

Het schijnt dat men dikwijls in de discussien te weinig op plaats en oogenblik let. Wie leest niet met genoeg de keurige schets onzer Geschiedenis, welke de Heer *Asch van Wijck* uitgesproken heeft? Van waar dat dezelve met weinig deelneming zal aangehoord zijn? Omdat het een stuk op zich zelve is, niet in regt-streeksch of, door redekunstige wending, in zijdelingsch verband tot het hoofdonderwerp der discussie. — De vermaning van den Heer *Frets* aan de leden die het Budjet om grieven wilden verwerpen, zich liever van alle stemming te onthouden; die welgemeende en in het fransch herhaalde vermaning moest wel nutteloos zijn: het denkbeeld moge juist zijn geweest, maar zoodanige voordragt moet aan onbekendheid, gelijk men zegt, met het terrein toegeschreven worden. De Heer *Lemker* heeft met grond bemerkt, dat ongehoorzaamheid eene verderfelijke kwaal is van onze tijden; doch het was misschien niet voorzigtig hier bij te voegen: *s'il est permis à chacun d'examiner les raisons du commandement, il n'y a plus de l'obéissance*; en: *l'obéissance n'est jamais pure ni tranquille en celui qui raisonne*. Aanhalingen die, zoo zij eenige waarheid bevatten, althans zeer verkeerdelijk uitgelegd kunnen worden.

De invloed der omstandigheden op de leden uit het Noorden is duidelijk geweest. Zij hebben over den toestand van het Rijk een ruimeren blik laten gaan. Zij hebben begrepen dat vereeniging, ook met opoffering van bezwaren, noodzakelijk was; en dat, zoodra er eene factie bestaat, toegevendheid en zachtheid ten aanzien van haar aanvoorders en beginsels nutteloos en ook verderfelijk is. Het fransch, waarvan de Heer *de Gerlache*, helaas! met grond, heeft kunnen zeggen, dat het geweest is: *la langue d'une partie de la représentation nationale du Nord jusqu'à la présente année 1829*, is, op zeer weinige uitzonderingen na, door de Hollanders niet meer gebruikt. Dit is voor

het Vaderland een wezenlijk geluk. Meermalen is betoogd dat, bij de inschikkelijkheid hieromtrent, eene vreemde spraak weldra, ter ondermijning van het Volkswezen, in de Volksvertegenwoordiging zou heerschen; dat de meeste leden de Nederlandsche taal verstaan, en bij de overigen alle poging tot overreding thans vruchteloos is. Evenwel zouden de hoofdpunten eener rede, en vooral hetgeen op personen doelt, in het fransch overgebracht kunnen worden. De Heer *Donker Curtius* heeft melding gemaakt, van *het belagchen en verguizen der individuele vrijheid door den tijran en zijne prefecturale satellieten*, vooral hier; van *het over ons stellen der waardigste satellieten, ter toepassing zijner verfoeilijke dwingelandij*. Die uitdrukkingen zullen wel gekomen zijn aan derzelver adres; maar hadden wij wel eens in het fransch herhaald mogen worden. Waren deze en dergelijke uitlatingen te sterk? breng ze met de schaamteloosheid van sommigen in vergelijking. Wederom sprak de Heer *de Stassart* van *hideuses intrigues*, die de waarheid voor den Koning verbergen; wekte op om te betoonen *l'austère franchise de notre langage, l'inébranlable fermeté de notre conduite*; en de Heer *de Celles* gaf zich den titel van: *partisan de la liberté complète soit personnelle soit industrielle*. Deze Heeren kunnen zich niet over wraakgierigheid hunner voormalige slagtoffers beklagen. Indien zij ongelukkig, vernederd waren; indien zij berouw toonden; indien wij niets van hen te vreezen hadden, zouden wij vergevensgezind jegens onze verdrukkers en vijanden zijn; maar nu zij ten tweedemaal onze welvaart willen vernielen, nu is het niet ondienstig te herinneren welk karakter zij hebben geopenbaard.

Verscheidene schoone en krachtige redevoeringen zijn door de noordelijke leden gehouden. Zonder alle uitdrukkingen goed te willen keuren, gelooven wij niet dat, zelfs door de Heeren *van Boelens* en *van Sytzama*, die zich misschien met de meeste hevigheid uitgelaten hebben, het een of ander is gezegd dat beter ware achtergebleven. De spreker herinnere zich altijd dat ook in de zuidelijke Gewesten vele welgezinden zijn; dat men brave en gemoedelijke Roomschen, ook in hunne vooroordeelen, eerbiedigen moet, en dat iemand ook in het staatkundige zeer wel met de beste trouw van ons kan verschillen. Met die denkbeelden doordrongen, vreeze hij niet te veel te zeggen, hetzij tegen grondstellingen met welke geen maatschappelijk geluk kan bestaan, hetzij tegen die

personen, bij welke eigenbelang en misdadige bedoeling onmiskenbaar zijn geworden.

Verscheidene leden hebben zich met nadruk tegen het verwerpen *om grieven* verzet. Niet allen evenwel hebben zich op het regte standpunt geplaatst. De meesten, daaronder zelfs de Heer *Donker Curtius*, hebben de ongerijmdheid betoogd van *thans* een uiterste middel te gebruiken: even daardoor schenen zij te erkennen dat er omstandigheden zijn, in welke zoodanige verwerping, *overeenkomstig de Constitutie*, plaats hebben kan. Geeft men dit toe, dan mag de meerderheid der Kamer over het al dan niet aanwezig zijn dier omstandigheden beslissen; dan zijn ook de gevolgen, wegzending der Minisiers, verandering van regeringstelsel, onderwerping van den Vorst aan de tweede Kamer, natuurlijk en wettig. De Heer *Asch van Wijck* heeft, als 't ware, eene transactie willen maken: zoo dat de weigering niet ten aanzien der *tienjarige*, en misschien wel bij de jaarlijksche Begrooting geoorloofd zou zijn. Dit denkbeeld, zoo wij dit thans zonder nadere ontwikkeling mogen zeggen, schijnt ons gevaarlijk en ongepast. Gelukkig zijn er toch redenaars geweest, die de oproerprediking in het hart aangegrepen hebben. De Heer *de Jonge* heeft duidelijk getoond dat de verwerping eene *ultima ratio* kan zijn, maar ook dan altijd is *buiten en tegen de Grondwet*. Hij is evenwel niet, gelijk wij bij vergissing hadden gemeld, de eenigste geweest. Ook de Heer *van Toulon* heeft met nadruk herinnerd, dat *het Budget geenszins wordt gevraagd onder den vorm van onderstand-gelden*; dat *de tienjarige Begrooting is een finantieel Wetboek, even zoo als alle andere Wetten aan de overwegingen der Staten-Generaal onderworpen*; en dat *een anderen weg daarmomtrent te kiezen, eens afwijking is van eene der grondwaarheden van ons Staatsregt*. De Heer *Luzac* heeft naar waarheid beweerd dat, *door buiten af gelegene wenschen, de toenadering tot het ware onderzoek onmogelijk wordt gemaakt; het gemeen overleg wordt vernietigd, en er eenzijdig, hoofdig en verward dwingen ontstaat*.

Onze achting voor den Heer *Fockema* is bij deze gelegenheid nog toegenomen; vooral indien wij, niet tegenstaande zijn tweede advijs, mogen veronderstellen, dat hij wel eenige zwarigheden ook tegen de tienjarige Begrooting zal hebben overgehouden. Dit is, gelooven wij, het gedrag van een regtschapen Vaderlandslievenden man: standvastig en niet hardnek-

kig te zijn; rondborstig zijne denkbeelden mede te deelen, vooral omtrent hetgeen hij zoo veel beter dan anderen verstaat; maar, noch door eigenliefde, noch door zucht om zich te onderscheiden, noch door vasthouding aan geliefkoosde begrippen, den waren stand der zaak te miskennen. De kernachtige en geestvolle rede van den Heer van *Alphen* lazen wij met bijzonder genoegen. Zijne vergelijking tusschen *theorie* en *praktijk*, en de geheele inhoud van het zaakrijke en uit verscheidene oogpunten voortreffelijke stuk, verdient met belangstelling overwogen te worden. Op zeer vele punten stemmen wij met den Heer van *Alphen* niet overeen: desniettemin mogen wij, in het belang van het Gouvernement, den wensch niet onderdrukken dat dergelijke *opposanten*, zoo men ze dus noemen kan, hoog mogen worden geschat; hun eer te bewijzen strekt tot eer ook aan het Gouvernement. Ontoegankelijk voor beweegredenen van eigenbelang; standvastig, waar het welbeproofde denkbeelden geldt; gereed voor hooger belang en hooger plicht ook de meest gewigtige bezwaren ter zijde te stellen: zóó is *Kemper* in de Staten-Generaal de vriend te gelijk van Volk en Koning geweest; zóó worde hij door velen onzer Afgevaardigden gevolgd. — Belangrijke aanmerkingen bevat het advijs van den Heer *Luzac*; doch zeer bevreemdt ons de wijs, op welke hij het onderwerp der Ministeriele verantwoordelijkheid behandelt. Het kome nimmer in een Nederlander op een lid der Staten-Generaal, als zoodanig, aan de beginsels van 's Konings Missive, omdat zij staan in die Missive, gebonden te achten; en ieders eigenliefde brengt meê dat hij niet gaarne, zelfs schijnbaar, erkent hetgeen hij eenmaal hevig tegengesproken heeft. Ook behoeft de Heer *Luzac*, althans van ons, geene verdenking van *boosaardige en geheime oogmerken* te duchten; maar juist omdat wij hooge achting hebben voor zijn karakter, zouden wij bijna aan zijne eigene beslissing durven onderwerpen, of hij inderdaad zóó behoorde en behoefde te spreken; of inderdaad de Boodschap aan alie leden der tweede Kamer tot plicht maakte om, over *alle* daarin voorkomende punten, hunne denkwijze *op dat oogenblik* te openbaren; of dit noodzakelijk was ten aanzien van een onderwerp, waaromtrent men de meening van den Heer *Luzac* reeds kende; of de eenvoudige verklaring, van door stil te zwijgen zijn zegel geenszins aan den ganschen inhoud der Missive te hechten, niet evenzeer aan het oogmerk beantwoord zou hebben; of

voorzigtigheid en plicht gebod, vier dagen na de inzending eener Missive wier gunstige werking voor het Vaderland zoo wenschelijk was, te ontdekken en te vertoonen hetgeen de Heer *Luzac* als de zwakste zijde beschouwde; en of deze handelwijs niet herinnert aan de, ook welgemeende en desniettemin zeer noodlottige houding van sommige leden in de vorige zitting: eene houding waarvan het den Heer *Luzac* niet tot oneer strekt terug gekomen te zijn. Het heeft ons bovenal bevreemd dat de Heer *Luzac* wederom, als ware dit buiten bedenking, heeft staande gehouden, dat onschendbaarheid des Konings en verantwoordelijkheid der Ministers altijd hand aan hand moeten gaan. Lezenswaardig is vooral ook ten dezen aanzien, de uitmuntende rede van den Heer *Donker Curtius*; en gaarne zouden wij het gevoelen van den Heer *Beelaerts* onderschrijven: *ik ontken stellig dat die verantwoordelijkheid als het ware de voorwaarde zou zijn van 's Konings onschendbaarheid; neen, die onschendbaarheid is het eigendommelijk karakter der Souvereiniteit*. Wij gelooven, de woorden van den Heer *Luzac* omkeerende, te mogen zeggen: *Bij eene openlijke miskennenning dezer principes, wordt onze Grondwet in effecte geheel veranderd en komen wij tot de zuivere erkenning van Volkssouvereiniteit en Republiek*.

De bezwaren van den Heer *G. G. Clifford* vinden wij in de Staats-Courant van 17 December: te geringe overbrenging der uitgaven van de tienjarige op de eenjarige Begrooting; te weinig geld voor de Marine; geene vermindering van de hoofdsom der grondbelasting; behoud van het geslacht op de tienjarige Begrooting. Sommige dezer aanmerkingen ontspruiten uit eene, onzes inziens, onjuiste en zeer bedenkelijke beschouwing van den aard der eenjarige Begrooting, en hebben in allen gevalle niet op de ontvangsten betrekking. Doch deze bezwaren en anderen van denzelfden aard — want wij kunnen inderdaad niet gelooven dat de opgave der Staats-Courant alles bevat — schijnen niet genoeg belangrijk om eene tienjarige Begrooting te verwerpen; vooral niet, om die in de tegenwoordige omstandigheden te verwerpen. De Heer *Clifford* heeft de *uitgaven* niet geweigerd. O! dat hij ze geweigerd had! Uitgaaf en ontvangst zouden aangenomen zijn. Meer dan één die reeds besloten had het Gouvernement te ondersteunen, greep dit redmiddel aan om wel te blijven met de Regering, zonder zich geheel af te scheiden van de oppositie. Veel hebben wij bij de verwerping der ontvangsten gewonnen! Eene minder goede Wet; voortdu-

ring van de hoop der oppositie om zich van de nu mislukte taktiek spoedig op nieuw te bedienen; en beklaagenswaardige zorgeloosheid bij menigeen die, waar geveinsde en welberekende gematigdheid is, eensklaps gelukkige eenstemmigheid meent te zien.

En nu de Heer *Warin*! Die in zeker opzigt alleen staat, verdient afzonderlijke vermelding. Naar hetgeen ons altijd van dien Volksvertegenwoordiger is verzekerd, is zijne goede meening niet twijfelachtig; desniettemin schijnt de brave man dwaling op dwaling te hebben begaan; op een tijd, waarin het Vaderland door iederen misstap in gevaar werd gebragt. In eene voorloopige nota kondigt hij zijne weigering aan, er bijvoegende: *Maar wat? Indien het Bestuur, let wel! van nu af de huishouding van Staat zoo goed regelde dat, let wel! zonder bekorting van het algemeen welzijn, de uitgaven met vijf millioen minder konden gedekt worden.* Dit is ligt gevergd; even goed zou men vermindering van tien of vijftien millioen kunnen verlangen: de uitvoering zou moeilijk zijn. Het is eene groote en, zoo wij hopen, onverdiende beleediging te onderstellen dat eensklaps, zonder nadeel van den Staat, vijf millioen bezuinigd kunnen worden. Eerst door zoodanige bezuiniging eenigzins tevreden gesteld, zou de Heer *Warin* eene voorwaardelijke toestemming hebben gegeven; namelijk, onder anderen, mits de vermindering bestendig kon blijven en de afscheiding van één- en tienjarige Begrooting ten genoeg der tweede Kamer wierd gevonden. Hoe! ten genoeg der tweede Kamer, zonder zich aan de inzigten des Konings gelegen te laten liggen; zonder te bedenken dat er ook eene eerste Kamer bestaat; dat de inwilliging der Staten-Generaal wordt vereischt; dat, zoodra in beide afdeelingen stijfhoofdigheid heerscht, die inwilliging onmogelijk wordt; dat gemeen overleg, en niet willekeur en genoegen der tweede Kamer, de grondslag van Wetgeving en Begrooting moet zijn! De Heer *Warin* verklaarde zich bereid tot goedkeuring eener *transitoire* Wet; en toen de Regering verklaarde die niet voor te zullen stellen, trachtte hij op nieuw, in eene afzonderlijke nota, het geoorloofde van dien maatregel te bewijzen. Maar hoe, indien dezelve onraadzaam wierd gekeurd; indien de Koning begreep

reeds ver genoeg te zijn gegaan; indien het hagchelijk was de spanning en onzekerheid te verlengen? De beslissende dag brak aan. Nog vleide men zich dat de finantie bezwaren tegen de grootere belangen van rust en orde in de schaal zouden worden gelegd. De Heer *Warin* was . . . wij willen het onverzettelijkheid noemen. »Maar,» voert hij ons welligt te ontmoet, »zoo ik bezwaren had, meende ik niet goed » te mogen keuren.» Heeft dan de Grondwet bepaald, dat de Begrooting volkomen aan de inzigten van elk der 110 leden beantwoorden moet? Naauwgezette pligt-betrachting moet worden geëerbiedigd. Ja, gelijk van den hoveling die, luidens het verhaal, zijn meester door brand omkomen liet, omdat hofgebruik den toegang naar de bedkamer verbood. »Er is meer,» zegt de Heer *Warin*: »men schreeuwt van oproer bij vermelding van grieven; en zal ik om tijdsomstandigheden eene Begrooting bewilligen, die ik anders afkeuren zou.» Ook de Heer *de Brouckere* zeide *les chiffres ont été mis sur l'arrière-plan par nos adversaires*; en de Heer *Angillis* bemerkte *que peu d'orateurs ont justifié le budget par le budget même; et en combattant l'opinion des membres qui se sont expliqués préliminairement par des notes émises dans les sections, ils sont tombés précisément dans les écarts qu'ils ont reprochés.* Als of, wanneer iemand mij bedreigt met het wapen hetwelk hij tot een ander einde ontving, ik die ongeoorloofde handeling niet navolgen mag om mij te beschermen. Als of de verdediging niet door den aanval wierd gewettigd. Als of, wanneer mijn ambtgenoot buiten de Constitutie treedt om ze ten onderste boven te keeren, ik daar niet buiten zou mogen gaan om ze staande te houden. De Heer *Warin* is ongetwijfeld te werk gegaan ter goeder trouw. Dit is niet altijd genoeg. Het Vaderland kan ter goeder trouw in het verderf worden gestort.

NEDERLANDSCHE GEDACHTEN.

De uitgave geschiedt bij G. VERVLOET, te 's Gravenhage; bij de voornaamste boekhandelaars en op alle postkantoren des Rijks.

Men abonneert zich voor 20 nummers te gelijk, tegen f 2. 50 franco per post.

Maandag den 18^{den} Januarij.

OVER DE TIENJARIGE BEGROOTING.

5° Artikel.

Met lof en erkentelijkheid worde ook van die leden melding gemaakt, welke, afgevaardigd door Gewesten waar de partijzucht duizenderlei onaangenaamheden berokkent, niet geschroomd hebben, trots dagbladen en bedreigende brieven, ondersteuning aan het Gouvernement of, om juister te spreken, aan het aangevallene Staatsgebouw te verleen. Eere zij hun bovenal, wier vroeger gedrag tegen alle verdenking van schrandere kansrekening beschermt. Onder dezen meenen wij veilig de Heeren *Geelhand del la Faille* en *Pescatore* te mogen tellen. Den Heer *Reijphins*, gelooven wij, evenzeer. Zijne beginsels omtrent het Staatsregt kunnen zeker niet in alles door het Gouvernement worden gevolgd; maar, als de Gesteelikhed binnen de palen der Constitutie moet teruggeleid worden, kan op zijne medewerking staat worden gemaakt. De Heer *van Crombrugghe* heeft de Wet der uitgaven verdedigd; en zijne weigering eener benoeming die, gelijk wij goede gronden hebben te veronderstellen, hem vooraf ten eenemale onbekend is geweest, pleit hem van de voorbarige beschuldigingen der lasterende dagbladen vrij. De Heer *Sandelin* heeft wat veel woorden en omwegen gebruikt: zijn moed schijnt evenwel toegenomen te zijn; wij zeggen liever niets meer.

Nu nog een enkel woord over hetgeen de aanvoerders, de helden der oppositie, in het midden hebben gebragt. De *Times*, een blad hetwelk althans geen tegenstander is van vrijheid in een ruimen zin, merkt aan dat *these speeches (of the Belgians) bear in general a violent and factious character: de redevoeringen der zuidelijke leden dragen over 't algemeen het merk van hevigheid en factiezucht*. Evenwel was

de toon aanmerkelijk gedaald: waarschijnlijk zou het oordeel van de *Times* over redevoeringen bij vroegere gelegenheden nog meer afkeurende zijn geweest. Proefnemingen hebben in de Staatskunde eene gevaarlijke zijde. Anders zou men het stelsel van schijnbare zwakheid, zachtheid, vreesachtigheid nog eenigen tijd hebben vol kunnen houden. De oppositie zou zich al verder en verder buiten het Constitutioneel terrein hebben gewaagd; en daar zij geene genoegzame middelen had om zich reeds nu ook tegen *l'ordre légal* staande te houden, zou haar nederlaag meer volkomen, haar schande meer openbaar zijn geweest. Des Konings Verklaring is medegedeeld op de meest edelmoedige wijs: wij ten minste zouden niet wenschen dat zulks op een anderen tijd ware geschied. Wel houden wij ons overtuigd dat, zoo de Missive midden onder de discussie ter tafel was gebragt; zoo dezelve vergezeld was geweest van ontslagverleening aan alle die leden welke, in posten van *vertrouwen* geplaatst, dat vertrouwen door openlijke prediking van hetgeen de Regering niet anders dan als *oproertaal* kan beschouwen, hadden verbeurd: dat alsdan de Wetten, ook der ontvangsten, zouden aangenomen zijn; en zoo de Heer *d'Omalius-Thierrij* nog had moeten spreken, de dichtsterlijke periode: *Comme les éclats de la foudre ne sont le plus souvent que les précurseurs d'un temps vivifiant qui féconde la terre altérée et ranime l'espoir du cultivateur, ainsi le message royal fait renaître quelque espoir dans le coeur contristé des amis de la patrie, que les tables de notre loi d'alliance en sortiront plus brillantes et plus fortes*: die bloemrijke periode ware welligt nog kunstiger opgesierd geweest.

Reeds hebben wij op de zorgvuldige Staatskunde van den Heer *de Brouckere*, op het doorzigt van den Heer *Angillis*, op de bescheidene vrijmoedigheid van den Heer *de Stassart*, op de heldere iazigten die de

Heer de Langhe omtrent onze Constitutie bezit en op de kunstmatige wending van sommige sprekers in het voorbijgaan opmerkzaam gemaakt. Den ijver van den Graaf de Celles lieten wij niet onvermeld. De Heer Surlet de Choquier heeft zich, overeenkomstig zijne gewoonte, bediend van eene ironie die niet altijd even geestig, noch vooral even gepast bij de behandeling van Staats-aangelegenheden is. Liever dan zich te verlagen tot hetgeen men in den dagelijkschen omgang potsenmaker noemt, denke hij met ernst over de waardigheid en de verantwoordelijkheid van den Volksvertegenwoordiger na, en stelle zich zelve en anderen, tegen *l'invasion du jésuitisme et de l'ultramontanisme*, wat daar overigens van zij, ten minste niet gerust omdat die vinden zal *son antidote et son contrepoids, d'abord dans le Gouvernement lui même et dans toutes ses agens*, wier invloed men onderdrukt en vernietigen wil; *dans les lumières du siècle*, waaronder zich veel dwaallicht bevindt en wier glans op sommige plaatsen verflaauwt; *dans la liberté de la presse*, waarvan die gevreesde aanhang zich grootendeels heeft meester gemaakt; en *surtout dans celle de l'enseignement*, die *surtout* zeer ten onrechte bijgebracht wordt en — hier bewonderen wij de scherpzinnigheid des Staatkundigen redenaars niet — juist voor de ultramontaansche partij den grondslag eener langdurige heerschappij over België zou leggen. Spoedig zal er gelegenheid zijn, de verdiensten van den Heer de Secus te vermelden; indien hij *les écrivains patriotes* of, om Hollandsch te schrijven, de misdadige oproerstokers in de tweede Kamer verdedigen durft. Wil men eene proeve der krachtige redeneringen van den Heer Barthelemy? Eerst eenige onbewezene gezegden om te beweeran dat te Brussel geen onderscheid van geloof wordt gemaakt. Vervolgens het verhaal dat iemand zich aan den Burgemeester, gelooven wij, van Amsterdam had gewend *pour obtenir une place de portefaix.... le bourgmestre lui a répondu que tout.... était bien, mais qu'il était Israélite*. Hierop roept de spreker, als had hij eene volledige en afdoende vergelijking tusschen de vrijheid en verdraagzaamheid der noordelijke en zuidelijke Gewesten gemaakt, op triumerenden toon uit: *Je demande à présent dans quelle partie du royaume on connaît et on pratique le mieux les principes de la vraie liberté?* Reeds genoeg: te laag, dit mag elk eerlijk Nederlander zeggen, te laag daalden wij af door verdere wederlegging. De regtsgeleerde, die een artikel der Constitutie heeft omgekeerd op eene wijs,

waarbij het meer dan mogelijk is dwaling te veronderstellen, die man heeft zelf het blijvende merk geleverd van zijn karakter; en hoewel hij, waar het nut hebben kan, ten toon moet worden gesteld, zonder noodzaak laten wij ons met den zoodanigen niet in.

De korte rede van den Heer Luyben munt door ongepasten toon en ongegronde beschuldiging boven vele anderen uit. Hij wenscht behandeling bij hoofdstukken; in de Wetten wegens de middelen meer juistheid en duidelijkheid; meer bezuinigingen; meer overbrenging op de eenjarige Begroting. De schampere voordragt had weg kunnen blijven; de aanmerkingen achten wij grootendeels ongegrond; doch wij onthouden ons hier van alle verwijt. Niet zóó bij de zinsnede: *In vroegere tijden, toen de alleenhandel in ons Gewest in nog grootere uitgestrektheid bestond, zond men uit Holland koetsiers, knechts en allerlei afgedankte bedienden naar ons om schoolmeesters te worden.... De wrange vruchten van dien staat van zaken plukken wij nog; voor het vervolg wenschen wij daarvan verschoond te blijven*. Zoo die staat van zaken bestond en niet meer bestaat, waardeer de verordeningen die er Uwe Gewesten van hebben verlost en, zoo gij waarlijk op die verbetering prijs stelt, beschimp niet zijdelings eene voordragt die U ten duurzamen waarborg tegen de hernieuwing der bedoelde misbruiken verstrekt. Hetgeen over de bezoldiging der Godsdienstleeraars volgt, is van erger natuur. *De Catholijke Priesters hebben vrij wat meer te doen dan des Zondags voor hunne gemeente te prediken*. Evenzeer een Hervormde Predikant: dit behoort men te weten als men hatelijke vergelijkingen maakt. *Ik vraag, dus lezen wij verder, den Minister van Finantien, of ergens van Rijkswege onderstand aan de behoeftigen der Catholijke gemeenten wordt verleend?* en de Minister van Finantien, wiens uitmuntende redevoering wel met meerdere naauwkeurigheid aan het Publiek medegedeeld had mogen worden, heeft, naar hetgeen geloofwaardige personen ons hebben verhaald, tot antwoord gegeven, dat tegen ééne Protestantsche gemeente, veertig Catholijke gemeenten onderstand ontvingen. Verpletterende beantwoording denkt men wellicht. Neen: de veerkracht der onbeschaamdheid weet haar uit alle verlegenheid te redden; en onmogelijk is het niet dat de Heer Luyben, die als Districts-Commissaris van de ware toedragt der zaak niet onkundig heeft kunnen zijn, bij de eerste gelegenheid, met dezelfde miskennis van waarheid en billijkheid, wederom zal durven zeggen: *Wil*

men door de sommen die voor de Roomsche-Catholijken op de Begroting gebragt zijn, ons enkel zund in de oogen strooijen? Veilig verwijze men U met die vraag naar iederen regtgeaarden, onbevungen en eerlijken Catholijk. Men koestere toch geene onnoodige vrees en achterdocht. Ook niet, als een Volksvertegenwoordiger zich van dergelijke taal durft bedienen? De roem van den 80jarigen strijd is bezoodeld door de knellende banden waaraan men de Catholijken gelegd heeft. Aantijgingen van dien aard zullen door de Historie worden gelogenstraft. De Catholijken hebben die vrijheid genoten, welke met de veiligheid der Hervormde Kerk vereenigbaar was en, zoo de Protestanten sedert 1795 allen achterdocht ter zijde hebben gesteld, zich van alle waarborgen hebben ontdaan, men noodzake hen niet berouw over die edelmoedigheid te hebben: de uitkomst zou ongunstig voor de aanvallers kunnen zijn. De talrijke processen in domaniale zaken waartoe het Sijndicaat aanleiding geeft, zijn ook niet als een Volksgeluk te beschouwen. Het is een Volksgeluk als zij, die door misbruik der omstandigheden rijkdommen op een hebben gestapeld, onbehoorlijke winst te rug moeten geven: het is een Volksgeluk, al konden zij Volksvertegenwoordigers zijn, al gaven zij daarom eene afkeurende stem. De Heer Luyben zou aangedrongen hebben op het herstel der grieven, waarover zich een groot deel der ingezetenen, zoo wat derzelver Godsdienstige als andere belangen betreft, met grond beklagt. Maar na de Koninklijke Boodschap acht hij zulks voor het oogenblik onnoodig. Hij rekent de grieven gegrond: wij weten hoedanige die grieven zijn; hij acht het aandringen op herstel geoorloofd en betamelijk: wij weten hoedanigen aandrang men bedoelt; hij is door de Boodschap veranderd van gevoelens: wij weten wat die verandering beduidt; wij vergeten noch het voorstel in het Comité-Generaal, noch het opdringen van eene transitoire Wet, noch de plotselinge gematigdheid der oppositie. En nu leg ik dan ook vervuld van liefde voor mijn Vaderland en van trouw jegens mijnen Koning de hand op het hart. Aan niemand betwisten wij Vaderlandsliefde en trouw jegens zijnen Vorst; maar indien de Koning personen, die deze liefde en trouw op zoodanige wijs aan den dag hebben gelegd, in belangrijke betrekkingen plaatst of beïoudt, dan werkt hij, naar ons inzien, mede tot krachteloosmaking van het Gouvernement, tot ongeluk van het Land en tot val van de Dijnastie.

De redevoering van den Heer de Gerlache is te kunstig en te merkwaardig om ter loops te worden behandeld: liever zullen wij sommige der meest opmerkelijke zinsneden in gedachtenis houden; de gelegenheid zal ruimschoots aangeboden worden om er in 't vervolg de aandacht op te bepalen. De lezing van dit stuk bevestigt ons in het gevoelen, dat niemand in de ultra-Catholijke partij hem den voorrang zou kunnen betwisten; en in de ultra-Liberale partij is, behalve welligt den ook in zijne redevoeringen zeer diplomatieken Gezant, niet één die in sluwheid met hem kan worden vergeleken. De Heer de Brouckere kan in 't geheel in geene aanmerking worden gebragt: gemakkelijheid van bevatting en van uitdrukking moge hem te beurt zijn gevallen; zijn dikwerf onverstandig en meestentijds zeer onbetamelijk getier verkrijgt eerst dan eene gevaarlijke zijde, wanneer of de Vergadering, of het Gouvernement stoutmoedige beslissing en wonderigen ophef met wezenlijke kundigheden verwacht. Maar neemt zelfs den Heer Le Hon: ongetwijfeld, althans vóór dat de Heer de Jonge zitting genomen had, het welsprekendste lid der geheele Kamer; die zich ook altijd, als het uitgezochtste, voor het einde der discussie bewaart, en aan wien, schoon hij niet vrij is van valsche vernuft en wat minder beeldrijk zou kunnen zijn, de roem van sierlijk en krachtvol redenaar, vooral bij de tegenwoordige schaarschheid, niet kan worden ontzegd. Wel nu! In de rede van den Heer de Gerlache is het ware en valsche zóó door een gemengd; het valsche zóó met een schijn van waarheid ontogen, dat ieder punt uitvoerige wederlegging zou behoeven: daarentegen in hetgeen de Heer Le Hon voorgedragen heeft is naauwelijks eenige merkwaardige stelling, waarvan niet het ongegronde en somtijds ongerijmde ligt en spoedig kan worden getoond. Het verledene wordt door de eerste Kamer, het tegenwoordige door den Koning, de toekomst door de tweede Kamer vertegenwoordigd. Zoodanige vergelijking kan door fraaiheid van stijl en voordragt de hoorders in opgetogenheid houden: bij het minste nadenken lost zij zich in nietsbeteekenende klanken op, of wordt onverklaarbare miskennis van het wezen van den Staat. De verwerping van het Budget om de grieven verdient afzonderlijk in het ware licht te worden gesteld: de ultra-Liberale factie vereenigt zich thans ook in Frankrijk op hetzelfde punt: voor de rust van Europa en van de Nederlanden in 't bijzonder moge ook daar het heillooze plan worden gekeerd. De Heer Le Hon repousse avec beaucoup d'énergie la supposition d'un coup d'état: wij ook, omdat daaraan nooit zonder noodzakelijkheid moet worden gedacht; en de in alles zichtbare ontsteltenis van de oppositie de waarborg voor het Gouvernement was, dat de Staat overeenkomstig de Constitutie kon worden gered: maar het achtbare Lid geve ons te kennen wat de Koning had behooren te doen, indien het voornemen, waaraan hij een zoo aanmerkelijk deel heeft genomen en dat reeds *un commencement d'exécution* heeft gehad, doorgedreven had kunnen worden, om namelijk door weigering van fondsen den Koning tot concessien te dwingen die, in den Constitutionelen vorm van voorstellen van Wet, hetzij door de eerste Kamer, hetzij door den Koning — omdat wij, volgens onze Staatsregeling, niet aan de alleenheersching der tweede Kamer zijn onderworpen — kunnen

worden geweigerd. De Heer *Le Hon* verklaart zich *ennemi de tout esprit de faction, quelque forme qu'il prenne et le combattra quand son existence lui sera démontrée*. Er bestaat een *esprit de faction* zoodra niet enkel het gedrag van het Gouvernement, maar het Gouvernement zelf, in deszelfs wezen en bijzonderen aard, de Staatsregeling in hoofdtrekken en grondslagen aangevallen wordt; wanneer in eene getemperde Monarchie of — in den geest van den Heer *Le Hon* — in eene Constitutionele Republiek of Republiekeinsche Monarchie, waar drie geheel onafhankelijke, volkomen aan elkander gelijke en eendragtelijk samenwerkende magten bestaan, ééne derzelve de beide overige vernietigt of in voortdurende afhankelijkheid houdt.

Het doet ons te meer leed dat de redevoering van den Minister van Financien op eene zóó onvolledige wijs, ook in de *Gazette des Pays-Bas*, opgenomen schijnt; omdat verscheidene personen daarin ten toon werden gesteld, gelijk lastertaal en misdadige opruijing verdient; omdat de nietigheid van breed uitgemetene bezwaren duidelijk aangewezen werd; vooral ook, omdat zij niet verstoken was van die waardigheid, welke, verwijderd van trotschen toon en laatdunkende houding, met eerbied voor de Nationale Vertegenwoordiging gepaard, altijd de tolken van den Souverein betaamt, altijd de mededeelingen van het Gouvernement, waar of hoe ook gedaan, behoort te vergezellen. Ten aanzien der dwaalbegrippen omtrent ons Staatsregt, heeft de Minister misschien te regt alle twistrede voorgekomen met eenvoudig te zeggen: *als de Koning spreekt, kan de Minister zwijgen*; hetgeen de *Gazette des Pays-Bas* op eene, hopen wij, onhandige wijs heeft overgebracht: *lorsque le Roi parle, le Ministre doit se taire*.

De uitgaven werden aangenomen; de ontvangsten met drie stemmen verworpen. Welligt heeft de Regering toen een oogenblik gewankeld, en is de Wet dien ten gevolge eenigermate naar de wenschen der zuidelijke leden gewijzigd. Het zij onwaar dat men, hetgeen onzes inziens eene zeer groote fout ware geweest, met sommige hoofden der oppositie in een soort van onderhandeling is getreden. Zonder, gelijk men zegt, *après coup* te berispen, merke men evenwel op, dat de Regering zich evenzeer na de verwerping der ontvangsten als vóór dezelve in eene zóó uitmuntende stelling bevond dat althans van haar zijde geenerlei toenadering werd vereischt. Niet omdat de uitgaven goedgekeurd waren; maar omdat, althans sedert het conciliatoire voorstel van den Heer *Le Hon*, geen twijfel meer kon zijn of beide uitgaven en ontvangsten zouden op eene of andere wijs aangenomen worden. Niet als of de taktiek niet geheel in de verwerping der ontvangsten opgesloten zou liggen; maar omdat de houding der oppositie onvermogen had getoond om zich van die revolutionaire taktiek, met gerustheid omtrent de gevolgen, reeds nu te bedienen. Het Gouvernement was misschien eenigzins bevreemd; ter zelfder tijd was de factie het veel meer voor het Gouvernement. Zij schroomde nog veel meer het Gouvernement tot eenig uiterste te dwingen, als het Gouvernement om daartoe in de noodzakelijkheid te worden gebragt.

Als men over een afgrond gaat, kan ons een duizeling bevangen al staat men op een stevigen brug. Is

het wonder, zoo hier iets dergelijks plaats gehad heeft? De Regering heeft welligt te weinig zelfsvertrouwen gehad. Er wordt veel kalnte vereischt om zich, midden in het rumoer en wezenlijk of schijnbaar gevaar, niet somtijds omtrent den waren toestand der zaak te bedriegen. De oppositie was zoodanig ontsteld en, gelijk men zegt, *gederouteerd* dat, niettegenstaande de verwerping der ontvangsten, de Regering op zeer hoogen toon had kunnen spreken. Wij zouden er van overtuigd zijn, al wisten wij het niet van goeder hand, dat voornamelijk tegenstrevers van het Gouvernement op den 19 December geenszins over de aanneming der uitgaven, maar over de verwerping der ontvangsten ter neder geslagen zijn geweest. Het was raadzaam geenerlei verlegenheid, geenerlei bezorgdheid ten aanzien hunner medewerking te verraden. Wel verre van eenige opoffering te verlangen, zouden zij zelve zich groote opofferingen hebben getroost.

In de *Gazette des Pays-Bas* van den 21 December, leest men in de adstructie van het gewijzigde ontwerp door den Minister van Financien: *Je puis vous donner la parole royale que la loi des recettes n'est qu'une loi transitoire par sa nature; j'espère que cette promesse vous suffira*. Of deze opgave is wederom verkeerd, of de Minister heeft zich versproken; of het woord *transitoir* moet in den zin van *provisoir* uitgelegd worden. Misschien was het in allen gevalle beter geweest, nadat men zich twee dagen vroeger met zoo veel grond en kracht van wege den Koning tegen alle denkbeeld eener *transitoire* Wet had verklaard, zich niet van dit woord, althans niet zonder nadere verklaring te bedienen. Zeer te regt heeft de Heer *Fréts* deze tegenstrijdigheid bemerkt. Eene *transitoire* Wet zou evenmin met de waardigheid van den Koning, als met de duurzame veiligheid van den Staat vereenigbaar zijn geweest; zij zou alle de voordeelen van het wijs gedrag der Regering te niet hebben gedaan. De Wet is uit haren aard, en bovendien door 's Konings toezegging, *provisoir*. De middelen zullen worden herzien: de Graaf *de Celles* moge twijfelen aan de nakoming van die belofte — *pour établir les lois spéciales futures... s'il est bien sûr qu'on doive les changer* — die verdenking ligt geheel in zijn karakter. De Minister van Financien heeft geantwoord en alzoo, wat hem ook in eene vroegere zitting ontvallen mogt zijn, de zaak wederom geplaatst in het ware licht: *Je déclare ici, au nom du Roi, qu'on présentera d'autres lois sur les accises*. Zeer waar is ook het gezegde van den anders niet ultra-consequenten Baron *de Stussart*: *Il s'agit ici de subsides DÉCENNAUX, car il ne faut pas s'y tromper; il nous sera proposé des modifications l'année prochaine, mais si ces modifications ne nous conviennent point, la présente loi n'en restera pas moins en vigueur pendant toute la période décennale*. De Koning zal van zijn kant alles doen ter bevordering van het gemeen overleg; maar wierd hetzelfde door ongepaste tegenwerking volstrekt onmogelijk gemaakt, de bestaande verordeningen zouden blijven in volle kracht. De vernietiging van 's Konings gezag door weigering van elke Begroting is voor tien jaren mislukt. De muitzucht heeft groote teleurstelling ondergaan, midden onder de dankbare toejuichingen van het Nederlandsche Volk.

NEDERLANDSCHE GEDACHTEN.

De uitgave geschiedt bij G. VERVLOET, te 'sGravenhage; bij de voornaamste boekhandelaren en op alle postkantoren des Rijks.
Men abonneert zich voor 20 nummers te gelijk, tegen f. 2. 50 franco per post.

Maandag den 25sten Januarij.

Veelvuldige en scherpe verwijten worden gerigt tegen des Konings Besluit van den 8^{en} dezer, bij hetwelk aan sommige Ambtenaren, *hoewel leden der Staten-Generaal*, ontslag is verleend. Evenwel zoo niet ook deze zaak in een verkeerd daglicht wierd geplaatst, de verdediging, die thans nadere ontwikkeling vereischt, zou zeer eenvoudig en gemakkelijk zijn. Men vrage zich slechts

1°. Behoort de Koning bij voortduring posten te vertrouwen, gunsten te verleen en aan hen die beginsels wier toepassing, naar zijn inzien, de Staatsregeling vernietigen zou, aan den dag hebben gelegd?

2°. Zoo neen, behoort hij uitzonderingen te maken ten voordeele van de leden der Staten-Generaal?

Sedert eenige dagen heeft de *Gazette des Pays-Bas* in sommige Artikels den toon aangenomen die voor een Blad van het Gouvernement betamelijk is. Het Nummer van 10 Januarij gaf daarvan het eerste bewijs. De gissingen omtrent de handelwijs van den Heer van Crombrugghe en de aanmerkingen omtrent het niet toepassen der wet op de drukpers worden regstreeks, in weinige woorden en met waardigheid wederlegd.

Merkwaardiger nog is het Nummer van 12 Januarij over de Ministeriele verantwoordelijkheid, waarin te regt aangemerkt wordt dat hetgeen de Boodschap van 11 December daarover bevat, niet beschouwd moet worden *comme un principe, comme une opinion, mais comme un fait, et contre un fait toute théorie vient se briser.*

In de dagbladen en ook in de Staten-Generaal heeft men sedert lang beweerd dat de verantwoordelijkheid der Ministers de voorwaarde is der onschendbaarheid van den Monarch. Met nadruk hebben wij ons tegen die echt revolutionaire leer verzet. *In iederen Staat is*, zeiden wij, *een hoogste gezag. . . In de Monarchie*

bij den Koning. . . . In dat hoogste gezag, in die zelfstandigheid en onafhankelijkheid, is de grondslag der onverantwoordelijkheid en onschendbaarheid gelegen. Niemand intusschen behoeft aan onze meening iets meer dan aan die van elk ander persoon te hechten. Vruchteloos vleiden wij ons dat een Gouvernementsblad ten minste dit beginsel verdedigen zou, zopder welks handhaving er geen middel is om te ontkennen, hetgeen de *Courier des Pays-Bas* van 30 December zegt, het bestaan van *la responsabilité du Roi avec toutes les chances que doit nécessairement courir la dynastie régnante et la royauté elle-même dans un conflit pour ainsi dire permanent avec la nation et ses représentans.* Is dergelijk stilzwijgen van een Gouvernementsblad niet gevaarlijker voor den Troon dan menige aanval der oppositie-bladen zou kunnen zijn?

Dank hebbe de Heer de la Coste — indien deze verandering aan hem behoort toegeschreven te worden — dat hij een einde aan beklagenswaardige ontwijking der belangrijkste strijdpunten heeft gemaakt: dat hij zelf te voorschijn getreden is, zoo wij dit uit de woorden, *la loi Fondamentale que NOUS avons juré d'observer*, af mogen leiden. Dank vooral voor de volgende periode: *Mais, dit-on, dans l'état actuel des choses, l'inviolabilité de la personne du Roi est compromise. Non! le Roi est inviolable parceque nous vivons dans un gouvernement monarchique, il est inviolable parcequ'il est Roi: l'inviolabilité royale est sous la garantie des lois qui punissent la trahison, et bien plus encore sous la garantie de l'amour et du respect des peuples.*

Is de Wet van 16 Mei II. genoegzaam? Doet de Regering wel met het voordragen eener nieuwe Wet of is die voordragt onnodig, onvoorzigtig, met ware Staatskunde in strijd?

Vrij behoort de drukpers te zijn. Zoolang de Constitutie bestaat, kan hierover, althans wat dit Rijk betreft, niet worden getwist. Het beginsel van onbelemmerde openbaring van gedachten en gevoelens moet gelijk het in de Grondwet uitgedrukt is, worden geëerbiedigd. Deze grondstellingen van het Nederlandsche Staatsregt zijn ook altijd de onze geweest. Die tegen ons de vrije drukpers verdedigen wil, begrijpt niet of ontwijkt het punt van verschil. Maar wie de vrije drukpers gebruikt, is verantwoordelijk aan bijzondere personen en ook aan de Maatschappij, en deze verantwoordelijkheid moet door strafwetten zóó worden geregeld, dat de Koning geëerbiedigd, elke Godsdienstige gezindheid beschermd, de Ambtenaar niet straffeloos gehoord, de Staat niet tot verwarring en ontbinding worde gebragt. De wet van 16 Mei aan deze grondwettige beginsels getoetst, bleek ongenoegzaam te zijn. Die ongenoegzaamheid hebben wij in bijzonderheden ontwikkeld: waarom ons niet op dezelfde wijs wederlegd?

Het ontwerp van Wet, gelijk het nu aan de Staten-Generaal aangeboden is, komt ook ons volstrekt onaannemelijk voor. Men had zich welligt bij krachtadiger beteugeling van Dagbladen en vlugschriften moeten bepalen, en geenszins het geoorloofde eener bescheiden beoordeeling uitdrukkelijk behoeven te vermelden. Doch hetgeen ons bovenal bevreemdt, is het straffen van *betoon van minachting der besluiten of verordeningen door den Koning uitgevaardigd*. Dit schijnt zoo geheel strijdig tegen de belangen en inzichten van het Gouvernement, tegen die vrije openbaring der gevoelens welke, door ruime grenzen omschreven, in den geest van onzen regeringsvorm ligt; zóó geschikt om verkeerde gevolgtrekkingen af te leiden en het ongegronde mistrouwen tegen de Regering te versterken, dat het inderdaad onbegrijpelijk is hoe in voordragten van Wet, overwogen in den Raad van State en in den Raad van Ministers, bepalingen die zoo blijkbaar aan de zaak van het Gouvernement en van de weldenkende Natie schadelijk zijn, opgenomen kunnen worden. Ook wij zouden aan zoodanige wet nimmer onze toestemming geven.

Ons gevoelen was en is gelijk volgt. De Wetgeving behoort de toepassing der regtsbeginselen te zijn; de Wet van 16 Mei is met de regtsbeginselen in strijd. De Wetten moeten zorgen voor de zekerheid en orde van den Staat en evenredig aan den drang der omstandigheden zijn. De Wet van 16 Mei heeft medegewerkt, en werkt uit haren aard mede om den

Staat te brengen in verwarring en in gevaar. Een van beide, dus schreven wij in ons 1^e Nummer, of het Vaderland gaat een onafzienbaar tijdperk van onrust en de Staat deszelfs onvermijdelijken ondergang te gemoet, of de Wet van 16 Mei moet door eene Wet worden vervangen die aan de bepalingen der Grondwet en aan de eischen der Maatschappij voldoet. Verscheidene artikels hebben wij toegewijd aan het betoog dezer stelling; en gaven daarbij onzen wensch te kennen, dat de nieuwe voordragt nog vóór de tienjarige Begrooting ingezonden mogt worden. Met genoegen werden wij in ons gevoelen door de handelingen der Regering versterkt. Met leedwezen moeten wij desniettemin de onophoudelijke tegenspraak der *Noordstar* ondervinden, wier hoofdstelling is: *men lute den Dagbladschrijvers toch hun gang gaan en schreeuwen zoo veel zij willen, zonder er acht op te slaan*. Dit, voegt zij er bij, *is de les der wijsheid*. Dien oorsprong dezer les betwijfelen wij: te meer omdat de redeneringen ons zwak toegeschenen zijn, waarmede zij het onnoodige eener nieuwe Wet ook nu wederom aantoonen wil.

Het is eene heillooze fuctie, niet de onschuldige drukpers die oneenigheid heeft doen ontstaan. De drukpers is een werktuig, dus lijdelijk en onschuldig. Zoo kan men ook zeggen het onschuldige vergif, het onschuldige staal, het onschuldige vuur, en evenwel, zonder nog van voorzorgen te spreken, het misbruik van vergif, staal en vuur, vergiftiging, moord en brandstichting dient in een welingerigten Staat te worden gestraft.

De woepzucht van kwaadwilligen, niet de drukpers moet aangegrepen worden. Zeer wel: hoe grijpt men de ondeugden der misdadigers aan zonder de handelingen te straffen, in welke die ondeugden zich hebben geopenbaard?

De drukpers heeft oneindige diensten juist bij deze gelegenheid bewezen. Wel nu! ondankbaarheid is het niet, als haar vrijheid tegen losbandigheid wordt beschermd.

Aan haar hebben wij te danken dat alle de bedoelingen der factie bekend, alle hare pogingen onder onze oogen geschied zijn. De drukpers is voorzeker het middel geweest om veel ten uitvoer te brengen, en nog veel meer te beproeven. Maar omdat veel in het openbaar plaats gehad heeft, zou niets behalve dat zijn geschied?

Zou de Regering zonder die vrijheid van schrijven, den geheelen omvang van het kwaad zoo spoedig hebben overzien? Zou het kwaad zonder die vrijheid in zoodanige uitgestrektheid hebben bestaan? Indien de stichter van het kwaad zijne bedoelingen onwillekeurig openbaart, schijnt er reden noch tot dankzegging, noch vooral tot zorgeloosheid te zijn.

Deze fuctie welke op de levendigste hartstogten werkt . . . zou veel gevaarlijker en niet minder krachtig werken zonder vrije drukpers. Waar is het bewijs dat die factie alleen door de vrije drukpers, niet door kansel, biechtstoel, weigering van absolutie en dergelijke heeft gewerkt. De manier waarop het teekenen der verzoekschriften overal plaats heeft gehad, zou, gelooven wij, een zeer nadrukkelijk tegenbewijs geven. *Zij moest nu in het openbaar spreken . . . ; zij moest het masker afleggen*. Zou het ook mogelijk

zijn dat zij in het openbaar gesproken en evenwel het masker niet afgelegd heeft?

Telt de Regering het niets dat de Natie zelve die factie en hare heillooze bedoelingen bij tijds heeft leeren kennen? Wederom hetzelfde gevraagd: zou het, zonder dagelijksche opruijing in de journalen, zoo ver gekomen zijn met die misdadige bedoeling? Bovendien; zou het alleen aan de Regering te wijten zijn geweest, indien de oogen der Natie voor zoo vele andere overtuigende blijken gesloten hadden kunnen blijven?

Wij zouden niet zoo vrij ons over den stand der zaken hebben kunnen uitlaten. Waarom niet? Hebt gij iets in het midden gebragt, hetwelk door eene repressive Wet, waarbij betamelijke vrijheid van beoordeeling werd geëerbiedigd, zou moeten worden gestraft? *Bij ons zou de volksgeest niet die opwekking gevonden hebben, waartoe de drukpers zoo veel heeft bijgedragen.* Waarom niet? Moet Majesteitschennis, Godslastering en hoon van het Gouvernement straffeloos zijn om den volksgeest op te kunnen wekken?

Heeft het Bestuur sedert Mei eene poging gedaan om de Wet op dat tijdstip uitgevaardigd, te handhaven? Dit wordt thans van alle zijden aan het Gouvernement tegengeworpen: niemand heeft dit op zóo hatelijke wijs aangemerkt als de Heer de Celles: *je crains bien que la loi de mai n'ait excité des regrets et alors pour la rendre déféctueuse, elle est restée inactive.* Hier nemen wij gaarne over hetgeen in de *Gazette des Pays-Bas* van den 10^{en} dezer heeft gestaan: *On le demande aux jurisconsultes et aux personnes qui comprennent la loi. Y a-t-il eu possibilité de poursuivre d'office, s'il n'y avait pas provocation directe à crime ou plainte du chef d'outrages et de calomnies? Or, les articles les plus violens, les excès les plus abominables de la presse, ont bien contenu des provocations, mais elles n'étaient pas directes, tandis qu'un Roi ou un Prince outragé, ou des ministres calomniés, n'ont pas voulu porter plainte, et on pouvait s'y attendre.*

Door dergelijke tegenwerpingen moet het Gouvernement bevestigd worden in zijne overtuiging. Het eerbiedige de vrije beoordeeling die uit onzen Staat niet kan of moet worden geweerd. Het wijzige het onderhavige ontwerp of neme het terug, om het door een beter ontwerp te vervangen. Tevens blijve niets onbeproefd, om in plaats eener heillooze wet, gelijk de Heer van Boelens haar te regt in de Vergadering heeft genoemd, verordeningen te verkrijgen in welke Staatskunde noch regtsgeleerdheid geheel uitgesloten zij. Nimmer meene het Gouvernement dat de ondermijning van den Staat straffeloos voort te laten gaan, inderdaad de *les der wijsheid* moet worden genoemd.

Het onwettige der petition aan de Staten-Generaal: Leijden 1829.

Dit boekje draagt zeer te regt ook een anderen titel: *Geschied- en regtskundige uitlegging van Art. 161 der Grondwet.* Herhaalde lezing heeft ons bijna overtuigd, dat de Staten-Generaal niet onder de uitdrukking van *bevoegde magt* begrepen kunnen worden; en de

belangrijke discussie die reeds in 1816 over dit Artikel plaats gehad heeft, mogt hen die, na vlugtige inzage van deze brochure, de gansche stelling ongerijmd achten, ten minste wel tot nadenken en onderzoek brengen. Dit althans moet niemand, eenigermate berekend om over dergelijke geschriften een oordeel te vellen, ontkennen of ontveinzen; dat het werkje zich door uitgebreide en naauwkeurige kennis, aangename stijl en beschaafden toon, van de meeste voortbrengselen der tegenwoordige politieke literatuur onderscheidt.

Hier en daar vindt men ongezochte aanhalingen uit oude redenaars en dichters. Dit is in soortgelijke brochures ongewoon en verradt dikwerf, even als hetgeen de Heer de Brouckere in de discussie over het Budget omtrent Cicero gezegd heeft, te gelijk onkunde en pedanterie. Maar, zijn aanhalingen of zinspelingen gelijk hier, gepast en keurig, en blijkbaar als 't ware van zelf uit de pen des Schrijvers gevloeid, dan toonen zij een geest, doorvoed met de uitmuntendste geschriften ook van die vroegere tijden welke in schoone uitdrukking van het genie, vooral ook van onbevangen, jeugdig gevoel en zuiveren smaak, door geen later eeuw geevenaard zijn.

Het deed ons ook veel genoegen, eene merkwaardige plaats uit *Burke's* onnavolgbare werk over de Fransche omwenteling opgenomen te zien. *Het zou,* zegt de Schrijver te regt, *een afzonderlijk onderzoek waardig zijn, hoe vele nadeelen het onvoorzigtig navolgen der Engelschen, dat wij angломantie mogen noemen, bij andere volken heeft te weeg gebragt.* Die nadeelen zouden worden voorgekomen of verzacht, indien men eerst kende hetgeen men navolgen wil; indien men de Staatsregeling van Engeland niet uitsluitend bestudeerde uit de schriften van *Montesquieu* en *Delolme* die, hetgeen zij er van wisten, door verbeelding aangevuld, en tot een geheel gevormd, en met den tooi van stelselmatische denkbeelden hebben omkleed. Vooral ook indien men, wel verre van altijd bij de Franschen ter school te willen gaan, zich met den geest van de Britsche Staatslieden, van hunne krachtvolle en ware vrijheid ademende geschriften doordrong.

De brochure legt grooten rijkdom van denkbeelden aan den dag, en vooral moet de volledige behandeling van het onderwerp zelf opgemerkt worden. De geschiedenis van het petitie-regt wordt in deszelfs ontwikkeling en menigvuldige wijzigingen gevolgd; gelijk het uit Engeland afkomstig aldaar door menigvuldige waarborgen onschadelijk werd gemaakt; op Franschen en revolutionairen bodem overgebracht, herschepen werd in een kwaad hetgeen tot verwarring en omkeering van den Staat meermalen krachtig heeft medegewerkt. Al het bijgebragte wordt uit de bronnen zelve gestaafd. Ziet, als men een betoog op dergelijke grondslagen heeft gebouwd, is het ligter daarover te zwijgen dan het te wederleggen.

Het is niet te verwonderen dat men bij zoo naauwkeurige kennis vruchteloos naar aanmatiging en opgeblazenheid zoekt. De toon is die, welke aan het onderwerp voegt; de toon van den bedaarden regtsgeleerden en historie-kenner, die niet door drogredenen wegslepen wil, maar door helder betoog overtuigt. Waar het noodig is, ontbreekt geene levendigheid, verheffing en kracht; hiervan kunnen onder-

scheidene plaatsen in het betoog zelf, en inzonderheid het Besluit getuigenis dragen.

De Schrijver wil dat bij de keuze voor aanzienlijke betrekkingen inzonderheid ook gelet worde op *beproefde godsdienstige gezindheid*: dat ongodisterij uit openbare ambten worde geweerd. Menigeen die zich evenwel als Godsdienstig beschouwt, meent dat de verdraagzaamheid onzer Constitutie het opsluiten van Godsdienst en Christendom binnen kerk en huisgezin vereischt, en dat in Wetgeving en Bestuur niets opgenomen kan worden, niets plaats hebben mag hetgeen aan Mahomedaan of Heiden, aan vrijegeest of Godloochenaar ergernis zou kunnen geven. Nederland worde voor het veldwinnen van zoodanige verdraagzaamheid bewaard. Laat vrijheid van geweten geëerbiedigd; laten alle gezindheden gelijkelijk worden beschermd: gedachtig evenwel behoort men te zijn — en dit is een vereenigingspunt tusschen brave Protestanten en brave Catholijken — dat wij leven in een Godsdienstig en Christelijk Land. Onraadzaam en, om niets meer te zeggen, ongrondwettig zou het zijn bijgeloof door ongeloof, overdreven Godsdienstijver door ongodisterij te bestrijden.

De Schrijver zal door zeer velen als Ministerieel en voorstander van het Despotismus uitgekreten worden. Door die afkeuring moet ook zijn werk als 't ware den stempel van echte vrijgezindheid ontvangen. Die benamingen zijn gereed zoodra men beperkingen en waarborgen verlangt, door welke de losbandigheid wederom vrijheid zou kunnen worden. De Schrijver is Monarchaal: *In eene Monarchie, hoe zij ook gewijzigd moe zijn, is de Koning het begrip der Oppermagt. Alle magt, die in den Staat wordt uitgeoefend, gaat van hem uit, en welke magten er in een monarchalen Staat zijn, van den Koning ontleenen zij hun magt en gezag en gebied, en aan hem zijn zij onderworpen.* De Schrijver is Constitutioneel: *De Staten-Generaal zijn een onafscheidelijk deel van des Konings oppermagt waar hij wetten geeft. Zij zijn het die de onbepaalde magt des Vorsten bepaald maken en wijzigen.* De vernuftige beschouwing der Staten-Generaal, gelijk die nader wordt ontwikkeld, schoon wij ze voor als nog ongaarne geheel de onze zouden noemen, toont genoeg dat hij geenszins de zaak bepleit eener onbeperkte Monarchie. De Schrijver is ook bij uitnemendheid vrij- en volksgezind: indien men door die woorden verstaat afkeer van elke dwingelandij en begeerte naar onbelemmerde ontwikkeling eener zelfstandige Natie. Merkwaardig is hetgeen hij van de Provinciale Staten zegt: *Helius! ook hier geldt het gezegde des dichters: „Benijdenswaardig is hun lot, zoo zij het slechts waardeeren...” Men klaagt dikwijls over de aanmatiging van het algemeen bestuur en men ziet niet dat de Grondwet die lust en onderdrukkende albe-moeijigheid der Ministeriele Departementen kracht-dadig heeft willen te keer gaan.* De opmerking dezer gewigtige waarheid, die welligt niet altijd genoeg in het oog gehouden en toegepast is, kenschetst den voorstander van het Despotismus evenmin als hetgeen de Schrijver op meer dan ééne plaats bijgebragt heeft omtrent de noodzakelijkheid om aan de eerste Kamer door innige verdiensten waardigheid bij te zetten. Waar die Kamer krachteloos is, daar wordt de weg naar Anarchie

en Despotismus gebaad: gelooft men dat daar de Constitutionele Troon op den duur bestand zal zijn tegen de aanvallen der Democratie? Een redenaar, dien wij niet zullen noemen, omdat velen onzer hedendaagsche onpartijdigen alsdan de zinsnede waarschijnlijk ongelezen voorbij zouden gaan, een kundige en talentvolle redenaar zeide in de laatste zitting der Gedeputeerden te Parijs: *Si j'examine l'état de l'aristocratie parmi nous, c'est-à-dire l'état de la pairie, ses droits, ses privilèges, son influence, je n'aperçois qu'un pouvoir nominal constitué par la charte, mais sans racine dans la propriété, les souvenirs, les mœurs, les habitudes nationales, sans action sur l'esprit public par le secret de ses discussions, sans action sur les collèges électoraux, en un mot je n'y vois qu'une autorité précaire tirant toute sa force du trône qui la défend contre l'esprit d'égalité qui la mine et le morcellement des propriétés qui la tue. N'est ce pas plutôt le germe d'un pouvoir qu'une puissance réelle en état de lutter contre la démocratie?* Dit gezegde verdient misschien wel, ook met toepassing op ons Rijk, te worden overwogen. Wat is de Kamer der Pairs, wanneer men ze bij Englands Aristocratie; wat is onze eerste Kamer als men haar bij de Kamer der Pairs vergelijkt?

De lof van mannen op wie het Vaderland zich verheft, doet altijd goed aan het Vaderlandsche hart. Dus ook hetgeen de Schrijver van den Heer G. K. van Hogendorp getuigt: *een man die de oude en nieuwe geschiedenissen in alle hare bijzonderheden kende als een geleerde van beroep, haar beoordeelde als een wijsgeer en ze ten nutte aanwendde als een Staatsman. Hij had sedert de laatste twintig jaren zich met de zaken van den lande niet bemoeid, omdat hij aan het beginsel getrouw bleef dat zoo velen, die het eerst met hem eens waren, naderhand ontrouw werden: geen heil voor Nederland zonder Oranje.* De gewone bedenkingen zijn ons niet onbekend: dat de Heer van Hogendorp, ten aanzien van zijne betrekking onder een Souvereinen Vorst en in een Koninkrijk, somtijds misgetast heeft; voor ware of vermeende miskennen somtijds schadeloosstelling in het gevoel van eigen waarde heeft gezocht; in de Grondwet, hetgeen hij daarin had gewenscht, meermalen ten onregte gemeend heeft te zien. Het zou altijd rijkelijk opgewogen worden door zeldzame hoedanigheden en groote verdiensten; verdiensten die geen regtgeaard Nederlander vergeten of gering schatten moet.

Belangrijk is de aanwijzing van het verschil tusschen de Grondwet van 1814 en die van 1815. Belangrijk vooral ook het Besluit waarin de Schrijver de handelingen der tweede Kamer in de eerste maand der tegenwoordige zitting; het onheusche en onkie-sche antwoord op de aanspraak van den Koning, de afwijzing van een wettig verkozen lid, de verdraaijing van Artikel 177, de uitbreiding van Artikel 161 tot *vreemdelingen*, de indiening van een ontwerp van Wet door veroordeelden zamengesteld, met verontwaardiging doorloopt. — Nog hebben wij niets over het eigenlijke onderwerp der brochure gezegd. Zij bevat veel hetgeen men niet zou hebben verwacht: onderscheiden ook hierdoor van menigvuldige geschriften, die zelfs datgene niet bevatten wat de breed-sprakige titel belooft.

NEDERLANDSCHE GEDACHTEN.

De uitgave geschiedt bij G. VERVLOET, te 's Gravenhage; bij de voornaamste boekhandelaren en op alle postkantoren des Rijks.

Men abonneert zich voor 20 nummers te gelijk, tegen f 2. 50 franco per post.

Donderdag den 4^{den} Februarij.

De Koning der Nederlanden levert aan Europa een treffend schouwspel op, dat van een Souverein die zijne kroon met standvastigheid tegen oproerlingen verdedigt. Deze lofspraak, door vreemdelingen toegebracht, is welverdiend. Dit schouwspel is treffend: ook leerszaam voor andere Vorsten; ook heilrijk voor Maatschappelijke orde en regt.

Het is niet om andere wetten, om andere maatregelen, om andere Ministers; het is om verandering.... neen, het is om verbreking van het Staatsgebouw te doen. Niet om meerdere vrijheid, niet om beperking van het Monarchaal gezag; om vestiging van het Liberalismus, dat zich verloochenen moet wanneer het Koningen anders dan in naam en als gekroonde ambtenaren duldt.

Na langdurige toegevendheid, heeft de Koning gevoeld niet langer toegevend te mogen zijn; hij heeft zich zijne betrekking herinnerd als handhaver van de Grondwet, bovenal als Vorst en Vader van het Nederlandsche Volk. Europa, met Engeland aan het hoofd, heeft twintig jaren gestreden tot herstelling van het wettig gezag door revolutionair geweld aangerand of vernietigd. De duur gekochte overwinning zou door list nutteloos worden gemaakt. De Constitutie wier bestemming in Frankrijk en in de Nederlanden is geweest, door echte vrijheid het Liberalismus voor altijd te verbannen, zouden tot vernieuwden triomf dienen eener leer, bij welker toepassing alleen het vreesselijkste geweld tegen de vreesselijkste regeringloosheid behoedt. De verwezenlijking van die leer zal door den Koning der Nederlanden tegen worden gehouden. Menigvuldige zwarigheden, zwarigheden en gevaren wellicht, zullen hem ontmoeten; want in de zuidelijke Gewesten wordt de invloed van revolutionaire beginsels door omstandigheden van verschillenden aard begunstigd; in noord-Nederland hebben zij ingang gevonden zelfs bij velen onder de welgezinde bevolking.

Die zwarigheden zijn mede het bewijs hoe gevaarlijk langer uitstel ware geweest. Heil onzen eerbiedwaardigen Vorst dat hij, door den Schepter met waardigheid te dragen, dagelijks meer het vereenigingspunt van getrouwe landgenooten en onderdanen wordt; dat hij in tijden, wier kenmerk wankelbaarheid en onzekerheid is, niettegenstaande kwaadaardig of onverstandig geschreeuw, zich boven de meening van den dag, zelfs boven de stemming der Eeuw, waar het noodig is, verheft; dat hij de ware vrijheid, gelijk onze Vaders die hebben gewaardeerd, gelijk ze die dank wisten aan zijn geslacht, tegen dweepzucht, overdrijving, misvatting, tegen de gruwelen der losbandigheid beschermt!

Voorwaar, hetgeen men de openbare meening noemt, is een onbedriegelijke gids! Had de Koning haar gevolgd, het ware gedaan met de waardigheid der kroon, gedaan met de welvaart van het Volk. Thans, hoe haghelijk de strijd moge zijn, aan de overwinning behoeft niet gewanhoopt te worden en, welke de loop der omstandigheden zij, gerustheid kan zetelen in het Vorstelijke en Christelijke hart. Geene weifeling, geen terugtred, geen toegevendheid waar toegevendheid doodelijk is: voortzetting van hetgeen tot handhaving der Constitutionele vrijheid is begonnen. Blijgen of wederstaan: een middenweg is er niet. De bedachtzame zin van het Nederlandsche Volk kan den Koning ten waarborg zijn, dat in het Nederlandsche gedeelte des Rijks de openbare meening door die beginsels, aan welke hij met waardigheid getrouw gebleven is, op nieuw zal worden gevormd. Ook juichen reeds nu velen zijne maatregelen toe, wier gevoelens beter dan hunne denkbeelden en leerstellingen zijn. Misschien is Nederland bestemd tot een luisterrijke rol, in de naderende worsteling van regeringloosheid en wettig gezag. Misschien zal op nieuw het Huis van Oranje het uitgelezen werktuig zijn om ware vrijheid staande te houden. Al bezweken wij in dien eervollen

kamp; al snelden de Nederlanden met geheel Europa onvermijdelijke omwentelingen te ontmoet, wat nood? De eer van de Dijnastie en van het Volk zal, ten minste wat ons betreft, voor ontlustering worden bewaard; en het voorbeeld van een zelfstandigen en waar pligt gebiedt, onverzettelijken Vorst navolgenswaardig ook bij de laatste nakomelingschap zijn.

De beoordeelingen van het Besluit van den 8 Januarij zijn in de dagbladen, over het algemeen, niet gunstig. Dit is, voor zoo veel de factie-couranten betreft, niet vreemd: deze hebben ook nu weder de onmisbaarheid van krachtiger wetten getoond. Doch verscheidene ook welgezinde Bladen hebben afkeuring aan den dag gelegd van hetgeen de Koning niet slechts gerechtigd was te doen, maar, zoo het schijnt, niet nalaten mogt.

Het komt ons, na herhaalde lezing hunner gedeeltelijk met zorg bearbeide artikelen voor, dat zij niet begrepen hebben wat er is gebeurd; en inderdaad, de zaak is terstond door ongepaste beschouwing, door vermenging met hetgeen er niet toe behoort, zoo verduisterd, dat, om voor juiste beoordeeling wederom vatbaar te worden, zij van dat alles ontdaan en tot oorspronkelijke eenvoudigheid moet worden wedergebracht. Niet de wijs waarop de maatregel is genomen kan onvoorwaardelijk toegejuicht worden. Welligt ware het beter geweest geene motieven bij het Besluit te voegen. Noodzakelijk was die bijvoeging niet. De Regering stelt zich daardoor te veel aan ongepaste en ook wel eens aan gepaste aanmerkingen bloot. Officiële stukken, waaruit ieder gevolgen, gunstig voor zijne meeningen of inzichten, tracht te ontleenen, worden zeer ligt oorzaak van beklagelijke misvatting; dáár is ieder woord hetgeen niet onmisbaar is, meer dan overtoollig. Misschien is dit ook in de laatste maanden te weinig in het oog gehouden. De beweegredenen van het Besluit waarbij de Heer *Brugmans* is ontslagen hadden, zoo 't schijnt, weg kunnen blijven, of de bewoordingen meer regtstreeks en ondubbelzinnig zijn. Het zij ons vergund zelfs ten aanzien der Boodschap van 11 December te bemerken dat, zoo men zich bij eenvoudige openbaring van miskende en evenwel onloochenbare beginsels had bepaald, de kwaadwilligheid minder gelegenheid zou gehad hebben om op een Staatsstuk welks inhoud, zooveel mogelijk, voor tegenspraak beveiligd moest wezen, menigvuldige aanmerkingen in het

midden te brengen. Het is waar, de openhartigheid der Regering is niet te misprijzen; zij heeft in verscheidene opzigten eene zeer gunstige werking. Doch zou hetzelfde doel niet beter op andere wijs worden bereikt? In de Gouvernements-Bladen ligt een geschikte middenweg open. Door artikels, voorzien met eene half officiële kleur, kan hetgeen noodig bevonden wordt aan het Publiek medegedeeld en veel, minder gepast in een officieel stuk, of uiteengezet of althans aangeduid worden. Eene uitdrukking, voortgesproten uit misvatting of overhaasting, wordt niet zoo regtstreeks op rekening gesteld van het Gouvernement.

De waarheid dezer algemeene aanmerking blijkt ook in het onderhavige Besluit. De motieven zouden korter en eenvoudiger kunnen zijn en geven, naar ons inzien, niet duidelijk genoeg te kennen hetgeen de Regering, blijkens hare handelingen, bedoelt. Het ontslag is eigenlijk niet verleend omdat de ambtenaren gevoelens hebben geopenbaard strijdig met *het stelsel* van 's Konings Regering; omdat zij *den gang, de inzichten en de beginselen van die Regering niet met opregtheid en ijver zijn toegedaan*: maar op grond dat zij beginsels aan den dag gelegd hebben, strijdig met de grondslagen *der Staatsregeling*; strijdig met de *Grondwet* van dit Rijk. Zulks blijkt reeds eenigermate uit de bewoordingen, *gevoelens in strijd met de grondslagen eener Regering, welker handhaving zij als ambtenaren behooren te beschermen*; meer nog uit de terugwijzing naar *de omstandigheden, die de beraadslagingen over de Begrooting hebben voorafgegaan en vergezeld*: door welke bewoordingen ongetwijfeld aan de voorgenomene verwerping, uit hoofde van grieven, wordt herinnerd. Het blijkt vooral omdat zij welke altijd en ook nu zich tegen het stelsel van 's Konings Regering vijandig gedragen, doch voorgewend hebben alleen om financiële bezwaren het Budget te verwerpen, geenszins van hunne posten zijn ontzet. Waarom is de Heer *de Bousies* ontslagen en de Heer *du Roisin* niet? Waarom vooral, zoo het hier slechts in 't algemeen gemis van ijverige pligtbetrachting, zoo het niet bepaaldelijk dat verderfelijke en valsche beginsel eener verwerping *om grieven* gold, een begin met leden der *Tweede Kamer* gemaakt en niet vroeger, of althans te gelijker tijd, ontslag aan zoo vele andere ambtenaren verleend die, zelfs in de hoogste betrekkingen, dikwerf hebben getoond geenszins met opregtheid en ijver het stelsel der Regering toegedaan te zijn?

De verworping om grieven is ongetwijfeld de aanleiding van het Besluit. Het eigenbelang der factie bracht meê dat, na den 11 December, die grieven in de schaduw werden geplaatst; maar de zes Leden die de maatregel treft, hebben duidelijk genoeg goedkeuring van het stelsel zelf geopenbaard. De Heeren *de Bousies* en *de Stassart* zijn onderteekenaars der beruchte notas geweest. De laatste, hoewel de oppositie-bladen thans alleen zijne eerste redevoering vermelden *sur la partie matérielle des Budgets*, heeft gedurende dezelfde discussie op den 19 December eene tweede rede gehouden, waarin hij op de meest schaamteloze wijs alle de zoogenaamde grieven verdedigt. De Heer *Luyben* zal, gelooven wij, niet ontkennen dat hij tot die Leden behoort, welke in de 6e afdeeling de notas uitdrukkelijk goedgekeurd, doch voorzigtigheids-halve hun naam weggelaten hebben; hij heeft in allen gevalle zich beroemd dat, zonder 's Konings Verklaring, dat is, zonder de nieuwe door die Verklaring veroorzaakte afspraak der oppositie, ook hij bij gelegenheid van het Budget *aangedrongen zou hebben op het herstel der grieven, waarover zich een groot deel der ingezetenen beklagt*: woorden, welker beteekenis en kracht wij reeds vroeger aan het licht hebben gebracht. De overige vier Leden hebben gezwegen; maar na al hetgeen voorgevallen was, kon dit stilzwijgen niet anders dan als goedkeuring der handelingen en ontwerpen van de factie uitgelegd worden. Het verdient opmerking, dat die Heeren, naar het schijnt, vooraf eene waarschuwing hebben ontvangen; niet, gelijk lasterlijk voorgegeven wordt, om voor de Begrooting te stemmen; maar wel om, rekenden zij zich in gemoede verplicht die te verwerpen, den aard hunner beweegredenen te doen kennen. Deze uitnoodiging was billijk. Zoo de Begrooting na de overlegging der inconstitutionele notas, niet aangenomen werd, moest de Koning in een zoo haghelijk tijdsgewricht verlangen de eigenlijke oorzaken dier weigering te vernemen. Het voorbeeld van de Heeren *du Roisin*, *Liedel de Well* en anderen had gemakkelijk gevolgd kunnen worden; te meer daar geene verloochening der grieven, maar enkel bijbrengen van eenig finantieel bezwaar, waaraan het der oppositie niet ontbrak, wierd vereischt.

Niemand meene, dat hier eenige zweem van edelmoedigheid aan den dag is gelegd. Men trotseerde het Gouvernement, dewijl men toen nog dacht dit zonder eenig nadeel te kunnen doen. Men verbeeldde zich dat openbare miskenning der Constitutie met be-

houd eener belangrijke betrekking nog langer vereenigbaar en de Koning meer dan toegevend en geduldig zou zijn; dat hij niet zou durven doen hetgeen het belang van den Staat vereischt: die berekening heeft gemist.

Wat beteekent verwerpen om grieven? Dat men de tweede Kamer als Alleenheerscheres; de eerste Kamer als overtollig; den Koning als dienaar en hoofd-ambtenaar der Nationale Vertegenwoordiging beschouwt. Alzoo zou er geene door eene Grondwet getemperde Monarchie meer bestaan: de Staat ware dan eene thans nog in zekeren zin Aristocratische Republiek, die door woeling en omwenteling heen naar Democratie, regeringloosheid en dwingelandij voeren zou. Die beginsels kunnen niet in overeenstemming met de Grondwet worden gebracht. Door wien ook deze onvereenigbaarheid betwijfeld zij of nog worde betwijfeld, de Koning heeft zich vroeger en op den 11 December duidelijk verklaard. De Koning kan die beginsels, daar het de grondslagen geldt van den Staat, niet onopgemerkt voorbij laten gaan; in zijn oog, in het oog van elk die in het Rijk der Nederlanden eene ware, schoon getemperde Monarchie aanschouwt, dragen zij het kenmerk van muiterij.

In dit licht moet de maatregel worden geplaatst. Wij stellen op dit oogenblik ter zijde hetgeen de bijzondere gunsten betreft. Niet als of de Koning wel zou doen door aan hen, wier beginsels hij voor het aanwezen van den Staat verderfelijck acht, bij voortduring gunsten te verleenen of hen, al hadden zij meer uit onverstand en gebrek aan karakter dan uit kwaadwilligheid gehandeld, onder de officieren van zijn Huis te behouden. Maar tot vereenvoudiging van het geschil, zij het onderzoek thans bij het ontslag der ambtenaren bepaald.

Velen hebben in het Besluit sporen gezocht eener kleingeestige wraak die overwonnelingen treft. Natuurlijkerwijs is die hatelijke uitlegging overal verspreid: doch zij had geen ingang bij weldenkenden behooren te vinden. Overwonnen is de factie niet. Zij is achterwaarts getrokken; zij maakt zich tot eenen nog beter overlegden aanval gereed. Het is goed edelmoedig te zijn; maar dwaas door onvoorzigtigheid, hetgeen men gewonnen mogt hebben, in de waagschaal te stellen en zich alzoo wissen ondergang te bereiden. Een weinig nadenken toont dat alle denkbeeld van wraak ongerijmd wezen zou; en dat de Koning het handhaven van een beginsel, niet het treffen van personen heeft gewild. De Heeren *Ingenhousz* en *de la*

Vieilleuze zijn, naar men zegt, bij hunne onderhorigen bemind; zij gaven aan het Gouvernement geene aanleiding tot bijzonderen wrok. Welnu! waarom trekt men niet juist hieruit het gevolg, dat er geen toorn of wraak heeft plaats gehad? Niet op hun persoon, op hunne handelwijs werd gelet. Uitzonderingen zetten aan hetgeen noodzakelijkheid en regtvaardigheid is, een schijn van hardheid en onbillijkheid bij; daarom, al had de Koning hen gaarne gespaard, in het belang der zaak zou dit onraadzaam zijn geweest. De maatregel is genomen ten aanzien van posten van *vertrouwen*. Heeft het Gouvernement zijne magt tegen sommige hoofden der oppositie met zeker genoegen gebruikt? Integendeel: waar de Koning sparen kon, heeft hij gespaard. In de Heeren *Regters Trenteseux* en *Taintenier*; in de Heeren *de Gerlache* en *Fabry-Longrée*, Raadsheeren te Luik, is wijselijk de nog niet ingevoerde onafzetbaarheid der Regters geëerbiedigd. De Koning heeft oogluiking bij alle die ambten gebruikt, in welke ongehoorzaamheid of pligtverzuim de rust van den Staat niet onmiddellijk in de waagschaal scheen te kunnen stellen. De Heeren *Cuypers*, *Serruys*, *Verranneman* en *van den Hove* zijn Burgemeesters; de Heer *de Brouckere* was Majoor der Schut-terij, zoo als nu nog de Heer *Paschal d'Onijn*; de Heer *Le Hon* is Wethouder van Doornik, en de Heer *Huijsman d'Ancroix* Staatsraad in buitengewonen dienst. Toorn gaat met overbaasting gepaard: hier is alles met kalme bedachtzaamheid geschied, en, wel verre van in den maatregel behagen te scheppen, heeft de Koning, hetgeen wij bijna anders zouden hebben gewenscht, zelfs aan eenen Graaf *de Celles* eervol ontslag niet geweigerd. Door de meest gezochte melding van eenig finantieel bezwaar, hebben zelfs bekende tegenstanders van het Gouvernement zich in veiligheid gesteld. De vergevensgezindheid van een grootmoedig hart liet zich ieder voorwendsel, iedere uitvlugt gevallen, tot matiging van hetgeen door de omstandigheden gebiedend voorgeschreven werd.

Ambtenaren, volkomen onbekwaam tot rigtige waarneming van hun post, worden ontslagen behoudens aanspraak op pensioen. Dit moge hen berooven van eene voordeelige en aangename betrekking; door velen als welverdiende straf aangemerkt worden: niet de minste aanleiding is er, om bij den Koning opzettelijke bestraffing te veronderstellen. Wat de vrijheid van gevoelens betreft, het geldt hier niet het verwerpen eener Wet, niet het tegenstreven van het Ministerie; de Koning verlangt geene slaafsche afhankelijkheid, geenerlei onvoorwaardelijke goedkeuring, geenerlei terughouding van ernstige en met waarheid voorgedragene berisping: hij let op de prediking van beginsels, die hij strijdig acht met de Constitutie. Zij die zich, waar en op welke wijs ook, als voorstanders van zoodanige beginsels bekend hebben gemaakt, zijn even daarom ongeschikt om, zóólang de Grondwet niet, waarvoor Nederland bevaard moge blijven, in een anderen zin uitgelegd wordt, eene belangrijke betrekking te hervullen. Waar de Provinciale Staten de Grondwet gelijk de Koning verstaan, kunnen zij evenmin herkozen worden in de Staten-Generaal. De denkwijzen van hen, die om grieven eene Begroting verwerpen, kan zelfs niet in een Republikeinschen, kan alleen in den Staat hunner opgewondene verbeelding opgenomen worden. Het is,

dunkt ons, reeds wel, dat zij die de omkeering der maatschappelijke orde zouden bewerken, de bescherming en de voorregten der staatsregeling genieten; ongerijmd zou het wezen, hun middelen aan de hand te blijven geven tot verwezenlijking van hun plan.

Neen! onze wensch is niet dat de Koning, in tegenspraak met hetgeen ieder vrijgezind Nederlander in het belang ook der Kroon wenschelijk acht, de goedkeuring zijner voordragten en ontwerpen aan de ambtenaren als pligtmatic of betamelijk opleggen zou. Dit alleen beantwoorde men: mag de Koning ambtenaren behouden, die gevaarlijk zijn voor den Staat? en zoo niet, moeten evenwel leden der tweede Kamer eene soort van onschendbaarheid als ambtenaar genieten? „Niemand die de grondslagen der Constitutie mis- kent, behoort een post van vertrouwen te bekleeden.” Deze regel wordt door ons met volle overtuiging verdedigd, als onmisbare hoofdregel voor ieder Gouvernement; als regel, waarvan de toepassing op alle ambtenaren, op hooge ambtenaren vooral, weligt te menigwerf verzuimd en thans ook daardoor des te meer noodzakelijk geworden is.

Het voorstel van den Baron *de Sécs* is in ongerijmdheden zoo rijk dat, indien het bij de tweede Kamer geen bijval gevonden had, het alleen als toonbeeld, niet van onkunde — zoo ver kan de dwaling niet gaan — maar van schaamteloosheid zou moeten worden vermeld.

Die propositie vernietigt de onschendbaarheid der gewijsden, steunsel van iederen Staat; geeft aan de nieuwe wet eene alle denkbeeld van bestendigheid omverwerpende kracht; stelt elke handeling van Regtbank en Geregtschhof bloot aan de willekeur der Wetgevende magt; maakt inbreuk op de regten der Kroon, en strijdt in gelijke mate tegen regtsgeleerdheid, Grondwet en gezond verstand.

Waartoe? Om het gedrag des Konings te kunnen stellen in een valsch en alleen daardoor hatelijk licht: de handhaving der in de tweede Kamer op ergerlijke wijs gehoonde waardigheid van de regterlijke magt; de handhaving der regtvaardige veroordeeling van schrijvers die onlusten hebben voorbereid en gestookt, die bij het minste teeken van berouw zeker waren van onverdiende gunst; wier straf door verregaande oogluiking en toegevendheid is verzacht, en wier onophoudelijke aanranding van de grondslagen der maatschappij, terwijl zij telkens eene alleen door verwaandheid geëvenaarde onkunde verraadt, een verachtelijk karakter en misdadige inzichten bewijst. Moet dan, waar de groote belangen van den Staat behoorden te worden behartigd, ter aanmoediging van factiezucht alle gevoel van regt en betamelijkheid ter zijde gesteld, de Nationale Vertegenwoordiging onteerd worden, door hoon en laster tegen den Monarch?

Zoodanig voorstel heeft in de afdeelingen de goedkeuring der meerderheid van 72 leden ontvangen! De regtsgeleerdheid heeft in Nederland altijd onder den schaduw van eerlijke Vaderlandsliefde gebloeid; thans moet, naar het schijnt, regt en wet vertreden worden ten dienste van dweepzuchtige muiterij. En de factie, na zich in eene Nederlandsche vergadering aldus ten toon te hebben gesteld, zou meenen, met vernietiging van het wettig gezag, zelf te kunnen regeren over het waarlijk *Nederlandsche Volk*!

NEDERLANDSCHE GEDACHTEN.

De uitgave geschiedt bij G. VERVLOET, te 's Gravenhage; bij de voornaamste boekhandelaren en op alle postkantoren des Rijks.

Men abonneert zich voor 20 nummers te gelijk, tegen f 2. 50 *franco* per post.

Zaterdag den 6de Februarij.

OVER DE HANDELINGEN EN UITZIGTEN VAN DE FACTIE.

Nu de tweede Kamer hare beraadslagingen hervat, is het niet ongepast zich te binnen te brengen op welke wijs de factie in de laatste maanden te werk is gegaan; en hieruit, zoo mogelijk, af te leiden, welke thans, naar het schijnt, haar voornemens en uitzigten zijn.

Welmeenende en argelooze lieden spreken sedert eenigen tijd veel van de door het Gouvernement behaalde overwinning. Overwinning is er eigenlijk niet geweest, vermits er geen strijd plaats gehad heeft. De strijd echter is onvermijdelijk geworden. Sedert lang zijn de voorbereidselen gemaakt, en de vijanden der bestaande orde van zaken zóo talrijk en magtig dat of de factie of de Staat zal worden vernietigd. Te zamen kunnen zij op den duur niet bestaan: het is een telkens met dubbele woede losbarstende krijg: schijnbare vrede kan enkel stilstand van wapenen zijn; middel om zich op nieuw te versterken. Door zoogenaamde *concessiën* stoutmoediger, gerust op eigene kracht, op de toegevendheid van het Gouvernement, op de medewerking eener verleide en de onverschilligheid eener flauwhartige bevolking, rekende de factie zich sterk genoeg, en de tienjarige Begrooting scheen eene gelegenheid zeer geschikt tot ontwikkeling van hare kracht. Het plan werd beraamd en de aanval begon: doch de zwakke punten waren versterkt; in plaats van zorgeloosheid en vrees, vond men waakzaamheid, bedaarde en moedige houding. De uitkomst kwam nu zeer twijfelachtig voor. Men trok terug, ontweek het gevecht, getroostte zich het beslissende voordeel thans nog niet te verkrijgen, nam eene veilige stelling en besloot naar gunstiger oogenblik te wachten.

Ziedaar, gelijk meermalen door ons opgemerkt is, ziedaar alles waarop de gerustheid van menigeen tegenwoordig steunt. Groot is de teleurstelling geweest;

maar in hoe ver? De factie heeft de overwinning niet behaald: evenmin is zij overwonnen. De factie heeft den Staat niet vernietigd: evenmin is zij ten onder gebracht. Zij heeft geen voordeel behaald: evenmin schade geleden. Het is waar, geene keuze van Ministers uit de vijanden van Troon en Volk, geen alvermogen der tweede Kamer, geene overgave onzer teederste belangen aan ultra-Catholicismus, Fransgezindheid en omwentelingzucht. Het is negatief geluk: het schip is nog niet gezonken; het huis nog niet gevallen; er is nog leven, er is nog hoop. Reden om zich te verblijden, en, zoo het uiterste gevaar een oogenblik wijkt, met dankbaarheid adem te scheppen: niet om zich te verbeelden dat het opengespletene, op de zee dobberende schip in behouden haven gebracht, het waggelende huis stevig geworden, de lijder tot gezondheid terug is gekeerd.

De Nederlandsche Staat is in een veegen toestand geweest. De weldenkende verblijde zich nu dat er mogelijkheid van redding bestaat. De slooping der Staatsregeling door de tweede Kamer, wanorde en burgerkrijg waren voor de deur. Bij des Konings Vorstelijke houding deinsden de aanstokers achteruit. Maar is die aanhang niet meer in wezen? Heeft hij iets verloren aan wezenlijke magt? Is hij tot inkeer gekomen? Is zijn eensgezindheid te niet? — Die aan de plotselinge verdwijning of aan het berouw van factien gelooft, zie de Geschiedenis van vroegere omwentelingen eens in. Die de factie in Nederland als een droombeeld beschouwt, berekene de diepte van den afgrond aan welks rand wij hebben gestaan. Die haar eensgezindheid betwijfelt, denke slechts na of de handelwijs der oppositie, inzonderheid ook bij de nagenoeg eenparige aanneming der Begrooting, gemis van gemeenschappelijke beraming aan den dag heeft gelegd.

Maar, zegt welligt iemand, waarom, indien zij inderdaad zóo vernogende is, haar voornemen niet ten

uitvoer gelegd? Waarom, indien zij inderdaad zóó kwaadwillig is, niet alle krachten tot verwerping van het Budget zamengeraapt? Indien zij die verwerping niet heeft gewenscht en veeleer, al is het door geveinsde gematigdheid, aan het Gouvernement te gemoet is gekomen, bewijst dit niet dat zij haar onvermogen gevoelt?

Voorzeker: de factie, die na 's Konings Missive en welligt reeds vroeger de aanneming der Begrooting verlangde als noodzakelijk kwaad, heeft het ongeraden geacht het uiterste te beproeven. Hier evenwel doen de vragen zich op, was zij niet sterk genoeg of niet gereed? Had zij reeds nu den strijd vol kunnen houden, zoo niet het onverwachte der handelwijze van den Koning haar onvoorbereid aangetroffen had? Was zij welligt daarom alleen tot het uiterste buiten staat, dewijl men niet had gemeend dat het uiterste noodzakelijk zou zijn? De magt welke haar nu ontbrak, zal die haar ook ontbreken in het vervolg?

Het geheele plan; hieraan kan niet worden getwijfeld; scheen in deze zitting tot stand te zullen worden gebracht. De belofte eener wet op het Onderwijs; de toegevendheid ten aanzien van oproerstoekend geschrijf; de vriendelijke behandeling van hoofden der oppositie; de gedurige wijzigingen in de Begrooting; de bescherming eener losbandige drukpers door eene krachtellooze wet; de onmiskenbare, schoon nog ontveinsde, vernietiging van het *Collegium Philosophicum*; de gewijzigde verordeningen omtrent het Fransch; de opdracht van het geestelijk onderwijs aan der Bisschoppen uitsluitende zorg: deze maatregelen, die grootendeels aan de bedreigingen der oppositie toegeschreven werden, deden nieuwe toegevendheid verwachten, als het gevolg van voortgezette bedreiging. De Koning zou, of reeds vooraf, of althans door de verwerping van het Budget worden gedwongen om zijne Ministers te ontslaan; de oppositie in de Regering te verheffen; het onderwijs prijs te geven; de Ministeriele verantwoordelijkheid te erkennen; aan het alvermogen der tweede Kamer hulde te bewijzen; de belangen der noordelijke Gewesten, overeenkomstig de inzichten van den overheerschenden aanhang, aan andere belangen ten offer te brengen; in één woord, aan de factie, ten koste van den Nederlandschen Staat, van de Godsdienst-vrijheid en van het Nederlandsche Volk, waarborgen van duurzame heerschappij te verleen.

Hetgeen in de handelingen der factie nog duister mogt zijn, heldert zich bijna geheel op, zoodra men

in de tegenwoordige zitting der tweede Kamer drie tijdperken onderscheidt. Het eerste, van gematigdheid in en hevigheid buiten de Kamer; het tweede, van hevigheid in en buiten dezelve; het derde, van verwonderlijke gematigdheid in de Kamer en zekere terughouding bij een voornaam gedeelte der factie.

Het Adres van antwoord, hoewel het, onzes inziens, nooit door de eerste Kamer aangenomen had moeten worden, was evenwel niet zóó onbescheiden, deszelfs overweging is niet zóó onbetamelijk geweest, als menigeen, naar evenredigheid van vroegere gebeurtenissen, had verwacht. Bij de behandeling der zaak van den Heer *Brugmans* legde de oppositie, schoon zorg dragende haar doel te bereiken, veel bedaardheid en, als het ware, gemoedelijkheid aan den dag. De dagbladen, onder den invloed of zelfs onder de bevelen dier zelfde oppositie, volgden het voorbeeld der aanvoorders niet. Voor een nieuwen storm van verzoekschriften werden geduchte voorbereidselen gemaakt. De stem, de wil van hetgeen men de bevolking en de Natie noemt, moest worden gehoord. Men mag het voor meer dan waarschijnlijk houden, dat het oogmerk toen is geweest den Koning door journalen en petitien zoodanig te ontzetten, dat hij zich gelukkig rekenen mogt de bemiddeling der oppositie in de Kamer, door concessie op concessie te verkrijgen. Derhalve moest de bevolking als zeer opgewonden voorgesteld worden; en dit vooral merke men op; tevens de tweede Kamer niet al te onhandelbaar zijn. — Eene merkwaardige uitzondering is in dit tijdperk de kortstondige zachtmoedigheid en terughouding van de Catholijke journalen, inzonderheid van den *Courier de la Meuse*, die bij de Liberale bladen niet onopgemerkt is gebleven. Niet zonder grond kan dit toegeschreven worden aan de bij eenen sluwen kerkvoogd, zoo men verhaalt, levendig gewordene hoop, van door zijn invloed een voordragt te verwerven waarbij het onderwijs geheel vrij zou worden gesteld. Het spreekt van zelf dat in een oogenblik van zoo veel belang, daar het Gouvernement, gelijk men waande, zich geheel in de armen der Catholijken zou werpen, de tolken der ultra-Catholijke partij geene vijandigheid, ten minste geene onverzoenlijkheid aan den dag behoorden te leggen.

Die hoop verdween: ook de hoop dat de Regering heul en troost bij de oppositie zou zoeken. Voor den Graaf *de Celles*, zou de rol van bemiddelaar niet on-

aannemelijk zijn geweest; men herinnert zich hetgeen omtrent zijne overeenkomst met de Heeren *Le Hon* en *de Brouckere* in sommige dagbladen heeft gestaan: de gelegenheid ontbrak. Nu moest er gewend worden over een anderen boeg. » De Koning schijnt weder » stand te willen bieden, de Koning schijnt vertooning » van moed te willen maken. Wel nu! Thans is » het oogenblik daar om vrees niet slechts voor » het Volk, maar ook voor ons te verwekken. » Het teekenen van verzoekschriften begon nu eerst regt. Hetgeen aan de Liberalen moeilijk was gevallen, viel aan hun bondgenooten, door geene bedenking langer terug gehouden, ligt. De buitensporigheid der dagbladen bleef zich gelijk, en in de tweede Kamer werd de gematigdheid ter zijde gelegd. Nu werden de voorstellen van de Heeren *de Secus* en *Barthelemy* ingeleverd; naauwelijks wilde men het Budjet overwegen; de beruchte notas werden overgelegd, en de waardigheid der Kamer door de oppositie met voeten getreden in de ergerlijke discussie over *Fontan*. Omtrent de uitkomst was men gerust. Immers de Koning zou genoodzaakt wezen te buigen. Weigering van fondsen; dan, of geldgebrek of opstand. Het zou gemakkelijk zijn voortdurende heffing der belastingen als inbreuk op de Constitutie te doen gelden; gemakkelijk—alsdan bij de opgeruide bevolking gewapenden wederstand te bewerken. Hulp van het meerendeel van geestelijkheid en adel, en daardoor van het grootste deel der bevolking; oogluiking, welligt medewerking van sommige ambtenaren kon worden verwacht: en, wat baat militaire magt, wanneer deze grootendeels met de beginsels der ingezetenen ingenomen is, vooral wanneer de mindere standen in beweging kunnen worden gebracht?

Maar ziet! de berekeningen van het Gouvernement waren zoo bekrompen niet als men had verondersteld. Het bleek weldra dat de Koning, ondersteund door eene grootendeels welgezinde bevolking, geschraagd door de bijna eenstemmige medewerking van het Noorden, met de gezindheden der vreemde Mogendheden bekend, den strijd tegen eene Landbedervende factie ondernemen en voortzetten zou met dien moed en die volharding, welke vruchten zijn van een goed geweten, van plichtgevoel, van vertrouwen op de liefde en het gezond verstand eener nog niet overal of opgeruide of zorgeloos geblevene bevolking, bovenal van onwrikbaar vertrouwen op God. Zoo ver had men, zoo 't schijnt, niet vooruitgezien. Men had zich de be-

teekenis der laatste zinsnede in 's Konings Aanspraak altijd eenigermate ontveinsd. Aan gewapende interventie had men niet ernstig gedacht. Alles scheen zóó geleidelijk af te zullen loopen, dat men een kamp van zoodanigen aard niet te gemoet had gezien.

Van dien tijd af begint het tijdperk, waarin men tot gematigdheid terug is gekeerd: in het eerst alleen bij de Kamer, naderhand ook hier en daar buiten dezelve. In een vorig Nummer hebben wij getoond hoe, bij iederen stap van het Gouvernement, de oppositie die overeenkomstig haar beginsels telkens heviger had moeten zijn, overeenkomstig haar belang telkens zachter en handelbaarder werd. De Koning scheen vast besloten te hebben de crisis af te wachten, en ook van zijn kant het uiterste te beproeven. Derhalve, de crisis moest voorgekomen en uitgesteld worden.

De berekeningen zijn, waarschijnlijk, nagenoeg de volgende geweest. Wordt de Begroting verworpen, wat dan? De Koning verklaart stellig geen *transitoire* Wet of verdere bezuiniging voor te zullen dragen: wat dus te verwachten behalve een maatregel buiten de Constitutie, een zoogenaamd *coup-d'état*? De Koning wil den regeringsvorm handhaven als getemperde Monarchie, niet meer genegen zich dwang te laten gevallen: hoe moet hij voorwaardelijke aanneming van de Begroting, volstreekte weigering van fondsen beschouwen? Zoo er maatregelen van ernstigen aard worden genomen, hoe dan? Zoo eens in België de Constitutie geschorst; de drukkerijen gesloten; de hoofden der oppositie, die in de schatting van den Vorst muitelingen zijn, in hechtenis wierden gezet; zoo de wetten toegepast en de eerste oproerige bewegingen voorbeeldig wierden gestraft: wat zou het einde, wat zou ons lot kunnen wezen? Of, zoo deze krachtdadige beteugeling, ook waar het rebelle geldt minder overeenkomt met het karakter van onzen zachtvaardigen en vergevensgezinden Vorst, wat, zoo hij eenvoudig voortdurende heffing der bestaande belasting gebiedt? Gaat de betaling voort, dan is al ons pogen nutteloos; wordt voorwerp van spotternij; vermeerdert de zedelijke kracht van het Gouvernement; neemt onzen invloed voor geruimen tijd weg. Dus, de ingezetenen moeten tot weigering aangezet worden. Maar, velerlei takken van nijverheid bloeijen; de handel gaat, gedeeltelijk door het verval der noordelijke havens, vooruit; de eerbied en liefde voor den Koning zijn nog niet genoeg ondermijnd. Schoon wij in de laatste maanden van den publieken geest grootendeel

meester zijn geworden, men heeft niet aan de mogelijkheid van burger-oorlog gedacht; en zou de welvaart, die grootendeels aan vrede en rust en ook aan maatregelen van het Gouvernement toegeschreven wordt, zoo ligt in de waagschaal worden gesteld!

Evenwel indien het Koninkrijk der Nederlanden op zich zelve stond, en geene naburen of bondgenooten had, dan zou, dit mag als zeer waarschijnlijk worden gesteld, de factie voorwaarts zijn gegaan. Doch, zóó werd verder overlegd, het gelukte een algemeenen opstand te bewerken: zoo vreemde tusschenkomst die onlusten bedwingt, hoe ligt zullen wij eensklaps de vruchten onzer inspanning verliezen? De Mogendheden, welke het Rijk als verdedigingsmuur minder nog tegen Frankrijk dan tegen den franschen geest hebben opgerigt; die soortgelijke woelingen, als gevaarlijk voor hun eigen bestaan gewapenderhand onderdrukten, en zoo veel belang stellen in de algemeene rust, zullen den voortgang van den revolutionairen geest niet met onverschilligheid aanschouwen. Rusland, Oostenrijk en Engeland zullen niet partij voor ons trekken: Pruissen is nabij en Luxemburg heeft Pruissische bezetting. Uit Frankrijk zou in andere omstandigheden bijstand kunnen worden verwacht — thans is ook aan die zijde geen uitzigt. Het Ministerie wil den Liberaal, zijn gezworen vijand, niet helpen, en het kan geene hulp verleenen aan de ultra-Catholijken; zoowel omdat zij Liberalen zijn geworden, als ook om dat de belangstelling in het behoud van wettig gezag de belangstelling in het ultra-Catholicismus werkeloos maakt. Men zegt evenwel: en dit, al behoort de vervolging van hoog verraad bij de regterlijke magt, dit behoort bekend te worden gemaakt: men zegt, dat hoofden der ultra-Catholijke partij zich vrij regtstreeks bij het Fransche Ministerie hebben vervoegd om te vernemen in hoe ver, zoo onverhoopt de zaken in Belgie eene meer ernstige gedaante verkregen, zoo het onverhoopt tot dadelijkheden kwam, de opstandelingen, in zoodanig onverhoopt geval, zich met buitenlandse bescherming zouden mogen vleijen. Deze belangrijke omstandigheid, onlangs in een doorgaans wel onderdrukt blad geopenbaard, heeft weinig indruk gemaakt, hetzij omdat men, tegen dagelijksche leugens gehard, ook het ware, zoodra het buitengewoon is, betwijfelt,

hetzij omdat, waar openlijk tegen de Staatsregeling zamengezworen wordt, ook het heulen met buitenlanders geene bevreemding verwekt. Alleen de ultra-Liberale bladen hebben de zaak op hoogen toon ontkend: tegen hen was de beschuldiging niet gerigt. Zij wachten naar den val van het Ministerie *Polignac*.

De slotsom der berekeningen was: wij zouden het ver kunnen brengen; maar, zoo de Koning met standvastigheid het stelsel volgt hetwelk hij nu aangenomen heeft, schieten onze krachten te kort. Te onbepaald vertrouwen op de voortdoring van hetgeen vroeger plaats gehad heeft, is de oorzaak van overijling geweest: de Koning doorziet ons, en de Nederlandsche bevolking is ontwaakt. Geen nood evenwel. Zoo wij de crisis ontwijken, is alles gered. De toestand van dit Rijk en van Europa is van dien aard, dat onze uitzigten dagelijks voordeelijker moeten worden; en zoo het Gouvernement ons nu, schoon met moeite en niet zonder buitenlandsche hulp ten onder zou brengen, weldra zullen wij onoverwinnelijk zijn.

Alle reden tot krachtdadige beteugeling moest weggenomen worden; en daarvoor was zelfs het tienjarig Budget, bij de onmogelijkheid eener transitoire Wet, geen te hooge prijs. Van dáár het Comité-Generaal; het op den achtergrond plaatsen van de grieven, zoo veel dit zonder al te zeer ontmaskerend e inconsequentie plaats hebben kon. Van dáár de aanzienlijke meerderheid, waarmede de Wet op de uitgaven aangenomen werd; de bijna eenparige aanneming van de *provisoire* Wet; meerdere omzigtigheid in die journalen, welke in de geheimenissen der bovendrijvende partij bijzonder ingewijd zijn. Van dáár dat spoedig het indienen van verzoekschriften welligt geheel opgehouden zal hebben, en het Gouvernement in de eerste maanden misschien geen daden van openlijk geweld heeft te duchten. De factie zal evenwel geene rust laten aan het wettig gezag; haar magt neemt dagelijks toe; haar bedoelingen veranderen niet.

NEDERLANDSCHE GEDACHTEN.

De uitgave geschiedt bij G. VERVLOET te 's Gravenhage; bij de voornaamste boekhandelaren en op alle postkantoren des Rijk.
Men abonneert zich voor 20 nummers te gelijk, tegen f 2. 50 franco per post

Woensdag den 10^{den} February.

Het Rijk, in het lot van een groot deel van Europa medegesleept, snelt hagchelijke omstandigheden te gemoet. Waar ligt de steun des Konings tot behoud van Constitutie en Staat? in de handhaving der Godsdienstvrijheid, der Monarchie en der eigenaardigheid van het Nederlandsche Volk.

Handhaving van Godsdienstvrijheid. De Koning, dus luidt Artikel 196 der Grondwet, *zorgt dat alle Godsdienstige gezindheden zich houden binnen de palen van gehoorzaamheid aan de wetten van den Staat:* Hij neemt dus alle geoorloofde middelen te baat, opdat niet eene partij, misbruikende den naam en de krachten eener Godsdienstige gezindheid, eene overmagt verkrijge waardoor het voor den Vorst weldra onmogelijk zou worden aan den hem opgelegden pligt te voldoen. De Koning ga met onpartijdigheid voort Catholijken en Catholieke Kerk met gunstbewijzen te overladen, doch ontveinze zich niet dat helaas! vooral tegenwoordig, in die Kerk menig doodvijand is van Hervorming en Hervormde Dijnastie; en dat die doodvijandschap, en in dit Rijk en in andere Landen, uit zeer gevaarlijke handelingen blijkt. Een Concordaat, ja, wel uit eigene beweging gesloten; Bisschoppelijke zetels, in de zuidelijke Gewesten reeds gesticht en stellig toegezegd voor het Noorden; de behoeftige gemeenten begiftigd; de min ruim bedeelde Priesters verzorgd; het *Collegium Philosophicum* gesloten; het onderdriegt aan geestelijken buiten toezigt der Regering gesteld; een afzonderlijk Departement voor de zaken der Roomsche-Catholieke Kerk; een ontwerp van Wet, waardoor de geestelijkheid in België het lager en middelbaar onderwijs bemagtigt: wat hebben die concessien gebaat? Een groot gedeelte; zoo gaarne wenschten wij nog uitzonderingen te maken; een groot gedeelte der geestelijkheid stookt het indienen van verzoekschriften aan, maakt misbruik zelfs van den kansel om uit te varen tegen de handelingen van haar

Vorst, stelt deszelfs weldaden voor als het gevolg van regtmatigen dwang en heeft zich geplaatst aan het hoofd der Liberale partij. Waartoe? Om te heerschen: hetzij door, hetzij zonder de Constitutie; hetzij in den Staat, hetzij na vernietiging van den Staat; hetzij over en door den Monarch, hetzij niettegenstaande of zonder den Monarch. Uitsluitende heerschappij is het doel. Het voortstreven kan door geene dankbaarheid of liefde, ook niet voor den besten der Koningen, worden tegengehouden: thans vooral niet, nu zich de schoonste uitzigten aan alle zijden hebben geopend. De Koning toone den Catholijken in alles onpartijdige zorg: doch zonder wezenlijke handhaving der Godsdienstvrijheid, dit wenschten wij te doen gevoelen, gaat het Rijk der Nederlanden te grond. Zonder die handhaving door het Gouvernement, zullen de bedreigde Gezindheden eenmaal zelve dat gene moeten doen, waartoe de Regering magteloos is. Noord-Nederland wenscht verdraagzaamheid zelfs, zoo lang het mogelijk is, jegens de onverdraagzaamheid te betrachten. Het verlangt met allen, met mede-Christenen vooral, in ware broederliefde te leven. Zich de Hervorming te laten ontrukken, hiertoe is het vrije en Godsdienstige Nederland niet gereed. Onze eenige troost, in leven en in sterven, ligt in ons Christelijk geloof: dus niet in eene Hervorming aan ongeloof verwant; maar in de Hervorming op het Evangelie gegrond; in de Hervorming gelijk zij de grondslag is geweest van het aanwezen, den voorspoed en den roem der voormalige Republiek.

Handhaving der Monarchie. Vrienden van ware vrijheid behoeven zich over onze bedoelingen niet te ontrusten; niemand kan haar meer beminnen dan wij: doch vrijheid veronderstelt gehoorzaamheid aan wettige magt, eerbied voor hetgeen bestaat. Zonder het eenhoofdige gezag, hoeksteen van het maatschappelijk gebouw, kan ook de Constitutie niet worden bewaard.

Haar behoud is onze wensch; en vrijheid, maar door genoegzame wetten tegen losbandigheid beschermd, onze leus: doch, zoodra men uit die Grondwet den Koning wegedeneert en haar met begrippen vereenigt, tegen wier invloed zij een bolwerk opleveren moest, achten wij ons verplicht, als onderdanen en als beminnaars van het Vaderland verplicht, dit eene milt-zucht te noemen die aan banden moet worden gelegd. De Regering houde echter vrijheid van spreken en handelen in stand; waardeere en begunstige oppositie welke, zonder aanval op de hoofdbeginsels der Constitutie, zich in de Staten-Generaal, overeenkomstig het doel der instelling, door vrijmoedig onderzoek of verbiedige voordragt van wetten onderscheidt. Doch vrijheid en Liberalismus, verschillen als goed en kwaad. Velen zijn alleen voor ultra-Liberalen bevreesd. Hoe bedriegen zij zich! Een gematigd Liberalismus is de gedeeltelijke ontwikkeling van een valsch beginsel, hetwelk, bij de eerste gelegenheid, zich verder en geheel ontwikkelen zal. En die ontwikkeling is ondermijning en slooping van den Staat; beurtelingsche regering van tijranniserende partijen; eindelijk, in plaats van eenhoofdig gezag, eenhoofdig geweld. Elke toegevendheid aan het Liberalismus, dat is, aan theorien, welke, zonder achting voor bestaande instellingen en verkregene regten, zich als standaard der regeringsvormen beschouwen, elke toegevendheid aan die leer is altijd bij de uitkomst verderfelijik voor iederen Troon, voor ieder wettig gezag. Het is toegevendheid ten aanzien van een vijand, wiens haat dooddelijk, wiens aanval onophoudelijk is, wiens magt bijna onwederstaanbaar is geworden, wiens overwinning door geene matiging of genade wordt verzacht. Heilrijke toegevendheid voorwaar; de Liberalen worden te vrede gesteld: getuige Frankrijk in de revolutie, getuige in de twee laatste jaren het gedrag der factie aldaar en bij ons. Vorsten! wilt gij, met overtreding uwer pligten jegens uw Volk, ambtenaren der beurtelings bovendrijvende factien zijn? welaan, zoo wordt geene verdediging meer vereischt.

Vele Liberalen, voor de geestelijkheid beducht, zouden tot beteugeling derzelve hun medewerking aan den Koning niet ontzeggen. Hoe! wie geeft hun het regt den ultra-Catholijk de toepassing te verbieden van hetgeen zij als grondslag van het Staatsregt hemelhoog verheffen. Voorzeker zijn wij, ten aanzien der geestelijkheid ver af van gerust; maar onze vrees ontstaat bovenal uit de berekening der overmagt die zij door den invloed der liberale begrippen verkrijgt.

De overhelling tot eene leer die alle maatschappijen, om die te veredelen, ontbindt, is een verschijnsel hetgeen noch in ons Rijk, noch in het overige Constitutionele Europa moet voorbij gezien of gering worden geschat. Niet hierin alleen dat de geestelijkheid bij ons zich thans bedient van eene kracht, waarmede men, gelijk gebleken is, Troonen verbrijzelen kan: in het bestaan en vermeerderen van die kracht, in het veldwinnen der beginsels, door welke zij wordt gevormd en versterkt, daar ligt het gevaar hetwelk thans de Regeringen onder de oogen moeten zien, niet om het te trotseren, maar om het met bedaardheid, ernst en moed tegen te gaan. Verwarring van ingebeeelde en wezenlijke vrijheid is de ziekte der Eeuw; en het is moeilijk zelfs voor de Gouvernemen ten zich van datgene te onthouden, wat bij het algemeene der kwaal, hun als voortreffelijkheid toegerekend wordt.

Handhaving der eigenaardigheid van het Nederlandsche Volk. In de tegenwoordige onlusten mengt zich ook het onderscheid van Nationaliteit: niet tusschen Noorden en Zuiden; want in verscheidene zuidelijke Gewesten komt het Volk met ons overeen: niet tusschen Holland en Belgie; want Belgische Nationaliteit is er niet: tusschen Nederland en Frankrijk bestaat het verschil. De fransche geest heeft zich van de hooge standen in Belgie meester gemaakt; zij zijn hetgeen wij door de overheersching hadden kunnen worden, zoo Nationaal gevoel ons niet voor die verbastering had bewaard. Franschgezindheid heeft nooit gunstigen invloed op Nederland geoeft: onze Geschiedenis, Letterkunde en Volkskarakter kan er van getuigen. Thans brengt die gezindheid ongeloof, bijgeloof en omwenteling mee en bereidt een nieuwe heerschappij, zoo niet voor Frankrijk, ten minste voor fransehe denkwijzen en gevoelens. Deze storm worde in Nederland gestuit. Aan niemand dringe men eene onbekende spraak of eene verachte moedertaal op; maar het Rijk is een Nederlandsche Staat: dit vergete men niet. Zonder behoud van de eigenaardigheid der Nederlandsche bevolking, mist het Rijk alle innerlijke kracht, de Troon allen wezenlijken steun, de Natie haar afzonderlijk bestaan. Zelfstandigheid is de eerste voorwaarde om onafhankelijk te zijn: door navolging en gelijkvormigheid is de weg gebaad tot onderwerping.

Hoe moeilijk is de toestand in welken de Koning zich bevindt; hoe weinig bemoedigend is somtijds het verschie t! Ten prooi aan dagelijksche miskennen ing en verguizing wordt Hij tot verdediging gedwongen tegen

een aanhang die zich, waar hij vrijgelaten wordt, meer en meer wederspanning aan Protestantsche Dijnastien betoont; tegen een leer, die de ontzenuwing van Koninklijke magt en van Monarchale Constitutien bedoelt; en tegen een buitenlandschen geest, die Nederland en het Huis van Oranje tot onwaardige afhankelijkheid vernederen zou. En deze drie magtige vijanden zijn in Bondgenootschap getreden; en, ondersteund door hetgeen in andere landen gebeurt, bijgestaan door de bijzondere gebreken en neigingen onzer Eeuw, grootendeels meester van het Zuiden, onophoudelijk vooruitstrevende in het Noorden; trachten zij naar het verderf van de Hervorming, van den Staat, van den Nederlandschen geest en van het Stamhuis dat ons regeert.

De Boodschap van den 11 December heeft getoond dat de Koning zich op de hoogte der omstandigheden heeft geplaatst. Daar treedt hij op als handhaver van Godsdiensvrijheid tegen elke onverdraagzame Kerkleer; van eene door de Constitutie getemperde Monarchie tegen onverstand, overdrijving en kwade trouw; het geheele stuk ademt Nederlandschen zin. Hij heeft toen de publieke meening niet gevolgd, maar geleid; en zal dit ook in het vervolg meermalen moeten doen. Niet dat het persoonlijk gevoelen van den Monarch de rigtsnoer zijner handelingen moet zijn; maar in een tijd waarin minder dan ooit in de meeningen van den dag eenig steunsel aangetroffen wordt, moet en het gevoelen van anderen en 's Konings eigen gevoelen worden getoetst en onderworpen aan die onveranderlijke beginsels welke hij thans vooral niet zou verlaten zonder zich zelven, en den Staat, en meer nog dan dezen Staat, in onherstelbare onheilen te storten.

De vastheid van den persoonlijken wil des Monarchs moet, ter handhaving namelijk van die onveranderlijke beginsels, in dezen revolutionairen tijd de vastheid van aloude instellingen en van diepgewortelde Volksbegrippen vervangen. Moedig voortgegaan op den te regt gekozen weg. De gansche Historie tot in onze, tot in de laatste dagen toe is borg dat elk ander pad leiden zou naar het verderf. Het was de kunstgreep der revolutionairen, somtijds ook het natuurlijke gevolg der algemeenwording van verkeerde begrippen, de Koningen aan het hoofd van omwentelingen te stellen, waarvan zij spoedig de slagtoffers zijn geworden; het wettig gezag te vernietigen door hen aan wie het toebetrouwd is; de Monarchie te sloopen met medewerking van den Monarch. Dit uitzigt is in de Nederlanden weg.

Onverzettelijkheid des Konings wordt volstrekt vereischt: door beginsels alleen kan de Staat worden gered. Doch wat zou onverzettelijkheid baten, indien de Koning overal tegenkanting vond; indien ooit, het Vaderland worde voor dat onheil behoed! een groot deel van Nederland even als de heethoofden in Belgie dacht. De waarheid in het licht te stellen, aan te prijzen, te verdedigen, te verbreiden, is tegenwoordig voor de Regeringen een tot zelfbehoud noodzakelijke pligt. Het Nederlandsche Volk, waardoor wij geenszins de lagere klassen verstaan, moet oplettend gemaakt op hetgeen gebeurt, en aan miskende beginsels herinnerd worden. Verscheidene oorzaken brengen hier onverschilligheid of flauwheid ten aanzien der algemeene belangen te weeg; velen hebben geenerlei begrip aangaande den waren toestand van het Land, en onderzoeken niet of oude en eerwaardige namen nieuwmodische en gevaarlijke denkbeelden verbergen. Daarentegen zijn wij, meer welligt dan andere Volken, geschikt voor kalme redenering en vastwortelende overtuiging; en spreekt men bij ons door de reden tot het gevoel, er kan nog een geestdrift ontstaan die beter en duurzamer vruchten dan die eener kunstmatige opgewondenheid draagt. Zeer groote gevaren dreigen den Staat van nabij: de Koning vinde moed in zijn eigen hart en in het vertrouwen op hooger hulp. De ondersteuning zal hem niet ontbreken, als hij zich verlaat op den Godvreezenden, bedaarden en Vaderlandschen geest van het inderdaad vrijgezinde Nederlandsche Volk; zonder evenwel te vergeten dat die Nationale geest opwekking en vooral nu gestadige inlichting en voorzigtige leiding behoeft.

Het Besluit omtrent de betrekkingen tusschen de Ministers en de Staten-Generaal, zal waarschijnlijk geene belangrijke gevolgen hebben. De verloochening ware voor de schitterende redenaars te groot. De *Gazette des Pays-Bas* van 31 Januarij, in een welgeschreven artikel, zegt met reden: *si cet arrêté était mal compris, il resterait sans doute sans résultat*. Minder gegrond is hetgeen volgt: *La sagesse, la modération et le patriotisme des membres des Etats-Généraux, nous garantissent que jamais il ne leur sera vainement offert une occasion d'agir dans l'intérêt du pays*. Dit ging nog aan, zoo de rede was van de Kamer, de Kamers, de Staten Generaal in 't algemeen; ten aanzien van de leden der Staten-Generaal is het of zeer ongepaste ironie of eene het Gouvernement onwaardige vleijerij.

De voornamen bedenkingen tegen dit Besluit zijn: de Staatsraad is niet gehoord; de Ministers behoorden meer in de openbare Vergaderingen tegenwoordig te zijn; er is geen uitweg geopend voor de petitiën.

Het hooren van den Raad van State komt ook ons wenschelijk voor. Doch waar is in deze de overtreding van art. 73 der Grondwet? Eene Instructie des Konings aan zijne Ministers kan niet begrepen worden onder de *wetten en bevelen*, aan wier hoofd melding wordt gemaakt dat de Raad deswegens gehoord is. Zoodanige Instructie behoort welligt evenmin tot de *algemeene maatregelen van inwendig bestuur van den Staat*, omtrent welke het *ter overweging brengen bij den Raad* voorgeschreven is. Hoe weet men dat de Raad van State niet is gehoord?

De gestadige tegenwoordigheid van de Ministers wordt althans in de tweede Kamer vereischt: niet slechts om door gepaste inlichting verwarde beraadslaging te vermijden of te bekorten; vooral om het Gouvernement te verdedigen, de grondslagen van het Staatsgebouw tegen onbesuisden of listigen aanval te beschermen en, gelijk in Engeland en Frankrijk, de kern der Koningsgezinden en de schrik der revolutionairen te zijn. Dit is geene gemakkelijke, welligt bij de tegenwoordige inrigting van het Bestuur eene bijna onuitvoerlijke taak. Evenwel de behoefte wordt dagelijks meer gevoeld, en door zoo weinig gebruik te maken van de Tribune, door het voorregt der artikelen 91 en 106 van de Grondwet te miskennen, berooft de Regering zich vrijwillig van een zeer krachtig middel om invloed op de publieke meening te verkrijgen. Laat ons hopen dat spoedig van Regeringswege eene meer opzettelijke verdediging der beginsels van ons Staatsregt, gelijk zij den 11 December zijn herinnerd, ook in de tweede Kamer op den duur plaats hebben zal. Het onderhavige Besluit is welligt meer voorbode dan beletsel.

Geen uitweg is aan de verzoekschriften geopend. De *Gazette des Pays-Bas* zegt: *nous ignorons si S. M. ne jugera pas convenable de modifier l'interdiction que prononce à cet égard l'arrêté du 20 Juin 1820; mais nous le demandons que signifie le renvoi des pétitions aux ministres?* Wat dit beteekent? Zeer veel: zoodra men het misbruik der *pétition*, het beginsel en het doel van zoodanige verzending overweegt. Daargelaten dit alles, zoo beteekent het althans dat bij de Staten-Generaal verzoekschriften het voorwerp eener afzonderlijke overweging mogen zijn. Onlangs is dit in twijfel getrokken op gronden die nog niet zijn wederlegd; en, daar geen dertienjarig misverstand iets tegen de Constitutie zelve vermag, zoo houden wij ons overtuigd dat de Koning in oogenblikken weinig voor kalme en onpartijdige beschouwingen geschikt, ten minste geen voet geven zal aan hetgeen zeer naar een dwaalbegrip gelijkt.

Het schijnt dat zij die op het *Collegium Philosophicum* hebben gestudeerd, geenszins in de Bisschoppelijke Seminarieën toegelaten worden. Men zorgt tevens hun altijd een flauwe straal van hoop overtelaten; althans zich van stellige weigering te onthouden; om hun, zooveel doenlijk, reden te benemen tot nadrukkelijk beklag, en aan het Gouvernement de aanleiding tot nadrukkelijke voorziening. Beklagenswaardig ware hun lot, indien het niet onafscheidelijk was van de eer van een Gouvernement, op welks herhaalde en openlijke beloften zij hebben vertrouwd. Zoo aan die beloften niet gestand kan worden gedaan, dan is het Gouvernement, en billijkerwijs en in het belang zijner eigene zedelijke kracht, van zijn, indien het dus genoemd mag worden, zedelijk crediet, tot voortdurende bescherming en zeer onbekrompene schadeloosstelling verplicht.

De Heer de Potter, verdienstelijke protégé van

den waardigen regtsgeleerden de Sécus; schrijft ten aanzien der *Confédération Nationale*, of liever der *Association Catholique*, die, naar Ierlands aanmoedigend voorbeeld, in België wordt opgericht. *Les résultats de ce projet*, gelijk het door hem is gewijzigd, *seraient que tous les élémens démocratiques de notre organisation sociale se seraient peu à peu combinés et agencés de manière à ne plus former qu'un seul tout compact et indissoluble, qui n'aurait qu'un seul et unique but celui du triomphe complet de nos institutions populaires.* Menigeen lagcht veelligt om zoodanig plan. Deelgenooten dier blijgeestige zorgeloosheid te zijn valt ons niet te beurt. Schoon opruijing van zoo verregaanden aard, zoo lang regtvaardigheid en niet willekeur de toepassing der wetten bestuurt, overeenkomstig het Straf-Wetboek niet onvervolgd of ongestraft kan worden gelaten, is het twijfelachtig of de miltzucht, na zoo lang voortgewoeld te hebben, kan worden bedwongen. Duidelijker is, dat zoo aan het oproer onder de velerlei vormen in welke het zich vertoont geen krachtiger wederstand dan tot nu toe kan worden geboden, wij in de bestaande instellingen geene voldoende waarborgen hebben der voortduring van het Rijk; dan wordt het spoedig door burgeroorlog verscheurd of valt spoedig uit een; België wordt door den Franschen revolutiestroom op nieuw medegesleept. Moge noord-Nederland, aan vroegere omwenteling gedachtig, alsnog door beginsels van vrijheid, orde en regt in veiligheid worden gesteld tegen die menigvuldige onheilen waarvoor de zuidelijke Gewesten, zoo het somtijds schijnt, niet meer kunnen worden behoed.

De toon der Parijsche dagbladen zou nu en dan doen veronderstellen, dat de Koning van Frankrijk ernstig bedacht is op eene verandering van Ministers en wel van zoodanigen aard dat op nieuw, even als na de verwijdering van den Heer de Villèle, het noodlottige stelsel van *concessien* aangewend zou worden. De Staat is ook daar in een toestand die ongetwijfeld zeer bedenkelijk is: doch Frankrijk kan evenmin als Nederland langs dien weg worden gered. Omdat de vijand magtig is, behoort de toegang hem niet gemakkelijk te worden gemaakt; ten ware men tot overgave op genade of ongenade besluit. Zoo de proef die met het Ministerie Martignac op eene zoo leerzame wijs is mislukt, thans weder te baat werd genomen, de Koning zou waarschijnlijk niet in de mogelijkheid zijn om ook dezen misslag te herstellen. Men behoort niet om korte verademing een langzamen, maar zekeren en schandelijken dood te verkiezen aan doodsgevaar met behoud van eer, met uitzigt op glansrijke overwinning en op duurzame rust.

Wat Nederland betreft, zou die verandering niet wenschelijk zijn: de factie door Frankrijk gevoed, zou nieuwe krachten verkrijgen. De overweging der gevolgen welke dit in de tegenwoordige omstandigheden zou kunnen hebben, is een drangreden te meer om naar die Nederlandsche zelfstandigheid te trachten, welke tegen den invloed van buitenlandsche woelingen in veiligheid stelt.

NEDERLANDSCHE GEDACHTEN.

De uitgave geschiedt bij G. VERVLOET, te 's Gravenhage; bij de voornaamste boekhandelaren en op alle postkantoren des Rijks.
Men abonneert zich voor 20 nummers te gelijk, tegen f 2. 50 franco per post.

Dingsdag den 23sten February.

Welk een onderscheid tusschen nu en weinige maanden of weken geleden! De Vergadering der tweede Kamer weergalmde van klagten en bezwaren; de redenaars gaven zich toe in beschrijvingen der gruwelijke tijranni van het zoogenaamd Ministerie; de wil der Natie deed zich in dagbladen en petitien hooren; de dag der vrijheid, zeide men, was daar; en het zou niet moeilijk zijn den Koning tot gehoorzaamheid aan de publieke meening, die Beheerscheres der wereld, te dwingen, zoo de Vorst niet bij tijds nog begreep slechts de eerste onder zijns gelijken te zijn, het Opperhoofd of de eerste Staatsdienaar van het Gemeenebest.

En wat zien wij nu! In de tweede Kamer geene vierdaagsche discussie meer over een verzoek, waarvan zij onbevoegd was kennis te nemen; geene voorstellen van wet; geen luid beklag over menigvuldige grieven; geene bloemrijke, geene hatelijke redevoeringen meer; geene protestatien tegen de handelingen, den gang en het stelsel van het Gouvernement. De ultra-Catholijke bladen nemen bijna een voorzigtig stilzwijgen in acht; de ultra-Liberale bladen zijn althans niet heviger geworden. De ijver der petitie-makers schijnt nagenoeg in werkeloosheid veranderd. De rust herleeft; het vertrouwen op de vastheid van het Bestuur is wederom eenigermate hersteld.

Van waar die verandering? In hoe ver kan zij tot geruststelling verstrekken? Deze vragen, de laatste vooral, mogen wel met aandacht en ernst worden overwogen. Dit is zeker: de Boodschap van 11 December draagt zegenrijke vruchten. Nog sidderen wij bij de gedachte aan den toestand van het Rijk, bijaldien de Koning verder gehoor gegeven had of aan, de bedreigingen uit het Zuiden, of aan de raadgevingen van velen die hun gevoelens als de publieke meening in het Noorden beschouwen. De Koning heeft de beginsels, waarvan de Grondwet de toepassing is, met bedaardheid gevolgd: beginsels, die onveranderlijk, onbedriegelijk zijn.

De Verklaring van 11 December is een uitmuntend begin; niets meer dan een begin. Zij heeft den onruststokenden aanhang in haar vaart gestuit. Thans moet, naar ons inzien, het doel der Regering zijn, dien magtigen aanhang tot betamelijke ondergeschiktheid te rug te brengen en, door de opwekking van Godsdienslig gevoel, Vaderlandsliefde en pligtbeseft, waarborgen te verkrijgen, door welke de Staat, tegen miskening van deszelfs wezen beschermd, weder opgevoerd worde tot Nationalen voorspoed en Nationalen roem. De bereiking van dit doel kan, overeenkomstig de Constitutie, gedeeltelijk plaats hebben door den Koning alleen, gedeeltelijk met gemeen overleg der Staten-Generaal.

De factie die velen, ook welgezinden, zelfs nu nog naauwelijks zien, is zeer gevaarlijk en kan over vele krachten beschikken. En waardoor is zij veelvermogen geworden? door valsche beginsels, die geen genoegzamen of bijna geen tegenstand hebben ontmoet, en door de middelen die zij, niettegenstaande de Grondwet, meent te bezitten om haar tegengrondwettelijke denkbeelden in werking te brengen. De openlegging, aanprijzing en handhaving van het ware Staatsregt, van het ware en goede in het algemeen, is het eenige geduchte wapen voor hetwelk eene valsche leer te rug deinzen zal. Intusschen moet het Rijk in veiligheid worden gesteld tegen kwalijk bestuurde phij-sieke kracht, die zoo ligt tot phij-sieke overnagt aangroeijen zou. Het Gouvernement steune op billijkheid en regt; doch het moet, om Gouvernement te kunnen blijven, in de mogelijkheid zijn om, waar dit regt wordt miskend, desniettemin zich zelve en de Constitutie staande te houden.

Het is daarom noodzakelijk aan de factie de middelen waarvan zij een eerloos misbruik heeft gemaakt, in zoo ver te ontnemen als zij niet toegelaten kunnen worden of in onzen Staat, of in eenige welingerigte maatschappij.

Zij die sedert vijftien maanden de Nederlanden verontrusten, trachten voornamelijk door de *drukpers*, het *onderwijs*, de *petitiën* en ook de *associatiën* hun verderfelijik doel te bereiken. Het is tijd, het is nog tijd het verder misbruik dier middelen te beletten. Reeds de Koning alleen vermag daartoe zeer veel: doch ook het gemeen overleg met de Staten-Generaal worde gebruikt tot de terugbrenging en bevestiging der openbare rust.

Allereerst vereischt de drukpers voorziening. Opzettelijke leugen, hoon, laster, oppervlakkige en verkeerde redenering ontzenuwen het Gouvernement. en ontbinden de maatschappij.

De tegenwoordige voordragt zal, naar alle waarschijnlijkheid, niet zonder wijziging aangenomen worden. Het schijnt onjuist haar eene Wet op de drukpers te noemen: zij is als 't ware eene seditie-wet, waarbij de drukpers onder de middelen tot opruijing is begrepen. Doch wat die drukpers betreft, doet zij te veel en te weinig. Te veel: want vrij moet de beoordeeling zijn ook van des Konings handelingen en besluiten; te weinig: want zoodanige Wet is geen dam tegen den stroom van het Journalismus, en evenwel die stroom moet worden gekeerd; de Staatsregeling moet op voldoende wijs worden beschermd.

Eene Wet ter beteugeling van oproer is geenszins overbodig; wij gelooven dat zij, ten minste evenzeer als in 1815, noodzakelijk is. Het zou daarom misschien wenschelijk zijn, dat Art. 2, 3, 4 en 5 der voordragt van 11 December, als afzonderlijke Wet, met wijziging van sommige uitdrukkingen en voor een bepaalden tijd, bij voorbeeld van drie jaren, wierden behouden.

Evenwel zoodanige Wet, en zelfs de voordragt gelijk zij nu ligt, zou ongenoegzaam wezen tot stuiting van het groote kwaad, het kwaad der dagbladschrijverij. Eene andere, afzonderlijke, blijvende Wet schijnt volstrekt noodzakelijk; eene bepaalde Wet op de *dagbladen*, *periodieke werken* en *vlugschriften*.

Met geheele afschaffing der treurige Wet van 16 Mei, zou de drukpers, wat boekwerken betreft, welligt aan geene nieuwe bepalingen behoeven onderworpen te worden. Doch ten aanzien van dagbladen en brochures, dient voor de verantwoordelijkheid, die bij de Grondwet is bepaald, beter dan tot nu toe te worden gezorgd. De Koning, de godsdienstige Gezindheden, de ambtenaren moeten tegen hoon en laster in veiligheid worden gesteld; de vervolging van officieuwe geschie-

den, de straffen streng genoeg zijn om te beantwoorden aan het doel.

Hier doet zich eene zeer belangrijke vraag op: zou de Wet enkel strafwet moeten wezen, of dient zij ook voorzorgen en voorwaarden te bevatten? Art. 227 der Grondwet heeft *het voorafgaand verlot*, de censuur, buitengesloten; de drukpers in het algemeen is ten dien opzichte vrij; daaromtrent behoort, zoodra men van onze Staatsregeling spreekt, geen verschil te bestaan. Doch is elk, die zijne gedachten mag openbaren, uit dien hoofde gerechtigd tot oprigting van een Journaal; of mag men die oprigting, althans bij eene Wet, verbinden, bijvoorbeeld aan het stellen eener cautie? Door het inzenden van een goed Ontwerp zal de Koning aan zijne verplichting hebben voldaan. Ook mag men verwachten dat vele leden der Staten-Generaal zich zullen beijveren den beganen misstap te herstellen. Zoo niet, dan zal het naderhand, in dit geval, raadzaam kunnen zijn over te gaan tot inlevering van een ander Ontwerp. De schuld van den halven maatregel, die van Gouvernementswege uitdrukkelijk alleen uit noodzakelijkheid, tot leniging, niet als geneesmiddel van het kwaad voorgedragen zou moeten worden, de schuld en verantwoordelijkheid zou rusten bij de Staten-Generaal.

De voordragt op het Onderwijs is voortreffelijk, vergeleken met hetgeen velen aangeraden en vele anderen met schrik hebben te gemoet gezien. Evenwel, zij is in vele bijzonderheden gebrekkig en, hetgeen vooral opmerking verdient, in verband met het Besluit van den 2den October, onttrekt zij het Lager en vooral het Middelbaar Onderwijs in *Belgie*, niet slechts aan de grondwettige zorg, maar zelfs, wanneer men doordringt tot het wezen der zaak, aan het toezigt van het Gouvernement. Het Ontwerp, in plaats van te volmaken, bederft; het tast instellingen in den hartader aan, die in de meeste opzigten voortreffelijk zijn; ontnemt aan de zuidelijke Gewesten een waarborg tegen factie-overheersching, en heeft slechts eene betrekkelijke waarde, in zoo ver het minder dan volkomene vrijstelling van het Onderwijs den voortgang van het ultra-Catholicismus in het Noorden bevordert. Het is om wijzigingen in hun zin te verkrijgen, dat de ultra-Catholijken zich met zoo veel schijnbare woede tegen het Ontwerp hebben verzet: zonder de hoop van nog meer af te zullen dwingen, zouden zij de Wet, als een onberekenbare aanwinst voor hunne zaak, met nadruk hebben ondersteund. De Regering stelle zich aan

de aanneming niet bloot: het is alleen ten gevolge der tijdsomstandigheden, dat de voordragt bij vele welgezinden onbepaalde toejuiching scheen te erlangen; de conceptwet dient zóó te worden veranderd, dat de Koning in de mogelijkheid zij aan zijne Constitutionele verplichting, met handhaving van de regten der Kroon en ten nutte van de Natie, te voldoen.

Het misbruik, hetgeen vooral sedert een jaar wordt gemaakt van het regt om verzoekschriften in te dienen bij *de bevoegde magt*, is zóó groot dat daaraan noodwendig paal en perk moet worden gezet. Petitiën over Staats-aangelegenheden, zijn aan onze Staatsregeling vreemd: de ambtelooze ingezetenen die vermeent daaromtrent goeden raad te kunnen geven, kan het door de drukpers, en waarom ook niet bij geschrifte, bij brief of zoogenaamde petitie verrigten; maar hij heeft ten dien aanzien geen *petitie-regt*: een regt dat aan hem die de petitie ontvangt, de verplichting tot overweging opleggen zou. Doch hoe de inzending van verzoekschriften, die niet behoorden toegezonden te worden, belet? Door zoodanige verzoeken te houden buiten beschikking. Zijn zij aan den Koning gerigt, nooit worde door eenig antwoord goedkeuring of aanmoediging getoond; aan de Staten-Generaal toegezonden, schijnen petitiën alleen als inlichtingen beschouwd, nooit het voorwerp van afzonderlijke beraadslagingen te kunnen worden.

Hetgeen vooral onmiddellijke voorziening behoeft, is de schandelijke wijs waarop de bevolking opgeruid wordt om verzoekschriften te onderschrijven. Daardoor zou dat soort van *petitie-regt*, hetwelk ten onregte, door misverstand of met opzet, aan de Grondwet toegeschreven wordt, een middel zijn, of bij gunstiger gelegenheid kunnen worden, om de ondernemingen der muiltucht door eene misleide menigte en een woest gepeupel te onderschragen. Uit dien hoofde, al is het dat die opruijing thans om geheel andere oorzaken dan uit vredelievendheid verflauwt, zij dient voor het vervolg door eene afdoende Wet onmogelijk te worden gemaakt. Artikel 161 heeft niet gewild, dat er verzoeken *door of van wege niet wettig zamen-gestelde lichamen* zouden ingeleverd worden; en de wijs waarop, bij het eerste teeken, gelijkkluidende verzoeken in gansche Provinciën aangeprezen, voorgedragen en ter teekening opgedrongen worden, toont duidelijk het werk aan van vereenigingen, van associatiën, wier petitiën de Grondwet, voorzeker om zeer goede redenen, buitengesloten heeft.

In hoe ver over het algemeen, tegen de zoogenaamde Constitutionele associatiën en soortgelijke vereenigingen bijzondere voorzieningen noodzakelijk zijn, onderzoeken wij thans niet. Evenwel is de volgende opmerking misschien niet geheel overtollig: zoodra het Gouvernement, met de verdediging der Staatsregeling belast, geene genoegzame middelen heeft om haar te beschermen, wordt het de pligt der Staten-Generaal tot daargestelling van die middelen mede te werken.

Zoo aan het oproer, zeiden wij in ons vorige nummer, onder de velerlei vormen in welke het zich vertoont, geen krachtiger wederstand dan tot nu toe kan worden geboden, hebben wij in de bestaande instellingen geene voldoende waarborgen der voortdurende van het Rijk; dan wordt het spoedig door burger-oorlog verscheurd of valt spoedig uit een.

De bestaande instellingen kunnen den Staat niet beschermen, indien zij niet zelve beter dan tot nu toe worden beschermd.

Hieruit volgt niet, dat wij andere instellingen verlangen; maar wel dat wij, uit liefde tot die instellingen, uit zucht om ze te behouden, het oproer, onder deszelfs menigvuldige vormen, nadrukkelijk bedwongen wenschen te zien. Het bovenstaande artikel zal aan de dagbladen der factie, die onze meening niet wel begrepen schijnen te hebben, tot geruststellende ontwikkeling van die periode kunnen strekken.

De evenredigheid der ambten aan ingezetenen van het Zuiden of van het Noorden verleend is sedert eenigen tijd het voorwerp van zoo vele overdrevene, onjuiste en grootendeels geheel leugenachtige berigten; zij is bovendien, met voorbijzage van de wijs en van het oogmerk der zamenstelling van het Rijk, zoo geheel in een valsch daglicht geplaatst, dat menig welgezinde den invloed vreest dezer voorstellingen ook op het Gouvernement. Wij gelooven en vertrouwen dat na de Boodschap van 11 December, bij het benoemen tot belangrijke betrekkingen, niet op uitgestrektheid of bevolking, niet op Noorden of Zuiden zal worden gelet; maar op geschiktheid tot verdediging van die beginsels op welke het Staats-gebouw rust. Onder die beginsels behoort de zelfstandigheid, de eigenaardigheid van den Nederlandschen Staat; en daarom, zoo er opofferingen

ten voordeele der reeds, naar het schijnt, zeer bevoorregte Belgen worden vereischt, laten zij ten minste wezen van zoodanigen aard, dat het Nederlandsche levensbeginsel niet verzwakt, de Fransche geest niet worde versterkt.

Tot hiertoe en niet verder! Zoo sprak, gelijk de Schrijver dezer merkwaardige brochure te regt aanmerkt, de Koning bij het weigeren van eene *transitoire* Begroeting. De beginsels van het boekje over Staatsregt komen meestendeels met de onze overeen. Het is een beredeneerd overzicht van de oorzaak, de aanleiding en de handelingen der zoogenaamde oppositie. Het bevat vele weinig bekende bijzonderheden en gewigtige opmerkingen omtrent hetgeen in België sedert 1815 voorgevallen is. De Schrijver toont, bij voorbeeld, hoe nadeelig de overhaaste oprigting van het Rijk, *l'improvisation du Royaume*, is geweest; hoe noodlottig het was en wezen moest, dat bij de uitvoering van een *conciliatoir* systema, — voor België bij *nog voortdurende partijen* minder dan voor het Noorden geschikt — *niet slechts geen vroeger, maar zelfs geen TEGENWOORDIG en VOORTDUREND verschil van staatkundige begrippen den weg sloot tot gunst en vertrouwen*. Welke verderfelijke gevolgen de vrije toelating van allerhande vreemdelingen en de somtijds, zelfs van regeringswege, in het belang der nijverheid aangemoedigde verspreiding van *Fransche* boeken en *Fransche* begrippen op den volksgeest heeft gehad, en hoe het overlaten der ministeriele dagbladen aan *Franschen* krachtig mede gewerkt heeft om het eigenaardige der Nederlandsche Staatsregeling te doen miskennen. Te regt acht de Schrijver het raadzaam voor het Gouvernement om, na zich van weldenkende ambtenaren verzekerd te hebben, de dwalingen die door *drukpers* en *openbaar onderwijs* worden verbreid, ook door die *zelfde middelen, zoo veel mogelijk, voor te komen of te verdrijven*. Men voege daarbij de *Tribune*: ook dáár moeten, namens den Koning, valsche leeringen worden tegengesproken en wederlegd.

Voortaan. Van denzelfden Schrijver. Meest over de noodzakelijkheid om uitsluitend menschen van beproefde denkwijze in posten van vertrouwen te plaatsen. Verdediging van het Besluit van den 8 Januarij: *Waar de noodzakelijkheid gebiedt, kan ook natuurlijkerwijze de omstandigheid, dat de personen TEVEN*

leden zijn der Staten-Generaal, niet in aanmerking komen. Zeer lezenswaardige opmerkingen, onder anderen over het ten minste zonderlinge verschil tusschen de Circulaires der Ministers van Justitie en van Binnenlandsche Zaken, ten geleide der Boodschap van 11 December; over het nietsbeduidende der *Staats-Courant*, en het somtijds schadelijke der *Gazette des Pays-Bas* enz.

Maatschappelijk verdrag. De *Noordstar* van den 5den dezer bevat onder dezen titel een uitgebreid artikel tegen n°. 27 der *Nederlandsche Gedachten*; alwaar wij het gevoelen bestreden hebben van die leden der tweede Kamer, welke onze Grondwet genoemd hebben *un contrat synallagmatique, un véritable pacte social dont la moindre infraction compromettrait la hiérarchie politique*.

Het is even onmogelijk als noodeloos dit artikel te wederleggen. Het is als 't ware in twee deelen gesplitst. In het tweede vereenigt de Schrijver zich met ons gevoelen, dat eene Grondwet niet is een *Maatschappelijk verdrag onderworpen aan de regelen van het burgerlijke regt*. In het eerste brengt hij, ter verdediging van de leer van een Maatschappelijk verdrag in het algemeen, waaromtrent wij ons niet hadden uitgelaten; menigvuldige plaatsen van andere geleerden bijeen: doch zij bevatten *adhaesie*, geene redenering; dus in allen gevalle geen stof tot wederlegging.

Liefst treden wij niet over onderwerpen van dien aard met de *Noordstar* in dagbladen-polemiek. Haar beginsels, wat de gronden van het Staatsregt betreft, zijn nagenoeg die van den *Courier des Pays-Bas*; namelijk voorgedragen met beter bedoeling en op meer betamelijken toon. In zoo ver geldt haar, hetgeen wij vroeger ten aanzien van anderen hebben gezegd: het is nutteloos *tot hen* te spreken; *over hen* te spreken kan somtijds noodzakelijk zijn. Doch er zijn andere onderwerpen tusschen ons als 't ware aanhangig, wier behandeling inderdaad met eenig nut voortgang zou kunnen hebben: daaronder behooren de *petitiën* en de *drukpers*; ten zij wij, wat dit laatste betreft, het stilzwijgen op onze, zoo wij vermeenen, niet onbescheidene wederlegging van haar gevoelen, als toetreding tot het onze mogen beschouwen.

NEDERLANDSCHE GEDACHTEN.

De uitgave geschiedt bij G. VERVLOET, te 'sGravenhage; bij de voornaamste boekhandelaars en op alle postkantoren des Rijks.
Men abonneert zich voor 24 nummers te gelijk, tegen f 2. 50 franco per post.

Zaterdag den 27sten February.

De toestand van Frankrijk is thans in verscheidene opzichten aan den toestand der Nederlanden gelijk. Het behoud van het regeringstelsel op nieuw sedert 8 Augustus gevolgd, is op dit oogenblik voor de rust van Europa van het hoogste belang. Al mogt het Ministerie *Polignac*, indien het zijne neiging involgen kon, overhellen naar Absolutismus en te grooten invloed van het Geestelijk gezag; het wordt ten dien opzichte genoeg tegengehouden; het is bijna magteloos tot het kwaad. Daarenboven, een Ministerie hetgeen niets toegeeft ten aanzien van de bedreigde regten der kroon, is het eenige behoedmiddel tegen eene omwenteling en een burgerkrijg, die niet binnen Frankrijk zouden worden beperkt.

Ook daar bestaat eene factie; ook daar zijn hare pogingen, zoodra haar belang het eischt, tegen de Dijnastie gerigt; ook daar trekt zij bij moedigen tegenstand te rug.

In Frankrijk bestaat de aanhang die den Troon bestormt, uit de ultra-Liberale, voorheen Jacobijnsche en Napoleontische partij, vereenigd met minder hevige voorstanders der Liberale leer en zelfs door vele afvallige Roijalisten versterkt, wier oppositie tegen het Ministerie overgegaan is in oppositie tegen den Staat. Aan het hoofd dezer laatsten is de Heer *de Chateaubriand*; voormaals ijverige, schoon welligt eenigzins Engtschgezinde, verdediger der Monarchie; thans, het is zoo, naast de Koningsgezinden geplaatst, doch op anderen bodem, aan de andere zijde der lijn, getrokken tusschen revolutie en wettig gezag. Zijn Ministerie zou enkel door gedurige concessie eenigen tijd het leven kunnen rekken, om plaats te maken voor een nog meer liberaal Ministerie.

Gehechtheid aan het regerend Stamhuis houdt, degenen die in dezen aanhang spoedig den toon zouden geven, geenszins te rug. Verwezenlijking der liberale Theorien, daarvoor zijn alle middelen goed. De dagbladen en vlugschriften verraden onophou-

delijk misdadige bedoeling. Wil men één voorbeeld uit menigvuldige bewijzen? De *Globe*, een blad hetwelk als vertegenwoordiger optreedt van een gematigd Liberalismus, gebruikt in een zeer uitgewerkt artikel, *Frankrijk en de Bourbons in 1830*, onder anderen de volgende uitdrukkingen: *Quand le ministère du 8 Août fut reconnu... on sentit la royauté compromise et frappée... De toutes les crises... depuis 1814, la crise actuelle est sans contredit la plus décisive pour la maison de Bourbon... La même triste et fatale pensée de séparation entre le trône et le pays s'est présentée à chaque fois plus forte, acceptée par un plus grand nombre d'esprits; d'abord cachée comme un secret d'intrigue ou d'inimitié, ensuite épanchée sur la place publique comme une opinion, jusqu'à ce que, si Dieu n'avise et si poussant plus loin les vieux ennemis de la liberté, cette opinion ne devienne résolution de parti avec assentiment populaire.* Dus; of vernietiging van des Konings gezag, of verandering van de Dijnastie: wat andere landen betreft, of aanneming van liberale beginsels, of onderwerping aan Frankrijks gebied. Zoo België: dit schrijft hetzelfde blad: even als Ierland wordt verdrukt, er is geen oceaan die het voor den bijstand van eensdenkende naburen ontoegankelijk maakt. Maar de Tractaten, de onafhankelijkheid van den Staat! Aan het Liberalismus levert noch Volkeren-, noch Staatsregt hinderpalen op; en, hoe vreemd het aan velen toeschijnen mag, het breidt zijn verderfelijken invloed uit tot elke maatschappelijke, ja, waar het ongestoord voortwoeden kan, tot elke huisselijke betrekking.

Die aanhang; en dit vooral verdient opmerking met te rugzage op ons Rijk; die stoutmoedige aanhang, schoon grootendeels van de verkiezingen en bijna uitsluitend van de periodieke drukpers meester geworden, kan niet steunen op het Volk zoolang de Regering zich standvastig betoont. De Volkeren verlangen rust en

orde; zij zijn te vrede, wanneer zij, zich zelf van genoegzame vrijheid bewust, de vruchten van hun arbeid ongestoord en met klimmende welvaart genieten: de werking van Theorien op de mindere klassen is alleen in zoo ver te duchten, als de Regering door voet te geven aan die Theorien krachteloos wordt.

Handhaving en ontwikkeling der hoofdbeginsels, zoo wel van het Charter als van de Nederlandsche Staatsregeling, is dooddelijk voor de revolutionaire partij. Geen beraadslagen over het Budget; geen penning eer de grieven zijn hersteld: zoo was het in October bij ons. De Koning was onverzettelijk voor miltzuchtige bedreiging; en ziet, daar kwam het aanbod eener *transitoire* Wet: en de verwerping van dat aanbod, en elke nadrukkelijke maatregel van den Monarch werd door telkens meerdere toegeeflijkheid zijner vijanden achtervolgd. In Frankrijk even zoo. Geen penning, zeide men eerst, of het Ministerie moet worden veranderd. Het Ministerie blijft. Zoo al niet geheel, het Budget zal *gedeeltelijk* worden geweigerd. Het Ministerie blijft. De wegzending der Ministers zal bij het Adres van antwoord worden verzocht. Het Ministerie blijft. Thans spreken de Liberalen reeds van het raadzame eener *transactie*: althans bepale men zich in het Adres bij een verzoek om krachtige instellingen en heilzame wetten. Het *Journal des Débats*, dat het denkbeeld eener voortdoring van het Ministerie ondragelijk vindt, schrijft evenwel: *la France a besoin de lois, d'institutions publiques et de fortes garanties contre l'arbitraire; eh bien! que l'adresse les demande.* En de *Messenger des Chambres* van 18 Februarij: *Nous approuvons tout-à-fait le conseil donné par un journal du matin et nous pensons qu'on ne saurait mieux s'y prendre dans l'intérêt du pays et* ABSTRACTION FAITE DE LA RÉPUGNANCE QU'ON PEUT AVOIR POUR LE CABINET ACTUEL... *qu'en lui demandant les garanties politiques et les perfectionnemens administratifs dont la France a besoin.*

Waar ligt in Frankrijk en bij ons die kracht van het Gouvernement? Niet in phijssieke magt: die is bij de tegenwoordige inrigting der Constitutionele Monarchien gering, en tegen wezenlijk Volksongenoege waarschijnlijk niet bestand. Neen; die kracht ligt in de deugdelijkheid der zaak, in de wezenlijkheid van het regt, in het onwederlegbare der beginsels. En waar dan nu het gevaar? Hierin, dat wij leven als 't ware in een revolutionaire atmosfeer; dat de valsche grondstellingen van het Staatsregt bij zoo velen

post hebben gevat, en dat het voor de Vorsten somtijds zeer moeilijk valt zich te behoeden voor een leer, die op duizenderlei wijs voorgedragen en aangeprezen wordt. Waar de Regering bukt, dáár is de factie, althans voor een tijd, meester ook van het Volk.

De *Courier van Londen* van 15 Februarij, schrijft over de in hechtenisneming van den Heer de Potter: *We can not anticipate that public opinion will run strongly in their favour in such a question, it being the undoubted right of the Executive branch to dismiss from office such of its servants as think proper to vote against its measures* — dat is: *wij veronderstellen niet, dat de publieke meening zich in zoodanige zaak zeer ten hunnen voordeele zal openbaren; gemerkt de ontwijfelbaarheid van het regt der Uitvoerende magt om zoodanige van haar dienaars te ontslaan, die goedvinden tegen haar maatregelen te stemmen.*

Niet slechts wordt het regt in Engeland niet betwijfeld, maar ook de uitoefening gebillijkt. Hier niet. In het Zuiden spreekt men van onrecht en tirannij: sommige bladen in het Noorden, die evenwel in dezen, gelooven wij, de tolken niet zijn geweest der algemeene opinie, erkenden het regt, maar keurden de toepassing als onstaatkundig en hatelijk af; en de *Noordstar* van 22 Januarij vreesde niet met nadruk te verklaren, dat het *een heilige plicht werd voor de Provinciale Staten nimmer eenen ambtenaar tot lid der Staten-Generaal te kiezen.*

Hoe vergiste men zich! Eene Regering behoort te werk te gaan naar een vast plan. Die haar maatregelen bestrijdt, in zoo ver de verwezenlijking van dat plan er onafscheidelijk van is, kan niet ambtenaar blijven. Menigeen ook in Engeland misbillijkt den gang van het Bestuur; maar bij niemand komt het op dat het Gouvernement wel zou doen door ambtenaren te behouden, die tegen zoodanige maatregelen hebben gestemd.

En hoedanig zou het oordeel der Staatslieden in Engeland zijn, wisten zij dat die ambtenaren niet hebben gestemd tegen maatregelen van het Gouvernement, maar tegen het Gouvernement zelf, tegen het aanwezen van den Staat, tegen een door de Grondwet getemperde Monarchie; even als een Lid van het Lagerhuis, die het in eene alvermogenende Nationale Conventie, met ter zijdestelling van de Kamer der Lords, zou willen herscheppen.

Aan de zoodanigen althans kan het Gouvernement noch eenig vertrouwen verleen, noch eenige gunst. Al kon de denkwijze zonder invloed op de handelingen zijn: niet op de handelwijze, ook op de beginsels; niet op de bekwaamheid alleen, ook op de rechtschapenheid der ambtenaren moet worden gezien. Dit is het belang der Regering; het is ook haar pligt.

Zoolang eene Regering geen plan heeft en zich om de miskenning van het wezen der Staatsregeling niet bekommert; dat is, zoolang zij geene Regering mag worden genoemd, kan zij, van eigene denkwijze verstoken, onverschillig omtrent de denkwijze der ambtenaren zijn. Doch zoodra de Regering de grondslagen van den Staat naar een wel overdacht plan verdedigen wil, behoort zij haar tegenstrevers niet als medehelpers te gebruiken.

De heilige pligt waarvan de *Noordstar* gewag heeft gemaakt, bestaat alleen wanneer de Provinciale Staten zich niet vereenigen met de inzichten van het Gouvernement. Anders toch wordt het hunne, evenzeer heilige pligt, ook door hunne keus tot ondersteuning der Regering mede te werken.

Eene andere beschouwing is vereenigbaar noch met Englands Staatsregeling, noch met onze Constitutie; en ontstaat alleen uit de jammerlijke afscheiding van Natie en Troon.

Het bovengemelde liberale dagblad, de *Globe*, wenscht eene hervorming *qui réduise la royauté à sa véritable mission; c'est-à-dire celle de régner sans gouverner.*

Régner sans administrer, hoewel te onbepaald, en schoon het *réduire la royauté* een met het Koningschap onvereinigbaren dwang veronderstelt, zou toenaadering tot een echt Monarchaal systeem kunnen zijn. *Régner sans gouverner* is den Koning plaatsen buiten den Staat; hem in een toestand van werkeloosheid en onzijn nutteloos maken, om zich des te gemakkelijker van hem te ontdoen. Zich op Englands voorbeeld te beroepen, is miskenning van de regten der Engelsche Kroon en van het verschil, zoowel tusschen Englands Staatsregeling en de Constitutie op het vaste land, als tusschen Englands publieken geest en dien der overige dusgenoemde Constitutionele Rijken.

Volgens de Staats-Courant van 17 Februarij, heeft de Minister van Financien bij de verdediging van het Tarief gezegd: *Men heeft de tegenwoordige Wet een frag-*

ment van een fragment genoemd, en met zekere verachting daarop nedergezien... Maar, Edel Mogende Heeren! hoe is de Wet in dien toestand gekomen? Immers alleen ten gevolge der inschikkelijkheid, welke de Regering betoond heeft voor de wenschen en verlangens, die de afdeelingen Uwer Edel Mogenden aan mij hebben doen kennen: eene inschikkelijkheid, die de verschillende deelen der Wetgevende Magt, zoolang de hooge belangen van den Staat niet worden aangetast, steeds wederkeerig omtrent elkander behooren te doen blijken, en waarbij niet zelden eene opoffering van persoonlijke overtuiging moet plaats hebben.

Het verheugt ons, dat de Minister eene uitzondering maakt ten aanzien der hooge belangen van den Staat: de Wet op de drukpers bewijst waarheen die inschikkelijkheid leidt. Doch de stelling is, gelooven wij, evenmin juist bij aangelegenheden van minder gewigt. Wordt de Regering door de Staten-Generaal overtuigd, zij geve toe uit gevoel van pligt; is de zaak, haars inziens, onverschillig, zij geve dan uit inschikkelijkheid toe; doch al was het belang ook slechts van den geringsten ingezetenen betrokken, zij volge haar eigen gevoelen.

Inschikkelijkheid tegen beter weten aan kan, bij den zeer gebrekkigen toestand onzer instellingen en wetten, bij de menigvuldige dwaalbegrippen omtrent onze Constitutie, in een zeer bijzonder geval noodzakelijk zijn geweest. Noodzakelijkheid alleen kan hier verontschuldiging zijn. Het denkbeeld eener vriendschappelijke beschikking over de aangelegenheden van het Rijk schijnt moeilijk overeen te kunnen worden gebracht met den waren aard van het gemeen overleg, met een juist begrip van de stelling des Konings ten aanzien van de Kamers en met nauwkeurige onderscheiding van persoonlijk gevoelen der Ministers en gevoelen van het Gouvernement. Welligt is het van belang dit opgemerkt te hebben; daar het hier de betrekkingen geldt tusschen de Regering en de Staten-Generaal, welke, ook van Gouvernementswege mischien niet altijd uit het regte oogpunt zijn beschouwd.

Met uitstekend genoegen hebben wij gezien dat de Heer *Donker Curtius* voornemens is eerlang eene motie in de tweede Kamer te doen, tegen het misbruik van het regt van petitie. Het is hoog tijd, gelijk de Heer *Sijpkens* opgemerkt heeft, dat in den boezem der Vergadering voor de waardigheid der Vergadering worde gezorgd; en de Heer *de Stassart* moge hebben gezegd *qu'une conspiration se trame contre nos libertés publiques*, wij wachten hem op het betoog dat het petitie-regt aan de Staten-Generaal en over Staatsaangelegenheden onder *nos libertés publiques* behoort.

Wat zal die motie behelzen? Een voorstel van wet? Dit schijnt geenszins noodzakelijk te zijn. Welligt kan bij het Reglement worden bepaald, bij voorbeeld, dat eene petitie door een Lid ter tafel moet worden gebracht en dat geene afzonderlijke behandeling daarover plaats hebben

kan. Zoodanige bepaling, in verband namelijk met een ontwerp van Wet ingezonden door het Gouvernement, en waarbij de opruijing tot petitioneren werd tegengegaan, zou een einde maken aan het misbruik van Art. 161.

Het komt ons voor dat de veranderde denkwijzen van velen over dit artikel, eenige voldoening geven moet aan den Auteur der brochure over *het onwettige der petitien aan de Staten-Generaal*.

Het Mandement van den Bisschop van Luik, een hoogstmerkwaardig stuk, heeft onze hoogachting voor zijne talenten nog versterkt. Vertrouwen boezemt ons dat Mandement niet in; en bijna niemands invloed op onzen Staat schijnt ons gevaarlijker toe, dan die van dezen zeer welsprekenden en, naar men wil, ook zeer welbespraakten Prelaat.

Over de vrijheid van spreken en schrijven te Athene en te Rome, door Mr. C. J. VAN ASSEN.

Den geleerden, smaakvollen, geestigen en vooral ook Vaderlandlievenden Schrijver klagen wij voor de regtbank zijner weldenkende landgenooten aan, omdat hij hun, op weinige uitzonderingen na, een opstel onthoudt, hetwelk door belangrijken inhoud en voortreffelijken stijl blijvende waarde bezit; maar welks algemeenmaking bovendien, in de tegenwoordige omstandigheden, heilzaam had kunnen zijn.

De predikers van oproer hadden weinig rust bij de Grieken. In Athene gedoogde men niet hetgeen tot verbittering tegen het Bestuur, tot minachting van de Godsdienst of van het zedelijk wezen des Staats kon verstrekken. Het tooneel was onderworpen aan censuur. Belediging van den ambtenaar was belediging van den Staat. Het zou te Rome voor onze oproerige en lasterende schrijvers althans niet beter zijn geweest. In de XII tafelen waren weinige doodstraffen bepaald; doch, die een smaad- en spotticht had vervaardigd, dat iemands eere schond, die moest den dood sterven. Waarom een gedicht? Mij dunkt, zegt de schrijver, *men kende het schelden en tieren in proza nog niet... Men zou gevreesd hebben laf of smakeloos te heeten en zijn doel niet te bereiken, als men niet toonde eenigzins aan de Muzen verwant te wezen. De gebelgde dagblad-schrijverij-stijl van onze dagen was hun geheel vreemd. Zij hadden gewis zulk een schrijver bij een gemeenen tulhond vergeleken, die den argeloozen voorbijganger aantast, en zouden welligt den onthutsten man gezegd hebben: stoor er u niet aan! het domme beest weet niet beter!* Dit schijnt te algemeen; want, is de vergelijking ten aanzien, bij voorbeeld, van *le Relge* juist, zij is het niet ten aanzien van den *Courier des Pays Bas*; ten minste niet van den *Catholique* en andere met buitengemeene sluwheid gestelde Couranten.

De Censor kon bij de Romeinen het geven van onderwijzen verbieden. Hoon, laster, belediging strafte men zwaar. En al het bijgebragte had plaats in den bloeienden tijd der twee gemeenebesten, toen het regt nog door geene willekeur was vervangen. Dus

onderstelt de Schrijver niet zonder grond: *hadden de twee grootste Staten der Oudheid het middel gekend, waardoor in een oogwenk tijds een enkel geschrift in alle oorden kan worden verspreid en gelezen, zij hadden het aan strenge wetten onderworpen.*

De schrijver evenwel wil niet uitsluitend werken door vrees voor wet en straf. Hieromtrent en over verschillende onderwerpen, thans aan de orde van den dag, maakt hij aanmerkingen wier belangrijkheid nadere behandeling vereischt. Aan den Heer van Assen is het te wijten dat, wie spreekt over eene brochure van dezen Auteur, niet in weinige regels uitgesproken heeft.

De *Noordstar* van 19 Februarij schrijft in haar eerste artikel van *het Ministerie van Justitie*: *een van ons in oordeel omtrent vele punten van algemeen bestuur inderdaad minder dan het wel schijnt verschillend blad, heeft bij zekere gelegenheid gezegd dat onze denkwijze over dien Minister bekend was.*

Bedriegen wij ons niet, zoo bedoelt de *Noordstar* hetgeen wij in ons nummer 28 hebben gezegd: *de Noordstar heeft de verwijdering van sommige Ministers raadzaam gekeurd; en wien zij voornamelijk bedoelde kon niet twijfelachtig zijn.* Dat die bedoeling, welke wel zonder bepaalde vijandschap plaats hebben kan, uit den inhoud der *Noordstar* duidelijk is, zal bij gelegenheid niet moeilijk zijn te bewijzen.

Het artikel zelf, al mogt het niets dan waarheid behelzen, zonder eenige overdrijving, zonder eenig onbillijk verwijt, schijnt op dit oogenblik weinig nut te kunnen doen. De Redacteuren, al waren zij vijanden van den Heer van Maanen, hadden, omdat zij vrienden van het Vaderland zijn, dat stuk nog wel ter zijde kunnen leggen; en aangaande een blad dat nu zoodanig onderwerp op zoodanige wijze behandelt, is het best te veronderstellen dat de Redactie weinig bekend is met den eigenlijken toestand van het Rijk.

Het is zoo, het strekt ons tot eer een genoegen, wij komen met de *Noordstar* omtrent vele punten van algemeen bestuur overeen. Ten aanzien der beginsels is tusschen de *Noordstar* en de *Nederlandsche Gedachten* een wezenlijk verschil.

De strekking van ons Blad is, aanprijzing van een Christelijk Nederland, gehoorzaam aan den schepster van Oranje, beziel met een waarlijk vrijen, dat is Nederlandschen geest. De beginsels der *Noordstar*, hoe goed ook hare bedoelingen mogen zijn, vloeijen uit liberale Theorien voort: dezen nu, wanneer zij niet worden tegengegaan, stellen de Godsdienst afgescheiden van den Staat, sluiten langzamerhand gehoorzaamheid uit en maken, door het Staatsregt naar aanleiding der nieuw-wijsbegeerte te verfranschen, voor Fransche overheerschingsrijp. Menigeen, even als de *Noordstar*, in vele opzichten zeer welgezind, ziet de ontwikkeling dier schoon-schijnende Theorien niet vooruit. De ontwikkeling volgt evenwel, en men is er geheel van verbaasd en gelooft iets roevalligs te ontdekken in hetgeen onvermijdelijk was. Nu deinst men voor de gevolgen terug; en hecht zich desniettemin aan de geliefkoosde beginselen vast, en gelooft gematigd te zijn omdat men inconsequent is geworden.

NEDERLANDSCHE GEDACHTEN.

De uitgave geschiedt bij G. VERVLOET, te 'sGravenhage; bij de voornaamste boekhandelaren en op alle postkantoren des Rijks.

Men abonneert zich voor 20 nummers te gelijk, tegen f 2. 50 franco per post.

Zaterdag den 6^{den} Maart.

Eene Wet op de dagbladen is volstrekt noodzakelijk. Tot regtvaardiging dezer stelling behoeft men zich niet op de omstandigheden, in welke het Rijk der Nederlanden verkeert, te beroepen.

De dagbladen oefenen een gevaarlijken invloed uit; een invloed die ernstige voorziening van de zijde van elke Regering vereischt. Zij vormen een magt in den Staat en kunnen zich, wanneer zij niet naar evenredigheid van de kracht die zij bezitten, ook met kracht in toom worden gehouden, langzamerhand verheffen boven alle wettig gezag.

Door *magt* bedoelen wij geenszins den zijdelingschen invloed eener vrijmoedige en ernstige voordragt op de handelingen van het Bestuur. Een Gouvernement is bijna verloren als het den regel van zijn gedrag voornamelijk in de dagbladen zoekt; maar het benadeelt zich ook, wanneer het de betamelijke openbaarmaking van gedachten en gevoelens stremt; wanneer het raadgeving zonder onderzoek versmaadt.

De magt van het journalismus die wij hoogstbedenkkelijk noemen, is de invloed dien het op de bevolking verkrijgt, wanneer deze, door gebrek aan krachtadig toezigt der Regering, aan deszelfs leiding overgeleverd is. Dan toch valt het zeer ligt in het openbaar, gelijk men er zich reeds op beroemt, zamen te zweren en door eene opgeruide menigte misdadige plannen ten uitvoer te brengen.

Zoodra eene magt in den Staat, buiten de Regering zelve, overmagt wordt, gaat de Staat te grond. Zoodra het hoog gezag niet uit overtuiging, maar gedwongen de voorschriften van onderdanen volgt, is het hoog gezag reeds verplaatst. Zoo de Regering gehoorzaamt omdat het journalismus gebiedt, dan wordt de Staat onder de overheersching der couranten gebragt, dat is telkens van die partij, welke zich meester van dien leidband der menigte zal hebben gemaakt.

Tegen de mogelijkheid van zoodanige overheersching behoort iedere Staat waarborgen te bezitten. Het schijnt onraadzaam de dagbladen en de drukpers in het algemeen, aan dezelfde bepalingen te onderwerpen. Dan toch wordt de Wet, of ten aanzien der drukpers veel te gestreng, of ten aanzien der journalen zonder eenige kracht. Laat de drukpers, zoo veel bij eerbiediging der regtsbeginselen mogelijk is, vrij: leg de journalen, zoo veel met de Staatsregeling vereenigbaar is, aan band.

De voortreffelijkste Regering kan dagelijkschen aanval, waarbij de driften in beweging worden gezet, niet wederstaan; vooral niet wanneer, gelijk tegenwoordig bijna onvermijdelijk is, partijdrift en stelselzucht beide tegen een wettig gezag zijn gerigt, hetwelk voorzeker niet gelijk voorheen door aloude instellingen en phijsieke krachten wordt ondersteund.

Het regeren overeenkomstig de ware belangen van het Volk is, waar dagbladen geheel vrij gelaten zijn, bijna onmogelijk geworden. Ieder maatregel van het Gouvernement wordt reeds vóór de uitvoering hatelijk gemaakt, vervolgens tegengewerkt. Was de daad goed, de bedoeling was verkeerd: was de daad slecht, overdrevenheid is met zwarte verwen gereed. Waar stof tot berisping ontbreekt, komt leugen en verdrinking te hulp. Men wekt verontwaardiging voor het verledene op, vrees en angst voor het vervolg. Hetgeen in het belang van den Staat geheimhouding vereischt, wordt opzettelijk uitgebazuind. De ambtenaren worden door hoon en laster ontmoedigd, of althans beroofd van invloed en zedelijke kracht. Dit alles geschiedt geenszins nu en dan, maar op den duur; het ligt in den aard van de zaak. De nieuwsgierigheid wordt gaande gemaakt: de invloed en het voordeel der journalisten neemt toe.

Het blijft niet bij berisping en verguizing. Allerlei stellingen van de verderfelijke soort worden

behagelijk gemaakt door oppervlakkige voordragt en levendigen stijl. Theorien, onvereinigbaar met het wettig gezag, worden met de wenschen en inzichten der lezers in vereeniging gebragt.

De bespiegeling gaat over in de praktijk. Men wekt tot tegenstand op; daarna tot aanval tegen het wettig gezag. De zelfstandigheid der Regering, de vrijheid der Staatsligchamen wordt niet meer geëerbiedigd. Den *wil* der Natie zal men doen gelden; het oppergezag der publieke meening zal worden gevestigd; dat is, de Volksregering in een nieuwen voorzeker veelbelovenden vorm. De dagbladen moeten als de tolken van de publieke meening, van den Volkswil aangemerkt worden. Zóó is de regering der dagbladen gewettigd.

Indien de vrijheid der dagbladen niet binnen veel engere grenzen dan voor de drukpers in het algemeen wenschelijk zijn wordt beperkt, dan is het met de onafhankelijkheid der Regering gedaan: welke onafhankelijkheid evenwel noodig is tot instandhouding der maatschappij. Zoo er spreekgestoelten opgericht mogen worden, van wáár men iederen dag aan de menigte met kunstige welsprekenheid verkondigt, dat de Regering slecht en verachtelijk is en haar magt alleen door het goedvinden van ingezetenen bezit, wien het als vrije menschen betaamt een schandelijk juk te verbreken, dan is het raadzaam voor het Gouvernement afstand ten behoeve van de dagbladschrijvers te doen.

De dagbladen, beweert menigeen, moeten door dagbladen worden tegengegaan. Beschuldigt men het Gouvernement, het Gouvernement rigte dagbladen op, en vertrouwde die aan regtschapene en algemeen hooggeachte personen, evenzeer door bekendheid met hetgeen Vaderlandsch is als door bekwaamheid volkomen in staat om op een waardige wijs tot verdediging van het Gouvernement mede te werken. — Het is zoo; de invloed der Gouvernementsbladen zou, vooral ook in dit Rijk, veel grooter kunnen zijn en het Gouvernement heeft ten dien opzichte, gelooven wij, zeer veel verzuimd, zeer veel op eene weinig doeltreffende wijze gedaan. Vele vrienden der Regering zien met ongeduld eene betere inrigting van die bladen te gemoet. Evenwel, zoodanige hervorming dient met de uiterste omzigtigheid te geschieden, ten einde niet op nieuw het nadeel te ondervinden dat uit onhandige officiele of half-officiele verdediging ontstaat. Doch is er iemand die inderdaad vertrouwt, dat Gouvernementsbladen een genoegzaam tegenwigt kunnen zijn? De aanklagt is vrij en de verdediging

is het ook; maar breng dan ook het Gouvernement voor eene regtbank aan welke alles kan worden opengelegd, waar drift en eigenbelang geen post hebben gevat, waar de leidlieden van onbevoegde regters niet te gelijk kwaadwillige en lasterende beschuldigers en vijanden zijn.

Sommigen veronderstellen dat in het algemeen, en ook nu in dit Rijk, de zorg van het Gouvernement, ook zonder opzettelijke strafwet, veel goeds te weeg zou kunnen brengen. Het *naamloos* schrijven worde verboden: het is bijna in strijd tegen artikel 227 der Constitutie; en dat de Koning alsdan door zijne handelwijs kracht geve aan eene openlijke verklaring dat niemand, die de drukpers misbruikt, immer eene gunst van het Gouvernement zal ontvangen. — De overtuiging van blijvende ongenade zou wenschelijk zijn: een gunstbewijs aan onruststokers verleend is aanmoediging der mouterij. Doch de uitvoering van het plan schijnt moeilijk, vooral wat de journalen betreft. Wie zal den uitgever beletten, zich op te geven als schrijver van ieder artikel; wie den wezenlijken schrijver dwingen tot openbaarmaking van zijn naam? Daarenboven, blijvende ongenade schrikt diegenen niet af, welke niet veel geloof hechten aan de voortdoring van een Staat welks val zij zich ten doel hebben gesteld.

Zonder thans opzettelijk te dóen zien, hetgeen trouwens niet onduidelijk is, dat de tegenwoordige toestand van dit Rijk meer bijzonder eene zeer krachtige beteugeling der journalen gebiedt, merken wij op dat vrijmoedige beoordeeling en in den geest onzer Staatsregeling ligt en ook in het karakter van het Nederlandsche Volk; doch met geen van beiden vereenigbaar is, zoodra zij in oproerprediking ontaardt. En als die oproerprediking zich van werktuigen bedient, waarmede de Staat aan het wankelen kan worden gebragt, dan is het overeenkomstig met den geest der Constitutie en met het doel van elke maatschappij die zelfbehoud verlangt, het misbruik niet te straffen slechts, maar ook ter bescherming van den Staat te beletten.

Dit kan niet geschieden door tegengeschrift, door gunst of ongunst van het Gouvernement; en het mag, zegt men, volgens onze Constitutie niet door voorzorgen geschieden, enkel door vooruitzicht op straf. Dit vooruitzicht zou niet voldoende zijn, en die uitlegging van art. 227 betwijfelen wij; doch neemt men haar aan, dan moet ten minste de straf geëvenredigd wezen

aan het gevaarlijke van de daad; het misdrijf worden achterhaald, ook waar het zich in kunstige wendingen verbergt; en er dienen waarborgen te zijn, dat de ware schuldige getroffen en het vonnis ten uitvoer gelegd zal kunnen worden.

De vraag, in hoe verre strenge beteugeling der journalen, bij de ontwikkeling die de periodieke drukpers meer en meer in een groot gedeelte der beschaafde wereld verkrijgt, volstrekt onmisbaar is geworden; die belangrijke vraag is geheel afgescheiden van het Monarchaal beginsel, en betreft de mate van gezag die elke Regering behoeft om zich tegen muitzucht staande te houden.

De verklaring van den Graaf de Robiano: *Exposition des sentimens des Catholiques*, komt, gelooven wij, wat het wezen der zaken betreft, vrij wel met het Mandement van den Bisschop van Luik overeen. Ook dit bevat de gevoelens van den Abt de la Mennais, die alle wereldlijk gezag boven de woelingen van muitzuchtige onderdanen verheft, wanneer het zich aan Romes geestelijke opperheerschappij onderwerpt. Doch in het Mandement is dat gedeelte der leer op den voorgrond gezet, hetwelk aan den meest despotieken Vorst, zoolang hij aan de oppermagt der Kerk hulde bewijst, tot geruststelling zou kunnen strekken, terwijl de verklaring die zijde van het stelsel vertoont welke, gevaarlijk voor de onafhankelijkheid van iedere Kroon, bijna onbestaanbaar is met gehoorzaamheid aan eene Protestantsche Dijnastie.

De Graaf beschuldigt het Gouvernement van te volharden *avec la même opiniâtreté dans la résolution de ruiner entièrement la liberté, qui est devenue ici — dit woord hier verdient wel opgemerkt te worden — indispensable à la religion*. Deze volharding leidt hij af uit de ontwerpen van Wet op de Drukpers en het Onderwijs.

Het geheele onderwijs, als betrekkelijk tot Godsdienst en zedelijkheid, behoort te wezen onder *la sanction et la direction de l'Eglise, seule gardienne de la foi*. Ten onregte matigen zelfs Catholijke Souvereinen zich eenigen invloed op het onderwijs aan, *au lieu de laisser à l'Eglise toute sa liberté, au lieu de ne suivre qu'elle*. Wat verlangt eigenlijk de Graaf? Het onderwijs der geestelijken is in de Nederlanden vrij; de voordragt van Wet heeft tot het geestelijk onderwijs geene betrekking: dus het burgerlijk onderwijs, om het aan de uitsluitende zorg der geestelijkheid over te geven, moet geheel vrij worden gesteld; en daar het ontwerp, dat aan het plaatselijk en gewestelijk gezag zoo veel overgelaten heeft, in Belgie allen anti-Catholijken invloed, zoo die bestond, weldra geheel vernietigen zou, zoo is het alleen de belemmerde voortgang van het Catholicismus in die Gewesten waar de Hervorming sedert de grondlegging der Vereenigde Nederlanden

heerschende is, welke de voorgewende verontwaardiging van den Graaf en van de overige ultra-Catholijken gaande heeft gemaakt.

De Graaf wil geen preventieven maatregel hoe ook genaamd. Het Gouvernement heeft geen regt *d'imposer quelque mesure préventive que ce soit*; zelfs niet bij eene Wet. Die Wet zou wezen *une usurpation contraire à la loi divine et la loi naturelle absolument contraire à la Loi Fondamentale et par conséquent invalide aussi de ce chef*. Aan zoodanige Wet kan dus de Graaf geene gehoorzaamheid bewijzen. Hier zou een teeder vraagpunt behandeld kunnen worden, dat wij thans liefst onaangeroerd laten. Dit alleen! De persoonlijke opinie van een onderdaan ontnemt geenszins aan de Wet haar verbindende kracht; en zoolang de Koning regeert, is hij verplicht gehoorzaamheid te eischen en ongehoorzaamheid te straffen: al is het ook dat men zich ten onregte op die zelfde Grondwet beroept, welker invoering men eenmaal ten koste van een burgerkrijg heeft zoeken te beletten.

De Catholijke Kerk levert zeer geruststellende waarborgen tegen regeringeloosheid en losbandigheid op. — Wat dan? De Kerkelijke Censuur. De Kerk, vorderende *une soumission absolue de l'esprit à ses préceptes*, heeft een krachtig middel bij de hand om *la soumission de fait* te verkrijgen. Dit is zeer geruststellend voor de Kerk; maar de onderwerping aan het burgerlijk gezag, de onderwerping aan den wettigen, doch bij de R. Catholijke Kerk niet welgevalligen Vorst, welke zijn daar de waarborgen van?

Nous serons libres parce que c'est notre volonté arrêtée. C'est notre droit! De bedoelde vrijheid is de vestiging van Romes oppergezag. Muitelingen hebben menigmaal een bepaalden wil gehad en beriepen zich altijd op hun regt; maar er zijn wetten, aan welke wil en regt kan worden getoetst; er is eene Grondwet, een Vorst die ze verdedigen zal, eene welgezinde en getrouwe bevolking die zich scharen zal om den aangevallen Troon.

Sougez-y bien, vous nous rendrez justice complète; et si vous mettez trop de mauvaise foi à nous la rendre, vous nous donnerez en outre des sûretés nouvelles contre vous. Voilà l'avenir. De Graaf bedoelt hier waarschijnlijk, hetgeen hij eenige weken geleden ook reeds als in het verschiep aangewezen heeft: *Une représentation proportionnée à la population, un meilleur système d'élection, la suppression du Budget décennal, et si l'incompatibilité entre le Midi et le Nord était enfin reconnue, des lois et une législation séparées pour chaque partie du royaume*. Waarschijnlijk heeft hij nog iets meer in het oog; doch hij denke wel dat thans, hetgeen wij ver af zijn van te misprijzen, aan de Catholijken alles waarop zij aanspraak hebben, zonder eenige terughouding wordt verleend, en dat zij die, bovendien door gunsten en voorregten gesterkt, het regerend Stadhuis en den Staat ten val willen brengen, misdadigers zijn voor wie de toekomst minder aangenaam zou kunnen wezen dan roemzucht of dweeperij hun die afgeschilderd heeft.

Misschien zal nu onze meening omtrent het Mandement van den Bisschop van Luik den schijn hebben van vooringenomenheid en overdrijving. De bedoelde overeenstemming komt ons evenwel niet onduidelijk voor: *Que veulent, vraagt de Abt de la Mennais, les royalistes?*

un pouvoir légitime et stable qui les préserve de l'anarchie. Que veulent les libéraux? la liberté, c'est-à-dire, une autorité qui les préserve de l'oppression d'un pouvoir sans règle.... Ces conditions indispensables on ne les trouve que dans le Christianisme catholique. Het eerste punt wordt ontwikkeld als men vertrouwen inboezemen wil; het tweede als er tegenstand of meer dan tegenstand voorbereid wordt. Soms ook bestaat tusschen hevigheid en gematigdheid eene betrekking, op welke men schoone vooruitzichten bouwt. Bij wien, niet waar? zou de Koning, in verlegenheid gebracht, beter toevlugt kunnen zoeken dan bij den zoo bedaar-den, zoo vredelievenden, immers ook zoo echt Koningsgezinden Bisschop van Luik?

Weinige tegenwerpingen heeft men tot nu toe gemaakt tegen het betoog omtrent *het onwettige van petitien aan de Staten-Generaal*.

De Staten-Generaal hebben dat nu reeds dertien jaren zoo gepraktiseerd en dat moet nu zoo blijven. — »Zie!» dus antwoordt de Heer van Assen in zijne brochure over de vrijheid van schrijven bij de Ouden, »als men dat gaat zeggen, dan wil ik hen toch eens vragen, in welke school zij zulk een averrechtsch » beginsel opgedaan hebben. Omdat men dertien jaren » lang eene geschreven wet verkeerd uitgelegd heeft, » zou men daarom in het veertiende.... ja en amen » moeten zeggen op dat valsche beginsel?.... On- » ze Romeinsche Juristen wisten het beter.... Gee- » ne gedaanteverwisseling bij Ovidius zou ooit zoo ge- » weldig geweest zijn, als die onze Constitutie op deze » slinksche wijze zoude ondergaan.»

Het Maandschrift de Weegschaal zegt: *Waar zou het heen als men het geheele regt van petitie aan de Nederlanders wilde betwisten? Wat baat het te betoogen dat Art. 161 niet in de Grondwet behoorde gevonden te worden? Zou het niet ongelukkig zijn wanneer de tweede Kamer bezig is om te beraadslagen over eene belasting..... aan de handelaars te verbieden..... hunne bedenkingen... voor te stellen?* Nu, als men geene andere zwarigheden heeft, zal, wat ten minste onze meening betreft, het geschil spoedig bijgelegd kunnen worden. Men wil het petitie-regt behouden, doch, zoo als het in Art. 161 vastgesteld is, *aan de bevoegde magt*. Voorts blijve het aan iedereen vrij bedenkingen, verzoeken, klagten aan elk mensch en aan elke Vergadering te doen geworden: die stukken, welke men ook *petitien* mag noemen, kunnen als inlichtingen worden gebruikt: dit stelt nog niet een petitie-regt daar hetwelk eenigermate tot aanneming en overweging der petitie verplicht.

Zitting der tweede Kamer van 26 Februarij.

De Heer van Dam van Isselt, rapport uitbrengende over eene petitie tegen de Wet op de drukpers, heeft berigt dat de meerderheid het nederleggen ter griffie verlangde, doch de minderheid, daaronder hij zelf, de orde van den dag.

De Heer de Brouckere heeft zich tegen die mededeeling eener dubbele conclusie verzet. De Heer van Dam, zich beroepende op hetgeen de commissie tot onderzoek der geloofsbrieven van den Heer Brugmans heeft gedaan, heeft den Heer de Brouckere onmiddellijk tot zwijgen gebragt.

Den 7den November heeft de Heer Donker Curtius, namens de meerderheid tot toelating geconcludeerd. De minderheid, op uitdrukkelijk verzoek van den Heer Reijphins, rapporteerde bij monde van den Heer Trenteseaux. Dit werd niet voldoende geacht. Op aandrang van den Heer d'Omalius Thierry noodigde de Kamer den Heer Trenteseaux uit, om het rapport ook der minderheid *schriftelijk* over te leggen.

Reeds vroeger, den 22sten October, had de Heer Trenteseaux, namens de minderheid gerapporteerd; vervolgens de Heer Donker Curtius namens de meerderheid.

Bij de discussie over de petitien te Brussel, na het rapport van den Heer van Reenen, namens de meerderheid, hebben drie leden, de Heeren Sandberg, Angiltis en allereerst de Heer de Brouckere zelf, elk hun afzonderlijk gevoelen opgelegd. De Kamer heeft toen als 't ware over vier conclusien beraadslaging gehouden; hetgeen te duidelijker is, dewijl, na de overige Sprekers, de leden der Commissie, niet de rapporteur alleen, op nieuw het woord tot naderen aandrang hunner conclusie hebben gehad.

Het eenige dat thans verwondering kon wekken, was het stilzwijgen der meerderheid van de Commissie. Onverklaarbaar is het evenwel niet. Menigeen schaamt zich niet te doen hetgeen hij evenwel niet verdedigen durft.

De petitie vergeleek het Gouvernement bij Alva en Buonaparte. In Engeland ware dergelijk stuk smadelijk buiten geworpen: hier hebben 26 leden voor het nederleggen ter griffie gestemd.

Zelfs eene petitie die inlichtingen geeft, moet, in onbetamelijke bewoordingen vervat, ter zijde worden gelegd; het blijft den verzoeker vrij eene andere te zenden die aannemelijk zij. Het onderhavige verzoek behelsde enkel lasterlijk geschreeuw tegen het Gouvernement.

Het betaamde den Heer de Sécus de verdediging der uitdrukkingen van het verzoek op zich te nemen. Alva was Landvoogd, niet hoofd van den Staat: geene beleediging dus tegen den Vorst. Zoo kan ook de vergelijking met Nero uit de dagbladen in de petitien worden overgebragt. Nero was Keizer, geen Monarch in een Constitutioneel Rijk; daar is niets beleedigends in volgens den scherpzinnigen, regt edelaardigen Baron de Sécus.

Niet ten onregte heeft de Heer van Dam van Isselt zijn gevoelen met warmte staande gehouden; vijftig leden hebben zich bij hem gevoegd. De meerderheid der Commissie en de 26 leden die haar hebben ondersteund schijnen geen denkbeeld te hebben van den eerbied, wij zeggen niet dien Nederlanders voor den thans regerenden Monarch, maar dien de Staten-Generaal voor iederen Vorst, dien zelfs burgers van eene Republiek voor ieder hoofd van den Staat, voor iedere wettige magt aan den dag behooren te leggen.

NEDERLANDSCHE GEDACHTEN.

De uitgave geschiedt bij G. VERVLOET, te 'sGravenhage; bij de voornaamste boekhandelaars en op alle postkantoren des Rijks.

Men abonneert zich voor 20 nummers te gelijk, tegen f 2. 50 *franco* per post.

Donderdag den 11^{den} Maart.

De Troonrede van den Koning van Frankrijk, hierin aan die van onzen Koning niet ongelijk, toont vasten wil tot bescherming van Staat en Maatschappij.

Eene Regering die wil en weet wat zij wil, vooral wanneer zij haar regten verdedigt, wordt niet ligt overwonnen. Meestal is zwakheid van het Gouvernement voorwaarde van factie-triumf. Bovendien, in Frankrijk ondersteunt de Geestelijkheid den Troon; welgekozene ambtenaren zijn welgezind; geen Godsdiensthaat, geen verschil van nationaliteit. Het meerendeel der bevolking stelt evenmin als hier, in liberale droomerijen eenig belang.

Aan den anderen kant, het Ministerie is gehaat en gedeeltelijk veracht; de invloed der oppositie op drukpers en verkiezingen groot; de omwenteling wordt door zeer velen beschouwd als mislukte toepassing van voortreffelijke beginsels; de hoofdstad sleept ook nu nog een gedeelte der Natie meê; en wijkt de Koning, door overreding, bedreiging of geweld, dan opent zich de afgrond op nieuw voor den Troon en voor het Volk.

Wat eischt de oppositie? Ministers aan de meerderheid der Gedeputeerden gehoorzaam en welgevallig: een Koning om de bevelen der Kamers ten uitvoer te leggen. Alsdan is de oppermagt van onderling vijandige factien daar; de anarchie niet ver af; de dwingelandij zichtbaar in het verschiët.

Gebeurtenissen van revolutionairen aard zijn, vooral in een magtigen Staat en bij een twist over algemeen verspreide begrippen, niet zonder invloed op naburige Rijken. De toestand van Europa voorspelt een geweldigen storm. De omstandigheden zijn zeer bedenkelijk, zeer buitengewoon. Onze Regering, even ongeezind om misdadigen dwang te ondergaan als om te treden buiten haar kring, vereenzelvige zich door brave, eensgezinde en zelfwerkende ambtenaren met het Volk; raadplege Geschiedenis en ondervinding; zij meer nog op bevestiging dan op verbetering bedacht; en zonder te

rugzage naar een bedriegelijk pad, vinde zij in zedelijkheid, in regt, in Volkskarakter, in Christendom bovenal, onwankelbaren steun.

Zitting der tweede Kamer, den 8^{en} Maart.

Nadat de Commissie ten aanzien der verzoeken over de grieven het nederleggen ter Griffie voorgesteld had, heeft de Heer *Donker Curtius* gesproken, zoo al niet geheel gelijk de omstandigheden vereischen, althans met openhartigheid en met kracht. Beweerende; indien men ten minste ons wel heeft onderrigt; dat de Staten-Generaal zijn eene *bevoegde magt*, heeft hij zich tegen het misbruik verzet, zonder het regt geheel te ontkennen. Voorzeker, al bestaat er een petitie-regt *aan de Staten-Generaal*, zoo kan desniettemin in twijfel worden getrokken of dit regt iets meer dan verzoeken over individuele belangen omvat.

Over het algemeen heeft de conclusie onze wenschen vervuld. Thans orde van den dag als openlijk bewijs van afkeuring; later een voorstel tot regeling van het regt: de wijze hoe, is nog niet medegedeeld. Een zegelregt, naar gelang van het getal petitionarissen verhoogd, zou misschien zwaarigheid hebben. Geene petitie dan uit handen van een lid, geene beraadslaging dan bij eene opzettelijke motie, zoodanige *reglementaire* bepaling, met behoud der zaak in zoo ver zij nuttig kan zijn, wordt voor de waarheid van de Kamer en als behoedmiddel tegen constitutionele misbruiken vereischt. Aan het Gouvernement blijve de voordragt eener *Wet* tegen het petitioneren, in zoo ver het de kenmerken van muitzuchtige zamenspanning verkrijgt.

De oppositie heeft den Heer *Surlet de Choquier* in de voorhoede geplaatst, welligt om den indruk van ernstige redenering door spotternij te verzachten. Deze komt den redenaar uitnemend te baat, wanneer

zij niet geheel ontbloot van waardigheid is, met spaarzaamheid wordt gebruikt en meer ernstige wederlegging vergezelt. Thans bragt het onvoegzame en uitgerekte stuk verontwaardiging bij menigeen, verveling zelfs bij begunstigers en vrienden te weeg. Een geheel uur heeft de spreker besteed om het onderzoek over het petitioneren als een daad van kleingeestig en belagchelijk Despotismus te beschrijven. Het onderzoek na te laten ware onverstandig en inderdaad belagchelijk geweest. Dit zal ook voor den Heer *Surlet* duidelijk worden, indien het waar is dat de Regering voornemens is aan iedereen te doen zien wie overal door leugen en misbruik eener geheiligde bediening, met de uiterste moeite een, naar evenredigheid, zeer klein getal van onderteekeningen bijeengezameld hebben.

Waar schijn van redenering aangetroffen werd, was zij ontleend uit Volks-souvereiniteit en regten der natuur. Het Ministerie werd aangevallen als of er in het Rijk der Nederlanden een ander Ministerie dan de Koning bestond. Doch het spreekt van zelf dat aan dezen lof toegezwaaid werd: dan eerst kan men vrij uit al hetgeen hij doet, niet met edelmoedige rondborstigheid berispen — dteerlijk gedrag zou aan het oogmerk weinig voldoen — maar; het plaatsen in een hatelijk en bespottelijk licht.

Welk zal het lot der aanhangige concept-Wet *op het Onderwijs* zijn? Dit is, indien zij geene aanmerkelijke veranderingen ondergaat, gemakkelijk te voorzien. De ultra-Catholijken, de ultra-Liberalen en de meeste leden uit het Noorden keuren haar af.

De redenen dier afkeuring loopen geweldig uit een. Heeft de voordragt misschien den regten middenweg gevolgd; zoodat zij, schoon aan bijna niemand welgevallig, evenwel inderdaad voortreffelijk is?

De indruk dien zij allereerst, zoo in het Zuiden als in het Noorden, bij de welgezinden heeft gemaakt, was die eener heilrijke gebeurtenis, welke in moeilijke omstandigheden uitredding belooft. Ter neder geslagen door sommige geruchten had men gevreesd dat de Regering, moedeloos en wanhopig, de teugels van het bewind ten genoegen van een holzieken aanhang van zich af zoude werpen. De voordragt stelde ten dien opzichte gerust: reden genoeg om met blijdschap en toejuiching ontvangen te worden.

Men behoort zich, om billijk te zijn, weder in de

maand November te verplaatsen. Toezigt ten einde een jaarlijksch verslag aan de Staten-Generaal te kunnen geven, waarbij toepassing door den regter van weinig beduidende straffen werd gevoegd; dit was, zoo liet de oproerstokende en magtige oppositie zich uit, de eenige zorg van het Gouvernement. Verlangde de Koning iets meer, de tweede Kamer althans zou, ook ten aanzien van het onderwijs, deelgenoot wezen van algemeen bestuur en van hoog gezag; en het schijnt zelfs dat de laatstbenoemde Commissie, misschien niet genoeg indachtig aan hetgeen de aard der zaak en de aard der Staatsregeling vereischt, een zeer uitgebreid ontwerp ingeleverd had, hetwelk de regeling der Academien en andere Scholen, opgericht door het openbaar Bestuur, tot in de geringste bijzonderheden aan de Staten-Generaal onderwierp.

In deze omstandigheden verscheen het ontwerp. De geleidende brief was gesteld in een toon die sedert eenigen tijd niet gebruikelijk was. Onbekwaamheid en onzedelijkheid werd geweerd. De regeling der scholen aan den Koning overgelaten. Het ontduiken van toezigt, door huisselijk en openbaar onderwijs te verwarren, onmogelijk gemaakt. Aan den vreemdeling het oprigten eener school buiten speciale toestemming ontzegd; en de ongerijmde gelijkstelling met den ingezetenen aldus openlijk ontkend. In één woord, het ontwerp kondigde handhaving aan van des Konings Constitutioneel regt.

Zoodanig stuk werd door de oppositie met luide verwenschingen begroet. Doch kan het ook nu, bij meer bedaarde overweging, voldoening geven aan hen die den bloei van het onderwijs verlangen; en om het onderwijs zelf, en in verband tot de rust en welvaart van het Rijk?

Al waren de hoofdpunten behoorlijk geregeld, zou het concept, wat de bijzonderheden betreft, aanmerkelijke veranderingen behoeven.

Art. 2 verklaart dat het *huisselijk onderwijs*, zoodra het zich tot één huisgezin bepaalt, vrij van alle voorwaarden is. Dit is meer dan overtollig. Plegtige toekenning van hetgeen men niet ontnemen kan, wekt een spijtigen glimlach welligt, geene dankbaarheid op.

De definitie van het Lager onderwijs als hetgeen *aan kinderen beneden de twaalf jaren in lezen enz.* wordt gegeven, is vreemd. De aard van het onderwijs door den ouderdom der leerlingen bepaald: de natuur eener zaak door de hoedanigheid van die ze gebruikt? Zal het, aan kinderen boven de twaalf

jaren, geen Lager Onderwijs zijn? Zoo ver gaat de magt des Wetgevers niet, dat hij het wezen der zaken veranderen zou.

De zamenstelling eener Commissie van Examen, uit den Gouverneur en twee leden der Gedeputeerde Staten, is niet gelukkig. Men veronderstelt toch niet dat zelfs de bekwaamste ambtenaren bekwaam zijn voor alles. Alles kan door weinigen worden afgedaan en beslist; maar de belangen der ingezetenen winnen daar evenmin bij als die van het Gouvernement. Zeer te regt zeide onlangs de Heer Angillis: *En surchargeant quelques fonctionnaires d'occupations dont les principes ne sont pas analogues, on les conduits naturellement à tout décider précipitamment, superficiellement.... C'est cette confusion de pouvoirs sans analogie qui empêche de classer les hommes et de les mettre à leur véritable place.* Iemand tot administratieve werkzaamheden zeer geschikt, is menigmaal tot het afnemen van Examina geheel onbevoegd. Daarbij het Gouvernement geeft weg, hetgeen het enkel in schijn behoudt. De Gouverneur kan telkens worden overstemd en de zorg en het toezigt des Konings gaat over bij hen, wier benoeming van den Koning onafhankelijk is.

De in Art. 8 opgelegde eed is geheel nutteloos; daar hij datgene behelst waartoe reeds het Straf-Wetboek verplicht, en voorts gehoorzaamheid aan de onderhavige Wet, die geenerlei bijzondere bepaling aan de onderwijzers voorgeschreven heeft.

De straffen zijn wederom geheel in den smaak eener Eeuw die menschlievend ook ten koste der regtvaardigheid meent te mogen zijn: zoo gering dat zij geen afschrik verwekken; vooral niet waar de ontdekking moeilijk en bij geldelijk verlies onbekrompene schadeloosstelling menigmaal reeds vooraf toegezegd is.

Genoeg over hetgeen in het Ontwerp daargesteld wordt: zien wij nu wat het vernietigt.

Het neemt de Nederlandsche inrigting van het Lager Onderwijs weg: eene inrigting, langzamerhand door de ondervinding eener bedachtzame en weetgierige Natie gevormd; vervolgens vastgesteld bij eene Wet die, in sommige opzichten misschien niet vrij van den min prijzenswaardigen geest der tijden waarin zij zamengesteld werd, evenwel, wat de vormen betreft, eene hooge mate van voortreffelijkheid bezit. Met hoe veel oordeel is voor onderwijzer en onderrigt gezorgd! De onderwijzer, bij ijverige pligtbetrachting voor levensonderhoud ook omtrent de toekomst gerust, behoort

tot een afzonderlijken, achtbaren stand. Zonder de buigzame jeugd door onbepaalde mededinging aan grillige verkiezing of bekrompene berekening der ouders over te laten, verliest men wenschelijken en edelmoedigen nijd niet uit het oog. Het toezigt van schoolopzieners, door kunde berekend voor dien belangrijken post, bepaalt zich meestendeels tot raadgeving op vriendschappelijken voet, en levert althans geen bezwaar tegen betamelijke vrijheid van denkbeelden en van leer-methoden op. Welk heil brengt de concept-Wet ons aan? De Provinciale School-Commissien, zóó voorzigtig zamengesteld, vallen weg; het onderscheid der rangen, met oordeel ter voorziening in de betrekkelijke behoefte bedacht, houdt geheel op; en het gansche gebouw, dat met zoo veel behoedzaamheid opgetrokken was, valt door de wegneming dezer twee hoofdzuilen uit een.

Omtrent het Middelbaar en Hooger Onderwijs zouden soortgelijke aanmerkingen in het midden kunnen worden gebracht. Doch het is thans bovenal van belang, het ontwerp in verband te beschouwen tot den algemeenen toestand van het Rijk.

De bedoeling is ongetwijfeld de grondwettige zorg op het openbaar onderwijs te behouden. Dit oogmerk kan niet door het ontwerp, gelijk het ligt, worden bereikt. In het Noorden misschien; omdat de Volksgeest het Gouvernement ondersteunt en, naarmate de Godsdienstvrijheid met ware Godsdienstigheid in verband zal worden gebracht, tot bolwerk tegen heerschezuchtige dweeperij zal verstrekken. Doch in het Zuiden? Dáár wordt het onderwijs geheel aan den invloed, aan den alleenhandel — welk ongepaste woord men zoo dikwijls ten onrechte omtrent de Regering heeft gebruikt — aan het volkomene monopolie der geestelijkheid onderworpen. Men versta dit wel. Het is niet het onderwijs door geestelijken, veel min het doordringen der jeugd met een Christelijken zin dat bedenkelijk is; maar vele geestelijken, bij een magtigen adel gevoegd, maken sedert eenigen tijd het meest vermogende deel uit eener oppositie welke voor den Staat gevaarlijk is geworden; en tevens worden beginsels op den voorgrond gezet die, ook waar zij in het algemeen den Troon tegen miltzucht schijnen te onderschragen, den Troon waarop een Protestant gezeteld is, ondermijnen en het wereldlijk gezag in duurzame afhankelijkheid brengen. Het onderwijs, geheel in handen der geestelijkheid geraakt, zou, bij zoodanige gesteldheid van het Rijk, minder aan verlichting en Christ-

tendom, dan aan de inzichten der factie en aan ultramontaansche beginsels dienstbaar worden gemaakt.

De toelating van onderwijzers, de oprigting van bijzondere scholen, waartoe het aan geene aanmoediging zal ontbreken, hangen van Provinciale of Stedelijke Besturen af; grootendeels niet ongezend de wenken der geestelijkheid te volgen. Rigt Gemeente-scholen op; houd ze met groote kosten in stand: overal zal naast de school van het Bestuur de bijzondere school zijn; overal de laatste bezocht, de eerste ledig gelaten worden. Dan zullen de ingezetenen zich niet opgewekt gevoelen om aan eene inrigting die nutteloos geworden is, veel te koste te leggen. Ook de Staten-Generaal zullen vermindering op de Begrooting verlangen. Vindt die vermindering geen plaats, of maakt de Regering van andere hulpmiddelen gebruik, dan zal over halstarrigheid en dwaze geldverspilling worden geklaagd. En niet geheel zonder grond. Men kan niet te gelijk scholen afschaffen en behouden. Het afschaffen der Gemeente-school bestaat niet in het wegzenden van den onderwijzer, of in de slooping van het gebouw, maar in het nemen van maatregelen waardoor de school ledig gelaten wordt.

Wat de omstandigheid betreft dat reeds nu de Collegien en Athenaea in België door de opening der Seminaria met een onvermijdelijken ondergang worden bedreigd, dit is geheel onafhankelijk van het onderhavige ontwerp. Gaat de hooge geestelijkheid met de overmeestering van het geheele Middelbaar Onderwijs voort, dan is iedere Wet ten dien opzichte zonder nut. Indien de Regering bij regtmatigen eerbied voor de onafhankelijkheid der R. C. Kerk zorgeloosheid omtrent eigene regten voegt; na het Besluit van 2 October, het ongehoorde misbruik hetwelk nu reeds, onder alderhande voorwendsels, van dat Besluit wordt gemaakt, lijdelijk duldt; indien er niet aangedrongen wordt op hetgeen bij het Concordaat uitdrukkelijk aan de Bisschoppen voorgescreven is: dan kan men vrij de Middelbare Scholen aan de uitmaantendste verordeningen onderwerpen, het Middelbaar Onderwijs wordt in de Seminaria overgebracht.

De concept-Wet, ten zij door de ultra-Catholijken eene kunstige wending wierd gemaakt, zal niet aangenomen worden: de verwerping is wenschelijk in het belang van het Rijk. Wat nu te doen? Zal de Wet in discussie worden gebracht met de zekerheid, met den wensch van haar verworpen te zien? of wel overeenkomstig tcofdaanmerkingen gewijzigd? of wel te rug genomen

worden en alles, zonder of door wettelijke voorziening, blijven op den tegenwoordigen voet?

Conseils de M. van Maanen au Roi. De *Courier de la Meuse* bevat onder dit opschrift drie uitgebreide artikels tegen dat gedeelte van ons 34^e Nummer, waarin *handhaving van Godsdienstvrijheid* als middel wordt genoemd tot behoud van Constitutie en Staat.

Misschien zouden wij met meer grond boven deze regels kunnen schrijven: *Antwoord van de Nederlandsche Gedachten aan den Heer van Bommel*; niet aan den Bisschop; met dezen immers is de *Courier* niet eensgezind. Dit zij genoeg: de Heer van Maanen heeft nooit enig artikel der *Nederlandsche Gedachten* vóór de uitgave gezien. Zij staan noch tot hem, noch tot het Gouvernement in betrekking; ook niet in die welke den *Courier de la Meuse* verbindt aan de hooge geestelijkheid te *Luik*.

Het volgende is de aantekening van hetgeen de *Courier* ons doet zeggen, hoewel wij het niet hebben gezegd.

Onder des Konings weldaden aan de R. C. Kerk noemden wij op: *de min ruim bedeelde Priesters verzorgd*. Dit vertaalt de *Courier*: *Les secours donnés aux prêtres qui avaient trop peu. — Nous ne citons ces mots que pour en montrer l'absurdité. Si ces prêtres avaient trop peu, c'était donc un devoir, c'était une stricte justice de leur donner ce qui leur manquait.*

Min ruim bedield beteekent niet *ayant trop peu*, maar *moins abondamment pourvu*.

Comment, zoo vertaalt de *Courier*, *une grande partie du clergé . . . serait-elle arrêtée par la reconnaissance si elle n'a pu l'être dans un moment où les meilleures vues se sont manifestées de toutes parts?*

In het Hollandsch evenwel staat niet dat de beste bedoelingen aan den dag zijn gelegd, maar dat *de schoonste uitzigten zich aan alle zijden hebben geopend*; vermits, om er dit slechts in het algemeen van te zeggen, de Nationale kerken dáár waar de Fransche omwenteling invloed heeft gehad, ten behoeve van het Catholicismus of hersteld, of vernietigd, of aan het wankele zijn gebracht.

Onze eenige troost, zeiden wij, *in leven en in sterven ligt in ons Christelijk geloof: dus niet in eene Hervorming aan ongelooft verwant*. De *Courier* vertaalt *ongeloof, incrédulité*, door *bijgeloof, superstition*. *L'intolérant écrivain peut nous donner l'épithète qui lui appartient; il peut également donner le nom de superstition à notre religion: ces injures nous émeuvent peu et nous les lui pardonnons volontiers.*

Door de vijanden der Hervorming wordt zij voorgesteld als bloot ontkennende leer: en de Protestant geeft aan deze beschuldiging voedsel en kracht, zoodra hij ingenomen is meer tegen het Catholicismus dan wel met het Christelijk geloof. Afwending van dit verwijt was ook in het bewuste artikel ons doel; en het zal ons geenszins benadeelen in het oog van Godvruchtige Catholijken dat wij niet Protestanten alleen, maar ook Protestantsche Christenen zijn.

NEDERLANDSCHE GEDACHTEN.

De uitgave geschiedt bij G. VERVLOET, te 'sGravenhage; bij de voornaamste boekhandelaren en op alle postkantoren des Rijks.

Men abonneert zich voor 20 nummers te gelijk, tegen f 2. 50 franco per post.

Zaterdag den 20sten Maart.

De val van het Ministerie in Frankrijk, ten gevolge van den regstreekschen invloed der publieke opinie, zou voor dat Rijk de afkondiging van een nieuwen kring van regeringsvormen, en overal, in het bijzonder in onzen Staat, een belangrijke triumpf voor overdrevene Liberale beginselen zijn.

De bevestiging van dat Ministerie zou, uit een ander oogpunt, nadeeligen invloed op de Nederlanden kunnen hebben.

Wat volgt hieruit? Dat onze Regering steun zoeken moet in eigene kracht.

Die kracht is verkrijgbaar wanneer men, zonder verwaarloozing van eenig middel, openlijk in alles hulde bewijst en invloed verschaft aan waarheid, zedelijkheid en regt.

De vierdaagsche discussie over de verzoekschriften is rijk meer nog aan hatelijke dan aan belangrijke redevoeringen geweest.

De vraag omtrent de uitgestrektheid van het petitie-regt en het ware verstand van art. 161, is geheel ter zijde geschoven. *La pétition*, riep men uit, *est de droit naturel, je dirai même de droit divin*; ook in China wordt gepetitioneerd. De noordelijke leden, zelfs de Heer *Donker Curtius*, hebben deze verwarring van natuurregt en staatsregt beaamd; van toen af waren zij tot het nederleggen ter griffie van deze massa verzoekschriften inderdaad verplicht. Is dan het vermogen van elk gevoelig wezen om te klagen afhankelijk van een petitie-regt aan de bevoegde magt? — Een lid beriep zich op de bekende decisie der tweede Kamer in 1815, alsmede op een vijftienjarig gebruik. Treurig is het dat een zoo achtungwaardig Staatsman, lid van den Staatsraad en die aan de Grondwet heeft medegewerkt, zich van eene redenering bedient die tegen algemeene regtsbeginselen

strijdt, en dat hij in de antecedenten der Kamer een gezag, hooger dan dat der Grondwet zelve, erkent.

Een ander punt, het misbruik van het regt van petitie, was te berde gebragt. Ook hierover heeft men weinig belangrijks gezegd. Dit kon niet anders; want het misbruik, schoon aan allen genoegzaam bekend, is tot nu toe te weinig geopenbaard. De Regering; waartoe zij ongetwijfeld overvloedige bronnen bezit; tooné eindelijk eens dat vele geestelijken meer hebben gedaan dan *un acte de citoijen*, meer dan *joindre leurs vœux à ceux de leurs fidèles*. De publiciteit is immers de ziel, naar men beweert, van den regeringsvorm in dit Rijk: en het Gouvernement dat, helaas! dezer dagen aan deze twijfelachtige stelling, waar zij kweekscholen van misdadigers sticht, bijna gedwongene hulde bewijst, houde haar ten minste evenzeer in het oog, waar zij de straf van misdadigers wordt.

Met bitterheid heeft men het onderzoek der Regering omtrent het petitioneren gelaakt; als of zij om het tegen te gaan had gebezigd *tantôt les moyens de séduction, tantôt ceux de la crainte et de la terreur*. Het onderzoek was noodzakelijk: want het is van belang den geest van het Volk van de zoogenaamde publieke opinie wel te onderscheiden. Het smooren van de wenschen der bevolking zal de voornamste bedoeling niet zijn geweest: in dat geval had de vergadering der burgemeesters, waaromtrent de Heer *Surlet* een uur aan zijne luimigheid den teugel heeft gevierd, wel vroeger dan op 22 Januarij plaats mogen hebben. De wijs waarop het onderzoek is bewerkstelligd, moge hier of daar aanleiding gegeven hebben tot beklag: het is aan de redenaars, ook bij de meeste overdrijving, niet gelukt eenigen wezenlijken blaam op de gedragingen der ambtenaren te werpen. Desniettemin heeft men de woorden *menées* en *machiavélisme* gebruikt. Het Gouvernement heeft ten dien opzichte weinig verdediging gevonden. De meeste welgezinde

leden waren niet genoeg met de omstandigheden bekend. Wederom een blijk hoe nadeelig het is dat, bij de tegenwoordige inrigting van het bestuur, de vergaderingen niet gestadig door de Ministers kunnen worden bezocht.

Verscheidene leden hebben zich in breedvoerige beschouwingen toegegeven van sommige grieven. Het honderdmaal herhaalde is wederom herhaald. Zoo heeft de Heer *Le Hon*, die welligt redenen had om overigens beknopter dan naar gewoonte te zijn, eene uitgebreide aanprijzing der ministeriele verantwoordelijkheid in zijne redevoering gevecht.

Veel is over het al dan niet bestaan van *factie* en *revolutionairen* gezegd. Nog schaamt men zich voor hetgeen men is.

Het onderscheid van Godsdienst is de oorzaak van wederzijdsche en hevige uitvallen geweest. De Heer *Luijben* heeft zich aan geene perken van betamelijkheid gestoord: zoo ooit, dan was er aanleiding geweest om hem tot de orde te roepen. Ook aan den anderen kant heeft men zich welligt niet altijd even voorzigtig, even behoorlijk uitgelaten omtrent de Catholijken. Verwijten brengen meestal slechts tegenverwijt en verbittering te weeg. Liever voere men bewijzen aan van zoodanigen aard dat elk verwijt nutteloos wordt. Uit dat oogpunt zou de rede van den Heer *Luzac* merkwaardig zijn geweest, indien hij niet meer bijzonder die leerstukken aangevallen had, welke tot het geloof behooren ook van den gematigden Catholijk; zoodat de Heer *de Gerlache*; wiens bekwaamheid en gevatheid ook in deze discussie, naar het ons voorkomt, niet zijn geevenaard; eenigermate te regt opgemerkt heeft dat de Heer *Luzac a fort peu entretenu la Chambre de politique et beaucoup de théologie*; hem te gemoet voerende, *vous nous avez acceptés en 1815 tels que nous étions; avec nos doctrines telles qu'elles sont, telles qu'elles ont toujours été.* De Heer *de Jonge* schijnt van oordeel te zijn dat het best wezen zou over de Godsdienst te zwijgen. Voorzeker, tot op zekere hoogte althans, indien het mogelijk was. Die mogelijkheid is weg, als de heerschezucht zich van gewaanden Godsdienstijver en echte dweezucht tot bereiking van verderfelijke oogmerken bedient. Welligt zou het nu, zelfs om de gemoederen tot bedaren te brengen, niet nutteloos zijn geweest met onpartijdige naauwkeurigheid de redenen te ontvouwen, waarom de vrees voor het ultra-Catholicismus even gegrond als de beschuldiging tegen het Protestantismus, bepaalde-

lijk tegen de Hervormde Kerk, ongerijmd en leugenachtig is.

Het voorstel van den Heer *Donker Curtius*, afgekeurd met 88 stemmen tegen 11, ondergaat het lot hetwelk iedere voordragt verdient waarbij men, na erkenning van een beginsel, onvermijdelijke gevolgtrekkingen bestrijdt.

Hulde zij gebragt aan des redenaars talenten en beoelung: tevens verwondere men zich niet dat de welgemeende poging is mislukt.

Het achtbare lid beschouwt de tweede Kamer als bevoegde magt en; waaromtrent wij vroeger niet naauwkeurig waren onderrigt; hij vermeent dat bij Art. 161 aan ieder ingezeten het regt is verleend om verzoeken ook over punten van wetgeving te doen. Desniettemin, om het misbruik en omdat de menigte in beweging wordt gezet, verlangt hij de orde van den dag.

Maar, zoo de ingezeten tot inlevering is gerechtigd, is de Kamer dan niet tot onderzoek bijna verplicht; althans ten ware de petitie onbetamelijke uitdrukkingen bevat? Van waar de bevoegdheid om geen acht te slaan op verzoekers die de Grondwet tot u verwijst? » De Kamer » moet niet door den wil der menigte worden geleid.» Wel nu! laat die verzoeken ter Griffie; neem er geen aanleiding uit tot eenig voorstel van wet; bestrijd zoodanige propositie, door een ambtgenoot gedaan: doch, indien de Grondwet het petitie-regt aan de Staten-Generaal en over Staatsaangelegenheden erkent, laat dan de aanneming van het verzoek niet over aan de willekeur der Staten-Generaal.

Inderdaad, zoodra het regt was erkend, kwam de orde van den dag uit hoofde van misbruik weinig te pas.

De Heer *Donker Curtius*, voornemens eene motie tot beperking van het petitie-regt te doen, wilde de verdedigingsmiddelen der tegenpartij kennen; en dit is, gelijk hij zelf aangemerkt heeft, de voorname reden waarom hij eene uitgebreide discussie uitgelokt heeft.

Hij schijnt tot toetsing der vijandelijke krachten niet de meest geschikte handelwijs gekozen te hebben. Overeenkomstig zijn plan, diende het misbruik met levendige verwen afgeschilderd te worden; met de uiterste omzigtigheid evenwel, ten einde zich geene uitdrukking te laten ontvallen die aan menigeen gewenschte gelegenheid kon verschaffen om te gelijk ruimschoots uit hatelijkheid verlustiging te scheppen

en het eigenlijke vraagpunt met behendigheid te ontduiken.

Hetgeen vooral opmerkelijk is: iedere motie, iedere wet, waarbij men de denkbeelden van den Heer *Donker Curtius* volgt, zou volstrekt onaannemelijk zijn.

Indien er een petitie-regt aan de Staten-Generaal ook over Staatsaangelegenheden, krachtens Art. 161, bestaat; dan schijnt dit regt niet vatbaar voor de minste beperking buiten die welke in de Grondwet zelve aangetroffen wordt. Indien al ter uitoefening van dat regt middelen worden gebruikt die, uit andere oogpunten, wettelijke voorziening vereischen; evenmin mag, om het schroomelijkste misbruik, het bij Art. 161 daargestelde regt door nieuwe beperkingen belemmerd, als de openbaring der gedachten en gevoelens, niettegenstaande Art. 227, door voorloopige censuur aan banden worden gelegd.

De hoop blijft over dat of de Heer *Donker Curtius* zelf, of een zijner ambtgenooten, na de regtsquaestie naauwkeuriger overwogen te hebben, een gelijksoortig voorstel, op andere gronden, zal doen. Uit de discussien blijkt dat het onderzoek dezer belangrijke vraag nog niet tot genoegzame rijpheid is gebracht. Naauwelijks heeft men zich verwaardigd te letten op de gronden waarmede het misverstand nopens den omvang van het petitie-regt aangetoond is: men heeft ze ongerijmd genoemd, gelijk doorgaans wanneer men, hetgeen strijdig is met de aangenomene meening, nog niet begrijpt.

Zoo Art. 161 geene betrekking heeft tot het indienen van verzoeken aan de Staten-Generaal, volgt hieruit niet, dat de toegang der ingezetenen tot de tweede Kamer, die in verscheidene gevallen nuttigheid hebben kan, moet worden belemmerd; maar wel dat de Kamer maatregelen vermag te nemen, die zij voor haar waardigheid en inzonderheid in het belang des Vaderlands noodzakelijk acht.

Wenschelijk zou het zijn dat hetgeen de Kamer niet doet, door het Gouvernement kon worden gedaan. Maar eene *Wet* schijnt voornamelijk het opruijen ten onderwerp te moeten hebben. De bepalingen in het Reglement van de Kamer, waardoor met behoud van het nuttige der zaak, alleen het misbruik zou worden gekeerd, zouden meer voegzaam door een lid der Kamer voorgedragen worden. Ook hierbij gevoelt men op nieuw hoe nadeelig het is dat de betrekkingen van Minister en lid der Staten-Generaal, welke in den echten geest eener Constitutionele Regering onafscheidelijk behoorden te zijn, door de verkeerde rigting der publieke opinie, hier te lande, voor als nog bijna onvereenigbaar zijn geworden.

Het is thans welligt het oogenblik niet waarop eene Wet of reglementaire bepaling van zoodanigen aard aangenomen zou worden; maar het is thans het oogenblik nog, na korten tijd mogelijk niet, de miskende grondslagen van het Nederlandsche Staatsregt, gelijk zij in 1815 zijn gelegd, wederom te voorschijn te brengen. Door eenparige en krachtige aanprijzing en toepassing van ware beginsels een kern van weldenkenden te vormen die, schoon nu gering, door de kracht van waarheid en overtuiging dagelijks toenemen zou; dit is het eenige middel om eene, thans vooral, onmisbare zelfstandigheid te verkrijgen, en bij het genot van orde en rust de wezenlijke vrijheid te beschermen.

De volgende regels, onlangs in een Weekblad geplaatst, vereischen, gelooven wij, opzettelijke en eenigzins naauwkeurige wederlegging; ten einde niet door stilzwijgen voedsel te geven aan verkeerde veronderstellingen omtrent de toedragt eener belangrijke zaak die, wat ook gebeure, in de Historie onzer dagen, tot roem van onzen Koning, zal worden vermeld.

» Wij gelooven wel onderrigt te zijn wanneer wij » zeggen dat, hoezeer de merkwaardige Boodschap van » den 11ⁿ December grootendeels gesteld is geworden » door den Minister, aan wien de Koning en de Natie, » uit hoofde van zijn gedrag omtrent het Budget, zoo » groote verplichting hebben, het Voorstel van Wet » daarentegen dat die Boodschap vergezelde, in het » Ministerie van Justitie vervaardigd is."

De Schrijver, die welligt onderwerpen van zoo teederen aard in allen gevalle onaangeroerd had kunnen laten, schijnt zeer kwalijk onderrigt.

Hij verraaft verregaande partijdigheid tegen den Minister van Justitie, door op dusdanige wijs de Boodschap te scheiden van het ontwerp van Wet. Het is zoo, men kan de Boodschap verheffen en de concept-Wet onaannemelijk achten; ook wij hebben dit gedaan; maar de gansche eer van de Missive aan den Heer *van Tets* toe te kennen om al het hatelijke der Wet aan den Heer *van Maanen* over te laten, deze onbillijkheid loopt zeer in het oog.

Dat de losbandigheid der drukpers door eene strafwet moet worden bedwongen, wordt in de Boodschap op den voorgrond gezet; en in zoo ver men die be-

teugeling misprijst, is hier voor stellers van Boodschap en Wet een gemeenschappelijk verwijt.

» De concept-Wet, die ook uit andere oogpunten » de meeste afkeuring verdient, is vervaardigd in het » Ministerie van Justitie." Waarschijnlijk; althans uit vergelijking met andere ontwerpen, die niet zonder grond aan den Heer van Maanen toegeschreven zijn, blijkt dat zij in de hoofdpunten de denkbeelden van den Minister bevat. Evenwel is het gewaagd te veronderstellen dat het ontwerp, gelijk het daar ligt, uitsluitend als zijn werk behoort aangemerkt te worden. Behalve dat geene concept-Wet, vooral eene zoodanige niet, door een Minister eigendunkelijk ingeleverd wordt, zoo is het overbekend; hoewel, naar ons inzien, zeer te betreuren; dat de wijs waarop menigmaal de ontwerpen van Wet hun oorspronkelijke gedaante verliezen, den Minister, bij wiens Departement zij behooren, zelfs van zedelijke verantwoordelijkheid ontheft.

» De Boodschap is grootendeels gesteld door den Minister, aan wien de Koning en de Natie, uit hoofde » van zijn gedrag omtrent het Budget, zoo groote verplichting hebben."

Het zou ons moeite doen zoo de verdiensten van dezen Staatsman wierden voorbijgezien of verkleind; maar zij behooren evenmin, ten koste van een ander Minister, vooral niet ten koste van den Koning zelf, buitensporig te worden vergroot.

Het bedoelde gedrag, daar het van de zamenstelling der Boodschap afgescheiden wordt, betreft of de aanneming der uitgaven den 19 December, of de bedaarde handelwijze der Regering na de afwijzing der ontvangsten, of de eenstemmigheid ten aanzien der gewijzigde Wet op den 23 December.

De Minister van Financien heeft op den 19 December eene in vele opzichten uitmuntende redevoering gehouden. Hij sprak met waardigheid en met kracht; stelde het weinigbeduidende der meeste tegenwerpingen in het licht, en deed regt aan de handelwijze en de bedoelingen van het Gouvernement. Doch heeft deze redevoering de aanneming bewerkt? Geenszins. De aanneming was op den 11 December beslist, en reeds had de oppositie een gansche week aan het ontveinzen van haar kunstigen terugtogt besteed.

Sommigen, ook leden der oppositie, hebben na de verwerping der ontvangsten gemeend dat de Koning tot een buitengewonen maatregel zou besluiten. Zoodanige maatregel was, al had zij anders noodig kunnen zijn, door de Boodschap onnoodig geworden. De

factie lag door des Konings standvastigheid op dat oogenblik in het stof; en de verwerping der ontvangsten om financiële bezwaren was eene laatste, met huivering beproefde poging om alsnog eene *transitoire* Wet; bij schijnbare nederlaag volkomene triumpf; te verkrijgen.

Wat de inschikkelijkheid betreft, waarop de eenstemmigheid der Vergadering is gevolgd; deze, indien zij plaats gehad heeft, kan niet als bij uitstek roemwaardig worden beschouwd. Het werd geenszins vereischt aan tegenstrevers, ten koste van medestanders, toegevendheid te bewijzen; in onderhandeling te treden met hoofden der oppositie, en aan kwaadwilligen, na bevoordeeling hunner eigene Gewesten, gelegenheid te verschaffen om hun onvermogen onder den schijn van goedwilligheid en welgezindheid te verbergen.

De Boodschap van 11 December heeft, onder Gods zegen, Nederland uit een bedenkelijken toestand gered. Wie is de steller van die Boodschap geweest? Volgens den Schrijver, al weder de Heer Van Tets.

Deze openbaarmaking heeft ons bevreesd. Bij de bekende zelfwerkzaamheid van den Koning scheen de hoofdstrekking en voornamelijk inhoud van den Vorstelijken brief in den eigenlijken zin aan den Vorst zelf toegeeschreven te mogen worden. Bovendien is de vrijmoedigheid van onderdaan of burger wat groot die in een stuk, waarin de eigene beschouwing des Koning wordt opgelegd, met nieuwsgierigen blik ten gevalle zijner lezers onderzoekt wie der Ministers het grootere, wie het kleinere deel, straks mogelijk wat de Koning zelf daarvan heeft gesteld.

Indien men zich in dusdanige gissingen toegeven wil; denkbeelden, stijl en bedoeling duiden veel eer den Minister van Justitie dan een zijner ambtgenooten aan.

Men doorleze het stuk. Aansluiting rondom de Monarchale regering, door eene Grondwet getemperd; onschendbaarheid van het wereldlijk gezag; behoud eener eigene taal; geene verantwoordelijkheid der Ministers; onbelemmerde gang van het administratief bestuur: deze en de overige hoofddenkbeelden zijn sedert lang bij verschillende gelegenheden door den Heer van Maanen met eene rondborstigheid en volharding staande gehouden, welke meer berispters dan navolgers vond.

De deftige, korte en kernachtige stijl is aan den Heer van Maanen niet vreemd; terwijl de Heer van Tets zich eer door sierlijkheid onderscheidt.

Ontwikkeling van kracht tegen eene stoutmoedige partij komt geheel overeen met het stelsel hetwelk de Heer van Maanen altijd schijnt voorgestaan te hebben. Aan wien ook de redactie moge toevertrouwd zijn geweest, bijna iedereen denkt bij de lezing eer aan den Heer van Maanen dan aan den Heer van Tets. Dit is, gelooven wij, tot nu toe het oordeel van vriend en vijand geweest.

Daarbij heeft de Schrijver den Koning zelf wat veel in de schaduw geplaatst. De Natie heeft aan den Vorst voor zijn gedrag aan het einde des vorigen jaars zeer groote verplichting. Hij heeft gedaan hetgeen de publieke opinie hem stellig ontraden zou hebben, en desniettemin, waar zij welgezind is, goedgekeurd en toegejuicht heeft. Zich verheffende boven de meeningen van den dag, op onwrikbare beginsels gerust, heeft Hij de factie gestuit. De lof van koelbloedigheid en beleid behoeft op niemand te worden overgebracht.

NEDERLANDSCHE GEDACHTEN.

De uitgave geschiedt bij G. VERVLOET, te 'sGravenhage; bij de voornaamste boekhandelaren en op alle postkantoren des Rijks.

Men abonneert zich voor 20 nummers te gelijk, tegen f 2. 50 franco per post.

Maandag den 29sten Maart.

Wederom een Wetboek, dat van Lijfstraffelijke regtspleging, bijna gereed! De discussie heeft zeven dagen geduurd; en, daar de minste leden regtsgeleerden zijn, en tot verstand van Juridische strijdpunten regtsgeleerdheid wordt vereischt, en niets vervelender is dan aan te hooren hetgeen men of niet of gedeeltelijk begrijpt; zoo is het billijk te erkennen dat de meeste leden bewonderenswaardig geduld aan den dag hebben gelegd.

Is het op die wijs dat men voortreffelijke Wetboeken verkrijgt? Moeijelijk is het eenheid en samenhang te behouden in eene Wetgeving die men, eerst door Commissien zamengesteld, daarna stuksge wijze als 't ware aan de overbearbeiding van talrijke Vergaderingen onderwerpt.

Welligt heeft ook hier misverstand plaats omtrent den waren aard van het *gemeen overleg*. Het is als of de Regering, wanneer eene Wet voorgedragen wordt, uit den Minister, of wel alleen uit den persoon des Konings bestond; als of, indien men het dus uitdrukken mag, de Regering als 't ware voor de redactie der Wet aan de 110 leden toegevoegd was.

Wetten, Wetboeken vooral, moeten niet door de meerderheid der tweede Kamer worden *gemaakt*.

Uit het bedoelde misverstand kan worden verklaard dat de Regering, gelijk in de antwoorden aan de sectionen wordt erkend, alleen om aan den wensch der meeste sectionen te voldoen, de publiciteit der debatten toegestaan heeft.

Zoodanige inschikkelijkheid evenwel zal, ook als de dwaling duidelijk wierd, meermalen noodzakelijk zijn, zoo lang, ten gevolge der inrigting van het Bestuur, de persoon des Konings wordt beschouwd als uitmakende het Monarchaal Gouvernement.

De Jurij schijnt bijna uit het oog verloren te zijn. De Heer *de Sécus* is aan zijn voorstel niet gedachtig geweest. De Heer *Barthelemij* heeft met omslagtige redenering beweerd, dat Art. 177 die Ministe-

riële verantwoordelijkheid daargesteld heeft, welke nooit, ook niet door den Minister van Justitie, is ontkend. De Heer *van Crombrugghe* heeft hem ook deze onschuldige vreugd niet gegund, maar herinnerd dat dit Artikel slechts de wijze van procederen en geenerlei grondslag van verantwoordelijkheid bevat. Wat blijft er van de voorstellen der Heeren *de Sécus* en *Barthelemij*? Een vlek op beider openbaar karakter.

Men heeft ook het woord gevoerd uit naam der *philantropie*: dier schijnbare menschlievendheid, welke veeltijds in de gevolgen wezenlijke begunstiging der misdadigers wordt. De Heer *Le Hon* houdt den beklagden onschuldig tot dat hij schuldig is verklaard: dit beveelt Art. 9 der verklaring van de regten van den mensch: het schijnt evenwel dat een beklagde eenvoudig gelijk hij is, als beklagde tegen wien men in het belang der Justitie voorzorgen neemt, moet worden beschouwd. Men heeft *le secret*, zoodra het eenigen tijd duurt, *une torture morale* genoemd; en het schijnt dat menig lid het buiten toegang houden van den beklagden met eene inderdaad barbaarsche straf heeft gelijk gesteld of verward. Behalve de Minister, heeft de Heer *de Jonge* zich tegen dergelijke overdrijving of misvatting nadrukkelijk verzet.

De Heer *Frets* veronderstelt dat de ongunstige beoordeeling onzer nieuwe Wetboeken voornamelijk uit eigenliefde en praalzucht ontstaat. Omstandigheden, onafhankelijk van de innerlijke waarde van het werk, hebben misschien op de scherpheid der veroordeeling invloed gehad: het schijnt evenwel dat het aan vele bevoegde regters mishaaft, die men toch niet wel in het algemeen van partijdigheid en laakbare inzigten beschuldigen kan. Het gebrekkige behoeft daarom niet uitsluitend op rekening te worden gesteld, hetzij van den Minister, hetzij van de Commissie van redactie, hetzij van de Staten-Generaal. Schoon welligt veel op andere wijs beter had kunnen zijn, ook den toestand

onzer tijden houde men in het oog, die aan eigenlijke regtsgeleerdheid niet zeer bevorderlijk is. Wetboeken te maken, *la codification*, behoort tot de mode, misschien tot de gebreken onzer Eeuw: Nederland heeft zich ook hieromtrent volgbaar getoond. Misschien zal de nakomelingschap bemerken dat de meeste Wetboeken ontworpen zijn in een tijd welke, gelijk ten minste met scherpzinnigheid in Duitschland is volgehouden, daartoe zeer weinig geschiktheid bezat.

De volgende opmerkingen omtrent eenige gezegden in de beraadslaging van 8 — 11 Maart, zullen wellicht eenig denkbeeld kunnen geven van de wijs waarop bijna in elke belangrijke discussie, zelfs wanneer schijnbare gematigdheid aan de orde van den dag is gesteld, tweedragt en onrust gestookt en dwaalbegrippen worden verspreid.

De Baron de Stassart:— *L'oligarchie, puissance occulte; non moins redoutable au prince qu'à la nation.* Welke oligarchie? Zoo in Holland overblijfselen van vroegere familie-regering zijn, oefenen die invloed uit op het Gouvernement? — *On comprit que ce n'était plus le cas de se livrer à des discussions d'une métaphysique obscure.* Vreemde aanduiding van het verschil tusschen Christen en Deist. *La tranquillité publique n'a pas été troublée.* Zoo die stoornis alleen in geweldadige feitelijkheden bestaat. *L'impôt s'est payé comme à l'ordinaire.* Namelijk voor het Volk; die betaling bewijst alleen dat men het bestuur der Nationale geldmiddelen, gelijk men ze noemt, als nog aan den Koning vertrouwt. *Le respect pour la personne du Roi n'a pas souffert la moindre altération.* Eerbied voor den Troon zou met beschuldiging van dwingelandij gepaard kunnen gaan; geenszins eerbied voor des Konings persoon. *On imagine le plus ridiculement du monde une conspiration.* Die de regtbank en de kamer van beschuldiging ernstiger opgenomen hebben. *Le supplice de la mise au secret n'est pas épargné.* Dat houden buiten toegang zal, hoe onaangenaam, een *supplice* alleen voor den misdadiger zijn; het mogt niet nagelaten worden, en schijnt niet nutteloos te zijn geweest. *On ne tient point . . . quatre millions d'hommes le front courbé dans la poussière.* Hier is den rede-naar een anachronismus ontvallen; hij heeft aan 1813 gedacht.

De Baron de Séculs: — *Le Ministère n'est point un pouvoir constitué, ayant une autorité par lui-même.*

Dit is zoo: geen Ministerie handelt in dit Rijk uit zich zelf; de Koning handelt door de Ministers. *Il est pour exécuter les lois sous les ordres du Roi.* Liever, om de bevelen des Konings overeenkomstig de Wetten ten uitvoer te leggen. *Les États-Généraux représentent la Nation.* Maar hoe? Overeenkomstig de Grondwet; voor zoo ver bij de Grondwet is bepaald. *Qu'importe l'obligation de ne pas consentir qu'on s'écarte de la Loi Fondamentale?* Niet toe te stemmen dat er van afgeweken worde: het woord *consentir* zou aanleiding kunnen geven tot zeer noodlottige verwarring tusschen *toestemmen*, *consentir*, Art. 84 en *gedogen*, *souffrir*, Art. 53.

De Heer de Brouckere: — *Il est inconcevable qu'aujourd'hui l'on confonde encore l'assemblée qui proclama les droits de l'homme, devenus depuis le type de toutes les constitutions, avec la convention.* De Heer Angillis heeft mede gezegd, dat *dans les plus beaux jours de l'assemblée constituante*; waarschijnlijk bij het innemen der Bastille, den roof der goederen van de geestelijkheid of in het begin van October 1789; *il ne s'agissait pas encore de la révolution*; en dezer dagen heeft de Heer Le Hon met uitbundigen lof de Constitutie van 1791 vermeld. De bedoelde Vergaderingen moeten niet worden verward: de eene heeft voortgezet hetgeen de andere had begonnen; de misdaden der eene zijn de voorbereiding der gruwelen van de andere geweest. De Staatsregeling van 1791 was de optekening eener leer die, ofschoon zij ook nu aan velen behaagt, de stichter wezen moest van wanorde en anarchie. — *Que tôt ou tard l'harmonie soit troublée; que l'une des deux fractions, de ultra-Catholiques, déserte les drapeaux constitutionnels; l'autre, de Libéraux, n'en aura pas moins profité de son appui.* Juister veelt: al zendt de R. Catholijke partij den Heer de Brouckere en de zijnen thans weg, zij zal desniettemin de vrucht van hun kortzigtigheid en misschien welgemeenden ijver hebben geplukt. — *Il est un moyen d'opposition plus efficace que les paroles: l'opposition systématique dans les chambres et la résistance* — in een later nummer van den *Courier des Pays-Bas* heeft men *légale* er bij gevoegd — *au dehors*. Zeer wel: hier tegen over is in de Kamer een standvastig Gouvernement; en buiten dezelve de Regering, de Wet, de Regtbanken, de gewapende Magt en het welgezinde Volk.

De Graaf de Celles: — *Lors de — liever avant — la discussion du Budget, le Gouvernement accusait l'opposition de vouloir tout entraver.* Voorzeker; en bovendien van door weigering van fondsen zich boven de eerste

Kamer en den Koning te verheffen. De Graaf leze de bekende Notas, en herinnere zich krachtig te hebben medegewerkt. De Boodschap van 11 December kwam, *et* — dit was van die Boodschap de eerste zegenrijke vrucht — *après avoir réglé quelques intérêts matériels; elle adopta un Budget transitoire*. Voorzeker niet; eene tienjarige Begrooting, waarin verandering krachtens Art. 124 der Grondwet toegezegd werd. *Et cependant* — dit woord is misschien door het tusschengevoegde verzwakt — *des fonctionnaires publics furent destitués pour avoir émis des votes consciencieux*. Geenszins; maar omdat de Koning geen ambtenaar in een post van vertrouwen behouden kan, die zich openlijk tegen het stelsel en blijkbaar tegen het aanwezen der Regering verzet. Zoo het Besluit van 8 Januarij een onstaatkundige maatregel is, het is omdat de toepassing van het beginsel uitzondering blijft, in plaats van regel zonder uitzondering te zijn. — *Que les grands d'aujourd'hui aient un serviteur fidèle qui leur dise tous les matins: c'est aujourd'hui le 1830*. Mits hij er bijvoege: beginselen zijn onafhankelijk van plaats en tijd. — *Le concordat est une émancipation de fait...; l'émancipation est un droit garanti par la Loi Fondamentale*. Velen hadden tot nu toe het Concordaat als eene gevaarlijke en voor den Staat reeds zeer nadeelige erkenning beschouwd van een buitenlandsch Oppershoofd der Catholijken, met hetwelk de Regering in geene de minste betrekking behoeft te staan.

De Heer de Gerlache: — De Unie der Catholijken en Liberalen is ontstaan door *l'union ancienne et menaçante du gouvernement avec une partie du royaume au détriment de l'autre. Les faits patens et les statistiques dispensent de rien prouver à cet égard*. Maar hoe, zoo men zich beroept op onnaauwkeurige en valsche tabellen; op zoogenaamde *faits patens* die, of ontkend worden, of niets bewijzen, of in een verkeerd daglicht zijn geplaatst? Hoe, zoo het Gouvernement onpartijdigheid in acht genomen, zoo het welligt te weinig in het oog gehouden heeft dat de Staat het Rijk der Nederlanden is? *Une des causes qui vicie le plus notre système de gouvernement, c'est la diversité et l'inégalité de notre représentation*. Dus vertegenwoordiging naar evenredigheid der bevolking; zonder op Volkplantingen, op zamenstelling van het Rijk, of op verkregene regten te letten: dus volkomene onderwerping van Holland aan de Zuidelijke Gewesten. — *Le projet de loi sur l'instruction est une question toute Catholique qui sera jugée par une chambre à de-*

mi Protestante. Voor de Protestanten is het *une question Protestante qui sera jugée par une chambre à demi-Catholique*. Reeds den 17 December zeide de Heer de Gerlache: *En nous présentant un projet de loi sur l'instruction, on va rendre juges d'une question toute Catholique 49 députés Protestans sur un nombre total de 110. Voyez comme cela sera propre à maintenir l'union parmi nous!* Wat dan? Wat bedoelt de Heer de Gerlache? Op welke wijs moeten geschillen, waarin men Godsdienstige bedenkingen mengt, in dit Rijk worden beslist?

Dit zijn slechts enkele trekken. Petitie-regt, Ministeriele verantwoordelijkheid, Drukpers en, op ééne aanhaling na, ook Onderwijs en Godsdienst; dus alle de teederste onderwerpen hebben wij ter zijde gesteld en ook geen gebruik van die redevoeringen gemaakt, welke onder de Adviesen staan op gelijken rang als onder de dagbladen *le Belge* en *le Journal de Louvain*. Van hier dat wij uit de rede van den Heer *Luijben* dit alleen onder de aandacht willen brengen, dat hij aan de eerste Kamer ronduit stief vaderlijke denkwijze ten aanzien der ingezetenen heeft te laste gelegd. Dus behandelt men, zonder dat eenig ongenoegen der tweede Kamer hierover blijkt, een der voornaamste Ligchamen van den Staat.

Eenmaal — en moge het dan niet te laat zijn geworden — zal de Regering zien, hetgeen trouwens ook de jongste geschiedenis van dit Rijk op treffende wijs heeft getoond, dat bij aanvallen van dien aard verdediging van Gouvernementswege tot behoud van den Staat noodzakelijk is.

Velen hebben zich geërgerd over de benaming *revolutionair* die somtijds aan de oppositie gegeven is. De Heer de Brouckere vooral, die in eene niet onaardige navolging van den bekenden uitval van den Generaal Foy: *les Aristocrates sont, uitgeroepen heeft: les révolutionnaires sont ceux qui cherchent à détruire le pacte fondamental.... qui, ... qui*, enz. Men behoort billijk te zijn. De hevigste opposanten verlangen waarschijnlijk niet eene bloedige omkeering der maatschappij. Daar zij zich niet ongaarne met de mannen van 1789, na die ten hemel verheven te hebben, nederig vergelijken, geve men hun gereedelijk toe dat zij evenmin revolutionairen zijn als Mounier, Lally-Tolendal en Lafayette dit zijn geweest. Dezen hebben desniettemin hun Vaderland in jammeren gestort. De Staat zou omgekeerd zijn, indien immer aangenomen wierd hetgeen de Heer de Brouckere, wij gelooven waarlijk ter goeder trouw, heeft beweerd, dat de Grondwet rust op de verklaring der regten van den mensch. Een stuk door *Mirabeau l'almanach d'une année* genoemd; dat evenwel, volgens

de aanmerking van den schranderen *Dumont*, *une place secrète* behoudt *dans le Code démocratique de l'opinion*; en waaromtrent het gezegde geldt van een man die zelf een groote rol in de Fransche omwenteling had gespeeld, van den ex-minister *Garat*: *ce qu'il y a eu d'absurde dans la révolution, a conduit à ce qu'il y a eu d'atroce.*

De *Courier de la Meuse*, die zich met behendigheid voegt telkens naar hetgeen ieder tijdsgewricht vereischt, schijnt nu bedaardheid en zachtzinnigheid raadzaam te hebben gekeurd. Soms wordt waarlijk het regt der tweede Kamer binnen zeer enge grenzen beperkt; bijvoorbeeld den 17^{en} Maart: *Que l'opposition à la seconde Chambre demeure éternellement sur la défensive; qu'elle n'agisse jamais; ... qu'elle n'agisse que lorsqu'on la met dans la nécessité d'agir.* Juister is hetgeen volgt: *Quoique la Constitution lui permette de prendre l'initiative, son principal rôle est d'accepter ce qui lui paraît bon et de repousser ce qui lui paraît mauvais.*

» Zonder de handhaving der Godsdienstvrijheid door » het Gouvernement, zullen, » dus schreven wij, » de » bedreigde gezindheden eenmaal zelve datgene moeten » doen, waartoe de Regering magteloos is. » De *Courier* geeft te kennen dat deze uitdrukking regterlijke vervolging had verdiend: Zoo wij, zegt hij, iets dergelijks schreven, *que diraient les procureurs du Roi?*

Evenwel de zinsnede bevat alleen hetgeen overal is erkend: dat als een Gouvernement in de onmogelijkheid is het regt der ingezetenen te beschermen; als het ophoudt Gouvernement te zijn, de ingezetenen zich, zoo goed hij kan, zelf verdedigen moet. Zoo de Regering niet meer tegen roovers en moordenaars beveiligen kan, mogen de ingezetenen alsdan niet datgene doen waartoe zij magteloos is?

De noodzakelijkheid eener Wet op de dagbladen betwist de *Courier*, onder anderen om dat het is *conforme à la Constitution que la majorité fût la loi*. Zoo dit beteekent *wettelijke verordeningen maken*, is het niet waar; geene meerderheid, ook niet die der Staten-Generaal, maakt eene Wet zonder de geheel vrije toestemming van den Vorst: zoo het beduidt, *de wet stellen*, gebieden, onwederstaanbaren invloed hebben op de Regering, dan strijdt het tegen den aard van elke Monarchie.

» Zoodra het hoog gezag ... gedwongen de voorschrift » ten van onderdanen volgt, is het hoog gezag reeds » verplaatst. » *Par déplacement de pouvoirs*, brengt de *Courier* hier tegen in: *vous n'entendez et vous ne pouvez entendre que l'obligation imposée à un ministère de changer de système ou de se retirer.* Door hoog gezag hebben wij het gezag des Konings verstaan; hetgeen zou worden verplaatst indien het denkbeeld toegepast werd, door den *Courier* op 13 December bij den aanvang der discussie over de Begroting en vóór dat de Boodschep van 11 December te *Luik* bekend was geworden, ontwikkeld in een hoogstmerkwaardig betoog: *Principe du Gouvernement représentatif (Premier Article). Les personnes, qui ne se laissent pas abuser par des noms et des mots, ont peine à voir une monarchie dans un Gouvernement constitutionnel.* De *Courier* make ons met het 2e Artikel, naar hetwelk wij meer dan drie maanden vruchteloos uitgezien hebben, spoedig bekend.

De *Noordstar* verheugt zich dat de *drogredenen* over het regt van petitie geen invloed bij de tweede Kamer hebben gehad. Voegzamer uitdrukking ware verkieslijk geweest, en de aanmerking zou eenige betekenis hebben wanneer de discussie blijken van naauwkeurig onderzoek opgeleverd had.

De *Noordstar* schrijft: *de beide brieven des Heeren VAN ASSEN, hoezeer veel letterkundige waarde bezittende, hebben in de Staatskunde van dezen tijd geen practisch nut.* Deze verklaring is ongetwijfeld zonder nut; maar is zij juist? *Praktisch nut* is een toverwoord, met hetwelk de bekrompenheid dezer Eeuw veel nadeel heeft gedaan. Waarschijnlijk evenwel is hier de *Noordstar* afgegaan enkel op den titel. Immers het heeft *praktisch nut*, zelfs in den engeren zin, te bewijzen dat ook volgens de schranderste Staatslieden van den ouden tijd, rust en veiligheid van den Staat met losbandig geschrijf onvereinigbaar is. Bovendien: hetgeen over petitie-regt, Staats-Commissien, wetenschappelijke beoefening van het regt, zedelijken invloed van den Vorst, oorsprong en uitlegging van Art. 227 in het midden wordt gebracht heeft niets van dat alles *praktisch nut* voor de Staatskunde van onzen tijd?

» Liberale Theorien, » zeiden wij in n°. 36, » maken, door het Staatsregt, naar aanleiding van de » nieuwe wijsbegeerte te verfranschen, voor Fransche » overheersching rijp. » De *Noordstar* zegt: *De beginselen welke wij aankleven, zijn die voor welke onze voorouders streden.* Neen; onze voorouders streden voor de vrijheid van het geloof, naderhand voor de onafhankelijkheid van den Staat. *Door Hollandsche leermeesters in de harten onzer vaders, in onze harten geprint, zijn zij eigenaardige vruchten van den Hollandschen grond.* Neen; ze zijn geheel nieuwerwetsch, aan de vaderen onbekend, niet op Vaderlandschen bodem geteeld en, al hebt gij van Hollanders geleerd, het is, wat het Staatsregt betreft, de Fransche wijsbegeerte van de 18de Eeuw. *Men lastere dan noch ons, noch het voorgelacht.* Tusschen U en het voorgelacht is ten dien opzichte geene de minste betrekking. Zij hebben het wezen der zaak gewild, terwijl de schijn Ulieden bedriegt; en welke verdeeldheid vroeger in ons Vaderland zij geweest, waant niet dat Uwe leer bij iemand in het oude Nederland toejuiching gevonden zou hebben.

In n°. 36 betuigden wij te schrijven ook *ter aanprijzing van een Christelijk Nederland*. De *Noordstar* noemt dit verwarring van Godsdienst en Staat, en vermaant ons onwrikbaar op het grondgebied der Grondwet te blijven. Overbodige raad! Van dat grondgebied waken wij niet af. Afscheiding, gelijk de *Noordstar* bedoelt, behoort tot die beginsels welke wij Fransch hebben genoemd. Moet Nederland dan anti-Christelijk of onChristelijk, mag het ook niet Godsdienstig, ook niet zedelijk zijn? Al is er geene Godsdienst van Staat; al kan het Rijk welligt geen Christenstaat worden genoemd; de Godsdienst blijft, ook voor den Staat, levensbeginsel en steun. Protestanten en Catholijken vereenigen zich in den wensch dat, zonder de minste inbreuk op hetgeen bij de Grondwet is bepaald, de Christelijke zin levendiger in alles, Nederland meer en meer Christelijk zij.